

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

**КАТАЛОГ
НАВЧАЛЬНИХ ПЛАНІВ І ПРОГРАМ
ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ**

**2016-2017
навчальний рік**

2016

Розглянуто та схвалено вченою радою НУБіП України
від 17.06.2016 р. (протокол № 13)

Під загальною редакцією
доктора педагогічних наук, професора Ніколаєнка С.М.

Укладачі: Кваша С.М., Зазимко О.В., Кліх Л.В., Тракай В.Г.

У підготовці матеріалів брали участь декани факультетів (директори навчально-наукових інститутів) базового закладу Національного університету біоресурсів і природокористування України (м. Київ) – Баль-Прилипко Л.В., Глазунова О.Г., Діброва А.Д., Доля М.М., Забалуєв В.О., Євсюков Т.О., Козирський В.В., Кондратюк В.М., Кулаєць М.М., Лакида П.І., Михайлович Я.М., Остапчук А.Д., Ружи́ло З.В., Цвіліховський М.І., Шинкарук В.Д., Яра О.С. та їх заступники, провідні вчені університету та його співробітники Бачинський О.В., Есаулов А.О., Касаткін Д.Ю., Кіщак Т.С., Коваленко В.П., Лановюк Л.П., Станкевич О.Б., Ткачук В.А., Шишкова Л.С.

Підписано до друку 11.07.16.
Ум. друк. арк. 23,0.
Наклад 40 пр.

Формат 60x84 1/16.
Обл.-вид. арк. 25,3.
Зам. № 8606

Дизайн, верстка, макетування та друк виконано
Редакційно-видавничим відділом НУБіП України
03041, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 15

ЗМІСТ

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

1.1. Історична довідка	6
1.2. Концепція та завдання освітньої діяльності	9
1.3. Спеціальності підготовки бакалаврів	12
1.4. Правила прийому на навчання	17
1.5. Організація навчального процесу	22
1.6. Практичне навчання студентів	28
1.7. Науково-педагогічні та педагогічні працівники	31
1.8. Характеристика матеріально-технічної бази	32
1.9. Інформаційне та телекомунікаційне забезпечення навчального процесу	33
1.10. Наукова бібліотека	35
1.11. Виховна, спортивно-масова та соціальна роботи	40
1.12. Підготовка офіцерів запасу	42
1.13. Міжнародна мобільність	43
1.14. Студентське самоврядування	45
1.15. Сфери зайнятості випускників	45

2. ПРОГРАМИ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ

2.1. Загальні положення	49
2.2. Агробіологічний факультет	51
201 Агрономія	53
203 Садівництво та виноградарство	68
2.3. Факультет захисту рослин, біотехнологій та екології	78
202 Захист і карантин рослин	79
162 Біотехнології та біоінженерія	87
101 Екологія	97
2.4. Факультет тваринництва та водних біоресурсів	106
207 Водні біоресурси та аквакультура	107
204 Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва	116
2.5. ННІ лісового та садово-паркового господарства	123
205 Лісове господарство	124
206 Садово-паркове господарство	132
2.6. Факультет ветеринарної медицини	140
211 Ветеринарна медицина	141
2.7. Факультет харчових технологій та управління якістю продукції АПК	150
181 Харчові технології	151

2.8. Механіко-технологічний факультет	160
208 Агроінженерія	161
275 Транспортні технології (автомобільний транспорт)	169
2.9. Факультет конструювання та дизайну	178
133 Галузеве машинобудування	179
192 Будівництво та цивільна інженерія	191
2.10. ННІ енергетики, автоматики і енергозбереження	200
141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка	201
151 Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології	208
2.11. Факультет землевпорядкування	214
193 Геодезія та землеустрій	215
2.12. Юридичний факультет	227
081 Право	228
2.13. Економічний факультет	242
051 Економіка	244
071 Облік і оподаткування	257
072 Фінанси, банківська справа та страхування	268
2.14. Факультет аграрного менеджменту	280
075 Маркетинг	281
073 Менеджмент	297
2.15. Факультет інформаційних технологій	313
151 Економіка (спеціалізація «Економічна кібернетика»)	314
122 Комп'ютерні науки та інформаційні технології	325
121 Інженерія програмного забезпечення	335
123 Комп'ютерна інженерія	341
2.16. Гуманітарно-педагогічний факультет	351
231 Соціальна робота	352
035 Філологія	361

1. Загальні відомості про Національний університет біоресурсів і природокористування України

- 1.1. Історична довідка
- 1.2. Концепція та завдання освітньої діяльності
- 1.3. Спеціальності підготовки бакалаврів
- 1.4. Правила прийому на навчання
- 1.5. Організація навчального процесу
- 1.6. Практичне навчання студентів
- 1.7. Науково-педагогічні та педагогічні працівники
- 1.8. Характеристика матеріально-технічної бази
- 1.9. Інформаційне та телекомунікаційне забезпечення навчального процесу
- 1.10. Наукова бібліотека університету
- 1.11. Виховна, спортивна-масова та соціальна роботи
- 1.12. Підготовка офіцерів запасу
- 1.13. Міжнародна мобільність
- 1.14. Студентське самоврядування
- 1.15. Сфери зайнятості випускників

1.1. Історична довідка

Національний університет біоресурсів і природокористування України – вищий навчальний заклад IV рівня акредитації, що має статус самоврядного (автономного) дослідницького університету.

З 2014 року Національний університет біоресурсів і природокористування України очолює ректор, доктор педагогічних наук, професор Ніколаєнко Станіслав Миколайович.

Витоки Національного університету біоресурсів і природокористування України беруть свій початок із сільськогосподарського відділення й ветеринарного факультету Київського політехнічного інституту, Варшавської лісової школи (Польща).

Сільськогосподарське відділення Київського політехнічного інституту (відкрите 31 серпня 1898 р.) трансформувалось у 1918 р. у сільськогосподарський (агрономічний) факультет, а у 1922 р. – Київський сільськогосподарський інститут, який із 1923 р. став самостійним вищим навчальним закладом.

Першим деканом сільськогосподарського відділення став магістр сільського господарства, дійсний статський радник, заслужений професор і завідувач кафедри зоотехнії М.П. Чирвинський, здобутки якого увійшло у скарбницю вітчизняної науки. Почесним членом і лектором сільськогосподарського відділення був заслужений професор імператорського Московського університету К.А. Тімірязєв.

Перший випуск учених-агрономів відбувся у 1903 р. у кількості 32 осіб. Головою державної екзаменаційної комісії був відомий учений-хімік, почесний член популярного Київського товариства природодослідників Д.І. Менделєєв, який дав високу оцінку випускникам.

Зведення перших навчальних корпусів у Голосієво розпочалося у 1926-1929 рр. за проектами архітектора Д.М. Дяченка у стилі українського бароко.

У 1926 р. КСГІ є одним із піонерів сільськогосподарської науки й агрономічної освіти в центральній частині України, і Народний Комісаріат Освіти, як засвідчують офіційні документи, планував розгорнути КСГІ в найширше і найповніше устатковану вищу сільськогосподарську школу УСРР – Всеукраїнську сільськогосподарську академію. Суб'єктивні та об'єктивні причини завадили створенню такої школи.

У першій половині 30-х роках ХХ ст. на базі КСГІ функціонував ряд самостійних інститутів. Проте, із середини 30-х років минулого століття навчальний заклад повертається до своєї структури та назви.

У роки Другої світової війни КСГІ знаходився в евакуації у м. Алма-Ата і функціонував у складі Казахського сільськогосподарського інституту.

У 1948 р. за високі досягнення в навчальній та науковій роботі, а також з нагоди свого 50-річчя, інститут був нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора.

Київський лісогосподарський інститут розпочинає свою історію із Варшавської лісової школи (відкрита у 1816 р.), яку було приєднано до Інституту сільського господарства м. Маримонт (Польща) й у 1840 р. останній реорганізовано в Інститут сільського господарства і лісівництва, згодом (1862 р.) переведеного до м. Ново-Олександрії (нині - м. Пулави, Польща). На початку Першої світової війни (1914 р.) частину факультетів Ново-Олександрійського інституту сільського господарства і лісівництва включено до складу Харківського інституту сільського господарства і лісівництва (із 1921 р.). У 1930 р. лісовий факультет Харківського СГІ перенесли до Києва й об'єднали із лісоінженерним факультетом Київського СГІ. Результатом злиття став Український лісотехнічний інститут, який у цьому ж році було реорганізовано у Київський лісогосподарський інститут.

У 1954 р. Київський сільськогосподарський і Київський лісогосподарський інститути були об'єднані в один навчальний заклад, який отримав назву «Ордена Трудового Червоного Прапора Українська сільськогосподарська академія» (УСГА).

У 50-х роках УСГА стала не лише одним з головних центрів підготовки кадрів для сільського господарства України, а й центром його наукового забезпечення. Протягом 1956-1962 рр. Українська сільськогосподарська академія входила до структури Української академії сільськогосподарських наук (УАСГН) як її навчальна частина. Слід зазначити, що цей період життя навчального закладу був одним із найпродуктивніших, оскільки існувала реальна можливість інтеграції освітянської й наукової діяльності, що дало змогу завоювати йому славу одного з найкращих вищих навчальних закладів колишнього СРСР. Це був прообраз великих навчально-наукових університетських центрів, які функціонують зараз у високорозвинених країнах світу.

Вольовим рішенням «верхів» через послідовне відстоювання Президією УАСГН стратегії розвитку сільського господарства в Україні, яка не збігалася з офіційною, Українську академію сільськогосподарських наук було ліквідовано, а науково-дослідні інститути перепідпорядковано Всесоюзній академії сільськогосподарських наук ім. Леніна (ВАСГНІЛ) та МСГ УРСР.

У 1957 р. до складу УСГА був включений Київський ветеринарний інститут, який починав свою роботу як ветеринарний факультет Київського політехнічного інституту (1920 р.), а із 1921 р. функціонував уже як самостійний Київський ветеринарно-зоотехнічний інститут, із 1930 р. діє Київський ветеринарний інститут.

1960–80-ті роки увійшли в історію нашого навчального закладу як період розширення міжнародних зв'язків. У ці роки навчалися і закінчили академію понад дві тисячі іноземців, вихідців більше, як із 100 країн Азії, Європи, Африки, Індокитаю, Південної Америки.

На всіх етапах розвитку університету розвивалась його наукова діяльність, виникли відомі світові наукові школи, які очолювали вчені непересічного характеру. Професорсько-викладацький склад провів значну роботу щодо вдосконалення форм і методів підготовки спеціалістів для сільського господарства і досліджень актуальних проблем господарювання в аграрному секторі України.

У 1982 р. при Українській сільськогосподарській академії була створена Вінницька філія, яка в 1991 р. стала самостійним інститутом (нині – Вінницький державний аграрний університет).

Із 1962 р. по 1992 р. навчальний заклад продовжив своє існування автономно як Українська сільськогосподарська академія з підпорядкуванням Міністерству сільського господарства УРСР, а згодом – СРСР.

Вивчення передового досвіду високорозвинутих країн світу у сфері вищої освіти, активна співпраця з провідними навчальними закладами аграрного профілю ряду держав, участь у реформуванні системи вищої освіти України в рамках Болонського процесу зумовили якісні зміни у структурі та функціонуванні навчального закладу, логічним наслідком чого стали зміни у його статусі та назві.

На базі Української сільськогосподарської академії у серпні 1992 р. створено Український державний аграрний університет, якому Постановою Верховної Ради України від 29 липня 1994 р. № 158 надано статус національного з наданням прав автономії та самоврядування. З цього часу він іменується як Національний аграрний університет і згідно з вищевказаною Постановою Верховної Ради України та Постановою Кабінету Міністрів України від 1 червня 1995 р. № 387 перебуває у функціональному управлінні останнього.

До структури цього вищого навчального закладу увійшло немало навчально-наукових закладів та виробничих підрозділів на правах юридичних осіб, які пізніше були реорганізовані у відокремлені структури.

Із 1936 р. у складі університету знаходиться Боярська лісова дослідна станція, із 1957 р. – навчально-дослідне господарство «Ворзель», із 1966 р. – Агрономічна дослідна станція (Київська область), із 1972 р. – Великоснітинське навчально-дослідне господарство ім. О.В.Музиченка.

У 1996 р. Постановою Кабінету Міністрів України до складу Національного аграрного університету передано Ніжинський агротехнічний коледж (Чернігівська область).

Постановою Кабінету Міністрів України від 29 травня 1997 р. до складу університету ввійшли Бережанський агротехнічний коледж (Тернопільська область), Заліщицький (Тернопільська область) і Боярський (Київська область) сільськогосподарські технікуми, Немішаївський аграрний та Ірпінський економічний технікуми (Київська область).

Згодом Ірпінському, Немішаївському, Заліщицькому, а у 2004 р. Боярському технікумам за результатами акредитації було надано статус коледжів.

Постановами Кабінету Міністрів України від 6 травня 2001 р. та від 16 травня 2001 р. на базі Бережанського і Ніжинського агротехнічних коледжів створено Бережанський та Ніжинський агротехнічні інститути. Того ж року до складу університету передано Інститути післядипломної освіти керівників і спеціалістів агропромислового комплексу. Із 2003 р. у структурі університету перебуває новостворена Українська лабораторія якості і безпеки продукції агропромислового комплексу.

У 2004 р. до складу університету передано цілісний майновий комплекс Державного племінного птахівничого заводу ім. Фрунзе (Автономна республіка Крим) як навчально-дослідне господарство. У тому ж 2004 р. на базі Кримського державного агротехнологічного університету створено Південний філіал «Кримський агротехнологічний університет» (м. Сімферополь): Кримський агропромисловий коледж; Бахчисарайський будівельний технікум; Прибрежненський аграрний технікум (нині - коледж); технікум гідромеліорації та механізації сільського господарства. У 2004 р. приєднано Український науково-дослідний інститут сільськогосподарської радіології.

У 2004 р. приєднано Український науково-дослідний інститут сільськогосподарської радіології.

У 2005 р. приєднано Бобровицький коледж економіки та менеджменту ім. О. Майнової (так сьогодні називається навчальний заклад). У 2007 р. – Мукачівський аграрний коледж.

До структури університету у 2015 р. увійшли міжкафедральні навчальні лабораторії, сформовані на базі Таращанського агротехнічного коледжу, Лубенського та Малинського лісотехнічних коледжів та ВП НУБіП України – Мукачівського аграрного коледжу, Бобровицького коледжу економіки і менеджменту ім. О. Майнової, Бережанського агротехнічного інституту.

Із 2016 р. у складі університету функціонує відокремлений структурний підрозділ «Рівненський коледж НУБіП України».

У галузі міжнародного співробітництва на сьогодні підписано угоди про співпрацю із багатьма навчальними та науковими установами провідних країн світу.

Для розширення навчальної, дослідницької та інноваційної діяльності Національного аграрного університету з метою задоволення потреб агропромислової, природоохоронної та інших галузей економіки, а також враховуючи необхідність адаптації такої діяльності до вимог міжнародних організацій дослідницьких університетів, Постановою Кабінету Міністрів України від 30 жовтня 2008 р. № 945 Національний аграрний університет перейменовано в Національний університет біоресурсів і природокористування України (НУБіП України). Постановою Кабінету Міністрів України № 76 від 3 лютого 2010 р. Національному університету

біоресурсів і природокористування України надано статус самоврядного (автономного) дослідницького національного університету.

Результат реформування університету чітко окреслено в Програмі розвитку НУБіП України на 2015-2020 роки «Голосіївська ініціатива – 2020», перспективами реалізації якої є поєднання навчальної, дослідницької, інноваційної, інформаційно-консультативної та навчально-виробничої діяльності. Отже, у сфері своїх здобутків університет є яскравим прикладом навчального закладу XXI століття.

1.2. Концепція та завдання освітньої діяльності

Концепція освітньої діяльності Національного університету біоресурсів і природокористування України (НУБіП України) визначається його статусом самоврядного (автономного) дослідницького університету, який проводить освітню, науково-дослідну, науково-інноваційну, навчально-виробничу та інформаційно-консультаційну діяльність, спрямовану на розроблення сучасних проблем наук про життя і навколишнє природне середовище, використання, відтворення та збалансований розвиток біоресурсів наземних і водних екосистем, запровадження новітніх природоохоронних агро- і біотехнологій, технологій відродження безпечності та родючості ґрунтів, енергозберігаючих агротехнологій, екологічного і правового менеджменту в сільській місцевості, здійснення моніторингу і контролю за дотриманням стандартів, якістю і безпекою сільськогосподарської продукції, продуктів її переробки та доквілля.

Діяльність університету спрямована на задоволення освітніх потреб людини, суспільства, держави відповідно до **Конституції України, Законів України "Про освіту", "Про вищу освіту", "Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті біоресурсів і природокористування України"**.

НУБіП України проводить свою діяльність відповідно до вимог і стандартів європейського науково-освітнього простору, бере участь у виконанні науково-дослідних програм і проектів, у тому числі міжнародних, співпрацює з провідними закордонними університетами та іншими впливовими зарубіжними партнерами.

Освітня діяльність в університеті має світський характер, захищена від втручання політичних партій та громадських і релігійних організацій. Головною метою діяльності університету є подальше інтегрування у світову освітню систему та утвердження у статусі міжнародного.

НУБіП України як вищий навчальний заклад освіти, акредитований за IV рівнем, має право на підготовку фахівців за такими освітніми ступенями (освітньо-кваліфікаційними рівнями):

- молодший спеціаліст – за 27 спеціальностями;
- бакалавр – за 30 спеціальностями;
- спеціаліст – за 13 спеціальностями;
- магістр – за 32 спеціальностями та майже 60 спеціалізаціями.

У базовому закладі університету (м. Київ) ступенева система підготовки фахівців реалізується за схемою «бакалавр-магістр». Крім того, тут здійснюється підготовка кандидатів і докторів наук за 83 і 64 спеціальностями відповідно, а також перепідготовка і підвищення кваліфікації фахівців для аграрного сектору економіки.

На 13 факультетах і в 3 навчально-наукових інститутах (ННІ) базового закладу університету (м. Київ) та 11 відокремлених підрозділах НУБіП України – регіональних вищих навчальних закладах II–III рівнів акредитації навчається близько 31 тисячі студентів і слухачів.

Концепція освітньої діяльності університету базується на таких принципах:

- доступність вищої освіти для осіб, які відповідають вимогам професійного відбору (конкурсу) з урахуванням наявних пільг для сільської молоді та тих, хто проживає в зоні, забрудненій внаслідок катастрофи на Чорнобильській АЕС;
- рівність умов для кожного студента, слухача, аспіранта, докторанта з метою повної реалізації їх здібностей, таланту, всебічного розвитку особистості;
- відкритий характер вищого навчального закладу, створення передумов для вибору форми і профілю навчання;
- пріоритетність загальнолюдських духовних цінностей, гуманізм і демократизм навчального процесу;
- логічна єдність і безперервність навчального процесу, інтеграція навчальної діяльності з наукою та виробництвом;
- відповідність рівня освіти рівню світових вимог;
- відкритий характер конкурсів та контрактів на заміщення вакантних посад керівників підрозділів, деканів, професорів, доцентів, інших співробітників.

Основними завданнями освітньої діяльності університету є:

- організація навчального процесу на основі інноваційних магістерських і аспірантських програм поглибленої наукової та професійної підготовки магістрів, кандидатів наук (докторів філософії) та докторів наук для наукової та науково-педагогічної роботи в університетах, наукових установах, наукоємних виробництвах;
- запровадження підготовки магістрів і докторів філософії, науково-педагогічних та наукових працівників університету на основі власних наукових досліджень шляхом тісної інтеграції наукової діяльності з навчальним процесом із забезпеченням поглибленої фундаментальної складової як у навчанні, так і в наукових дослідженнях;
- нарощування та ефективного використання кадрового наукового, науково-педагогічного та науково-технічного потенціалу університету шляхом ефективного, на світовому рівні, проведення науково-навчального процесу;
- розроблення та впровадження в навчальний процес новітніх інтегрованих технологій, методик, технічних засобів навчання, створених за результатами наукових досліджень;
- інтеграція освіти з наукою і виробництвом у рамках створення навчально-науково-виробничих об'єднань (у т.ч. і міждисциплінарних), базових кафедр, їх підрозділів у інститутах НАН України та НААН України, інших наукових установах для проведення навчально-наукової роботи;
- підготовка кадрів для інноваційного розвитку України на засадах творчості, володіння фахівцями сучасними інформаційними технологіями, методами створення, використання та захисту інтелектуальної власності, основами управління інноваційною діяльністю, маркетингу інноваційної продукції, комерціалізації науково-технічних розробок;
- забезпечення високого рівня працевлаштування випускників за фахом, зокрема молодих учених, що пройшли поглиблену наукову, науково-дослідну та науково-технічну підготовку як наукові і науково-педагогічні працівники, розробники нової техніки і технологій, менеджери науково-технологічного бізнесу та державного управління у сфері освіти, науки і техніки;
- широке залучення студентів до роботи у складі наукових колективів з розроблення та впровадження складних наукоємних науково-технічних систем, як необхідної складової навчального процесу;
- забезпечення високих вимог до конкурсного відбору науково-педагогічних кадрів з обов'язковим урахуванням наукових здобутків;

- розвиток віртуального освітньо-наукового інформаційного середовища за участю усіх навчальних і наукових підрозділів університету з забезпеченням доступу до нього всіх учасників навчального процесу;
- підвищення кваліфікації керівних працівників і фахівців організацій, підприємств і установ, які освоюють та впроваджують результати наукових досліджень і технічних розробок університету;
- участь у духовно-культурному розвитку суспільства, формуванні в країні економіки знань, розвитку високотехнологічної промисловості та інноваційного підприємницького середовища.

Навчальний процес в університеті базується на системному підході з метою виховання у студентів широти поглядів, нестандартності мислення, здатності вирішувати загальнонавчальні та соціально-економічні проблеми в їх взаємозв'язку.

Виховний процес є невід'ємною складовою освітньої діяльності і передбачає виховання майбутніх фахівців у кращих традиціях національної та світової культури з урахуванням загальнолюдських пріоритетів, програми відродження і розбудови національної економіки, культури, науки, духовної єдності нації та народів України.

Одним з вирішальних напрямів реалізації стратегічних завдань університету є створення принципово нового механізму взаємодії всіх учасників навчально-виховного процесу, який ґрунтується на дотриманні принципу єдності їх інтересів, педагогічних можливостей та потреб особистості.

Основними завданнями навчально-методичної роботи в контексті реалізації ступеневої системи освіти є:

- розробка моделі фахівця XXI століття та формування вимог щодо рівня його професійних знань, здатності до самонавчання, адаптації до діяльності в ринкових умовах та саморозвитку;
  - участь співробітників університету у роботі науково-методичних комісій науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів Міністерства освіти і науки України та Міністерства аграрної політики та продовольства України, що займаються удосконаленням організаційного та методичного забезпечення навчально-виховного процесу, розробкою галузевих стандартів вищої освіти;
  - створення науково-методичних комплексів напрямів підготовки (спеціальностей) та навчально-методичних комплексів дисциплін на основі передових педагогічних технологій і відповідної навчально-лабораторної бази;
  - забезпечення умов дотримання вимог державних стандартів вищої освіти;
  - адаптація науково-методичної літератури, що готується до друку співробітниками університету, до вимог міжнародних стандартів COT та країн Європейського Союзу;
  - вивчення змісту та характеру роботи випускників з метою внесення змін і доповнень до змісту програм та організації навчального процесу;
  - розробка принципів і форм рейтингової системи, критеріїв оцінки знань, тестів для визначення рівня професійних знань, умінь та навиків;
  - освоєння нових інформаційних і телекомунікаційних систем забезпечення навчального процесу.
-

1.3. Спеціальності підготовки бакалаврів

У Національному університеті біоресурсів і природокористування України підготовка бакалаврів здійснюється за такими спеціальностями:

автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології; агроінженерія; агрономія; біотехнології та біоінженерія; будівництво та цивільна інженерія; ветеринарна медицина; водні біоресурси та аквакультура; галузеве машинобудування; геодезія та землеустрій; екологія; економіка; електроенергетика, електротехніка та електромеханіка; захист і карантин рослин; інженерія програмного забезпечення; комп'ютерна інженерія; комп'ютерні науки та інформаційні технології; лісове господарство; маркетинг; менеджмент; облік і оподаткування; право; садівництво та виноградарство; садово-паркове господарство; соціальна робота; технологія виробництва і переробки продукції тваринництва; транспортні технології (автомобільний транспорт); туризм; філологія (англійська мова); філологія (німецька мова); фінанси, банківська справа та страхування; харчові технології.

Бакалавр – це освітній ступінь (ОС), що здобувається на першому рівні вищої освіти та присуджується вищим навчальним закладом у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти освітньо-професійної програми, обсяг якої становить 180 - 240 кредитів ЄКТС. Обсяг освітньо-професійної програми для здобуття ступеня бакалавра на основі ступеня молодшого бакалавра (ОКР молодшого спеціаліста) визначається вищим навчальним закладом.

Особа має право здобувати ступінь бакалавра за умови наявності в неї повної загальної середньої освіти.

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти відповідає шостому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій (постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1341) – структурній одиниці, що визначається певною сукупністю компетентностей, які є типовими для кваліфікацій даного рівня.

Опис шостого кваліфікаційного рівня

Рівень	Знання	Уміння	Комунікація	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	6
6	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов			
	Концептуальні знання, набуті у процесі навчання та професійної діяльності, включаючи певні знання сучасних досягнень	Розв'язання складних непередбачуваних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання, що передбачає збирання та інтерпретацію інформації (даних), вибір методів та інструментальних засобів, застосування інноваційних підходів	Донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду в галузі професійної діяльності	Управління комплексними діями або проектами, відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах

БАКАЛАВРСЬКІ НАВЧАЛЬНІ ПЛАНИ І ПРОГРАМИ

1	2	3	4	6
	Критичне осмислення основних теорій, принципів, методів і понять у навчанні та професійній діяльності		здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію	відповідальність за професійний розвиток окремих осіб та/або груп осіб здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності

Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра забезпечує здобуття вищої освіти за спеціальністю та відповідної кваліфікації.

Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра – система освітніх компонентів на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти в межах спеціальності, що визначає вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою, перелік навчальних дисциплін і логічну послідовність їх вивчення, кількість кредитів Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (далі – ЄКТС), необхідних для виконання цієї програми, а також очікувані результати навчання (компетентності), якими повинен оволодіти здобувач ступеня бакалавра.

Особи, які успішно виконали освітньо-професійну програму підготовки бакалаврів та пройшли атестацію, одержують документи про здобуття вищої освіти за відповідною спеціальністю та кваліфікації бакалавра.

Підготовка фахівців ОС «Бакалавр» здійснюється на факультетах і в навчально-наукових інститутах (ННІ) базового закладу університету (м. Київ) та у відокремлених підрозділах (ВП) НУБіП України – вищих навчальних закладах II–III рівнів акредитації (табл. 1.1). Навчання у всіх підрозділах реалізується за узгодженими навчальними планами і програмами, у тому числі із залученням до нього у ВП НУБіП України науково-педагогічних працівників базового закладу університету. Це дозволяє успішно реалізувати ступеневу систему, створити найсприятливіші умови для здібних учнів, забезпечує індивідуалізацію навчання та перехід до програми вищого рівня.

Таблиця 1.1. Спеціальності підготовки бакалаврів

№ п/п	Код, найменування спеціальності	Структури, що забезпечують підготовку бакалаврів, та ліцензований обсяг прийому (денна /заочна форма навчання, осіб)	
		факультети (ННІ) базового закладу університету	ВП НУБіП України
1	2	3	4
1	035 Філологія (англійська мова) 035 Філологія (німецька мова)	Гуманітарно-педагогічний (35/20) (15/5)	–
2	051 Економіка	Економічний (150/110)	Бережанський агротехнічний інститут (40/200)
3	071 Облік і оподаткування	Економічний (150/140)	Бережанський агротехнічний інститут (60/60) Ніжинський агротехнічний інститут (40/25)
4	072 Фінанси, банківська справа та страхування	Економічний (130/90)	–
5	073 Менеджмент	Аграрного менеджменту (150/60)	Ніжинський агротехнічний інститут (30/25)
6	075 Маркетинг	Аграрного менеджменту (60/60)	–
7	081 Право	Юридичний (75/115)	–

БАКАЛАВРСЬКІ НАВЧАЛЬНІ ПЛАНИ І ПРОГРАМИ

Продовження таблиці 1.1

1	2	3	4
8	101 Екологія	Захисту рослин, біотехнологій та екології (75/75)	Бережанський агротехнічний інститут (30/30)
9	121 Інженерія програмного забезпечення	Інформаційних технологій (50/50)	-
10	122 Комп'ютерні науки та інформаційні технології	Інформаційних технологій (50/50)	-
11	123 Комп'ютерна інженерія	Інформаційних технологій (50/50)	-
12	133 Галузеве машинобудування	Конструювання та дизайну (170/120)	-
13	141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка	Енергетики, автоматики та енергозбереження (175/125)	Бережанський агротехнічний інститут (75/100) Ніжинський агротехнічний інститут (60/60) Немішаєвський агротехнічний коледж (50/50)
14	151 Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології	Енергетики, автоматики та енергозбереження (50/35)	-
15	162 Біотехнології та біоінженерія	Захисту рослин, біотехнологій та екології (100/50)	-
16	181 Харчові технології	Харчових технологій та управління якістю продукції АПК (100/100)	-
17	192 Будівництво та цивільна інженерія	Конструювання та дизайну (50/50)	-
18	193 Геодезія та землеустрій	Землевпорядкування (90/85)	-
19	201 Агрономія	Агробіологічний (190/120)	-
20	202 Захист і карантин рослин	Захисту рослин, біотехнологій та екології (75/50)	-
21	203 Садівництво та виноградарство	Агробіологічний (60/30)	-
22	204 Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва	Тваринництва та водних біоресурсів (125/60)	-
23	205 Лісове господарство	Лісового та садово-паркового господарства (175/240)	-
24	206 Садово-паркове господарство	Лісового та садово-паркового господарства (100/60)	Бережанський агротехнічний інститут (30/30)
25	207 Водні біоресурси та аквакультура	Тваринництва та водних біоресурсів (75/75)	-
26	208 Агроінженерія	Механіко-технологічний (200/200)	Бережанський агротехнічний інститут (75/100) Ніжинський агротехнічний інститут (75/75) Немішаєвський агротехнічний коледж (50/40)
27	211 Ветеринарна медицина	Ветеринарної медицини (250/-)	-
28	231 Соціальна робота	Гуманітарно-педагогічний (50/50)	-
29	242 Туризм	Післядипломної освіти (25/25)	-
30	275 Транспортні технології (автомобільний транспорт)	Механіко-технологічний (100/100)	Ніжинський агротехнічний інститут (30/-)

Після завершення навчання в Університеті за освітньо-професійними програмами підготовки бакалаврів і здобуття освітнього ступеня бакалавра випускники можуть продовжити навчання за спеціальностями та спеціалізаціями освітньо-професійних чи освітньо-наукових магістерських програм.

Підготовка магістрів здійснюється у базовому закладі університету (м. Київ) та у ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут». У базовому закладі університету підготовку магістрів забезпечують 3 ННІ та 13 факультетів (табл.1.2).

Таблиця 1.2. Спеціальності та спеціалізації підготовки магістрів

ННІ, факультет 1	Спеціальність 2	Спеціалізація 3
ННІ енергетики, автоматики і енергозбереження	Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології	Автоматизація процесів керування Автоматизоване управління технологічними процесами
	Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка	Електрифікація і автоматизація сільського господарства
		Електротехнічні комплекси і системи
		Електротехнічні системи електроспоживання
ННІ лісового і садово-паркового господарства	Лісове господарство	Енергетика сільськогосподарського виробництва
		Деревообробні та меблеві технології
	Садово-паркове господарство	Лісове господарство Мисливське господарство
ННІ післядипломної освіти	Менеджмент	Садово-паркове господарство
	Публічне управління та адміністрування	Дорадництво* Управління інноваційною діяльністю*
Агробіологічний	Агрономія	Державна служба**
		Агрономія Агрохімія і ґрунтознавство
	Садівництво та виноградарство	Селекція і генетика сільськогосподарських культур Овочівництво Садівництво
Гуманітарно-педагогічний	Менеджмент	Управління навчальним закладом*
	Науки про освіту	Освітні вимірювання*
	Соціальна робота	Педагогіка вищої школи*
	Філологія	Соціальна робота Англійська мова Німецька мова
Економічний	Економіка	Економіка підприємства Прикладна економіка*
	Облік і оподаткування	Облік і аудит
		Оподаткування
	Підприємництво, торгівля та біржова діяльність	Біржова діяльність*
Механіко-технологічний	Фінанси, банківська справа та страхування	Фінанси і кредит
	Агроінженерія	Агроінженерія
Аграрного менеджменту	Транспортні технології	Автомобільний транспорт
	Менеджмент	Адміністративний менеджмент*
		Маркетинг
Ветеринарної медицини	Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза	Маркетинг
	Ветеринарна медицина	Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза Ветеринарна медицина
Захисту рослин, біотехнологій та екології	Біотехнології та біоінженерія	Екологічна біотехнологія та біоенергетика
	Екологія	Екологічний контроль та аудит
		Захист і карантин рослин
Землепорядкування	Геодезія та землеустрій	Захист рослин
Інформаційних технологій	Економіка	Геодезія та землеустрій
	Комп'ютерні науки та інформаційні технології	Економічна кібернетика
		Будівництво та цивільна інженерія
Конструювання та дизайну	Галузеве машинобудування	Будівництво та цивільна інженерія
		Машини та обладнання сільськогосподарського виробництва
	Водні біоресурси та аквакультура	Обладнання лісового комплексу
Тваринництва та водних біоресурсів	Технологія виробництва та переробки продукції тваринництва	Водні біоресурси та аквакультура
	Технологія виробництва та переробки продукції тваринництва	Технологія виробництва та переробки продукції тваринництва

Продовження таблиці 1.2

1	2	3
Харчових технологій та управління якістю продукції АПК	Метрологія та інформаційно-вимірвальна техніка	Якість, стандартизація та сертифікація*
	Харчові технології	Технології зберігання, консервування та переробки м'яса
Юридичний	Право	Технології зберігання та переробки водних біоресурсів Право

Примітка: * приймаються особи, які мають базову вищу освіту з будь-якої спеціальності;
 ** приймаються особи, які мають повну вищу освіту з будь-якої спеціальності.

1.4. Правила прийому на навчання

Прийом на навчання до Національного університету біоресурсів і природокористування України здійснюється відповідно до Правил прийому на програми підготовки фахівців за освітніми ступенями «Бакалавр» і «Магістр» (ОКР «Спеціаліст») на поточний рік, що затверджуються Вченою радою університету.

Провадження освітньої діяльності здійснюється відповідно до ліцензії Міністерства освіти і науки України серії АЕ № 636425 від 20.05.2015 р.

Фінансування підготовки фахівців:

- за кошти державного бюджету;
- за рахунок коштів фізичних та юридичних осіб.

Строки прийому документів, конкурсу сертифікатів, вступних випробувань, конкурсного відбору та зарахування

Форма навчання	Прийом документів	Вступні випробування	Рейтинговий список	Строки вибору вступником місця навчання	Зарахування
Денна	11.07 - 27.07.2016 р.*	21.07 - 27.07.2016 р.	не пізніше 12 ⁰⁰ години 01.08.2016 р.	за кошти держбюджету - з 12 ⁰⁰ години 01 серпня 2016 року до 18 ⁰⁰ години 05 серпня 2016 року за кошти фізичних та юридичних осіб – не пізніше 10.08.2016 р.	за кошти держбюджету – 06.08.2016 р., за кошти фізичних та юридичних осіб – не пізніше 12.08.2016 р.
Заочна	11.07 - 10.08.2016 р.**	04.08 - 11.08.2016 р.	не пізніше 12 ⁰⁰ години 12.08.2016 р.	за кошти держбюджету - з 12 ⁰⁰ години 12 серпня 2016 року до 18 ⁰⁰ години 16 серпня 2016 року за кошти фізичних та юридичних осіб – не пізніше 23.08.2016 р.	за кошти держбюджету – 17.08.2016 р., за кошти фізичних та юридичних осіб – не пізніше 25.08.2016 р.

Вступники особисто подають до приймальної комісії НУБіП України такі документи:

- ✓ заяву про вступ, в якій вказують спеціальність та форму навчання;
- ✓ копію документа державного зразка про повну загальну середню освіту (копію документа про здобутий освітньо-кваліфікаційний рівень) і додаток до нього;
- ✓ 4 кольорових фотокартки розміром 3x4 см;
- ✓ копію сертифіката Українського центру оцінювання якості освіти, виданого у 2016 р., з оцінками з предметів, що визначені правилами прийому до НУБіП України для конкурсного відбору щодо вступу на обрану спеціальність;
- ✓ копію паспорта (1, 2 сторінки та місце реєстрації у 3 екземплярах);
- ✓ копію довідки про присвоєння ідентифікаційного номеру (3 екземпляри).

Усі копії документів завіряються за оригіналом у НУБіП України або в установленому законодавством порядку. **Копії документів без пред'явлення оригіналів не розглядаються.**

Паспорт громадянина України, або інший документ, який засвідчує особу і громадянство (свідоцтво про народження для осіб, які за віком не мають паспорта), військовий квиток (посвідчення про приписку до призовної дільниці), документ державного зразка (оригінал) про раніше здобутий освітній (освітньо-кваліфікаційний) рівень, на основі якого здійснюється вступ, і додаток до нього; сертифікат (сертифікати) Українського центру оцінювання якості освіти і документи, що підтверджують його право на вступ, вступник пред'являє особисто.

Документи, що дають право на вступ за результатами вступних випробувань в НУБіП України, поза конкурсом, за результатами співбесіди, які засвідчують досягнення особливих успіхів у вивченні профільних предметів, які дають право на першочергове зарахування при однаковому конкурсному балі, вступник подає особисто у строки, визначені для прийому документів.

* для вступників, які мають право брати участь у вступних випробуваннях в НУБіП України – до 20.07.2016 р.

** для вступників, які мають право брати участь у вступних випробуваннях в НУБіП України – до 03.08.2016 р.

Вступники для здобуття ступеня бакалавра на основі повної загальної середньої освіти на денну форму навчання, крім осіб, які мають право на участь у конкурсі за результатами вступних іспитів, зарахування за співбесідою та зарахування поза конкурсом **подають заяви тільки в електронній формі**. Вони можуть подати до п'ятнадцяти заяв на п'ять спеціальностей, на яких передбачено прийом за кошти державного бюджету. Подання заяв в електронній формі на спеціальності, на яких не передбачається прийому за кошти державного бюджету, не обмежується.

Всі інші категорії вступників подають заяви тільки в паперовій формі. Вони можуть подавати до п'ятнадцяти заяв на п'ять спеціальностей.

Перелік конкурсних предметів у сертифікаті Українського центру оцінювання якості освіти (вступних екзаменів) наведено в таблиці.

Перелік конкурсних предметів у сертифікатах Українського центру оцінювання якості освіти (вступних екзаменів)

Спеціальність (Спеціалізація)	Перелік конкурсних предметів		
	1	2 (профільний)	3 (за вибором вступника)
Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології; Агроінженерія; Лісове господарство (<i>Деревообробні та меблеві технології</i>); Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка (<i>Електротехніка та електротехнології, Енергетика та електротехнічні системи в АПК</i>); Транспортні технології (<i>Автомобільний транспорт</i>); Інженерія програмного забезпечення; Комп'ютерна інженерія; Комп'ютерні науки та інформаційні технології; Будівництво та цивільна інженерія; Галузеве машинобудування; Геодезія та землеустрій; Туризм	українська мова та література	математика	фізика / іноземна мова / географія / біологія / історія України
Харчові технології		математика	фізика / іноземна мова / хімія / біологія / історія України
Право; Соціальна робота		історія України	іноземна мова / математика / біологія / географія / хімія
Агрономія; Садівництво та виноградарство; Біотехнології та біоінженерія; Захист і карантин рослин; Ветеринарна медицина; Водні біоресурси та аквакультура; Технологія виробництва та переробки продукції тваринництва; Екологія		біологія	хімія / математика / географія / історія України / іноземна мова
Економіка (<i>Економіка підприємства, Економічна кібернетика</i>); Фінанси, банківська справа та страхування (<i>Фінанси і кредит</i>); Облік і оподаткування (<i>Облік і аудит</i>); Маркетинг; Менеджмент		математика	географія / історія України / іноземна мова / біологія / хімія
Лісове господарство (<i>Лісове господарство</i>); Садово-паркове господарство		біологія	математика / фізика / хімія / географія / іноземна мова
Філологія (<i>Англійська мова</i>)		англійська мова або німецька мова	історія України / математика / біологія / географія / хімія
Філологія (<i>Німецька мова</i>)		німецька мова	історія України / математика / біологія / географія / хімія

Під час подання заяв про участь у конкурсному відборі вступник зазначає у кожній заяві пріоритетність цієї заяви по відношенню до інших поданих ним заяв, при цьому "1" позначає найвищу пріоритетність.

Для конкурсного відбору осіб, які на основі повної загальної середньої освіти вступають для здобуття ступеня бакалавра, конкурсний бал обчислюється шляхом додавання балів сертифіката з конкурсних предметів (вступних екзаменів), середнього

бала документа (додатка до документа) про повну загальну середню освіту та балів за особливі успіхи у вивченні профільних предметів або за успішне закінчення підготовчих курсів НУБіП України з урахуванням вагових коефіцієнтів передбачених Правилами прийому до НУБіП України.

Право брати участь у конкурсі тільки за результатами вступних екзаменів з конкурсних предметів у НУБіП України в разі їх неучасті у рік вступу в незалежному зовнішньому оцінюванні мають особи, у яких є захворювання, зазначені у Переліку захворювань, що можуть бути перешкодою для проходження громадянами зовнішнього незалежного оцінювання, затвердженому наказом Міністерства освіти і науки України та Міністерства охорони здоров'я України від 25 лютого 2008 року № 124/95, зареєстрованому в Міністерстві юстиції України 07 березня 2008 року за № 189/14880, через які вступники не проходили зовнішнє незалежне оцінювання.

Брати участь у конкурсі за результатами зовнішнього незалежного оцінювання або вступних іспитів з конкурсних предметів у НУБіП України (за їх вибором) мають право особи, звільнені з військової служби (у т. ч. демобілізовані), після 30 листопада 2015 року та особи, які проходять військову службу (крім військовослужбовців строкової служби), в порядку, визначеному відповідними положеннями про проходження військової служби громадянами України.

Особи, які вступають на навчання за освітньо-професійними програмами підготовки бакалавра на базі здобутого освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста, приймаються на навчання на перший (за скороченою програмою) або старші курси (на програму з нормативним строком навчання) за умови вступу на споріднену спеціальність. Конкурсний відбір зазначеної категорії вступників здійснюється за сумою балів, отриманих на фахових вступних випробуваннях в НУБіП України та середнього бала диплома молодшого спеціаліста з урахуванням вагових коефіцієнтів. До участі в конкурсі, за всіма спеціальностями допускаються вступники (випускники вищих навчальних закладів I - III рівнів акредитації), які на іспиті з фахових дисциплін отримали не нижче 124 балів.

Особа може вступити для здобуття ступеня бакалавра (нормативний строк навчання) на основі освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста, здобутого за іншою спеціальністю, за умови успішного проходження додаткових вступних випробувань з урахуванням середнього бала диплома молодшого спеціаліста. Фінансування навчання таких осіб за державні кошти не здійснюється.

Особи, які беруть участь у конкурсі щодо зарахування до декількох вищих навчальних закладів або на декілька спеціальностей чи на різні форми навчання в НУБіП України, впродовж визначеної Правилами прийому до НУБіП України кількості днів після прийняття рішення про рекомендацію до зарахування зобов'язані виконати вимоги для зарахування на місце державного замовлення: подати оригінали документа про освітній (освітньо-кваліфікаційний) рівень та додатка до нього, сертифікату ЗНО та інші документи передбачені Правилами прийому до Приймальної комісії НУБіП України.

Конкурсний відбір та зарахування вступників до числа студентів НУБіП України Зарахування поза конкурсом

Поза конкурсом при поданні сертифіката Українського центру оцінювання якості освіти (одержанні відповідної кількості балів на вступних випробуваннях) не нижче встановленої НУБіП України мінімальної кількості балів та інших документів, що засвідчують право на прийом поза конкурсом, зараховуються: особи, яким відповідно до Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту" надане таке право; інваліди I, II груп та діти-інваліди віком до 18 років, яким не протипоказане навчання за обраною спеціальністю, відповідно до Закону України "Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні"; особи, яким відповідно до

Закону України "Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи" надане таке право; особи, яким відповідно до Закону України "Про підвищення престижності шахтарської праці" надане таке право; особи, яким відповідно до закону України "Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей" надане таке право; члени збірних команд України, які брали участь у міжнародних олімпіадах, перелік яких визначений центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки;

Кількість місць для осіб, які мають право на зарахування поза конкурсом, становить до 10% обсягу державного замовлення з кожної спеціальності.

Зарахування за результатами співбесіди

За результатами співбесіди зараховуються: особи, яким Законом України "Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи" надане таке право; особи, які стали інвалідами внаслідок поранень, каліцтва, контузії чи інших ушкоджень здоров'я, одержаних під час участі у масових акціях громадського протесту в Україні з 21 листопада 2013 року по 21 лютого 2014 року за євроінтеграцію та проти режиму Януковича (Революція Гідності), та які звернулися за медичною допомогою у період з 21 листопада 2013 року по 30 квітня 2014 року; особи, визнані інвалідами війни відповідно до пунктів одинадцятого-чотирнадцятого статті 7 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту».

Особи, які за результатами співбесіди не рекомендовані до зарахування на навчання і які подали сертифікати зовнішнього незалежного оцінювання з конкурсних предметів з результатами, не нижчими передбачених Правилами прийому, мають право брати участь у конкурсі на загальних засадах.

Зарахування за конкурсом

Інші особи, допущені Приймальною комісією до участі у конкурсі, зараховуються до НУБіП України відповідно до конкурсного балу вступника.

Призерам (особам, нагородженим дипломами I-III ступенів) IV етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад з базових предметів та призерам (особам, нагородженим дипломами I-III ступенів за відповідними секціями наукових відділень) III етапу Всеукраїнських конкурсів-захистів науково-дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії наук України за умови, якщо вони вступають на спеціальність, для яких профільним є вступне випробування з предмета, з якого вони є призерами; особам з числа професійно орієнтованої молоді, які в рік вступу успішно закінчили підготовчі курси НУБіП України, при вступі на навчання на природничо-математичні та інженерно-технічні спеціальності в НУБіП України на основі повної загальної середньої освіти зараховується бал з врахуванням коефіцієнта 0,05. Нарахування балів за особливі успіхи у вивченні профільних предметів або підготовчі курси НУБіП України здійснюється лише за однією з перелічених вище підстав за вибором вступника.

Особи, які вступають на навчання на базі здобутого освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста відповідної спеціальності, можуть зараховуватись на вакантні місця на старших курсах за сумою балів, отриманих на фахових вступних випробуваннях в НУБіП України та середнього бала диплома молодшого спеціаліста з урахуванням вагових коефіцієнтів.

За рівних умов право на ***першочергове зарахування*** до НУБіП України мають: особи, яким відповідно до Закону України "Про охорону дитинства" надане таке право; особи, яким відповідно до Закону України "Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей" надане таке право при вступі до вищих військових навчальних закладів та військових навчальних підрозділів вищих навчальних закладів; особи, яким відповідно до Закону України "Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні" надане таке право; особи, яким відповідно

до Указу Президента України від 21 лютого 2002 року № 157 "Про додаткові заходи щодо посилення турботи про захисників Вітчизни, їх правового і соціального захисту, поліпшення військово-патріотичного виховання молоді" надане таке право; випускники відокремлених структурних підрозділів НУБіП України; особи з числа професійно орієнтованої молоді, які в рік вступу закінчили підготовчі курси НУБіП України, для вступу на основі повної загальної середньої освіти для навчання на природничо-математичних та інженерно-технічних спеціальностях, при вступі на відповідну спеціальність НУБіП України; випускники старшої школи (повна загальна середня освіта), нагороджені золотою або срібною медаллю, при вступі на основі повної загальної середньої освіти; випускники ВНЗ I-III рівнів акредитації, які здобули освітньо-кваліфікаційний рівень молодшого спеціаліста і мають диплом з відзнакою (при вступі на основі неповної вищої освіти); випускники ВНЗ I-IV рівнів акредитації, які мають вищий середній бал додатку до документа про здобутий освітньо-кваліфікаційний рівень; випускники загальноосвітніх шкіл, які мають вищий середній бал додатку до атестата.

На спеціальностях "Агрономія", "Біотехнології та біоінженерія", "Ветеринарна медицина", "Геодезія та землеустрій", "Екологія", "Економіка", "Захист і карантин рослин", "Менеджмент", "Облік і оподаткування", "Право", "Фінанси, банківська справа та страхування" для окремих груп студентів викладання більшості дисциплін здійснюється англійською мовою.

Навчальний процес і наукові дослідження у НУБіП України забезпечують понад 3 тис. науково-педагогічних та педагогічних працівників, у т.ч. понад 300 професорів і докторів наук та більше 1300 доцентів і кандидатів наук.

До послуг студентів сучасна наукова бібліотека, фонд якої становить понад 1 млн. примірників, із них 400 тис. – підручники і навчальні посібники, 607 тис. – наукова література.

Студентське містечко у м. Київ – це 13 гуртожитків, у яких проживає близько 80% студентів денної форми навчання, їдальня, кафетерій, буфети тощо.

Спортивний комплекс університету містить сучасні стадіон і корпус для повноцінних занять фізичною культурою і спортом.

Документи вступники подають за адресою:

03041, Київ-41, вул. Генерала Родімцева, 19, навчальний корпус № 1.

Їхати від станцій метро "Либідська" або "Теремки" мікроавтобусом № 212.

Прийом документів щоденно з 9⁰⁰ до 18⁰⁰, у суботу, неділю – з 9⁰⁰ до 14⁰⁰. Обідня перерва – з 13⁰⁰ до 14⁰⁰.

Телефони: (044) 258-42-63, 527-83-08

(098) 660-08-48; (066) 516-43-52; (063) 804-49-93

[Http: www.nubip.edu.ua](http://www.nubip.edu.ua)

e-mail: vstup@nubip.edu.ua; commission@nubip.edu.ua

1.5. Організація навчального процесу

Навчання в Національному університеті біоресурсів і природокористування України здійснюється за такими формами:

- очна (денна);
- заочна (дистанційна).

Форми навчання можуть поєднуватися.

Очна (денна) форма навчання є основною формою здобуття певного рівня освіти з відривом від виробництва. Організація освітнього процесу заочною (денною) формою навчання здійснюється в Університеті згідно з Положенням про організацію освітнього процесу в НУБіП України, уведеного в дію наказом ректора від 30.03.2015 р. № 379.

Заочна (дистанційна) форма навчання – форма навчання є формою здобуття певного ступеня вищої освіти та кваліфікації без відриву від виробництва.

Освітній процес заочною (дистанційною) формою навчання організовується протягом календарного року – під час екзаменаційних сесій і в міжсесійний період, з урахуванням передбачених чинним законодавством пільг для осіб, які поєднують роботу з навчанням.

Навчальний процес – це структурована система організаційних і дидактичних заходів, спрямованих на реалізацію змісту освіти певного освітньо-кваліфікаційного рівня відповідно до вимог стандартів вищої освіти.

Навчальний процес базується на принципах науковості, гуманізму, демократичності, безперервності та ступеневості освіти. При цьому він зорієнтований на формування освіченої, гармонійно розвинутої особистості, здатної до постійного оновлення знань, професійної мобільності та прискореної адаптації в умовах перехідного періоду реформування економіки сільського і лісового господарства.

Згідно із Законом України "Про вищу освіту" в НУБіП України реалізується **ступенева система** вищої освіти «**молодший спеціаліст-бакалавр-спеціаліст-магістр**» (у базовому закладі університету – «**бакалавр-магістр**»). Ця система надає широкі можливості для задоволення освітніх проблем людини і підвищує гнучкість всебічної підготовки фахівців та рівень їх соціального захисту в умовах змін потреб економіки і ринку праці. Вона забезпечує здобуття бажаної кваліфікації або її підвищення за певним напрямом професійного спрямування або спеціальністю і базується на відповідних освітньо-професійних програмах підготовки.

Нормативно-правовою базою організації навчального процесу в університеті є **Закони України "Про освіту", "Про вищу освіту"**, стандарти вищої освіти та стандарти освітньої діяльності, "Положення про організацію освітнього процесу в НУБіП України", освітньо-професійні програми підготовки фахівців відповідних професійних спрямувань і ступенів (освітньо-кваліфікаційних рівнів).

Зміст освіти – це науково обґрунтована система дидактично та методично оформленого навчального матеріалу для різних освітніх і кваліфікаційних рівнів. Зміст освіти визначається освітньо-професійною програмою підготовки, структурно-логічною схемою підготовки, навчальними програмами дисциплін, іншими нормативними актами органів державного управління освітою та вищого закладу освіти і відображається у відповідних підручниках, навчальних посібниках, методичних матеріалах, дидактичних засобах, а також під час проведення навчальних занять та інших видів навчальної діяльності.

Освітньо-професійна програма підготовки – це перелік нормативних та вибіркового навчальних дисциплін із зазначенням обсягу годин, відведених для їх вивчення, форм підсумкового контролю.

Структурно-логічна схема підготовки – це наукове і методичне обґрунтування процесу реалізації освітньо-професійної програми підготовки.

Основним нормативним документом, що визначає організацію навчального процесу в конкретному напрямі освітньої підготовки, є **робочий навчальний план**, який реалізується деканатами факультетів (дирекціями ННІ) на підставі освітньо-професійної програми та структурно-логічної схеми підготовки і визначає перелік та обсяг нормативних і вибіркових навчальних дисциплін, послідовність їх вивчення, конкретні форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форми та засоби проведення поточного і підсумкового контролю. Навчальний план затверджується ректором університету. Робочий навчальний план складається на кожний навчальний рік.

У робочому навчальному плані обсяги навчальних дисциплін розподіляються так:

– обов'язкові – 60 % загального обсягу навчального навантаження студента (їх перелік, обсяги та форми атестації визначаються стандартами вищої освіти, вимогами МОН України у межах відповідної спеціальності і включається у навчальний план підготовки фахівців у повному обсязі);

– вибіркові:

• за вибором Університету – 15 % загального обсягу навчального навантаження студента (їх перелік, форми вивчення (аудиторна чи самостійна) та атестації визначає вчена рада Університету).

• за вибором студента – 25 % загального обсягу навчального навантаження студента (їх перелік, форми вивчення (аудиторна чи самостійна) та атестації визначаються робочими групами, сформованими за наказом ректора Університету, рекомендуються вченими радами факультетів (ННІ), ухвалюються навчально-методичною радою Університету та затверджуються вченою радою Університету. Вони включаються до робочого навчального плану підготовки фахівців залежно від вибору студентів).

Місце і значення навчальної дисципліни, її загальний зміст та вимоги до знань і вмінь визначаються навчальною програмою дисципліни. Для навчальної дисципліни на підставі навчальної програми та робочого навчального плану на відповідних кафедрах складається робоча навчальна програма дисципліни, яка містить виклад конкретного змісту дисципліни, послідовність, організаційні форми її вивчення та обсяг, визначає форми та засоби поточного і підсумкового контролю.

Освітній процес в університеті здійснюється за такими формами: навчальні заняття, самостійна робота студентів, практична підготовка, контрольні заходи.

Основними видами навчальних занять є лекція, лабораторне, практичне, семінарське, індивідуальне заняття, консультація.

Організація навчальних занять регулюється розкладом занять за семестрами (або триместрами) та річним графіком навчального процесу.

Самостійна робота студента є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових занять. Час, відведений для самостійної роботи студента, регламентується робочим навчальним планом і становить не менше половини загального обсягу навчального часу студента, відведеного для вивчення конкретної дисципліни.

Практична підготовка студентів – це обов'язковий компонент навчальної програми для здобуття кваліфікаційного рівня, що має на меті набуття студентом професійних навиків та вмінь. Вона здійснюється у відокремлених підрозділах НУБіП України – навчально-дослідних господарствах і дослідних станціях, на передових сучасних підприємствах сільськогосподарського і лісогосподарського профілю під організаційно-методичним керівництвом науково-педагогічних працівників університету та фахівців підприємств.

Контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль. Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних, лабораторних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Форма проведення поточного контролю визначається відповідною кафедрою. Крім того, відповідно до вимог кредитно-модульної системи навчання, яка запроваджена в університеті, після вивчення матеріалу кожного змістового модуля слідує обов'язковий контроль його засвоєння.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання на певному освітньому рівні або на окремих його завершених етапах. Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену або заліку з конкретної навчальної дисципліни згідно з вимогами "**Положення про екзамени та заліки в НУБіП України**".

Заліки є формою перевірки успішності виконання лабораторних і практичних робіт, засвоєння студентами навчального матеріалу з окремих частин навчальних дисциплін, виконання та захисту курсових проектів (робіт), проходження навчальних і виробничих практик. Складання заліків з лабораторних робіт і практичних занять закінчується до початку екзаменаційної сесії.

Екзамени (курсіві екзамени) проводяться з метою оцінки знань студентів з навчальних дисциплін, їхнього вміння творчо використовувати набуті знання для вирішення практичних завдань професійного спрямування.

Екзамени складаються протягом екзаменаційних сесій відповідно до академічного календаря університету та графіків навчального процесу.

Результати складання екзаменів оцінюються за національною чотирибальною шкалою – "відмінно", "добре", "задовільно" і "незадовільно" і оцінками Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС) – А, В, С, D, E, FX, F. Співвідношення між національними оцінками та оцінками ЄКТС наведено у табл. 1.5. Результати складання заліків оцінюються національними відмітками "зараховано" та "не зараховано" та відповідними оцінками ЄКТС.

Навчальний час студента визначається кількістю облікових одиниць часу, відведених для здійснення програми підготовки. Обліковими одиницями навчального часу студента є академічна година, навчальний день, тиждень, семестр, курс і рік.

Академічна година – це мінімальна облікова одиниця навчального часу, тривалість якої становить 45 хвилин.

Навчальний день студента триває не більше 9 академічних годин, Аудиторне тижневе навантаження за денною формою навчання становить при підготовці: бакалаврів: 1 курс – 30 год.; 2 курс – 28 год.; 3 курс – 26 год.; 4 курс – 24 год.; спеціалістів – 24 год.; магістрів – 18 год.

Однією з особливостей організації навчального процесу в НУБіП України є запровадження **кредитно-модульної системи навчання** на всіх курсах навчання та програмах підготовки фахівців ОС «Бакалавр» і «Магістр», ОКР «Спеціаліст», що регламентовано «Положенням про кредитно-модульну систему навчання в НУБіП України».

Принцип модульного навчання полягає в тому, що навчальний матеріал кожної дисципліни, відповідно до його обсягу та структури, поділяється на змістові модулі. **Змістовий модуль** – це логічно завершена частина теоретичного та практичного навчального матеріалу з дисципліни і містить у собі, як правило, декілька лекційних тем, практичних (семінарських) занять, лабораторних робіт, розрахункових завдань і т.д. Кількість змістових модулів з дисципліни визначає науково-педагогічний працівник, який відповідає за її викладання, і затверджує кафедра. Змістові модулі включають у календарний навчальний план викладання дисципліни.

Рекомендована кількість змістових модулів дисципліни □ – 2–4 за навчальний семестр з обов'язковим контролем засвоєння кожного. Вивчення матеріалу в обсязі змістового модуля здійснюється під час аудиторних занять та самостійної роботи студентів.

Загальне навчальне навантаження (аудиторна і поза аудиторна робота, самостійна робота тощо) вимірюється у годинах та кредитах ЄКТС (1 кредит ЄКТС □ відповідає 30 год.).

Таблиця 1.5. Співвідношення між національними та ЄКТС оцінками і рейтингом студента

Оцінка національна	Оцінка ЄКТС	Процент студентів, які досягають відповідної оцінки в Європейських університетах	Визначення оцінки ЄКТС	Рейтинг студента, бали
1	2	3	4	5
Відмінно	A	10	ВІДМІННО – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90 – 100
Добре	B	25	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками	82 – 89
	C	30	ДОБРЕ – у загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	74 – 81
Задовільно	D	25	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків	64 – 73
	E	10	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії	60 – 63
Незадовільно	FX	–	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно працювати перед тим, як отримати залік (позитивну оцінку)	35 – 59
	F	–	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота	00 – 34

Загальне навчальне навантаження студента на один навчальний рік має становити не менше 60 кредитів ЄКТС, на семестр □– 30, а на триместр – 20.

В університеті здійснюється **рейтингове оцінювання знань студентів** після закінчення логічно завершеної частини лекційних та практичних занять (змістового модуля) з певної дисципліни і на підсумковому контролі знань. Рейтингове оцінювання знань студентів не скасовує традиційну систему оцінювання, а існує поряд із нею. Воно робить систему оцінювання більш гнучкою, об'єктивною і сприяє систематичній та активній самостійній роботі студентів протягом усього періоду

навчання, забезпечує здорову конкуренцію між студентами у навчанні, сприяє виявленню і розвитку творчих здібностей студентів.

Рейтингове оцінювання знань студентів із навчальних дисциплін, захисту курсових робіт (проектів), звітів за всі види практик (навчальної та виробничої), складання державних екзаменів, дипломне проектування (захист випускних бакалаврських, дипломних робіт (проектів) та магістерських робіт) здійснюється **за 100-бальною шкалою**.

Рейтинг студента із засвоєння навчальної дисципліни складається з рейтингу з навчальної роботи – до 70 балів та рейтингу з атестації – до 30 балів. Таким чином, на оцінювання засвоєння змістових модулів, на які поділяється навчальний матеріал дисципліни, передбачається 70 балів. Рейтингові оцінки із змістових модулів, як і рейтинг з атестації, теж обчислюються за 100-бальною шкалою.

Для занесення оцінок у екзаменаційну відомість, залікову книжку та журнал рейтингової оцінки знань студента його рейтинг з різних видів навчальної роботи у балах переводиться у національну та ЄКТС оцінки згідно з табл. 1.5.

Студенти, які набрали з навчальної роботи 60 балів і більше, можуть не складати екзамен (залік), а отримати екзаменаційну оцінку (залік) “Автоматично”, відповідно до набраної кількості балів, переведених у національну оцінку та оцінку ECTS згідно з табл. 1.5.

Якщо студент бажає підвищити свій рейтинг і поліпшити оцінку з дисципліни, він має пройти семестрову атестацію. Останню в обов’язковому порядку проходять студенти, які з навчальної роботи набрали менше, ніж 60 балів. Для допуску до атестації студент має набрати не менше 60 балів з кожного змістового модуля, а загалом – не менше ніж 42 бали з навчальної роботи.

Студентам, які мають більш високий рейтинг за період навчання, надаються переваги при вирішенні таких питань:

- направленні на роботу після закінчення НУБіП України;
- поселенні в гуртожиток та призначенні стипендій;
- виборі місць проходження виробничих та навчальних практик;
- дозволу навчатися за індивідуальним навчальним планом і графіком;
- переході на нові спеціалізації;
- відборі для стажування за кордоном;
- конкурсному відборі для продовження навчання після закінчення бакалаврського курсу.

З метою розширення мобільності студентів і науково-педагогічних працівників, що є однією з ключових позицій Болонського процесу, у НУБіП України здійснюється **англомовне навчання студентів**. Викладання більшості дисциплін англійською мовою здійснюється для окремих груп студентів сімнадцяти спеціальностей бакалаврських і магістерських програм:

- автоматизація та комп’ютерно-інтегровані технології;
- агрономія;
- біотехнології та біоінженерія;
- ветеринарна медицина;
- галузеве машинобудування;
- геодезія та землеустрій;
- екологія;
- економіка;
- захист і карантин рослин;
- менеджмент;
- облік і оподаткування;
- право;
- публічне управління та адміністрування;

- соціальна робота;
- транспортні технології (автомобільний транспорт);
- філологія;
- фінанси, банківська справа та страхування,

що дозволяє випускникам, які вільно володіють англійською мовою, швидше адаптуватися до вимог сучасного ринку праці, у тому числі й міжнародного, або продовжити навчання у провідних університетах світу та займати відповідні посади у різних міжнародних структурах.

Ще однією особливістю організації навчального процесу в університеті є **можливість для осіб із числа молодших спеціалістів навчатися на бакалаврських програмах за скороченим (до двох років) терміном**, якщо їх спеціальності відповідають спеціальності, на яку вони вступають на навчання. Таких спеціальностей на сьогодні налічується 23:

- автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології;
- агроінженерія;
- агрономія;
- ветеринарна медицина;
- водні біоресурси та аквакультура;
- галузеве машинобудування;
- геодезія та землеустрій;
- екологія;
- економіка;
- електроенергетика, електротехніка та електромеханіка;
- захист і карантин рослин;
- інженерія програмного забезпечення;
- комп'ютерна інженерія;
- комп'ютерні науки та інформаційні технології;
- лісове господарство;
- менеджмент;
- облік і оподаткування;
- право;
- садово-паркове господарство;
- технологія виробництва і переробки продукції тваринництва;
- транспортні технології (автомобільний транспорт);
- фінанси, банківська справа та страхування;
- харчові технології.

За результатами вступних випробувань молодші спеціалісти зараховуються на 1-й курс окремого потоку зі скороченим на два роки терміном навчання або на вакантні місця 2-го чи 3-го курсів залежно від академічної різниці у навчальних планах (у цьому випадку навчання здійснюється за індивідуальними навчальними планами). Така особливість організації навчального процесу започаткована в університеті з 2005 р.

В університеті для осіб із числа молодших спеціалістів, які поступили на навчання на 2–3 курси бакалаврських програм за напрямом підготовки, що відповідають їх спеціальностям, організовується **вирівнювальний літній семестр**. Мета такого заходу – зменшити академічну різницю в навчальних планах підготовки молодших спеціалістів та бакалаврів і таким чином полегшити для зазначених осіб подальше навчання в університеті.

У 2015 р. навчанням у вирівнювальному літньому семестрі були охоплені практично всі напрями підготовки бакалаврів, на які були зараховані вступники з дипломом молодшого спеціаліста. Важливим показником літнього семестру 2015 р. є

участь в ньому майже 97% від загального числа зарахованих на 2-3 курси бакалаврських програм осіб.

Навчання у літньому семестрі є платним. Кошти за додаткові освітні послуги у літньому семестрі надходять до спеціального фонду Університету.

1.6. Практичне навчання студентів

Невід'ємною складовою навчального процесу у Національному університеті біоресурсів і природокористування України є практичне навчання студентів (слухачів), яке здійснюється відповідно до «Положення про практичне навчання студентів НУБіП України», затвердженого ректором університету 19.10.2015 р.

Метою практичного навчання студентів НУБіП України є узагальнення набутих теоретичних і практичних знань, одержання професійних навичок і умінь, що формують фахівців з вищою освітою відповідно до освітньо-кваліфікаційного рівня та сприяють поліпшенню якості підготовки фахівців.

Завданням практичного навчання є:

1) підготовка фахівців, які спроможні вирішувати виробничі завдання в сучасних ринкових умовах і володіти прийомами і методами, що є складовими новітніх технологій;

2) набуття навичок:

- прийняття самостійних рішень, виходячи із конкретної виробничої ситуації;
- впровадження у виробництво прогресивних технологій та результатів наукових досліджень;
- співпраці з трудовим колективом;
- відповідної робітничої професії.

Практичне навчання студентів НУБіП України передбачає безперервність і послідовність його проведення протягом навчання, що сприяє закріпленню відповідних компетентностей у майбутніх бакалаврів, спеціалістів і магістрів.

Практичне навчання передбачає проведення лабораторних та практичних занять, навчальних і виробничих практик студентів.

Лабораторні заняття проводяться у спеціально обладнаних навчальних лабораторіях з використанням устаткування, пристосованого до умов навчального процесу (лабораторні макети, устаткування, тощо). Лабораторні заняття для студентів факультетів: технології виробництва та переробки продукції тваринництва; ветеринарної медицини; агробіологічного; захисту рослин; інженерії агробіосистем; конструювання та дизайну машин і систем природокористування; лісогосподарського; економічного; аграрного менеджменту; харчових технологій та якості і безпеки продукції тваринництва також проводяться в умовах реального професійного середовища, а саме - у навчально-виробничих та навчально-науково-виробничих лабораторіях навчально-дослідних господарств НУБіП України.

Практичні заняття проводяться в аудиторіях або в навчальних лабораторіях, оснащених необхідними технічними засобами навчання, обчислювальною технікою. Проведення практичного заняття ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння студентами необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різної складності для розв'язування їх студентами на занятті.

Навчальні практики проводяться на початкових (першому, другому) курсах програм підготовки бакалаврів у навчальних, навчально-наукових, навчально-науково-виробничих лабораторіях, клініках, майстернях, на полях навчально-дослідних господарств (НДГ) НУБіП України, а також провідних підприємств, організацій та установ України та зарубіжжя що відповідають вимогам освітньо-

професійних програм підготовки бакалаврів. Завданням таких практик є ознайомлення студентів зі специфікою напрямку та спеціальності підготовки, формування компетенції згідно з вимогами освітньо-кваліфікаційних характеристик, в окремих випадках – оволодіння робітничою професією з числа масових спеціальностей відповідної галузі. Керівництво практикою забезпечують науково-педагогічні працівники університету та головні спеціалісти НДГ НУБіП України, які згідно наказу ректора відповідають за виконання програми практики та працівники навчально-наукового центру практичного навчання студентів (ННЦПН), які безпосередньо у НДГ надають допомогу для виконання завдань програм практики.

Виробничі практики (технологічна, експлуатаційна, конструкторська, педагогічна, економічна та ін.) проводяться на старших курсах навчання бакалаврських програм та на магістерських програмах. Завданням таких практик є розширення, поглиблення та закріплення знань які студенти (слухачі) отримують під час вивчення циклу спеціальних дисциплін та формування вмінь практичного застосування цих знань в умовах виробництва, набуття і вдосконалення професійної майстерності, а також збір фактичного матеріалу для виконання курсових проектів (робіт) та випускних робіт ОС «Бакалавр» та ОС «Магістр». Такі види практик проводяться в навчально-виробничих та навчально-науково-виробничих лабораторіях НДГ НУБіП України, провідних підприємствах України та розвинутих країн світу на основі укладених договорів. Керівництво практикою забезпечують науково-педагогічні працівники кафедр університету та особи з числа адміністративного персоналу господарств, підприємств, організацій та установ. Окрім того, у НДГ НУБіП України допомогу у проведенні виробничої практики надають працівники ННЦПН.

Науково-дослідна, переддипломна виробнича практика є заключним етапом практичного навчання та підготовчим етапом для виконання випускних робіт ОС «Бакалавр» та ОС «Магістр». Вона проводиться на випускному курсі з метою узагальнення і вдосконалення здобутих знань, практичних умінь і навичок, оволодіння професійним досвідом та готовністю їх до самостійної трудової діяльності, а також збирання матеріалу для підготовки випускних робіт.

Бази практичного навчання студентів

Базами практичного навчання студентів НУБіП України є навчальні, навчально-наукові, навчально-науково-виробничі лабораторії базового закладу університету, його відокремлених підрозділів (ВП), і у першу чергу – НДГ університету, де проводяться лабораторні і практичні заняття, навчальні, технологічні, науково-дослідні, переддипломні та інші практики у галузях: рослинництво, тваринництво, переробка та зберігання продукції рослинництва, технологія виробництва біодизелю, розведення тварин та риби, розробка методів діагностики та профілактики хвороб тварин, технології ремонту, обслуговування та випробування сільськогосподарської техніки, лісознавство, деревообробна промисловість, мисливська справа та її правове забезпечення, економіка, облік, маркетинг та менеджмент в аграрній сфері виробництва тощо.

НУБіП України має власні бази практичного навчання :

- 2 дослідні станції – ВП НУБіП України „Агрономічна дослідна станція”, ВП НУБіП України „Боярська лісова дослідна станція” (Київська область);
- 5 навчально-дослідних господарств (НДГ) – ВП НУБіП України „Великоснітинське НДГ ім. О.В. Музиченка”, ВП НУБіП України „НДГ „Ворзель” та НДГ ВП НУБіП України „Немішаївський агротехнічний коледж” у Київській області, НДГ ВП НУБіП України „Заліщицький аграрний коледж ім. Є. Храпливого” і НДГ ВП НУБіП України „Ніжинський агротехнічний інститут” (Чернігівська обл.);

- спеціальні бази практичного навчання регіональних вищих навчальних закладів НУБіП України II-III рівнів акредитації;
- ботанічний сад НУБіП України.

Загальна площа земельних угідь, що підпорядковані зазначеним структурам, становить понад 35 тис. га, у тому числі біля 18 тис. га лісу, дослідні поля, теплиці, тваринницькі комплекси, машинно-тракторні парки, майстерні, полігони, цехи тощо.

Розташовані господарства університету в різних ґрунтово-кліматичних зонах України – Полісся, Лісостеп, Степ та Субтропіки. Особливістю баз практичного навчання університету є те, що в них створено відповідні кафедри та їх філії, а також понад 80 навчально-виробничих та навчально-науково-виробничих лабораторій, де студенти проходять лабораторні та практичні заняття, навчальну та виробничу практики тощо.

У **ВП НУБіП України „Агрономічна дослідна станція”** студенти вивчають сучасні технології у галузі рослинництва і беруть безпосередню участь у вирощуванні елітного насіння озимих і ярих зернових культур, овочів та фруктів та елітних саджанців плодкових культур. На станції створені банк сортів сільськогосподарських культур, що налічує біля 300 сортів пшениці, ячменю, гороху, вівса, кукурудзи, цукрових буряків, ріпаку, сої, картоплі, овочів тощо, і навчально-виробничі підрозділи з первинної переробки продукції рослинництва та тваринництва.

До структури **ВП НУБіП України „Боярська лісова дослідна станція”** входять 5 лісництв та 2 деревообробні цехи, а також ботанічний сад університету, де представлено більше 700 видів дерев та кущів. Ці підрозділи НУБіП України є прекрасною базою для підготовки студентів факультетів лісгосподарського та садово-паркового господарства і ландшафтної архітектури. Тут студенти вивчають сучасні технології лісових насаджень, захисту лісу від шкідників, догляду за лісом, проведення рубок та переробки деревини.

У **ВП НУБіП України „Великоснітинське НДГ ім. О.В. Музиченка”** функціонують навчально-науково-виробничі лабораторії з рослинництва і тваринництва. Тут вирощують пшеницю, ячмінь, горох, овес, тритикале, гречку, віку, цукрові буряки, ріпак, кукурудзу, картоплю, овочі, кормові коренеплоди, однорічні та багаторічні трави. У господарстві розміщені кафедра випробування техніки і практичного навчання, яка забезпечує силами студентів сервісне обслуговування сільськогосподарської техніки та електрообладнання в господарстві, а також переробні підприємства – цехи з виготовлення сиру, ковбас, макаронів і хлібобулочних виробів, обладнані навчальні лабораторії тощо.

ВП НУБіП України „Навчально-дослідне господарство „Ворзель” спеціалізується на молочному і м'ясному тваринництві. Під час проходження практики студенти можуть вивчати весь цикл розведення абардин-ангуської та української чорно-рябої породи великої рогатої худоби, вирощування овочів у теплицях. У господарстві вирощують овес, картоплю, овочі, кукурудзу, однорічні та багаторічні трави.

Навчально-виробничі практики студентів **ВП НУБіП України „Бережанський агротехнічний інститут”** проводяться на базі дендропарків „Бережанський”, „Раївський парк”, навчально-виробничій базі „Сад”, розсаднику декоративних культур, навчально-дослідних лабораторіях з виробництва біогазу і біопалива, виробничих майстернях.

У **ВП НУБіП України „Ніжинський агротехнічний інститут”** практичну підготовку фахівців забезпечують НДГ з лабораторією рослинництва, ферма з безприв'язно-боксовим утриманням тварин та доїльним обладнанням фірми De Laval. У навчально-дослідному господарстві вирощують ячмінь, горох, овес, кукурудзу, ріпак, однорічні трави.

Сільськогосподарські угіддя, колекційно-дослідне поле, навчально-науково-виробничі лабораторії мікології, рибництва, тваринництва, птахівництва, ставкове господарство (19,6 га), машинно-тракторний двір з майстернями, механізований зерносклад забезпечують практичне навчання студентів.

У НДГ вирощують **ВП НУБіП України „Немішаївський агротехнічний коледж”** вирощують пшеницю, овес, картоплю, овочі, кукурудзу, однорічні та багаторічні трави; працюють цехи риборозплідний та переробки фруктів.

Базою навчально-виробничих практик студентів **ВП НУБіП України „Заліщицький аграрний коледж ім. Є. Храпливого”** є власне НДГ, лабораторія екологічної експертизи, колекційно-дослідне поле, аroachна теплиця. У навчально-дослідному господарстві вирощують пшеницю, ячмінь, горох, гречку, кукурудзу, картоплю, овочі.

Українська лабораторія якості і безпеки продукції агропромислового комплексу. Практична підготовка здійснюється для студентів факультетів (ННІ): агробіологічний; захисту рослин, біотехнологій та екології; тваринництва та водних біоресурсів; ветеринарної медицини.

НУБіП України впроваджує у зазначених базах практичного навчання сучасні агротехнології за рахунок співпраці з відомими іноземними фірмами: „Джон Дір” (США), „Валтра Валмет” (Фінляндія), „M&P Farma” (Швейцарія), АССО (Данія), „Альфа Лаваль Агри в Україні” (Швеція), „VUZT” (Чехія), „FML” (Німеччина), які надають університету сучасну технологію, обладнання, сільськогосподарську техніку тощо.

Базами практичного навчання студентів НУБіП України є передові установи, підприємства, організації будь-якої форми власності в Україні та зарубіжжя, що мають належні умови для проведення практики студентів відповідно до вимог освітньо-професійних програм підготовки фахівців. Із такими базами практичного навчання укладаються договори та формується паспорт, який зберігається у навчальній частині та деканатах факультетів. Термін дії договорів встановлюється на період проведення конкретного практичного навчання або на термін 5 років.

1.7. Науково-педагогічні та педагогічні працівники

Навчальний процес та наукові дослідження у Національному університеті біоресурсів і природокористування України забезпечують близько 3 тис. науково-педагогічних (НПП) і педагогічних працівників.

На сьогодні у базовому закладі університету (м. Київ) працюють близько 1500 науково-педагогічних працівників (НПП). Із них 80% мають наукові ступені та вчені звання. Середній вік НПП складає 47 років.

Якісний склад науково-педагогічного персоналу:

- докторів наук і професорів – 241 особа;
- кандидатів наук і доцентів – 919 осіб;

у тому числі:

Героїв України – 2;

академіків НАН України – 1;

академіків НААН України – 16;

член-кореспондентів НАН України – 3;

член-кореспондентів НААН України – 17;

заслужених діячів науки і техніки України – 20;

заслужених працівників освіти та народної освіти України – 16;

заслужених працівників вищої школи України – 2;

заслужених винахідників України – 2;

заслужених лікарів України – 1;
заслужених працівників ветеринарної медицини – 1;
заслужених працівників сільського господарства – 12;
заслужених працівників транспорту України – 1;
заслужених енергетиків України – 1;
заслужених будівельників України – 2;
заслужених економістів України – 4;
заслужених лісівників України – 1;
заслужених юристів України – 2;
заслужених працівників культури і спорту України – 2;
заслужених майстрів народної творчості – 1;
заслужених артистів України – 2;
народних артистів України – 1.

Усього в структурних підрозділах НУБіП України працюють 274 докторів наук і професорів та 1109 кандидатів наук і доцентів.

Підготовка наукових і науково-педагогічних працівників вищої кваліфікації у НУБіП України здійснюється через аспірантуру і докторантуру. На сьогодні в аспірантурі університету проходять підготовку 487 аспірантів (у т.ч. 201 – на заочному відділенні) та 94 пошукача; у докторантурі – 21 докторант.

Роботу 21 спеціалізованих вчених рад із захисту кандидатських за 47 спеціальностями і докторських за 38 спеціальностями дисертацій організовує і координує навчально-науковий центр підготовки та атестації наукових і науково-педагогічних працівників вищої кваліфікації. У 2015 р. науково-педагогічні працівники й випускники аспірантури та докторантури Університету подали до захисту та захистили 12 докторських і 96 кандидатських дисертацій.

У 2015 р. науково-педагогічний склад Університету поповнився 25 докторами наук.

1.8. Характеристика матеріально-технічної бази

Основне місцезнаходження базового закладу Національного університету біоресурсів і природокористування України – Голосієво, один з мальовничих куточків міста Києва.

Навчальний процес і практична підготовка студентів у базовому закладі університету проводиться у 17-и навчальних корпусах, а також навчальних, навчально-наукових і навчально-науково-виробничих лабораторіях, розміщених у відокремлених підрозділах НУБіП України – навчально-дослідних господарствах і дослідних станціях – у Київській, Чернігівській і Тернопільській областях. Всі вони мають сучасне матеріально-технічне обладнання, необхідне для забезпечення якісного навчального процесу.

До послуг студентів – сучасна наукова бібліотека, фонд якої становить понад 1 млн. примірників, із них 400 тис. – підручники і навчальні посібники, 610 тис. – наукова література. Студентське містечко – 14 гуртожитків, у яких проживає близько 80 % студентів денної форми навчання, їдальня, кафетерій буфети тощо. Крім того, навчально-дослідні господарства (НДГ) і дослідні станції університету також мають гуртожитки для розміщення студентів під час проходження практичного навчання студентів, а саме:

- Агрономічна дослідна станція – 100 осіб,
- Великоснітинське НДГ ім. О.В. Музиченка – 110 осіб,
- Боярська лісова дослідна станція – 120 осіб,
- НДГ “Ворзель” – 75 осіб.

Спортивний комплекс базового закладу університету містить сучасні відкритий стадіон і критий корпус для повноцінних занять фізичною культурою і спортом.

До структури університету входять Українська лабораторія якості і безпеки продукції АПК, Український НДІ сільськогосподарської радіології, Державний науково-дослідний і проектно-конструкторський інститут «Консервпромкомплекс» (м. Одеса) та ін.

У складі університету функціонують відокремлені підрозділи НУБіП України – 11 регіональних вищих навчальних закладів II–III рівнів акредитації у різних регіонах України: Бережанський агротехнічний інститут та Бережанський агротехнічний коледж (Тернопільська обл.), Ніжинський агротехнічний інститут та Ніжинський агротехнічний коледж (Чернігівська обл.), Ірпінський економічний коледж, Немішаївський агротехнічний коледж, Боярський коледж екології і природних ресурсів (всі три – у Київській обл.), Заліщицький аграрний коледж ім. Є. Храпливого (Тернопільська обл.), Бобровицький коледж економіки та менеджменту ім. О. Майнової (Чернігівська обл.), Мукачівський аграрний коледж (Закарпатська обл.), Рівненський коледж (Рівненська обл.).

У кожному закладі є навчальні корпуси і гуртожитки, окремі з них мають навчально-дослідні господарства, дослідні поля тощо.

1.9. Інформаційне та телекомунікаційне забезпечення навчального процесу

Основне завдання університету – підготовка висококваліфікованих фахівців для аграрного сектору економіки, які здатні володіти комп'ютерною технікою на рівні сучасних вимог. З метою ефективного використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі в НУБіП України створене корпоративне інформаційно-освітнє середовище (ІОС), у якому виділяються такі складові: розвинена комп'ютерна інфраструктура, програмні платформи, інформаційно-освітні ресурси та система управління ІОС. Освітній кластер університету функціонує на основі хмарних технологій, інтегрований з MS O365 та Google, де університет має корпоративні аккаунти, а також ЄДЕБО. Гібридне хмаро орієнтоване освітнє середовище університету містить внутрішні ресурси – навчально-інформаційний портал (платформа Moodle), інституційний репозиторій (ePrints), відеопортал, система відеоконференцій, система підтримки конференцій та інші, а також зовнішні – сервіси Google та Microsoft O365 для організації колективної роботи, навчальні портали академій Microsoft та Cisco та інші (рис.1).

Рис. 1. Гібридне хмаро орієнтоване освітнє середовище НУБіП України

Інфраструктура університету забезпечує студентам доступ до інформаційно-освітніх ресурсів. В цілому по університету, з урахуванням усього комп'ютерного парку, забезпеченість складає приблизно 3,4 студенти/1 комп'ютер. На кінець 2015 р. у складі інформаційної системи НУБіП України функціонує понад 3000 комп'ютерів. Їх роботу забезпечують сервери, на яких встановлене ліцензоване програмне забезпечення, в т.ч. отримане за ліцензією Microsoft Enrollment for Education Solutions. До усіх навчальних корпусів та гуртожитків заведені магістральні кабелі локальної мережі з пропускною здатністю до 1 Гбіт/с у кожному напрямку, встановлено мережеве обладнання, яке працює за технологією Wi-Fi, та на його базі створено окрему локальну мережу з вільним доступом до Інтернету.

Для адміністрування єдиної бази користувачів використано веб систему LDAP Account Manager, для якої силами Центру дистанційних технологій навчання було проведено українську локалізацію та інтегровано із єдиною державною базою освіти (ЄДБО).

Для підтримки навчальної діяльності в інформаційно-освітньому середовищі НУБіП України використовуються такі програмні платформи:

- навчально-інформаційних портал (elearn.nubip.edu.ua), який містить електронні навчальні курси (ЕНК) для студентів 13 факультетів та 3 навчально-наукових інститутів. Кожна навчальна дисципліна, яка викладається студентам має електронну підтримку у вигляді електронного курсу із теоретичним матеріалом, ресурсами для виконання лабораторних та практичних робіт, самостійної роботи, формувального, проміжного та підсумкового контролю. Фахівцями НУБіП України розроблено стандарт структури ЕНК, його атестації, систему навчання викладачів щодо розробки ЕНК;

- електронна система управління деканатом;

- електронний архів наукових та навчально-методичних матеріалів (elibrary.nubip.edu.ua), куди увійшли електронні копії наукових статей працівників

університету; матеріали конференцій, що проводилися на базі університету, автореферати дисертацій, захищених в НУБіП України, наукові статті та дипломні роботи магістрів, методичні матеріали на підтримку навчального процесу, опис відкритих електронних навчальних курсів, патенти;

– вікіпортал (agrowiki.nubip.edu.ua), у якому науково-педагогічні працівники та студенти розміщують тематичні статті за проблемами наукових досліджень, стандарти (кодекс Аліментаріус, ISO, СОУ, ДСТУ), портфоліо;

– відеопортал (video.nubip.edu.ua), де розміщуються навчальні відеозаписи, відео-уроки, відео-лекції та інші відео ресурси, які створюються співробітниками університету та використовуються у навчальній та культурно-виховній роботі;

– бібліотечний репозиторій на базі платформи DSpace ;

– веб-платформа для інтернет-конференцій НУБіП України на базі відкритої системи Openconference. База для інтернет-конференцій має адресу econference.nubip.edu.ua.

У сфері інформаційно-комп'ютерної підготовки студентів університет підтримує співробітництво з різними українськими та закордонними ІТ компаніями — IBM, Microsoft, Intel, Cisco, 1С, CyberBionicSystematics тощо. В університеті працюють навчальні лабораторії: «Центр компетенцій 1С», «Microsoft Imagine Academy», «Cisco Academy». Для забезпечення студентів та викладачів доступом до міжнародних повнотекстових наукових публікацій університет має підписку на використання наукометричної бази даних EBSCO.

Університет плідно співпрацює з регіональними навчальними закладами з використанням технологій, які надає інформаційно-освітнє середовище НУБіП України. Зокрема, відеотрансляції лекцій проводяться на такі відокремлені підрозділи університету: ВП НУБіП України «Мукачівський аграрний коледж»; ВП НУБіП України «Бобровицький коледж економіки і менеджменту ім. О. Майнової»; ВП НУБіП України «Заліщицький аграрний коледж ім. Є. Храпливого»; ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут»; ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж»; ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут». У 2015 році міжнародні конференції, які проводилися в університеті забезпечувалися відеодоповідями деяких закордонних учасників з їх рідних країн (Польща, Великобританія, Нідерланди тощо).

1.10. Наукова бібліотека

Наукова бібліотека НУБіП України – це сучасний науковий, культурно-освітній, інформаційний центр, що забезпечує реалізацію потреб користувачів у одержанні найновішої інформації.

Одним із головних завдань наукової бібліотеки є формування фонду відповідно до профілю університету та інформаційних потреб усіх категорій користувачів. Бібліотечний фонд багатогалузевий, нараховує більше одного мільйона примірників вітчизняної та зарубіжної літератури, у т.ч. рідкісних видань (з 1779 р.), авторефератів дисертацій (з 1950 р.), дисертацій (з 1946 р.), щорічно одержує понад 100 назв журналів та 50 назв газет.

Широкому і всебічному використанню бібліотечного фонду сприяє довідково-бібліографічний апарат: електронний, алфавітний, систематичний каталоги та картотеки. У науковій бібліотеці автоматизовані основні технологічні процеси. З 2012 р. запроваджена автоматизована книговидача літератури користувачам через електронний читацький формуляр, а робочі місця працівників бібліотеки обладнані спеціалізованими сканерами та принтерами, за допомогою яких на основі штрихкодування здійснюється закріплення кожної книги за конкретним користувачем.

Для ознайомлення першокурсників із роботою бібліотеки згідно програми «Інформаційна культура» проводяться заняття щодо використання довідково-пошукового апарату бібліотеки (як традиційного, так і електронного каталогу) та інших електронних ресурсів. Інформаційно-масові заходи, що проводить наукова бібліотека, носять комплексний характер і присвячені актуальним проблемам університету.

Інформація про наукову бібліотеку та її інформаційні ресурси знаходиться як на сайті університету, так і на сайті бібліотеки (<http://library.nubip.edu.ua>.)

З 2006 р. наукова бібліотека є депозитарною бібліотекою ФАО (FAO – Food and Agricultural Organization) в Україні. Депозитарний фонд нараховує понад 1000 документів англійською мовою, у т.ч. аналітичні матеріали, статистичні збірники, звіти, які відображені в електронному каталозі наукової бібліотеки. Деякі матеріали комплектуються CD-дисками. Література ФАО зберігається у центральній бібліотеці.

Одним із пріоритетних завдань, що стоять перед бібліотекою, є надання доступу студентам, аспірантам та науково-педагогічним працівникам університету до міжнародних електронних ресурсів та наукометричних баз даних, таких як EBSCO, що містить більше 30 000 повнотекстових журналів, книг, брошур, газет, довідників та аналітичних оглядів, AGORA (Access to Global Online Research in Agriculture) – це повнотекстова колекція з більш ніж 3000 журналів з 106 країн світу в галузі продовольства, сільського господарства та наук про навколишнє середовище, Bio-One – повнотекстова колекція, що містить понад 100 тисяч статей в галузі біології, екології та наук про навколишнє середовище та інших баз даних.

До послуг користувачів також є електронна бібліотека, що містить повні тексти навчальних та наукових видань науковців університету, доступна з локальної мережі університету.

Площа, яку займає наукова бібліотека, становить 2844 м². Користувачі наукової бібліотеки обслуговуються на 8-ми абонементних та у 8 читальних залах на 580 місць. До структури наукової бібліотеки входять 5 філій наукової бібліотеки, фонди яких нараховують більше 180 тис. документів навчальної, наукової, довідкової літератури та періодичних видань. Це галузеві бібліотеки по обслуговуванню студентів на абонементних та читальних залах, обладнаних сучасною комп'ютерною технікою. Крім того, є два абонементи по обслуговуванню всіх категорій читачів науковою та художньою літературою. Користувачі мають безкоштовний доступ до мережі Інтернет як в центральній бібліотеці, так і в її філіях.

Якщо необхідна читачу література відсутня у фондах бібліотеки, її можна замовити за міжбібліотечним абонементом (МБА) електронною поштою (library@twin.nubip.edu.ua). Така розгалужена система бібліотеки дає можливість щорічно обслуговувати всіма структурними підрозділами понад 40000 користувачів у рік. Книговидача становить більше одного мільйона примірників у рік.

Наукова бібліотека оснащена новітньою комп'ютерною технікою та обладнанням: 50 комп'ютерів, 13 принтерів, 2 сканери, потужний сервер баз даних. Приміщення центральної бібліотеки та її філій мають сучасний інтер'єр, затишок і комфорт для роботи користувачів та працівників університету.

До структури наукової бібліотеки входять 5 відділів та 5 філій наукової бібліотеки.

Відділ комплектування, наукової обробки документів і організації каталогів. Основне завдання відділу – здійснення повного, наукового обґрунтованого комплектування книжкового фонду бібліотеки для забезпечення навчально-виховного процесу та наукової діяльності університету.

Відділ комплектування, наукової обробки документів і організації каталогів здійснює:

- оформлення замовлень на закупівлю необхідної літератури, що надійшли від кафедр Університету в автоматизованому вигляді;
- контроль за своєчасним надходженням замовленої літератури до наукової бібліотеки;
- передачу отриманої літератури у філії та відділи бібліотеки на відповідне зберігання;
- передплату періодичних видань України та Росії;
- індивідуальний та сумарний облік документів, що надходять до бібліотеки в традиційному та електронному вигляді (шляхом застосування технології штрих-кодів);
- щоденне наповнення баз даних електронного каталогу бібліотеки бібліографічними описами нових надходжень літератури;
- організацію та ведення систематичного, абеткового та електронного каталогів;
- книгообмін збірниками наукових праць із 26 вищими навчальними закладами України аграрного профілю.

Інформаційно-бібліографічний відділ. Основне завдання відділу – оперативно і в повному обсязі задовольняти інформаційні потреби користувачів наукової бібліотеки. До послуг користувачів:

- дисертаційний фонд бібліотеки (більше 5000 одиниць зберігання);
- фонд магістерських робіт (500 одиниць зберігання);
- наукові праці 26 вищих навчальних закладів України аграрного профілю;
- періодичні видання України і Росії.

Інформаційно-бібліографічний відділ здійснює:

- укладання покажчиків та списків літератури за темами науково-дослідних робіт та на допомогу навчальному процесу Університету;
- шифрування наукових праць науковців і студентів за таблицями Універсальної десятикової класифікації (УДК);
- щоденне наповнення електронного каталогу бібліотеки аналітичними описами статей із періодичних видань, збірників наукових праць, а також бібліографічними виданнями, які готують працівники відділу

Інформаційно-бібліографічний відділ організовує та проводить:

- «Дні кафедр», «Дні магістра», «Дні інформації» для інформаційного обслуговування користувачів;
- тематичні книжкові виставки, що присвячені актуальним проблемам сьогодення, а також ювілейні виставки видатних науковців Університету;
- заняття з «Інформаційної культури» для студентів перших курсів, аспірантів і магістрів для ознайомлення з ресурсами (як зовнішніми, так і внутрішніми), доступ до яких надає наукова бібліотека;
- навчальними закладами України аграрного профілю.

Відділ інформаційних технологій та комп'ютерного забезпечення.

Основне завдання відділу – забезпечення функціонування автоматизованої бібліотечно-інформаційної системи «ІРБІС-64» та електронної бібліотеки, а також підтримка інших електронних інформаційних ресурсів бібліотеки. До послуг користувачів:

- Електронний каталог бібліотеки (містить понад 120 тисяч бібліографічних описів книг, періодичних видань, авторефератів, дисертацій та інших документів, що наявні у фондах бібліотеки);
- Електронна бібліотека, що містить повні тексти навчальних та наукових видань науковців університету;

- Колекція електронних ресурсів бібліотеки (серед них – портал AGORA, міжнародні бази даних EBSCO, BioOne та інші);
- Вільний доступ до мережі Інтернет та Wi-Fi.

Відділ інформаційних технологій та комп'ютерного забезпечення здійснює:

- Підтримку веб-сайту наукової бібліотеки (<http://library.nubip.edu.ua>);
- Наповнення електронної бібліотеки університету, бази даних користувачів бібліотеки для обслуговування їх в автоматизованому режимі;
- Оцифрування фонду рідкісних та цінних книг для розміщення їх в базі даних електронного каталогу;
- Сервісне обслуговування комп'ютерної техніки.

Відділ обслуговування навчальною літературою. Загальний книжковий фонд відділу становить **56709** одиниць зберігання (це книги, періодичні видання, методичні матеріали до виконання лабораторних та практичних робіт).

До послуг користувачів абонемент з видачі навчальної літератури, читальний зал на 140 посадкових місць, вільний доступ до мережі Інтернет та Wi-Fi.

У відділі знаходиться навчальна та наукова література за такими галузями знань:

- Агрономія
- Захист рослин
- Біотехнологія рослин
- Екологія
- Рибництво
- Годівля та розведення тварин
- Генетика рослин та тварин
- Технологія виробництва та переробки продукції тваринництва
- Управління якістю сільськогосподарської продукції
- Педагогіка
- Психологія
- Культурологія

Відділ обслуговування науковою та художньою літературою. Основне завдання відділу – обслуговування користувачів науковою та художньою літературою. Книжковий фонд відділу – більше 450 тисяч одиниць зберігання, із них:

- 400000 примірників наукової літератури
- 58000 примірників художньої літератури
- 9500 примірників іноземної літератури

До послуг користувачів:

- Замовлення відсутньої книги у фонді бібліотеки за міжбібліотечним абонементом (МБА) з найбільшої книгозбірні країни – Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського;
- Фонд рідкісних і цінних видань (3500 одиниць зберігання). Перлинами фонду є унікальні видання «Известия Петровской земледельческой и лесной академии» (1779 р.), «Русская летопись по Никоновому списку» (ч. 3;6;7; 1786-1791 pp.), «Архив ветеринарных наук», «Лесной журнал» (1873 р.);
- Депозитарна бібліотека ФАО (FAO) Всесвітньої організації по сільському господарству, що містить більше 900 документів англійською та російською мовами, у т.ч. аналітичні матеріали, статистичні збірники, звіти.

Філія наукової бібліотеки у навчальному корпусі № 11. Загальний книжковий фонд філії становить **53129** одиниць зберігання (це книги, періодичні видання, методичні матеріали до виконання лабораторних та практичних робіт).

До послуг користувачів є абонемент з видачі навчальної літератури, читальний зал на 83 посадкових місця, вільний доступ до мережі Інтернет та Wi-Fi. У філії бібліотеки знаходиться навчальна та наукова література за такими галузями знань:

- Електроенергетика
- Теплотехніка
- Електрифікація сільського господарства
- Інформатика
- Будівництво
- Транспорт
- Логістика
- Механізація с/г виробництва
- Металознавство та металообробка
- Теорія машин і механізмів
- Ремонт сільськогосподарських машин

У філії представлена постійно діюча виставка художніх робіт (картин) одного із науковців Університету – професора, доктора медичних наук Цапка В.Г., що привертає увагу як студентів, так і гостей університету.

Філія наукової бібліотеки у навчальному корпусі № 1. Загальний книжковий фонд філії становить **24963** одиниць зберігання (це книги, періодичні видання, збірники конференцій, методичні навчальні матеріали).

До послуг користувачів є абонемент з видачі навчальної літератури, читальний зал на 40 посадкових місць, вільний доступ до мережі Інтернет та Wi-Fi. У філії бібліотеки знаходиться навчальна та наукова література за такими галузями знань:

- Лісове господарство
- Технологія деревообробки
- Садово-паркове господарство
- Ландшафтна архітектура та дизайн
- Квітникарство
- Мисливствознавство
- Зелений туризм

Окрасою філії бібліотеки є постійнодіюча виставка найкращих випускних робіт студентів (пейзажні гобелени, картини, композиції із квітів), що розміщені на стінах читального залу бібліотеки.

Філія наукової бібліотеки у навчальному корпусі № 10. Загальний книжковий фонд філії становить **57875** одиниць зберігання (це книги, періодичні видання, збірники конференцій, іноземна література).

До послуг користувачів є абонемент з видачі навчальної літератури, читальний зал на 80 посадкових місць, вільний доступ до мережі Інтернет та Wi-Fi. У філії бібліотеки знаходиться навчальна та наукова література за такими галузями знань:

- Економіка підприємств
- Облік і аудит
- Фінанси
- Менеджмент організацій і адміністрування
- Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності
- Маркетинг
- Економічна кібернетика
- Аграрна економіка та організація агробізнесу
- Банківська, податкова та страхова справа

- Міжнародна торгівля
- Інтелектуальна власність

Філія наукової бібліотеки у навчальному корпусі № 6. Загальний книжковий фонд філії становить **14633** одиниці зберігання (це книги, періодичні видання, збірники конференцій, начальньо-методична література).

До послуг користувачів є абонемент з видачі навчальної літератури, читальний зал на 47 посадкових місць, вільний доступ до мережі Інтернет та Wi-Fi. У філії бібліотеки знаходиться навчальна та наукова література за такими галузями знань:

- Моніторинг земель
- Грошова оцінка землі
- Земельний кадастр
- Земельне проектування
- Геодезичні роботи в землеустрої
- Дистанційне зондування землі
- Автоматизовані земельні інформаційні системи
- Аерокосмічні знімальні системи
- Криміналістика та криминологія
- Цивільне та податкове право
- Сімейне та спадкове право
- Адміністративне право та процес
- Нотаріат в Україні

Філія наукової бібліотеки у навчальному корпусі № 12. Загальний книжковий фонд філії становить **48735** одиниць зберігання (це книги, періодичні видання, збірники конференцій, начальньо-методична література).

До послуг користувачів є абонемент з видачі навчальної літератури, читальний зал на 100 посадкових місць, вільний доступ до мережі Інтернет та Wi-Fi.

У філії бібліотеки знаходиться навчальна та наукова література за такими галузями знань:

- Анатомія, гістологія, цитологія тварин
- Фізіологія та патологічна фізіологія тварин
- Ветеринарна санітарія та гігієна тварин
- Ветеринарна мікробіологія, вірусологія та імунологія
- Внутрішні незаразні хвороби тварин та клінічна діагностика
- Епізоотологія, паразитологія тварин
- Хірургія, офтальмологія та ортопедія тварин
- Ветеринарне акушерство та гінекологія
- Годівля, розведення тварин
- Ветеринарно-санітарна експертиза
- Безпека харчових продуктів
- Стандартизація, сертифікація, метрологія.

1.11. Виховна, спортивно-масова та соціальна роботи

Разом із кафедрами культурології, фізичного виховання, гуманітарного спрямування, органами студентського самоврядування виховну роботу університету організує та координує ННЦ виховної роботи та соціального розвитку.

Незмінними залишаються традиційні заходи, які проводяться з року в рік, а саме: загальноуніверситетське свято «День знань», Міжнародний день студента, «Краса НУБіП України», Міжнародний фестиваль художньої творчості «Голосіївська весна», «День донора» тощо. Але ННЦ запроваджує та проводить нові, серед них:

військово-спортивні змагання з вогневої підготовки «Снайпер НУБіП України», тест на визначення рівня IQ, спартакіада серед мешканців гуртожитків з нових видів спорту, таких як пейнтбол, віджимання від підлоги, волейбол на ґрунті та багато інших.

ННЦ виховної роботи та соціального розвитку спільно з кафедрою педагогіки організує проведення науково-методичних семінарів для наставників академічних груп перших курсів, які дозволяють здійснювати заходи, застосувати педагогічні впливи та прийоми, спрямовані на формування колективу студентського курсу та групи.

Відповідно до наказу Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту, Міністерства освіти і науки України, Міністерства оборони України, Міністерства культури і туризму України від 27.10.2009 р. № 3754/981/538/49 «Про Концепцію національно-патріотичного виховання молоді» на кафедрі військової підготовки військово-патріотичне виховання студентів та учнів навчальних закладів здійснювалось як під час навчальних занять, так і поза аудиторної роботи при проведенні ранкового огляду.

На кафедрі військової підготовки традиційно відбуваються зустрічі поколінь (ветерани кафедри), години пам'яті, виховні години (під час проведення навчального збору у військах), бесіди за темами «Пам'ять не згасає», «Їх подвиг безсмертний», «Вони (герої частини) воювали за Батьківщину». Зокрема, в рамках Року вшанування учасників бойових дій на території інших держав, у січні 2014 року були проведені години мужності, студенти та НПП спільно з громадською організацією воїнів – афганців поклали квіти до пам'ятника воїнам – афганцям.

За сприяння ННЦ започатковано проведення спортивних змагань «UNI-sportman» серед співробітників та студентів НУБіП України, де учасники змагаються у 15-ти видах спорту. У 2015 році були створені збірні команди університету з перетягування канату, пауерліфтингу, армреслінгу.

Також функціонує постійнодіюча комісія з контролю за дотриманням Правил внутрішнього розпорядку в гуртожитках НУБіП України.

Фізкультурно-масова та спортивна робота в НУБіП України здійснюється колективом кафедри фізичного виховання, спільно зі Студентською організацією НУБіП України, профкомом співробітників НУБіП України під керівництвом ННЦ виховної роботи та соціального розвитку, шляхом залучення студентів, науково-педагогічних працівників і співробітників університету до занять фізичною культурою, масовим спортом та спортом вищих досягнень.

Щороку проводяться Спартакіади серед студентів факультетів (ННІ) з 12 видів спорту, мешканців гуртожитків з 12 видів спорту, «Здоров'я» серед наукових, науково-педагогічних працівників і співробітників структурних підрозділів з 6 видів спорту.

Збірні команди університету та окремі спортсмени беруть участь у змаганнях різного рівня: районних, міських, всеукраїнських, міжнародних та неодноразово здобували призові місця.

Задля підтримання фізичної культури та здоров'я молоді у 2012 р. збудовано відкритий майданчик для міні-футболу зі штучним покриттям. У 2015-2016 рр. проведений масштабний ремонт навчального корпусу № 9 в якому розміщується кафедра фізичного виховання університету, реконструкція відкритого волейбольного майданчику, стадіону, тощо.

Не менш важливий вплив на виховання студентів, створення основи для формування особистості майбутнього кваліфікованого фахівця, господаря своєї землі, всебічно розвиненої та гармонійної особистості має гуртожиток. Вже стало традицією кожного року проводити огляд-конкурс на кращий гуртожиток з метою

виявлення кращих механізмів організації житлово-побутових умов, навчання та відпочинку студентів.

З року в рік покращується якість умов проживання у гуртожитках НУБіП України. Житлові кімнати оснащені твердим і м'яким інвентарем, створені умови для самостійного навчання: працюють читальні зали, в яких є доступ до безкоштовного Інтернету, ведеться виховна і культурно-масова робота. Майже у всіх гуртожитках працюють пральні самообслуговування. Для занять спортом в гуртожитках є спортивні кімнати. Ведеться реконструкцію волейбольного майданчика навпроти гуртожитку № 6, дитячого майданчика біля гуртожитку № 12, облаштовані спортивні майданчики біля гуртожитків №1, 2, 6, 8, 10, 11 та сучасний зал для занять бойовими мистецтвами (студентів які входять до університетської варті), гуртожиток № 4. Студентські організації факультетів і ННІ та студентські ради гуртожитків мають кімнати для проведення засідань.

1.12. Підготовка офіцерів запасу

Підготовка офіцерів запасу здійснюється на кафедрі військової підготовки Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Кафедра військової підготовки НУБіП України бере початок своєї діяльності з 1926 року, коли наказом Військово-навчальних установ №33111 від 05.11.1926 року до штату Київського ветеринарно-зоотехнічного інституту було введено посаду військового керівника.

З 1999 р. завідувачем кафедри військової підготовки є полковник Есаулов А.О.

На сьогодні кафедра військової підготовки готує офіцерів запасу за шістьма військово-обліковими спеціальностями:

- бойове застосування механізованих з'єднань, військових частин і підрозділів;
- бойове застосування танкових з'єднань, військових частин і підрозділів;
- застосування автомобільних з'єднань, військових частин і підрозділів;
- експлуатація та ремонт базових машин бронетанкової техніки;
- експлуатація та ремонт електро- і спецобладнання та автоматики бронетанкової техніки;
- радіологія і токсикологія ветеринарна.

На сьогодні за програмою підготовки офіцерів запасу на кафедрі військової підготовки навчається 817 громадян України.

Також здійснюється підготовка офіцерів кадру для Збройних Сил України та інших військових формувань за спеціальністю «Ветеринарна медицина», спеціалізація «Ветеринарне забезпечення військ (сил)».

Основними завданнями кафедри військової підготовки НУБіП України є:

- підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації фахівців різних освітньо-кваліфікаційних рівнів для проходження військової служби за контрактом в Збройних Силах України та інших військових формуваннях;
- військова підготовка громадян України за програмою офіцерів запасу;
- здійснення військово-патріотичного виховання молоді;
- удосконалення навчально-матеріальної бази.

На кафедрі військової підготовки викладають висококваліфіковані фахівці, серед яких є учасники бойових дій.

Задля виконання завдань, на кафедрі проводиться навчальна і методична робота, а також наукова і науково-технічна діяльність. Безпосередньо навчальний процес проходить у формі лекцій, групових, лабораторних, тактичних, практичних та семінарських занять, групових вправ, тактичних навчань тощо.

Також систематично проводяться навчально-методичні збори, методичні наради, наукові конференції та семінари, показові та відкриті завдання, педагогічні експерименти тощо.

Кафедра військової підготовки має потужну навчально-матеріальну базу, зокрема тир, електронний тир, комп'ютерний клас - оснащений інтерактивною дошкою, аудиторії тактичної, вогневої та технічної підготовки, пункт технічного обслуговування і ремонту, польову ветеринарну лабораторію, бібліотеку, стройовий плац.

Під час навчання громадян України широко використовується озброєння та військова техніка, зокрема бронетанкова техніка (танки Т-64Б, БМП-1, БМП-2, БТР-80), автомобільна техніка (УАЗ-3151-01, ЗІЛ-130, ГАЗ-66, ЗІЛ-131), інженерні засоби (міношукачі, навчальні міни), засоби зв'язку (радіостанції Р-105М та Р-123М, танковий переговорний пристрій Р-124), бойова та навчальна ручна стрілецька зброя (автомати АК-74М, кулемети РПК-74М, ПКМ та ПКТ, гранатомети АГС-17 та РПГ-7В, пістолети ПМ, снайперські гвинтівки СВД, дрібнокаліберні гвинтівки та пістолети).

Навчання громадян України на кафедрі військової підготовки триває 2 роки і закінчується навчальним збором. Під час проходження навчального збору громадяни України посилено займаються фізичною підготовкою, набувають практичних навичок у водінні танків і бойових машин піхоти, ремонті та експлуатації бронетанкового озброєння і техніки, виконують курс стрільб з стрілецької зброї, бойових машин піхоти і танків.

На кафедрі військової підготовки НУБіП України створено всі необхідні умови для якісного виконання поставлених завдань.

У 2015 р. було випущено 344 офіцерів запасу.

На сьогодні на кафедрі навчаються:

Перший рік навчання – 405 чоловік.

Другий рік навчання – 412 чоловік.

1.13. Міжнародна мобільність

Міжнародна мобільність – це інтеграційний процес у сфері освіти, що надає можливість студентам, аспірантам, викладачам приймати участь в різноманітних навчальних або навчально-дослідницьких програмах. Основними цілями таких програм є підвищення якості освіти, розвиток міжкультурного обміну, підготовка майбутніх кваліфікованих спеціалістів. Участь в програмах мобільності дає студенту можливість отримати якісну європейську освіту по обраному напрямку підготовки, розширити свої знання у всіх областях європейської культури, відчувати себе повноцінним громадянином Європи.

Міжнародна мобільність в НУБіП України є одним із передових напрямів міжнародної діяльності, який відкриває своїм студентам виняткові можливості для отримання якісної освіти, проведення досліджень або проходження стажування та практик за кордоном в рамках міжнародної співпраці. Розвиваючи мобільність, яка забезпечується впровадженням механізму студентського обміну та участю студентів в програмах подвійних дипломів, індивідуальних грантів, університет бере участь в процесах інтернаціоналізації та глобалізації, розвиває процес підготовки професіоналів, висококваліфікованих спеціалістів; підтримує соціальні, економічні, культурні, політичні взаємовідносини та зв'язки з іншими країнами.

Сьогодні цілеспрямовані студенти нашого університету можуть одержати досвід перебування в умовах принципово іншої системи вищої освіти. Співпраця здійснюється на підставі укладення угод про співробітництво між НУБіП України та

іноземними вищими навчальними закладами різних країн за узгодженими та затвердженими в установленому порядку індивідуальними навчальними планами студентів та програмами навчальних дисциплін, а також в рамках міжурядових угод про співробітництво в галузі освіти.

Щороку в НУБіП України:

- **близько 200 студентів** відвідують закордонні установи з метою навчання та стажування;

- **близько 500 студентів** проходять навчально-виробничу практику на провідних сільськогосподарських підприємствах різних країн світу;

- **близько 200 НПП** відвідують закордонні установи з метою стажування, активізації співпраці та представляють навчальний заклад у міжнародних заходах.

Загалом за останні 5 років (з 2010 по 2015 рр.) **3865 викладачів, науковців, аспірантів та студентів** НУБіП України взяли участь у різноманітних міжнародних заходах (в т.ч. навчання, стажування, навчально-виробничі практики), зокрема:

- **участь у засіданнях Виконавчого комітету ІСА;**
- **участь у заходах Вишеградської асоціації університетів;**
- **участь у заходах МАГАТЕ та засіданнях експертів з ядерної безпеки по лінії Фукусіма-Чорнобиль;**
- **участь у спільних дослідженнях в рамках проектів та програм HORIZON-2020, ERASMUS+, GESAPU, MIMIPPA, QANTUS, ALRAKIS II, FP-7 та ін.;**
- **участь у міжнародних науково-практичних конференціях, семінарах, симпозіумах, тощо.**

Таким чином, міжнародна мобільність надає студентам НУБіП України низку переваг, серед яких можна виділити наступні:

- можливість випробувати себе в іншій системі організації вищої освіти;
- набуття додаткових знань в суміжних галузях;
- користування сучасним технічним оснащенням у зарубіжних учбових лабораторіях і наукових центрах для вирішення поставлених завдань;
- удосконалення рівня володіння іноземною мовою;
- набуття професійного досвіду роботи у період проходження практики на зарубіжному підприємстві або під час стажування в науковій лабораторії (центрі), що, як правило, передбачається учбовим планом;
- ознайомлення із зарубіжною культурою, історією, звичаями країни;
- можливість отримання диплому зарубіжного університету та диплому НУБіП України завдяки програмам подвійних дипломів.

В університеті існують наступні **міжнародні програмами з можливістю отримання подвійних дипломів:**

- «Міжнародний біо-бізнес» в Токійському аграрному університеті (Японія);
- Master of Business Administration in Agriculture (MBA) в Університеті прикладних наук Вайєнштефан – Тріздорф (Німеччина);
- Master of Food and Agribusiness (MFA) в Університеті прикладних наук Ангальт (Німеччина);
- «Енергетика і автоматика біосистем» у Варшавському університеті наук про життя (Польща).
- «Екологія» - Поморська академія в Слупську;
- «Економіка і менеджмент» - Словацький аграрний університет, Нітра;
- «Економіка і менеджмент» - Варшавський університет наук про життя, Польща;
- «Якість та безпечність продукції», «Менеджмент» та «Комп'ютерні технології» - Академія Бізнесу (Домброва Гурніча, Польща).

1.14. Студентське самоврядування

У НУБіП України активно діє і розвивається Студентська організація. Її діяльність спрямована на організацію і гуртування студентської молоді НУБіП України, захист прав та законних інтересів студентства, розвиток лідерських якостей, творчих здібностей шляхом організаційно-масової роботи та через діяльність клубів за інтересами.

Клуби та центри за інтересами Студентської організації:

- Клуб знавців;
- Науковий клуб;
- Медіа-центр «Фокус»;
- Соціальний центр;
- Спортивний клуб;
- Туристичний клуб;
- Університетська варта.

Студентська організація співпрацює з багатьма організаціями та установами. Студенти є членами Студентської ради при голові Голосіївської районної в місті Києві адміністрації, Студентської ради Києва, Об'єднаної ради при Міністерстві аграрної політики України. Співпраця зі студентськими радами інших університетів дозволяє знаходити нові перспективи, здійснювати спільні заходи та реалізовувати проекти.

1.15. Сфери зайнятості випускників

Державні нормативні документи України передбачають для випускників вищих навчальних закладів природоохоронного, біологічного, технічного, аграрного спрямувань, які здобули освітній ступінь **бакалавра**, сфери зайнятості залежно від їх спеціальності на посадах техніків, інженерів, лісничих, інженерів лісового господарства, економістів, бухгалтерів, агрономів, лікарів ветеринарної медицини, спеціалістів тощо в галузях сільського, лісового і рибного господарств, ветеринарних служб, переробної промисловості, енергетики, технічного сервісу, машинобудування; державного управління, торгівлі тощо.

Працевлаштування випускників Національного університету біоресурсів і природокористування України здійснюється в сільськогосподарських підприємствах різних форм власності, рибницьких господарствах, м'ясо та рибопереробних підприємствах, державних сільськогосподарських та земельних інспекціях, природоохоронних підприємствах, у центральних органах виконавчої влади у галузях сільського господарства та земельних ресурсів, їх територіальних підрозділах, державній карантинній службі, державних заповідниках, заказниках, обласних та районних сільгоспуправліннях, державній ветеринарній медицині та приватних клініках ветеринарної медицини, у державних лісгосподарських, лісомисливських та мисливських підприємствах, зоологічних парках, установах природно-заповідного фонду, державних і комерційних деревообробних і меблевих підприємствах, державних житлово-комунальних підприємствах, трестах з благоустрою зелених насаджень, приватних фірмах з озеленення та ландшафтного дизайну, ландшафтних проектних бюро, спільних підприємствах та філіалах міжнародних фірм тощо.

Випускники НУБіП України можуть також продовжити навчання в магістратурі у базовому закладі університету (м. Київ) і ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут» (м. Бережани, Тернопільська обл.) за спеціальностями та спеціалізаціями, назви яких наведено в табл. 1.2 підрозділу «Спеціальності підготовки бакалаврів» цього Каталогу.

2. Програми підготовки бакалаврів

2.1. Загальні положення

2.2. Агробіологічний факультет

201 Агрономія

203 Садівництво та виноградарство

2.3. Факультет захисту рослин, біотехнологій та екології

202 Захист і карантин рослин

162 Біотехнології та біоінженерія

101 Екологія

2.4. Факультет тваринництва та водних біоресурсів

207 Водні біоресурси та аквакультура

204 Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва

2.5. ННІ лісового та садово-паркового господарства

205 Лісове господарство

206 Садово-паркове господарство

2.6. Факультет ветеринарної медицини

211 Ветеринарна медицина

2.7. Факультет харчових технологій та управління якістю продукції АПК

181 Харчові технології

2.8. Механіко-технологічний факультет

208 Агроінженерія

275 Транспортні технології (автомобільний транспорт)

2.9. Факультет конструювання та дизайну

133 Галузеве машинобудування

192 Будівництво та цивільна інженерія

2.10. ННІ енергетики, автоматики і енергозбереження

141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка

151 Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології

2.11. Факультет землевпорядкування

193 Геодезія та землеустрій

2.12. Юридичний факультет

081 Право

2.13. Економічний факультет

051 Економіка

071 Облік і оподаткування

072 Фінанси, банківська справа та страхування

2.14. Факультет аграрного менеджменту

073 Менеджмент

075 Маркетинг

2.15. Факультет інформаційних технологій

051 Економіка (спеціалізація «Економічна кібернетика»)

122 Комп'ютерні науки та інформаційні технології

121 Інженерія програмного забезпечення

123 Комп'ютерна інженерія

2.16. Гуманітарно-педагогічний факультет

231 Соціальна робота

035 Філологія

2.1. Загальні положення

У навчальних планах підготовки бакалаврів дисципліни структуровані за такими складовими:

– обов'язкова – 60 % загального обсягу навчального навантаження студента (їх перелік, обсяги та форми атестації визначаються стандартами вищої освіти, вимогами МОН України у межах відповідного напрямку підготовки (спеціальності) і включаються у навчальний план підготовки фахівців у повному обсязі);

– вибіркова:

• за вибором Університету – 15 % загального обсягу навчального навантаження студента (їх перелік, форми вивчення (аудиторна чи самостійна) та атестації визначає вчена рада Університету);

• за вибором студента – 25 % загального обсягу навчального навантаження студента (їх перелік, форми вивчення (аудиторна чи самостійна) та атестації визначаються робочими групами, сформованими за наказом ректора Університету, рекомендуються вченими радами факультетів (НИ), ухвалюються навчально-методичною радою Університету та затверджуються вченою радою Університету. Вони включаються до робочого навчального плану підготовки фахівців залежно від вибору студентів).

Для кожної дисципліни у навчальних планах зазначено загальний обсяг часу для її вивчення у годинах і кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС), один кредит ЄКТС – 30 год.

У межах одного напрямку навчальні плани підготовки бакалаврів у перших трьох семестрах (1,5 курси навчання) є спільними. Починаючи з четвертого семестру (2-й курс навчання), вони розрізняються вибілковими складовими за ознаками майбутньої спеціальності магістерського рівня, що дозволяє випускникам бакалаврських програм гнучко реагувати на зміни ринку праці.

Згідно з наказом ректора університету від 18.12.2015 р. № 1424 «Про розроблення робочих навчальних планів на 2016-2017 навчальний рік» вибілковими дисциплінами за вибором Університету в навчальних планах підготовки бакалаврів визначено такі: **«Історія української державності», «Етнокulturологія», «Філософія», «Українська мова за професійним спрямуванням», «Іноземна мова», «Фізичне виховання», «Безпека праці і життєдіяльності», «Правова культура особистості».**

Нижче наведено анотації зазначених дисциплін.

Анотації вибілкових дисциплін за вибором Університету

Історія української державності. Змістом навчальної дисципліни «Історія української державності» є вивчення основних етапів становлення та розвитку державності на українських землях, самобутнього державотворчого шляху української нації. Розбудова самостійної держави потребує висококваліфікованих, патріотично налаштованих, соціально зорієнтованих фахівців, здатних продовжити кращі традиції українства. Відповіддю на ці обставини і є вивчення даної дисципліни у вищих навчальних закладах, що дозволить опанувати теоретичний курс, творчо застосовувати набуті знання на практиці та самостійно осмислювати закономірності державотворчого процесу, орієнтуватись у суспільно-політичному житті, відчувати свою причетність до тисячолітньої державотворчої традиції українського народу.

Етнокультурологія. Зміст дисципліни «Етнокультурологія» зумовлене необхідністю всебічного розвитку стратегічних напрямів української державності, досягнення, місце та роль української культури в контексті зарубіжної культури. У дисципліні подано змістову інформацію про походження українців, їхню духовну культуру, господарство, побут, родину. Здійснення економічних, соціальних, політичних реформ вимагає відповідного рівня загальнолюдської та національної культури. Лише через свідомість окремої особистості, через її високі морально-етичні та патріотичні почуття можливі справжні зміни в українському суспільстві.

Філософія. В курсі викладається система знань із таких розділів філософії як онтологія, гносеологія (теорія пізнання), соціальна філософія, історичні типи філософії, що розкривають сутність відношення “людина – світ” в його найосновніших проявах. Курс відзначається світоглядною орієнтацією, яка дозволяє синтезувати набуті знання з фахових та гуманітарних дисциплін у цілісне світосприймання – теоретичне підґрунтя університетського рівня підготовки фахівців.

Українська мова за професійним спрямуванням. Метою вивчення дисципліни є підвищення рівня загальномовної підготовки, комунікативної компетентності студентів, практичне оволодіння основами стилістики української мови, що забезпечить професійне спілкування на належному мовному рівні. Дисципліна покликана узагальнити й систематизувати знання з української мови, сформувані вміння і навички для оптимальної мовної поведінки в професійній сфері.

Іноземна мова (англійська, німецька, французька, іспанська). Вивчення дисципліни розвиває у студентів комунікативну компетенцію, а саме використання навичок, умінь та знань з іноземної мови у процесі ділового спілкування з представниками інших країн з різноманітних питань, пов'язаних із бізнесом і ринком праці в галузі сільського господарства, підготовки до участі у міжнародних конференціях, проектах та дискусіях, а також проведення презентацій, письмового обміну діловою інформацією (офіційні та неофіційні листи, резюме різні види науково-дослідних статей і звітів), сприяючи, таким чином, різнобічному розвитку особистості студента та його соціалізації в іншомовному суспільстві.

Фізичне виховання. Мета викладання дисципліни полягає у формуванні фізичної культури молодого фахівця і здатності реалізувати її в соціально-професійній підготовці та в сім'ї. Завданням вивчення дисципліни є зміцнення здоров'я студентів та розвиток фізичних здібностей, які відповідають професійній діяльності майбутнього фахівця.

Безпека праці та життєдіяльності. Мета вивчення дисципліни, що об'єднує дисципліни «Основи охорони праці» та «Безпека життєдіяльності», полягає у набутті студентами знань і умінь для здійснення ефективної професійної діяльності шляхом забезпечення оптимального управління охороною праці на підприємствах, формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій, природних небезпек та нещасних випадків на виробництві.

Правова культура особистості. Однією з ознак правової держави є високий рівень правової культури громадян, що характеризується загальною повагою до права, достатнім знанням його норм і вмінням їх застосовувати в усіх життєвих ситуаціях. Навчальна дисципліна «Правова культура особистості» дозволить студентам виробити правове мислення і культурний стиль правомірної поведінки у повсякденному житті як у міжособистісних відносинах, так і при спілкуванні із представниками судових та правоохоронних органів.

2.2. АГРОБІОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Декан – доктор с.– г. н., професор **Забалуєв Віктор Олексійович**

Тел.: (044) 527-80-77 E-mail: viaza@ukr.net

Розташування: навчальний корпус № 4, кімн. 41^а

Факультет організовує і координує навчальний процес підготовки бакалаврів за спеціальностями:

201 Агрономія

Випускові кафедри:

Рослинництва. Тел.: (044) 527-86-26 E-mail: kalenskaya@nauu.kiev.ua

Завідувач кафедри – доктор с.-г. н., професор Каленська Світлана Михайлівна

Землеробства та гербології. Тел.: (044) 527-82-14,

E-mail: agriculture_chair@twin.nauu.kiev.ua

Завідувач кафедри – доктор с.-г. н., професор Танчик Семен Петрович

Технології зберігання, переробки та стандартизації продукції рослинництва ім. проф. Б.В.Лесика.

Тел.: (044) 527-86-66 E-mail: save_tech_chair@nauu.kiev.ua

Завідувач кафедри – кандидат с. – г. н., професор Подпрятів Григорій Іванович

Кормовиробництва, меліорації і метеорології.

Тел.: (044) 527-85-15 E-mail: korm60@ukr.net

Завідувач кафедри – доктор с.-г. н., професор Демидась Григорій Ілліч

Генетики, селекції і насінництва ім. проф. М.О.Зеленського.

Тел.: (044) 527-86-26 E-mail: breedingdepartment@gmail.com

Завідувач кафедри – кандидат с.-г.н., доцент Жемойда Віталій Леонідович

Агрохімії та якості продукції рослинництва ім. О.І. Душечкіна.

Тел.: (044) 527-88-17 E-mail: quality_chair@mail.ru

Завідувач кафедри – доктор с.-г. н., професор Бикін Анатолій Вікторович

Ґрунтознавства та охорони ґрунтів ім. проф. М.К. Шикіули.

Тел.: (044) 527-81-02 E-mail: grunt_nubip@ukr.net

Завідувач кафедри – доктор с.-г. н., професор Балаєв Анатолій Джалілович

203 Садівництво та виноградарство

Випускові кафедри:

Закритого ґрунту.

Тел.: (044) 527-80-67 E-mail: hothouse_chair@twin.nauu.kiev.ua

Завідувач кафедри – доктор е. н., професор Приліпка Олексій Васильович

Садівництва ім. проф. В.Л. Симиценка.

Тел.: (044) 527-85-59 E-mail: hort_dep@gmail.com

Завідувач кафедри – доктор с.-г. н., професор Кондратенко Тетяна Єгорівна

Овочівництва.

Тел.: (044) 527-81-69 E-mail: irinabobos@ukr.net

В.о. завідувача кафедри – кандидат с.-г. н., доцент Бобось Ірина Макарівна

**Підготовка бакалаврів
за спеціальністю «АГРОНОМІЯ»
галузі знань «Аграрні науки та продовольство»**

Форма навчання,	Ліцензований обсяг:
– денна	190 осіб
– заочна	120 осіб
Термін навчання	4 роки
Кредити	240 ЄКТС
Мова викладання	українська, англійська
Кваліфікація випускників	технолог із агрономії

Концепція підготовки

Навчання бакалаврів зі спеціальності спрямоване на підготовку фахівця, здатного застосувати адаптивні технології вирощування сільськогосподарських культур, забезпечити їх господарську, енергетичну, економічну та екологічну ефективність, організувати насінницьку роботу, проводити агрохімічне забезпечення сучасних технологічних процесів в рослинництві, здійснювати заходи раціонального використання і відновлення родючості ґрунтів.

Практичне навчання

Студенти проходять практичну підготовку у навчально-дослідних господарствах НУБіП України: ВП НУБіП України «Агрономічна дослідна станція», "Великоснітинське навчально-дослідне господарство ім.О.В. Музиченка", а також у передових сільськогосподарських підприємствах різних форм власності, науково-дослідних установах НААН та НАН України.

**Орієнтовна тематика
випускних бакалаврських робіт**

1. Агroeкономічний аналіз галузі рослинництва, технології вирощування та післязбиральної доробки зерна сільськогосподарської культури в умовах певного господарства.
2. Моделювання якості продукції рослинництва з врахуванням властивостей ґрунтів.
3. Технологія селекційного процесу та господарсько-біологічна характеристика сортозразків культури.
4. Моніторинг основних фізико-хімічних параметрів ґрунтів при різній інтенсивності їх використання.
5. Вплив норм та строків внесення добрив на урожайність і якість сільськогосподарських культур.
6. Агрохімічна оцінка використання добрив при вирощуванні культури в умовах певного господарства.

Академічні права випускників – можуть продовжити навчання за спеціальностями і спеціалізаціями підготовки магістрів, назви яких наведено у табл. 1.2 розділу 1.3 цього Каталогу.

Сфери зайнятості випускників

Місцями працевлаштування бакалаврів можуть бути: сільськогосподарські підприємства різних форм власності, державні центри охорони родючості ґрунтів і якості продукції рослинництва; державні насінневі інспекції; обласні та районні сільгосподарські управління, передові агропромислові компанії, холдинги та корпорації, науково-дослідні установи НААН України.

**Навчальний план підготовки бакалаврів
за спеціальністю «Агрономія»**

№ п/п	Назва навчальної дисципліни	Семестр	Обсяг	
			години	кредити ЄКТС
1. ОBOB'ЯЗKOBІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
1	Ботаніка	1-2	180	6
2	Агрофізика	1	90	3
3	Хімія	1-2	300	10
4	Агроекологія з основами радіобіології	3	90	3
5	Генетика	4	90	3
6	Фізіологія рослин	3	120	4
7	Інформаційні технології	1	90	3
8	Економіка, підприємництво, менеджмент	7	120	4
9	Тваринництво	5	90	3
10	Агрометеорологія	2	90	3
11	Ґрунтознавство з основами геології	2-3	180	6
12	Агрофармакологія	3	90	3
13	Ентомологія	5	120	4
14	Фітопатологія	6	90	3
15	Основи наукових досліджень в агрономії	6	90	3
16	Стандартизація та управління якістю продукції рослинництва	3	90	3
17	Сільськогосподарські машини та машинвикористання в рослинництві	2	150	5
18	Землеробство	3-5	180	6
19	Герботологія	6	120	4
20	Агрохімія	5	180	6
21	Плодівництво	5-6	180	6
22	Овочівництво	5	180	6
23	Рослинництво	6-7	240	8
24	Кормовиробництво та луковництво	7	120	4
25	Селекція та насінництво польових культур	7	120	4
26	Технологія зберігання та переробки продукції рослинництва	7-8	150	5
27	Насіннезнавство	8	90	3
Разом за обов'язковою складовою			3630	121
2. ВИБІРKOBІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
2.1. Дисципліни за вибором університету				
1	Історія української державності	1	120	4
2	Етнокulturологія	3	120	4
3	Філософія	2	120	4
4	Українська мова за професійним спрямуванням	1	150	5
5	Іноземна мова	1-2	120	4
6	Фізичне виховання	1-4	120	4
7	Безпека праці і життєдіяльності	4	60	2
8	Правова культура особистості	8	90	3
Всього за вибором університету			900	30
2.2. Дисципліни за вибором студентів				
2.2.1. Спеціалізація «Агрономія»				
1	Сільськогосподарська вірусологія	4	90	3
2	Сільськогосподарська мікробіологія	3	90	3
3	Біотехнологія	4	90	3
4	Технології закритого ґрунту	4	180	6
5	Основи товарознавства продукції рослинництва	4	120	4
6	Програмування врожаїв	7	90	3
7	Меліорація земель	8	90	3
8	Технічні культури	8	120	4
9	Управління якістю продукції рослинництва в сучасних	5	120	4

БАКАЛАВРСЬКІ НАВЧАЛЬНІ ПЛАНИ І ПРОГРАМИ

	технологіях			
10	Первинна доробка та переробка продукції рослинництва	8	120	4
11	Статистичний аналіз агрономічних досліджень	8	120	4
12	Основи раціонального землекористування	8	90	3
13	Типологія луків України	8	90	3
14	Селекція та насінництво гетерозисних гібридів	8	90	3
Всього за спеціалізацією			1500	50
2.2.2. Спеціалізація «Агрохімія і ґрунтознавство»				
1	Сільськогосподарська вірусологія	4	90	3
2	Сільськогосподарська мікробіологія	3	90	3
3	Технології закритого ґрунту	4	180	6
4	Геологія з основами мінералогії	4	90	3
5	Біохімія рослин	8	90	3
6	Геохімія	8	90	3
7	Система застосування добрив	8	180	6
8	Програмування врожаїв	7	90	3
9	Картографія ґрунтів	5	120	4
10	Інтегрований захист рослин	8	90	3
11	Методика агрохімічних досліджень	8	120	4
12	Управління якістю продукції рослинництва	8	90	3
13	Географія ґрунтів	4	90	3
14	Охорона ґрунтів	8	90	3
Всього за спеціалізацією			1500	50
2.2.3. Спеціалізація «Селекція і генетика с.-г. культур»				
1	Сільськогосподарська вірусологія	4	90	3
2	Сільськогосподарська мікробіологія	3	90	3
3	Біотехнологія	4	90	3
4	Технології закритого ґрунту	4	180	6
5	Основи товарознавства продукції рослинництва	4	120	4
6	Меліорація земель	8	90	3
7	Технічні культури	8	120	4
9	Спеціальна генетика польових культур	5	120	4
10	Спеціальна селекція і сортознавство сільськогосподарських культур	7-8	330	11
11	Насінництво сільськогосподарських культур	8	270	9
Всього за спеціалізацією			1500	50
Всього за вибором студентів			1500	50
Разом за вибірковою складовою			2400	80
3. ІНШІ ВИДИ НАВЧАННЯ				
1	Військова підготовка		870	29
2	Навчальна практика		720	24
3	Виробнича практика		300	10
Підготовка бакалаврської роботи (дипломної роботи)			120	4
Державна атестація			30	1
Разом за напрямом підготовки (без військової підготовки)			7200	240

Анотації дисциплін навчального плану

1. Обов'язкові навчальні дисципліни

Ботаніка. Метою курсу є пізнання закономірностей розвитку рослин і рослинності як найважливішого біоенергетичного компонента біосфери. В результаті вивчення ботаніки студент повинен навчитися методиці самостійної роботи з мікроскопом, самостійного виготовлення препаратів та аналізу їх на клітинному і тканинному рівнях, а також на рівні окремих органів і цілісного організму, що має велике пізнавальне і практичне значення. Метою курсу ботаніки є навчити студента самостійно працювати не лише в лабораторії але й на практиці. Тому, важливе значення надається питанням організації та проведення літньої польової навчальної практики, під час якої студенти самостійно збирають і гербаризують рослини, проводять геоботанічні дослідження певних типів рослинності, заключним етапом яких є обґрунтування та аналіз сучасного стану рослинності, прогнозування шляхів поліпшення досліджуваних природних рослинних угруповань. Метою курсу ботаніки є також опанування студентами ботанічних знань, ботанічної термінології, необхідних для свідомого і кваліфікованого вивчення інших споріднених дисциплін, які формують фахову підготовку фахівців аграрного профілю.

Агрофізика. В курсі «Агрофізика» вивчаються фізичні, фізико-хімічні і біофізичні процеси в системі «ґрунт-рослина-діяльний шар атмосфери», основні закономірності продукційного процесу, розробляються наукові основи, методи, технічні засоби і агрозаходи раціонального використання природних ресурсів.

Хімія. Програма включає теоретичні положення сучасної неорганічної хімії та особливості хімії біогенних елементів, таких як водень, галогени, кисень, сірка, азот, фосфор, вуглець, олово, свинець, бор, алюміній, лужні та лужноземельні метали, марганець, залізо, кобальт, нікель, мідь, цинк, молібден, срібло, ртуть, кадмій, хром, стронцій. Хімічні процеси за участю цих елементів та їх сполук розглядаються з позицій електролітичної дисоціації, гідролізу, окисно-відновних процесів та можливості утворення комплексних сполук. Аналітичний модуль включає основи якісного та кількісного хімічного аналізу. Розглядаються кількісні методи гравиметрії, кислотно-основного титрування, редоксметрії, комплексонометрії. Під час вивчення фізичної і колоїдної хімії розглядаються питання термодинаміки, термохімії, теорії розчинів, хімічної кінетики і каталізу, основні положення, пов'язані з високодисперсним станом речовини, поверхневими явищами та адсорбцією. Під час вивчення органічної хімії розглядаються питання номенклатури, знаходження у природі, роль у живому організмі, будови, лабораторних та промислових методи одержання, хімічних властивості основних класів органічних сполук: алканів, алкенів, алкадієнів, алкінів, циклоалканів, циклоалкенів, ароматичних сполук, а також галогенопохідних, гідроксипохідних, нітропохідних, амінопохідних, альдегідів і кетонів, карбонових кислот та їх естерів, ангідридів і галогенангідридів, амідів і нітрילів, моносахаридів і полісахаридів, амінокислот і білків.

Агроекологія з основами радіобіології. До головних аспектів вивчення належить ознайомлення із шкідливою дією пестицидів, забруднення навколишнього середовища внаслідок внесення мінеральних добрив, а сільськогосподарської продукції - нітратами. Особлива увага присвячена деградаційним процесам ґрунтів: де гуміфікації, ерозії, переущільненню та заходам боротьби із цими явищами. В курсі розглядаються основи сільськогосподарської радіобіології та радіоекології; розкриваються питання біологічної дії іонізуючого випромінювання, міграції радіонуклідів у об'єктах довкілля та сільського господарства, основні принципи радіоекологічного і дозиметричного моніторингу; висвітлюється структура системи радіаційного контролю, методи оцінки і нормування дозових навантажень і допустимих рівнів радіоактивного забруднення у відповідності з нормами радіаційної

безпеки України; детально розглядаються контрзаходи для зменшення надходження радіонуклідів у сільськогосподарську продукцію та продукти харчування, а також можливості використання іонізуючого випромінювання в сільськогосподарському виробництві.

Генетика. Дисципліна передбачає ознайомлення студентів з основними розділами генетики на сучасному рівні знань. Включає наступні розділи: основи молекулярної генетики, будова та функції білків, нуклеїнових кислот і хромосом, механізми експресії генетичної інформації, структура геному, цитогенетичні аспекти успадкування генів, формальна генетика, мінливість, її причини та наслідки, особливості розмноження рослинних організмів, основи популяційної генетики. Дисципліна передбачає прослуховування курсу лекцій та розв'язування задач з усіх основних підрозділів від молекулярної біології до популяційної генетики.

Фізіологія рослин. Дисципліна є однією з базових дисциплін в системі підготовки спеціалістів по напрямку «Агрономія». Дисципліна передбачає вивчення функцій рослинного організму та закономірностей його життєдіяльності. Роль дисципліни полягає в тому, щоб дати майбутньому спеціалісту глибокі і всебічні знання по біології рослинної клітини, водному режиму рослинного організму, механізмам дихання і фотосинтезу, мінерального живлення, росту і розвитку рослин, адаптації та механізмам стійкості до несприятливих факторів середовища. Отримані знання з фізіології рослин дадуть змогу майбутнім фахівцям в галузі агрономії впроваджувати на практиці найсучасніші досягнення науки, мати науковий і професійний підхід до технологій вирощування сільськогосподарських культур та самостійно розробляти і корегувати агротехнічні заходи на основі розуміння фізіологічних процесів рослинного організму.

Інформаційні технології. В лекційному курсі студенти знайомляться з поняттями інформації, її властивостями та використання в комп'ютерах, принципах вводу, зберігання та обробки інформації, її призначенням в професійній діяльності та житті людства. Основна частина курсу присвячується вивченню та освоєнню основної комп'ютерної технології, яка найбільш широко застосовується в обробці ділової інформації – вивченню та практичному використанню текстового та табличного процесів. Освоєння цієї технології здійснюється в проблемному плані, тобто студенти не лише вивчають основи інформатики, а здійснюють практичне освоєння обчислювальної техніки, що дає змогу вести підготовку агрономічних кадрів за світовими стандартами.

Економіка, підприємництво та менеджмент. Курс з економіки передбачає вивчення системи аграрних виробничих відносин у взаємозв'язку з розвитком продуктивних сил сільського господарства. В цьому розглядаються критерії і показники, що характеризують розвиток сільськогосподарського виробництва, шляхи і способи раціонального використання землі, матеріальних і трудових ресурсів. Розкривається і обґрунтовується необхідність розвитку і удосконалення ресурсного потенціалу сільського господарства, подається методика визначення економічної ефективності сільськогосподарських галузей. Висвітлюються умови формування собівартості і рентабельності продукції сільського господарства, розвитку і функціонування ринку продовольства. Вивчаються проблеми інтенсивного розвитку галузей сільського господарства на основі широкого використання індустріальних технологій, раціонального розміщення і спеціалізації сільськогосподарського виробництва на базі агропромислової інтеграції в умовах ринкових відносин. Курс з підприємництва та менеджменту вивчає особливості раціональної організації виробництва та його ефективного ведення на засадах підприємницької діяльності в сільськогосподарських підприємствах різних форм власності і господарювання - господарських товариствах, сільськогосподарських виробничих кооперативах, приватних підприємствах, фермерських господарствах тощо. Мета вивчення курсу –

озброїти майбутніх фахівців теоретичними і практичними знаннями з ефективної організації сільськогосподарського виробництва. Завданням курсу є: сформулювати в студента сукупність знань про закономірності розвитку сільськогосподарського виробництва в ринкових умовах; надати практичні навички студентам з ефективної організації трудових процесів в галузях АПК; озброїти прийомами та методами нормування праці на різних роботах у сільськогосподарському виробництві, навчити користуватися довідниками нормативних матеріалів; навчити майбутніх фахівців застосовувати різні мотиваційні стимули ефективної роботи працівників, адекватні для тих чи інших умов форми й системи оплати праці; забезпечити оволодіння студентами способами планування виробничої діяльності; ознайомити з досвідом роботи та світовими тенденціями в сфері організації підприємницької діяльності в аграрному секторі.

Тваринництво. Програмою дисципліни передбачено вивчення стану основних шляхів розвитку тваринництва на сучасному етапі в Україні та розвинутих країнах світу, біологічних основ розведення та годівлі сільськогосподарських тварин, а також технологій виробництва продукції тваринництва в умовах інтенсифікації сільськогосподарського виробництва в господарствах різних форм власності, набуття навичок оцінки екстер'єру, конституції тварин різних видів продуктивності, а також визначення норм годівлі та складання раціонів для окремих видів сільськогосподарських тварин.

Агрометеорологія. Програмою дисципліни викладено основні питання агрометеорології, вплив погоди та змін клімату на об'єкти сільськогосподарського виробництва. Розглянуто небезпечні для сільського господарства явища погоди та обґрунтовано заходи боротьби з ними.

Ґрунтознавство з основами геології. Ґрунтознавство – це наука, що вивчає походження, розвиток, будову, склад, властивості і закономірності географічного поширення ґрунтів, шляхи їх раціонального використання і відновлення родючості. Знання теоретичних основ ґрунтознавства дає змогу зрозуміти та осягнути проблеми і перспективи сучасного землекористування. Мета курсу "Ґрунтознавство з основами геології" – глибоке пізнання і вивчення ґрунтового вкриття як середовища росту сільськогосподарських культур, а також місця існування живих організмів, вивчення будови та основних властивостей ґрунтів, їх мінералогічного складу, закономірностей географічного поширення ґрунтів, пізнання природних процесів ґрунтоутворення.

Агрофармакологія. Зміст дисципліни передбачає вивчення пестицидів, їх виробничих та токсиколого-гігієнічних характеристик, сучасних класифікацій пестицидів та регламентів їх застосування.

Ентомологія. Дисципліна передбачає вивчення морфології, біології й екології головних шкідників польових культур і багаторічних насаджень, втрат врожаю, економічне значення захисту сільськогосподарських культур від шкідників. Вивчається регулювання чисельності шкідливих організмів з допомогою різних способів і методів, використовуючи пороги шкідливості та рівні ефективності ентомофагів. Вивчення модуля "Бджільництво" необхідне для одержання студентам знань з питань медоносних рослин, запилення сільськогосподарських культур бджолами. Передбачається вивчення продуктів рослин, що їх збирають бджоли для свого живлення та забезпечують отримання товарної продукції. Подається характеристика рослин як медоносів, їх класифікація, використання для створення взятків у різні періоди сезону. Висвітлюється роль бджіл як запилювачів рослин, техніка й організація запилення різних культур, ефективність у підвищенні врожаю культур.

Фітопатологія. Дисципліна вивчає хвороби сільськогосподарських культур, причини їх виникнення та особливості розвитку, симптоматику патологій, видовий склад, морфологію та біоекологію збудників, природу стійкості рослин проти патогенів, методи та системи захисту культурних рослин від хвороб. На основі знань методів фітопатології необхідно уміти самостійно визначати симптоми хворої рослини, здійснювати ідентифікацію патогенів і діагностувати захворювання. На підставі встановлених даних слід проводити фітопатологічний моніторинг, за результатами котрого диференційовано реалізовувати профілактичні та терапевтичні заходи контролю хвороб рослин.

Основи наукових досліджень в агрономії. Лекційний курс з дисципліни висвітлює теоретичні основи наукових досліджень і їх застосування на практиці, планування та проведення наукових досліджень в агрономії, застосування статистичних методів в агрономічних дослідженнях та складання плану проведення наукового дослідження з використанням прикладних комп'ютерних програм. Лабораторно - практичний курс присвячений вивченню методики і алгоритму проведення статистичних аналізів дослідних даних: варіаційного, дисперсійного, кореляційного, регресійного, аналізу за Пірсоном, пробіт-аналізу.

Стандартизація та управління якістю продукції рослинництва. Дисципліна включає вивчення наступних питань: цілі і завдання стандартизації, суть стандартизації як науки, методичні основи стандартизації, питання якості продукції, стандартизації показників якості продукції та методи контролю, міжрядових системи стандартизації, представлені у виконуваний код, міжнародних стандартів ISO серії 9000, 10000 та 14000. Загальна інформація про вітчизняний та зарубіжний досвід управління якістю продукції, сертифікації продукції і метрологічного забезпечення. При складанні дисципліни взяті до уваги закони про стандартизацію та безпечність рослинницької продукції.

Сільськогосподарські машини та машиновикористання в рослинництві. Розглядаються загальні питання механізації технологічних процесів у рослинництві, призначення, загальна будова і робочий процес машин для вирощування та збирання сільськогосподарських культур і загальні питання машиновикористання у рослинництві. Вивчаються способи регулювання робочих органів та технологічного налагодження машин, а також методи контролю показників роботи машин у виробничих умовах. Закріплення теоретичних знань відбувається під час навчальної практики.

Землеробство. У результаті вивчення даної дисципліни студент повинен володіти науковими основами та законами землеробства, знати фактори життя рослин та уміти запроваджувати методи регулювання їх у землеробстві. Студент має знати показники родючості ґрунту, їх регулювання та шляхи відтворення родючості ґрунту; наукові основи сівозмін, принципи їх проектування та освоєння; наукові основи, заходи, способи та системи обробітку ґрунту; агротехнічні вимоги до сівби сільськогосподарських культур і заходи догляду за посівами; види ерозії та дефляції ґрунту і заходи щодо їх запобігання; особливості ведення землеробства на забруднених радіонуклідами територіях; наукові основи системи землеробства та їх особливості в різних ґрунтово – кліматичних зонах; особливості ведення системи промислового екологічного, органічного (біологічного), ґрунтозахисного землеробства та системи землеробства no-till, mini-till.

Гербологія. Дисципліна є однією з базових щодо професійної підготовки фахівців з агрономії. В лекційному курсі висвітлюються наукові основи гербології, характеристика та місце сегетальної рослинності в сучасних агрофітоценозах та її негативний вплив на культурні рослини. Завершується курс заходами і системами контролювання забур'яненості в сучасних системах землеробства. Лабораторний

курс присвячений вивченню бур'янів та набуття практичних навиків розробки систем контролю бур'янів в посівах польових сільськогосподарських культур.

Агрохімія. Програма включає вивчення основних задач хімізації як основи землеробства. Широко розкриті питання оцінки мінеральних добрив та їх вплив на стан довкілля та якість продукції рослинництва. Значну увагу приділено удобренню сільськогосподарських культур, схемам внесення органічних і мінеральних добрив, вивчаються можливі зміни агроекологічного стану навколишнього середовища при їх порушеннях.

Плодівництво. Програмою передбачається вивчення плодкових і ягідних рослин - їх значення, морфологічних і біологічних особливостей, способів розмноження, підщеп, структури плодового розсадника та технології вирощування саджанців, закладання плодкових насаджень, систем утримання та обробітку ґрунту в садах, удобрення та зрошення насаджень, формування і обрізування плодкових дерев, догляд за врожаєм та інші види робіт у садах, підготовка і технологія збирання врожаю, біологічні особливості і технологія вирощування ягідних культур.

Овочівництво. У лекційному курсі висвітлюються питання з біологічних основ овочевих культур, особливості підготовки та удобрення ґрунту, розмноження рослин, вирощування розсади для відкритого ґрунту, загальні заходи догляду за рослинами, збирання врожаю та принципи побудови овочевих сівозмін. При розгляді овочівництва відкритого ґрунту висвітлюється технологія вирощування таких культур: капуста і морква, буряк, петрушка, селера, пастернак, редиска, редька, цибуля, помідор, перець, баклажан, огірок, патисон, кабачок, гарбузи, кавуни, диня, квасоля, кукурудза цукрова, салат, шпинат, кріп, ревінь, щавель, спаржа, хрін, катран. На лабораторно-практичних заняттях вивчається морфологічна характеристика овочевих культур, їх класифікація. Проводиться вивчення видового складу насіння, його схожості. Способи розмноження, розрахунки в потребі розсади насінневого матеріалу різних овочевих культур. Методи контролю та регулювання температури, світлового режиму, вмісту вуглекислоти, відносної вологості повітря та поживного режиму. Розрахунки в потребі насіння різних овочевих культур, схема їх сівби і площі живлення. Організація овочевих та овоче-кормових сівозмін, культурозмін та чергування культур у них.

Рослинництво. Дисципліна формує у майбутньому фахівці технологічну підготовку з вирощування зерна, бульб картоплі, коренеплодів цукрових буряків, насіння соняшника та іншої продукції рослинництва. Дисципліна базується на знаннях про польові культури, особливості їх росту і розвитку, вимоги до факторів навколишнього середовища, сучасних заходів і технологій вирощування високих урожаїв найкращої якості продукції з найменшими затратами праці та коштів. У результаті вивчення дисципліни студент повинен знати: стан і перспективи розвитку рослинництва, значення, морфологічні і біологічні особливості польових культур, сучасні технології їх вирощування, включаючи інтенсивні шляхи і способи покращення якості сільськогосподарської продукції, скорочення затрат праці і засобів вирощування урожаю.

Кормовиробництво та луківництво. Програмою дисципліни передбачено вивчення науково-обґрунтованої системи організаційно-господарських, біологічних, технологічних і економічних заходів виробництва, заготівлі і зберігання кормів; системи організаційних заходів і технологічних прийомів, направлених на підвищення продуктивності природних кормових угідь, створення сіяних сіножатей і пасовищ та їх раціональне використання.

Селекція та насінництво польових культур. Дисципліна передбачає ознайомлення та закріплення знань із: завдань селекції та насінництва в сучасних умовах; теоретичних засад та методів селекції; суті селекційного процесу; Державної кваліфікаційної експертизи; вивчення основних сортових ознак, сортів та гібридів

основних с.-г. культур, які занесені до Державного реєстру сортів рослин України; організацію та технологію ведення первинного та сертифікованого насінництва; понять про екологію насіння та екологічне насінництво; Державний та внутрігосподарський сортовий та насінневий контроль посівів та якості насіння; документації сортових посівів та насінневого матеріалу; адаптацію вітчизняного насінництва до міжнародних схем і процедур; відносин між оригінаторами, виробниками і споживачами насінневої продукції. Дисципліна передбачає прослуховування курсу лекцій, лабораторних та виїзних занять.

Технологія зберігання та переробки продукції рослинництва. Спеціальна дисципліна, що вивчає технології післязбиральної доробки зернових, зернобобових, круп'яних, олійних, лубоволокнистих, плодовоовочевих культур, цукрових буряків, хмелю, тютюну, а також режими і способи їх короточасного і тривалого зберігання, основ переробки, і є заключною після вивчення технології вирощування зернових, зернобобових, круп'яних, технічних, овочевих, плодоягідних культур.

Насіннезнавство. Дисципліна передбачає оволодіння знаннями щодо теоретичних та практичних засад формування посівних, урожайних, сортових якостей. Охоплює вивчення теоретичних основ формування, особливостей проходження етапів онтогенезу та органогенезу, спокою насіння та методів виведення насіння з стану спокою, схожості, енергії проростання, сили росту, життєздатності та довговічності насіння, анатомії та морфології насіння, хімічного складу насіння, фізико-механічні властивості насіння, дихання та травмування насіння. Вивчивши дисципліну студент повинен знати питання сучасних технологій вирощування, збирання, очистки та зберігання високоякісного насіння польових культур, державної та міжнародної законодавчої та нормативно-правової бази виробництва, реалізації та використання насіння польових культур, методики визначення посівних якостей насіння польових культур, внутрішньогосподарського та державного контролю за дотриманням правил насіннезнавства на всіх його етапах, державного інспектування насінництва зернових культур як системи контролю виробництва, реалізації та використання насіння зернових культур.

2. Вибіркові навчальні дисципліни

2.1. Дисципліни за вибором університету

Анотації дисциплін «Історія української державності» «Етнокультурологія», «Філософія», «Українська мова за професійним спрямуванням», «Іноземна мова», «Фізичне виховання», «Безпека праці і життєдіяльності», «Правова культура особистості» див. розділ 2.1.

2.2. Дисципліни за вибором студентів

2.2.1. Спеціалізація «Агрономія»

Сільськогосподарська вірусологія. Основною метою вивчення курсу є засвоєння теоретичних основ та формування практичних навичок студентів при дослідженні фітовірусів та способів обмеження їх поширення. Спеціальна частина включає в себе оволодіння методиками, що необхідні при роботі з вірусами рослин, а особливо з методами діагностики та ідентифікації вірусів за допомогою біологічного тестування, електронної мікроскопії, методами імуноаналізу, а також отримувannya безвірусного посадкового матеріалу методом мікроклонального розмноження, що необхідно для формування висококваліфікованих фахівців аграрного виробництва.

Сільськогосподарська мікробіологія. Курс дає знання та сучасні уявлення з морфології, ультраструктури, систематики, генетики, фізіології та екології мікроорганізмів, їх метаболізм та роль в перетворенні органічних та неорганічних речовин в процесах ґрунтоутворення та підвищення родючості ґрунту. Висвітлюються новітні дані щодо взаємовідносин мікроорганізмів з вищими рослинами, можливості керування мікробіологічними процесами, перспективи створення мікробіологічних засобів захисту рослин, бактеріальних добрив та біопрепаратів для збільшення врожайності сільськогосподарських культур, ролі мікроорганізмів в очищенні забруднених ґрунтів токсичними сполуками та пестицидами.

Біотехнологія. В дисципліні вивчаються біотехнологія культивування ізолюваних клітин і тканин, калюсні та суспензійні культури, мікроклональне розмноження рослин та їх оздоровлення від вірусних інфекцій, морфогенез та регенерація рослин в умовах *in vitro* (органогенез, ембріогенез, ризогенез), культура ізолюваних протопластів, як основа клітинної інженерії, селекція рослин в умовах *in vitro*, клітинна та генетична інженерія, методи створення трансгенних рослин.

Технології закритого ґрунту. Програма дисципліни передбачає вивчення основ тепличного овочівництва, грибівництва, квітникарства закритого ґрунту. Вивчаються біологічні особливості об'єктів вирощування стосовно умов закритого ґрунту, загальні технологічні прийоми культивування овочевих, квіткових рослин та грибів. У курсі вивчаються види і конструкції споруд закритого ґрунту, оптимальний підбір систем створення мікрокліматичних параметрів для різних умов вирощування, особливості їх експлуатації. Приділяється увага навикам контролю технологічних операцій для отримання безпечної за біохімічним складом продукції овочів і грибів.

Основи товарознавства продукції рослинництва. Дисципліна, що вивчає технологічні характеристики різних видів товарної продукції рослинництва, методи підготовки до реалізації партій зерна різного цільового призначення, плодоовочевої, технічної сировини, продуктів переробки зерна, плодів та овочів, правила оформлення супровідних документів та методики оцінки товарних партій продукції рослинництва.

Програмування врожаїв. Метою є одержання високих сталих та достатньо прогнозованих урожаїв сільськогосподарських культур. Вирішення цієї проблеми можливе за умови визначення кількісного впливу природних та організаційно-технологічних факторів на ріст і розвиток та формування продуктивності рослин, встановлення ступеня забезпечення с.-г. культур цими факторами в конкретних ґрунтово-кліматичних умовах та встановлення необхідності ресурсів з їх регулювання, що і є основним завданням програмування врожаю. Програмування родючості ґрунтів і врожаїв направлене на впорядковану організацію агрофітоценозу як системи для досягнення максимальної його продуктивності. Забезпечення населення рослинницькою продукцією буде здійснюватись переважно за рахунок росту врожайності, завдяки впровадженню науково-технічних досягнень у землеробстві та рослинництві. Комплекс заходів для досягнення поставленої мети вбирає в себе курс програмування родючості ґрунтів і врожаю сільськогосподарських культур. В його основу покладено оптимальне забезпечення потреб рослин у життєво важливих ресурсах.

Меліорація земель. Дисципліна вивчає технології поліпшення навколишнього середовища шляхом застосування гідротехнічних, агролісотехнічних культуртехнічних, агротехнічних і хімічних меліорацій а також фітомеліоративних заходів.

Технічні культури. Дисципліна висвітлює екологічні та економічні принципи розміщення технічних культур, використання, походження, поширення, врожайність, об'єми виробництва. Описує систематику, морфологічні, анатомічні і біологічні

особливості технічних культур, вимоги до умов вирощування. Висвітлює суть адаптивних, економічно вигідних, екологічно безпечних технологій вирощування кожної культури в зональному розрізі: характеризуючи розміщення її в сівозміні, систему удобрення, систему підготовки ґрунту і насіння, процеси сівби, боротьби з бур'янами, хворобами і шкідниками, збирання врожаю, первинну переробку продукції.

Управління якістю продукції рослинництва в сучасних технологіях.

Метою вивчення цієї дисципліни студентами є узагальнення теоретичних і практичних знань із агрохімічного сервісу забезпечення оптимальних умов росту та розвитку сільськогосподарських рослин (сортів та гібридів) у процесі їх вегетації для підвищення якості продукції рослинництва відповідно до вимог стандартів. Завдання курсу дисципліни є оволодіння теоретичними знаннями та практичними вміннями по оптимізації живлення рослин шляхом удосконалення удобрення сучасних сівозмін і встановлення циклу поживних речовин відповідно до вимог сільськогосподарських рослин, потреб виробництва та потужностей господарства. Знання дозволяють створювати оптимальніші умови живлення рослин та їх взаємозв'язок із ґрунтом. Використовуючи здобуті знання майбутні спеціалісти будуть визначати найбільш ефективні форми, строки та методи застосування добрив з метою поліпшення продукції рослинництва.

Первинна доробка та переробка продукції рослинництва. Програма включає вивчення технологій післязбиральної доробки та підготовки продукції рослинництва до зберігання, переробки чи її реалізації. Вивчаються питання оцінки якості отриманого врожаю сільськогосподарської продукції та організація доробки даного врожаю з формуванням відповідного технологічного обладнання первинної, вторинної та спеціальної доробки. Розглядаються питання основ виробництва борошна із різних видів зерна в тому числі м'якої і твердої пшениці. Також програма має розділи по вивченню технологій виготовлення круп, макаронів, олії та переробки плодоовочевої продукції (виготовлення консервованої продукції, маринування, сушіння, тощо). Розкриваються теми переробки сировини технічних культур (цукрових буряків, льону, хмелю, тощо).

Статистичний аналіз агрономічних досліджень. Мета курсу дати майбутнім спеціалістам сільського виробництва теоретичні та практичні знання по основним методам агрономічних досліджень, вміння самостійної дослідної роботи і статистичної оцінки даних. Об'єктами вивчення слугують варіаційні ряди даних спостережень, ґрунти, а предметами вивчення – статистичні критерії якості дослідної інформації, показники росту і розвитку рослин, екологічні умови. Програма об'єднує 2 розділи: математична статистика і аналіз варіаційних рядів; застосування статистичних методів в агрономічних дослідженнях.

Основи раціонального землекористування. Раціональне і ефективне використання землі залишається актуальною проблемою сучасного аграрного виробництва. Основою ефективного ведення сільського господарства є правильна організація землекористування і на її основі виконується планомірна, узгоджена організація всіх елементів господарювання. Дисципліна розкриває особливості державної політики по формуванню раціональних землеволодінь і землекористувань, організації територій сільськогосподарських підприємств із створенням просторових умов, що забезпечують еколого-економічну оптимізацію використання та охорони земель сільськогосподарського призначення, впровадження прогресивних форм організації управління землекористуванням, удосконалення співвідношення і розміщення земельних угідь, системи сівозмін, сінокосо-пасовищезмін. Розкривається система заходів зі збереження і поліпшення природних ландшафтів, відновлення і підвищення родючості ґрунтів, захисту від ерозії.

Типологія луків України. Зазначено поширення, ґрунтово-гідрологічні, погодні умови та склад травостоїв. Вказуються заходи та способи поліпшення типів природних кормових угідь та їх раціональне використання. Висвітлюються питання трансформації (зміни) лучної рослинності залежно від способів використання та агротехнічних елементів. Пропонуються наукові заходи, щодо екологізації та біологізації лучних екосистем.

Селекція і насінництво гетерозисних гібридів. Дисципліна висвітлює сучасні концепції гетерозису та закономірності його прояву, типи гібридів та технологію селекційного процесу їх створення. Відображаються види вихідного матеріалу та методи створення інбредних ліній, специфіка оцінки їх комбінаційної здатності, добору комбінацій гібридів різної генетичної структури та синтетичних сортів. Дисципліна передбачає освоєння методів промислового виробництва гібридного насіння польових культур на фертильній та стерильній основі.

2.2.2. Спеціалізація «Агрохімія і ґрунтознавство»

Сільськогосподарська вірусологія. Основною метою вивчення курсу є засвоєння теоретичних основ та формування практичних навичок студентів при дослідженні фітовірусів та способів обмеження їх поширення. Спеціальна частина включає в себе оволодіння методиками, що необхідні при роботі з вірусами рослин, а особливо з методами діагностики та ідентифікації вірусів за допомогою біологічного тестування, електронної мікроскопії, методами імуноаналізу, а також отримуванню безвірусного посадкового матеріалу методом мікроклонального розмноження, що необхідно для формування висококваліфікованих фахівців аграрного виробництва.

Сільськогосподарська мікробіологія. Курс дає знання та сучасні уявлення з морфології, ультраструктури, систематики, генетики, фізіології та екології мікроорганізмів, їх метаболізм та роль в перетворенні органічних та неорганічних речовин в процесах ґрунтоутворення та підвищення родючості ґрунту. Висвітлюються новітні дані щодо взаємовідносин мікроорганізмів з вищими рослинами, можливості керування мікробіологічними процесами, перспективи створення мікробіологічних засобів захисту рослин, бактеріальних добрив та біопрепаратів для збільшення врожайності сільськогосподарських культур, ролі мікроорганізмів в очищенні забруднених ґрунтів токсичними сполуками та пестицидами.

Технології закритого ґрунту. Програма дисципліни передбачає вивчення основ тепличного овочівництва, грибівництва, квітникарства закритого ґрунту. Вивчаються біологічні особливості об'єктів вирощування стосовно умов закритого ґрунту, загальні технологічні прийоми культивування овочевих, квіткових рослин та грибів. У курсі вивчаються види і конструкції споруд закритого ґрунту, оптимальний підбір систем створення мікрокліматичних параметрів для різних умов вирощування, особливості їх експлуатації. Приділяється увага навикам контролю технологічних операцій для отримання безпечної за біохімічним складом продукції овочів і грибів.

Геологія з основами мінералогії. Геологічні умови визначають генезис, еволюцію та поширення ґрунтового покриву. Гірські породи разом з іншими ландшафтними умовами, зокрема кліматом, водами визначили тип та генезис ґрунтового покриву. Геологія – наука про склад, будову, історію розвитку Землі і процеси, які відбуваються в її надрах і на поверхні. Основною метою вивчення курсу геології з основами мінералогії є вивчення речовинного складу земної кори, що є мінеральною основою всіх ґрунтів і підґрунтя, ознайомлення з найважливішими мінералами і породами.

Біохімія рослин. Біохімія рослин – це наука, що вивчає хімічний склад та обмін речовин і енергії в рослинному організмі. Значення біохімії рослин у формуванні спеціаліста-агронома полягає перш за все у тому, що вивчення процесів обміну речовин у рослин дає можливість керувати розвитком рослинних організмів. Програма дисципліни включає положення про склад, будову і функції основних груп органічних речовин, що входять в склад рослин, найголовніші процеси біосинтезу і обміну речовин, та особливості біохімії різних груп сільськогосподарських рослин. Приділена увага оволодінню практичними навиками біохімічних аналізів, що сприяє поглибленому вивченню теоретичного матеріалу.

Геохімія. Геохімія що розкриває механізми надходження та трансформації окремих хімічних елементів у різноманітних середовищах, в тому числі ґрунтах, природних водах та атмосфері залежно від існуючих умов, а також досліджує закономірності формування біогеохімічного колообігу речовин в ландшафтах. Знання з геохімії використовуються у дослідженні ґрунтового покриву, організації його моніторингу, при агрохімічних дослідженнях, розробці методів використання добрив та меліорантів.

Система застосування добрив. Головна мета дисципліни – закріпити і поглибити теоретичні знання та уміння, набуті під час вивчення дисциплін циклу професійної та практичної підготовки для їх використання у процесі вирощування високих і сталих врожаїв, підвищення якості рослинницької продукції, відтворення родючості ґрунтів та охорони навколишнього середовища.

Програмування врожаїв. Величина та якість врожаю є інтегральним показником оптимальності широкого спектру умов його вирощування - агротехнічних, агрофізичних, агрохімічних, агрометеорологічних, фізіологічних, біологічних. Завданням “Програмування врожаю” як навчальної дисципліни є структуризовано, комплексно, з виведенням математичних функціональних залежностей узагальнити інформацію щодо зазначених факторів і на її основі створити модель формування врожаю та передбачити параметри продуктивності. Мета викладання даного курсу полягає в тому, щоб сформувані у студентів міцні знання та уміння щодо наукового планування і забезпечення продукційного процесу формування врожаїв сільськогосподарських культур природними та господарськими ресурсами з урахуванням керованих та некерованих факторів їх вирощування.

Картографія ґрунтів. В основу навчальної дисципліни «Картографія ґрунтів» покладено вивчення про закономірності будови поверхні Землі, засоби її вимірювання і відображення на топографічних картах. В процесі навчання студенти ознайомлюються з інформацією стосовно топографічних вимірювань на місцевості, із методами аналізу, складання та використання ґрунтових, екологічних, тематичних карт і картограм. При вивченні дисципліни студенти будують геоморфологічний профіль певного регіону, створюють легенди тематичних карт та готують картографічну основу для спеціальних екологічних досліджень.

Інтегрований захист рослин. Представлено сучасні методи і технології захисту рослин. Навчальний курс містить інформацію про специфічні види шкідників та збудників хвороб за різних умов виробництва. Вивчаються методи контролю шкідників, що базуються на використанні ентомофагів і біопрепаратів. Як наслідок, використовуючи набуті знання, студенти зможуть підвищити врожайність культур та якість продукції.

Методика агрохімічних досліджень. Програма включає: методику і техніку проведення польових, вегетаційних і лізиметричних дослідів; методику і техніку проведення агрохімічних лабораторних досліджень ґрунту, рослин і добрив; види, методику проведення діагностики мінерального живлення рослин; методику планування проведення агрохімічних досліджень; методи та проведення статистичної обробки експериментальних даних.

Управління якістю продукції рослинництва. Як навчальна дисципліна має за мету оволодіння навчальними основами технологічних прийомів, що формують показники якості продукції рослинництва, формування навиків щодо моніторингу та застосування засобів хімізації у технологічних процесах отримання продукції рослинництва, збереженні та підвищенні родючості ґрунтів з урахуванням природних умов, ринку виробництва, застосування агрохімікатів з метою оптимізації живлення сільськогосподарських культур, підвищення продуктивності та отримання високоякісної продукції рослинництва. Завданням дисципліни є формування у студента теоретичних знань і практичних навиків та прийомів оптимізації умов живлення шляхом використання агротехнічних прийомів та нових технологій з метою отримання високоякісної продукції.

Географія ґрунтів. Дисципліна вивчає основні закони географічного поширення, закономірності генезису, опис основних типів ґрунтів України, їх фізичні та хімічні властивості, морфологічний опис профілів. У розділах дисципліни викладаються питання класифікації і таксономії ґрунтів. Подається аналіз ґрунтових ресурсів Полісся, Лісостепу, Степу, Сухого Степу, заболочених, перезволожених і засолених територій, гірських районів Карпат і Криму.

Охорона ґрунтів. Дисципліна вивчає основні види деградації ґрунтів і заходи їх попередження, зменшення дії або повного усунення. Завданням курсу є забезпечення одержання студентами знань про сучасний стан земельних ресурсів України, законодавство України щодо охорони земель, причини, масштаби та наслідки деградації земельних ресурсів внаслідок природних процесів та антропогенної діяльності а також про методи запобігання деградації і відтворення родючості ґрунтів.

2.2.3. Спеціалізація «Селекція і генетика сільськогосподарських культур»

Сільськогосподарська вірусологія. Основною метою вивчення курсу є засвоєння теоретичних основ та формування практичних навичок студентів при дослідженні фітовірусів та способів обмеження їх поширення. Спеціальна частина включає в себе оволодіння методиками, що необхідні при роботі з вірусами рослин, а особливо з методами діагностики та ідентифікації вірусів за допомогою біологічного тестування, електронної мікроскопії, методами імуноаналізу, а також отримуванню безвірусного посадкового матеріалу методом мікроклонального розмноження, що необхідно для формування висококваліфікованих фахівців аграрного виробництва.

Сільськогосподарська мікробіологія. Курс дає знання та сучасні уявлення з морфології, ультраструктури, систематики, генетики, фізіології та екології мікроорганізмів, їх метаболізм та роль в перетворенні органічних та неорганічних речовин в процесах ґрунтоутворення та підвищення родючості ґрунту. Висвітлюються новітні дані щодо взаємовідносин мікроорганізмів з вищими рослинами, можливості керування мікробіологічними процесами, перспективи створення мікробіологічних засобів захисту рослин, бактеріальних добрив та біопрепаратів для збільшення врожайності сільськогосподарських культур, ролі мікроорганізмів в очищенні забруднених ґрунтів токсичними сполуками та пестицидами.

Біотехнологія. В дисципліні вивчаються біотехнологія культивування ізольованих клітин і тканин, калюсні та суспензійні культури, мікроклональне розмноження рослин та їх оздоровлення від вірусних інфекцій, морфогенез та регенерація рослин в умовах *in vitro* (органогенез, ембріогенез, ризогенез), культура

ізолюваних протопласті, як основа клітинної інженерії, селекція рослин в умовах *in vitro*, клітинна та генетична інженерія, методи створення трансгенних рослин.

Технології закритого ґрунту. Програма дисципліни передбачає вивчення основ тепличного овочівництва, грибівництва, квітникарства закритого ґрунту. Вивчаються біологічні особливості об'єктів вирощування стосовно умов закритого ґрунту, загальні технологічні прийоми культивування овочевих, квіткових рослин та грибів. У курсі вивчаються види і конструкції споруд закритого ґрунту, оптимальний підбір систем створення мікрокліматичних параметрів для різних умов вирощування, особливості їх експлуатації. Приділяється увага навикам контролю технологічних операцій для отримання безпечної за біохімічним складом продукції овочів і грибів.

Основи товарознавства продукції рослинництва. Дисципліна, що вивчає технологічні характеристики різних видів товарної продукції рослинництва, методи підготовки до реалізації партій зерна різного цільового призначення, плодоовочевої, технічної сировини, продуктів переробки зерна, плодів та овочів, правила оформлення супровідних документів та методики оцінки товарних партій продукції рослинництва.

Меліорація земель. Дисципліна вивчає технології поліпшення навколишнього середовища шляхом застосування гідротехнічних, агролісотехнічних культуртехнічних, агротехнічних і хімічних меліорацій а також фітомеліоративних заходів.

Технічні культури. Дисципліна висвітлює екологічні та економічні принципи розміщення технічних культур, використання, походження, поширення, врожайність, об'єми виробництва. Описує систематику, морфологічні, анатомічні і біологічні особливості технічних культур, вимоги до умов вирощування. Висвітлює суть адаптивних, економічно вигідних, екологічно безпечних технологій вирощування кожної культури в зональному розрізі: характеризуючи розміщення її в сівозміні, систему удобрення, систему підготовки ґрунту і насіння, процеси сівби, боротьби з бур'янами, хворобами і шкідниками, збирання врожаю, первинну переробку продукції.

Спеціальна генетика польових культур. Загальні проблеми генетики рослин. Генетична детермінація та механізми успадкування якісних та кількісних ознак. Особливості генетичних систем розмноження рослин. Систематика і каріологія основних польових культур. Генетика морфологічних, фізіологічних та біохімічних ознак. Генетичні механізми контролю стійкості рослин проти збудників основних хвороб та шкідників. Основні напрямки селекційної роботи з польовими культурами.

Спеціальна селекція і сортознавство сільськогосподарських культур. Методи селекції сільськогосподарських культур: добір, гібридизація, поліплоїдія, індукований мутагенез, гетерозис, біотехнологія та генна інженерія. Лабораторна оцінка селекційного матеріалу за якістю продукції, вивчення видів, різновидностей і сортових ознак культур та відповідних сортових технологій їх вирощування, особливості проведення апробації, сортознавство с.-г. культур придатних до поширення в Україні.

Насінництво сільськогосподарських культур. Теоретичні основи насінництва. Закон України «Про насіння і садивний матеріал». Організаційні засади насінництва. Сорт та гетерозисний гібрид - об'єкти насінництва. Принципи ведення насінництва в ринкових умовах. Системи насінництва основних с-г культур. Виробництво насіння в первинних ланках його репродукування. Значення біотехнології і генної інженерії в одержанні високоякісного насіння. Атестаційні вимоги до суб'єктів насінництва. Використання гетерозису в насінництві. Особливості насінництва на стерильній основі. Екологія насіння та екологічне насінництво. Принципи зонального насінництва. Адаптація вітчизняного насіння до міжнародних схем і процедур. Міжнародна організація контролю за якістю насіння. Державний та внутрігосподарський контроль в насінництві. Сортова сертифікація.

**Підготовка бакалаврів
за спеціальністю «САДІВНИЦТВО ТА ВИНОГРАДАРСТВО»
галузі знань «Аграрні науки та продовольство»**

Форма навчання,	Ліцензований обсяг:
– денна	60 осіб
– заочна	30 осіб
Термін навчання	4 роки
Кредити	240 ЄКТС
Мова викладання	українська, англійська
Кваліфікація випускників	технолог із агрономії

Концепція підготовки

Підготовка бакалаврів за спеціальністю орієнтована на сучасні і перспективні напрями розвитку в плодоовочівництві та виноградарстві. Навчання бакалаврів за спеціальністю дозволяє набути спеціальних умінь та знань інноваційного характеру в галузі плодоовочівництва з метою виробництва та розширення асортименту високоякісної плодоовочевої продукції для внутрішнього споживання і експорту. Випускник з даної спеціальності теоретично і практично підготовлений, володіє знаннями і вміннями сучасних технологій в галузі плодоовочівництва і виноградарства.

Практичне навчання

Студенти проходять практичну підготовку у навчально-дослідних господарствах НУБіП України: ВП НУБіП України «Агрономічна дослідна станція», «Великоснітинське навчально-дослідне господарство ім. О.В. Музиченка», а також у передових сільськогосподарських підприємства різних форм власності, колекційних розсадниках навчально-дослідного поля НУБіП «Плодоовочевиий сад», науково-дослідних установах НААН та НАН України, державних помологічно-ампелографічних інспекціях.

**Орієнтовна тематика
випускних бакалаврських робіт**

1. Застосування біологічно активних речовин для покращення врожайності та товарності овочевої продукції.
2. Оцінка сортів овочевих культур за господарсько-цінними ознаками в умовах конкретного господарства (певного регіону).
3. Особливості ростових процесів у різних сортів плодкових культур в маточних насадженнях.
4. Вивчення окремих елементів технології вирощування овочевих культур для одержання високої врожайності та екологічно-безпечної продукції.
5. Продуктивність сортів та особливості ростових процесів у плодкових (ягідних) культур, вирощених за певних умов.

Академічні права випускників – можуть продовжити навчання за спеціальностями і спеціалізаціями підготовки магістрів, назви яких наведено у табл. 1.2 розділу 1.3 цього Каталогу.

Сфери зайнятості випускників

Місцями працевлаштування бакалаврів можуть бути: сільськогосподарські підприємства різних форм власності, фермерські господарства, тепличні комбінати, структури із постачання обладнання та матеріалів для тепличних комплексів, науково-дослідні установи.

Навчальний план підготовки бакалаврів за спеціальністю «Садівництво та виноградарство»

№ п/п	Назва навчальної дисципліни	Семестр	Обсяг	
			години	кредити ЄКТС
1. ОBOB'ЯЗKOBІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
1	Ботаніка	1-2	150	5
2	Агрофізика	2	90	3
3	Хімія	1-2	180	6
4	Генетика	3	120	4
5	Фізіологія рослин	2	120	4
6	Інформаційні технології	1	90	3
7	Економіка, підприємництво та менеджмент	8	90	3
8	Виноградарство	6-7	150	5
9	Агрометеорологія	2	90	3
10	Ґрунтознавство з основами геології	3	180	6
11	Агрофармакологія	6	90	3
12	Ентомологія	5	120	4
13	Фітопатологія	4	120	4
14	Основи наукових досліджень	6	90	3
15	Стандартизація та управління якістю продукції плодовоовочівництва і виноградарства	3	90	3
16	Сільськогосподарські машини та знаряддя	3	90	3
17	Землеробство	3	150	5
18	Грибівництво	4	90	3
19	Агрохімія	5	150	5
20	Плодівництво	3-5	300	10
21	Овочівництво	4-6	270	9
22	Рослинництво	4	150	5
23	Введення у спеціальність	1	90	3
24	Селекція овочевих, плодкових і ягідних культур	6-7	120	4
25	Технологія зберігання та переробки плодів та овочів	8	150	5
26	Агрохімсервіс у плодовоовочівництві	6	120	4
27	Овочівництво закритого ґрунту	7-8	180	6
Разом за обов'язковою складовою			3630	121
2. ВИБІРКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
2.1. Дисципліни за вибором університету				
1	Історія української державності	1	90	3
2	Етнокulturологія	1	90	3
3	Філософія	1	120	4
4	Українська мова за професійним спрямуванням	1	120	4
5	Іноземна мова	1-2	150	5
6	Фізичне виховання	1-4	120	4
7	Безпека праці і життєдіяльності	2	120	4
8	Правова культура особистості	8	90	3
Всього за вибором університету			900	30
2.2. Дисципліни за вибором студентів				
2.2.1. Спеціалізація «Плодовоовочівництво і виноградарство»				
1	Герботологія	4	90	3
2	Товарознавство плодів і овочів	8	120	4
3	Ампелографія	7	90	3
4	Сільськогосподарська мікробіологія	2	90	3
5	Біотехнологія	6	90	3
6	Вірусологія	5	90	3
7	Картоплярство	7	90	3
8	Декоративне садівництво	8	90	3
9	Меліорація земель	8	90	3
10	Розсадництво	5	120	4
11	Насінництво овочевих культур	8	90	3

12	Олерографія	7	90	3
13	Помологія	7	150	5
14	Культиваційні споруди	5	120	5
15	Бджільництво	4	90	3
Всього за спеціалізацією			1500	50
Всього за вибором студентів			1500	50
Разом за вибірковою складовою			2400	80
3. ІНШІ ВИДИ НАВЧАННЯ				
1	Військова підготовка		870	29
2	Навчальна практика		720	24
3	Виробнича практика		300	10
Підготовка бакалаврської роботи (дипломної роботи)			120	4
Державна атестація			30	1
Разом за напрямом підготовки (без військової підготовки)			7200	240

Анотації дисциплін навчального плану

1. **Обов'язкові навчальні дисципліни**

Ботаніка. Метою курсу є пізнання закономірностей розвитку рослин і рослинності як найважливішого біоенергетичного компонента біосфери. В результаті вивчення ботаніки студент повинен навчитися методиці самостійної роботи з мікроскопом, самостійного виготовлення препаратів та аналізу їх на клітинному і тканинному рівнях, а також на рівні окремих органів і цілісного організму, що має велике пізнавальне і практичне значення. Метою курсу ботаніки є навчити студента самостійно працювати не лише в лабораторії але й на практиці. Тому, важливе значення надається питанням організації та проведення літньої польової навчальної практики, під час якої студенти самостійно збирають і гербаризують рослини, проводять геоботанічні дослідження певних типів рослинності, заключним етапом яких є обґрунтування та аналіз сучасного стану рослинності, прогнозування шляхів поліпшення досліджуваних природних рослинних угруповань. Метою курсу ботаніки є також опанування студентами ботанічних знань, ботанічної термінології, необхідних для свідомого і кваліфікованого вивчення інших споріднених дисциплін, які формують фахову підготовку фахівців аграрного профілю.

Агрофізика. В курсі «Агрофізика» вивчаються фізичні, фізико-хімічні і біофізичні процеси в системі «ґрунт-рослина-діяльний шар атмосфери», основні закономірності продукційного процесу, розробляються наукові основи, методи, технічні засоби і агрозаходи раціонального використання природних ресурсів.

Хімія. Розглядаються теоретичні положення сучасної неорганічної та аналітичної хімії. Вивчаються основні закономірності хімічних перетворень, особливості процесів, що відбуваються у природі, хімічному та сільськогосподарському виробництві. Акцентується увага на особливості хімії сполук біогенних елементів, їх ролі в життєдіяльності садових культур. Розглядаються суть, переваги та недоліки різних методів аналітичного експерименту. Звертається увага на прикладні аспекти методів якісного і кількісного хімічного аналізу природних та штучних об'єктів, що мають важливе значення в садівництві та виноградарстві: ґрунтів, мінеральних добрив, засобів захисту рослин та обробки насіння, продукції садівництва та виноградарства ін. Акцентується увага на освоєнні техніки виконання хімічного аналізу, узагальненні та систематизації одержаних результатів.

Вивчаються основні теоретичні положення органічної хімії, номенклатуру, методи добування та застосування основних класів органічних сполук у різних галузях сільськогосподарського виробництва, їх біологічну дію та вплив на навколишнє середовище, а також механізми хімічних процесів, які протікають в природних об'єктах.

Генетика. Дисципліна передбачає ознайомлення студентів з основними розділами генетики на сучасному рівні знань. Включає наступні розділи: основи молекулярної генетики, будова та функції білків, нуклеїнових кислот і хромосом, механізми експресії генетичної інформації, структура геному, цитогенетичні аспекти успадкування генів, формальна генетика, мінливість, її причини та наслідки, особливості розмноження рослинних організмів, основи популяційної генетики. Дисципліна передбачає прослуховування курсу лекцій та розв'язування задач з усіх основних підрозділів від молекулярної біології до популяційної генетики.

Фізіологія рослин. Дисципліна є однією з базових дисциплін в системі підготовки спеціалістів по напрямку «Агрономія». Дисципліна передбачає вивчення функцій рослинного організму та закономірностей його життєдіяльності. Роль дисципліни полягає в тому, щоб дати майбутньому спеціалісту глибокі і всебічні знання по біології рослинної клітини, водному режиму рослинного організму, механізмам дихання і фотосинтезу, мінерального живлення, росту і розвитку рослин, адаптації та механізмам стійкості до несприятливих факторів середовища. Отримані знання з фізіології рослин дадуть змогу майбутнім фахівцям в галузі агрономії впроваджувати на практиці найсучасніші досягнення науки, мати науковий і професійний підхід до технологій вирощування сільськогосподарських культур та самостійно розробляти і корегувати агротехнічні заходи на основі розуміння фізіологічних процесів рослинного організму.

Інформаційні технології. В лекційному курсі студенти знайомляться з поняттями інформації, її властивостями та використання в комп'ютерах, принципах вводу, зберігання та обробки інформації, її призначенням в професійній діяльності та житті людства. Основна частина курсу присвячується вивченню та освоєнню основної комп'ютерної технології, яка найбільш широко застосовується в обробці ділової інформації – вивченню та практичному використанню текстового та табличного процесів. Освоєння цієї технології здійснюється в проблемному плані, тобто студенти не лише вивчають основи інформатики, а здійснюють практичне освоєння обчислювальної техніки, що дає змогу вести підготовку агрономічних кадрів за світовими стандартами.

Економіка, підприємництво та менеджмент. Курс з економіки передбачає вивчення системи аграрних виробничих відносин у взаємозв'язку з розвитком продуктивних сил сільського господарства. В цьому розглядаються критерії і показники, що характеризують розвиток сільськогосподарського виробництва, шляхи і способи раціонального використання землі, матеріальних і трудових ресурсів. Розкривається і обґрунтовується необхідність розвитку і удосконалення ресурсного потенціалу сільського господарства, подається методика визначення економічної ефективності сільськогосподарських галузей. Висвітлюються умови формування собівартості і рентабельності продукції сільського господарства, розвитку і функціонування ринку продовольства. Вивчаються проблеми інтенсивного розвитку галузей сільського господарства на основі широкого використання індустріальних технологій, раціонального розміщення і спеціалізації сільськогосподарського виробництва на базі агропромислової інтеграції в умовах ринкових відносин. Курс з підприємництва та менеджменту вивчає особливості раціональної організації виробництва та його ефективного ведення на засадах підприємницької діяльності в сільськогосподарських підприємствах різних форм власності і господарювання - господарських товариствах, сільськогосподарських виробничих кооперативах, приватних підприємствах, фермерських господарствах тощо. Мета вивчення курсу – озброїти майбутніх фахівців теоретичними і практичними знаннями з ефективної організації сільськогосподарського виробництва. Завданням курсу є: сформулювати в студента сукупність знань про закономірності розвитку сільськогосподарського виробництва в ринкових умовах; надати практичні навички студентам з ефективної

організації трудових процесів в галузях АПК; озброїти прийомами та методами нормування праці на різних роботах у сільськогосподарському виробництві, навчити користуватися довідниками нормативних матеріалів; навчити майбутніх фахівців застосовувати різні мотиваційні стимули ефективної роботи працівників, адекватні для тих чи інших умов форми й системи оплати праці; забезпечити оволодіння студентами способами планування виробничої діяльності; ознайомити з досвідом роботи та світовими тенденціями в сфері організації підприємницької діяльності в аграрному секторі.

Виноградарство. Завданням вивчення дисципліни є комплекс питань з історії та ботанічної класифікації винограду, біології та екології виноградної рослини, прогресивні технології вирощування і виробництва садивного матеріалу та шляхи поліпшення сортименту. висвітлюються питання столового виноградарства і виробництва сушеної продукції.

Агрометеорологія. Програмою дисципліни викладено основні питання агрометеорології, вплив погоди та змін клімату на об'єкти сільськогосподарського виробництва. Розглянуто небезпечні для сільського господарства явища погоди та обґрунтовано заходи боротьби з ними.

Ґрунтознавство з основами геології. Ґрунтознавство – це наука, що вивчає походження, розвиток, будову, склад, властивості і закономірності географічного поширення ґрунтів, шляхи їх раціонального використання і відновлення родючості. Знання теоретичних основ ґрунтознавства дає змогу зрозуміти та осягнути проблеми і перспективи сучасного землекористування. Мета курсу “Ґрунтознавство з основами геології” – глибоке пізнання і вивчення ґрунтового вкриття як середовища росту сільськогосподарських культур, а також місця існування живих організмів, вивчення будови та основних властивостей ґрунтів, їх мінералогічного складу, закономірностей географічного поширення ґрунтів, пізнання природних процесів ґрунтоутворення.

Агрофармакологія. Зміст дисципліни передбачає вивчення пестицидів, їх виробничих та токсиколого-гігієнічних характеристик, сучасних класифікацій пестицидів та регламентів їх застосування.

Ентомологія. Дисципліна передбачає вивчення морфології, біології й екології головних шкідників польових культур і багаторічних насаджень, втрат врожаю, економічне значення захисту сільськогосподарських культур від шкідників. Вивчається регулювання чисельності шкідливих організмів з допомогою різних способів і методів, використовуючи пороги шкідливості та рівні ефективності ентомофагів.

Фітопатологія. Дисципліна вивчає хвороби сільськогосподарських культур, причини їх виникнення та особливості розвитку, симптоматику патологій, видовий склад, морфологію та біоекологію збудників, природу стійкості рослин проти патогенів, методи та системи захисту культурних рослин від хвороб. На основі знань методів фітопатології необхідно уміти самостійно визначати симптоми хворої рослини, здійснювати ідентифікацію патогенів і діагностувати захворювання. На підставі встановлених даних слід проводити фітопатологічний моніторинг, за результатами котрого диференційовано реалізовувати профілактичні та терапевтичні заходи контролю хвороб рослин.

Основи наукових досліджень. Лекційний курс з дисципліни висвітлює теоретичні основи наукових досліджень і їх застосування на практиці, планування та проведення наукових досліджень в агрономії, застосування статистичних методів в агрономічних дослідженнях та складання плану проведення наукового дослідження з використанням прикладних комп'ютерних програм. Лабораторно - практичний курс присвячений вивченню методики і алгоритму проведення статистичних аналізів

дослідних даних: варіаційного, дисперсійного, кореляційного, регресійного, аналізу за Пірсоном, пробіт-аналізу.

Стандартизація та управління якістю продукції плодоовочівництва і виноградарства. Дисципліна включає вивчення наступних питань: цілі і завдання стандартизації, суть стандартизації як науки, методичні основи стандартизації, питання якості продукції, стандартизації показників якості продукції та методи контролю, міжрядових системи стандартизації, представлені у виконуваний код, міжнародних стандартів ISO серії 9000, 10000 та 14000. Загальна інформація про вітчизняний та зарубіжний досвід управління якістю продукції, сертифікації продукції і метрологічного забезпечення. При складанні дисципліни взяті до уваги закони про стандартизацію та безпечність продукції плодоовочівництва і виноградарства.

Сільськогосподарські машини та знаряддя. Метою вивчення дисципліни є забезпечення студентів теоретичними знаннями та практичними навичками в галузі механізації технологічних процесів сільськогосподарського виробництва. Розглядаються загальні питання механізації технологічних процесів у плодоовочівництві і виноградарстві, призначення, загальна будова і робочий процес машин для вирощування та збирання сільськогосподарських культур і загальні питання машиновикористання у плодоовочівництві. Вивчаються способи регулювання робочих органів та технологічного налагодження машин, а також методи контролю показників роботи машин у виробничих умовах. Закріплення теоретичних знань відбувається під час навчальної практики.

Землеробство. У результаті вивчення даної дисципліни студент повинен володіти науковими основами та законами землеробства, знати фактори життя рослин та уміти запроваджувати методи регулювання їх у землеробстві. Студент має знати показники родючості ґрунту, їх регулювання та шляхи відтворення родючості ґрунту; наукові основи сівозмін, принципи їх проектування та освоєння; наукові основи, заходи, способи та системи обробітку ґрунту; агротехнічні вимоги до сівби сільськогосподарських культур і заходи догляду за посівами; види ерозії та дефляції ґрунту і заходи щодо їх запобігання; особливості ведення землеробства на забруднених радіонуклідами територіях; наукові основи системи землеробства та їх особливості в різних ґрунтово – кліматичних зонах; особливості ведення системи промислового екологічного, органічного (біологічного), ґрунтозахисного землеробства та системи землеробства no-till, mini-till.

Грибівництво. Програмою передбачено вивчення біологічних особливостей культивованих грибів, їх вимог до умов вирощування. Подано конструкційні характеристики грибниць та принципи їх оснащення обладнанням для підтримання оптимальних мікрокліматичних параметрів. Наведено технології отримання посівного міцелію, приготування субстратів і отримання плодових тіл основних видів культивованих грибів.

Агрохімія. Програма включає вивчення основних задач хімізації як основи овочівництва, плодівництва та виноградарства. Широко розкриті питання оцінки мінеральних добрив та їх вплив на стан довкілля та якість продукції овочівництва, плодівництва та виноградарства. Значну увагу приділено удобренню овочевих, плодових та ягідних культур, виноградників; схемам внесення органічних і мінеральних добрив, вивчаються можливі зміни агроекологічного стану навколишнього середовища при їх порушеннях

Плодівництво. Програмою передбачається вивчення плодових і ягідних рослин - їх значення, морфологічних і біологічних особливостей, способів розмноження, підщеп, структури плодового розсадника та технології вирощування саджанців, закладання плодових насаджень, систем утримання та обробітку ґрунту в садах, удобрення та зрошення насаджень, формування і обрізування плодових

дерев, догляд за врожаєм та інші види робіт у садах, підготовка і технологія збирання врожаю, біологічні особливості і технологія вирощування ягідних культур.

Овочівництво. У лекційному курсі висвітлюються питання з біологічних основ овочевих культур, особливості підготовки та удобрення ґрунту, розмноження рослин, вирощування розсади для відкритого ґрунту, загальні заходи догляду за рослинами, збирання врожаю та принципи побудови овочевих сівозмін. При розгляді овочівництва відкритого ґрунту висвітлюється технологія вирощування таких культур: капуста і морква, буряк, петрушка, селера, пастернак, редиска, редька, цибуля, помідор, перець, баклажан, огірок, патисон, кабачок, гарбузи, кавуни, диня, квасоля, кукурудза цукрова, салат, шпинат, кріп, ревінь, щавель, спаржа, хрін, катран. На лабораторно-практичних заняттях вивчається морфологічна характеристика овочевих культур, їх класифікація. Проводиться вивчення видового складу насіння, його схожості. Способи розмноження, розрахунки в потребі розсади насінневого матеріалу різних овочевих культур. Методи контролю та регулювання температури, світлового режиму, вмісту вуглекислоти, відносної вологості повітря та поживного режиму. Розрахунки в потребі насіння різних овочевих культур, схема їх сівби і площі живлення. Організація овочевих та овоче-кормових сівозмін, культурозмін та чергування культур у них.

Рослинництво. Дисципліна формує у майбутньому фахівці технологічну підготовку з вирощування зерна, бульб картоплі, коренеплодів цукрових буряків, насіння соняшника та іншої продукції рослинництва. Дисципліна базується на знаннях про польові культури, особливості їх росту і розвитку, вимоги до факторів навколишнього середовища, сучасних заходів і технологій вирощування високих урожаїв найкращої якості продукції з найменшими затратами праці та коштів. У результаті вивчення дисципліни студент повинен знати: стан і перспективи розвитку рослинництва, значення, морфологічні і біологічні особливості польових культур, сучасні технології їх вирощування, включаючи інтенсивні шляхи і способи покращення якості сільськогосподарської продукції, скорочення затрат праці і засобів вирощування урожаю.

Введення у спеціальність. Висвітлено загальні фундаментальні питання агрономічної науки в сучасних умовах і в перспективі, показаний зв'язок її з іншими науками. Зосереджена увага на найважливіших проблемах аграрного сектору економіки України і, зокрема, на проблемах плодоовочівництва і виноградарства. Коротко висвітлено роль вчених в розвитку агрономії та плодоовочівництва і виноградарства. Зосереджено увагу на основних агрономічних посадах, системі вищої освіти, організації й основних формах навчального процесу в Україні, громадській і науковій роботі студентів під час навчання за спеціальністю «Садівництво і виноградарство».

Селекція овочевих, плодкових і ягідних культур. Метою дисципліни є формування у студентів знань з історії генетики і селекції садових культур та особливостей селекційного процесу у зерняткових, кісточкових та ягідних порід. Основними завданнями є: вивчення теоретичних основ та методів створення нових і поліпшення існуючих сортів; проведення пошуків донорів і джерел з цінними господарсько-біологічними ознаками серед існуючого генофонду рослинних ресурсів; залучення до селекційного процесу дикорослих форм, а також сортів народної селекції, які адаптовані до несприятливих змін екологічних умов зони вирощування. У результаті засвоєння програми студент повинен знати: історію, методи селекції, сорти, організацію селекційного процесу і сортовипробування, а також уміти: складати селекційну програму, плани, виконувати добір батьківських пар для схрещування, гібридизацію, оцінку селекційного матеріалу тощо. Дисципліна вивчає теоретичні і методичні питання створення сортів, методи селекції і доборів, типи схрещувань, методи отримання вихідного матеріалу, напрямки селекції основних

овочевих культур з врахуванням будови квітки та особливостей цвітіння і запилення овочевих культур.

Технологія зберігання та переробки плодів та овочів. Спеціальна дисципліна, що вивчає технології післязбиральної доробки плодів та овочів, а також режими і способи їх короткочасного і тривалого зберігання, основ їх переробки і є заключною після вивчення технології вирощування овочевих та плодоягідних культур.

Агрохімсервіс у плодоовочівництві. Сучасні технології в овочівництві, плодівництві та виноградарстві базуються на наукових основах. Формування продуктивності овочевих, плодкових та ягідних культур, регулювання родючості ґрунту, виробництво і застосування добрив, тощо – питання, які сьогодні потребують підготовленого фахівця. Агрохімсервіс є з'єднуючою ланкою між наукою і виробництвом. У розрізі дисципліни викладаються основи агрохімічного забезпечення та обслуговування агропідприємств, формуються навички щодо моніторингу та застосування засобів хімізації у технологічних процесах овочівництва, плодівництва та виноградарства, збереження та підвищення родючості ґрунтів, з урахуванням природних умов, ринку агрохімікатів, специфіки виробництва. Завданням дисципліни є формування у спеціаліста і магістра теоретичних знань і практичних навичок з методичного та практичного забезпечення товаровиробника у галузі овочівництва, плодівництва та виноградарства засобами та послугами хімізації.

Овочівництво закритого ґрунту. Деталізовано вивчається технологія вирощування овочевих культур в різних типах культивацийних споруд різними способами. Акцентується увага на виборі сортів і гібридів для конкретних умов вирощування, оптимізації мікрокліматичних параметрів в зимових і весняних теплицях, поживних режимах, способах формування рослин та інших операціях з догляду. Особливе місце приділяється розгляду питань приготування тепличних ґрунтосумішей, характеристик субстратів та приготування поживних розчинів для гідропонного способу вирощування залежно від культури та фази її росту.

2. Вибіркові навчальні дисципліни

2.1. Дисципліни за вибором університету

Анотації дисциплін «Історія української державності» «Етнокультурологія», «Філософія», «Українська мова за професійним спрямуванням», «Іноземна мова», «Фізичне виховання», «Безпека праці і життєдіяльності», «Правова культура особистості» див. розділ 2.1.

2.2. Дисципліни за вибором студентів

2.2.1. Спеціалізація «Плодоовочівництво і виноградарство»

Гербологія. Дисципліна є однією з базових щодо професійної підготовки фахівців з агрономії. В лекційному курсі висвітлюються наукові основи гербології, характеристика та місце сеgetальної рослинності в сучасних агрофітоценозах та її негативний вплив на культурні рослини. Завершується курс заходами і системами контролювання забур'яненості в сучасних системах землеробства. Лабораторний курс присвячений вивченню бур'янів та набуття практичних навичок розробки систем контролю бур'янів в посівах польових сільськогосподарських культур.

Товарознавство плодів і овочів. Дисципліна, що вивчає товарознавчу характеристику різних видів плодоовочевої продукції та продуктів її переробки, методи підготовки до реалізації партій плодів та овочів, правила оформлення супровідних документів та методики оцінки товарної якості.

Ампелографія. Вивчає види та сорти винограду, закономірності мінливості їх морфологічних, агробіологічних і господарсько-технологічних властивостей під впливом середовища та людини. Ампелографія поділяється на загальну і часткову. Загальна ампелографія вивчає систематику, класифікацію та походження сортів винограду. Часткова ампелографія вивчає окремі сорти, наводить їх ботанічний опис, агробіологічну і господарсько-технологічну характеристики та методи визначення.

Сільськогосподарська мікробіологія. Курс дає знання та сучасні уявлення з морфології, ультраструктури, систематики, генетики, фізіології та екології мікроорганізмів, їх метаболізм та роль в перетворенні органічних та неорганічних речовин в процесах ґрунтоутворення та підвищення родючості ґрунту. Висвітлюються новітні дані щодо взаємовідносин мікроорганізмів з вищими рослинами, можливості керування мікробіологічними процесами, перспективи створення мікробіологічних засобів захисту рослин, бактеріальних добрив та біопрепаратів для збільшення врожайності сільськогосподарських культур, ролі мікроорганізмів в очищенні забруднених ґрунтів токсичними сполуками та пестицидами.

Біотехнологія. В дисципліні вивчаються біотехнологія культивування ізолюваних клітин і тканин, калюсні та суспензійні культури, мікроклональне розмноження рослин та їх оздоровлення від вірусних інфекцій, морфогенез та регенерація рослин в умовах *in vitro* (органогенез, ембріогенез, ризогенез), культура ізолюваних протопластів, як основа клітинної інженерії, селекція рослин в умовах *in vitro*, клітинна та генетична інженерія, методи створення трансгенних рослин.

Вірусологія. Основною метою вивчення курсу є засвоєння теоретичних основ та формування практичних навичок студентів при дослідженні фітовірусів та способів обмеження їх поширення. Спеціальна частина включає в себе оволодіння методиками, що необхідні при роботі з вірусами рослин, а особливо з методами діагностики та ідентифікації вірусів за допомогою біологічного тестування, електронної мікроскопії, методами імуноаналізу, а також отримуванню безвірусного посадкового матеріалу методом мікроклонального розмноження, що необхідно для формування висококваліфікованих фахівців аграрного виробництва.

Картоплярство. Програма дисципліни передбачає вивчення технології вирощування стабільних урожаїв картоплі у різних ґрунтово-кліматичних зонах з високою лежкоздатністю, товарною якістю, технологічними і кулінарними властивостями. Висвітлюються питання формування та управління якістю картоплі на шляху від поля до споживача, вимоги нормативно-технічної документації до якості картоплі різного призначення, ресурсний сортимент картоплі.

Декоративне садівництво. Програмою курсу «Декоративне садівництво» передбачається вивчення історії декоративного садівництва, розвиток основних його стилів, класифікації декоративних рослин, основних видів та систем зелених насаджень, їх основних елементів, способи розмноження декоративних рослин а також технології створення декоративних насаджень та догляду за ними.

Меліорація земель. Дисципліна вивчає технології поліпшення навколишнього середовища шляхом застосування гідротехнічних, агролісотехнічних культуртехнічних, агротехнічних і хімічних меліорацій а також фітомеліоративних заходів.

Розсадництво. Програмою передбачено ознайомлення з історією, сучасним станом і перспективами розсадництва в Україні і світі, вивчення біологічних основ розмноження плодових і ягідних рослин, основних шляхів вирощування садивного

матеріалу. Програма включає структуру плодового розсадника, організацію його території, вимоги до ґрунтово-кліматичних умов, принципи розрахунку площ основних відділень. Основу програми складає вивчення підщеп плодових, ягідних і горіхоплідних культур, основних технологій вирощування щепленого та кореневласного садивного матеріалу, знання сучасних стандартів на підщепи та саджанці, технологій зберігання садивного матеріалу.

Насінництво овочевих культур. Дисципліна вивчає питання організації і системи насінництва овочевих культур в Україні, теоретичних основ насінництва, сортового і насінного контролю, особливостей вирощування насіння основних овочевих культур.

Олерографія. Вивчаються сорти овочевих культур, науковий потенціал селекційних установ, сучасний стан сортового генофонду в Україні, класифікаційні системи в олеографії, ознаки овочевих культур для ідентифікації сорту

Помологія. Дисципліна вивчає господарсько-біологічні ознаки плодових і ягідних культур та їх мінливість в залежності від природних і агрокліматичних умов. Походження сортів і вимоги їх до агротехніки. Розглядає питання підтримання існуючих сортів та їх подальшого поліпшення шляхом клонової селекції, а також інтродукцію сортів. Районування сортів на основі виробничо-біологічного вивчення в конкретному регіоні. Вивчення основ помології дозволить майбутнім агрономам-садівникам грамотно орієнтуватися у величезному розмаїтті сортів плодових і ягідних рослин. Правильно добирати кращі для масового розмноження у розсадниках і вирощування у промислових та аматорських насадженнях у конкретному господарстві або природно-кліматичному регіоні з урахуванням господарсько-біологічних особливостей сортів та їх вимог до агротехніки. Визначити використання деяких сортів у селекції, як донорів або джерел цінних ознак.

Культиваційні споруди. В курсі вивчаються наукові та інноваційні аспекти створення сучасних теплиць, сучасні методи модернізації та реконструкції споруд закритого ґрунту, пояснюються шляхи регулювання мікроклімату та взаємовплив мікрокліматичних показників. Дисципліна пояснює цикл роботи інженерних систем в теплицях та основні принципи роботи тепличного обладнання.

Бджільництво. Дисципліна дозволяє отримати необхідні знання з питань медоносних рослин, запилення сільськогосподарських культур бджолами. Передбачається вивчення продуктів рослин, що їх збирають бджоли для свого живлення та забезпечують отримання товарної продукції. Подається характеристика рослин як медоносів, їх класифікація, використання для створення взятків у різні періоди сезону. Висвітлюється роль бджіл як запилювачів рослин, техніка й організація запилення різних культур, ефективність у підвищенні врожаю культур.

2.3. ФАКУЛЬТЕТ ЗАХИСТУ РОСЛИН, БІОТЕХНОЛОГІЙ ТА ЕКОЛОГІЇ

Декан – доктор сільськогосподарських наук, професор, член – кореспондент НААН України, **Доля Микола Миколайович**
Тел.: (044) 527-86-99 E-mail: zr_eco_bio_dep@i.ua
Розташування: навчальний корпус № 4, кімн. 42

Факультет організовує і координує навчальний процес підготовки бакалаврів за спеціальностями:

202 Захист і карантин рослин

Випускові кафедри:

Ентомології ім. проф. М.П. Дядечка
Тел.: (044) 527-89-78, E-mail: entomologia@yandex.ua
Равідувач кафедри – кандидат сільськогосподарських наук, доцент Лікар Я. О.

Фітопатології ім. акад. В.Ф. Пересипкіна
Тел.: (044) 527-82-11, E-mail: phytopath_Peresupkin@ukr.net
Завідувач кафедри – кандидат біологічних наук, доцент Піковський М. Й.

Інтегрованого захисту та карантину рослин
Тел.: 527-82-12. E-mail: kaf.izkr@yandex.ru
Завідувач кафедри – кандидат сільськогосподарських наук, доцент Бабич А. Г.

162 Біотехнології та біоінженерія

Випускова кафедра:

Екобіотехнології та біорізноманіття
Тел.: (044) 527-85-17, E-mail: eko_bio@nubip.edu.ua
В.о. завідувача кафедри – доктор сільськогосподарських наук, с.н.с. Патика М. В.

101 Екологія

Випускова кафедра:

Екології агросфери та екологічного контролю
Тел. : (044) 527-81-95 E-mail: eco_dep@mail.ru
Завідувач кафедри – доктор сільськогосподарських наук, професор Чайка В.М.

**Підготовка бакалаврів
за спеціальністю «ЗАХИСТ І КАРАНТИН РОСЛИН»
галузі знань «Аграрні науки та продовольство»**

Форма навчання:	Ліцензований обсяг, осіб:
– денна	75
– заочна	50
Термін навчання	4 роки
Кредити	240 ЄКТС
Мова викладання	українська, англійська
Кваліфікація випускників	бакалавр фахівець з захисту рослин

Концепція підготовки

Фахівці спеціальності «Захист і карантин рослин» розробляють системи захисних заходів від шкідливих організмів. Вони повинні володіти методами діагностики хвороб, ідентифікації їх збудників, визначати видовий склад фітофагів, ентомофагів та бур'янів, знати їх біологію та екологію, вивчати економічні пороги їх шкідливості та розробляти прогнози появи та розвитку шкідників і хвороб.

Практичне навчання

Бази практичного навчання: навчально-дослідні господарства НУБіП України, науково-дослідні установи НААН України, департамент фіто санітарної безпеки Державної ветеринарної і фіто санітарної служби України та їх обласні структурні підрозділи, провідні фірми та підприємства, які виробляють та апробують засоби захисту рослин: Сингента, ВП «Агро-Союз», Укравіт, BASF, Bayer CropScience, ТОВ «DuPont Українська» та ін.

Орієнтовна тематика випускних бакалаврських робіт

1. Біологічні особливості та шкідливість комах-фітофагів с.-г. культур.
2. Фенологія розвитку ентомопатогенних нематод - паразитів шкідників при вирощуванні декоративних рослин.
3. Особливості розвитку кореневих гнилей с.-г. культур.
4. Комплексна дія після сходових гербіцидів на посівах с.-г. культур.
5. Видовий склад та шкідливість мишовидних гризунів щодо с.-г. культур та їх продукції.

Академічні права випускників – можуть продовжити навчання за спеціальностями і спеціалізаціями підготовки магістрів, назви яких наведено у табл. 1.2 розділу 1.3 цього Каталогу.

Сфери зайнятості випускників

У класифікаторі професій України ДК 003-95(2006 рік) для випускників ОКР «Бакалавр» встановлена кваліфікація «Інспектор із захисту рослин» (код КП 3212). Випускники можуть працевлаштуватися фахівцями у службах фітосанітарного контролю, науково-дослідних установах, контрольно-токсикологічних лабораторіях та біологічного захисту рослин у господарствах різних форм власності або продовжити навчання у магістратурі.

**Навчальний план підготовки бакалаврів
за спеціальністю «Захист і карантин рослин»**

№ п/п	Назва навчальної дисципліни	Семестр	Обсяг	
			години	кредити ЄКТС
1. ОБОВ'ЯЗКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
1	Ботаніка	1	90	3
2	Вища математика (фах. спр.)	1	90	3
3	Основи інформатики та обчислювальної техніки	2	90	3
4	Загальна мікробіологія	3	90	3
5	Біофізика	1	90	3
6	Неорганічна хімія	1	90	3
7	Аналітична хімія	2	90	3
8	Органічна хімія	2	90	3
9	Фізична і колоїдна хімія	3	90	3
10	Фізіологія рослин з основами біохімії	4	90	3
11	Екологія (фах. Спр.)	3	90	3
12	Генетика	2	60	2
13	Землеробство	4	90	3
14	Ґрунтознавство з основами геології	3	90	3
15	Агрохімія	5	90	3
16	Рослинництво з основами кормовиробництва	5	120	4
17	Селекція та насінництво	6	60	2
18	Економіка і підприємництво, менеджмент	7	120	4
19	Основи наукових досліджень у захисті рослин	4	90	3
20	Механізація, електрифікація та автоматизація с.-г. виробництва	3	120	4
21	Технологія зберігання та переробки продукції рослинництва	7	90	3
22	Овочівництво	4	90	3
23	Плодівництво	4	90	3
24	Загальна ентомологія	5-6	150	5
25	Загальна фітопатологія	5-6	150	5
26	Загальна мікологія	3-4	150	5
27	Основи карантину рослин	7-8	120	4
28	Родентологія	7	90	3
29	С.-г. ентомологія	7-8	180	6
30	С.-г. фітопатологія	7-8	180	6
31	Прогноз розвитку хвороб с.-г. культур	5	90	3
32	Моніторинг шкідників с.-г. культур	6	90	3
33	Гербологія	3-4	90	3
34	Імунітет рослин	7	90	3
35	Хімічний захист (фітофармакологія) з основами агротоксикології	7	150	5
36	Агрометеорологія	5	90	3
Разом за обов'язковою складовою			3720	124
2. ВИБІРКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
2.1. Дисципліни за вибором університету				
1	Історія української державності	1	90	3
2	етнокультурологія	2	90	3
3	Філософія	2	120	4
4	Українська мова за професійним спрямуванням	2	90	3
5	Іноземна мова	1-2	150	5
6	Фізичне виховання	1-4	180	6
7	Безпека праці і життєдіяльності	3	90	3
8	Правова культура особистості	6	90	3
9	Радіобіологія	2	120	4
10	Основи біотехнології у захисті рослин	4	90	3
11	Біологічний захист рослин	8	120	4

БАКАЛАВРСЬКІ НАВЧАЛЬНІ ПЛАНИ І ПРОГРАМИ

12	Стандартизація та управління якістю продукції рослинництва	5	120	4
13	Захист полезахисних смуг від шкідників	8	120	4
14	Хвороби полезахисних смуг	8	120	4
15	Захист декоративних і квіткових рослин від шкідників	8	90	3
16	Хвороби декоративних і квіткових рослин	8	90	3
17	Кліщі та нематоди	6	120	4
Всього за вибором університету			1890	63
2.2. Дисципліни за вибором студентів				
1	Латинська мова	2	120	4
2	Теоретичні основи біометоду	5	120	3
3	Агрозоологія	6	180	6
4	Бджільництво	6	180	6
5	Хвороби лікарських рослин	8	120	4
6	Хвороби їстівних грибів	8	120	4
7	Захист їстівних грибів від шкідників	8	120	4
Всього за вибором студентів			960	32
Разом за вибірковою складовою			2730	95
3. ІНШІ ВИДИ НАВЧАННЯ				
1	Військова підготовка	5-8	870	29
2	Навчальна практика	2,4,6	360	12
3	Виробнича практика	6,8	150	5
Підготовка бакалаврської роботи (дипломної роботи чи проекту)			60	2
Державна атестація			60	2
Разом за напрямом підготовки (без військової підготовки)			7200	240

Анотації дисциплін навчального плану

1. Обов'язкові навчальні дисципліни

Ботаніка. Містить теоретичні і практичні аспекти структури та функції рослини, їхнє різноманіття, структури та функції клітини та рослинних тканин, вегетативні та генеративні органи рослин, специфічні риси різних груп рослин, їхній розвиток, філогенетичні зв'язки та важливість для сільського господарства.

Вища математика. Надання студентам знань з основних розділів вищої математики, що відповідають напряму їх фахової підготовки: визначень, теорем, правил. Студенти повинні навчитися формулювати біологічні задачі і будувати їх математичні моделі. Вибирати методи дослідження побудованих моделей. Проводити їх кількісний аналіз, використовуючи точні або наближені методи обчислень, сучасну обчислювальну техніку. Обробляти числові дані, одержані в польових, агрономічних дослідках, методами математичної статистики, аналізувати отримані дані, давати ефективну оцінку отриманих результатів.

Основи інформатики та обчислювальної техніки. Дисципліна містить інформацію про те, що являє собою наука інформатика та її основа - обчислювальна техніка. Коротко представлено алгебру логіки, елементи і вузли обчислювальної техніки та їх комплексування. Показано зв'язок інформатики з геоінформатикою.

Загальна мікробіологія. Курс дає знання та сучасні уявлення з морфології, ультраструктури, систематики, генетики, фізіології та екології мікроорганізмів, їх метаболізм та роль в перетворенні органічних та неорганічних речовин в процесах ґрунтоутворення та підвищення родючості ґрунту. Висвітлюються новітні дані щодо взаємовідносин мікроорганізмів з вищими рослинами, можливості керування мікробіологічними процесами, перспективи створення мікробіологічних засобів захисту рослин, бактеріальних добрив та біопрепаратів для збільшення врожайності сільськогосподарських культур, ролі мікроорганізмів в очищенні забруднених ґрунтів токсичними сполуками та пестицидами.

Біофізика. Вивчає найбільш загальні закономірності явищ природи, властивості і будову матерії та закони її руху, а також фізичні та фізико-хімічні явища в біологічних об'єктах та фундаментальні процеси, що становлять основу живої природи.

Неорганічна хімія. Включає вивчення теоретичних положень сучасної неорганічної хімії та особливості хімії біогенних елементів. Хімічні процеси за участю цих елементів та їх сполук розглядаються з позицій хімічної стехіометрії, електролітичної дисоціації, гідролізу, окисно-відновних процесів та можливості утворення комплексних сполук.

Аналітична хімія. Включає вивчення теоретичних положень сучасної аналітичної хімії та особливості якісного та кількісного аналізів сполук біоелементів, що застосовуються у практиці сільськогосподарського виробництва.

Органічна хімія. Дає уяву про теорію будови та класифікацію органічних сполук, способи одержання, природні джерела, хімічні властивості та застосування органічних сполук різних класів.

Фізична і колоїдна хімія. Викладаються основні поняття та кількісні закономірності фізико-хімії дисперсних систем та полімерів. Велику увагу приділено адсорбційним процесам, методам отримання та очищення дисперсних систем і їхнім молекулярно-кінетичним та оптичним властивостям, а також властивостям аерозолів, емульсій, пін.

Фізіологія рослин з основами біохімії. Передбачає вивчення функцій рослинного організму та закономірностей його життєдіяльності.

Екологія. Розглянуті основні проблеми, які виникли у взаємовідносинах людини і природи в індустріальний період розвитку цивілізації та можливі шляхи їх подолання.

Генетика. У курсі вивчаються спадковість і мінливість живих організмів на молекулярному, клітинному, організменому та популяційному рівнях.

Землеробство. В курсі висвітлюються наукові основи землеробства і їх застосування на практиці; відтворення родючості ґрунту; загальні поняття про бур'яни і способи захисту посівів від них; теоретичні основи сівозмін і їх практичне застосування в різних ґрунтово-кліматичних зонах України і в господарствах з різними формами власності; теоретичні основи обробітку ґрунту і захисту від ерозії; системи землеробства та їх зональні особливості.

Ґрунтознавство з основами геології. Наука, що вивчає походження, розвиток, будову, склад, властивості і закономірності географічного поширення ґрунтів, шляхи їх раціонального використання і відновлення родючості.

Агрохімія. Включає теоретичні і практичні питання живлення та удобрення сільськогосподарських рослин. Вивчаються питання хімічної меліорації ґрунту, подається характеристика органічних і мінеральних добрив та особливості їх застосування. Розглядаються питання балансу елементів живлення, системи використання добрив у сівозміні, поєднання використання добрив і засобів захисту рослин. Приділена увага екологічним аспектам застосування добрив.

Рослинництво з основами кормовиробництва. Вивчає сучасні інтенсивні технології вирощування харчових, технічних і кормових сільськогосподарських культур. Дисципліна базується на знаннях про польові культури, особливості їх росту і розвитку, вимоги до факторів навколишнього середовища, сучасні прийоми і технології вирощування високих урожаїв найкращої якості продукції з найменшими затратами праці та коштів.

Селекція та насінництво. Вивчення сучасного стану і досягнень селекції, вимог сільськогосподарського виробництва до сортів і гібридів, завдань і напрямів селекційної роботи, технологій селекційного процесу, сучасних методів створення нових сортів і гібридів польових культур.

Економіка і підприємництво менеджмент. Формування системи знань про економічні відносини та суспільну форму виробництва, проблеми ефективного використання обмежених виробничих ресурсів і шляхи забезпечення суспільних потреб у різних суспільно-економічних формаціях.

Основи наукових досліджень в захисті рослин. Навчальна дисципліна вивчає основні методи проведення експерименту, загальні принципи й етапи планування, вимоги до проведення дослідів у захисті рослин, основи статистичної обробки результатів досліджень.

Механізація, електрифікація та автоматизація сільськогосподарського виробництва. Забезпечує студентів необхідним об'ємом інформації з призначення, будови, конструкційних особливостей, робочого процесу і регулювань, налагодження на заданий режим роботи сільськогосподарських машин, продуктивного їх комплектування та використання машинно-тракторних агрегатів.

Технологія зберігання та переробки продукції рослинництва. Вивчає технології післязбиральної обробки зернових, зернобобових, круп'яних, олійних, цукрового буряку, лубоволокнистих, хмелю, тютюну, махорки, плодоовочевих, короткочасного і тривалого зберігання, основ переробки, і є заключною після вивчення технології вирощування зернових, зернобобових, круп'яних, технічних, овочевих, плодоягідних культур.

Овочівництво. Висвітлюються питання з біологічних основ овочевих культур, особливості підготовки та удобрення ґрунту, розмноження рослин, вирощування

розсади для відкритого ґрунту, загальні заходи догляду за рослинами, збирання врожаю та принципи побудови овочевих сівозмін.

Плодівництво. Вивчає породний та видовий склад плодкових культур, їх біологічні властивості, технології виробництва плодоягідної продукції, починаючи з вирощування садивного матеріалу. Пізнають особливості закладання насаджень садових культур та догляду за ними.

Загальна фітопатологія. Програма передбачає ознайомити студентів з наукою про хвороби рослин, вивчити особливості хворої рослини, причини, що викликають хворобу, вплив екологічних умов на їх розвиток. Значна увага звертається на діагностику хвороб, екологію патогенів, їх систематику, морфологічні і біологічні особливості, а також методи захисту рослин від хвороб.

Загальна ентомологія. Як теоретична і спеціальна дисципліна, дає змогу майбутнім спеціалістам ознайомитися з особливостями зовнішньої і внутрішньої будови комах, діяльністю їх органів і систем, життям, різноманітністю видів та внутрішньовидових форм, їх взаємодією між собою та зовнішнім середовищем.

Загальна мікологія. Вивчає морфологічно-біологічні особливості та розповсюдження грибів, їх роль і значення в житті людини та сільського господарства.

Основи карантину рослин. Сучасні знаннями з фітосанітарного законодавства, порядку та методів проведення фітосанітарної експертизи, біології карантинних та інших шкідливих організмів, відсутніх на території країни.

Родентологія. Вивчає біологію та екологію шкідливих видів гризунів, їхню поведінку за різних умов існування. (Шкідливі гризуни та зайцеподібні) передбачає вивчення великої кількості шкідливих організмів, їх систематичне положення, анатомо-морфологічні, фізіологічні та біолого-екологічні особливості, що відносяться до двох груп тварин. Крім того розробляє науково обґрунтовані методи обліку і прогнозування динаміки чисельності гризунів, на базі яких можливе відповідне її регулювання.

Сільськогосподарська ентомологія. Передбачає вивчення морфології, біології й екології головних шкідників польових культур і багаторічних насаджень, втрат врожаю, економічне значення захисту сільськогосподарських культур від шкідників. Вивчається регулювання чисельності шкідливих організмів з допомогою різних способів і методів, використовуючи пороги шкідливості та рівні ефективності ентомофагів.

Сільськогосподарська фітопатологія. Вивчає хвороби сільськогосподарських рослин і розробляє системи захисних заходів проти однієї або групи захворювань кожної культури.

Прогноз розвитку хвороб сільськогосподарських культур. Є складовою частиною інтегрованої системи захисту рослин і основою для планування та своєчасного застосування всіх захисних заходів.

Моніторинг шкідників сільськогосподарських культур. Вивчає методики і методології виявлення та обліку шкідливих видів комах в посівах сільськогосподарських при сучасних сівозмінах і технологіях їх вирощування. Складання фенології картограм і структур ентомокомплексів агробіоценозів.

Герботологія. Висвітлює наукові основи герботології, характеристика та місце сегетальної рослинності в сучасних агрофітоценозах та її негативний вплив на культурні рослини. Системи контролю бур'янів в посівах польових сільськогосподарських культур та розробка заходів і систем контролю забур'яненості в сучасних системах землеробства.

Імунітет рослин. Вчення про імунітет рослин до хвороб і шкідливих організмів, яке включає ознайомлення з етапами селекційних робіт нових сортів і гібридів сільськогосподарських культур, стійких до хвороб і шкідників.

Хімічний захист (фітофармакологія) з основами агротоксикології. Передбачає вивчення пестицидів, їх виробничих та токсиколого-гігієнічних характеристик, сучасних класифікацій пестицидів та регламентів їх застосування.

Агrometeorологія. Програмою дисципліни викладено основні питання агrometeorології, вплив погоди та змін клімату на об'єкти сільськогосподарського виробництва. Розглянуто небезпечні для сільського господарства явища погоди та об'єднано заходи боротьби з ними.

2. Вибіркові навчальні дисципліни

2.1. Дисципліни за вибором університету

Анотації дисциплін «Історія української державності» «Етнокультурологія», «Філософія», «Українська мова за професійним спрямуванням», «Іноземна мова», «Фізичне виховання», «Безпека праці і життєдіяльності», «Правова культура особистості» див. розділ 2.1.

Радіобіологія. Вивчає концепції та міграцію радіоактивних речовин в об'єктах сільськогосподарського виробництва і вплив їх іонізуючого випромінювання на фітоценоз та зооценоз в рамках агроценозів. Формує уміння і навички з розробки шляхів радіоактивного забруднення довкілля, способів і засобів дезактивації продовольчої сировини, вивчення біологічної дії іонізуючих випромінювань на рослинний і тваринний світ.

Основи біотехнології у захисті рослин. Дисципліна дає можливість оволодіти основними методами та навичками роботи з культурою рослин *in vitro*, отримання трансгенних рослин та рослин стійких до гербіцидів, хвороб, несприятливих умов навколишнього середовища.

Біологічний захист рослин. Переведення технологій захисту рослин від шкідливих організмів на агробіоценотичну основу передбачає науково-обґрунтоване управління фітосанітарним станом посівів шляхом максимального використання природних регулюючих факторів агробіоценозу. Біологічний захист рослин від шкідників передбачає вивчення питань застосування різних біологічних засобів в захисті рослин від шкідливих організмів, включаючи мікробіологічні препарати, масові розведення комах та кліщів в біолабораторіях, використання БАР, а також поєднання біологічного методу з іншими методами захисту рослин.

Стандартизація та управління якістю продукції рослинництва. Дисципліна формує знання щодо теоретичних основ стандартизації; основи управління якістю продукції; методи визначення якості продукції рослинництва; показники якості рослинницької продукції та основи сертифікації.

Захист полезахисних лісових смуг від шкідників. Це розділ наукових знань про лісових комах, як невід'ємної частини лісових агроценозів та регулювання їх чисельності сучасними заходами і засобами з метою підвищення стійкості та продуктивності насаджень.

Хвороби полезахисних лісових смуг. Передбачає вивчення хвороб деревних і чагарникових порід, основних збудників хвороб, умови їх розвитку та методи захисту від них. Вивчення діагностики, біологічних та морфологічних особливостей збудників хвороб полезахисних лісових насаджень, дають можливість обґрунтувати систему заходів обмеження їх розвитку.

Захист декоративних та квіткових культур від шкідників. Передбачає вивчення принципів формування фітодизайнових композицій з декоративними та квітковими рослинами в природних, антропо-природних, ландшафтних та культурних фітотоценозах відкритого та закритого ґрунту, обґрунтування їх ролі в природних регулюючих механізмах та очищенні довкілля від несприятливих чинників.

Хвороби декоративних і квіткових рослин. Знайомить студентів із видовим складом збудників хвороб квіткових і декоративних рослин; візуальними симптомами прояву хвороб; біоекологічними особливостями патогенів; впливом умов навколишнього середовища на процеси розвитку хвороб квіткових і декоративних рослин; сучасними методами та способами захисту квіткових і декоративних рослин від хвороб.

Кліщі та нематоди. Передбачає вивчення великої кількості кліщів та нематод, їх систематичне положення, анатоמו-морфологічні, фізіологічні та біолого-екологічні особливості. Вивчення особливостей екології та поведінки цих шкідників і особливо характер їх живлення та шкідливості по відношенню до різних сільськогосподарських культур має важливе значення у попередженні пошкоджень цими шкідниками.

2.2. Дисципліни за вибором студентів

Латинська мова. Передбачає вивчення студентами термінологічної латини, функціонуючої у ботаніці, фітопатології та зоології; відкрити доступ до вільного і свідомого сприйняття біологічної номенклатури, що є невід'ємним елементом у формуванні повноцінного фахівця агробіологічного профілю.

Теоретичні основи біометоду. Вивчають діагностичні ознаки різних груп організмів які використовуються в біологічному захисті рослин, їх взаємовідносини та роль в зниженні чисельності шкідливих об'єктів. Вивчаються питання застосування різних біологічних засобів в захисті рослин від шкідливих організмів, включаючи мікробіологічні препарати, масові розведення комах та кліщів в біолабораторіях, використання БАР, а також поєднання біологічного методу з іншими методами захисту рослин.

Агрозоологія. Дозволяє засвоїти загально біологічні закони розвитку живих організмів, принципи систематики і еволюції тваринного світу. Приділяється увага сучасній систематиці, різноманітності видів, будові представників різних типів тварин, а також життєвим процесам та циклам розвитку, зв'язку живих об'єктів з навколишнім середовищем, і практичному значенню корисних і шкідливих видів тварин.

Бджільництво. У курсі вивчають продукти рослин, що їх збирають бджоли для свого живлення та забезпечують отримання товарної продукції. Подається характеристика рослин як медоносів, їх класифікація, використання для створення взятків у різні періоди сезону. Висвітлюється роль бджіл як запилювачів рослин, техніка й організація запилення різних культур, ефективність у підвищенні врожаїв плодів і насіння.

Хвороби лікарських рослин. Вивчає хвороби лікарських рослин, протікання патологічного процесу в рослині, характеризує основних збудників хвороб лікарських рослин, умови їх розвитку, методи захисту від них.

Хвороби їстівних грибів. Вивчає хвороби їстівних грибів, особливості зараження та протікання патологічного процесу, характеризує основних збудників хвороб їстівних грибів, умови їх розвитку, методи захисту від них.

Захист їстівних грибів від шкідників. У курсі розглядається біологія шкідників їстівних грибів та заходи боротьби.

**Підготовка бакалаврів
за спеціальністю «БІОТЕХНОЛОГІЇ ТА БІОІНЖЕНЕРІЯ»
галузі знань «Хімічна та біоінженерія»**

Форма навчання:	Ліцензований обсяг:
– денна	100 осіб
– заочна	50 осіб
Термін навчання	3 роки 10 місяців
Кредити	240 ЄКТС
Мова викладання	українська, англійська
Кваліфікація випускників	бакалавр фахівець з біотехнології

Концепція підготовки

Спеціальних знань випускники набувають на випускаючій кафедрі екобіотехнології та біорізноманіття. Навчальний план студентів спеціальності «Біотехнології та біоінженерія» «Біотехнологія» передбачає вдалу пропорцію між знаннями в області технічних, хімічних і біологічних наук для фахівців з кваліфікацією «фахівець з біотехнології».

Практичне навчання

Практики студентів проводяться в навчальних лабораторіях, проблемній науково-дослідній лабораторії фітовірусології та біотехнологій, міжінститутській лабораторії «Біоконверсії в АПК», ННВЛ «Агробіотехнологія бродильних виробництв», відокремлених підрозділах НУБіП України, на підприємствах, що відповідають профілю напряду підготовки.

Орієнтовна тематика випускних бакалаврських робіт

1. Одержання холодостійких ліній ріпаку (*Brassica napus* L) в культурі in vitro.
2. Біотехнологічні основи виробництва і використання ентомофагів на посівах кукурудзи.
3. Гранулювання шишок хмелю в технології промислового виробництва пива.
4. Отримання безвірусного садібного матеріалу вербени гібридної біотехнологічним методом.
5. Філогенетичні особливості українського ізоляту X-вірусу картоплі на основі аналізу фрагмента CP-гена.

Академічні права випускників – можуть продовжити навчання за спеціальностями і спеціалізаціями підготовки магістрів, назви яких наведено у табл. 1.2 розділу 1.3 цього Каталогу.

Сфери зайнятості випускників

Випускники працюють на підприємствах харчової, хімічної, біотехнологічної промисловості, закладах екологічного та санітарного нагляду, у контрольно-аналітичних лабораторіях, центрах із сертифікації продукції, комерційних фірмах, науково-дослідних та проектних інститутах та установах МОН, НАН України, профільних органах державного управління, вищих та середніх навчальних закладах.

Навчальний план підготовки бакалаврів за спеціальністю «Біотехнології та біоінженерія»

№ п/п	Назва навчальної дисципліни	Семестр	Обсяг	
			години	кредити ЄКТС
1. ОBOB'ЯЗKOBІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
1	Політологія	6	90	3
2	Вища математика	1-2	210	7
3	Фізика	1-2	210	7
4	Загальна та неорганічна хімія	1-2	180	6
5	Органічна хімія	3	180	6
6	Аналітична хімія	3	180	6
7	Фізична та колоїдна хімія	4-5	210	7
8	Біохімія	5	210	7
9	Інженерна і комп'ютерна графіка	1-2	90	3
10	Обчислювальна математика і програмування	1-2	90	3
11	Екологія	2	60	2
12	Біологія клітини	3-4	150	5
13	Загальна мікробіологія та вірусологія	2-3	240	8
14	Загальна біотехнологія	1	240	8
15	Генетика	2-3	240	8
16	Процеси та апарати біотехнологічних виробництв	4,5	360	12
17	Електротехніка та основи електроніки	4	120	4
18	Автоматизація біотехнологічних виробництв	7	120	4
19	Нормативне забезпечення біотехнологічних виробництв	3	150	5
20	Основи проектування	6	150	5
21	Економіка та організація біотехнологічних виробництв	8	120	4
Разом за обов'язковою складовою			3600	120
2. ВИБІРKOBІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
2.1. Дисципліни за вибором університету				
1	Історія української державності	2	90	3
2	Етнокulturологія	1	90	3
3	Філософія	4	120	4
4	Українська мова за професійним спрямуванням	1	120	4
5	Іноземна мова	1-4	150	5
6	Фізичне виховання	1-5	120	4
7	Безпека праці і життєдіяльності	5-6	120	4
8	Правова культура особистості	4	90	3
9	Інструментальні методи аналізу	6	90	3
10	Біологія (зоологія)	4	60	2
11	Комп'ютерні технології та основи програмування	8	90	3
12	Радіобіологія та радіоекологія	5-6	90	3
13	Основи біорізноманіття	4	90	3
14	Протеоміка і геноміка вірусів	5	90	3
15	Біобезпека (використання біотехнологій)	5	90	3
16	Фізіологія рослин	6	90	3
17	Промислова біотехнологія	6	150	5
18	Прикладна екологія	6	90	3
19	Біоінженерія	7	90	3
20	Вступ до фаху	7	90	3
21	Імуногенетика	7	60	2
22	Молекулярна біотехнологія	8	120	4
23	Технологія мікробного синтезу лікарських засобів	7	90	3
24	Технологія виробництва мікробних препаратів для сільського господарства	5	90	3
25	Екологічна біотехнологія	7	120	4
Всього за вибором університету			2490	83

БАКАЛАВРСЬКІ НАВЧАЛЬНІ ПЛАНИ І ПРОГРАМИ

2.2. Дисципліни за вибором студентів				
2.2.1. Спеціалізація Екологічна біотехнологія				
1	Екологічна токсикологія	7	120	4
2	Енергобіотехнологія	7	120	4
3	Технології біовиробництва	8	120	4
4	Основи біотехнології рослин	7	120	4
6	Біоконверсія відходів	7	120	4
Всього за спеціалізацією			600	20
2.2.2. Спеціалізація Сільськогосподарська біотехнологія				
1	Екологічна безпека в АПК	7	120	4
2	ГІТ та екологічна індикація	7	120	4
3	Сільськогосподарська біотехнологія	8	120	4
4	Біометоди захисту рослин	8	120	4
5	Біотехнологічні процеси агротехнологій	7	120	4
Всього за спеціалізацією			600	20
Всього за вибором студентів			600	20
Разом за вибірковою складовою			3000	100
3. ІНШІ ВИДИ НАВЧАННЯ				
1	Військова підготовка	5-8	870	29
2	Навчальна практика	2,4,6	300	10
3	Виробнича практика	6	60	2
Підготовка бакалаврської роботи (дипломної роботи чи проекту)			60	2
Державна атестація			60	2
Разом за напрямом підготовки (без військової підготовки)			7200	240

Анотації дисциплін навчального плану

1. Обов'язкові навчальні дисципліни

Політологія. Зміст дисципліни передбачає вивчення особливостей політичної сфери суспільства. Ознайомлення з метою, структурою та функціями політики та влади, що дозволяє отримати об'єктивні знання та практичні навички політичної діяльності.

Вища математика. На прикладах базових понять і методів дисципліни продемонструвати дію законів природи, суть наукового підходу, специфіку предмета та його роль у здійсненні науково-технічного прогресу

Фізика Мета вивчення дисципліни формування у студентів наукового фізичного мислення, зокрема, правильного розуміння меж застосування різних фізичних понять, законів, теорій та вміння оцінювати ступень імовірності результатів.

Загальна та неорганічна хімія. Метою вивчення курсу загальної та неорганічної хімії є оволодіння знаннями про властивості, способи одержання та застосування хімічних елементів та їх сполук, формування навичок виконання хімічного експерименту.

Органічна хімія. Засвоєння базових понять органічної хімії, вивчення синтезу та аналіз органічних речовин, процеси очищення, виділення із сумішей та ідентифікацію, закріплення навичок роботи в хімічній лабораторії,

Аналітична хімія. Дисципліна вивчає теоретичні та прикладні питання якісного і кількісного хімічного аналізу. Зокрема розглядаються основні вимоги до хімічних реактивів, реагентів та аналітичних реакцій; поняття про методи розділення та концентрування катіонів, аніонів, речовин. Розглядаються методи кислотно-основного титрування, редоксметрії, комплексонометрії.

Фізична та колоїдна хімія. Вивчення властивостей і будови речовин залежно від їх хімічного складу, будови й умов існування; вивчення хімічних реакцій та інших форм взаємодії між частинками або хімічними речовинами залежно від їх складу, будови й умов проведення процесів; обґрунтування, тлумачення та визначення шляхів застосування основних законів фізичної хімії; пізнання закономірностей явищ, що протікають на межах фаз, і їх використання для проведення електрохімічних і каталітичних процесів.

Біохімія. Вивчення хімічного складу, структури, перетворення речовин та енергії, що відбуваються в живому організмі, зокрема у рослинах. Отриманні знання з даного предмету дозволять студентам з'ясувати закономірності протікання та взаємозв'язок між різними метаболічними шляхами, принципами їх регуляції і топографією, як у клітини, так в організмі цілому. Встановлення закономірностей метаболізму основних класів органічних сполук - вуглеводів, білків, жирів, вітамінів тощо, дозволяє створити для відповідних сільськогосподарських культур умови, які забезпечують отримання найбільшої кількості даної речовини.

Інженерна і комп'ютерна графіка. Загальноінженерна навчальна дисципліна, предметом якої є побудова і читання креслень, ескізів, технічних рисунків і схем. Вивчення дисципліни дозволить студентам читати креслення, розробляти креслення деталей різного призначення, знати і користуватися державними стандартами в області проектної документації, вести проектну документацію.

Обчислювальна математика і програмування. Вивчення будови комп'ютерної техніки, програмного забезпечення для проведення обчислень, прийоми роботи на персональному комп'ютері, правила роботи з текстовими блоками для оформлення обчислювальних алгоритмів, проведення розрахунків з використанням табличного і математичного процесорів, основи алгоритмізації, програмування, елементи обчислювальної математики та інформатики.

Екологія. Вивчає закономірності взаємодії суспільства та природи, основні природоохоронні проблеми, що виникають в умовах сучасного промислового виробництва, вплив зміненого середовища на людину, засоби захисту, відновлення і раціонального використання природних ресурсів, управління якістю навколишнього середовища на базі сучасних досягнень науки, техніки та технології з захисту навколишнього природного середовища.

Біологія клітини. Вивчаються структурна організація клітин живих організмів, еволюція живих організмів на планеті, методи досліджень, клітинні сигнали та поняття апоптозу.

Загальна мікробіологія та вірусологія. Курс дає знання та сучасні уявлення з морфології, ультраструктури, систематики, генетики, фізіології та екології мікроорганізмів, їх метаболізм та роль в перетворенні органічних та неорганічних речовин в процесах ґрунтоутворення та підвищення родючості ґрунту. Засвоєння теоретичних основ та формування практичних навичок студентів при дослідженні вірусів та способів обмеження їх поширення. Спеціальна частина включає в себе оволодіння методиками, що необхідні при роботі з вірусами рослин та тварин, а особливо з методами діагностики та ідентифікації вірусів.

Загальна біотехнологія. В дисципліні вивчаються біотехнологія культивування ізольованих клітин і тканин, використання методів *in vitro* в селекції рослин, основи геноміки, методологія генетичної інженерії, трансгенні рослини, аграрні ДНК-технології, методичні основи одержання і використання трансгенних тварин, генетична терапія, біотехнологія складових продовольства, ферментативна технологія, інженерна ензимологія, промислова біотехнологія, проблеми екологічної безпеки використання біотехнологій.

Генетика. Вивчаються спадковість і мінливість живих організмів. Закони спадковості і мінливості справедливі для всіх організмів і визначають розвиток живого, тому генетика є теоретичною основою всіх дисциплін, що мають своїм об'єктом живі організми. Спадковість і мінливість вивчається на молекулярному, клітинному, та популяційному рівнях.

Процеси та апарати біотехнологічних виробництв. Метою вивчення дисципліни є засвоєння принципів біотехнологічних процесів, технологій і технічних засобів, що їх забезпечують, та способів визначення основних параметрів сировини та продукту біотехнологічного процесу.

Електротехніка та основи електроніки. Вивчення основ електротехніки, які необхідні для поглибленого вивчення електроприводів та засобів керування робочими процесами в біотехнологіях сільського господарства.

Автоматизація біотехнологічних виробництв. Мета викладання дисципліни при підготовці біотехнологів полягає в засвоєнні студентами теорії і практики в застосуванні методики комплексної автоматизації процесів біотехнології із застосуванням нових технологій та пошуку найкращого варіанту виконання робіт.

Нормативне забезпечення біотехнологічних виробництв. В дисципліні вивчаються принципи та методи технічного регулювання, його складових: стандартизації, оцінки відповідності та метрології, вимоги до ДСТУ, ТУ, ГСТУ і їх місце у світі сучасних нормативних документів; вимоги Директив з обов'язковими для європейського ринку вимогами до безпеки і якості продукції, сертифікована система якості підприємств–виробників, показники якості, їх вимірювання з використанням усіх способів вимірювання, визначення у продукції в низьких концентраціях вмісту ГМО, шляхи та проблеми гармонізації Української системи стандартизації та сертифікації в галузі біотехнології з міжнародними нормами і правилами.

Основи проектування. Освоєння студентами методів проектування біотехнологічного обладнання, оволодіння необхідними прийомами розробки та впровадження у виробництво нових біопроцесів. В дисципліні розглядаються основи

біотехнологічних процесів; машини та знаряддя для виконання основних технологічних операцій; теоретичні основи для розрахунків параметрів машин та їх робочих органів.

Економіка та організація біотехнологічних виробництв. Вивчення питань економічного змісту підприємства та бізнесу, їх місце та роль в системі ринкової економіки, механізм створення, функціонування та управління аграрними бізнесом з застосуванням біотехнологій. Розглядаються критерії і показники, що характеризують розвиток біотехнологічного виробництва, шляхи і способи раціонального використання землі, матеріальних і трудових ресурсів. Подається методика визначення економічної ефективності галузей. Висвітлюються умови формування собівартості і рентабельності продукції сільського господарства та біотехнологічної промисловості, а також фінансове обслуговування, забезпечення функціонування підприємств бізнесу.

2. Вибіркові навчальні дисципліни

2.1. Дисципліни за вибором університету

Анотації дисциплін «Історія української державності», «Етнокультурологія», «Філософія», «Українська мова за професійним спрямуванням», «Іноземна мова», «Фізичне виховання», «Безпека праці і життєдіяльності», «Правова культура особистості» див. розділ 2.1.

Інструментальні методи аналізу. Вивчаються основні теоретичні положення, що покладені в основу фізико-хімічних та візуальних інструментальних методів системного вивчення біологічних об'єктів в лабораторних і в природних умовах. Спеціальна навчально-практична частина дисципліни дає можливість ознайомитись та оволодіти основними методами електрофорезу, хроматографії, колориметрії та спектрофотометрії, засвоїти техніку роботи на світлових, люмінесцентних, конфокальних та електронних мікроскопах, що необхідно для формування висококваліфікованих фахівців в галузі біотехнології та екології.

Біологія (зоологія). Студенти отримують компетенції з основ систематики і фауністичного різноманіття, особливостей функціонування як окремих систем, так і цілісного тваринного організму, походження і еволюційного розвитку основних типів тваринного світу, шляхів і напрямів адаптацій тварин до мешкання в мінливих умовах середовища існування.

Комп'ютерні технології та основи програмування. Вивчаються основні поняття та визначення баз даних, правила їх проектування, методи розробки таблиць, форм, звітів і запитів, шаблонів динамічних форм для введення даних. Студенти знайомляться з сучасними методами аналізу даних, обчислювальними алгоритмами обробки даних, створюють програми для реалізації обчислювальних алгоритмів.

Радіобіологія та радіоекологія. Вивчає концепції та міграцію радіоактивних речовин в об'єктах сільськогосподарського виробництва і вплив їх іонізуючого випромінювання на фітоценоз та зооценоз в рамках агроценозів. Формує уміння і навички з розробки шляхів радіоактивного забруднення довкілля, способів і засобів дезактивації продовольчої сировини, вивчення біологічної дії іонізуючих випромінювань на рослинний і тваринний світ.

Основи біорізноманіття. Розглядаються сучасні методології аналізу сталого розвитку та функціонування екосистем. Основною метою вивчення курсу є засвоєння методології кількісної і якісної оцінки біорізноманіття, оволодіти прийомами сучасного аналізу екосистем, який є базовими у вивчанні популяційних і міжпопуляційних

взаємозв'язків, головних положень сучасної екології й біології, еволюції живих організмів у біосфері, екологічних проблем сучасності й шляхів їх вирішення.

Протеоміка і геноміка вірусів. Засвоєння теоретичних основ та формування відповідних навичок при дослідженні вірусів та їх поширення в агроценозах. Спеціальна частина дисципліни дає можливість оволодіти основними методами у роботі з вірусомісним матеріалом, проводити ідентифікацію вірусів за допомогою біологічного тестування, електронної мікроскопії, методів імуноаналізу та отримувати безвірусний посадковий матеріал методом мікроклонального розмноження, що необхідно для формування висококваліфікованих фахівців сільського господарства.

Біобезпека (використання біотехнологій). Вивчаються спадковість і мінливість організмів з новими штучно створеними ознаками, а також їх розповсюдження і можливі наслідки для екобіоценозів.

Фізіологія рослин. Вивчаються основні фізіологічні процеси, що відбуваються в рослинах, фізіологія і біохімія рослинної клітини, водообмін рослин, фотосинтез, дихання, мінеральне живлення рослин, ріст і розвиток рослин та стійкість рослин до несприятливих умов.

Промислова біотехнологія. Вивчаються фізіологічні особливості промислових штамів мікроорганізмів, технології приготування живильних середовищ для різноманітних промислових штамів мікроорганізмів, методи культивування, управління процесами вирощування промислових штамів та отримання на їх основі продуктів мікробного синтезу, типові схеми та основні стадії біотехнологічних виробництв, способи культивування продуцентів, принципи дії і конструкції біореакторів, напрямки застосування речовин первинного та вторинного метаболізму, методи контролю за процесами біосинтезу продуктів на основі мікроорганізмів.

Прикладна екологія. Студенти набувають компетенцій з: проведення екологічної оцінки ландшафтів; визначення екологічно-безпечних шляхів діяльності об'єктів народного господарства, зокрема біотехнологічних виробництв; прогнозування розвитку надзвичайних ситуацій та прийняття адекватних рішень для забезпечення стабільності функціонування об'єктів народного господарства, захисту населення та виробничого персоналу від можливих наслідків аварій, катастроф, стихійних лих, сучасних засобів знищення, а також під час ліквідації цих наслідків.

Біоінженерія. В дисципліні вивчаються: культура клітин вищих рослин, основні типи біопроектів, біотехнологія одержання первинних, вторинних метаболітів, основні принципи промислового здійснення біотехнологічних процесів, схеми ферментаційних процесів, біореактори, іммобілізовані ферменти та білки, технологія ферментних препаратів, технології моноклональних антитіл, імуноферментний аналіз, біосенсори, основні напрямки та завдання сучасної біоінженерії, молекулярні основи біоінженерії, молекулярна організація геномів, одержання індивідуальних генів, вектори для генетичної інженерії, експресія клонованих генів, генетична інженерія рослин, тварин, генна терапія, біотехнологія і біобезпека.

Вступ до фаху. В дисципліні вивчаються основні принципи і теоретичні основи біотехнологічних підходів до культивування клітин та тканин в умовах *in vitro* в рослинництві, медицині, фармакології та інших галузях народного господарства, теоретичні та практичні аспекти промислової біотехнології, екобіотехнології, генної інженерії, імунобіотехнології, біотехнології палива, що сприяє кращому сприйняттю актуальних біотехнологічних розробок, орієнтації в сучасних напрямках біотехнології.

Імуногенетика. Вивчаються базові поняття та теоретичні основи сучасних положень і законів імуногенетики, формування гуморального і клітинного імунітету, його ролі в розвитку ряду патологічних процесів, методичних прийомів, підходів та прикладних розробок, що застосовуються у сучасній практиці, виходячи з

використання компонентів імунної відповіді організму та зважаючи на специфічність взаємодій антитіл з різними речовинами, які мають антигенні детермінанти.

Молекулярна біотехнологія. В дисципліні вивчається структура нуклеїнових кислот, реплікація ДНК, реплікони у еукаріот, локальна ампліфікація ділянок ДНК, помилки реплікації, транскрипція у прокаріот, промотори у еукаріот, хроматин, процесінг РНК, зворотня транскрипція, репарація ДНК, рекомбінація, генна конверсія, сайтспецифічна рекомбінація, рухливі елементи геномів, загальна схема біосинтезу білка, відкриття транспортних РНК, рибосомні білки, ініціація трансляції, елонгація, регуляція трансляції у прокаріот, регуляція трансляції у еукаріот.

Технологія мікробного синтезу лікарських засобів. Курс дає систему знань стосовно технології виробництва та застосування антибіотиків, ферментних препаратів, вітамінів і генно-інженерних білкових препаратів. Наведено сучасні уявлення про біологічну роль антибіотиків, особливості біосинтезу антибіотиків різними групами продуцентів, біологічні основи ферментації для отримання антибіотиків і загальні принципи технології їх виробництва, механізмів дії та практичного використання. Вивчатимуться технологічні особливості культивування мікроорганізмів для отримання ферментів, методи виділення та очищення ферментних препаратів, технології виробництва протеолітичних, амілолітичних, ліполітичних та інших ферментних препаратів, сучасні методи іммобілізації ферментів і практичне їх використання. Студенти ознайомляться із сучасними технологіями одержання окремих вітамінів мікробним синтезом, рекомбінантних білків, методами їх виділення та очищення.

Технологія виробництва мікробних препаратів для сільського господарства. Курс дає систему знань як запобігти негативним наслідкам хімізації шляхом використання елементів біологічного землеробства, заснованих на корисних рослинно-мікробних взаємодіях, зокрема – на технології виробництва мікробних препаратів на основі азотфіксуючих та фосфатмобілізуєчих бактерій, мікробів-антагоністів фітопатогенів, які регулюють режим живлення сільськогосподарських культур, підвищують їх продуктивність та стійкості до хвороб. Мікробні препарати, вдосконалення технології їх виробництва – це важливий елемент сучасних екологічнобезпечних технологій вирощування високоякісної сільськогосподарської продукції, що не призводить до погіршення навколишнього середовища і значно заощаджує матеріальні ресурси господарств.

Екологічна біотехнологія. В курсі дисципліни розглядаються питання залучення сучасних методів біотехнології до вирішення завдань охорони навколишнього середовища з використанням біологічних систем, живих організмів та продуктів їх життєдіяльності. В курсі дисципліни «Екобіотехнологія» розглядаються методи очищення природних середовищ від техногенних забруднень а також запобігання біокорозії, біопшкоджень та біообростання, вивчаються методологічні підходи до основних напрямків впровадження ефективних екологічно чистих процесів виробництва, перехід на замкнуті циклі водопостачання, засобів боротьби з мікробіологічною корозією та біопшкодженнями цінних матеріалів, біозахисту рослин та створенню нових ефективних біоцидів.

2.2. Дисципліни за вибором студентів

2.2.1. Спеціалізація «Екологічна біотехнологія»

Екологічна токсикологія. Вивчення джерел надходження екотоксикантів і їх поведінку в абіотичних компонентах екосистем, біодоступність, біокумуляцію і процеси метаболізму в живих організмах, токсичну дію екотоксикантів і продуктів їх

трансформації на екосистему. Вивчення екологічної токсикології полягає в оволодінні теоретичними знаннями щодо сутності науки про отрути, а також практичними навичками щодо заходів та засобів попередження негативного впливу токсикантів на екосистеми і людину.

Енергобіотехнологія. В курсі "Енергобіотехнологія" розглянуто всі можливі джерела енергії, яку отримують як з викопних, так і альтернативних джерел. Розглянуті енергетичні, екологічні та економічні показники джерел енергії. В курсі допускається полеміка про можливість застосування розглянутих видів палива в якості енергоносіїв для потреб України.

Технології біовиробництва. Мета вивчення дисципліни — розглянути питання використання технологій біовиробництва сільськогосподарської та промислової продукції, з урахуванням нагальних потреб агровиробництва та новітніх перспективних розробок агробіотехнології, формування у студентів системи теоретичних і практичних знань щодо забезпечення впровадження, організації та експлуатації технологій біовиробництва у реальних виробничих умовах сільськогосподарських підприємств та регіональних біолабораторій.

Основи біотехнології рослин. Метою даного курсу є засвоєння теоретичних основ і формування відповідних навичок. Спеціальна частина дисципліни дає можливість оволодіти основними методами та навичками роботи з культурою рослин *in vitro*, отримання трансгенних рослин та рослин стійких до гербіцидів, хвороб, несприятливих умов навколишнього середовища, що необхідно для формування висококваліфікованих фахівців сільського господарства.

Біоконверсія відходів. Предмет вивчає перетворення органічних матеріалів, таких як відходи рослин або тварин, в корисну продукцію або джерела енергії, за рахунок біологічних процесів чи агентів, наприклад, мікроорганізмів. Програма включає теоретичні положення екобіотехнології (фізико-хімічні і біологічні процеси переробки відходів) і біотехнологічні методи переробки сільськогосподарських відходів (склад біомаси, очистка стоків і твердих відходів, видобуток енергії і т.д.)

2.2.2. Спеціалізація «Сільськогосподарська біотехнологія»

Екологічна безпека в АПК. Курс дисципліни вивчає вирішення питань продовольчої безпеки на основі впровадження раціональних методів ведення сільського господарства, поліпшення якості продукції і сировини, шляхи підвищення ефективності процесів промислової переробки сировини, сприяння впровадженню раціональних методів залісення, лісовідновлення й знезаражування небезпечних відходів, способи збереження біологічних (в т.ч. генетичних) ресурсів з метою забезпечення усталеного розвитку біосфери, розвиток надзвичайних екологічних ситуацій та впровадження адекватних рішень для забезпечення стабільності функціонування об'єктів народного господарства, захисту населення та виробничого персоналу від можливих наслідків аварій, катастроф, стихійних лих, сучасних засобів знищення, а також під час ліквідації цих наслідків.

ГІТ та екологічна індикація. Вивчення сучасної агроекологічно і біотехнологічно орієнтованої біотогеоінформатики із елементами початкового ДЗЗ-та ГІС-аналізу, у поєднанні з індикативно-індексним підходом – за напрацюваннями школи НУБіП (НАУ) щодо агросфери. Навички з вирішення прикладних задач (ТЗ, ключових запитань, індикаторів-та-індексів, пілотного ІТ-забезпечення, прогнозування).

Сільськогосподарська біотехнологія. Метою вивчення навчальної дисципліни є ознайомлення студентів із принципами використання біологічних знань у виробництві сільськогосподарської продукції та використання агробіотехнологічних методів у різних галузях сільського господарства.

Біометоди захисту рослин. Ознайомлення студентів з питаннями біологічного захисту сільськогосподарських рослин від шкідливих організмів і на основі цих знань самостійно впроваджувати в виробництво біологічний захист, інтегровані системи захисту посівів і плодово-ягідних насаджень у виробничих умовах різних форм господарювання з урахуванням видового складу шкідливої та корисної фауни і флори, агрокліматичних умов району тощо.

Біотехнологічні процеси агротехнологій. Вивчення одного з пріоритетних напрямків розвитку біотехнології, який охоплює як фундаментальні дослідження, так і прикладні розробки з використанням живих організмів, інших біологічних агентів для забезпечення стійкості та поліпшення якості агроєкосистем. Розробка нових технологій, регуляторів росту рослин, мікробіологічних засобів захисту рослин від хвороб і шкідників, бактеріальних добрива.

**Підготовка бакалаврів
за спеціальністю "ЕКОЛОГІЯ"
галузі знань "Природничі науки"**

Форма навчання:	Ліцензійний обсяг:
- денна	75 осіб
- заочна	75 осіб
Термін навчання	4 роки
Кредити	240 ЄКТС
Мова викладання	українська, англійська
Кваліфікація випускника	бакалавр еколог

Концепція підготовки

Концепція підготовки полягає у формуванні професійних знань, практичних умінь, навичок та компетенцій з екології, охорони навколишнього середовища (за видами економічної діяльності) та збалансованого природокористування (за типами земле-, водо-, лісокористування та користування рослинним і тваринним світом) у майбутніх екологів, готових до професійно-практичної і природоохоронної діяльності у сферах освіти, науки, культури.

Практичне навчання

Практична підготовка фахівців здійснюється в навчально-дослідних господарствах ВП НУБіП України: "Великоснітинське навчально-дослідне господарство аб. О.В. Музиченка", "НДГ "Ворзель", "Агрономічна дослідна станція", а також в Інституті агроекології і природокористування НААН України, Інституті захисту рослин НААН України, ТОВ "Світанок-агросвіт", Українському державному науково-дослідному інституті "РЕСУРС", ТОВ Науково-виробничій фірмі "Агроекосистема ЛТД" та аб.

Орієнтована тематика випускних бакалаврських робіт

1. Екологічна експертиза технологій вирощування сільськогосподарських культур.
2. Аналіз екологічної безпеки функціонування водних екосистеми.
3. Санітарно-гігієнічна оцінка та екологічна паспортизація абл. біонт питного водопостачання.

Академічні права випускників – можуть продовжити навчання за спеціальностями і абл. біонтів по підготовці магістрів, назви яких наведено у абл. 1.2 розділу 1.3 цього Каталогу.

Сфера зайнятості випускників

Місцями працевлаштування є підприємства галузевого призначення (аграрні, переробні, природоохоронні установи, еколого-натуралістичні центри, наукові лабораторії екологічного моніторингу, експертизи, паспортизації) у різних професійних середовищах.

**Навчальний план підготовки бакалаврів
за спеціальністю «Екологія»**

№ п/п	Назва навчальної дисципліни	Семестр	Обсяг	
			години	кредити ЄКТС
1. ОБОВ'ЯЗКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
1	Політологія	5	60	2
2	Соціологія	6	60	2
3	Психологія та педагогіка	6	60	2
4	Соціальна екологія	6	90	3
5	Вища математика	1-2	180	6
6	Фізика	1	90	3
7	Інформатика і системологія	3-4	180	6
8	Загальна екологія	3-4	180	6
9	Хімія з основами біогеохімії	7	180	6
10	Біологія	2	120	4
11	Геологія з основами геоморфології	2	90	3
12	Гідрологія	2	90	3
13	Ґрунтознавство	3	90	3
14	Метеорологія і кліматологія	1	90	3
15	Вступ до фаху	6	150	5
16	Заповідна справа	5	90	3
17	Ландшафтна екологія	4	120	4
18	Техноекологія	5	120	4
19	Екологічна безпека	5	120	4
20	Охорона праці	3	60	2
21	Екологія людини	4	90	3
22	Моніторинг навколишнього середовища	6	180	6
23	Екологічне право	8	60	2
24	Нормування антропогенного навантаження на природне середовище	4	180	6
25	Економіка природокористування	7	120	4
26	Екологія міських систем	7	180	6
27	Моделювання і прогнозування стану довкілля	8	90	3
28	Екологічна експертиза	8	180	6
Разом за обов'язковою складовою			3300	110
2. ВИБІРКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
2.1. Дисципліни за вибором університету				
1	Історія України та етнокультурологія	1	120	4
2	Філософія	5	120	4
3	Українська мова за професійним спрямуванням	1	120	4
4	Іноземна мова	1-6	150	5
5	Фізичне виховання	1-4	120	4
6	Безпека праці і життєдіяльності	3	120	4
7	Правова культура особистості	3	60	2
8	Основи наукової діяльності	7	180	6
9	Екологія біологічних систем	5	150	5
10	Охорона навколишнього середовища	7-8	180	6
11	Збалансоване природокористування	7-8	180	6
12	Агроекологія	6	180	6
13	Екологічна токсикологія	7	120	4
14	Екологічні біотехнології	7	120	4
15	Управління якістю сільськогосподарської продукції	8	90	3
16	Радіобіологія та радіоекологія	5	90	3
17	Топографія з основами картографії	4	120	4
Всього за вибором університету			2220	74

БАКАЛАВРСЬКІ НАВЧАЛЬНІ ПЛАНИ І ПРОГРАМИ

2.2. Дисципліни за вибором студентів				
2.2.1. Спеціалізація «Екологія агросфери»				
1	Екологічні основи захисту агроєкосистем	8	120	4
2	Екологічна паспортизація територій	8	150	5
3	Меліорація і рекультивация земель	8	90	3
4	Агрохімія	8	90	3
5	Науково-дослідний практикум	7-8	90	3
Всього за спеціалізацією			630	21
2.2.2. Спеціалізація « Екологічні проблеми сільської агломерації »				
1	Рекреаційний потенціал агроландшафтів України	7	150	5
2	Збалансований розвиток сільських територій	8	120	4
3	Соціальна екологія	8	90	3
4	Екологічна безпека селітебних та виробничих територій	6	180	6
5	Науково-дослідний практикум	7-8	90	3
Всього за спеціалізацією			630	21
Всього за вибором студентів			630	21
Разом за вибірковою складовою			2850	95
3. ІНШІ ВИДИ НАВЧАННЯ				
1	Військова підготовка	5-8	870	29
2	Навчальна практика	2,4,6	450	15
3	Виробнича практика	4,6	360	12
Підготовка бакалаврської роботи (дипломної роботи чи проекту)			60	2
Державна атестація			180	6
Разом за напрямом підготовки (без військової підготовки)			7200	240

Анотації дисциплін навчального плану

2. . Обов'язкові навчальні дисципліни

Політологія. Студенти набувають знань з основних теоретичних положень політичної науки з урахуванням новітніх вітчизняних і зарубіжних досягнень; умінь і навичок з розкриття основних тенденцій розвитку сучасних міжнародних відносин, визначення сутності та соціальних засад політики та науково-методичних засад міжнародної політики.

Соціологія. Розглядає формування системи знань про соціальну систему суспільства, соціальну культуру, соціологію праці та управління, розуміння сутності соціального життя та соціальної структури суспільства, а також навичок аналізу соціальних явищ та процесів.

Психологія і педагогіка. Формує у студентів знання з дослідницьких методів психології і педагогіки, закономірностей перебігу окремих психічних явищ та їх взаємозв'язків, типології та стилю індивідуальної управлінської діяльності; уміння і навички знаходити правильні шляхи виходу із конфліктних ситуацій, визначати та підбирати правильні стилі керівництва колективом.

Соціальна екологія. Формує знання з причин, масштабів та наслідків національного природокористування, виявлення шляхів подолання сучасної кризи у взаємовідносинах суспільства і природи, соціоекологічної свідомості, нового етичного ставлення людини до природи; уміння й навички розробляти принципи керування антропогенно-природними екосистемами.

Вища математика. Забезпечує формування знань з основних розділів вищої математики, що відповідають напряму їх фахової підготовки: означень, теорем, правил, формування початкових умінь, самостійного опрацювання математичної літератури та інших інформаційних джерел, розв'язання систем лінійних алгебраїчних рівнянь, застосування інтегрального числення; розв'язання диференціальних і різницевих рівнянь та їх систем; дослідження рядів на збіжність і застосування рядів до наближених обчислень і аналізу різноманітних процесів довкілля.

Фізика. Формує у студентів знання з процесів, які протікають в біологічних системах і являються основою життєдіяльності живої природи, основних фізичних законів, що лежать в основі життєдіяльності сільськогосподарських рослин, механізмів взаємодії рослин з оточуючим середовищем, дії фізичних факторів на посівний матеріал, рослини і оточуюче середовище з метою підвищення врожайності.

Інформатика і системологія. Формує знання з методів, типових процедур постановок і формалізації завдань щодо обробки та супроводження баз даних, принципів їх розв'язання комп'ютерними інструментальними засобами, концептуальних засад і принципів побудови систем електронного документообігу; уміння вибирати технологічну схему застосування загальносистемних і спеціалізованих пакетів прикладних програм та використовувати їх для розв'язання прикладних завдань з екології, охорони навколишнього середовища та збалансованого природокористування.

Загальна екологія. В результаті опанування курсу студенти отримують знання з основних положень екологічної науки, а саме: вчення про біосферу та екосистеми, проблеми джерел та потоків енергії в екосистемах, закономірностей впливу екологічних факторів, біотичних взаємовідносин між окремими організмами, видами та їх популяціями; уміння й навичок з визначення природно-ресурсного потенціалу екосистем та соціо-економічного аналізу їх народно-господарської діяльності.

Хімія з основами біогеохімії. Забезпечує формування знань з біогеохімічних аспектів біосфери та принципів їх функціонування, типів міграції, біологічного кругообігу та біогеохімічних циклів живої матерії; умінь застосовувати методи біоіндикації довкілля для біогеохімічного районування, прогнозувати заходи щодо одержання високоякісної екологічно чистої сільськогосподарської продукції; аналізувати біогеохімічну ситуацію ендемічних регіонів; розробляти рекомендації для оптимізування антропогенних ландшафтів з метою мінімізування негативного впливу діяльності людини та збереження рівноваги між компонентами екосистем.

Біологія. В результаті вивчення курсу студенти отримують знання з впливу господарської діяльності на природні біотопи, найпоширеніших видів вищих рослин флори та фітоценозів регіонів, методів флористичних та фітоценологічних досліджень; умінь і навичок проведення геоботанічного опису лучних, лісових та антропогенних фітоценозів, визначення рослин-індикаторів різних типів і місць зростання; виявлення резерваторів вірусних інфекцій в агроценозах.

Геологія з основами геоморфології. Формує знання щодо будови типізації і класифікацій форм рельєфу та геоморфологічного районування територій, взаємозв'язки і співвідношення між геологічними структурами та морфологією рельєфу; умінь встановлювати взаємозв'язки факторів ґрунтоутворення, визначати ерозійні процеси у різних ґрунтово-кліматичних та геоморфологічних умовах, оцінювати протиерозійні заходи та їхню роль у поліпшенні природного середовища.

Гідрологія. Формує знання з гідрологічного режиму водних об'єктів, екологічних проблем використання водних ресурсів, методологічних основ еколого-гідроморфологічного аналізу водних екосистем; умінь й навички визначення стану біоти за умов впливу на водні екосистеми природних і антропогенних чинників, факторів впливу на екосистеми водойм.

Ґрунтознавство. Формує знання про ґрунти як природне тіло та невід'ємну частину геосфери, будову, властивості, структуру, умови формування ґрунтів, особливості і закономірності розповсюдження різних типів ґрунтів; умінь й навички проводити морфологічний опис, визначати основні де градаційні процеси в ґрунтах, діагностувати властивості мінеральних та органічних частин ґрунту, аналізувати ґрунтовий покрив для отримання високоякісних врожаїв.

Метеорологія і кліматологія. Формує знання про основні метеорологічні фактори, властивості та фізичні процеси, метеорологічні явища та механізми; забезпечує набуття навичок з оцінки синоптичної погоди, метеорологічних факторів впливу на агросферу, використання метеорологічних спостережень для комплексного екологічного аналізу стану довкілля та прийняття зважених природоохоронних рішень.

Вступ до фаху. Дисципліна забезпечує формування у студентів знань щодо вимог до підготовки фахівця у відповідності з побудовою вищої екологічної освіти і наукових досліджень, формування первинних знань з основ екології та уявлень про майбутнє місце роботи, володіння базовим понятійно-термінологічним апаратом з екології та розуміння економічних аспектів екології, розуміння шляхів екологічного розвитку суспільства.

Заповідна справа. Забезпечує формування знань, умінь і навичок з комплексу організаційних, правових, наукових, економічних і виховних заходів, спрямованих на збереження унікальних та типових ландшафтів, формування та функціонування мережі територій і акваторій, що підлягають особливій охороні, з метою підтримки екологічної рівноваги, збереження генофонду та природних екосистем як середовища існування людини.

Ландшафтна екологія. Дисципліна забезпечує набуття знань із вивчення основних типів ландшафтів, а саме: загальної структури та основних принципів їх формування, їх властивостей, вивчення впливів різноманітних заходів на ландшафти

та специфіку їх трансформацій внаслідок дії антропогенних чинників. У процесі навчання студенти набувають умінь надавати загальну характеристику стану ландшафтам, визначати їх екологічну стійкість, а також розробляти заходи запобігання і зупинення абл. біонтів явищ.

Техноекологія. Дисципліна забезпечує формування знань, умінь і навичок оцінювати можливість і ефективність використання альтернативних джерел енергії на основі еколого-економічного аналізу технологічних процесів виробництва та взаємодії їх з навколишнім середовищем, оцінювати особливості техногенного забруднення геосфер.

Екологічна безпека. Формує знання з фундаментальних та прикладних аспектів екологічної безпеки довкілля, уміння і навички з використання методів та методик оцінки впливу на навколишнє середовище, визначення ризиків виникнення надзвичайних ситуацій, обробки, аналізу, систематизації та узагальнення інформації з екологічної безпеки.

Екологія людини. Забезпечує знання про закономірності взаємодії людини з довкіллям, вплив останнього на збереження здоров'я, пристосування людського організму до техногенних змін навколишнього середовища; уміння застосовувати картографічні, математико-статистичні, соціально-гігієнічні методи контролю і управління в області екології людини, застосовувати методики визначення екологічних аспектів хронобіології для вивчення біологічних ритмів та їх адаптивної ролі в екосистемах антропогенного походження.

Моніторинг навколишнього середовища. Формує знання про систему державного моніторингу довкілля, моніторинг атмосферного повітря, водних об'єктів агросфери, ґрунтово-екологічний моніторинг, фіто санітарний моніторинг шкідливих організмів в агроценозах; уміння й навички проведення еколого-меліоративного моніторингу зрошуваних та осушуваних земель, визначати оцінку ступеня поширеності хвороб.

Екологічне право. Забезпечує вивчення системи чинного екологічного законодавства, а також еколого-правових проблем, що стоять перед наукою екологічного права; вивчення системи чинного абл. біонтів ної законодавства, основних проблем, пов'язаних із землекористуванням, водокористуванням, надрокористуванням, лісокористуванням, використанням атмосферного повітря, рослинного і тваринного світу; вивчення системи чинного абл. біонтів ної законодавства, основних проблем, пов'язаних з охороною земель, вод, надр, лісів, атмосферного повітря, охороною рослинного і тваринного світу.

Нормування антропогенного навантаження на природне середовище. Забезпечує набуття знань про загальну характеристику проблеми антропогенного навантаження та обґрунтування необхідності його нормування, основні види антропогенних навантажень, а також ті види діяльності людини, що можуть їх спричинювати, теоретичні аспекти наукового обґрунтування нормативів впливу факторів фізичної, хімічної, біологічної природи, схеми обґрунтування нормативів, а також можливості їхнього використання на практиці.

Економіка природокористування. Забезпечує формування у студентів еколого-економічного світогляду та надання їм відповідних знань, які дозволять майбутнім фахівцям не лише визначати рівень забруднення довкілля, величину завданої йому шкоди, але й вести ефективну цілеспрямовану роботу з його охорони і відновлення.

Екологія міських систем. Визначає знання про основи просторового моделювання урбаністичних систем, принципів та підходів щодо класифікації природних і антропогенних ландшафтів, особливостей існування живих організмів, їх популяцій та угруповань в урбанізованому середовищі; формує набуття умінь оперувати поняттями урбанізованого довкілля, міста як специфічного середовища

людини і біоти, урбогеосоціосистеми, ландшафту щодо пояснення екологічних, соціально-культурних і технологічних проблем міст.

Моделювання і прогнозування стану довкілля. Забезпечує знання з методів математичного моделювання стану довкілля та основних закономірностей поширення поллютантів від джерела їх викиду, харчовими ланцюгами, до людини, про основні закони розповсюдження поллютантів у навколишньому середовищі, про їх вплив на компоненти екосистем, уміння оцінювати дозові навантаження на людину, а також закономірності динаміки розвитку популяцій живих організмів та вплив на них стану довкілля.

Екологічна експертиза. Забезпечує знання про нормативно-правове забезпечення еколога-експертної діяльності, загальні вимоги до проведення екологічної експертизи, особливості проведення геоекологічної експертизи як нового науково-практичного виду діяльності з оцінки механізму коадаптації природних і господарських підсистем, процедури та методики здійснення геоекологічної експертизи; студенти набувають уміння проводити екологічну експертизу технологій, сировини та продукції.

2. Вибіркові навчальні дисципліни

2.1. Дисципліни за вибором університету

Анотації дисциплін «Історія України та етнокulturологія», «Філософія», «Українська мова за професійним спрямуванням», «Іноземна мова», «Фізичне виховання», «Безпека праці і життєдіяльності», «Правова культура особистості» див. розділ 2.1.

Основи наукової діяльності. Забезпечує одержання знань про методiku пошуку, накопичення та обробки наукової інформації, методологію та методи наукових досліджень, структуру та технологію проведення експерименту, користуватися сучасними джерелами наукової інформації; умінь моделювання та застосування математичних методів аналізу об'єктів дослідження, планувати та проводити експерименти.

Екологія біологічних систем. Забезпечує знання з морфології та фізіології основних груп мікроорганізмів, їх ролі в перетворенні органічних речовин, в процесах ґрунтоутворення та підвищення родючості ґрунту, роль мікроорганізмів в синтезі гумусу та формуванні структури ґрунту, вплив агротехнічних засобів на мікробіологічні процеси. Студенти набувають умінь визначати стан популяцій організмів, ідентифікувати види тварин, оцінювати чисельність та стан популяцій, розробляти шляхи попередження та запобігання вірусних інфекцій.

Охорона навколишнього середовища. Забезпечує набуття знань, професійних умінь і навичок з фундаментальної і прикладної екології, охорони навколишнього середовища (у різних галузях господарства), навичок вирішувати екологічні завдання шляхом вибору й застосування екологічних науково-пошукових та експертно-контрольних методів екологічного прогнозування, проектування стану довкілля, екологічного контролю, моніторингу, паспортизації, аудиту, експертизи та інспектування у різних складових довкілля, передбачати, запобігати та усувати екологічні ризики і небезпеки на локальному, регіональному, національному та глобальному рівнях.

Збалансоване природокористування. Формує знання із соціо-економічного, еколого-безпечного, інституційного збалансованого природокористування за типами земле-, водо-, лісокористування та користування рослинним і тваринним світом, концепції еколого-безпечного розвитку агросфери. Студенти набувають умінь і

навичок із застосування системного підходу у визначенні та управлінні якістю природних ресурсів, з розробки й впровадження, оцінки впливу ресурсо- і енергоощадних агротехнологій.

Агроекологія. Забезпечує набуття знань про вплив чинників середовища на продуктивність культурних рослин, структуру і динаміку спільнот організмів, що мешкають в агроценозах, основні закони агроекології, продуктивність агроєкосистем та шляхи її підвищення. Набувають умінь і навичок визначати типи агроєкосистем та їх функціонування, шляхи екологізації діяльності різних сільськогосподарських об'єктів, складати і використовувати агроекологічні карти і моделі.

Екологічна токсикологія. Дисципліна спрямована на формування теоретичних уявлень та знань про вплив екзогенних токсикантів на живі організми, їх реакцію на дію небезпечних хімічних речовин, механізми пристосування організмів до дії ксенобіотиків та протидії їм; умінь оволодіти науковими основами оцінки небезпечності дії хімічних речовин на живі організми і передбачення негативних наслідків цього впливу.

Екологічні біотехнології. Формує знання про біотрансформацію, біодеструкцію і біодоступність основних біохімічних шляхів мікробіологічної трансформації органічних ксенобіотиків, генетичні основи створення рекомбінантних мікроорганізмів; уміння і навички з біологічного видалення важких металів і радіонуклідів, здійснення фітореMediaції, біологічного очищення і дезодорації газоповітряних викидів, проведення мікробіологічної переробки органічних відходів.

Управління якістю сільськогосподарської продукції. Забезпечує володіння навчальними основами технологічних прийомів, що формують показники якості продукції рослинництва, формування навичок щодо моніторингу та застосування засобів хімізації у технологічних процесах отримання продукції рослинництва, збереженні та підвищенні родючості ґрунтів з урахуванням природних умов, ринку виробництва, застосування агрохімікатів з метою оптимізації живлення сільськогосподарських культур, підвищення продуктивності та отримання високоякісної продукції рослинництва.

Радіобіологія та радіоекологія. Вивчає концепції та міграцію радіоактивних речовин в об'єктах сільськогосподарського виробництва і вплив їх іонізуючого випромінювання на фітоценоз та зооценоз в рамках агроценозів. Формує уміння і навички з розробки шляхів радіоактивного забруднення довкілля, способів і засобів дезактивації продовольчої сировини, вивчення біологічної дії іонізуючих випромінювань на рослинний і тваринний світ.

Топографія з основами картографії. Забезпечує формування знань про знакові просторові моделі, математичну основу побудови географічних карт, системи координат топографії та картографії, сучасні методи орієнтування місцевості, методи прийому і використання топографічних карт і планів для екологічного моніторингу. Студенти набувають умінь проводити топографічно-геодезичні вимірювання, картографічне моделювання та прогнозування.

2.2. Дисципліни за вибором студента

2.2.1. Спеціалізація «Екологія агросфери»

Екологічні основи захисту агроєкосистем. Формує знання про структуру та функціонування агроєкосистем, методи оптимізації агроландшафтів, прогнози розвитку хвороб сільськогосподарських культур в агроценозах; уміння визначати та проводити облік шкідників та збудників хвороб, прогнозувати їх розвиток, оптимізувати агроландшафт на основі контурно-меліоративного організації сільськогосподарських територій.

Екологічна паспортизація територій. Під час вивчення навчальної дисципліни студенти отримують знання з процедури проведення екологічної паспортизації територій агросфери, сільськогосподарських підприємств, об'єктів господарської діяльності та різних регіонів і областей; вміння з оформлення та заповнення екологічних паспортів природно-рекреаційних та туристичних об'єктів, полів та земельних ділянок, водних об'єктів та господарств, потенційно-небезпечних об'єктів господарської діяльності; навички з розробки моделей (структурних схем) та сценаріїв покращення екологічної ситуації на об'єктах господарської діяльності, в тому числі промислових та сільськогосподарських підприємств.

Меліорація і рекультивация земель. Забезпечує набуття знань про закономірності розміщення і розвитку різних заходів, спрямованих на корінне поліпшення природних умов; умінь й навичок екологічного оцінювання способів і прийомів меліорації, визначення доцільності та ефективності проведення меліорацій і їх комплексів у різних природних зонах, прогнозування розвитку комплексів меліорацій у територіальному і часовому аспектах.

Агрохімія. Передбачає формування знань про основні задачі хімізації як основи землеробства, агроекологічну оцінку мінеральних добрив та їх вплив на стан довкілля та якість продукції рослинництва, технології, схеми та машини для внесення органічних і мінеральних добрив, можливі зміни агроекологічного стану навколишнього середовища при їх порушеннях.

2.2.2. Спеціалізація «Екологічні проблеми сільської агломерації»

Рекреаційний потенціал агроландшафтів України. Формує знання про функціонування агроєкосистем, роль природного біорізноманіття у стійкості агроландшафтів, структуру агроландшафтів та їх екологічну сталість; умінь визначати природно-ресурсний потенціал агроландшафтів, будувати статистичні та картографічні моделі агроєкосистем, досліджувати їх розвиток за допомогою сучасних інформаційних систем.

Збалансований розвиток сільських територій. Формує знання щодо характеристики сучасного стану сільських територій та динаміки розвитку сільських поселень, пріоритетних напрямів їх відродження, основних засад інституційного забезпечення розвитку сільських територій країни з урахуванням європейської практики. Вміння та навички у сфері розвитку сільської місцевості, відтворення і підвищення якості людських ресурсів, підвищення ефективності сільської економіки, раціональне використання та відтворення природних ресурсів

Соціальна екологія. Формує знання щодо особливостей соціальної екології як науки, концепції еколога-орієнтованого розвитку суспільства, цілей еколога-орієнтованої діяльності, основних аспектів, що визначають місце екологічного імперативу в загальній системі управління соціально-економічним розвитком, основних законів та закономірностей взаємодії суспільства і довкілля. Вміння і навички щодо дослідження розвитку сучасних соціологічних і технологічних процесів, їх взаємозв'язків і абл. біонті, а також розробки програми екологобезпечного розвитку.

Екологічна безпека селітебних та виробничих територій. Формує знання щодо розвитку природно-заповідного фонду із залученням територіальних громад села, селища і суб'єктів господарювання, контролю і відповідальності за викидання побутових відходів, організацію стихійних сміттєзвалищ, скидання забруднених вод у поверхневі водойми в сільській місцевості. Вміння і навички щодо створення умов для забезпечення комплексного розвитку сільських територій в інтересах суспільства, що передбачає раціональне формування конкурентоспроможного багатогалузевого і багатокладного сільського господарства.

2.4. ФАКУЛЬТЕТ ТВАРИННИЦТВА ТА ВОДНИХ БІОРЕСУРСІВ

Декан – кандидат сільськогосподарських наук, доцент **Кондратюк Вадим Миколайович**

Тел.: (044) 527-82-58 E-mail: vadkondratyk@ukr.net

Розташування: навчальний корпус № 1, кімн. 34.

Факультет організовує і координує навчальний процес підготовки бакалаврів за спеціальностями:

207 Водні біоресурси та аквакультура

Випускові кафедри:

Аквакультури Тел.: (044) 527-86-79 E-mail: aqua_chair@twin.nauu.kiev.ua

Завідувач кафедри – доктор сільськогосподарських наук, абл. бі Вовк Надія Іллівна.

Гідробіології та іхтіології Тел.: (044) 527-83-10 E-mail: gidrobio@ukr.net

Завідувач кафедри – кандидат біологічних наук, доцент Шевченко Петро Григорович.

204 Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва

Випускові кафедри:

Генетики, розведення та біотехнології тварин

Тел.: (044) 527-82-30 E-mail: krozgen@ukr.net

Завідувач кафедри – доктор сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник Гетя Андрій Анатолійович

Технологій виробництва молока та яловичини

Тел.: (044) 527-83-93; (044) 527-82-32 E-mail: ugnivenko@i.ua

Завідувач кафедри – доктор сільськогосподарських наук, професор Угнівенко Анатолій Миколайович

Кафедра годівлі тварин та технології кормів аб. П.Д. Пшеничного

Тел.: (044) 527-85-55 E-mail: feeding_animals@ukr.net

Завідувач кафедри – доктор сільськогосподарських наук, доцент Кривенок Микола Якович

Кафедра конярства та бджільництва

Тел.: (044) 527-82-68 E-mail: : horse_chair@twin.nauu.kiev.ua

Завідувач кафедри – кандидат сільськогосподарських наук, доцент Лосєв Олексій Михайлович

Кафедра технологій у птахівництві, свинарстві та вівчарстві

Тел.: (044) 527-87-60, 527-84-78, 527-88-49 E-mail: zasukha_y_u@ukr.net

Завідувач кафедри – доктор сільськогосподарських наук, професор Засуха Юрій Васильович.

**Підготовка бакалаврів
за спеціальністю «ВОДНІ БІОРЕСУРСИ ТА АКВАКУЛЬТУРА»
галузі знань «Аграрні науки та продовольство»**

Форма навчання:	Ліцензований обсяг, осіб:
– денна	75
– заочна	75
Термін навчання	4 роки
Кредити	240 ЄКТС
Мова викладання	українська, англійська
Кваліфікація випускників	технолог з виробництва продукції аквакультури

Концепція підготовки

Сучасний розвиток рибництва вимагає застосування новітніх технологій, які базуються на глибоких теоретичних знаннях фахівцями процесів формування якості води, екологічного стану водойм, значення абл. біонтів в процесах функціонування водних екосистем, на знаннях біоресурсного потенціалу водойм та його раціонального використання.

Розробка нових і вдосконалення існуючих технологій вирощування риби в природних умовах і в абл. бі господарствах індустріального типу передбачає також наявність теоретичних знань з потенції виду, його фізіолого-біохімічних особливостей, процесів абл. біо та адаптації абл. біонтів до зміни екологічних умов, з питань інтенсифікації рибництва шляхом застосування біологічно-активних речовин з метою підвищення біо- та рибопродуктивності водойм різного типу, збереження в них біорізноманіття та отримання рибної продукції високої якості.

Під час навчання студенти вивчають блоки дисциплін абл. біонтів ної підготовки: фізіологія риб, генетика риб, анатомія риб, біохімія абл. біонтів, гідрохімія, розведення та селекція риб; професійно-орієнтованої підготовки: біологічні основи рибного господарства, методика досліджень у рибництві, основи акваріумістики, біоресурси гідросфери та їх використання, технологія переробки риби та технологічної підготовки: проектування рибницьких підприємств, аквакультура природних водойм, аквакультура штучних водойм, рибогосподарська гідротехніка з основами геодезії, рибальство та інші.

В результаті фахівці з водних біоресурсів та аквакультури в процесі майбутньої підготовки отримують потужну фундаментальну та практичну підготовку із холодноводного та тепловодного рибництва.

Практичне навчання

Під час навчання в університеті студенти отримують ґрунтовну теоретичну та практичну підготовку у сучасних лабораторіях, оснащених новим обладнанням, комп'ютерних класах, а також на провідних рибогосподарських підприємствах, таких як ПрАТ “Київрибгосп”, ДП “Іркліївський риборозплідник”, ДП “Укрриба”, ДГ “Великий Любінь”, ПрАТ “Хмельницькрибгосп”, ПП “Акваріумні технології”, ПАТ “Сумирибгосп”, ПАТ “Херсонрибгосп”, ЗАТ “Вільшанка”, АРК “Рибаки Херсона”, ПАТ “Полтаварибгосп”, Рибгосп “Нивка” ІРГ НААН України, ПрАТ “Чернігіврибгосп”, Астраханський державний технічний університет (м. Астрахань, Росія) та Національний ліцей аб. Луї Пастера (м. Канурґ, Франція) та інші.

Академічні права випускників – можуть продовжити навчання за спеціальностями і спеціалізаціями підготовки магістрів, назви яких наведено у абл.. 1.2 розділу 1.3 цього Каталогу.

Сфери зайнятості випускників

Після закінчення курсу ОС «Бакалавр» фахівець здатний виконувати зазначену професійну роботу відповідно до класифікатора професій ДК 003-2005, затвердженого і введеного в дію наказом Держстандарту України від 27.07.1995 № 257 за такими класифікаційними угрупованнями та професійними назвами робіт: лаборант (біологічні дослідження), технік-лаборант (біологічні дослідження), технік-рибовод, технік з виробництва продукції аквакультури, технолог-рибовод, технолог з виробництва продукції аквакультури, державний інспектор рибоохорони і може займати первинні посади рибовода, іхтіолога, гідробіолога та державного інспектора.

Навчальний план підготовки бакалаврів за спеціальністю
«Водні біоресурси та аквакультура»

№ п/п	Назва навчальної дисципліни	Семестр	Обсяг	
			години	кредити ЄКТС
1. ОBOB'ЯЗKOBІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
1	Вступ до спеціальності	1	90	3
2	Хімія	1	150	5
3	Зоологія	1, 2	270	9
4	Гідрохімія	2	150	5
5	Гідробіологія	2, 3, 4	330	12
6	Онтогенез риб	2	120	4
7	Гідрологія і метеорологія	3	120	4
8	Фізіологія та біохімія гідробіонтів	3, 4	240	8
9	Анатомія риб	3	120	4
10	Генетика риб	3	120	4
11	Іхтіологія	4, 5	270	8
12	Гідроекологія	4	150	5
13	Рибальство	5, 6	180	6
14	Іхтіопатологія	5, 6	210	7
15	Розведення та селекція риб	5, 6	180	6
16	Гідротехніка та проектування рибницьких підприємств	5	120	4
17	Водна токсикологія	5	120	4
18	Годівля риб	6	150	5
19	Біологічні основи рибного господарства	6	120	4
20	Аквакультура природних водойм	7, 8	210	7
21	Аквакультура штучних водойм	7, 8	300	10
22	Технологія переробки риби	7	120	4
23	Економіка рибогосподарських підприємств	8	180	6
Разом за обов'язковою складовою			3900	130
2. ВИБІРКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
2.1. Дисципліни за вибором університету				
1	Історія української державності	1	90	3
2	Етнокulturологія	1	90	3
3	Філософія	3	120	4
4	Українська мова за професійним спрямуванням	1	120	4
5	Іноземна мова	1, 2	150	5
6	Фізичне виховання	1, 2, 3, 4	120	4
7	Безпека праці і життєдіяльності	4	120	4
8	Правова культура особистості	3	90	3
Всього за вибором університету			900	30
2.2. Дисципліни за вибором студентів				
1	Латинська мова	1	90	3
2	Математичні методи у біології	2	150	5
3	Біофізика гідробіонтів	2	150	5
4	Водна мікробіологія	3	120	4
5	Основи рибоохорони	4	120	4
6	Біоресурси гідросфери та їх використання	5	120	4
7	Сировинна база рибогосподарської галузі	6	120	4
8	Технічні засоби в аквакультурі	6	120	4
9	Методика досліджень у рибництві	7	120	4
10	Акліматизація гідробіонтів	7	90	3
11	Педагогіка	7	90	3
12	Основи акваріумістики	7	90	3
13	Основи тваринництва	8	120	4
14	Правове регулювання у рибництві	8	120	4
Всього за вибором студентів			1620	54
Разом за вибірковою складовою			2520	84

3. ІНШІ ВИДИ НАВЧАННЯ				
1	Військова підготовка	5, 6	690	23
2	Навчальна практика	2, 4	480	16
3	Виробнича практика	6	240	8
Державна атестація			60	2
Разом за напрямом підготовки (без військової підготовки)			7200	240

Анотації дисциплін навчального плану

1. Обов'язкові навчальні дисципліни

Вступ до спеціальності. Знайомить студентів із змістом майбутньої професійної роботи, готує їх до найбільш повного засвоєння дисциплін природничо-наукового, професійного і практичного циклів підготовки, а також до набуття знань і вмінь під час проходження навчальної та технологічної практик. Ця дисципліна гармонійно поєднана з усіма іншими, що складають теоретичну і практичну основу підготовки, насамперед з гідрохімічними, гідробіологічними, іхтіологічними та технологічними їх складовими.

Хімія. Є фундаментальною дисципліною природничо-наукового циклу при підготовці фахівців із спеціальності “Водні біоресурси”. Вона є теоретичною основою для вивчення фізіології риб, біохімії гідробіонтів, годівлі риб, генетики риб з основами біометрії та інших дисциплін підготовки іхтіологів-рибоводів. Мета дисципліни – формування у майбутніх фахівців сучасних уявлень з органічної хімії, які дають змогу студентам оволодіти глибокими знаннями, необхідними для вивчення суміжних та прикладних дисциплін. Крім того, ця дисципліна дає змогу зрозуміти будову тканин організму тварин та хімічні процеси, що відбуваються в живих системах.

Зоологія. Вивчає морфологію і анатомію тварин, їх фізіологію і екологію, систематику і географічне поширення, місце і роль тварин в природних екосистемах та агроценозах. Вона є фундаментальною базою знань про тварин, а також прикладною дисципліною для іхтіологів, зоотехніків та природохоронців.

Гідрохімія. Вивчає хімічний склад природних вод та штучних водних об'єктів, кругообіг хімічних елементів у водоймах, закономірності тимчасових і просторових змін хімічного складу вод під впливом біотичних і антропогенних чинників та хімічні процеси, що формують якість води.

Гідробіологія. Вивчає населення водойм різних типів, чинники середовища та загальні закономірності їх впливу на живі організми, загальні закономірності життєдіяльності популяцій і біоценозів, формування якості води та біопродуктивності водних екосистем.

Онтогенез риб. Є дисципліною з біології індивідуального розвитку риб від зачаття нового організму (запліднення ікринки) до його природнього старіння та смерті. Вивчає особливості сперматогенезу і оогенезу, запліднення, ембріонального і постембріонального періодів розвитку риб різних видів та систематичних груп та теоретичною основою сучасних технологій у рибництві.

Гідрологія і метеорологія. Вивчає фізико-хімічні властивості води в межах гідросфери Землі та явища і процеси, які в них відбуваються, досліджує колообіг води у природі та вплив на нього діяльності людини, значення гідрологічного режиму в процесах життєдіяльності водних організмів, розробляє методи управління режимом водних об'єктів і водним режимом територій; метеорологія – склад та будову атмосфери, її тепловий режим, електричні поля, оптичні і акустичні явища, закономірності циркуляції повітряних мас, водообмін в атмосфері та між атмосферою і гідросферою.

Фізіологія та біохімія гідробіонтів. Вивчає особливості функціональної діяльності всіх систем організму різних видів риб на клітинному, субклітинному, тканинному, органному та організменному рівнях, що дозволяє оцінити фізіологічний статус риб у нормі та за умов впливу на них природних і антропогенних чинників. Фізіологія риб вивчає також механізми регуляції фізіологічних функцій всіх систем, що забезпечують взаємодію організму з зовнішнім середовищем. Є базовою дисципліною, яка дає основні поняття щодо білків, ліпідів, вуглеводів, мінеральних речовин, вітамінів, ферментів, гормонів, їх біологічної ролі в організмі і має важливе практичне значення. Вона є об'єктивним підґрунтям сучасного рибництва та інших суміжних галузей. Оволодіння знаннями біохімії гідробіонтів дозволяє фахівцю свідомо розуміти різні біотехнологічні процеси виробництва та переробки продукції аквакультури.

Анатомія риб. Морфологічна дисципліна, що вивчає будову тіла риб і є базовою в підготовці іхтіолога-рибовода. При вивченні анатомії закладаються основи пізнання будови організму риб у видовому та віковому аспектах; основна мета – набуття студентами знань з будови і закономірностей розвитку тіла рибоподібних та риб у світлі причинної обумовленості та видової специфічності.

Генетика риб. Наука про спадковість і мінливість. Їй належить провідне місце у вивченні багатьох проблем, які стосуються суті життя, еволюції. Вона є науковою основою селекції рослин, тварин, риб, мікроорганізмів.

Генетика необхідна для розуміння природи імунітету риб проти збудників хвороб, розроблення генетичних методів захисту від них. Вивчення фізичних і хімічних мутагенів та механізму їх дії важливо для селекційної роботи, а також генетичного забруднення середовища, захисту спадковості людини, тварин, риб шкідливої мутагенної дії. Пізнання суті спадкової інформації, шляхів її реалізації в онтогенезі та ролі середовища допоможе у доборі умов, які сприятимуть найкращому розвитку корисних властивосте риб і вищій їх продуктивності.

Іхтіологія. Є основною дисципліною підготовки фахівців іхтіологів-рибоводів, вивчає будову рибоподібних і риб, їх походження і місце в системі хордових тварин, окремі складові способу життя риб та їх розповсюдження в континентальних водоймах та Світовому океані.

Гідроекологія. Вивчає екологічний стан водойм різного типу в динаміці, встановлює фактори, які викликають сукцесійні зміни в водних екосистемах; виявляє основні проблеми, які мають місце у функціонуванні водних екосистем різного типу та шляхи їх вирішення в умовах антропогенного впливу.

Рибальство. Спрямована на формування висококваліфікованих фахівців, робота яких пов'язана з охороною, вирощуванням та використанням водних живих об'єктів.

В процесі навчання студенти отримують знання про найбільш поширені знаряддя лову риб, необхідних матеріалів для їх виготовлення, технологій лову та побудови знарядь лову, головні типи та конструктивні особливості промислових суден.

Іхтіопатологія. Вивчає хвороб риб різної природи, чинників, які сприяють їх виникненню, загальної патології, епізоотології, паразитології та механізмів імунного захисту організму риб, сучасних методів діагностики, основних ветеринарно-санітарних заходів, які застосовуються в рибництві. Завдання курсу – навчити творчого, комплексного підходу з використанням набутих знань та урахуванням екологічної ситуації до вирішення проблем здоров'я риб в умовах природних та штучних іхтіоценозів.

Розведення та селекція риб. Сукупність теоретичних і практичних знань з питань розведення та селекції риб, які базуються на основі вивчення сучасного стану розведення та селекції, селекційної-племінної справи у рибництві, характеристики

генофонду риб, вивчення основних методів розведення, вирощування ремонтного молодняка та формування племінних стад плідників, практичного ознайомлення з основними процесами і методами розведення в рибориборстві.

Гідротехніка та проектування рибориборських підприємств. В процесі підготовки кваліфікованих спеціалістів використовується передовий досвід сучасних вітчизняних рибориборських підприємств, знайомство з структурою рибориборських підприємств, економічним використанням виробничої бази, проектуванням та будівництвом гідротехнічних споруд, забезпечуючих водопостачання для технологічних умов виробництва. Показує студентам на базі сучасного досвіду проектування та будівництва рибориборських підприємств значення підготовчих етапів вишукувальних робіт, геології, дозволяє встановити характер ґрунтів в районі розміщення гідротехнічних споруд, та саму можливість будівництва на даній місцевості, гідрогеології, вивчає режим ґрунтових вод та його зміни при будівництві гідротехнічних споруд, геодезії, дозволяє отримати дані про рельєф майданчика під будівництво рибориборського господарства.

Дисципліна дозволяє студентам самостійно визначати стадії та види проектування, їх послідовність, склад досліджень, необхідність та об'єми на різних стадіях проектування. Розробка попередньої стадії проектування – техніко-економічне обґрунтування (ТЕО), обґрунтовуючій господарську необхідність та економічну доцільність будівництва рибориборських підприємств.

Водна токсикологія. Вивчає джерела і шляхи надходження токсичних речовин у водойми, їх міграцію, трансформацію і акумуляцію у водних екосистемах, вплив токсикантів на життєдіяльність гідробіонтів на організменному, популяційному і екосистемному рівнях.

Годівля риб. Надає майбутнім фахівцям знання з основ енергозберігаючих, науково-обґрунтованих технологій виробництва, зберігання та використання кормів для риб з метою впровадження їх у подальшій практиці для забезпечення високоефективного ведення рибориборства за умов різних форм господарської діяльності.

Біологічні основи рибориборського господарства. Є складовою частиною підготовки рибориборств і направлена на формування у студентів теоретичної бази з процесів вирощування риби на основі еколого-біологічних особливостей рибориборських об'єктів, біологічних основ акліматизації, штучного відтворення риб, інтенсифікації рибориборських процесів.

Аквакультура природних водойм. Надає знання стосовно технологічних вимог, які пред'являються до водойм комплексного призначення для їх рибориборського використання, щодо методів спрямованого формування промислової іхтіофауни та біотехніки вирощування риби в цих водоймах. Знання з дисципліни необхідні майбутнім технологам з виробництва продукції аквакультури для розробки методів інтенсифікації рибориборства у ріках, озерах і водосховищах, вдосконалення технологій штучного відтворення промислово-цінних, рідкісних та зникаючих видів риб, сприяння процесам природного відтворення цінних видів риб і збереження біорізноманіття водних екосистем.

Аквакультура штучних водойм. Вивчає організаційну структуру ставових та індустріальних господарств, біологічні основи використання заходів комплексної інтенсифікації у аквакультурі; спрямованих на підвищення біопродуктивності та риборибортивності водойм, технології одержання потомства об'єктів культивування; виробництва рибориборського матеріалу та товарної риби у тепловодній та холодноводній ставовій та індустріальній аквакультурі, із врахуванням систем, форм та циклів ведення рибориборства.

Технологія переробки риби. Вивчає сукупність теоретичних і практичних знань з питань стандартизації процесів виробництва і переробки ставової і океанічної риби. Формуються вони у студентів на основі вивчення сучасного стану у справі розведення, селекції, ставового рибництва і переробки риби; характеристики і вивчення основних технологічних прийомів: зберігання, заморожування, сушіння, в'ялення, копчення, консервування та формування якісних показників напівфабрикатів та готової продукції; методів визначення якісних показників.

Економіка рибогосподарських підприємств. Об'єктом дослідження обрано систему обліку підприємств рибного господарства України. Досліджуються тенденції розвитку та проблеми обліку в рибницьких господарствах. Особливу увагу приділено методологічним аспектам і методам обліку в рибництві. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку. Облікова політика. Первинні документи. Облікові реєстри. План рахунків. Порядок ведення рахунків бухгалтерського обліку у поєднанні з галузевими особливостями. Класи рахунків. Облік біологічних активів. Облік витрат та калькулювання собівартості продукції аквакультури. Класифікація витрат на виробництво. Облік основних засобів. Облік оренди. Амортизаційні відрахування. Запаси. Облік оборотних активів. Облік грошових коштів. Облік грошових коштів, розрахунків, довгострокових зобов'язань. Облік праці та її оплати в рибництві. Облік доходів та фінансових результатів в рибницьких господарствах. Позабалансові рахунки. Елементи балансу підприємства (активи, власний капітал, зобов'язання). Основні форми фінансової звітності (Баланс підприємства, Звіт про фінансові результати).

2. Вибіркові навчальні дисципліни

2.1. Дисципліни за вибором університету

Анотації дисциплін «Історія української державності» «Етнокulturологія», «Філософія», «Українська мова за професійним спрямуванням», «Іноземна мова», «Фізичне виховання», «Безпека праці і життєдіяльності», «Правова культура особистості» див. розділ 2.1.

2.2. Дисципліни за вибором студентів

Латинська мова. Основним завданням курсу “Латинська мова” на факультеті є навчити студентів термінологічної латини, функціонуючої у ботаніці та зоології; відкрити доступ до вільного і свідомого сприйняття біологічної номенклатури, що є невід’ємним елементом у формуванні повноцінного фахівця даного профілю.

Математичні методи у біології. Знайомить студентів з персональним комп'ютером і навчає роботі з ним при розв'язанні задач за профілем напрямку підготовки. Розглядається структура персональних комп'ютерів і операційної системи. Вивчаються основи роботи з текстовими і табличними процесорами та прикладними програмами по статистичній обробці даних і їх оптимізації.

Біофізика гідробіонтів. Лежить в основі загальноосвітньої і теоретичної підготовки студентів. Цей курс надає студентам глибокі знання в області фізики і основ біофізики, вивчає фізичні та фізико-хімічні явища в біологічних об'єктах, фундаментальні процеси, що становлять основу живої природи.

Своєрідність курсу визначається необхідністю вивчення законів фізики, які лежать в основі будь-яких процесів; фізичних характеристик та властивостей організму тварин (механічних, теплових, електричних, магнітних, оптичних); впливу на тварин різноманітних зовнішніх фізичних факторів (світла, звука, ультразвуку,

інфразвука, температури, електричних та магнітних полів тощо); здатності тварин сприймати ці фактори та реагувати на них.

Водна мікробіологія. Вивчає роль мікроорганізмів в процесах формування якості води водойм комплексного та рибогосподарського призначення, живлення гідробіонтів а також з метою використання мікроорганізмів біоіндикаторів забруднення водних екосистем патогенною мікрофлорою і оцінки їх санітарного стану.

Основи рибоохорони. Вивчає сукупність напрямів охорони водних живих ресурсів, зокрема риб, та середовища їх існування, нормативно-правову базу охорони і використання рибних ресурсів, методи визначення правопорушень у цій сфері та шляхи вирішення проблем використання рибних ресурсів.

Біоресурси гідросфери та їх використання. Вивчає обсяги, структуру та місця локалізації біологічних ресурсів гідросфери, закономірності їх формування, можливості і масштаби використання та відтворення; а також розглядає напрямки використання водних живих ресурсів для харчових, кормових, медичних, технічних і та інші.

Сировинна база рибогосподарської галузі. Вивчає ресурси Світового океану і прилеглих до нього прісноводних водойм, які використовуються або потенційно можуть бути використані людством для харчових, кормових, технічних, медичних та інших цілей.

Технічні засоби в рибництві. Формує у студентів теоретичну базу і практичні навички кваліфікованого використання технологічного обладнання відтворювальних аквакультурних комплексів, забезпечує вивчення загальної характеристики типів обладнання для розведення риб, технологічні режими експлуатації обладнання, вміння розрахувати необхідну кількість обладнання для виконання конкретних виробничих завдань.

Методика досліджень у рибництві. Вивчає методологію планування, організації та проведення наукових досліджень різного типу з метою отримання нових теоретичних знань і впровадження їх в практику рибничої галузі. Розглядає основні принципи підбору та комплектування піддослідних об'єктів аквакультури, основні методи постановки наукових дослідів в акваріальних умовах, в ставах, саджалках, а також методи обробки, систематизації та узагальнення результатів наукових досліджень і порядок їх патентування та оформлення звітів з наукової роботи.

Акліматизація гідробіонтів. Є важливою дисципліною для професійної підготовки спеціалістів іхтіологів-рибоводів та кадрів з наукової роботи щодо охорони і відтворення гідробіоресурсів та підвищення біопродуктивності і рибопродуктивності водойм. Вона покликана навчити майбутніх спеціалістів чітко визначати необхідність проведення акліматизаційних робіт щодо тих чи інших видів гідробіонтів; враховувати всі можливі ризики, пов'язані з переселенням видів у нові для них водойми, правильно обирати об'єкти для акліматизації, враховуючи їх господарську цінність і екологічну безпечність.

Педагогіка. Формує у майбутніх фахівців професійні (загальнопедагогічні) знання та уміння, що полягають у знаннях про сутність процесу навчання, виховання та освіти, основні напрями та принципи, методи та форми навчання і виховання, про принципи формування змісту освіти та навчання; підходи до оцінювання успішності у навчанні, уміннях характеризувати організацію навчального та виховного процесів.

Основи акваріумістики. Сприяє вивченню води, як живого середовища мешкання біологічних об'єктів. Напрямами її застосування є наукові дослідження біології, екології тварин і рослин, їх розмноження, живлення та поведінки. Багато видів водних організмів є об'єктами вивчення впливу токсичних хімічних і біологічних речовин із оточуючого середовища.

Основи тваринництва. Передбачає засвоєння студентами основ анатомії, фізіології, розведення, годівлі та утримання сільськогосподарських тварин, а також основних виробничих процесів у скотарстві, конярстві, свинарстві, кролівництві, бджільництві та ставовому рибництві.

Правове регулювання у рибництві. Завдання курсу полягає у засвоєнні студентами теоретичних положень щодо правового становища суб'єктів господарювання, особливостей укладання договорів такими підприємствами, правового режиму водних об'єктів, використання об'єктів інтелектуальної власності в рибогосподарській сфері, вивчає законодавчу та нормативно-правову базу охорони і використання рибних ресурсів.

**Підготовка бакалаврів
за спеціальністю «ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОБНИЦТВА І ПЕРЕРОБКИ ПРОДУКЦІЇ
ТВАРИННИЦТВА»
галузі знань «Аграрні науки та продовольство»**

Форма навчання:	Ліцензований обсяг:
– денна	125 осіб
– заочна	60 осіб
Термін навчання	4 роки
Кредити	240 ЄКТС
Мова викладання	українська
Кваліфікація випускників	технолог з виробництва і переробки продукції тваринництва

Концепція підготовки

Тваринництво є важливою галуззю сільського господарства. Від рівня його розвитку залежить наповнення ринку висококалорійними продуктами харчування – м'ясом, молочними продуктами, яйцями тощо. Тваринництво дає сировину для харчової і легкої промисловості (м'ясо, молоко, шкіра, вовна, віск, пух тощо), а також для виробництва ряду лікувальних препаратів. Тваринництво має тісні зв'язки із землеробством, якому воно постачає органічні добрива. До складу продуктивного тваринництва входять скотарство, свинарство, птахівництво і вівчарство. Не менше значення мають конярство, бджільництво, ставкове рибництво, шовківництво тощо.

Практичне навчання

У підготовці фахівців факультет орієнтується на тісну взаємодію і співробітництво з навчально-дослідними господарствами університету ВП НУБіП України “Агрономічна дослідна станція”, “Великоснітинське НДГ ім. О.В. Музиченка”; “НДГ Ворзель” і передовими сільськогосподарськими підприємствами України.

Академічні права випускників – можуть продовжити навчання за спеціальностями і спеціалізаціями підготовки магістрів, назви яких наведено у табл. 1.2 розділу 1.3 цього Каталогу.

Сфери зайнятості випускників

Після закінчення курсу ОС «Бакалавр» фахівець може працювати в навчально-дослідних господарствах університету і сільськогосподарських підприємствах різних форм власності.

**Навчальний план підготовки бакалаврів за спеціальністю
«Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва»**

№ п/п	Назва навчальної дисципліни	Семестр	Обсяг	
			години	кредити ЄКТС
1. ОБОВ'ЯЗКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
1	Хімія	1, 2	240	8
2	Зоологія	1	180	6
3	Вступ до спеціальності	1	150	5
4	Морфологія сільськогосподарських тварин	1, 2	240	8
5	Фізіологія сільськогосподарських тварин	2, 3	270	9
6	Біохімія у тваринництві	3	120	4
7	Генетика тварин	3	120	4
8	Механізація і автоматизація у тваринництві	3	120	4
9	Годівля тварин і технологія кормів	4, 5	240	8
10	Утримання та гігієна тварин	4, 5	240	8
11	Розведення тварин	4, 5	240	8
12	Технологія виробництва продукції кролівництва та звірівництва	5	180	6
13	Технологія виробництва продукції птахівництва	6	210	7
14	Технологія виробництва продукції бджільництва	6	180	6
15	Технологія виробництва продукції козівництва	6	180	6
16	Технологія виробництва молока та яловичини	7, 8	210	7
17	Технологія виробництва продукції свинарства	7, 8	240	8
18	Технологія виробництва продукції вівчарства	7	180	6
19	Конярство та кіннозаводство	7	180	6
20	Технологія переробки продукції тваринництва	8	180	6
Разом за обов'язковою складовою			3900	130
2. ВИБІРКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
2.1. Дисципліни за вибором університету				
1	Історія української державності	1	90	3
2	Етнокulturологія	1	90	3
3	Філософія	3	120	4
4	Українська мова за професійним спрямуванням	1	120	4
5	Іноземна мова	1, 2	150	5
6	Фізичне виховання	1, 2, 3, 4	120	4
7	Безпека праці і життєдіяльності	4	120	4
8	Правова культура особистості	2	90	3
Всього за вибором університету			900	30
2.2. Дисципліни за вибором студентів				
1	Прикладна математика	1	90	3
2	Біофізика у тваринництві	2	120	4
3	Мікробіологія у тваринництві	3	120	4
4	Кормовиробництво	3	120	4
5	Директиви ЄС та стандарти у тваринництві	4	90	3
6	Методика дослідної справи	4	120	4
7	Екологія у тваринництві	4	120	4
8	Біотехнологія у тваринництві	5, 6	210	7
9	Рибництво	5	120	4
10	Основи ветеринарії	7	90	3
11	М'ясне скотарство	7	120	4
12	Економіка тваринництва	8	120	4
13	Технологія продуктів забою	8	90	3
14	Правове регулювання у тваринництві	6	90	3
Всього за вибором студентів			1620	54
Разом за вибірковою складовою			2520	84

3. ІНШІ ВИДИ НАВЧАННЯ				
1	Військова підготовка	5, 6	540	18
2	Навчальна практика	2, 4	480	16
3	Виробнича практика	6	240	8
Державна атестація			60	2
Разом за напрямом підготовки (без військової підготовки)			7200	240

Анотації дисциплін навчального плану

1. Обов'язкові навчальні дисципліни

Хімія. Вивчає основні закономірності хімії, хімічних властивостей біогенних елементів та їх найважливіших сполук, особливостей хімічних процесів, що супроводжують виробництво і переробку продукції тваринництва. Формує у майбутніх фахівців сучасних уявлень з органічної хімії, які дають змогу зрозуміти будову тканин організму тварин та хімічні процеси, що відбуваються в живих системах. Вивчає біохімічні процеси в живому організмі, а також біохімічні методи, що використовуються для визначення біохімічних показників, які характеризують фізіологічний стан організму і при патології.

Зоологія. Є фундаментальною базою знань про тварин, розглядає тваринний світ від найпростіших до хордових тварин. Вона вивчає морфологію і анатомію тварин, їх фізіологію і екологію, систематику і географічне поширення, місце і роль тварин в природних екосистемах та агроценозах. Особливої уваги надано групам і видам тварин, найбільш важливим у практичному відношенні для ведення сільського господарства, представникам місцевої фауни.

Вступ до спеціальності. Має за основну мету надати майбутнім фахівцям необхідний комплекс знань із структури навчального закладу та системи освіти в країні, концепції розвитку провідних навчальних закладів Європи та світу, з технології виробництва молока та яловичини, свинини, продукції вівчарства та козівництва, бджільництва, конярства та кіннозаводства, птахівництва, кролівництва та хутрового звірівництва.

Морфологія сільськогосподарських тварин. Є загально-біологічною дисципліною, яка вивчає будову тіла свійських тварин і птиці та є базовою в підготовці технолога з виробництва та переробки продукції тваринництва. Під час вивчення морфології сільськогосподарських тварин закладаються основи пізнання будови організму свійських тварин у видовому, породному та віковому аспектах.

Фізіологія сільськогосподарських тварин. Надає теоретичні знання щодо основних фізіологічних процесів в організмі сільськогосподарських тварин: кровообіг, травлення, дихання, обмін речовин та енергії, розмноження, виділення, лактація. Знайомить з нейрогуморальними регуляторними механізмами організму тварин. Значну увагу приділено фізіології м'язів і нервів, функціонуванню центральної нервової системи, вищій нервовій діяльності, аналізаторам (органам чуття).

Біохімія у тваринництві. Є базовою дисципліною, яка дає основні поняття щодо білків, ліпідів, вуглеводів, мінеральних речовин, вітамінів, ферментів, гормонів, їх біологічної ролі в організмі і має важливе практичне значення. Вона є об'єктивним підґрунтям сучасного тваринництва та інших суміжних галузей. Оволодіння знаннями біохімії дозволяє фахівцю свідомо розуміти різні біотехнологічні процеси виробництва та переробки продукції тваринництва.

Генетика тварин. Дисципліна вивчає цитологічні і молекулярні основи спадковості та мінливості, будову і функції генів, генетику онтогенезу і популяцій. Генетика необхідна для планування селекції свійських тварин і дає необхідне для розуміння природи біологічної різноманітності, запобігання прояву спадкових хвороб та аномалій у сільськогосподарських тварин. Застосування генетичних методик дає можливість прогнозування прояву селекційних ознак в фенотипі.

Механізація і автоматизація у тваринництві. Ставить за мету набуття системи знань і навичок, що дозволяють науково обґрунтувати організувати механізовані технологічні процеси на підприємствах з виробництва продукції тваринництва, висвітлюючи основні положення зоотехнічних вимог до засобів механізації при виконанні технологічних процесів у тваринництві, будови, принципів роботи та технологічного регулювання машин та обладнання для тваринництва, економічної оцінки машин та агрегатів.

Годівля тварин і технологія кормів. Спрямована на формування у студентів системи знань, вмінь та навичок з організації науково-обґрунтованої системи годівлі сільськогосподарських тварин, зберігання та раціонального використання кормів. Передбачає вивчення біології живлення окремих видів і статеві-вікових груп тварин та ролі поживних речовин у функціях життєдіяльності організму, організації повноцінної годівлі тварин на основі деталізованих норм, способів раціонального використання, підготовки до згодовування кормів з врахуванням екологічного, господарського стану та умов утримання тварин.

Утримання та гігієна тварин. Наука про охорону та збереження здоров'я тварин, вивчає гігієнічні та ветеринарно-санітарні вимоги до факторів зовнішнього середовища та тваринницьких приміщень, розглядає вплив мікроклімату, якості кормів, води та ґрунту на здоров'я та продуктивність тварин, ефективні способи запобігання негативному впливу шкідливих речовин на організм тварин, правила та гігієнічні вимоги до систем утримання, годівлі та експлуатації різних видів та статеві-вікових груп сільськогосподарських тварин, тваринницьких приміщень та обладнання для тварин.

Розведення тварин. Спрямована на вивчення походження та еволюції с.-г. тварин; основних особливостей породи; закономірностей індивідуального розвитку с.-г. тварин; конституції, екстер'єру, інтер'єру, продуктивності с.-г. тварин та факторів, що їх зумовлюють, відбору с.-г. тварин, оцінки та відбору тварин за фенотипом, нащадками, походженням, організаційних аспектів відбору с.-г. тварин; методів та форм підбору с.-г. тварин.

Технологія виробництва продукції кролівництва та звірівництва. Має на меті дати студентам систему теоретичних знань і практичних навичок з розведення, годівлі, утримання та технології виробництва продукції кролівництва: м'яса, шкурок, пуху.

Технологія виробництва продукції птахівництва. Дисципліна вивчає породи і кроси птиці різних видів, особливості племінної роботи та інкубації яєць курей, качок, гусей, індиків, перепелів, цесарок, страусів; сучасні технології виробництва і переробки яєць і м'яса птиці, а також жирної печінки качок і гусей.

Технологія виробництва продукції бджільництва. Розкриває основні положення з біології продуктивності бджолиних сімей за рахунок впровадження технологічних прийомів утримання та розведення, які базуються на високому генетичному потенціалі, створення оптимальних умов для росту і розвитку бджіл, дотримання санітарно-гігієнічних норм і правил, сучасні технології виробництва меду, воску, квіткового пилку (бджолиного обніжжя), прополісу, маточного молочка та бджолиної отрути, біології та хімії вироблення бджолами меду, воску та інших біологічно активних продуктів, вивчення їх властивостей, впливу на якість різних

факторів та методів визначення фальсифікацій, організації виробництва продукції на пасіках різних форм власності.

Технологія виробництва продукції козівництва. Дисципліна є складовою частиною спеціальної технології і має на меті дати студентам систему теоретичних знань і практичних навичок з розведення, біотехнології відтворення кіз, годівлі, утримання та технології виробництва продукції козівництва.

Технологія виробництва молока і яловичини. Передбачає вивчення біологічних особливостей великої рогатої худоби, її росту, організації відтворювання та племінної роботи з великою рогатою худобою. Студентам викладають основи моделювання технологічних процесів у скотарстві, освоєння технологій вирощування ремонтного молодняку та виробництва молока як в умовах звичайних, так і спеціалізованих господарств з широким впровадженням енергозберігаючих технологій.

Технологія виробництва продукції свинарства. Розкриває народногосподарське значення, стан і перспективи розвитку свинарства, біологічну і харчову цінність свинини, походження свиней, біологічні особливості диких і домашніх свиней, фактори породоутворення, етапи формування сучасних порід, породи свиней різних типів, племінну роботу в господарствах різних категорій, утримання і годівлю поросних і підсисних маток, біологічні особливості і критичні періоди вирощування порослят, обґрунтування строків відлучення порослят технологію вирощування порослят, вирощування ремонтного молодняку, відгодівлю свиней.

Технологія виробництва продукції вівчарства. Дисципліна є складовою частиною спеціальної технології і має на меті дати студентам систему теоретичних знань і практичних навичок з розведення, біотехнології відтворення овець, годівлі, утримання та технології виробництва продукції вівчарства.

Конярство та кіннозаводство. Дисципліна передбачає вивчення стану основних шляхів розвитку конярства на сучасному етапі в Україні, біологічних особливостей коней, пов'язаних з їх утриманням, годівлею, розмноженням, поведінкою, адаптацією до умов існування та використання; походження коней та їх диких родичів, обґрунтування спільного походження та особливостей видової диференціації; умов створення та методів поліпшення та удосконалення порід коней різного призначення; основних напрямків продуктивності та розвитку галузі в близькій і віддаленій перспективі (державне чи приватне конярство).

Технологія переробки продукції тваринництва. Передбачає вивчення технологічних процесів виготовлення високоякісної продукції тваринництва різноманітного асортименту; вимог нормативних документів до якості сировини та виготовлених з неї готових продуктів за існуючими технологіями, інструкціями в умовах переробних підприємств та оцінювання їх якості відповідно до вимог нормативної документації.

2. Вибіркові навчальні дисципліни

2.1. Дисципліни за вибором університету

Анотації дисциплін «Історія української державності» «Етнокulturологія», «Філософія», «Українська мова за професійним спрямуванням», «Іноземна мова», «Фізичне виховання», «Безпека праці і життєдіяльності», «Правова культура особистості» див. розділ 2.1.

2.2. Дисципліни за вибором студентів

Прикладна математика. Метою вивчення вищої математики є формування особистості студентів, розвиток їх інтелекту та здібностей до логічного та алгоритмічного мислення. Оволодіння основами математичного апарату, необхідного для розв'язання теоретичних і практичних економічних задач; вміння самостійно знаходити, вивчати і застосовувати наукову літературу та інші інформаційні джерела і ресурси з вищої математики; напрацювання навичок з математичного дослідження прикладних задач, а саме вміння перевести конкретну економічну задачу на математичну мову з наступною побудовою її математичної моделі; вміння досліджувати побудовані математичні моделі тих чи інших економічних процесів; оволодіння методами обробки і аналізу результатів, отриманих при дослідженні розроблених математичних моделей.

Біофізика у тваринництві. Надає студентам глибокі знання в області фізики і основ біофізики, вивчає фізичні та фізико-хімічні явища в біологічних об'єктах, фундаментальні процеси, що становлять основу живої природи. Своєрідність курсу визначається необхідністю вивчення законів фізики, які лежать в основі будь-яких процесів; фізичних характеристик та властивостей (механічних, теплових, електричних, магнітних, оптичних) організму тварин; впливу на тварин різноманітних зовнішніх фізичних факторів (світла, звуку, ультразвуку, інфразвуку, температури, електричних та магнітних полів тощо); здатності тварин сприймати ці фактори та реагувати на них.

Мікробіологія у тваринництві. Завданням даної дисципліни є вивчення класифікації, номенклатури, морфології, фізіології, генетики мікроорганізмів та визначення їх ролі у коло обігу речовин в природі; вивчення впливу на мікроорганізми факторів зовнішнього середовища; вивчення мікрофлори повітря, води, ґрунту, кормів, продуктів харчування, сільськогосподарської і промислової сировини рослинного та тваринного походження.

Кормовиробництво. Програмою дисципліни передбачено вивчення науково-обґрунтованої системи організаційно-господарських, біологічних, технологічних і економічних заходів виробництва, заготівлі і зберігання кормів.

Директиви ЄС та стандарти у тваринництві. Дисципліною передбачено вивчення Директив ЄС та державних нормативних документів щодо технологій виробництва продуктів тваринництва. Студент повинен знати вимоги державної нормативної документації (законів, постанов, стандартів, рекомендацій, інструкцій) та країн ЄС щодо виробництва продуктів тваринництва, уміти оцінювати її відповідність даним вимогам з метою отримання якісної продукції.

Методика дослідної справи. Передбачає вивчення основних принципів методології проведення досліджень у тваринництві, сучасної класифікації та методів проведення зоотехнічних експериментів, способів підбору, систематизації і аналізу наукової інформації та результатів досліджень, порядку оформлення наукової роботи та прав на інтелектуальну власність.

Екологія у тваринництві. Вивчає відносини організмів (особин, популяцій тварин, біоценозів та ін.) між собою та з навколишнім середовищем, загальні закони функціонування екосистем, у тому числі під впливом антропогенних чинників та є основою безпечного виробництва продукції тваринництва.

Біотехнологія у тваринництві. Дисципліна вивчає можливості практичного застосування досягнень фундаментальної біології та отримання біологічно активних речовин для покращення відтворної функції тварин. Отримання та пересадка ембріонів від найкращих племінних тварин дає можливість інтенсифікації селекційного процесу.

Рибництво. Передбачає вивчення організаційної структури ставових рибних господарств, їх облаштування, біологію основних об'єктів культивування в ставовій аквакультури; вплив факторів середовища на життєдіяльність гідробіонтів; основи селекційно-племінної роботи в рибництві, методи та заходи інтенсифікації у ставовому рибництві, методи відтворення риб; основні технологічні процеси у тепловодній і холодноводній аквакультури; основні хвороби риб та лікувально-профілактичні заходи у рибництві.

Основи ветеринарії. Передбачає засвоєння студентами основ анатомічної будови сільськогосподарських тварин, класифікацію та специфіку поширення захворювань, методів та способів профілактики хвороб і лікування сільськогосподарських тварин.

М'ясне скотарство. Освоєння її забезпечує формування у слухачів сучасних глибоких знань щодо проблем м'ясного скотарства за ринкових умов. Програмою передбачено вивчення дисциплін біологія великої рогатої худоби, системи утримання худоби, годівля худоби м'ясних порід, стимулятори продуктивності тварин, виробництво екологічно чистої яловичини, забій та переробка великої рогатої худоби, управління м'ясною продуктивністю худоби.

Економіка тваринництва. Надає студентам знання з питань закономірностей розвитку суспільного виробництва, механізму дії та ефективного використання економічних законів людьми для найбільш повного задоволення їхніх матеріальних і соціально-економічних потреб. Вивчає загальні засади економічного розвитку, загальні основи ринку, суб'єкти ринкової економіки, економічне зростання і соціально-економічний прогрес, світове господарство і міжнародні економічні відносини.

Технологія продуктів забою. Передбачає вивчення проблем формування якісних та технологічних особливостей м'ясної продуктивності сільськогосподарських тварин як сировини для переробної промисловості, організації реалізації забійних тварин на м'ясопереробні підприємства за існуючими системами та нормативною документацією, технології обробки та зберігання продуктів забою тварин, оцінки якісних показників м'яса за його технологічними та кулінарними властивостями, а також методів консервування м'яса і м'ясопродуктів.

Правове регулювання у тваринництві. Передбачає вивчення таких питань: загальна характеристика правового регулювання тваринництва; правове регулювання племінної справи; правове регулювання бджільництва; правове регулювання виробництва та реалізації молока та молочних продуктів; правове регулювання здійснення рибництва та рибальства; правове забезпечення безпечності та якості сільськогосподарської продукції; правове регулювання виробництва та реалізації хутрової та шкіряної продукції; правове регулювання виробництва, заготівлі, приймання, зберігання, транспортування та реалізації яєць свійської птиці; правове регулювання шовківництва; інструментарій державного регулювання галузі тваринництва в Україні.

2.5. НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЛІСОВОГО І САДОВО-ПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Директор – доктор с.-г. наук, професор **Лакида Петро Іванович**

Тел.: (044) 527-85-28 E-mail: lakyda@nubip.edu.ua

Розташування: навчальний корпус № 1, кімн. 119

ННІ організовує і координує навчальний процес підготовки бакалаврів за спеціальностями:

205 «Лісове господарство»

Випускові кафедри:

Біології лісу та мисливствознавства

Тел.: (044) 527-82-38, E-mail: maksimchukn@bigmir.net

Завідувач кафедри – кандидат с.-г. наук, доцент Пузріна Наталія Василівна

Лісівництва Тел.: (044) 527-82-82, E-mail: levchenko@nubip.edu.ua

Завідувач кафедри – доктор с.-г. наук, професор Бондар Анатолій Омелянович

Лісової меліорації та оптимізації лісоаграрних ландшафтів

Тел.: (044) 527-82-37, E-mail: yukhnov@ukr.net

Завідувач кафедри – доктор с.-г. наук, професор Юхновський Василь Юрійович

Лісового менеджменту Тел.: (044) 527-83-70,

E-mail: domashovets@nubip.edu.ua

Завідувач кафедри – кандидат с.-г. наук, доцент Домашовець Галина Степанівна

Лісової таксації та лісовпорядкування

Тел.: (044) 527-85-23, E-mail: aagirs@ukr.net

Завідувач кафедри – доктор с.-г. наук, професор Гірс Олександр Анатолійович

Лісовідновлення і лісорозведення Тел.: (044) 527-87-47,

E-mail: forest_crops@nubip.edu.ua

Завідувач кафедри – кандидат с.-г. наук, професор Маурер Віктор Мельхіорович

206 «Садово-паркове господарство»

Ландшафтної архітектури та садово-паркового будівництва

Тел.: (044) 527-82-96, E-mail: stplyt@yandex.ru

Завідувач кафедри – канд. біол. наук, Сидоренко Ірина Олександрівна

Декоративного садівництва та фітодизайну

Тел.: (044) 258-47-27, E-mail: sp_fito_pzs@ukr.net

Завідувач кафедри – доктор біол. наук, професор Попович Сергій Юрійович

Дендрології та лісової селекції

Тел.: (044) 527-85-18, E-mail: dendrology_nubip@ukr.net

Завідувач кафедри – канд. с.-г. наук, с.н.с. Марчук Юрій Миколайович

**Підготовка бакалаврів
за спеціальністю «ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО»
галузі знань «Аграрні науки та продовольство»**

Форма навчання:	Ліцензований обсяг:
– денна	125 осіб
– заочна	140 осіб
Термін навчання	4 роки
Кредити	240 ЄКТС
Мова викладання	українська
Кваліфікація випускників	бакалавр лісового господарства

Концепція підготовки

Лісове господарство – галузь народного господарства, що займається вивченням, обліком і відтворенням лісів, охороною їх від пожеж, хвороб і шкідників, лісовідновленням і лісорозведенням, регулюванням лісокористування, підвищенням продуктивності лісів. Воно є важливим складовим елементом економіки України.

Підготовка фахівців, висуває на перший план такі основні задачі: підвищення рівня екологічної освіти, громадської свідомості з питань ведення лісового і садово-паркового господарства та зняття соціальної напруги щодо методів і способів лісогосподарювання шляхом інформування населення про наближене до природи лісівництво, багатоцільове використання лісових ресурсів, залучення громадськості до розв'язання лісогосподарських проблем та консультацій з територіальними громадами стосовно прийняття рішень, які мають значне екологічне, рекреаційно-оздоровче та економічне значення і можуть викликати значний соціальний резонанс; підготовка фахівців з організації ведення лісового господарства за принципами наближеного до природи лісівництва; забезпечення багатофункціонального ведення лісового господарства та раціонального, безперервного і невиснажливого, багатоцільового використання лісових ресурсів з врахуванням лісотипологічних умов і ландшафтно-водозбірних принципів лісогосподарювання; збереження природного біологічного різноманіття на всіх рівнях – від генетичного до видового, ландшафтного і екосистемного; забезпечення безперервного, високоефективного виконання насаджень екологічних, економічних і соціальних функцій на місцевому, національному і глобальному рівнях.

Практичне навчання

Базами практичного навчання є навчальні, навчально-наукові та навчально-виробничі лабораторії кафедр інституту та ВП НУБіП України «Боярська лісова дослідна станція», навчально-науково-дослідний розсадник кафедри лісовідновлення та лісорозведення, провідні лісогосподарські підприємства Державного агентства лісових ресурсів України, та районні підприємства житлово-комунального та зеленого господарства.

**Орієнтовна тематика
випускних бакалаврських робіт**

1. Особливості проведення проріджувань та прохідних рубок у соснових насадженнях лісогосподарського підприємства.
2. Природне поновлення сосни звичайної на зрубках лісогосподарського підприємства.
3. Стан охорони лісів від пожеж лісогосподарського підприємства і заходи з його покращення

4. Аналіз методів визначення запасу стиглих ялинових деревостанів лісогосподарського підприємства.
5. Шкідливі комахи соснових молодняків лісогосподарського підприємства, їх лісогосподарське значення.
6. Аналіз сучасного стану мисливської фауни та шляхи оптимізації її чисельності в угіддях лісогосподарського підприємства.
7. Досвід вирощування садивного матеріалу у лісогосподарському підприємстві.
8. Сучасний стан та протиерозійні властивості захисних лісових насаджень лісогосподарського підприємства.
9. Економічні особливості виконання лісогосподарських заходів у лісогосподарському підприємстві із залученням приватних структур.
10. Особливості розмноження мушмули германської зеленими живцями.

Академічні права випусників – можуть продовжити навчання за спеціальностями і спеціалізаціями підготовки магістрів, назви яких наведено у табл. 1.2 розділу 1.3 цього Каталогу.

Сфери зайнятості випусників

Після здобуття кваліфікації бакалавра випусники можуть бути працевлаштовані на лісогосподарські підприємства Державного агентства лісових ресурсів, державні та приватні мисливські господарства а також проектні та наукові лісогосподарські установи.

**Навчальний план підготовки бакалаврів
за спеціальністю «Лісове господарство»**

№ п/п	Назва навчальної дисципліни	Семестр	Обсяг	
			години	кредити ЕКТС
1. ОBOB'ЯЗKOBІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
1	Нарисна геометрія	1	120	4,0
2	Вища математика	1	180	6,0
3	Хімія	1	210	7,0
4	Ботаніка	1,2	240	8,0
5	Фізика	2	150	5,0
6	Інформатика	2	150	5,0
7	Геодезія	2	150	5,0
8	Соціологія	2	90	3,0
9	Загальна екологія	2	90	3,0
10	Генетика	3	90	3,0
11	Дендрологія	3	120	4,0
12	Фізіологія рослин	3	120	4,0
13	Лісова зоологія	3	120	4,0
14	Лісове ґрунтознавство	3,4	210	7,0
15	Біометрія	4	120	4,0
16	Лісова селекція	4	120	4,0
17	Лісова фітопатологія	5	120	4,0
18	Лісознавство	5	150	5,0
19	Економічна теорія	5	90	3,0
20	Лісова ентомологія	6	120	4,0
21	Озеленення населених місць	6	90	3,0
22	Економіка лісового і садово-паркового господарства	7	150	5,0
23	Політологія	7	90	3,0
Разом за обов'язковою складовою			3090	103,0
2. ВИБІРКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
2.1. Дисципліни за вибором університету				
1	Історія української державності	1	120	4,0
2	Іноземна мова	1,2	150	5,0
3	Фізичне виховання**	1-4	120	4,0
4	Українська мова (за професійним спрямуванням)	2	120	4,0
5	Філософія	3	120	4,0
6	Безпека праці і життєдіяльності	4	120	4,0
7	Основи фахової підготовки	1	120	4,0
8	Правова культура особистості	7	60	2,0
Всього за вибором університету			930	31,0
2.2. Дисципліни за вибором студента				
2.2.1. Спеціалізація «Лісове господарство»				
1	Технічна механіка	3	90	3,0
2	Механізація лісогосподарських робіт	3,4	180	6,0
3	Дистанційне зондування землі	4	90	3,0
4	Дендрологія II	4	120	4,0
5	Основи гідротехнічної меліорації	5	90	3,0
6	Недеревні ресурси лісу	5	90	3,0
7	Лісова таксація	5,6	240	8,0
8	Лісівництво	6	180	6,0
9	Лісова пірологія	6	90	3,0
10	Лісове товарознавство	6	90	3,0
11	Лісові культури	6,7	270	9,0
12	Лісова меліорація	7	150	5,0
13	Бухгалтерський облік у лісовому господарстві	7	90	3,0
14	Лісовпорядкування	7,8	150	5,0
15	Транспорт лісу	8	90	3,0

БАКАЛАВРСЬКІ НАВЧАЛЬНІ ПЛАНИ І ПРОГРАМИ

16	Організація лісогосподарського виробництва	8	150	5,0
17	Основи лісоексплуатації	8	120	4,0
18	Природно-заповідна справа	8	90	3,0
Всього за спеціалізацією			2370	79,0
Всього за вибором студентів			2370	79,0
Разом за вибірковою складовою			3300	110,0
3. ІНШІ ВИДИ НАВЧАННЯ				
1	Навчальна практика		600	20,0
2	Виробнича практика		90	3,0
3	Підготовка і захист бакалаврської роботи		120	4,0
Всього			810	27,0
Разом за напрямом підготовки			7200	240,0

Анотації дисциплін навчального плану

1. Обов'язкові навчальні дисципліни

Вища математика. Елементи аналітичної геометрії. Лінійна алгебра. Математичний аналіз. Диференціальне числення функцій однієї змінної. Інтегрування. Функції багатьох змінних. Диференціальні рівняння та ряди.

Хімія. Теоретичні основи хімії. Органічна хімія. Стехіометричні закони. Будова атомів, кінетика хімічних реакцій. Розчини. Окислювально-відновні реакції. Електроліз. Корозія металів, особливості хімії основних елементів. Класифікація органічних сполук. Класифікація катіонів та аніонів. Дія групових реактивів, особливості поділу на групи. Якісні реакції. Аналіз невідомих речовин. Способи визначення концентрації розчинів. Основи методу нейтралізації, перманганатометрія. Визначення концентрації в розчинах відповідних речовин.

Фізика. Механіка, кінематика та динаміка точки і твердого тіла. Молекулярна фізика та термодинаміка. Електростатика. Електричний струм та електромагнетизм. Коливання та хвилі. Оптика. Елементи квантової механіки. Будова ядра. Радіоактивність. Вплив радіації на біологічні об'єкти.

Інформатика. Апаратне і програмне забезпечення ЕОМ. Персональні комп'ютери. Система програмного забезпечення. Мови програмування. Алгоритмізація та програмування задач. Реалізація задач на ПК.

Біометрія. Основи теорії ймовірності. Числові характеристики та моделі розподілу випадкової величини. Статистики. Найпростіші моделі дисперсійного аналізу. Кореляційний аналіз. Вибіркові методи як основа одержання лісівничої інформації.

Загальна екологія. Теоретичні основи екології. Вчення про біосферу. Екосистема і біогеоценоз. Трофічні ланцюги. Забруднення навколишнього середовища. Лісогосподарське виробництво та його вплив на довкілля. Економічна ефективність природоохоронних заходів.

Технічна механіка. Статика, кінематика, динаміка. Міцність та деформація деревини при різних видах навантаження. Елементи вантажопідйомних машин.

Нарисна геометрія. Ортогональні проекції. Аксонометрія. Проекційне креслення. Вигляди, розрізи та перерізи. Ескізи та робоче креслення. Елементи конструктивних з'єднань. Складальне креслення. Деталювання.

Ботаніка. Будова, життєдіяльність рослин та їх різноманітність. Нижчі та вищі рослини, їх походження, філогенетичні зв'язки, значення для народного і лісового господарства. Морфологія і продуктивність лісових біогеоценозів, їх раціональне використання та охорона.

Дендрологія. Екологія рослин. Вид, внутрішньовидові систематичні одиниці. Типи ареалів. Життєві форми і цикли. Філогенетична система. Дендрофлора України. Інтродукція рослин. Фітоценологія. Лісові формації та асоціації.

Генетика Гібридологічний метод. Цитологічні і молекулярні основи спадковості. Хромосомна і цитоплазматична спадковість.

Лісове ґрунтознавство. Процеси ґрунтоутворення. Мінеральна та органічна частини ґрунту. Ґрунтоутворюючі процеси. Закономірність поширення ґрунтів в Україні. Лісорослинні властивості ґрунтів.

Фізіологія рослин. Фізіологія рослинної клітини. Водобмін рослин. Фотосинтез. Дихання. Мінеральне живлення. Ріст і розвиток рослин. Дозрівання плодів і насіння. Пристосування та стійкість рослин.

Геодезія. Розглядаються загальні геодезичні поняття; орієнтування ліній на місцевості; координати в геодезії; теодолітне знімання; способи визначення площ ділянок; геометричне нівелювання; інженерне проектування по профілю; нівелювання поверхні; рельєф місцевості; топографічна карта; номенклатура карт; розв'язування задач на топографічній карті; тахеометричне знімання; основи аерофотозйомки та дешифрування аерознімків; топографо-геодезичні роботи при лісовпорядкуванні.

Метеорологія. Вплив метеорологічних чинників на ріст та розвиток рослин, їх урахування під час проведення лісогосподарських заходів. Вплив лісу на окремі метеорологічні показники та кліматичний режим місцевості.

Природно-заповідна справа. Розглядаються поняття, завдання екологічної освіти і екологічного виховання; основні напрямки, форми і методи природно-охоронної пропаганди на базі природно-заповідних територій; екологічна стежка як засіб екоосвіти, виховання і рекреації; екологічний рух; релігія і охорона природи.

Лісова фітопатологія. Збудники хвороб сіянців, насаджень, насіння, хвої, листків та симптоми їх прояву. Кореневі та стовбурні гнилі. Домові, їстівні та отруйні гриби. Методи і засоби захисту лісу. Технологія захисту лісу.

Лісова ентомологія. Біологія, систематика і класифікація комах. Екологічні чинники та трофічні зв'язки. Методи та засоби захисту насаджень. Хвоє- та листогризучі, стовбурові шкідники. Шкідники насіння, розсадників, молодих насаджень та деревини.

Лісознавство. Лісознавство, як вчення про природу лісу. Біологія, морфологія, типологія та екологія лісу. Поновлення, формування та ріст. Практичне лісівництво. Системи та способи рубок лісу. Рубки догляду. Підвищення продуктивності лісів.

Економіка лісового і садово-паркового господарства. Дія законів попиту, пропозицій, вартості та конкуренції. Виробничо-ресурсний потенціал за умов становлення ринкової системи господарювання. Формування валового суспільного продукту при державному регулюванні розвитку економіки.

Безпека праці і життєдіяльності. Загальні закономірності виникнення і розвитку небезпек, надзвичайних ситуацій. Їх властивості, можливий вплив на життя і здоров'я людини. Безпека життєдіяльності в умовах надзвичайних ситуацій. Організація і управління безпекою життєдіяльності. Законодавство з охорони праці. Основи гігієни праці та виробничої санітарії. Надання першої до лікарської допомоги. Забезпечення здорових умов праці у народному господарстві.

Лісова селекція. Методи селекції. Селекційна інвентаризація насаджень. Селекція основних лісотвірних порід.

Лісова зоологія. Видовий склад та особливості поширення представників лісової фауни; наслідки антропогенного впливу на лісову фауну; приклади позитивного та негативного впливу ссавців та птахів на лісове середовище; розуміння причин зникнення тварин та способи їх збереження; основи законодавства щодо охорони тваринного світу.

Озеленення населених місць. Роль зелених насаджень у формуванні довкілля. Проектування об'єктів озеленення. Технологія садово-паркового будівництва. Озеленення сіл та міст. Асортимент деревних рослин для озеленення.

Соціологія. Соціальна сутність. Формування поведінки людини в процесі трудової активності та місце в системі мотивації та засобів соціального контролю. Роль трудового колективу та малої групи в досягненні мети виробництва.

Політологія. Закони, структура та функції політології. Влада і владні відносини. Політична система суспільства, місце і роль у ній держави. Політична свідомість і політична культура. Політика і національні відносини. Національно-державний розвиток України.

2. Вибіркові навчальні дисципліни

2.1. Дисципліни за вибором університету

Анотації дисциплін «Українська мова (за професійним спрямуванням)», «Етнокультурологія», «Історія української державності», «Іноземна мова», «Філософія», «Правова культура особистості», «Фізичне виховання» див. розділ 2.1.

Основи фахової підготовки. Дисципліна розкриває перед студентами - першокурсниками особливості навчання в вузі, права та обов'язки студентів вузу, історію лісогосподарського факультету та історію Національного університету біоресурсів і природокористування України, внутрішній розпорядок вузу, організацію навчального процесу, форми навчальної роботи згідно з навчальним планом, гігієну розумової праці та загальні правила роботи із книгою та бібліотекою. Наголошується на традиційних особливостях вивчення окремих груп дисциплін, що склалися на факультеті, необхідності вивчення загальноосвітніх, загальноінженерних, біологічних та спеціальних дисциплін.

2.2. Дисципліни за вибором студентів

2.2.1. Спеціалізація «Лісове господарство»

Основи гідротехнічної меліорації. Теоретичні основи гідротехнічних меліорацій лісових земель, зрошення лісових розсадників і плантацій. Джерела зрошення і обводнення, засолення ґрунтів та заходи боротьби з ним. Осушення відкритими каналами та горизонтальним дренажем. Використання осушувально-зволожувальних систем та спеціальних способів осушення.

Механізація лісогосподарських робіт. Будова ґрунтообробних, насіннезбиральних, посівних, лісосадильних машин. Машини для захисту та охорони лісу. Механізація рубок догляду за лісом. Комплектування машинно-тракторних агрегатів.

Лісівництво. Практичне лісівництво. Системи та способи рубок лісу. Рубки догляду. Підвищення продуктивності лісів.

Лісові культури. Висвітлено питання з лісонасінної справи, організації лісових розсадників, особливості вирощування садивного матеріалу, лісокультурного районування, створення та вирощування культур основних лісотвірних та цінних деревних порід. Лісонасіннева справа, лісові розсадники, лісокультурне районування та технологія створення штучних лісових насаджень.

Лісова таксація. Таксація дерева та деревної продукції. Лісівничо-таксаційні ознаки та таксаційна будова насаджень. Методи визначення запасу та деревного приросту. Таксація лісових масивів. Основні підходи до таксації недеревних ресурсів лісу.

Лісова пірологія. Лісова пірологія розглядає основи теорії горіння; залежність пожежної небезпеки від природи лісу і погодних умов, дає класифікацію лісових пожеж. Вивчаються профілактичні протипожежні заходи, роботи лісопожежних служб, роль засобів зв'язку в оперативному виявленні пожеж, технічні прийоми і тактика гасіння лісових пожеж, оцінка збитків від пожеж. Основи теорії горіння. Класифікація лісових пожеж. Профілактичні заходи. Лісопожежні служби. Технічні засоби і тактика гасіння лісових пожеж. Оцінка збитків.

Лісова меліорація. Основні лісівничі та лісомеліоративні принципи, що обумовлюють технологію створення та вирощування захисних лісових насаджень. Ерозія ґрунтів і боротьба з нею. Агротехнічні особливості створення та вирощування лісомеліоративних насаджень на еродованих землях. Піски, їх закріплення та господарське освоєння.

Організація лісогосподарського виробництва. Організація виробництва як прикладна економічна дисципліна. Підприємства лісового господарства. Організація праці. Оплата праці. Організація використання засобів виробництва. Організація лісокористування, охорони та захисту лісу, лісовідновлення, лісопромислової діяльності. Оперативне планування виробничої діяльності. Фінансове забезпечення виробництва. Оперативний аналіз виробничої діяльності.

Дендрологія. Екологія рослин. Вид, внутрішньовидові систематичні одиниці. Типи ареалів. Життєві форми і цикли. Філогенетична система. Дендрофлора України. Інтродукція рослин. Фітоценологія. Лісові формації та асоціації.

Основи лісоексплуатації. Лісосічний фонд, основні фази лісоексплуатації. Організація лісосічних робіт. Основи теорії обробки деревини. Способи переміщення деревини. Продуктивність лісозаготівельних та деревообробних машин та механізмів.

Лісовпорядкування. Лісовпорядкування як система заходів по інвентаризації лісу та організації лісового господарства. Економічні основи лісовпорядкування на Україні. Поділ лісів на категорії захисності. Господарська організація лісового господарства. Стиглість лісових насаджень. Організація ведення лісового господарства. Інвентаризація лісового фонду. Державний облік лісів та державний лісовий кадастр. Проектування під час лісовпорядкування таких видів робіт, як: головне користування лісом; рубки, пов'язані з веденням лісового господарства; побічні користування; лісовідновлення та лісорозведення тощо. Проектування лісогосподарських заходів та їхня економічна ефективність. Методи лісовпорядкування та їх класифікація. Структура та сучасний порядок робіт ВО «Укрдержліспроект».

Бухгалтерський облік в лісовому господарстві. Дисципліна вивчає безпосередньо облік як функцію управління. Основними елементами, що вивчаються в курсі є: система бухгалтерських рахунків, форми ведення обліку, звітність та правило подвійного запису як основне правило обліку. Також розглядаються питання аудиту

Недеревні ресурси лісу. Дисципліна вивчає методи раціонального використання не деревних лісових ресурсів, шляхи підвищення якості і продуктивності кормових угідь, методи збору врожаїв, технологію збору фуражу, диких фруктів, ягід, грибів, лікарських рослин, березового соку. Розглядаються основи бджільництва.

Транспорт лісу. Дисципліна «Транспорт лісу» складається з таких основних розділів: Технологія лісозаготівельного виробництва, організація транспортних робіт у лісовому господарстві, автомобільний, залізничний та водний транспорт.

Лісове товарознавство. Структура, склад, фізичні та механічні властивості деревини, способи їх модифікації, вади деревини, способи сушки та зберігання лісопродукції. Властивості продукції лісозаготівельного, лісопильно-стругального, спеціальних видів виробництв: стандартні розміри, допуски, припуски, сортування, обмір, облік, маркування.

Дистанційне зондування землі. Методи дистанційного зондування Землі (ДЗЗ) базуються на реєстрації і подальшій інтерпретації відбитої сонячної радіації від поверхні ґрунту, рослинності, води та інших об'єктів. Винос пристроїв, що реєструють, у повітряний або навколороземний простір дозволяє одержати значно більш широке охоплення території порівняно з наземними методами досліджень. При дистанційному зондуванні значний вплив на якість і застосовність одержуваних даних чинять спектральний діапазон зйомки, просторова точність, радіометрична точність, просторове охоплення, оперативність і повторюваність зйомки, вартість даних.

**Підготовка бакалаврів
за спеціальністю «САДОВО-ПАРКОВЕ ГОСОПОДАРСТВО»
галузі знань «Аграрні науки та продовольство»**

Форма навчання:	Ліцензований обсяг, осіб:
– денна	100 осіб
– заочна	60 осіб
Термін навчання	4 роки
Кредити	240 ЄКТС
Мова викладання	українська
Кваліфікація випускників	бакалавр садово-паркового господарства

Концепція підготовки

Садово-паркове господарство – галузь народного господарства, що займається вивченням, обліком і відтворенням парків, скверів загального користування і лісопарків, охороною їх від пожеж, хвороб і шкідників, лісовідновленням і лісорозведенням, регулюванням і підвищенням естетичного та санітарного гігієнічного стану насаджень. Воно є важливим складовим елементом економіки України.

Підготовка фахівців, висуває на перший план такі основні задачі: підвищення рівня екологічної освіти, громадської свідомості з питань ведення садово-паркового господарства та зняття соціальної напруги щодо методів і способів лісогосподарювання шляхом інформування населення про наближене до природи лісівництво, багатоцільове використання лісових ресурсів, залучення громадськості до розв'язання лісогосподарських проблем та консультацій з територіальними громадами стосовно прийняття рішень, які мають значне екологічне, рекреаційно-оздоровче та економічне значення і можуть викликати значний соціальний резонанс; підготовка фахівців з організації ведення садово-паркового господарства за принципами наближеного до природи лісівництва; збереження природного біологічного різноманіття на всіх рівнях – від генетичного до видового, ландшафтного і екосистемного; забезпечення безперервного, високоефективного виконання насаджень екологічних, економічних і соціальних функцій на місцевому, національному і глобальному рівнях.

Практичне навчання

Базами практичного навчання є навчальні, навчально-наукові та навчально-виробничі лабораторії кафедр інституту та ВП НУБіП України «Боярська лісова дослідна станція», навчально-науково-дослідний розсадник кафедри лісовідновлення та лісорозведення, Ботанічний сад НУБіП України, центральний ботанічний сад ім. М.М. Гришка НАН України, Ботанічний сад ім. Фоміна; корпорація «Укрзеленбуд», КП «Київзеленбуд» та районні трести по утриманню зелених насаджень, обласні та районні підприємства житлово-комунального та зеленого господарства.

**Орієнтовна тематика
випускних бакалаврських робіт**

1. Особливості проведення доглядових рубань насаджень різного функціонального призначення.
2. Досвід вирощування садивного матеріалу у декоративному розсаднику.
3. Проектні пропозиції щодо реконструкції насаджень дендропарку в м. Кіровограді.

4. Проектні пропозиції щодо реконструкції територій парків-пам'яток садово-паркового мистецтва.
5. Проект озеленення і благоустрою території школи та дитячих дошкільних закладів.
6. Дендрологічна оцінка існуючого асортименту голонасінних та перспективи поповнення колекції декоративних форм у Національному ботанічному саду ім. М.М. Гришка.
7. Технологічні особливості вигонки сортів Tulipa L. та Crocus L.
8. Особливості розмноження мушмули германської зеленими живцями.

Академічні права випусників – можуть продовжити навчання за спеціальностями і спеціалізаціями підготовки магістрів, назви яких наведено у табл. 1.2 розділу 1.3 цього Каталогу.

Сфери зайнятості випусників

Після здобуття кваліфікації бакалавра випусники можуть бути працевлаштовані на комунальні підприємства по утриманню зелених насаджень, державні та приватні підприємства, а також проектні та наукові установи.

**Навчальний план підготовки бакалаврів
за спеціальністю «Садово-паркове господарство»**

№ п/п	Назва навчальної дисципліни	Семестр	Обсяг	
			години	кредити ЕКТС
1. ОBOB'ЯЗKOBІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
1	Нарисна геометрія	1	120	4,0
2	Вища математика	1	180	6,0
3	Хімія	1	210	7,0
4	Ботаніка	1,2	240	8,0
5	Фізика	2	150	5,0
6	Інформатика	2	150	5,0
7	Геодезія	2	150	5,0
8	Соціологія	2	90	3,0
9	Загальна екологія	2	90	3,0
10	Генетика	3	90	3,0
11	Дендрологія	3	120	4,0
12	Фізіологія рослин	3	120	4,0
13	Лісова зоологія	3	120	4,0
14	Лісове ґрунтознавство	3,4	210	7,0
15	Біометрія	4	120	4,0
16	Лісова селекція	4	120	4,0
17	Лісова фітопатологія	5	120	4,0
18	Лісознавство	5	150	5,0
19	Економічна теорія	5	90	3,0
20	Лісова ентомологія	6	120	4,0
21	Озеленення населених місць	6	90	3,0
22	Економіка лісового і садово-паркового господарства	7	150	5,0
23	Політологія	7	90	3,0
Разом за обов'язковою складовою			3090	103,0
2. ВИБІРKOBІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
2.1. Дисципліни за вибором університету				
1	Історія української державності	1	120	4,0
2	Іноземна мова	1,2	150	5,0
3	Фізичне виховання**	1-4	120	4,0
4	Українська мова (за професійним спрямуванням)	2	120	4,0
5	Філософія	3	120	4,0
6	Безпека праці і життєдіяльності	4	120	4,0
7	Основи фахової підготовки	1	120	4,0
8	Правова культура особистості	7	60	2,0
Всього за вибором університету			930	31,0
2.2. Дисципліни за вибором студентів				
2.2.1. Спеціалізація «Садово-паркове господарство»				
1	Механізація СПР	3	120	4,0
2	Декоративна дендрологія	4	210	7,0
3	Декор розсадники і насінництво	5	120	4,0
4	Основи містобудування	5	90	3,0
5	Ландшафтна графіка з основами образотворчого мистецтва	4	90	3,0
6	Квітникарство	5,6	210	7,0
7	Рекреаційне лісівництво	6	120	4,0
8	Лукивництво і газони	6	120	4,0
9	Ландшафтна архітектура	6,7	210	7,0
10	Інвентаризація СПО	6,7	180	6,0
11	Садово-паркове будівництво	7,8	180	6,0
12	Інженерне обладнання СПО	7	90	3,0
13	Декоративні рослини закритого ґрунту	7	90	3,0
14	Основи лісорозведення	8	90	3,0

15	Організація виробництва	8	90	3,0
16	Урбоекологія та фітомеліорація	8	90	3,0
17	Топіарне мистецтво	8	90	3,0
18	Основи аранжування	8	90	3,0
19	Інтродукція та адаптація декоративних рослин	8	90	3,0
Всього за спеціалізацією			2370	79,0
Всього за вибором студентів			2370	79,0
Разом за вибірковою складовою			3300	110,0
3. ІНШІ ВИДИ НАВЧАННЯ				
1	Навчальна практика		600	20,0
2	Виробнича практика		90	3,0
3	Підготовка і захист бакалаврської роботи		120	4,0
Всього			810	27,0
Разом за напрямом підготовки			7200	240,0

Анотації дисциплін навчального плану

1. Обов'язкові навчальні дисципліни

Вища математика. Елементи аналітичної геометрії. Лінійна алгебра. Математичний аналіз. Диференціальне числення функцій однієї змінної. Інтегрування. Функції багатьох змінних. Диференціальні рівняння та ряди.

Хімія. Теоретичні основи хімії. Органічна хімія. Стехіометричні закони. Будова атомів, кінетика хімічних реакцій. Розчини. Окислювально-відновні реакції. Електроліз. Корозія металів, особливості хімії основних елементів. Класифікація органічних сполук. Класифікація катіонів та аніонів. Дія групових реактивів, особливості поділу на групи. Якісні реакції. Аналіз невідомих речовин. Способи визначення концентрації розчинів. Основи методу нейтралізації, перманганатометрія. Визначення концентрації в розчинах відповідних речовин.

Фізика. Механіка, кінематика та динаміка точки і твердого тіла. Молекулярна фізика та термодинаміка. Електростатика. Електричний струм та електромагнетизм. Коливання та хвилі. Оптика. Елементи квантової механіки. Будова ядра. Радіоактивність. Вплив радіації на біологічні об'єкти.

Інформатика. Апаратне і програмне забезпечення ЕОМ. Персональні комп'ютери. Система програмного забезпечення. Мови програмування. Алгоритмізація та програмування задач. Реалізація задач на ПК.

Біометрія. Основи теорії ймовірності. Числові характеристики та моделі розподілу випадкової величини. Статистики. Найпростіші моделі дисперсійного аналізу. Кореляційний аналіз. Вибіркові методи як основа одержання лісівничої інформації.

Загальна екологія. Теоретичні основи екології. Вчення про біосферу. Екосистема і біогеоценоз. Трофічні ланцюги. Забруднення навколишнього середовища. Лісогосподарське виробництво та його вплив на довкілля. Економічна ефективність природоохоронних заходів.

Технічна механіка. Статика, кінематика, динаміка. Міцність та деформація деревини при різних видах навантаження. Елементи вантажопідйомних машин.

Нарисна геометрія. Ортогональні проекції. Аксонометрія. Проекційне креслення. Вигляди, розрізи та перерізи. Ескізи та робоче креслення. Елементи конструктивних з'єднань. Складальне креслення. Деталювання.

Ботаніка. Будова, життєдіяльність рослин та їх різноманітність. Нижчі та вищі рослини, їх походження, філогенетичні зв'язки, значення для народного і лісового господарства. Морфологія і продуктивність лісових біогеоценозів, їх раціональне використання та охорона.

Дендрологія. Екологія рослин. Вид, внутрішньовидові систематичні одиниці. Типи ареалів. Життєві форми і цикли. Філогенетична система. Дендрофлора України. Інтродукція рослин. Фітоценологія. Лісові формації та асоціації.

Генетика Гібридологічний метод. Цитологічні і молекулярні основи спадковості. Хромосомна і цитоплазматична спадковість.

Лісове ґрунтознавство. Процеси ґрунтоутворення. Мінеральна та органічна частини ґрунту. Ґрунтоутворюючі процеси. Закономірність поширення ґрунтів в Україні. Лісорослинні властивості ґрунтів.

Фізіологія рослин. Фізіологія рослинної клітини. Водобмін рослин. Фотосинтез. Дихання. Мінеральне живлення. Ріст і розвиток рослин. Дозрівання плодів і насіння. Пристосування та стійкість рослин.

Геодезія. Розглядаються загальні геодезичні поняття; орієнтування ліній на місцевості; координати в геодезії; теодолітне знімання; способи визначення площ ділянок; геометричне нівелювання; інженерне проектування по профілю; нівелювання поверхні; рельєф місцевості; топографічна карта; номенклатура карт; розв'язування задач на топографічній карті; тахеометричне знімання; основи аерофотозйомки та дешифрування аерознімків; топографо-геодезичні роботи при лісовпорядкуванні.

Метеорологія. Вплив метеорологічних чинників на ріст та розвиток рослин, їх урахування під час проведення лісогосподарських заходів. Вплив лісу на окремі метеорологічні показники та кліматичний режим місцевості.

Природно-заповідна справа. Розглядаються поняття, завдання екологічної освіти і екологічного виховання; основні напрямки, форми і методи природно-охоронної пропаганди на базі природно-заповідних територій; екологічна стежка як засіб екоосвіти, виховання і рекреації; екологічний рух; релігія і охорона природи.

Лісова фітопатологія. Збудники хвороб сіянців, насаджень, насіння, хвої, листків та симптоми їх прояву. Кореневі та стовбурні гнилі. Домові, їстівні та отруйні гриби. Методи і засоби захисту лісу. Технологія захисту лісу.

Лісова ентомологія. Біологія, систематика і класифікація комах. Екологічні чинники та трофічні зв'язки. Методи та засоби захисту насаджень. Хвоє- та листогризучі, стовбурові шкідники. Шкідники насіння, розсадників, молодих насаджень та деревини.

Лісознавство. Лісознавство, як вчення про природу лісу. Біологія, морфологія, типологія та екологія лісу. Поновлення, формування та ріст. Практичне лісівництво. Системи та способи рубок лісу. Рубки догляду. Підвищення продуктивності лісів.

Економіка лісового і садово-паркового господарства. Дія законів попиту, пропозицій, вартості та конкуренції. Виробничо-ресурсний потенціал за умов становлення ринкової системи господарювання. Формування валового суспільного продукту при державному регулюванні розвитку економіки.

Безпека праці і життєдіяльності. Загальні закономірності виникнення і розвитку небезпек, надзвичайних ситуацій. Їх властивості, можливий вплив на життя і здоров'я людини. Безпека життєдіяльності в умовах надзвичайних ситуацій. Організація і управління безпекою життєдіяльності. Законодавство з охорони праці. Основи гігієни праці та виробничої санітарії. Надання першої до лікарської допомоги. Забезпечення здорових умов праці у народному господарстві.

Лісова селекція. Методи селекції. Селекційна інвентаризація насаджень. Селекція основних лісотвірних порід.

Лісова зоологія. Видовий склад та особливості поширення представників лісової фауни; наслідки антропогенного впливу на лісову фауну; приклади позитивного та негативного впливу ссавців та птахів на лісове середовище; розуміння причин зникнення тварин та способи їх збереження; основи законодавства щодо охорони тваринного світу.

Озеленення населених місць. Роль зелених насаджень у формуванні довкілля. Проектування об'єктів озеленення. Технологія садово-паркового будівництва. Озеленення сіл та міст. Асортимент деревних рослин для озеленення.

Соціологія. Соціальна сутність. Формування поведінки людини в процесі трудової активності та місце в системі мотивації та засобів соціального контролю. Роль трудового колективу та малої групи в досягненні мети виробництва.

Політологія. Закони, структура та функції політології. Влада і владні відносини. Політична система суспільства, місце і роль у ній держави. Політична свідомість і політична культура. Політика і національні відносини. Національно-державний розвиток України.

2. Вибіркові навчальні дисципліни

2.1. Дисципліни за вибором університету

Анотації дисциплін «Українська мова (за професійним спрямуванням)», «Етнокulturологія», «Історія української державності», «Іноземна мова», «Філософія», «Правова культура особистості», «Фізичне виховання» див. розділ 2.1.

Основи фахової підготовки. Дисципліна розкриває перед студентами - першокурсниками особливості навчання в вузі, права та обов'язки студентів вузу, історію лісогосподарського факультету та історію Національного університету біоресурсів і природокористування України, внутрішній розпорядок вузу, організацію навчального процесу, форми навчальної роботи згідно з навчальним планом, гігієну розумової праці та загальні правила роботи із книгою та бібліотекою. Наголошується на традиційних особливостях вивчення окремих груп дисциплін, що склалися на факультеті, необхідності вивчення загальноосвітніх, загальноінженерних, біологічних та спеціальних дисциплін.

2.2. Дисципліни за вибором студентів

2.2.1 Спеціалізація «Садово-паркове господарство»

Декоративні розсадники і насінництво. Проектування заходів з вирощування декоративного садивного матеріалу. Агротехнічні та технологічні особливості вирощування садивного матеріалу декоративних деревних рослин. Організація робіт в декоративних розсадниках.

Ландшафтна таксація. Методологічні основи, методи і об'єкти ландшафтної таксації. Основи ландшафтно-таксаційних вимірювань. Таксація об'єму стовбурів зрубаних дерев. Таксація деревної продукції. Основні ландшафтно-таксаційні показники рекреаційних насаджень і методи їх визначення. Таксаційна будова рекреаційних насаджень. Визначення деревного запасу деревостану. Таксація сортиментної та товарної структури, лісосічний фонд. Таксація деревного приросту окремих дерев. Визначення приросту деревостану. Інвентаризація лісів рекреаційного призначення. Особливості використання матеріалів аерофотозйомки для ландшафтної таксації.

Рекреаційне лісівництво. Розглядає теоретичну та практичну основу ведення господарства в лісах рекреаційного призначення. Приділяється увага застосуванню диференційованого ведення господарства у лісах різних категорій із призначенням різних способів та видів рубок лісу з метою формування здорових, господарсько-цінних, естетично привабливих та комфортних для відпочинку лісових насаджень за умови збереження їхньої стійкості до рекреаційного впливу. Розглядається класифікація лісових і лісопаркових ландшафтів, їх естетичні та гігієнічні властивості. Вивчаються сукцесії лісових біогеоценозів за умови різних стадій рекреаційної дигресії.

Декоративна дендрологія. Дисципліна декоративна дендрологія відноситься до фундаментальних дисциплін і є невід'ємною частиною програми підготовки фахівців садово-паркового господарства. Декоративна дендрологія дає можливість вивчити морфологічні, біологічні та екологічні особливості, декоративні якості видів деревних рослин та їх використання в озелененні. При вивченні дисципліни декоративна дендрологія використовують знання, здобуті ними під час вивчення ботаніки, ґрунтознавства, фізики та ін.. По закінченню вивчення дисципліни студенти повинні орієнтуватись у видовому асортименті деревних рослин, знати відношення видів до дії різних економічних факторів.

Ландшафтна архітектура. В межах дисципліни вивчаються історичні, соціальні та містобудівельні аспекти формування ландшафтних об'єктів. Наводиться історичний огляд розвитку садово-паркових стилів та їх вплив на сучасні тенденції розвитку ландшафтної архітектури. Розглядаються теоретичні основи і практичні методи ландшафтного проектування, зокрема архітектурно-планувальна та об'ємно-просторова система формування паркового простору, використання природних та штучних компонентів в побудові садово-паркової композиції.

Квітникарство. Дисципліна «Квітникарство» передбачає вивчення біологічних та екологічних особливостей розвитку, розмноження та вирощування квітково-декоративних культур незахищеного ґрунту, оволодіння теоретичними знаннями особливостей росту та розвитку однорічних, дворічних, багаторічних квітково-декоративних рослин, що використовують для створення різного типу квітників, здобути практичні навички з їх розмноження та посадки на квітники, розробки проектів квітників та винесення їх на об'єкти СПБ. У другій частині курсу передбачається вивчення технології вирощування культур в захищеному ґрунті в умовах промислового виробництва.

Луківництво і газони. В курсі розглядаються теоретичні та практичні аспекти інтродукції газонів, детально розкриваються питання класифікації газонів та еколого-біологічної характеристики газонних трав; методи екологічної оцінки газонних трав і біологічні основи добору видів для газонної культури; комплекс питань зі створення та утримання культурних багаторічних газонів різного призначення, висвітлено теоретичні та практичні основи селекції і насінництва основних видів газонних трав в Україні та за кордоном, організація сортового насінництва газонних трав.

Садово-паркове будівництво. Садово-паркове будівництво є важливою складовою частиною у загальному комплексі містобудування та міського господарства. Включає коло різноманітних за ступенем складності питань пов'язаних із проектуванням, будівництвом, експлуатацією садово-паркових об'єктів, створенням, формуванням і утриманням важливої їх складової – декоративних насаджень. Садово-паркове будівництво це складний комплекс заходів, які передбачають вирішення різноманітних задач правового, агротехнічного, естетичного, організаційного, експлуатаційно-господарського, економічного характеру, направлених на створення садово-паркових об'єктів різноманітного призначення.

Основи аранжування. В обсязі навчальної дисципліни «Основи аранжування» студенти опановують навички по створенню квіткових композицій із використанням природного рослинного матеріалу живого, консервованого або штучного. Освоюють теоретичні та практичні знання з підбору рослин, їх заготівлі, правил консервації та модифікації. Особливе значення приділяється вихованню художнього та естетичного смаку, умінню вільно працювати в різних стилях та напрямках аранжування. В процесі вивчення дисципліни студенти освоюють компонування матеріалу за основними правилами композиційного рішення в європейському квітковому дизайну.

Ландшафтна графіка з основами образотворчого мистецтва. Курс занять з дисципліни «Ландшафтна графіка» розрахований на студентів третього року навчання за напрямом 6.090103 «Лісове і садово-паркове господарство» і охоплює питання, які надають знання і навички для грамотного оформлення проектних рішень, організації об'єктів садово-паркового господарства та зелених зон населених місць. Оволодіння технічними прийомами, вимогами та нормативами графічного оформлення, що активно застосовуються при виконанні графічної частини проектної документації, є важливою умовою підготовки фахівців лісового і садово-паркового господарства.

Декоративні рослини закритого ґрунту. Дисципліна «Декоративні рослини закритого ґрунту» передбачає вивчення біологічних особливостей росту та розвитку рослин субтропічних та тропічних регіонів зростання, а також зон із посушливим кліматом. Програмою передбачено вивчення 150 видів представників більше 80 родів, що є представниками біля 45 родин. Дана дисципліна є нормативною в підготовці фахівців за напрямом підготовки «Лісове і садово-паркове господарство», вивчається у 7 семестрі, є розширеним варіантом знань набутих при вивченні ботаніки, дендрології та квітникарства, оскільки вивчає трав'янисті та деревні рослини вище означених регіонів з високими декоративними ознаками. Дана дисципліна є базовою для дисципліни «Фітодизайн закритого середовища», яку вивчають у третьому семестрі магістратури.

Інвентаризація СПО. Нормативно-законодавча база спрямована на розвиток садово-паркових об'єктів. Науково-теоретичні основи організації садово-паркових об'єктів. Організація та порядок проведення інвентаризації садово-паркових об'єктів лісового фонду. Інвентаризація зелених насаджень у містах та інших населених пунктах. Використання даних інвентаризації садово-паркових об'єктів.

Основи лісорозведення. Висвітлено питання пов'язані з відтворенням лісів в урбанізованих ландшафтах. Розглянуто принципи добору типів лісових насаджень, різного цільового призначення та агротехніку їх створення та вирощування.

Організація СПГ. Розглядається система управління СПГ. Основи планування в садово-парковому господарстві. Організація проектування в озелененні міст і селищ. Організація будівництва в СПГ. Методи керівництва трудовими колективами.

Урбоекологія та фітомеліорація. Навчальної дисципліна «Урбоекологія та фітомеліорація» передбачає вивчення закономірностей формування біогеоценотичного покриву урбанізованих територій та теоретичних основ оптимізації урбоекосистем. Урбоекологія поряд з іншими дисциплінами екологічного спрямування, розкриває вплив урбанізації на природне середовище, динаміку змін міських ландшафтів та сприяє формуванню екологічного мислення. Одними з найбільш ефективних засобів захисту урбанізованих територій від несприятливих природних явищ і техногенного впливу, оптимізації середовища існування людини є фітомеліоративні, зокрема лісомеліоративні.

Топіарне мистецтво. Дисципліною передбачено вивчення історії топіарного мистецтва, елементів топіарного мистецтва (живоплотів, бордюрів, живих стін, боскетів, зелених кабінетів, шпалер, лабіринтів, алей та інші). Вивчення технології вирощування та закладання живоплотів. Особливості формування та стриження. Вивчення технології створення каркасу.

Інтродукція та адаптація декоративних рослин. Інтродукція та адаптація рослин мають велике теоретичне і практичне значення. Під час вивчення дисципліни студенти знайомляться з теоретичними та практичними аспектами інтродукції рослин, набувають навичок роботи з методиками оцінки успішності та перспективності інтродукції. Окрім цього розглядаються біоекологічні особливості деревних рослин в умовах інтродукції.

Інженерне обладнання СПО. В навчальному курсі «Інженерне обладнання садово-паркових об'єктів» детально вивчаються питання інженерного благоустрою садово-паркових об'єктів, в основу яких входять проекти комплексного горизонтального та вертикального планування, завдяки чому вирішується висотна структура території для здійснення архітектурно-художніх та інженерно-технічних завдань, які постають перед фахівцями садово-паркового господарства. Разом із тим вивчаються методи розміщення та способи прокладання підземних комунікацій та наземних інженерних мереж на озеленювальних територіях.

Основи містобудування. Навчальна дисципліна «Основи містобудування» покликана ознайомити студентів з основами містобудівного проектування та місцем ландшафтного планування в його структурі.

2.6. ФАКУЛЬТЕТ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ

Декан – доктор біологічних наук, професор, академік НААН України
Цвіліховський Микола Іванович

Тел.: (044) 527-82-31 E-mail: m_tsvilikhovsky@nubip.edu.ua

Розташування: навчальний корпус № 12, кімн. 324 блок «Г»

Факультет організує і координує навчальний процес підготовки бакалаврів за спеціальністю:

211 Ветеринарна медицина

Випускові кафедри:

Акушерства гінекології та біотехнології відтворення тварин

Тел.: (044) 527-83-46 E-mail: akusherstvo@nubip.edu.ua

Завідувач кафедри - доктор ветеринарних наук, професор

Любецький Віталій Йосипович

Ветеринарно-санітарної експертизи

Тел.: (044) 527-88-41 E-mail: vse@nubip.edu.ua

Завідувач кафедри - доктор ветеринарних наук, професор

Якубчак Ольга Миколаївна

Епізоотології та організації ветеринарної справи

Тел.: (044) 527-89-22 E-mail: epizootology@nubip.edu.ua

Завідувач кафедри - доктор ветеринарних наук, професор

Недосєков Віталій Володимирович

Паразитології та тропічної ветеринарії

Тел.: (044) 527-83-65 E-mail: parazitologia@nubip.edu.ua

Завідувач кафедри - доктор ветеринарних наук, професор

Сорока Наталія Михайлівна

Патологічної анатомії

Тел.: (044) 527-86-17 E-mail: pathological_anatomy@nubip.edu.ua

В.о. завідувача кафедри - кандидат ветеринарних наук, доцент

Шестяєва Наталія Іванівна

Терапії і клінічної діагностики

Тел.: (044) 527-87-92 E-mail: E-mail: kostenko_vm@nubip.edu.ua

В.о. завідувача кафедри - кандидат ветеринарних наук, доцент

Костенко Віталій Михайлович

Хірургії ім. проф. І.О. Поваженка

Тел.: (044) 527-88-68 E-mail: chirurgia@nubip.edu.ua

Завідувач кафедри - доктор ветеринарних наук, професор

Сухонос Віктор Петрович

**Підготовка бакалаврів
за спеціальністю «ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА»
галузі знань «Ветеринарія»**

Форма навчання:	Ліцензований обсяг, осіб:
– денна	250
– заочна	-
Термін навчання	4 роки
Кредити	240 ЄКТС
Мова викладання	українська, англійська
Кваліфікація випускників	молодший лікар ветеринарної медицини

Концепція підготовки

Відповідно до стандарту освіти, що запроваджений наказом Міністерства освіти і науки України від 07.02.2011 р. № 99 студенти опановують обов'язкові та вибіркові навчальні дисципліни. Випускник отримує базову вищу освіту і фах молодшого лікаря ветеринарної медицини, який в умовах виробництва під керівництвом лікаря ветеринарної медицини виконує ветеринарно-профілактичні заходи, які спрямовані на запобігання захворюванню та загибелі тварин, підвищення їх продуктивності, безпечності та якості продукції тваринництва, здійснює профілактичні і діагностичні заходи, лікування тварин, ветеринарно-санітарну експертизу продуктів забою, забезпечує виконання ветеринарно-санітарних правил під час утримання, годівлі та відтворення тварин.

Практичне навчання

Базами практичного навчання студентів є навчальні, навчально-наукові, навчально-науково-виробничі лабораторії базового закладу університету (м. Київ), його відокремлених підрозділів, у першу чергу навчально-дослідні господарства університету («Великоснітинське навчально-дослідне господарство ім. О.В. Музиченка, «Агрономічна дослідна станція», Навчально-дослідне господарство «Ворзель», Немішаївський агротехнічний коледж), де проводяться лабораторні й практичні заняття, навчальні й виробничі практики студентів. Крім того, факультет має двосторонні договори з приватними клініками дрібних домашніх тварин, сільськогосподарськими підприємствами різних форм власності, які також використовуються як бази практичного навчання.

Академічні права випускників – можуть продовжити навчання за програмами підготовки магістрів за спеціальностями та спеціалізаціями, назви яких наведено у табл. 1.2 розділу 1.3 цього Каталогу.

Сфери зайнятості випускників

Випускники факультету з дипломом молодшого лікаря ветеринарної медицини можуть бути працевлаштовані на підприємства, в установи і організації як державної, так і інших форм власності, де зможуть виконувати роботи відповідно до набутої кваліфікації.

Навчальний план підготовки бакалаврів за спеціальністю «Ветеринарна медицина»

№ п/п	Назва навчальної дисципліни	Семестр	Обсяг	
			години	кредити ЄКТС
1. ОБОВ'ЯЗКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
1	Українська мова (за проф. спрямуванням)	1	90	3
2	Іноземна мова (за проф. спрямуванням)	1 - 2	150	5
3	Філософія	2	90	3
4	Історія української культури	2	90	3
5	Політологія	5	60	2
6	Анатомія свійських тварин	1 - 3	180	6
7	Біохімія тварин з основами фізичної і колоїдної хімії	2 - 3	120	4
8	Цитологія, гістологія, ембріологія	2 - 3	150	5
9	Біонеорганічна хімія	1	60	2
10	Органічна хімія	2	60	2
11	Біофізика	1	60	2
12	Фізіологія тварин	3 - 4	150	5
13	Основи біобезпеки, біоетики	2	60	2
14	Ветеринарна екологія	2	60	2
15	Ветеринарна санітарія та гігієна	3	60	2
16	Ветеринарна мікробіологія	3 - 4	90	3
17	Ветеринарна імунологія	4	60	2
18	Ветеринарна вірусологія	5	90	3
19	Біотехнологія у ветеринарній медицині	4	60	2
20	Патологічна фізіологія	4 - 5	120	4
21	Акушерство, гінекологія і біотехнологія відтворення тварин	5 - 6	180	6
22	Ветеринарно-санітарна експертиза	7 - 8	150	5
23	Епізоотологія та інфекційні хвороби	6 - 8	240	8
24	Загальна і спеціальна хірургія	6 - 7	180	6
25	Оперативна хірургія, топографічна анатомія та анестезіологія	4 - 5	120	4
26	Паразитологія та інвазійні хвороби	6 - 7	180	6
27	Патологічна анатомія та розтин	7 - 8	180	6
28	Внутрішні хвороби тварин	6 - 8	270	9
29	Ветеринарна фармакологія	5 - 6	180	6
30	Ветеринарна клінічна біохімія	7	60	2
31	Клінічна діагностика хвороб тварин	4 - 5	180	6
32	Організація і економіка ветеринарної справи	6	90	3
33	Ветеринарна токсикологія	7	90	3
34	Латинська мова	1	60	2
35	Охорона праці та безпека життєдіяльності	3	60	2
Разом за обов'язковою складовою			4080	136
2. ВИБІРКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
2.1. Дисципліни за вибором університету				
1	Ділова українська мова	1	60	2
2	Іноземна мова	2	90	3
3	Фізичне виховання	1 - 2	60	2
4	Анатомічні особливості свійських тварин	1	60	2
5	Ботаніка	1	90	3
6	Зоологія	1	90	3
7	Годівля тварин	4	90	3
8	Основи розведення тварин	3	90	3
9	Історія ветеринарної медицини	1	90	3
10	Ветеринарна радіобіологія	4	90	3
11	Лікарські рослини	2	90	3
12	Професійна етика	5	60	2
13	Генетика у ветеринарній медицині	3	90	3

БАКАЛАВРСЬКІ НАВЧАЛЬНІ ПЛАНИ І ПРОГРАМИ

14	Менеджмент та маркетинг у ветеринарній медицині	5	90	3
15	Історія Української державності	1	90	3
16	Етнокультурологія	1	90	3
Всього за вибором університету			1320	44
2.2. Дисципліни за вибором студентів				
1	Соціологія	2	30	1
2	Економічна теорія	3	60	2
3	Правознавство	2	30	1
4	Українська ділова мова та культура мовлення	1	30	1
5	Основи психології і педагогіки	3	30	1
6	Анатомія екзотичних тварин	3	60	2
7	Інформатика у ветеринарній медицині	2	60	2
8	Основи ветеринарної санітарії, мікробіології та вірусології	4	60	2
9	Методи мікробіологічних досліджень	7	60	2
10	Інфекційні хвороби продуктивних тварин	7	120	4
11	Якість і безпека продукції АПК	8	90	3
12	Біотехнологія відтворення тварин	6	90	3
13	Хірургічні хвороби продуктивних тварин	6	120	4
14	Інвазійні хвороби продуктивних тварин	6	120	4
15	Основи судової ветеринарії	8	120	4
16	Ветеринарна онкоморфологія	5	120	4
17	Діагностика і терапія внутрішніх хвороб продуктивних тварин	5	120	4
18	Основи ветеринарного законодавства України	8	120	4
Всього за вибором студентів			1110	37
Разом за вибірковою складовою			2430	81
3. ІНШІ ВИДИ НАВЧАННЯ				
1	Військова підготовка	5 - 8	660	22
2	Навчальна практика	2,4,6,7	360	12
3	Виробнича практика	7	270	9
Підготовка бакалаврської роботи (дипломної роботи чи проекту)			-	-
Державна атестація			60	2
Разом за напрямом підготовки (без військової підготовки)			7200	240

Анотації дисциплін навчального плану

1. Обов'язкові навчальні дисципліни

Українська мова (за професійним спрямуванням). Наукові термінології, терміни та їх вживання, специфічні для фаху лікаря ветеринарної медицини, а також відтворення набутих раніше знань.

Іноземна мова (за професійним спрямуванням). Комплексне навчання мовної діяльності (читання, аудіювання, мовлення). Оволодіння навичками спілкування та перекладу.

Філософія. Система філософських знань з основних розділів філософії, що розвивають тип свідомості, який базується на конструктивно-критичних підходах до ідеалів гуманізму.

Історія української культури. Українська духовна культура як складова частина світового культурного процесу. Роль культури у формуванні особистості в житті українського народу. Об'єктивні та суб'єктивні фактори зростання норм культури на сучасному етапі становлення України.

Політологія. Наука про закономірності розвитку і функціонування політичного життя суспільства, механізми політичної влади, управління політичними процесами.

Анатомія свійських тварин. Будова організму свійських тварин у нерозривному зв'язку з його функціями. Апарат руху. Остеологія. Синдесмологія. Міологія. Загальний покрив. Спланхнологія. Травний апарат. Дихальний апарат. Сечостатевий. Ангіологія. Залози внутрішньої секреції. Нервова система. Органи чуттів. Особливості анатомії свійської птиці.

Біохімія тварин з основами фізичної і колоїдної хімії. Фізико хімічні властивості органічних сполук, розчинів. Структура, функція та обмін білків, жирів, вуглеводів, амінокислот, нуклеїнових кислот, вітамінів, ферментів, макро- і мікроелементів, що становлять основу будови тканин організму Біохімічні процеси, що лежать в основі функціональної активності окремих органів та систем організму

Цитологія, гістологія, ембріологія. Вчення про клітину. Загальна ембріологія. Вчення про тканини. Гістологія органів та систем.

Біонеорганічна хімія. Хімічна будова речовини, основні теорії хімічних процесів, комплексні сполуки. Хімія неорганічних елементів, їх роль в життєдіяльності організму, основи хімічних ізоопів. Об'ємний аналіз, кислотно-основні титрування, редоксометрія, комплексонометрія, фізико-хімічний аналіз, фотометрія, хроматографія.

Органічна хімія. Структура, способи добування, фізичні та хімічні властивості, а також використання основних класів органічних речовин — вуглеводів, спиртів, альдегідів, кетонів, амінів, кислот, гетероциклічних сполук. Вивчення властивостей амінокислот, вуглеводів, ліпідів, нуклеїнових кислот, білків.

Біофізика. Фізичні та фізико-хімічні процеси, що протікають у біологічних системах, фундаментальні явища, що складають основу живої природи. Фізичні характеристики і фізичні властивості організму сільськогосподарських тварин.

Фізіологія тварин. Фізіологічні процеси, що відбуваються в організмі тварин, у т. ч. фізіологія крові, лімфи, серця та кровообігу, фізіологія дихання, травлення, обміну речовин і енергії, терморегуляції, виділення, фізіологія ендокринної системи, розмноження, лактації, м'язової та нервової систем, вища нервова діяльність, аналізатори.

Основи біобезпеки, біоетики. Вивчає правила використання лабораторних тварин у ветеринарній медицині, заходи щодо запобігання розповсюдження інфекційних та інвазійних хвороб, правила роботи з особливо небезпечними інфекціями.

Ветеринарна екологія. Фундаментальні властивості (функції) життя. Організм і середовище. Закономірності розвитку, складу і існування біосфери. Кругообіг речовин та енергії в біосфері. Структура сучасної екології.

Ветеринарна санітарія та гігієна. Вивчає гігієнічні та ветеринарно-санітарні вимоги до факторів зовнішнього середовища, тваринницьких приміщень, кормів, води, ґрунту, повітря, правила та гігієнічні вимоги до систем утримання, годівлі й експлуатації різних видів і статевовікових груп тварин.

Ветеринарна мікробіологія. Систематика, морфологія і фізіологія мікроорганізмів, розповсюдження в природі, їх роль в перетворенні речовин в природі. Вплив факторів зовнішнього середовища на мікроорганізми. Інфекція. Імунологія. Види і особливості збудників інфекцій: бактерій, бацил, фузібактерій і актиноміцетів, мікобактерій, вібріонів, спірохет, мікоплазм, рикетсій і хламідій, мікроскопічних грибів.

Ветеринарна імунологія. Вивчає центральні та периферичні органи імунної системи, механізми імунних реакцій, антитіла та антигени. Імунологічна діагностика інфекційних хвороб. Серологічні реакції діагностики хвороб.

Ветеринарна вірусологія. Фізична структура і хімічний склад вібріонів і вірусів. Систематика, репродукція і культивування вірусів. Дія на віруси фізичних і хімічних факторів. Екологія вірусів. Генетика вірусів. Патогенез вірусних хвороб тварин. Особливості протівірусного імунітету. Специфічна діагностика та профілактика вірусних хвороб тварин.

Біотехнологія у ветеринарній медицині. Генетична і клітинна інженерія, імунобіотехнологія, прикладна біохімія, інженерна ензимологія, промислова або технічна мікробіологія. Трансплантація ембріонів, раннє визначення і регуляції статі тварин, клонування і одержання трансгенних, монозиготних та химерних тварин. Гібридомні технології отримання моноклональних антитіл та їх застосування.

Патологічна фізіологія. Загальні закономірності виникнення, розвитку та завершення хвороби. Нозологія. Роль реактивності в патології. Характеристика, класифікація типових патологічних процесів; запалення, порушення росту тканин, типових порушень регіонального кровотоку, обміну речовин, кислотно-лужної рівноваги, терморегуляції; гіпоксії, голодування. Адаптаційно-компенсаторні реакції в організмі тварин, спрямованих на усунення порушень. Патологічна фізіологія органів і систем.

Акушерство, гінекологія і біотехнологія відтворення тварин. Фізіологічні основи і техніка одержання сперми. Фізіологія і біохімія сперми. Технологія штучного осіменіння самок і трансплантації ембріонів. Андрологія. Фізіологія та патологія вагітності, пологів та післяпологового періоду. Оперативне акушерство. Акушерсько-гінекологічна диспансеризація. Хвороби новонароджених. Хвороби молочної залози. Гінекологія. Неплідність самок та самців.

Ветеринарно-санітарна експертиза. Правила і методи ветеринарно-санітарної оцінки продуктів тваринного походження, а також основи технології і стандартизації їх виробництва. Експертиза продуктів забою здорових і хворих тварин, харчові токсикоінфекції і токсикози. Основи технології та гігієни консервування; гігієна виробництва, ветеринарно-санітарна експертиза яєць, молока і молочних продуктів, м'яса диких промислових тварин, пернатої дичини, риби і м'яса морських ссавців. Ветеринарно-санітарна експертиза харчових продуктів на ринках.

Епізоотологія та інфекційні хвороби. Інфекція та імунітет. Еволюція і класифікація інфекційних захворювань тварин. Лікувально-профілактичні заходи при інфекційних хворобах жуйних, свиней, коней, птахів, молодняку, собак і хутрових звірів, бджіл і риб. Ветеринарна санітарія. Хвороби, спільні для декількох видів тварин і людей.

Загальна і спеціальна хірургія. Ветеринарна травматологія. Хірургічна інфекція. Хвороби шкіри, м'язів, сухожилків, сухожилкових піхв і бурс, судин, суглобів. Ушкодження нервів і мозку. Пухлини. Хвороби в ділянці голови, шиї, холки, грудної стінки та попереку, живота, тазу та хвоста. Андрологічні хвороби. Ветеринарна ортопедія.

Оперативна хірургія, топографічна анатомія та анестезіологія. Вчення про хірургічні операції у зв'язку з топографо-анатомічними особливостями певних ділянок тіла тварин. Анестезіологія; фіксація, повалення і медикаментозне заспокоєння. Технологія організації і проведення масових операцій. Профілактика інфекції в роботі лікаря ветеринарної медицини. Ін'єкції і пункції. Десмургія. Хірургічні операції на окремих частинах тіла тварин.

Паразитологія та інвазійні хвороби. Виникнення, розвиток і згасання інвазійних хвороб тварин. Загальна паразитологія. Ветеринарна гельмінтологія, ентомологія, арахнологія, протозоологія.

Патологічна анатомія та розтин. Загальна патанатомія. Смерть і посмертні зміни. Компенсаторно-приспосувальні і відновні процеси. Запалення. Імуноморфологія та імунопатологія. Спеціальна патологічна анатомія: хвороби органів дихання, травлення, серцево-судинної, сечостатевої і нервової систем. Хвороби шкіри. Патоморфологія інфекційних хвороб. Секційний курс. Судово-ветеринарна експертиза. Процесуальна частина. Спеціальна частина.

Внутрішні хвороби тварин. Внутрішні хвороби сільськогосподарських тварин, їх етіологія, патогенез, симптоми, перебіг, діагностика, лікування та профілактика; лабораторні дослідження. Хвороби молодняка. Хвороби птиці. Хвороби хутрових звірів, кролів і собак.

Ветеринарна фармакологія. Фармакодинаміка лікарських речовин. Умови, що впливають на дію лікарських речовин. Основні особливості та фармакокінетична характеристика різних груп лікарських засобів, їх дозування. Рецептатура і технологія лікарських форм.

Ветеринарна клінічна біохімія. Використання різних біохімічних методів дослідження клінічного стану тварин, особливості їх застосування при дослідженні окремих органів та систем з метою встановлення точного діагнозу та розробки методів лікування і профілактики захворювань. Біохімічні тести та симптоми (синдроми) порушень обміну речовин, інших хвороб тварин.

Клінічна діагностика хвороб тварин. Методи та особливості клінічного дослідження різних тварин, їх застосування при дослідженні окремих органів і систем; симптоми, синдроми та основні етапи розпізнавання хвороби. Спеціальні методи дослідження стану окремих органів і систем, виявлення хвороб у тварин.

Організація і економіка ветеринарної справи. Законодавство з питань ветеринарної медицини в Україні. Організація та матеріально-технічне забезпечення ветеринарної служби і ветеринарного контролю в районах, містах і господарствах. Планування, організація та економіка ветеринарних заходів. Ветеринарний облік, звітність і діловодство. Міжнародні ветеринарні організації та організація ветеринарної служби в окремих зарубіжних країнах.

Ветеринарна токсикологія. Токсикологія мінеральних отрут, фосфор- і хлорорганічних сполук. Органічні похідні ртуті. Токсикологія феноксикислот і фенолу. Токсикологія отруйних речовин рослинного і тваринного походження. Отруєння тварин недоброякісними кормами. Хіміко-токсикологічний аналіз.

Латинська мова. Латинська граматики, правила правопису та спеціальні терміни ветеринарної медицини.

Охорона праці та безпека життєдіяльності. Теоретичні основи охорони праці. Правові основи охорони праці працівників тваринництва і ветеринарної служби. Основи виробничої санітарії. Техніка безпеки у тваринництві і птахівництві. Пожежна безпека у тваринництві та птахівництві.

2. Вибіркові навчальні дисципліни

2.1. Дисципліни за вибором університету

Анотації дисциплін «Історія української державності» «Етнокulturологія», «Іноземна мова», «Фізичне виховання» див. розділ 2.1.

Ділова українська мова. Підготовка студентів до усного і письмового ділового спілкування, що передбачає роботу з різними видами наукової та ділової документації. Робота зі спеціальними текстами за фахом.

Анатомічні особливості свійських тварин. Вивчає анатомічні особливості будови органів і систем організму свійських тварин у взаємозв'язку їх апаратів і систем, взаємообумовленість їх будови і функції на фоні розвитку в онто- та філогенезі.

Ботаніка. Вивчає рослинний світ, будову, різноманітність, географічне поширення, еколого-ценотичні особливості, біологічні та господарські властивості рослин.

Зоологія. Вивчає тваринний світ від найпростіших до хордових тварин, закономірності виникнення і розвитку тваринних організмів, будову тіла, розмноження окремих представників різних типів тварин.

Годівля тварин. Наукові основи годівлі сільськогосподарських тварин, оцінка поживності кормів і потреби тварин у факторах повноцінної годівлі. Фізіологічне значення окремих поживних речовин корму і поняття про повноцінність харчування, оцінка поживності кормів і раціонів.

Основи розведення тварин. Розведення сільськогосподарських тварин. Скотарство. Свинарство. Вівчарство. Птахівництво. Конярство.

Історія ветеринарної медицини. Історія ветеринарії первіснообщинного ладу; в древньоросійських князівствах IX- XIV ст; в Росії в XVI та XIX ст. Історія ветеринарії в СРСР. Сучасний стан ветеринарної медицини в Україні.

Ветеринарна радіобіологія. Біологічна дія іонізуючих випромінювань. Променеві ураження тварин. Радіоекологія і токсикологія радіоактивних речовин. Радіологічна і ветеринарно-санітарна експертиза об'єктів ветеринарного нагляду. Використання іонізуючої радіації у тваринництві і ветеринарії.

Лікарські рослини. Рослинний світ планети та України, лікарська і отруйна флора; правила збору рослин і заготівлі лікарської сировини, технологія обробки і переробки, хімічний склад, фармакологічна дія, призначення, лікарські форми, дозування, показання та протипоказання до застосування.

Професійна етика. Мораль і етика. Функції моралі в становленні особистості лікаря ветеринарної медицини. Деонтологія. Загальнолюдські цінності і моральний кодекс ветеринарного лікаря вищими моральними цінностями. Закони України та Міжнародне право про основи професійної етики лікаря ветеринарної медицини.

Генетика у ветеринарній медицині. Вивчає основи спадковості і мінливості організмів, розкриває принципи зберігання, передачі та реалізації генетичної інформації, у т.ч. цитологічні і молекулярні основи спадковості, закономірності успадкування статі, ознак (вад, хвороб), зчеплене успадкування, основи генетичної інженерії, популяції і чисті лінії, основи імуногенетики.

Менеджмент та маркетинг у ветеринарній медицині. Бізнес-план: складання та виконання. Організація роботи підприємства. Маркетингові операції.

2.2. Дисципліни за вибором студентів

Соціологія. Вивчає суспільство як цілісна система, соціальні інститути, групи і спільності, соціальні причини індивідуальної і масової поведінки людей, процеси людських соціальних відносин.

Економічна теорія. Зміст основних законів і категорій економічної теорії, характеристика ринкової економіки та вирішення проблем її створення в Україні, значення позитивного досвіду функціонування ринкового господарства в розвинутих країнах світу.

Правознавство. Закономірності розвитку держави і права, окремі галузі законодавства України. Характеристика конституційного, трудового, екологічного, земельного, цивільного, адміністративного, кримінального та сімейного права.

Українська ділова мова та культура мовлення. Підготовка студентів до усного і письмового ділового спілкування, що передбачає роботу з різними видами наукової та ділової документації. Робота зі спеціальними текстами за фахом.

Основи психології і педагогіки. Забезпечує психолого-педагогічну підготовку майбутнього фахівця, що буде сприяти підвищенню загальної й психолого-педагогічної культури, формуванню цілісного подання про психологічні особливості людини як факторів успішності його діяльності, уміння самостійно мислити й передбачати наслідки власних дій.

Анатомія екзотичних тварин. Вивчає закономірності будови органів і систем організму екзотичних тварин у взаємозв'язку їх будови і функцій, а також їх розвиток в процесі онто- та філогенезу.

Інформатика у ветеринарній медицині. Головним завданням дисципліни є оволодіння сучасними інформаційними комп'ютерними технологіями, що використовуються у ветеринарній медицині з метою висвітлення результатів наукових досліджень з достатньою мірою обґрунтованості та наочності.

Основи ветеринарної санітарії, мікробіології та вірусології. Навчає оцінювати мікроби, що знаходяться у зовнішньому середовищі, вивчає мікробіологічні показники гігієнічного нормування, методи контролю ефективності дезінфекції об'єктів зовнішнього середовища, а також ідентифікувати збудників інфекційних хвороб тварин бактеріальної та вірусної етіології.

Методи мікробіологічних досліджень. Вивчає сучасні лабораторні методи детекції та ідентифікації бактерій, вірусів і грибів до здоров'я і патологій тварин, якості та безпеки продукції.

Біотехнологія відтворення тварин. Сформувані у лікаря ветеринарної медицини ОКР "Бакалавр" знання та вміння щодо фізіології відтворення тварин, сучасних способів виявлення оптимального часу осіменіння, методів отримання сперми від плідників і їх оцінки, осіменіння самок. Використання та впровадження новітніх напрямів біотехнології відтворення тварин (трансплантація ембріонів, сексування сперми) у тваринництві.

Інфекційні хвороби продуктивних тварин. Вивчає локалізацію збудників в організмі тварин, поширення, шляхи зараження й фактори передачі збудників, патогенез і імунітет при інфекційних хворобах продуктивних тварин, принципи лабораторної діагностики та боротьби й профілактики інфекційних хвороб продуктивних тварин.

Якість і безпека продукції АПК. Правила і методи ветеринарно-санітарної оцінки продуктів тваринного походження, а також основи технології і стандартизації їх виробництва. Експертиза продуктів забою здорових і хворих тварин, харчової токсикоінфекції і токсикози. Основи технології та гігієни виробництва, ветеринарно-санітарної експертизи яєць, молока і молочних продуктів, м'яса тварин та риби. Ветеринарно-санітарна експертиза харчових продуктів на ринках.

Хірургічні хвороби продуктивних тварин. Вивчає хірургічні хвороби, закономірності їх розвитку і загальні принципи лікування з урахуванням місця локалізації патологічного процесу у продуктивних тварин.

Інвазійні хвороби продуктивних тварин. Вивчає локалізацію збудників в організмі тварин, поширення, шляхи зараження й фактори передачі збудників, патогенез при інвазійних хворобах продуктивних тварин, принципи лабораторної діагностики та боротьби й профілактики інвазійних хвороб продуктивних тварин.

Основи судової ветеринарії. Вивчає комплекс питань, пов'язаних з правовою базою діяльності лікаря ветеринарної медицини. Розглядаються основи законодавчої бази України, особливості проведення судово-ветеринарної експертизи у випадку загибелі тварин від різних причин.

Ветеринарна онкоморфологія. Вивчає морфологію клітин пухлинної патології, її структуру, механізми кооперації та порушення метаболічних та функціональних механізмів.

Діагностика і терапія внутрішніх хвороб продуктивних тварин. Вивчає клінічні, інструментальні та лабораторні методи дослідження хворих продуктивних тварин та причини виникнення, механізм розвитку, клініко-морфологічний прояв, перебіг і методи лікування внутрішніх хвороб.

Основи ветеринарного законодавства України. Дисципліна вивчає теоретичні і практичні основи правової та законотворчої діяльності в галузі ветеринарної медицини. Розглядаючи право як "закони соціальної природи, втілені у законодавстві", дана дисципліна маніфестує значення юридичної діяльності в галузі ветеринарної медицини. Вивчення системи юридично значущих, законодавчо регламентованих дій та операцій, які спрямовані на задоволення публічних і приватних інтересів у ветеринарній сфері.

2.7. ФАКУЛЬТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ АПК

Декан – д.т.н., професор **Баль-Прилипко Лариса Вацлавівна**

Тел.: (044) 527-89-50 E-mail: bplv@mail.ru

Розташування: навчальний корпус №12, кімн.305-306

Факультет організовує і координує навчальний процес підготовки бакалаврів за спеціальністю:

181 Харчові технології

Випускова кафедра:

Технології м'ясних, рибних та морепродуктів

Тел.: (044) 527- 88-85 E-mail: slob2210@ukr.net

Завідувач кафедри – д.б.н., професор **Дерев'янка Людмила Петрівна**

**Підготовка бакалаврів
за спеціальністю «ХАРЧОВІ ТЕХНОЛОГІЇ»
галузі знань «Виробництво та технології»**

Форма навчання:	Ліцензований обсяг, осіб:
– денна	100
– заочна	100
Термін навчання	3 роки 10 місяців
Кредити	240 ЄКТС
Мова викладання	українська, англійська
Кваліфікація випускників	інженер-технолог

Концепція підготовки

Успішна практична реалізація вирішення важливих для України проблем з технології переробки продовольчої сировини можлива через підготовку фахівців інженерів-технологів за спеціальністю «Харчові технології» освітнього ступеня "Бакалавр". Фактори, які визначають потреби підготовки фахівців за спеціальністю «Харчові технології»: збільшення виробництва високоякісних традиційних і нових харчових продуктів, впровадження і розвиток нових інтенсивних технологій можливо тільки при широкому використанні результатів фундаментальних наукових досліджень в біотехнології, реалізації сучасних технічних і технологічних рішень; сучасний розвиток вітчизняної і закордонної промисловості формується на основі біотехнічної індустрії з економічно замкнутим способом виробництва, що представляє собою промисловість цільового перетворення продовольчої сировини в конкретні харчові продукти з специфічним апаратним оформленням.

Практичне навчання

ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» Полтавська обл., СТОВ «Агрофірма Куйбишево» Полтавська обл., ТОВ «Агрофірма Столична» Київська обл., ТОВ «Ковінько-ковбаси», Вінницька обл., ТОВ «Черкаська продовольча компанія», м. Черкаси, ПП «Гайсинм'ясокомбінат» Вінницька обл., «Великоснітинське НДГ ім. О. Музиченка», ПАТ «Козятинський м'ясокомбінат», Вінницька обл., ТОВ «Літинський м'ясокомбінат», Вінницька обл., ТОВ «Поліс», Київська обл., ТОВ «Боярські ковбаси» Київська обл.

ВАТ «Очаківський рибоконсервний комбінат», Миколаївська обл., ТОВ «Рибні промислові технології», м. Житомир, ЗАТ «Чернігівське підприємство по переробці та реалізації рибних товарів «Чернігівриба», м. Чернігів, ТОВ «Рибкопродукт», с. Пінчуки, Київська обл.

**Орієнтовна тематика
випускних бакалаврських робіт**

1. Проект МЖК продуктивністю 23 т м'яса за зміну, в тому числі 30 % свині в шкурі і 70 % яловичини.
2. Проект ковбасного цеху продуктивністю 2,5 т ковбасних виробів за зміну, в тому числі 10 % сардельок.
3. Проект птахокомбінату продуктивністю 28 т м'яса птиці за зміну, в тому числі 50 % кури і 50 % курчата бройлери.
4. Проект цеху з виробництва м'ясних напівфабрикатів продуктивністю 7,0 т готової продукції за зміну, в тому числі 40 % в тістовій оболонці.
5. Проект цеху з виробництва в'яленої рибопродукції.
6. Проект цеху з виробництва мороженої рибопродукції.
7. Проект цеху з виробництва рибних пресервів дрібного фасування.
8. Проект цеху з виробництва рибних консервів з азотно-чорноморської сировини

Академічні права випусників – можуть продовжити навчання за спеціальностями і спеціалізаціями підготовки магістрів, назви яких наведено у табл. 1.2 розділу 1.3 цього Каталогу.

Сфери зайнятості випусників

Згідно галузевого стандарту вищої освіти України після закінчення факультету випусник отримує кваліфікацію інженер-технолог. Фахівці здатні виконувати професійну роботу, відповідно до Державного класифікатора професій ДК 003-96: фахівець призначений для роботи на промислових підприємствах м'ясної, рибної галузі, а також на підприємствах споріднених галузей, організаціях і фірмах різних форм власності для виконання організаційно-управлінських, виробничих, педагогічних, проектних і науково-дослідних робіт, пов'язаних з дослідженням нових та удосконаленням існуючих технологій по виробництву м'яса і м'ясних продуктів, риби та рибних продуктів на певних посадах. Після одержання кваліфікації випусники можуть працювати на підприємствах харчової та переробної галузей АПК.

Навчальний план підготовки бакалаврів за спеціальністю «Харчові технології»

№ п/п	Назва навчальної дисципліни	Семестр	Обсяг	
			години	кредити ЄКТС
1. ОБОВ'ЯЗКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
1	Вища математика	1, 2	210	7,0
2	Хімічні основи харчових технологій, у тому числі:	1, 2, 3, 4	690	23,0
2.1	Загальна та неорганічна хімія	1	180	6,0
2.2	Аналітична хімія	2, 3	150	5,0
2.3	Органічна хімія	2	180	6,0
2.4	Фізична і колоїдна хімія	3, 4	180	6,0
3	Інженерна і комп'ютерна графіка	1, 2	210	7,0
4	Фізика	2, 3	150	5,0
5	Біохімія	3, 4	180	6,0
6	Інформатика та інформаційні технології	3	90	3,0
7	Теплотехніка	4	90	3,0
8	Електротехніка	4	90	3,0
9	Процеси та апарати харчових виробництв з КП	4, 5	300	10,0
10	Технічна мікробіологія	4	90	3,0
11	Загальні технології харчової промисловості	5, 6	600	20,0
12	Інформаційні технології в інженерних розрахунках галузі	5	90	3,0
13	Технологія полісахаридів та їх застосування в харчовій промисловості	6	90	3,0
14	Автоматизація виробничих процесів	6	90	3,0
15	Технологія оздоровчих харчових продуктів	7	90	3,0
16	Основи охорони праці	7	120	4,0
17	Технологічне обладнання галузі з КП	6, 7	150	5,0
18	Стандартизація, метрологія, сертифікація та управління якістю	8	150	5,0
19	Науково-дослідна робота студента	8	120	4,0
20	Економіка підприємств	7	90	3,0
21	Теоретичні основи харчових технологій	3	90	3,0
22	Основи механіки і надійності обладнання галузі	3	90	3,0
23	Матеріалознавство	3	90	3,0
Разом за обов'язковою складовою			3960	132
2. ВИБІРКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
2.1. Дисципліни за вибором університету				
1	Історія української державності	1	120	4,0
2	Українська мова (за професійним спрямуванням)	1	120	4,0
3	Історія української культури	1	90	3,0
4	Іноземна мова	1, 2	150	5,0
5	Правознавство	3	90	3,0
6	Філософія	3	120	4,0
7	Релігієзнавство	4	90	3,0
8	Основи психології	5	90	3,0
9	Фізична культура	1, 2, 3, 4	120	4,0
Всього за вибором університету			870	29
2.2. Дисципліни за вибором студентів				
1	Політологія з основами соціології	1	90	3,0
2	Університетська освіта	1	90	3,0
3	Етика та культура харчування	2	90	3,0
4	Основи тваринництва	4	120	4,0
5	Основи фізіології та гігієни харчування	6	90	3,0
6	Гігієна та санітарія харчових підприємств	6	90	3,0
7	Менеджмент підприємств галузі з основами підприємництва	6	90	3,0
8	Основи промислового будівництва	6	90	3,0

БАКАЛАВРСЬКІ НАВЧАЛЬНІ ПЛАНИ І ПРОГРАМИ

9	Фізико-хімічні і технічні основи холодильних процесів	7	90	3,0
10	Технологічні розрахунки, облік і звітність у галузі	7	90	3,0
11	Промислова екологія переробних підприємств	8	105	3,5
12	Контроль якості і безпеки продукції галузі	8	105	3,5
13	Товарознавство і пакування харчових продуктів	8	90	3,0
Всього			1230	41
2.2.1. Спеціалізація «Технологія м'яса та м'ясних продуктів»				
1	Фізико-хімічні та біохімічні основи переробки м'яса	4	120	4,0
2	Технологія галузі	5, 6, 7, 8	390	13,0
3	Біохімія м'яса та м'ясних продуктів	7	90	3,0
4	Проектування підприємств м'ясопереробної галузі	7	90	3,0
5	Мікробіологія м'яса та м'ясних продуктів	7	90	3,0
Всього за спеціалізацією			780	26,0
2.2.2. Спеціалізація «Технологія риби та морепродуктів»				
1	Фізико-хімічні та біохімічні основи переробки риби та морепродуктів	4	120	4,0
2	Технологія галузі	5, 6, 7, 8	390	13,0
3	Біохімія риби та морепродуктів	7	90	3,0
4	Проектування підприємств рибопереробної галузі	7	90	3,0
5	Мікробіологія риби та морепродуктів	7	90	3,0
Всього за спеціалізацією			780	26,0
Всього за вибором студентів			2010	67,0
Разом за вибірковою складовою			2880	96,0
3. ІНШІ ВИДИ НАВЧАННЯ				
1	Військова підготовка	5, 6, 7, 8	675	22,5
2	Навчальна практика	2	60	2,0
3	Виробнича практика	4	60	2,0
4	Виробнича практика	6	90	3,0
Підготовка бакалаврської роботи (дипломної роботи чи проекту)				5,0
Державна атестація				
Разом за напрямом підготовки (без військової підготовки)			7200	240

Анотації дисциплін навчального плану

1. Обов'язкові навчальні дисципліни

Вища математика. Визначники і системи рівнянь, функції, похідні, методи інтегрування, диференціальні рівняння першого порядку вищих порядків, системи диференціальних рівнянь, застосування диференціального числення для дослідження функцій та побудови графіків.

Загальна та неорганічна хімія. Будова речовини, типи хімічного зв'язку, загальні закономірності проходження хімічних процесів, електролітична дисоціація і гідроліз, окиснювально-відновні реакції, основні властивості хімічних елементів та їх сполук.

Аналітична хімія. Гравіметричний аналіз, титрометричний аналіз (кисотно-основна взаємодія, методи осадження та комплексоутворення) потенціометричний метод, кондуктометрія, полярографія та амперометрія, емісійний спектральний аналіз, люмінесценція.

Органічна хімія. Білки, амінокислоти, ферменти, ліпіди, карбонові (харчові) кислоти, вуглеводи, властивості органічних сполук.

Фізична і колоїдна хімія. Хімічна рівновага, фазові рівноваги, хімічна кінетика і каталіз, розчини електролітів, електричні процеси і електрорушійні сили, будова молекули, молекулярні спектри, міжмолекулярна взаємодія, молекулярно – кінетичні та оптичні властивості дисперсних систем, поверхневі явища та адсорбція, емульсії та піни, аерозолі, будова та властивості високомолекулярних сполук.

Інженерна і комп'ютерна графіка. Способи проєкціювання, криві лінії на поверхні, їх практичне застосування в конструюванні технологічного обладнання, машинна графіка, застосування ЕОМ у проектно-конструкторській роботі.

Фізика. Фізичні основи механіки, основи молекулярної фізики та термодинаміки, постійний електричний струм, електромагнетизм, електромагнітні коливання та хвилі.

Біохімія. Взаємозв'язок процесів обміну речовин в організмі; біохімічні процеси при зберіганні та переробці харчової сировини; типи бродіння (спиртове, пропіоновокисле, маслянокисле), загальні закономірності обміну речовин, енергетичний обмін.

Інформатика та інформаційні технології. Технічні і програмні засоби реалізації інформаційних процесів, алгоритмізація і програмування, програмне забезпечення і комп'ютерна графіка, використання системи «Інтернет».

Теплотехніка. Теплообмінні апарати, котельні установки, системи теплопостачання харчових виробництв, охорона навколишнього середовища.

Електротехніка. Електричні машини, трансформатори, електричне освітлення, електропостачання підприємств харчової промисловості, економія електричної енергії.

Процеси і апарати харчових виробництв. Будова та основні характеристики сучасного обладнання харчових підприємств, а також технологічні процеси, їх параметри, які застосовуються для виробництва того чи іншого харчового продукту.

Технічна мікробіологія. Взаємовідносини мікроорганізмів між собою та іншими організмами, генетика та екологія мікроорганізмів, мікробіологічні процеси при зберіганні та переробці харчової сировини, контроль мікробіологічного та санітарно-гігієнічного стану виробництва.

Загальні технології харчової промисловості. Асортимент харчових продуктів, рівень та тенденції розвитку галузей України та за кордоном. Склад, властивості та якість рослинної та тваринної сировини для харчових технологій. Прогресивні технологічні схеми харчових галузей промисловості. Комплексна

переробка сировини у харчових галузях. Раціональне використання вторинних ресурсів.

Інформаційні технології в інженерних розрахунках галузі. Теоретична та практична підготовка студентів щодо використання інформаційно-дослідницького комплексу в харчових технологіях, організації доступу до сучасних інформаційних ресурсів, надання ефективних засобів і методів створення, зберігання, обробки та передачі інформації.

Технологія полісахаридів та їх застосування у харчовій промисловості. Загальні положення, номенклатура полісахаридів. Класифікація харчових добавок полісахаридної природи. Використання полісахаридів у харчовій промисловості. Вивчення впливу полісахаридів на організм людини.

Автоматизація виробничих процесів. Технологічні процеси харчової промисловості як об'єкти автоматизації, автоматизовані системи управління-технологічними процесами, елементи проектування систем автоматизації АСУТП в харчовій промисловості, застосування ПЕОМ у складі АРМ, обслуговування автоматизованих систем на базі комп'ютерної техніки.

Технологія оздоровчих харчових продуктів. Загальна характеристика та класифікація харчових продуктів, характеристика основних функціональних інгредієнтів та принципи створення функціональних продуктів харчування.

Технологічне обладнання галузі. Принцип побудови сучасного обладнання галузі. Шляхи розвитку механізації та автоматизації технологічних ліній і потоків.

Стандартизація, метрологія, сертифікація та управління якістю. Види стандартів, порядок розробки і перегляду. Державний нагляд і правові питання стандартизації. Якість продукції, контроль за забезпеченням якості продукції. Сертифікація. Метрологічна служба підприємств. Поняття про виміри і засоби виміру.

Науково-дослідна робота студентів. Теоретичні дослідження та їх експериментальна перевірка, факторний експеримент, обробка експериментальних даних методом математичної статистики, основи патентування, комп'ютеризація процесу пошуку технічних рішень.

Економіка підприємств галузі. Загальна характеристика економіки харчової промисловості. Основні виробничі фонди. Відтворення основних виробничих фондів. Обігові засоби харчової промисловості.

Теоретичні основи харчових технологій. Основні поняття технологій, способи їх вибору та теоретичні положення і закономірності, які мають місце при виконанні технологічних процесів у харчовій промисловості; теоретичні основи механічної обробки харчової сировини; фізико-хімічних процесів у харчових технологіях та теоретичні основи теплової обробки харчової сировини.

Основи механіки і надійності обладнання галузі. Загальні принципи проектування технічних і технологічних систем із заданим рівнем надійності. Взаємодія технологічних середовищ на зносостійкість і довговічність деталей технологічного обладнання. Вибір конструкційних матеріалів для забезпечення належного рівня надійності машин і апаратів та якості харчових продуктів.

Матеріалознавство. Фізико-хімічні і технічні характеристики матеріалів, класифікація матеріалів, їх ознаки.

2. Вибіркові навчальні дисципліни

2.1. Дисципліни за вибором університету

Анотації дисциплін «Історія української державності», «Філософія», «Українська мова за професійним спрямуванням», «Іноземна мова», «Фізичне виховання», «Безпека праці і життєдіяльності», «Правова культура особистості» див. розділ 2.1.

2.2. Дисципліни за вибором студентів

Політологія з основами соціології. Формування знань (етапи становлення та розвитку психології особистості; методи психології особистості, міжособистісні взаємовідносини, групові процеси, основні проблеми, концепції і соціально-психологічні феномени, розкриття основних проблем концепції і соціальні психологічні феномени.

Університетська освіта. Основні напрямки діяльності бакалавра харчових виробництв, загальні поняття та відомості про інженерію та розвиток харчових виробництв, відомості про наукову інформацію, типи та види видань, роль бібліотек у зберіганні та пошуку інформації.

Етика та культура харчування. Продовольча база людства в історії та сьогоденні, етапи формування та розвитку культури харчування у світі та в Україні, причини виникнення продовольчих криз і їх вплив на системи харчування, методи їх подолання протягом історії людських цивілізацій, загальні принципи розвитку харчових технологій та культури споживання харчових продуктів.

Основи тваринництва. Видовий склад, біологія, методи природного та штучного відтворення тварин, годівля та розведення тварин, основні технологічні процеси виробництва продукції тваринництва.

Основи фізіології та гігієни харчування. Основи теорії харчування, гігієнічна характеристика різних харчових продуктів, харчові домішки, шляхи створення безпеки продуктів харчування високої біологічної та харчової цінності.

Гігієна та санітарія харчових підприємств. Навчальною дисципліною передбачено вивчення основних проблем санітарії та гігієни на харчових виробництвах в цілому, виробничих приміщеннях, цехах та ліній, гігієни персоналу. Розглядаються також питання властивостей та застосування мийчих й дезінфікуючих засобів, характеристика апаратів для санітарної обробки.

Менеджмент підприємств галузі з основами підприємництва. Організаційні основи підприємств. Організація основного виробництва. Наукова організація праці. Нормування і організація оплати праці. Організація матеріально-технічного обслуговування.

Основи промислового будівництва. Основи промислового будівництва, розрахунок виробничих площ та основи санітарної техніки.

Фізико-хімічні і технічні основи холодильних процесів. Принципи побудови сучасного холодильного обладнання галузі, його раціональне використання та шляхи розвитку механізації, автоматизації технологічних ліній потоків.

Технологічні розрахунки, облік і звітність. Розрахунки основної сировини, допоміжних матеріалів і готової продукції, основного технологічного обладнання із застосуванням електронно-обчислювальної техніки; застосування знань в умовах проведення та оптимізації виробничих процесів; раціональні технологічні рішення; аналіз виробничих ситуацій.

Промислова екологія переробних підприємств АПК. Екологія харчових виробництв і продуктів, енергетика та екологія, моніторинг природного навколишнього середовища, джерела забруднення та класифікація забруднювачів

біосфери, екологічні нормативи, охорона повітряного середовища, водних ресурсів, біосфери.

Контроль якості і безпеки продукції галузі. Облік сировини при прийманні. Контроль якості сировини при прийманні на переробку; контроль якості готової продукції. Визначення втрат сировини при транспортуванні, первинні обробці. Визначення в сировині, напівфабрикатах, готовій продукції масової частки вологи, сухих речовин, рН, мінеральних речовин, білків, жирів, вуглеводів, вітамінів, пектинових речовин.

Товарознавство і пакування харчових продуктів галузі. Способи та методи оцінки якості, прогнозування збереженості та гарантії безпеки споживання харчових продуктів. Категоріальний апарат товарознавства, товарознавчі терміни і визначення, номенклатуру показників якості нових видів харчових продуктів та їхньої уніфікації відповідно до міжнародної нормативної документації.

2.2.1. Спеціалізація «Технологія м'яса та м'ясних продуктів»

Фізико-хімічні та біохімічні основи переробки м'яса. Біохімічні та фізико-хімічні процеси при зберіганні та переробці м'яса, взаємовідносини мікроорганізмів та відносини з іншими організмами при зберіганні готової продукції, загальні закономірності обміну речовини, енергетичний обмін. Біохімічні та фізико-хімічні процеси при зберіганні та переробці м'ясної сировини, взаємовідносини мікроорганізмів між собою та іншими організмами при зберіганні готової продукції, загальні закономірності обміну речовини, енергетичний обмін.

Технологія галузі. Структура галузі. Асортимент продуктів галузі. Харчова цінність та споживчі властивості продуктів, їх органолептичні та фізико-хімічні показники. Технологія виготовлення продуктів первинної та вторинної переробки сировини галузі. Комплексна переробка сировини в галузі. Прогресивні способи виробництва продуктів. Вади продуктів, причини виникнення та шляхи попередження.

Біохімія м'яса та м'ясних продуктів. Вивчення хімічного складу м'язової та інших тканин, що входять до складу м'яса різних видів сільськогосподарських тварин і птиці; пізнання біохімічних процесів як прижиттєвих, так і після забою тварин (при дозріванні м'яса, явищах псування), з'ясування їх значення для отримання високоякісної продукції; вивчення біохімічних показників якості м'яса та м'ясопродуктів і впливу на них різних факторів(якості годівлі, умов утримання, пори року, статті, віку, фізіологічного стану тварин, екологічного стану навколишнього середовища та ін.).

Проектування підприємств м'ясопереробної галузі. Опанування студентами методів проектування, виконання технологічних розрахунків і графічної частини під час проектування підприємств м'ясопереробної галузі.

Мікробіологія м'яса та м'ясних продуктів. Роль мікроорганізмів у різних процесах переробки і зберігання м'ясної сировини; отримання практичних навичок індикації та ідентифікації мікроорганізмів, які впливають на якість та показники безпеки м'яса і м'ясних продуктів; вивчення етіології псування м'яса та м'ясних продуктів; вивчення систематики профілактичних заходів по попередженню виникнення у людей харчових отруєнь та інфекційних захворювань, джерелом яких є м'ясо і м'ясні продукти.

2.2.2. Спеціалізація «Технологія риби та морепродуктів»

Фізико-хімічні та біохімічні основи переробки риби та морепродуктів. Фізико-хімічні і біохімічні процеси в сировині та продукції під час посолу, холодильної і теплової обробки, копчення, сушіння і нових методів технологічної обробки з метою досягнення оптимальних режимів оброблення, формування функціональних властивостей сировини і певної якості готової продукції.

Технологія галузі. Теоретичні і практичні питання щодо технологій переробки та технологічних характеристик риби, безхребетних та інших гідробіонтів; оволодіння студентами знань хімічного складу, біологічної та енергетичної цінностей риби і морепродуктів, основних технологій її переробки, методів обґрунтування, розробки технологічних схем, підбору способів виконання технологічних операцій, розрахунків параметрів технологічних режимів.

Біохімія риби та морепродуктів. Біохімічні процеси, що відбуваються в тканинах та органах риби за життя, в посмертний період та під час її переробки; опанування хімічними методами оцінки якості та свіжості риби і рибних продуктів.

Проектування підприємств рибопереробної галузі. Програмою передбачено вивчення теоретичних і практичних питань, пов'язаних із спеціальними типовими процесами технології зберігання, консервування та переробки риби; застосування елементів САПР під час проектування рибопереробних підприємств; технологічні проекти виробництва рибопродуктів; розрахункова і графічні частини проектування виробництва.

Мікробіологія риби та морепродуктів. Вивчення морфології, фізіології основних груп мікроорганізмів, які впливають на якість риби і рибної продукції; причини псування риби і рибних продуктів; вивчення систематики профілактичних заходів по попередженню виникнення у людей харчових отруєнь при вживанні недоброякісної рибної продукції.

2.8. МЕХАНІКО – ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Декан – к.т.н., професор **Михайлович Ярослав Миколайович**

Тел.: (044) 527-85-34 E-mail: _mtf11k@ukr.net

Розташування: навчальний корпус № 11, кімн. 309

Факультет організовує і координує навчальний процес підготовки бакалаврів за спеціальностями:

208 Агроінженерія

Випускові кафедри:

Сільськогосподарських машин та системотехніки ім. акад. П.М. Василенка.

Тел.: (044) 527-85-37 E-mail: _Vtesluk@i.ua

Завідувач кафедри – д.с.н., проф. Теслюк Віктор Васильович

Механізації тваринництва. Тел.: (044) 527-85-35 E-mail: gagolub@mail.ru

Завідувач кафедри – д.т.н., проф. Голуб Геннадій Анатолійович

Тракторів і автомобілів. Тел.: (044) 527-88-95

Завідувач кафедри – к.т.н., доц. Сєра Катерина Михайлівна

Технічного сервісу та інженерного менеджменту ім. М.П. Момотенка.

Тел.: (044) 527-88-53 E-mail: vdv-tsim@ukr.net

Завідувач кафедри – д.т.н., проф. Войтюк Валерій Дмитрович

Охорони праці та інженерії середовища.

Тел.: (044) 527-82-99 E-mail: voynaiov@bigmir.net

Завідувач кафедри – к.т.н., доц. Войналович Олександр Володимирович

275 «Транспортні технології (автомобільний транспорт)»

Випускові кафедри:

Транспортних технологій та засобів в АПК.

Тел.: (044) 527-86-32 E-mail: kozyputytsya@mail.ru

В.о. завідувач кафедри – к.т.н., доц. Козупиця Сергій Іванович

Тракторів і автомобілів. Тел.: (044) 527-88-95 E-mail: syera_kateryna@mail.ru

Завідувач кафедри – к.т.н., доц. Сєра Катерина Михайлівна

Технічного сервісу та інженерного менеджменту ім. М.П. Момотенка.

Тел.: (044) 527-88-53 E-mail: vdv-tsim@ukr.net

Завідувач кафедри – д.т.н., проф. Войтюк Валерій Дмитрович

**Підготовка бакалаврів
за спеціальністю «АГРОІНЖЕНЕРІЯ»
галузі знань «Аграрні науки та продовольство»**

Форма навчання:	Ліцензований обсяг, осіб:
– денна	200
– заочна	200
Термін навчання	4 роки
Кредити	240 ЄКТС
Мова викладання	українська, англійська
Кваліфікація випускників	Інженер-механік

Концепція підготовки

Надання знань, вмінь та навичок фахівця нового покоління в галузі процесів, машин та обладнання рослинництва, тваринництва, біотехніки, переробної промисловості тощо на базі сучасних стандартів освіти адаптованих до вимог кращих світових освітніх програм, для роботи в державному і приватному секторах економіки України.

Практичне навчання

Пройдення навчальних (ознайомлювальна, ремонтно-слюсарна) і виробничих (механіко-технологічна, професійно-технологічна, виробнича у підприємствах) практик на 127 рекомендованих підприємствах, з них стратегічні партнери: Claas Україна; John Deere Україна; Амако Україна; Технік-енержі; Астра; Zerpelin Україна; Lemken Україна; Vaderstadt Україна; Тан; Комсомолец; ННЦ «Інститут механізації та електрифікації сільського господарства»; УкрНДІПВТ ім. Леоніда Погорілого.

Орієнтовна тематика випускних бакалаврських проектів

1. Розробка технологічного процесу та обґрунтування систем машин вирощування сільськогосподарських культур (пшениці, ячменю, жита, сорго, цукрового буряку, кукурудзи на зерно, соняшнику тощо).
2. Розробка технології та обґрунтування засобів технічного обслуговування сільськогосподарської техніки (за марками і типами).
3. Оцінення технічного стану робочих органів сільськогосподарської техніки (за марками мобільних енергетичних засобів, тракторів, зернозбиральних, кукурудзозбиральних, кормозбиральних комбайнів, бурякозбиральних машин, посівних комплексів тощо) з розробкою технологічного процесу їх відновлення.
4. Розробка технології та обґрунтування засобів технічного обслуговування будівельної техніки (за марками і типами).
5. Розробка технологічного процесу та обґрунтування систем машин переробки сільськогосподарської продукції.
6. Розробка технологічного процесу та обґрунтування систем машин з виробництва біопалива (біогазу).
7. Розробка технологічного процесу ремонту сільськогосподарської техніки (за марками) та обґрунтування (розробка) комплекту технічних засобів його здійснення.
8. Обґрунтування комплекту машин та обладнання (вівцеферми, МТФ, свиноферми тощо) з дослідженням технологічного процесу (утримання, відгодівлі тощо).

Академічні права випусників – можуть продовжити навчання за спеціальностями і спеціалізаціями підготовки магістрів, назви якії наведено у табл. 1.2 розділу 1.3 цього Каталогу.

Сфери зайнятості випусників

Одержує базову вищу освіту і може працювати на посадах, які відповідають 3-му і 4-му кваліфікаційним рівням згідно державного класифікатору професій: завідувач ремонтної майстерні, начальник механізованого загону, інженер з використання МТП, інженер з технічного сервісу, інженер-технолог, інспектор з охорони праці та техніки безпеки.

**Навчальний план підготовки бакалаврів
за спеціальністю «Агроінженерія»**

№	Назва навчальної дисципліни	Семестр	Обсяг	
			години	кредити
1. ОБОВ'ЯЗКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
1	Фізика	1.2	120	4.0
2	Нарисна геометрія та комп'ютерна графіка	1.2	180	6.0
3	Вища та прикладна математика	1,2,3	300	10.0
4	Матеріалознавство і ТКМ	2.3	180	6.0
5	Теоретична механіка	2.3	210	7.0
6	Хімія (агрохімсервіс)	2	120	4.0
7	Теорія механізмів і машин	3	180	6.0
8	Механіка матеріалів і конструкцій	3, 4	180	6.0
9	Трактори і автомобілі	3,4,5	360	12.0
10	Сільськогосподарські машини	4,5,6	360	12.0
11	Паливно-мастильні та ін. експл. матеріали	4	120	4.0
12	Взаємозамінність, стандартизація і технічні вимірювання	5	90	3.0
13	Деталі машин	5	120	4.0
14	Підйомно-транспортні машини	6	90	3.0
15	Фермські машини та обладнання	6	120	4.0
16	Машиновикористання у тваринництві	7.8	180	6.0
17	Машиновикористання у рослинництві	7.8	180	6.0
18	Технічний сервіс машин	7.8	180	6.0
19	Надійність та ремонт машин	7.8	180	6.0
20	Машини і обладнання для переробки с.г.продукції	7	120	4.0
21	Машиновикористання у переробній галузі	8	90	3.0
Разом за обов'язковою складовою			3660	122
2. ВИБІРКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
2.1. Дисципліни за вибором університету				
1	Історія України	1	90	3.0
2	Етнокulturологія	1	90	3.0
3	Українська мова за професійним спрямуванням	1	90	3.0
4	Іноземна мова	1	210	7.0
5	Фізична культура	1,2,3,4	90	3.0
6	Філософія (етика)	4,5	150	5.0
7	Соціальні дисципліни	6	210	7.0
8	БЖД та охорона праці	8	120	4.0
Всього за вибором університету			1050	35
2.2. Дисципліни за вибором студентів				
1	Технологія вирощування та переробки с.г. продукції	2	180	6.0
2	Комп'ютери і комп'ютерні технології	2	90	3.0
3	Система "машина-поле"	3	90	3.0
4	Гідравліка та теплотехніка	3.4	120	4.0
5	Основи керування автомобілями та с.г.технікою	4	150	5.0
6	ТОЕ, електрообладнання та електропривод с.г. техніки	4.5	150	5.0
7	Механіко-технологічні властивості с.г. матеріалів	5	90	3.0

8	Історія та філософія с.г.техніки	5	90	3.0
9	Стандартизація та сертифікація техніки і обладнання	6	90	3.0
10	Гідропривод с.г.техніки	6	120	4.0
11	Економічні дисципліни	6.7	180	6.0
12	Машини та обладнання для біотехнологій	7	120	4.0
Всього за вибором студентів			1470	49
Разом за вибірковою складовою			2520	84
3.ІНШІ ВИДИ ЗАНЯТЬ				
1	Військова підготовка	5,6,7,8	870	22.5
2	Культурно-просвітницька підготовка	1,2,3,4	180	6.0
3	Навчальна практика	2.4	420	14.0
4	Виробнича практика	6	210	7.0
Підготовка дипломного проекту			150	5.0
Державна атестація			60	2.0
Разом за напрямом підготовки			7200	240

Анотації дисциплін навчального плану

1. Обов'язкові навчальні дисципліни

Фізика. Поглиблення знань і розуміння явищ та законів природи, що відображені у класичній та сучасній фізиці і пов'язані з використанням їх в промисловості, техніці і повсякденному житті з охороною навколишнього середовища та безпеки життєдіяльності.

Нарисна геометрія та комп'ютерна графіка. Формування знань з формоутворення геометричних об'єктів, виконання та читання технічних креслень, побудова зображень зокрема методами комп'ютерної графіки; навчити студентів геометричному моделюванню об'єктів і процесів, надати їм знань, умінь та навичок, потрібних для виконання і читання креслень різного призначення, як таких, що виконуються в ручну так і комп'ютерних, а також розв'язування за рисунками, кресленнями та моделями інженерно-геометричних задач.

Вища та прикладна математика. Формування систем теоретичних знань і практичних навичок з основ математичного апарату, основних методів кількісного вимірювання випадковості дії факторів, що впливають на будь-які процеси, засад математичної статистики, яка використовується під час планування, організації та управління виробництвом та технологічних процесів.

Матеріалознавство і ТКМ. Надати майбутньому фахівцю комплекс знань та навичок з основних засобів розмірної обробки конструкційних та інструментальних матеріалів, необхідних для розуміння специфіки сучасного аграрного машинобудівного виробництва.

Теоретична механіка. Поглибити знання студентів з теоретичного матеріалу про основні закони природи, на підставі яких створюють розрахункові схеми, необхідні в будівельній справі, але також як засіб виховання у майбутніх будівельників навичок щодо наукових узагальнень.

Хімія (агрохімсервіс). Подати студенту основні теоретичні питання з фізичної хімії, а також основні поняття хімії високомолекулярних сполук.

Теореія механізімів і машин. Поглибити знання студентів з теоретичного матеріалу про основні закони природи, на підставі яких створюють розрахункові схеми, необхідні в інженерній справі, але також як засіб виховання у майбутніх інженерів-механіків навичок щодо наукових узагальнень.

Механіка матеріалів і конструкцій. Формування у студентів знань про опір матеріалів; геометричні характеристики плоских перерізів; зовнішні й внутрішні сили; метод перерізів; епюри внутрішніх сил; розтяг і стиск; механічні характеристики матеріалів; розрахунок на міцність і жорсткість при розтяганні й стисканні; основи теорії напруженого і деформованого стану; критерії міцності; зсув; кручення; згин; додаткові питання теорії згинання; складний опір; загальні теореми, пружні системи, загальні методи визначення переміщень; статично невизначувані системи; розрахунок плоских кривих брусів; розрахунок товстостінних циліндрів і обертових дисків; елементи теорії тонкостінних оболонок; розрахунок конструкції за граничними станами; стійкість стиснутих стрижнів; пружні коливання; опір матеріалів дії повторно-змінних напружень; розрахунки при ударних навантаженнях; контактні напруження; основи механіки руйнування.

Трактори і автомобілі. Формування у студентів знань про основні експлуатаційні властивості автомобілів і тракторів; теорії автомобілів і тракторів; конструювання та розрахунок автомобіля; конструкція та динаміка двигунів внутрішнього згорання; конструкція автомобілів і тракторів.

Сільськогосподарські машини. Дисципліна передбачає надання майбутнім фахівцям глибоких знань з будови, конструкції та наладки за конкретних умов роботи сільськогосподарських машин, з теорії та розрахунку технологічних процесів і робочих органів машин, які необхідні для вискоефективного використання технічних засобів механізації в агропромисловому виробництві, проведенні досліджень, спрямованих на вдосконалення існуючих і створення нових машин.

Паливно-мастильні та інші експлуатаційні матеріали. При вивченні дисципліни розглядаються питання теорії та практики використання паливно-мастильних матеріалів на машинах агропромислового виробництва. Дисципліна розрахована на отримання студентами знань по раціональному використанню палив, мастил, технічних рідин і неметалевих матеріалів, виготовлення паливно-мастильних матеріалів, їх сортименту, властивостей з якостей, як впливають на надійність та економічність праці двигунів агрегатів машин агропромислового виробництва, шляхів впровадження палив і мастил на не нафтовій основі.

Взаємозамінність, стандартизація і технічні вимірювання. Формування у студентів знань, умінь та навиків, які дозволяють кваліфіковано підвищувати якість продукції аграрного машинобудування, користування стандартами, положеннями взаємозамінності, метрології та кваліметрії.

Деталі машин. Вивчення принципів роботи, розрахунку і проектування деталей машин і механізмів загального призначення і підйомно-транспортного обладнання. Вивчаються кінематичні розрахунки, основи розрахунків на міцність та жорсткість, методи конструювання, раціонального вибору матеріалів.

Підйомно-транспортні машини. Вивчення будови підйомно-транспортних машин агропромислового виробництва та засобів механізації і автоматизації сільськогосподарського виробництва, методів їх розрахунку і конструювання.

Фермські машини та обладнання. Надати знання студентам про будову, регулювання, основи теорії і методи розрахунку машин та обладнання для тваринництва з урахуванням агрозоотехнічних, санітарно-ветеринарних та техніко-економічних вимог і умов роботи.

Машиновикористання у тваринництві. Ознайомити студентів з основами проектування потоково-технологічних ліній у тваринництві, монтажу та пуско-налагодження, виробничої та технічної експлуатації, дослідження обладнання та технологічних процесів.

Машиновикористання у рослинництві. Підготовка фахівця, здатного кваліфіковано вирішувати питання експлуатації машин і обладнання в умовах фермерських та індивідуальних господарств, орендних підприємств та селянських спілок. Предметом вивчення є потокові механізовані технологічні процеси виробництва сільськогосподарських культур, методи експериментального визначення та теоретичного розрахунку основних техніко-експлуатаційних показників машинно-тракторних агрегатів і комплектного обладнання та їх налагодження роботи в умовах виробника.

Технічний сервіс машин. Отримання теоретичних знання та практичних навиків, які будуть необхідні в практичній діяльності: основи проектування системи технічного обслуговування машин та обладнання АПК; принципи комплектування виробничо-технічної бази технологічним обладнанням; порядок монтажу та пуско-налагодження машин та обладнання АПК; принципи визначення перспективних напрямів використання і надання послуг аграрного сервісу; основи аналізу і дослідження конструкцій машин та обладнання і оцінювання їх технічного рівня; порядок оформлення документації на комплектування матеріально-технічної бази, складання звітної документації, проведення технічної експертизи і оформлення рекламацій; порядок та методи діагностування складних машин, дефектування деталей.

Надійність та ремонт машин. Оволодіння майбутніми інженерами-механіками основами технологічних процесів ремонту машин і агрегатів; отримання практичних навиків виконання типових ремонтних дій; оволодіння основами організації ремонтної бази та основами розрахунку і проектування ремонтних підприємств.

Машини і обладнання для переробки сільськогосподарської продукції. Надати знання студентам про будову, регулювання, основи теорії і методи розрахунку машин і обладнання для переробки сільськогосподарської продукції з урахуванням властивостей сільськогосподарських матеріалів та техніко-економічних вимог і умов роботи.

Машиновикористання у переробній галузі. Ознайомити студентів з основами проектування потоково-технологічних ліній у переробній галузі, монтажу та пуско-налагодження, виробничої та технічної експлуатації, дослідження обладнання та технологічних процесів.

2. Вибіркові навчальні дисципліни

2.1. Дисципліни за вибором університету

Анотації дисциплін «Історія України та етнокультурологія», «Філософія», «Українська мова за професійним спрямуванням», «Іноземна мова», «Фізичне виховання», «Безпека праці і життєдіяльності», «Правова культура особистості» див. розділ 2.1.

2.2. Дисципліни за вибором студентів

Технологія вирощування та переробки с.г. продукції. Освоєння системи знань формування та оцінки сільськогосподарської продукції, ефективного здійснення селекційного процесу в бажаному напрямі та організації біологічно обґрунтованої і економічно доцільної технології виробництва, переробки і зберігання сільськогосподарської продукції.

Комп'ютери і комп'ютерні технології. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні вміти: будувати комплексні креслення та аксонометричні зображення тривимірних об'єктів; розв'язувати задачі на інцидентність двох геометричних фігур (точка, пряма, площина, поверхня); розв'язувати задачі на перетин двох геометричних фігур (пряма, площина, поверхня); знаходити відстані між геометричними фігурами та кути між ними; за заданим законом утворення побудувати проекції точок кривих ліній та поверхонь; виконувати розрізи та перерізи складних геометричних фігур; знаходити натуральні величини похилих перерізів; оформлювати машинобудівні та будівельні креслення за стандартами ЄСКД; знати: принципи і методи побудови проекційних зображень; методи розв'язання позиційних задач; методи розв'язання метричних задач; методи утворення кривих ліній та поверхонь; державні стандарти ЄСКД.

Система «машина-поле». Навчальна дисципліна вивчає основні принципи екологічно безпечного та економічно ефективного функціонування системи "машина - біосередовище" за умов роботи транспортних засобів в умовах взаємодії з біологічним середовищем. В результаті вивчення дисципліни студент засвоює знання елементів і показників, якими характеризується система "машина - біосередовище", напрями і методи, які поліпшують функціонування системи "машина - біосередовище" і сприяють підвищенню якості виконання технологічних і транспортних операцій за умов дотримання екологічних аспектів використання мобільних сільськогосподарських машин і транспортних засобів.

Гідравліка та теплотехніка. Формування умінь і навичок, які дають змогу робити правильний вибір матеріалу з урахуванням механічного руху рідини у різних природних і техногенних умовах. Освоєння системи знань з методів отримання, перетворення, передачі та використання теплоти, а також принцип дії теплових машин і апаратів, призначених для цієї мети термодинаміки.

Основи керування автомобілями та сільськогосподарською технікою. Формування у студентів знань про організаційно-методичні основи практичного навчання студентів у процесі керування автомобілями та мобільною сільськогосподарською технікою про техніку, технологію, економіку, планування, організацію і управління.

ТОЕ, електрообладнання та електропривод с.г. техніки. Ознайомлення із основними електроприводу і автоматизації, програмами із автоматизованого керування вузлами, механізмами і агрегатами машин, огляд найсучасніших та найостанніших комплексів електроприводу і автоматизації із розрахунку та автоматизованого керування, ознайомлення із інтегрованим інструментарієм у операційну систему, а також і у більшість програмних продуктів мови програмування.

Механіко-технологічні властивості сільськогосподарських матеріалів. Формування умінь і навичок, які дають змогу робити правильний вибір сільськогосподарського матеріалу з урахуванням механіко-технологічних властивостей, передбачати економію витрат на матеріали, зниження маси; опанування теоретичними основами проектування.

Історія та філософія сільськогосподарської техніки. Ознайомлення студентів з подальшим їхнім самостійним обмірковуванням історії природження наукових знань у межах окремих галузей природничих, гуманітарних, соціальних,

технічних наук відповідно до певних історичних етапів розвитку науки і культури в цілому з метою опанування інтелектуального багатства світової наукової культури.

Стандартизація та сертифікація техніки і обладнання. викладено загальні принципи стандартизації, метрології та сертифікації сільськогосподарської техніки і обладнання. Висвітлено відповідно Законів України про стандартизацію, метрологію і сертифікацію і ДСТУ основи складання нормативних документів, призначених для формування технічних умов, технологічних процесів на виготовлення техніки і обладнання, карт контролю їх якості і стандартів підприємства.

Гідропривод сільськогосподарської техніки. Формування у майбутніх фахівців умінь і знань з сучасних методів проектування, виробництва та експлуатації сучасних машин агропромислового виробництва, які оснащені гідро- та пневмоприводом.

Економіка аграрного виробництва. Формування у майбутніх фахівців аграрного господарства системи спеціальних знань і практичних навичок у галузі аграрної економіки, планування показників виробничо-господарської діяльності, використання економічних методів управління аграрною організацією з урахуванням чинників зовнішнього і внутрішнього середовища.

Машини та обладнання для біотехнологій. Надати знання студентам про будову, регулювання, основи теорії і методи розрахунку машин та обладнання. Освоєння системи знань з теоретичних і практичних основ вивчення біотехнологічних процесів, що мають екологічну спрямованість і пов'язані з вирішенням екологічних проблем утилізації (біопереробки) відходів та сміття, деградації різного характеру забруднень, забезпечують виробництво екологічно чистої продукції на основі дешевої та доступної сировини.

**Підготовка бакалаврів
за спеціальністю «ТРАНСПОРТНІ ТЕХНОЛОГІЇ (АВТОМОБІЛЬНИЙ ТРАНСПОРТ)»
галузі знань «Транспорт»**

Форма навчання:	Ліцензований обсяг, осіб:
– денна	100
– заочна	100
Термін навчання	4 роки
Кредити	240 ЄКТС
Мова викладання	українська, англійська
Кваліфікація випускників	бакалавр з транспортних технологій

Концепція підготовки

Надання знань, вмінь та навичок фахівця нового покоління в галузі транспортних технологій в агропромисловій та природоохоронній галузях на базі сучасних стандартів освіти адаптованих до вимог кращих світових освітніх програм, для роботи в державному та приватному секторах економіки України.

Практичне навчання

Проходження навчальних (ознайомлювальна, по керуванню технікою) і виробничих (професійно-технологічна, виробнича на транспортних підприємствах) практик на 89 рекомендованих підприємствах.

**Орієнтовна тематика
випускних бакалаврських робіт**

1. Розробка (удосконалення) організації дорожнього руху по вулиці населеного пункту із застосуванням елементів автоматизованої системи управління рухом.
2. Розробка раціональних міжнародних маршрутів руху автотранспортних засобів при перевезенні сільськогосподарських вантажів.
3. Розробка транспортно-технологічного процесу збирання сільськогосподарських культур для підприємства (асоціації, господарства тощо).
4. Розробка рекомендацій з підвищення безпеки руху транспортних засобів і пішоходів на ділянці дороги по вулиці (проспекту, площі тощо) населеного пункту.
5. Розробка транспортно-виробничого процесу при перевезенні сільськогосподарських тварин в умовах підприємства (асоціації, господарства тощо).
6. Розробка транспортно-виробничого процесу при перевезенні сільськогосподарської птиці в умовах підприємства (асоціації, господарства тощо).
7. Розробка транспортно-виробничого процесу при перевезенні репродуктивного матеріалу сільськогосподарських тварин і птиці в умовах підприємства (асоціації, господарства тощо).
8. Розробка заходів покращення використання автотранспорту в АТП.
9. Розробка транспортно-виробничих процесів при перевезенні сільськогосподарської продукції (молока та молочних продуктів, хліба та хлібобулочних виробів тощо) в умовах підприємства.

Академічні права випусників – можуть продовжити навчання за програмами підготовки магістрів за спеціальностями, назви яких наведено у табл. 1.2 розділу 1.3 цього Каталогу.

Сфери зайнятості випусників

Одержує базову вищу освіту і може працювати на посадах, які відповідають 3-му і 4-му кваліфікаційним рівням згідно державного класифікатору професій: фахівець-логіст, експерт-логіст, технічний фахівець в галузі управління, інспектор з транспортних операцій, інспектор з безпеки руху, інспектор з охорони праці та якості, начальник транспортного загону, інженер з використання транспортних засобів, інженер з технічного сервісу.

Навчальний план підготовки бакалаврів за спеціальністю «Транспортні технології (автомобільний транспорт)»

№	Назва навчальної дисципліни	Семестр	Обсяг	
			години	кредити ЄКТС
1. ОБОВ'ЯЗКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
1	Фізика	1	90	3.0
2	Вища та прикладна математика	1,2,3	330	11.0
3	Основи митного законодавства	2	90	3.0
4	Транспортні засоби	3	120	4.0
5	Хімія	2	90	3.0
6	Теорія ймовірності і мат.статистики	3	120	4.0
7	Дослідження операцій у транспортних системах	4,5	210	7.0
8	Транспортна трасологія	4	90	3.0
9	Загальний курс транспорту	4	120	4.0
10	Основи теорій систем і управління	4,5	240	8.0
11	Основи теорії транспортних процесів і систем	4,5	210	7.0
12	Організація дорожнього руху	5	120	4.0
13	Експлуатаційні властивості автомобільних доріг та споруд	5	90	3.0
14	Інформаційні системи і технології	6	240	8.0
15	Вантажні перевезення	6	240	8.0
16	Технологічно-транспортні процеси у с.г. виробництві	6	120	4.0
17	Пасажирські перевезення	7	210	7.0
18	Взаємодія видів транспорту	7	180	6.0
19	Технічні засоби організації дорожнього руху	7	120	4.0
20	Основи економіки транспорту (тарифи і тарифні системи)	7.8	180	6.0
21	Транспортне право	7.8	150	5.0
22	Логістика	8	120	4.0
23	Транспортне планування сільських територій	8	90	3.0
24	Безпека транспортних засобів	8	90	3.0
25	Організація міжнародних автоперевезень	8	90	3.0
Разом за обов'язковою складовою			3750	125
2. ВИБІРКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
2.1. Дисципліни за вибором університету				
1	Історія української державності	1	90	3.0
	Етнокulturологія	1	90	3.0
2	Українська мова за професійним спрямуванням	1	90	3.0
3	Іноземна мова	1	180	6.0
4	Фізичне виховання	1,2,3,4	120	4.0
5	Філософія	5	120	4.0
6	Соціальні дисципліни	6	210	7.0
	Правова культура особистості	2	90	3.0
7	Охорона праці та БЖД	2.8	90	3.0
Всього за вибором університету			1080	36

2.2. Дисципліни за вибором студентів				
1	Компютерна техніка та програмування	1	90	3.0
2	Система "машина-біосередовище"	2	90	3.0
3	Історія та філософія с.г.техніки	2	90	3.0
4	Технічна механіка (матеріалознавство)	2	90	3.0
5	Основи криміналістики	2	90	3.0
6	Гігієна та особливості транспортування тварин та продукції тваринництва	3	90	3.0
7	Експертиза ДТП	3	90	3.0
8	Вантажознавство	3	90	3.0
9	Підйомно-транспортні машини	3	90	3.0
10	Правила дорожнього руху	4	90	3.0
11	Експлуатаційні властивості транспортних засобів	4	90	3.0
12	Паливо-мастильні та інші експлуатаційні матеріали	7	90	3.0
13	Основи інженерного менеджменту	6	90	3.0
14	Технічне обслуговування ТЗ	7	90	3.0
15	Технологія зберігання с.г.продукції при транспортуванні	7	90	3.0
Всього за вибором студента			1350	45
Разом за вибірковою складовою			2430	81
3.ІНШІ ВИДИ ЗАНЯТЬ				
1	Військова підготовка	5,6,7,8	870	29.0
2	Культурно-просвітницька підготовка	1,2,3,4	180	6.0
3	Навчальна практика	2.4	420	14.0
4	Виробнича практика	6	210	7.0
Підготовка дипломного проекту			150	5.0
Державна атестація			60	2.0
Разом за напрямом підготовки			7200	240

Анотації дисциплін навчального плану

1. Обов'язкові навчальні дисципліни

Фізика. Поглиблення знань і розуміння явищ та законів природи, що відображені у класичній та сучасній фізиці і пов'язані з використанням їх в промисловості, техніці і повсякденному житті з охороною навколишнього середовища та безпеки життєдіяльності.

Вища математика. Формування систем теоретичних знань і практичних навичок з основ математичного апарату, основних методів кількісного вимірювання випадковості дії факторів, що впливають на будь-які процеси, засад математичної статистики, яка використовується під час планування, організації та управління виробництвом та технологічних процесів.

Основи митного законодавства. Опанування студентами основних теоретично-методологічних засад митного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в умовах інтеграції України у світову спільноту, а також надання їм знань про митні тарифи як інструмент реалізації зовнішньоекономічної політики та національної безпеки України, формування державного бюджету.

Транспортні засоби. Формування у студентів знань в галузі транспорту, ознайомлення з дослідженням і розробками різних видів транспортних засобів. Характеристики, параметри та показники транспортних засобів, їх конструкції і особливості експлуатації.

Хімія. Подати студенту основні теоретичні питання з фізичної хімії, а також основні поняття хімії високомолекулярних сполук.

Теорія ймовірності і математична статистика. Формування систем теоретичних знань і практичних навичок з основ математичного апарату теорії ймовірності і математичної статистики, основних методів кількісного вимірювання випадковості дії факторів, що впливають на будь-які процеси, засад математичної статистики, яка використовується під час планування, організації та управління виробництвом та технологічних процесів.

Дослідження операцій у транспортних системах. Формування теоретичних знань і практичних навичок формалізації задач управління в транспортних системах з використанням спеціалізованих оптимізаційних методів.

Транспортна трасологія. Надати студентам систему теоретичних знань та сформувані практичні навички щодо правильного застосування законодавства в роботі експерта-трасолога.

Загальний курс транспорту. Засвоєння студентами поняття “Єдина транспортна система”, “Єдина транспортна мережа”, та здобуття знань щодо важливості всіх видів транспорту для своєчасного і якісного задоволення потреб галузей економіки та населення у перевезеннях, підвищення економічної ефективності роботи транспортної системи.

Основи теорій систем і управління. Формування у студентів знань із загальної методології цілеспрямованої діяльності, методів теорії систем і системного аналізу, що застосовуються в управлінні організаціями та прийнятті рішень, що стосуються адміністративних, фінансових та виробничих проблем, теорії цілеспрямованих систем, їх моделювання та дослідження, орієнтовані на використання в транспортних технологіях.

Основи теорії транспортних процесів і систем. Формування понятійного апарату системології, придбання знань про математичні основи описування транспортних систем, моделювання та аналіз їхнього функціонування у межах системного підходу; придбання необхідних навичок застосування отриманих знань для вирішення практичних завдань. Предметом вивчення дисципліни є транспортний процес перевезення пасажирів і вантажів та ресурсне забезпечення його функціонування.

Дослідження операцій у транспортних системах. Формування теоретичних знань і практичних навичок формалізації задач управління в транспортних системах з використанням спеціалізованих оптимізаційних методів.

Організація дорожнього руху. Формування у студентів чітких теоретико-правових знань та вмій щодо нагляду за станом доріг, перевезення небезпечних, великогабаритних та великовагових вантажів і практичних навичок, використання їх у практичній діяльності ДАІ; глибокого розуміння важливості роботи з організації дорожнього руху та нагляду за станом доріг, бездоганного виконання службових обов'язків, самостійного вирішення завдань, що стоять перед ДАІ МВС України, і пов'язані зі здійсненням функцій служби організації дорожнього руху; виявлення та документування правопорушень, пов'язаних із утриманням і експлуатацією доріг, дорожніх споруд і залізничних переїздів, перевезенням небезпечних, великогабаритних та великовагових вантажів.

Експлуатаційні властивості автомобільних доріг та споруд. Вивчити основи технології та організації виробництва доріг і споруд, конструкцій і виробів; визначити напрямки розвитку виробничої бази; навчити за техніко-економічними

показниками виконувати вибір технологічних схем, сировинних матеріалів і обладнання із застосуванням експлуатаційних властивостей автомобільних доріг та споруд.

Інформаційні системи і технології. Формування у студентів стійких знань в області побудови сучасних інформаційних систем і технологій, а також вироблення навичок створення баз даних з використанням сучасних систем управління базами даних і банків даних.

Вантажні перевезення. Формування у студентів наукових і професійних знань в сфері організації, планування, управління перевезеннями різних видів вантажів. Предметом дисципліни є процеси формування вантажних одиниць, транспортування вантажів з місць відправлення до місць споживання, а також процеси, що забезпечують їх виконання.

Технологічно-транспортні процеси у сільськогосподарському виробництві. Вивчити основи технології та організації технологічно-транспортних процесів у сільськогосподарському виробництві, навчити за техніко-економічними показниками обґрунтовувати виконувати вибір технологічних схем, сировинних матеріалів і обладнання.

Пасажирські перевезення. Формування системи знань і розуміння концептуальних основ організації і управління пасажирськими перевезеннями, набуття вмінь щодо керування технологічними процесами пасажирських перевезень. Предметом дисципліни є прийоми та способи організації пасажирських перевезень.

Взаємодія видів транспорту. Вивчення основних положень проблеми комплексного розвитку і взаємодії різних видів транспорту як єдиної системи. Предметом дисципліни є способи організації взаємодії різних видів транспорту у транспортних вузлах. У відповідності до цього фахівець у галузі транспортних технологій повинен знати: основи розробки технологічного процесу доставки вантажу, методик оперативного управління транспортним процесом, основи організації взаємодії видів транспорту, оцінку взаємодії транспортних мереж і вузлів; вміння: аналізувати забезпечення перевезень у змішаному сполученні, організувати планування і управління з метою встановлення недоліків і переваг для пошуку шляхів подальшого розвитку, визначати характеристики перевезень у змішаному сполученні, визначати відповідність перевізних і переробних потужностей взаємодіючих видів транспорту та вибирати засоби щодо узгодження них характеристик, аналізувати технології перевезень у змішаному сполученні з метою встановлення областей використання, недоліків і переваг для пошуку шляхів подальшого розвитку, прогнозувати перспективи розвитку перевезень у змішаному сполученні; мати уявлення про організацію контролю за виконанням технологічного процесу, про організацію контролю і управління виконанням окремих операцій та їх комплексу в цілому.

Технічні засоби організації дорожнього руху. Вивчити основи проектування розстановки дорожніх знаків, вживання розмітки у відповідності із дорожніми умовами, експлуатація технічних засобів регулювання, дорожні огороження і направляючі пристрої, матеріали і устаткування для нанесення розмітки.

Основи економіки транспорту. Отримання студентами знань, вмінь і навичок, що дозволяють структурувати і вирішувати економічні проблеми транспортного підприємства і, таким чином, забезпечувати його конкурентоспроможність на ринку транспортних послуг.

Транспортне право. Завданням дисципліни є екстраполяція правових положень на сферу виробничих відносин, оскільки підготовка кваліфікованого спеціаліста потребує здобуття ним відповідного комплексу правових спеціальних знань та набуття практичних навичок у галузі міжнародного і національного транспортного права, необхідних для роботи на національних і міжнародних ринках

транспортних послуг, а також формування у нього розуміння сучасних проблем правової організації транспортної діяльності, міжнародних правових норм і принципів, регулюючих відносини суб'єктів ринку транспортних послуг.

Логістика. Зміст дисципліни передбачає набуття студентами теоретичних знань з керування матеріально-технічним забезпеченням, засобами виробництва й товарно-матеріальними запасами транспортних підприємств, торговельних баз та організацій в умовах ринку.

Транспортне планування сільських територій. Засвоєння основ проектування житлових районів села, виробничої зони села, вулично-магістральної мережі села, ландшафтно-рекреаційної зони, інфраструктури села.

Безпека транспортних засобів. Вивчити основи щодо безпечної експлуатації та застосування транспортних засобів, вивчення теоретичних основ безпеки руху транспортних потоків на вулицях, тощо, дослідження процесу руху транспортних засобів.

Організація міжнародних автомобільних перевезень. Вивчити основи технології та організації, означення, основні положення, стан автомобільних перевезень у Європі, роль транспортного фактору в економіці України, міжнародні перевезення вантажів в Україні, проблеми підвищення конкурентоспроможності автомобільного транспорту України, інформаційне забезпечення перевезень, загальні поняття про документообіг.

2. Вибіркові навчальні дисципліни

2.1. Дисципліни за вибором університету

Анотації дисциплін «Історія України та етнокультурологія», «Філософія», «Українська мова за професійним спрямуванням», «Іноземна мова», «Фізичне виховання», «Безпека праці і життєдіяльності», «Правова культура особистості» див. розділ 2.1.

2.2. Дисципліни за вибором студентів

Інженерна та комп'ютерна графіка. Формування знань з формоутворення геометричних об'єктів, виконання та читання технічних креслень, побудова зображень зокрема методами комп'ютерної графіки; навчити студентів геометричному моделюванню об'єктів і процесів, надати їм знань, умінь та навичок, потрібних для виконання і читання креслень різного призначення, як таких, що виконуються в ручну так і комп'ютерних, а також розв'язування за рисунками, кресленнями та моделями інженерно-геометричних задач.

Система "машина-біосередовище". Надати наукові засади та навчити майбутнього фахівця транспортника властивостям синтезу машина і біосередовище при їх використанні в технологічних процесах транспортних технологій.

Історія та філософія сільськогосподарської техніки. Ознайомлення студентів з подальшим їхнім самостійним обмірковуванням історії прирощення наукових знань у межах окремих галузей природничих, гуманітарних, соціальних, технічних наук відповідно до певних історичних етапів розвитку науки і культури в цілому з метою опанування інтелектуального багатства світової наукової культури, яке зберігається в історії людства та на якому ґрунтується сучасна наука.

Технічна механіка. Поглибити знання студентів з теоретичного матеріалу про основні закони природи, на підставі яких створюють розрахункові схеми, необхідні в транспортних технологіях, але також як засіб виховання у майбутніх транспортників навичок щодо наукових узагальнень.

Основи криміналістики. Формування умінь і навичок, які дають змогу робити правильний вибір методів імітації розслідування злочину за раніше розробленою фабулою, раціональніше визначити послідовність виконання слідчо-пошукових дій, практики розкриття, розслідування і попередження злочинів, механізм події, що відбулася, розкриття внутрішніх зв'язків і суперечностей у досліджуваних явищах і фактах транспортних технологій.

Гігієна та особливості транспортування тварин та продукції тваринництва. Формування теоретичних знань у студентів, щодо різновидів транспорту для перевезення тварин та їх продукції, сучасних способів і методів санітарної обробки транспорту, тари, механізмів та обладнання. Дисципліна поєднує технологічні знання з опанованими студентом санітарно-гігієнічними нормами та процесами, що є необхідними при вирощуванні тварин, виробництві тваринницької продукції, її транспортуванні та реалізації. Допомагає оволодіти нормативною документацією та санітарно-гігієнічними вимогами до різновидів транспортних засобів, що задіяні при перевезенні тварин і тваринницької продукції, які можуть бути використані у практичній роботі.

Експертиза дорожньо-транспортної пригоди. Вивчаються положення розкриття і розслідування злочинів, судовий розгляд справ, процес доказування, доказування у судочинстві при дорожньо-транспортної пригоди встановлення фактів минулого, відомості про які потрапляють додізнавача і слідчого у вигляді інформації, що потребує спеціального виявлення, фіксації, дослідження і тлумачення, здійснення експертизи, забезпечує встановлення об'єктивної істини при скоєному дорожньо-транспортної пригоди.

Вантажознавство. Вивчає властивості предметів і матеріалів, які пов'язані з процесом їх транспортування.

Підйомно-транспортні машини. Вивчення будови підйомно-транспортних засобів механізації і автоматизації сільськогосподарського виробництва, методів їх розрахунку і конструювання.

Паливно-мастильні та інші експлуатаційні матеріали. При вивченні дисципліни розглядаються питання теорії та практики використання паливно-мастильних матеріалів на автомобільному транспорті. Дисципліна розрахована на отримання студентами знань по раціональному використанню палив, мастил, технічних рідин і неметалевих матеріалів, виготовлення паливно-мастильних матеріалів, їх сортименту, властивостей з якостей, як впливають на надійність та економічність праці двигунів агрегатів автомобілів, шляхів впровадження палив і мастил на не нафтовій основі.

Експлуатаційні властивості транспортних засобів. Розглядає основні закони руху транспортних засобів, а також їх взаємозв'язок з технічними характеристиками, конструктивними параметрами й умовами руху транспортних засобів.

Основи інженерного менеджменту. Формування сучасного управлінського мислення, основ системного керування організаціями будь-яких видів – ухвалення адекватних управлінських рішень на майбутньому місці роботи. Формування у студентів-транспортників знань із теоретичних основ та практичних навиків із менеджменту та маркетингу.

Технічне обслуговування транспортних засобів. Вивчити основні чинники, що визначають організацію технічного обслуговування і ремонту транспортних засобів, економічно-географічна характеристика міста (району), режим роботи виробничих підрозділів підприємства, вибір і корегування нормативів для проектування транспортного підприємства, розрахунок виробничої програми ТОВ підприємства, розрахунок виробничої програми технічного обслуговування та ремонту за кількістю технічних діянь, розрахунок виробничої програми технічного

обслуговування та ремонту у одиницях праці, розрахунок виробничої програми допоміжних робіт.

Технологія зберігання сільськогосподарської продукції при транспортуванні. Дати основи знань студентам з технології підготовки сільськогосподарської продукції рослинного та тваринного походження до транспортування і безпосередньо транспортування різноманітними технічними засобами з використанням сучасних технологій з мінімальними втратами; навчити студентів впроваджувати і знаходити найефективніші технології і засоби механізації транспортування сільськогосподарської продукції; обґрунтувати санітарно-гігієнічні вимоги до якості сировини і готової продукції при транспортуванні сільськогосподарської продукції.

2.9. ФАКУЛЬТЕТ КОНСТРУЮВАННЯ ТА ДИЗАЙНУ

Декан – кандидат технічних наук, доцент **Ружи́ло Зіно́вій Володи́мирович**

Тел.: (044) 527-81-29 E-mail: dekanat_kd@ukr.net
Розташування: навчальний корпус № 11, кімн. 305

Факультет організовує і координує навчальний процес підготовки бакалаврів за спеціальностями:

133 Галузеве машинобудування

Випускові кафедри:

Конструювання машин і обладнання. Тел.: (044) 527-87-34,
E-mail: machinebuild_centre@twin.nauu.kiev.ua
Завідувач кафедри – доктор технічних наук, професор **Лovejкін Вячеслав Сергійович**

Надійності техніки. Тел.: (044) 527-87-71
E-mail: reliability_chair@twin.nauu.kiev.ua
Завідувач кафедри – доктор технічних наук, професор **Бойко Анатолій Іванович**

Тракторів і автомобілів. Тел.: (044) 527-88-95 E-mail: syera_kateryna@mail.ru
Завідувач кафедри – кандидат технічних наук, доцент **Се́ра Катери́на Михайлі́вна**

Механіки. Тел.: (044) 527-83-25 E-mail: berezovyi@nubip.edu.ua
Завідувач кафедри – кандидат технічних наук, доцент **Березовий Микола Георгійович**

192 Будівництво та цивільна інженерія

Випускові кафедри:

Будівництва. Тел.: (044) 527-85-78 E-mail: biult_chair@twin.nauu.kiev.ua
Завідувач кафедри – доктор технічних наук, професор **Давиденко Олександр Іванович**

Механіки. Тел.: (044) 527-83-25 E-mail: berezovyi@nubip.edu.ua
Завідувач кафедри – кандидат технічних наук, доцент **Березовий Микола Георгійович**

**Підготовка бакалаврів
за спеціальністю «ГАЛУЗЕВЕ МАШИНОБУДУВАННЯ»
галузі знань «Механічна інженерія»**

Форма навчання:	Ліцензований обсяг, осіб:
– денна	170 осіб
– заочна	120 осіб
Термін навчання:	
– денна	4 роки
– заочна	5 років
Кредити	240 ЄКТС
Мова викладання	українська, англійська
Кваліфікація випускників	бакалавр з машинобудування

Концепція підготовки

Сучасне агропромислове виробництво вимагає наявності багатофункціональних машин і обладнання. Такі машини можуть бути створені тільки при наявності високо кваліфікованих кадрів – інженерів-конструкторів. Підготовка інженерів-конструкторів базується на високому рівні викладання фундаментальних та загально-технічних дисциплін, а також знань перспектив розвитку конструкцій сільськогосподарських машин.

Практичне навчання

Упродовж практичної підготовки факультет орієнтується на тісну взаємодію і співробітництво з навчально-дослідними господарствами університету, такими як: ВП НУБіП України «Великоснітинське навчально-дослідне господарство ім. О.В. Музиченка», ВП НУБіП України «Агрономічна дослідна станція», ВП НУБіП України «Навчально-дослідне господарство «Ворзель», ВП НУБіП України «Боярська лісова дослідна станція».

**Орієнтовна тематика
випускних бакалаврських проектів**

1. Удосконалення конструкції стенду для проведення шиномонтажних робіт;
2. Удосконалення конструкції метантенку для виробництва біогазу;
3. Розробка машини для пересадки дерев;
4. Розробка механізму повороту стаціонарного стрілового крану;
5. Удосконалення розпилюючого пристрою обприскувача польових культур для внесення рідких мінеральних добрив.

Академічні права випускників – можуть продовжити навчання на програмах підготовки магістрів за спеціальностями, назви яких наведено у табл. 1.2 розділу 1.3 цього Каталогу.

Сфери зайнятості випускників

Підприємства цільового призначення підготовки фахівця і бази практичного навчання пропонуються першочергово для подальшого працевлаштування чи на провідних підприємствах агропромислової і природоохоронної галузей економіки України.

**Навчальний план підготовки бакалаврів
за спеціальністю «Галузеве машинобудування»**

№ п/п	Назва навчальної дисципліни	Семестр	Обсяг	
			години	кредити ЄКТС
1. ОBOB'ЯЗKOBІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
1	Вища математика	1-3	270	9
2	Хімія	1	90	3
3	Інформатика і комп'ютерна техніка	1, 2	90	3
4	Нарисна геометрія	1	90	3
5	Фізика	1, 2	150	5
6	Прикладна математика	4	90	3
7	Теоретична механіка	2, 3	150	5
8	Матеріалознавство	3, 4	150	5
9	Технологія конструкційних матеріалів	2, 3	120	4
10	Механіка матеріалів і конструкцій	3, 4	210	7
11	Взаємозамінність, стандартизація і технічні виміри	4, 5	150	5
12	Теорія механізмів і машин	4, 5	240	8
13	Інженерна і комп'ютерна графіка	1-3	180	6
14	Механіко-технологічні властивості с.-г. матеріалів	5	90	3
15	Деталі машин	5, 6	210	7
16	Машини та обладнання для рослинництва	5, 6	180	6
17	Машини та обладнання для тваринництва	6, 7	180	6
18	Машини та обладнання біоенергетики	6	90	3
19	Гідропривід с.-г. техніки	6	90	4
20	Теплотехніка	6	90	3
21	Динаміка і міцність	5	90	3
22	Професійна орієнтація	1	90	3
23	Технологія машинобудування	4-6	210	7
24	Основи конструкцій мобільних енергетичних засобів	6, 7	210	7
25	Підйомно-транспортні машини	7	90	3
Разом за обов'язковою складовою			3690	123
2. ВИБІРKOBІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
2.1. Дисципліни за вибором університету				
1	Соціологія і політологія	7	90	3
2	Філософія	4	90	3
3	Іноземна мова	1, 2	150	5
4	Історія української державності	1	90	3
5	Українська мова (за професійним спрямуванням)	2	90	3
6	Основи наукових досліджень	7	90	3
7	Загальна електротехніка	2	90	3
8	Безпека життєдіяльності	8	120	4
9	Гідравліка	4	90	3
10	Фізичне виховання	1-4	-	-
11	Засоби автоматизації техніки	7	90	3
12	Основи економічної теорії	8	90	3
Всього за вибором університету			1080	36
2.2. Дисципліни за вибором студентів				
2.2.1. Спеціалізація «Машини та обладнання сільськогосподарського виробництва»				
1	Технологія виробництва продукції тваринництва	5	90	3
2	Технологія виробництва продукції рослинництва	5	90	3
3	Дизайн с.-г. машин	8	150	5
4	Ергономіка с.-г. машин	8	90	3
5	Моделювання с.г. процесів	8	180	6
6	Паливномастильні та інші витратні матеріали	3	120	4
7	Землеробська механіка	7	90	3
8	Теорія різання, металообробні верстати та інструмент	4	150	5
9	Біоенергетичні системи в тваринництві	3	90	3

10	Надійність с.-г. машин	7, 8	180	6
11	Основи конструювання машин	7, 8	360	12
12	Інженерія біосистем	8	90	3
13	Основи керування технікою	4	90	3
Всього за спеціалізацією			1770	59
2.2.2. Спеціалізація «Обладнання лісового комплексу»				
1	Лісові культури	7	90	3
2	Лісогосподарські машини та знаряддя	7, 8	240	8
3	Теорія різання, деревообробні верстати та інструмент	4	180	6
4	Паливномастильні та інші витратні матеріали	3	120	4
5	Лісозаготівля і транспорт лісу	3	90	3
6	Дизайн л.-г. машин	7	90	3
7	Технологія деревообробки	8	120	4
8	Стандартизація і сертифікація техніки	5	90	3
9	Основи керування технікою	4	120	4
10	Основи конструювання л.-г. машин	8	270	9
11	Економічна ефективність конструкторських рішень	8	90	3
12	Надійність ОЛК	7	150	5
13	Технічне обслуговування машин та обладнання лісового комплексу	8	120	4
Всього за спеціалізацією			1770	59
Всього за вибором студентів			1770	59
Разом за вибірковою складовою			2850	95
3. ІНШІ ВИДИ НАВЧАННЯ				
1	Військова підготовка	5-8	870	
2	Навчальна практика	2, 4	270	9
3	Виробнича практика	6	180	6
4	Підготовка водіїв		90	
Підготовка бакалаврської роботи (дипломної роботи чи проекту)			180	6
Державна атестація			30	1
Разом за напрямом підготовки (без військової підготовки та підготовки водіїв)			7200	240

Анотації дисциплін навчального плану

1. обов'язкові навчальні дисципліни

Вища математика (Вивчення даної дисципліни дозволяє навчитись використовувати математичні (аналітичні) методи при описі та вивченні фізичних, технічних, технологічних та інших процесів. Знання систем лінійних рівнянь, основ векторної алгебри, рівнянь прямої і площини у просторі, основних формул та теорем диференціального та інтегрального обчислення, основних положень та методів рішень диференціальних рівнянь дозволить вирішувати та аналізувати системи лінійних рівнянь, вирішувати задачі аналітичної геометрії і математичного аналізу, застосовувати на практиці отримані знання, обґрунтовувати отримане рішення, проводити аналіз отриманого рішення, застосовувати математичні методи до розв'язання прикладних технічних та технологічних задач.)

Хімія (Фундаментальна дисципліна «хімія» забезпечує студентів знаннями про склад, будову, властивості і перетворення речовин, які є основою конструкційних матеріалів, та знаннями умов тривалої, заощадливої, екологічно – безпечної експлуатації машин і систем природокористування. Вивчення хімії створює основу для опанування студентами професійно – орієнтованих і спеціальних дисциплін та сприяє формуванню сучасного світогляду людини.)

Інформатика і комп'ютерна техніка (В курсі дисципліни вивчаються інформаційні процеси, методи та засоби отримання, перетворення, передачі, зберігання і використання інформації, застосування інформаційних технологій. Метою вивчення дисципліни є формування сучасного рівня інформаційної та комп'ютерної культури, надання студентам та закріплення ними базових знань з основ інформатики та обчислювальної техніки, набуття практичних навичок роботи на сучасній комп'ютерній техніці, а також вміння застосовувати їх при роботі із сучасними комп'ютерними системами обробки інформації.)

Нарисна геометрія (Дисципліна вивчає просторові форми і способи їх зображення на площині, розглядає методи побудови зображень і способи розв'язання просторових задач за допомогою цих зображень. Вивчення дисципліни дозволяє розвинути просторове мислення та здібності до аналізу геометричних форм, формує навички побудови об'ємно-графічних моделей, оперування кресленням як засобом передачі графічної інформації. Оволодіння знаннями з курсу нарисної геометрії забезпечує подальше вивчення таких навчальних дисциплін як інженерна і комп'ютерна графіка, деталі механізмів і машин, теоретична механіка тощо, сприяє підвищенню рівня виконання креслень курсових і дипломного проєктів.)

Фізика (Дисципліна вивчає властивості матеріального світу, різноманітні фізичні явища, закони взаємодії і руху матеріальних тіл, а також процеси і механізми що їх контролюють, покликана формувати у студентів аналітичне і модельне мислення. В процесі засвоєння фізичних понять, законів, теорій та напрацювання необхідних практичних навичок студент набуває фізичні знання, на які в подальшому безпосередньо спираються загально-технічні дисципліни.)

Прикладна математика (Важливою складовою математичної освіти майбутніх фахівців є прикладна математика, основою якої є теорія ймовірностей та математична статистика. Мета дисципліни – навчити майбутніх фахівців володіти основами сучасного математичного апарату, необхідного для аналізу та розв'язання практичних задач, сприяти формуванню у студентів навичок математичного моделювання та використання математичних методів при розв'язуванні прикладних задач. Вивчення дисципліни дозволить студенту складати найпростіші моделі реальних об'єктів та процесів та проводити їх якісний аналіз, вибирати методи дослідження складених моделей та застосовувати їх до розв'язання практичних задач, обробляти експериментальні дані методами математичної статистики.)

Теоретична механіка (Дисципліна вивчає загальні закони і закономірності механічного руху, рівноваги матеріальних об'єктів, механічних систем та існуючі методи і засоби розв'язування задач, складання розрахункових моделей реальних технічних об'єктів, що стосуються сільськогосподарської техніки.)

Матеріалознавство (Даний курс, у якому вивчаються закономірності, що визначають будову й властивості матеріалів залежно від їхнього складу й умов обробки, є одним з основних у циклі дисциплін, що визначають підготовку інженерів. Прогрес в галузі машинобудування тісно пов'язаний з економією матеріалів, зменшенням маси машин і приладів, підвищенням точності, надійності й працездатності механізмів і приладів, зі створенням і освоєнням нових, найбільш економічних матеріалів, що характеризуються найрізноманітнішими механічними й фізико-хімічними властивостями. У зв'язку із цим вивчення дисципліни дозволить ознайомитись з сучасними високоефективними методами підвищення міцнісних властивостей, корозійної стійкості, тепло- і холодостійких сплавів, ефективних методів обробки поверхні виробів з метою істотного підвищення протизношувальної та корозійної стійкості, розробки та використання нових полімерних і композиційних матеріалів із заданим комплексом властивостей.)

Технологія конструкційних матеріалів (Дана дисципліна вивчає основні відомості про способи отримання конструкційних матеріалів і методи їх фізико-хімічної, технологічної та механічної обробки з метою надання їм необхідних властивостей і формоутворення виробів у відповідних конструкціях машин та механізмів.)

Механіка матеріалів і конструкцій (Дисципліна вивчає методи інженерних розрахунків деталей машин, елементів конструкції на міцність, жорсткість та стійкість в умовах дії статичних і динамічних навантажень із врахуванням зміни температури і процесів, пов'язаних з тривалістю експлуатації при одночасній надійності, довговічності та економічності.)

Взаємозамінність, стандартизація і технічні виміри (Викладання дисципліни має на меті вивчення принципів організації машинобудівного виробництва на основі взаємозамінності, ознайомлення з діючими нормами точності і якості, опанування способами та методами їх контролю, вивчення основ стандартизації та управління якістю продукції у машинобудуванні. Освоєння дисципліни дозволить майбутнім інженерам забезпечити необхідний рівень проектування машин та технологічного оснащення за рахунок використання рішень, що базуються на принципах взаємозамінності та стандартизації.)

Теорія механізмів і машин (Дисципліна вивчає загальні положення про дослідження, розрахунок і проектування механічних систем, приладів, механізмів та обладнання в умовах монтажу, експлуатації та агрегування робочих машин у сучасному сільськогосподарському будівництві, а також загальні методи структурного, кінематичного і динамічного аналізу та синтезу механізмів і машин сільськогосподарської техніки.)

Інженерна і комп'ютерна графіка (В дисципліні розглядаються питання зображення проєкційним способом технічних виробів, складальних одиниць та деталей; способів з'єднання деталей; вивчаються єдині стандартизовані правила подання інформації щодо технології їх виготовлення та умов експлуатації. Вивчення державних стандартів, пов'язаних із кресленнями деталей, здійснюється в процесі виконання графічних завдань, що передбачені робочою програмою. Повне оволодіння інженерною та комп'ютерною графікою як засобом виразу технічної думки досягається в результаті опанування всього комплексу технічних дисциплін відповідного профілю. Метою вивчення дисципліни є формування у студента практичних навичок побудови на високому технічному рівні машинобудівних креслень із застосуванням навчально-методичної і довідкової літератури та комп'ютерної техніки.)

Механіко-технологічні властивості с.-г. матеріалів (Це комплексна дисципліна, яка вивчає фізичні та механічні властивості таких сільськогосподарських матеріалів, як ґрунт, добрива та матеріал рослинного походження з врахуванням змін температури та вологості.)

Деталі машин (Це базова технічна дисципліна, в якій вивчають методи, правила і норми розрахунку та конструювання типових деталей і складальних одиниць машин. Також вивчаються основи розрахунків на міцність і жорсткість, методи конструювання, раціональний вибір матеріалів і способи з'єднання деталей. Задача курсу полягає у тому, що виходячи із заданих умов роботи деталей і складальних одиниць машини отримати навички їх розрахунку та конструювання; засвоїти методи, правила і норми проектування, котрі забезпечують виготовлення надійних і економічних конструкцій, а також розвиток на основі цього у студентів інженерного мислення.)

Машини та обладнання для рослинництва (Розглядаються конструкції машин, типи та будова їх робочих органів та приводів, процес взаємодії робочого органа з оброблюваним матеріалом і навколишнім середовищем, а також технологічні регулювання та класифікація машин та обладнання, що використовуються в рослинництві.)

Основи конструкцій машин для тваринництва (Це комплексна дисципліна, яка вивчає значення механізації технологічних процесів виробництва продукції тваринництва та зоотехнічні вимоги до процесів і технічних засобів, що їх виконують. Розглянуто питання будови, принципу дії, класифікації та оцінки, а також основи конструювання і розрахунку машин та обладнання тваринницьких підприємств.)

Машини та обладнання біоенергетики (Дисципліна передбачає вивчення теоретичних основ і методик розрахунків техніко-технологічних параметрів машин та обладнання для виробництва відновлювальних енергоносіїв з біомаси, придбання практичних навиків щодо робочих процесів і регулювань технічних засобів для виготовлення біопалив та ефективного використання їх на базі сільськогосподарських виробництв.)

Гідропривід с.-г. техніки (Дисципліна вивчає будови, теорії робочих процесів та правил експлуатації гідроприводів, що необхідні для високоефективного використання сільськогосподарської техніки, якісного обслуговування і ремонту, цілеспрямованого вдосконалення. Передбачається вивчення конструкції, принципу дії, налашки, гідрокінематичних, швидкісних та силових характеристик гідроприводів сільськогосподарської техніки та основ теорії і розрахунку гідроприводів.)

Теплотехніка (Дисципліна вивчає особливості та технічні аспекти перетворення природних енергоресурсів (органічного та ядерного палива, теплоти земних надр, енергії води та вітру, сонця і т.п.) в безпосередньо використовувані форми енергії (теплоту, роботу і їх похідні, наприклад – електричну енергію). Вона служить основою енергетичної освіти при вивченні спеціальних дисциплін в системі підготовки інженерів і використовується в їх подальшій практичній діяльності. В цілому, дисципліна включає технічну термодинаміку, теорію тепло- та масообміну, розглядає теплові двигуни та холодильні установки, компресори та вентилятори, паливоспалюючі агрегати та котельні установки.)

Динаміка і міцність (Це комплексна дисципліна, яка вивчає методи інженерних розрахунків деталей машин, елементів конструкції на міцність, жорсткість та стійкість при додатковому впливі сил інерції, що виникають за динамічного навантаження і коливальних процесів. Окремий розділ даної дисципліни присвячений методам інженерних розрахунків деталей машин та елементів конструкції на міцність, жорсткість і стійкість при наявності тріщин.)

Професійна орієнтація (Дана дисципліна розкриває суть підготовки фахівців з напрямку підготовки «Машинобудування», формує розуміння специфіки галузі знань «Машинобудування та матеріалообробка», ознайомлює студентів з їхніми можливостями для того, щоб запропонувати їм вибрати одну з найбільш підходящих для них професій з врахуванням потреб виробництва.)

Технологія машинобудування (Дисципліна вивчає технологічні методи одержання і обробки заготовок для забезпечення високої якості продукції, економії матеріалів, високої продуктивності праці. Що включає розробку технологічних процесів (маршрутних і операційних) одержання та обробки заготовок із різних конструкційних матеріалів, їх техніко-економічних характеристик, вивчення принципів схем обладнання і оснащення, проектування цехів машинобудівних заводів, питань технологічності конструкцій заготовок, деталей, машин і агрегатів з врахуванням методів їх одержання, технологічні методи підвищення надійності машин.)

Основи конструкції мобільних енергетичних засобів (Дисципліна дає майбутнім інженерам необхідні знання з основ теорії та методів обґрунтування параметрів і показників тракторів і автомобілів та їх двигунів, визначення залежності показників їх роботи від швидкісних і силових показників, конструкції та умов роботи, методики та обладнання для проведення випробувань тракторів і автомобілів, основних тенденцій та напрямків їх вдосконалення, набуває навичок формулювати вимоги до властивостей і експлуатаційних якостей тракторів і автомобілів в залежності від умов їх експлуатації, виконувати аналітичне обґрунтування їх основних параметрів, виходячи з конкретних умов с.-г. виробництва і досягнутого рівня автотракторобудування, самостійно розв'язувати задачі з теплового та динамічного розрахунків автотракторних ДВЗ і тягових та динамічних розрахунків тракторів і автомобілів, виконувати підготовчі роботи і проводити випробування тракторів і автомобілів, безмоторні та моторні випробування автотракторних двигунів, на сучасному науково-методичному рівні обробляти дані експериментів та проводити аналіз отриманих результатів, самостійно опановувати трактори і автомобілі нових конструкцій їх механізмів, вузлів, агрегатів та систем та аналізувати їх експлуатаційні якості для забезпечення раціонального використання.)

Підйомно-транспортні машини (При вивченні дисципліни розглядається будова різних типів підйомно-транспортного обладнання, методи проектування сучасних засобів механізації та автоматизації установчих і пересувних операцій, в тому числі конвеєрів, транспортерів, роботів, маніпуляторів, а також засобів малої механізації, методики розрахунку, конструювання, проектування і експлуатації машин і механізмів, які виконують підйомно-транспортні операції.)

2. Вибіркові навчальні дисципліни

2.1. Дисципліни за вибором університету

Анотації дисциплін «Історія української державності» «Етнокulturологія», «Філософія», «Українська мова за професійним спрямуванням», «Іноземна мова», «Фізичне виховання», «Безпека праці і життєдіяльності», «Правова культура особистості» див. розділ 2.1.

Соціологія і політологія. Курс дисципліни вивчає закономірності розвитку і функціонування політичного життя суспільства, механізми політичної влади, управління політичними процесами. В дисципліні розглядаються основні етапи розвитку світової і вітчизняної політичної думки, політика і політичні відносини, влада, процес, політична система суспільства, політичний режим, політичні партії, громадські організації і рухи в соціально-політичному житті суспільства, особистість і політика, політична культура, світовий політичний процес.) Також вивчаються структура і функції соціології, соціальна структура суспільства (соціально-класові, етнічні, соціально-культурологічні й соціально-професійні групи), соціальні відносини і соціальна політика, проблеми соціальної справедливості, спеціальні соціологічні теорії (соціологія праці та управління, соціологія політики, соціологія громадської думки, соціологія освіти), методологія соціологічних досліджень.

Основи наукових досліджень. Дисципліна вивчає загальні положення наукової діяльності, зокрема поняття методу і методології та їх ролі у науковому пізнанні, етапи науково-дослідної роботи, питання організації проведення експерименту, основи винахідницької роботи, зокрема питання складання заявки на винахід, а також методи статистичної обробки експериментальних даних.

Загальна електротехніка (Дана дисципліна є теоретичною основою, на якій базується вивчення наступних електротехнічних дисциплін. Основне завдання курсу – вивчення основ електропостачання, електроприводу й засобів електробезпеки. У

результаті вивчення дисципліни студент засвоює основні закони, застосовувані при аналізі електричних кіл, основні методи аналізу електричних кіл, опановує загальну методичку побудови схемних і математичних моделей електротехнічних ланцюгів, уміє аналізувати типові електротехнічні ланцюги при типових зовнішніх впливах, має практичні навички аналітичного, чисельного й експериментального дослідження основних процесів, що мають місце в електротехнічних ланцюгах, знає правила й схеми електропостачання, електропривода й електробезпеки.)

Гідравліка (У циклі дисциплін зазначені основні фізико-механічні властивості рідин, основні положення гідростатики, гідродинаміки. Вивчає існуючі будови гідромашин, основи гідропроводу. Проводить проектування і розрахунок систем сільськогосподарського водопостачання.)

Засоби автоматизації с.-г. техніки (Метою курсу є набуття студентами знань з питань особливостей конструкції та роботи окремих елементів та систем електрообладнання: принципів та засобів електропостачання, конструкції засобів штучного освітлення та методів його розрахунку, принципів побудови та розрахунку електричного нагрівання та електротехнології, побудови систем електроприводу та використання окремих типів електроприводу у сучасному сільськогосподарському виробництві.)

Основи економічної теорії (Розглядаються економічні теорії та принципи, вивчаються відносини та об'єктивні закони розвитку суспільного виробництва, теорії ринку і механізм його функціонування; основи підприємництва, земельна рента, аналізуються загальні проблеми переходу України до соціально - ринкової економіки та інтеграції її у світове господарство.)

2.2. Дисципліни за вибором студентів

2.2.1. Спеціалізація «Машини та обладнання сільськогосподарського виробництва»

Технологія виробництва продукції тваринництва (Дисципліна входить до блоку дисциплін за вибором студента, які формують бакалавра, здатного на основі знання біологічних особливостей сільськогосподарських тварин та прогресивних технологій заготівлі кормів та технологій виробництва молока, яловичини, свинини, продукції свинарства та вівчарства одержувати продукцію високої якості з найменшими витратами кормів та праці. В дисципліні розглядаються біологічні особливості сільськогосподарських тварин, прогресивні технології заготівлі кормів та технології виробництва різних видів продукції тваринництва, зоотехнічні вимоги до машин, обладнання та засобів механізації й автоматизації на тваринницьких фермах і комплексах.)

Технологія виробництва продукції рослинництва (Курс займає центральне місце в сільськогосподарському виробництві й будується на принципах (законів) біологічної науки, що вивчає особливості розвитку рослин, їх вимоги до умов середовища. Основною метою курсу є освоєння студентами знань в галузі біології й технології вирощування сільськогосподарських культур. Майбутньому інженеру принципово важливо опанувати комплексом сучасних знань і навичок, що дозволяють підвищити врожайність сільськогосподарських культур, поліпшити якість і збереженість продукції на основі знання біології культур стосовно до конкретних ґрунтово-кліматичних умов, а також ефективно використовувати ґрунтово-кліматичні ресурси й охорону навколишнього середовища.)

Дизайн с.-г. машин (У навчальному курсі дисципліни розглядаються основні положення дизайну - науки про художнє конструювання техніки, його категорії, їх властивості та якості. Вивчаються засоби і методи роботи над формою, композицією

машин; здобуваються навички розробки символів функцій контролю та управління; студенти знайомляться з правом власності на розробки в галузі дизайну та основами її захисту.)

Ергономіка с.-г. машин (У навчальному курсі дисципліни розглядаються основні положення ергономіки – науково-практичної дисципліни, яка вивчає діяльність людини, знаряддя і засоби її діяльності, навколишнє середовище в процесі їх взаємодії з метою забезпечення ефективності, безпеки і комфортності життєдіяльності людини. Розглядаються рекомендації по ергономічному забезпеченню конструювання, вивченню методик дослідження ергономічних властивостей оператора, методик оцінки мнемосхем автоматизованих систем управління, розміщення органів індикації та управління на пультах. Досліджується вплив психічної напруженості, втоми, емоційних факторів та особистих якостей людини на ефективність трудової діяльності. Вивчаються особливості сприйняття, уваги, пам'яті, мислення людини, її моторного апарата, можливості сприймання і перероблення інформації.)

Моделювання с.г. процесів (Розглядаються основи моделювання с/г процесів на ЕОМ, встановлюються основні поняття та визначення, досліджуються методи застосування автоматизованих систем при управлінні процесами у виробництві.)

Паливно-мастильні та інші витратні матеріали (Дисципліна вивчає теоретичні та практичні питання про властивості палив, мастильних та інших витратних (лакофарбових, клейових, інтер'єрних) матеріалів та вплив їх якості на техніко-економічні показники машин та обладнання сільсько- і лісогосподарського виробництва; формує навички визначення основних показників якості та підбору відповідних сортів і марок нафтопродуктів, спеціальних рідин та інших витратних матеріалів.)

Землеробська механіка (Розглядаються методи формалізації сільськогосподарських матеріалів та середовищ та методи побудови рівнянь, що описують взаємодію з ними робочих органів машин АПК з метою визначення кінематичних та динамічних параметрів робочих органів.)

Теорія різання, металообробні верстати та інструмент (Дисципліна вивчає поняття і терміни з оброблення різанням, фізику і механіку процесів, конструкцію і геометрію різальних інструментів та матеріали для їх виготовлення, конструкцію металорізальних верстатів і пристроїв до них, та види робіт, що не виконуються на них з обґрунтуванням раціональних режимів різання, розглядаються фізико-хімічні методи оброблення деталей машин.)

Біоенергетичні системи в аграрному виробництві (Дисципліна вивчає поняття і терміни щодо біоенергетичних систем, які застосовуються у тваринництві, будову біоенергетичних систем, основні принципи їх функціонування, теоретичні основи розрахунку їх конструктивних та енергетичних параметрів, техніко-економічні показники застосування біоенергетичних систем.)

Надійність с.г. техніки (Це комплексна дисципліна, яка вивчає: терміни і визначення надійності; інженерно-фізичні основи надійності сільськогосподарських машин; математичну теорію надійності; випробування машин на надійність; способи забезпечення надійності сільськогосподарських машин. Мета дисципліни – навчити майбутніх фахівців забезпечувати надійність сільськогосподарської техніки протягом встановленого часу за умови оптимальних витрат матеріальних і трудових ресурсів на їх проектування, виробництво, експлуатацію, технічне обслуговування і ремонт.)

Основи конструювання машин (Дисципліна передбачає вивчення теоретичних основ і основних методів проектування конкурентоспроможних ресурсощадних сільськогосподарських машин, технологічного обладнання та

механізованих процесів. Отримання студентами навичок з розрахунків машин з використанням сучасних методик та комп'ютерних програм, що дозволить підвищити технічний та естетичний рівень машин, знизити їх собівартість.)

Економічна ефективність конструкторських рішень (Вивчаються економічні аспекти прийняття конструкторських рішень з метою отримання максимальної вигоди. Аудиторні та практичні заняття з дисципліни передбачають опанування студентами економічних основ виробництва в умовах агропромислових підприємств.)

Основи керування технікою (В дисципліні розглядаються питання методики вивчення органів керування тракторів і самохідних засобів сільськогосподарського призначення, підготовки їх до роботи і виконання роботи сільськогосподарською технікою. Передбачені конструкцією технічні можливості тракторів та агрегатів можуть бути повністю використані тільки при відмінному засвоєнні і раціональному застосуванні кваліфікаційних прийомів керування машинами в різних умовах, для чого потрібно добре знати будову і взаємодію механізмів та систем машин, правила їх обслуговування і експлуатації.)

2.2.2. Спеціалізація «Обладнання лісового комплексу»

Лісові культури (Навчальна дисципліна розглядає широке коло питань, що стосуються екології, біології та технології штучного лісовідновлення та лісорозведення. Враховуючи, що більшість фахівців лісогосподарської галузі мають справу із штучним поновленням лісів, головна мета вивчення дисципліни спрямована на опрацювання студентами сучасних технологій лісорозведення з урахуванням регіональних та лісотипологічних умов місцезростання. Головні задачі дисципліни полягають у формуванні у студентів умінь проектування та реалізації у виробництво заходів з розширеного лісовідновлення з урахуванням сучасних вимог до вирощування лісових культур та вирішення інших задач, пов'язаних із лісокультурним виробництвом.)

Лісогосподарські машини та знаряддя (Навчальна дисципліна вивчає сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку машинобудування для лісового господарства, типи сучасних тракторів, призначених для лісового господарства, машини для збору і обробки насіння, машини для внесення органо-мінеральних добрив, посівні та лісосадильні машини, машини для рубок догляду за лісом, для боротьби з лісовими пожежами, а також машини для корчування пнів та вивозу їх з лісокультурної площі.)

Теорія різання, деревообробні верстати та інструмент (Дисципліна вивчає поняття і терміни з оброблення різанням, фізику і механіку процесів, конструкцію і геометрію різальних інструментів та матеріали для їх виготовлення, конструкцію деревообробних верстатів і пристроїв до них, та види робіт, що не виконуються на них з обґрунтуванням раціональних режимів різання, розглядаються фізико-хімічні методи оброблення деталей машин.)

Паливно-мастильні та інші витратні матеріали (Дисципліна вивчає теоретичні та практичні питання про властивості палив, мастильних та інших витратних (лакофарбових, клейових, інтер'єрних) матеріалів та вплив їх якості на техніко-економічні показники машин та обладнання сільсько- і лісогосподарського виробництва; формує навички визначення основних показників якості та підбору відповідних сортів і марок нафтопродуктів, спеціальних рідин та інших витратних матеріалів.)

Лісозаготівля і транспорт лісу (Навчальна дисципліна вивчає питання техніки та технології заготівлі деревинної сировини, первинної її обробки та постачання споживачам, знайомить з методами роботи в лісовому господарстві при лісозаготівлі деревини, ефективним формам управління організації праці при використанні нових машин та механізмів, зниженню енерговитрат і матеріальних ресурсів.)

Дизайн л.-г. машин (У навчальному курсі дисципліни розглядаються основні положення дизайну - науки про художнє конструювання техніки, його категорії, їх властивості та якості. Вивчаються засоби і методи роботи над формою, композицією машини; здобуваються навички розробки символів функцій контролю та управління; студенти знайомляться з правом власності на розробки в галузі дизайну та основами її захисту.)

Технологія деревообробки (Вивчення дисципліни забезпечує майбутніх фахівців теоретичними та практичними знаннями з питань техніки та технологій деревообробки в нових умовах технологій заготівлі деревинної сировини, первинної її обробки та постачання споживачам.)

Стандартизація і сертифікація техніки (В дисципліні викладено загальні принципи стандартизації, метрології та сертифікації техніки. Висвітлено відповідно Законів України про стандартизацію, метрологію і сертифікацію та ДСТУ основи складання нормативних документів, призначених для формування технічних умов, технологічних процесів на виготовлення техніки і обладнання, карт контролю їх якості і стандартів підприємства, наведено правила метрологічного забезпечення процесів оцінки якості техніки та їх сертифікації.)

Основи керування технікою (В дисципліні розглядаються питання методики вивчення органів керування тракторів і самохідних засобів лісогосподарського призначення, підготовки їх до роботи і виконання роботи лісогосподарською технікою. Передбачені конструкцією технічні можливості тракторів та агрегатів можуть бути повністю використані тільки при відмінному засвоєнні і раціональному застосуванні кваліфікаційних прийомів керування машинами в різних умовах, для чого потрібно добре знати будову і взаємодію механізмів та систем машин, правила їх обслуговування і експлуатації.)

Основи конструювання л.-г. машин (Розглядається методика конструювання сільськогосподарських машин, обґрунтовуються аналітичні передумови закономірностей робочих процесів вузлів і агрегатів, а також встановлюються залежності для визначення раціональних параметрів і режимів роботи машин.)

Економічна ефективність конструкторських рішень (Вивчаються економічні аспекти прийняття конструкторських рішень з метою отримання максимальної вигоди. Аудиторні та практичні заняття з дисципліни передбачають опанування студентами економічних основ виробництва в умовах агропромислових підприємств.)

Надійність ОЛК (Це дисципліна, яка вивчає: терміни і визначення надійності; інженерно-фізичні основи надійності лісогосподарських машин; математичну теорію надійності; випробування машин на надійність; способи забезпечення надійності лісогосподарських машин. Мета дисципліни – навчити майбутніх фахівців забезпечувати надійність лісогосподарської техніки протягом встановленого часу за умови оптимальних витрат матеріальних і трудових ресурсів на їх проектування, виробництво, експлуатацію, технічне обслуговування і ремонт.)

Технічний сервіс обладнання лісового комплексу (В дисципліні викладено загальні принципи підтримування справного стану і роботоздатності техніки у споживачів з використанням планово-запобіжної системи технічного обслуговування, основні принципи супроводу сконструйованих і виготовлених машин регламентуються нормативно-технічною документацією по експлуатації машин, технічному обслуговуванню, ремонту, вимогами до паливно-мастильних матеріалів, номенклатурою на виготовлені запасних частин (нумерація та ідентифікація).)

**Підготовка бакалаврів
за спеціальністю «БУДІВНИЦТВО ТА ЦИВІЛЬНА ІНЖЕНЕРІЯ»
галузі знань «Архітектура та будівництво»**

Форма навчання:	Ліцензований обсяг:
– денна	50 осіб
– заочна	50 осіб
Термін навчання	4 роки
Кредити	240 ЄКТС
Мова викладання	українська
Кваліфікація випускників	бакалавр з будівництва

Концепція підготовки

Надання знань, вмінь та навичок фахівця нового покоління в галузі будівництва об'єктів агропромислового і природоохоронного комплексів на базі сучасних стандартів освіти адаптованих до вимог кращих світових освітніх програм, для роботи в державному та приватному секторах економіки України.

Практичне навчання

Проходження навчальних (ознайомлювальна, геодезична, технологічна) і виробничих (професійно-технологічна, виробнича на підприємствах) практик на 52 рекомендованих підприємствах, з них стратегічні партнери: John Deere Україна; Амако Україна; Кнауф Україна; Астра.

Орієнтовна тематика випускних бакалаврських проектів

1. Проект будівництва об'єктів сільської місцевості, агропромислового і природоохоронного комплексів.
2. Проект будівництва інженерних споруд агропромислового і природоохоронного комплексів.
3. Розробка технології будівельного виробництва об'єктів сільської місцевості, агропромислового і природоохоронного комплексів.
4. Розробка технологій обстеження і випробування будівель і споруд сільської місцевості, агропромислового і природоохоронного комплексів.

Академічні права випускників – можуть продовжити навчання за спеціальностями і спеціалізаціями підготовки магістрів, назви яких наведено у табл. 1.2 розділу 1.3 цього Каталогу.

Сфери зайнятості випускників

Одержують базову вищу освіту і можуть працювати на посадах, які відповідають 3-му і 4-му кваліфікаційним рівням згідно державного класифікатору професій: начальник (інший керівник) дільниці (підрозділу) у будівництві, керівник підрозділу матеріально-технічного постачання, керівник підрозділу САПР, менеджери (управителі) у будівництві, інженер в галузі архітектури та інженерної справи, завідувач будівельної бригади, начальник механізованого загону, інженер з використання будівельної техніки, інженер з технічного сервісу, інженер-будівельник, інспектор з будівництва та пожежної безпеки.

**Навчальний план підготовки бакалаврів
за спеціальністю «Будівництво та цивільна інженерія»**

№ п/п	Назва навчальної дисципліни	Семестр	Обсяг	
			години	кредити ЄКТС
1. ОБОВ'ЯЗКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
1	Фізика	1,2	210	7
2	Нарисна геометрія та інженерна графіка	1,2	210	7
3	Вища математика	1-3	300	10
4	Хімія	1	90	3
5	Теорія механізмів і машин	2,3	120	4
6	Теоретична механіка	2,3	180	6
7	Механіка матеріалів і конструкцій	3,4	180	6
8	Будівельна техніка	4	120	4
9	Архітектура будівель і споруд	4,5	240	8
10	Будівельна механіка	4,5	180	6
11	Основи і фундаменти	6,7	240	8
12	Основи проектної справи і конструювання	6	120	4
13	Водопостачання і водовідведення	5	90	3
14	Технологія будівельного виробництва	5	120	4
15	Металеві конструкції	5,6	180	6
16	Надійність будівельної техніки	5	90	3
17	Теплогазопостачання і вентиляція	6	120	4
18	Будівельні конструкції	7	120	4
19	Залізобетонні та кам'яні конструкції	7,8	210	7
20	Виробнича база будівництва	7	90	3
21	Організація будівництва	7-8	210	7
22	Програмне забезпечення інженерних розрахунків	8	150	5
Разом за обов'язковою складовою			3600	120
2. ВИБІРКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
2.1. Дисципліни за вибором університету				
1	Історія України	1	120	4
2	Українська мова (за професійним спрямуванням)	1	120	4
3	Іноземна мова (за професійним спрямуванням)	1-3	180	6
4	Філософія	5	120	4
5	Безпека життєдіяльності	8	120	4
6	Історія та філософія будівництва	1	90	3
7	Політологія і соціологія	5	150	5
8	Правознавство	3	90	3
9	Вступ до фаху	1	90	3
	Фізичне виховання	1-4		
Всього за вибором університету			1080	36
2.2. Дисципліни за вибором студентів				
1	Економічна теорія	5	90	3
2	Інженерна геодезія (загальний курс)	2	150	5
3	Інженерна геологія і основи механіки ґрунту	3	90	3
4	Будівельне матеріалознавство і зварювання в будівництві	2	180	6
5	Економіка будівництва	7	90	3
6	Обстеження і випробування будівель і споруд	8	120	4
7	Проектування підприємств ТС	6	90	3
8	Сейсмологія	8	120	4
8	Основи автоматизованого проектування в будівництві	6,7	90	3
9	Програмне забезпечення інженерних розрахунків	8	150	5
10	ТО і ремонт будівельної техніки	8	90	3
12	Сучасні будівельні матеріали	6	150	5
13	Конструкції з дерева та пластмас	5	90	3
14	Метали і зварювання в будівництві	6	90	3
15	Інженерні споруди	3	150	5
16	Організація будівництва	7,8	180	6

17	Метрологія і стандартизація	4	150	5
18	Електротехніка в будівництві	4	90	3
6	Комп'ютери та комп'ютерні технології	2	90	3
Всього за вибором студентів			1980	66
Разом за вибірковою складовою			3060	102
3. ІНШІ ВИДИ НАВЧАННЯ				
1	Військова підготовка	5-8	675	
2	Підготовка водіїв	3-4	90	
3	Навчальна ознайомлювальна. геодезична	2	270	9
4	Навчальна технологічна	4	270	9
5	Виробнича технологічна	6	270	9
6	Виробнича будівельних підприємств	8	270	9
Разом за напрямом підготовки (без військової підготовки та підготовки водіїв)			7200	240

Анотації дисциплін навчального плану

1. Обов'язкові навчальні дисципліни

Фізика (Дисципліна вивчає властивості матеріального світу, різноманітні фізичні явища, закони взаємодії і руху матеріальних тіл, а також процеси і механізми що їх контролюють, покликана формувати у студентів аналітичне і модельне мислення. В процесі засвоєння фізичних понять, законів, теорій та напрацювання необхідних практичних навичок студент набуває фізичні знання, на які в подальшому безпосередньо спираються загально-технічні дисципліни.)

Нарисна геометрія (Дисципліна вивчає просторові форми і способи їх зображення на площині, розглядає методи побудови зображень і способи розв'язання просторових задач за допомогою цих зображень. Вивчення дисципліни дозволяє розвинути просторове мислення та здібності до аналізу геометричних форм, формує навички побудови об'ємно-графічних моделей, оперування кресленням як засобом передачі графічної інформації. Оволодіння знаннями з курсу нарисної геометрії забезпечує подальше вивчення таких навчальних дисциплін як інженерна і комп'ютерна графіка, деталі механізмів і машин, теоретична механіка тощо, сприяє підвищенню рівня виконання креслень курсових і дипломного проектів.)

Вища математика (Вивчення даної дисципліни дозволяє навчитись використовувати математичні (аналітичні) методи при описі та вивченні фізичних, технічних, технологічних та інших процесів. Знання систем лінійних рівнянь, основ векторної алгебри, рівнянь прямої і площини у просторі, основних формул та теорем диференціального та інтегрального обчислення, основних положень та методів рішень диференціальних рівнянь дозволить вирішувати та аналізувати системи лінійних рівнянь, вирішувати задачі аналітичної геометрії і математичного аналізу, застосовувати на практиці отримані знання, обґрунтовувати отримане рішення, проводити аналіз отриманого рішення, застосовувати математичні методи до розв'язання прикладних технічних та технологічних задач.)

Хімія (Фундаментальна дисципліна «хімія» забезпечує студентів знаннями про склад, будову, властивості і перетворення речовин, які є основою конструкційних матеріалів, та знаннями умов тривалої, заощадливої, екологічно – безпечної експлуатації машин і систем природокористування. Вивчення хімії створює основу для опанування студентами професійно – орієнтованих і спеціальних дисциплін та сприяє формування сучасного світогляду людини.)

Теорія механізмів і машин (Дисципліна вивчає загальні положення про дослідження, розрахунок і проектування механічних систем, приладів, механізмів та обладнання в умовах монтажу, експлуатації та агрегування робочих машин у сучасному сільськогосподарському будівництві, а також загальні методи структурного, кінематичного і динамічного аналізу та синтезу механізмів і машин сільськогосподарської техніки.)

Теоретична механіка (Дисципліна вивчає загальні закони і закономірності механічного руху, рівноваги матеріальних об'єктів, механічних систем та існуючі методи і засоби розв'язування задач, складання розрахункових моделей реальних технічних об'єктів, що стосуються сільськогосподарської техніки.)

Механіка матеріалів і конструкцій (Дисципліна вивчає методи інженерних розрахунків деталей машин, елементів конструкції на міцність, жорсткість та стійкість в умовах дії статичних і динамічних навантажень із врахуванням зміни температури і процесів, пов'язаних з тривалістю експлуатації при одночасній надійності, довговічності та економічності.)

Будівельна техніка. Формування у студентів знань про сучасні будівельні машини, обладнання та механізований інструмент; ознайомлення з основними видами і конструктивними рішеннями будівельних машин та обладнання, їх використання в галузі, розвинення навиків самостійного вибору комплектів машин та обладнання з урахуванням виду робіт та умов їх експлуатації.

Архітектура будівель і споруд. Розвинути у студентів творчість, що їхні творчі задуми можуть реалізуватися тільки в матеріальній формі – у виробі і конструкціях, виконаних з конкретних матеріалів; навчити правильно підбирати матеріали для будівель від того, в якому матеріалі виконаний будинок – у дереві чи камені, металі чи залізобетоні в моноліті – залежить і архітектурний вигляд, і конструктивне рішення, і вартість, умови та терміни експлуатації цього будинку.

Будівельна механіка. Формування у студентів знань про будівельну механіку; кінематичний аналіз систем; статично визначувані конструкції; розрахунки на рухоме навантаження; загальні теореми про пружні системи; статично невизначувані системи; просторові стрижневі системи; числові методи розрахунку пружних систем металевих конструкцій; загальні положення в розрахунках на міцність металевих конструкцій машин; розрахунки на міцність металевих конструкцій дорожніх машин балкового типу; розрахунки на міцність металевих конструкцій рамного типу; розрахунки ґратчастих металевих конструкцій; розрахунок металевих конструкцій у вигляді балок-стінок, пластин і оболонки; розрахунки на міцність основних вузлів автомобілів; вільні коливання механічних систем машин; змушені коливання; задачі динаміки неколивальних систем.

Основи і фундаменти. Поглиблення знань про властивості ґрунтів різного походження, складу і стану; розширення знань про зміни властивостей ґрунтів під впливом зовнішніх чинників; облік сучасних теоретичних розробок в області механіки ґрунтів; облік сучасної практики фундаментного будівництва. Студент повинен вміти: проводити вибір основи, проводити оцінку ІГУ будмайданчику, типу, конструкцій та основних розмірів фундаменту, виходячи з ІГУ будмайданчику; виконувати сумісні розрахунки основ та фундаменту як однієї з частин споруди; створювати технічні креслення на персональному комп'ютері за допомогою одного з поширених графічних пакетів за вимогами державних стандартів, знати: методику визначення типу ґрунтів на підставі дослідних та розрахункових характеристик ґрунту, основи проектування фундаментів мілкового та глибокого закладання, основи розрахунку фундаментів за граничним станом (I, II), вимоги державних стандартів до проектування основ та фундаментів.

Основи проектної справи і конструювання. Формування у студентів знань про добір ефективних конструктивних рішень для забезпечення високого рівня проектування; загальні відомості про будівлі та споруди, їх класифікація, основні поняття з визначеннями основних вимог до будівель та їх елементів; класифікація будівельних та конструктивних систем будівель і основні положення уніфікації, стандартизації та модульної координації розмірів у будівництві; ґрунтові основи та конструктивні рішення фундаментів будівель та споруд; конструктивні рішення зовнішніх та внутрішніх стін будівель з урахуванням сучасних вимог; вимоги, класифікація та конструктивні рішення перекриттів, підлог, покриттів і покрівель будівель; основи проектування промислових одно і багатопверхових будівель; принципи вибору їх об'ємно-планувальних та конструктивних рішень, пов'язані з функціональним призначенням та розміщенням технологічних процесів; формування генеральних планів.

Водопостачання і водовідведення. Формування у майбутніх фахівців умінь і знань з сучасних методів проектування, будівництва та експлуатації систем водопостачання і водовідведення населених міст, житлових і промислових об'єктів (основні положення та вимоги державних стандартів до систем водопостачання і водовідведення; класифікації та основні характеристики систем і схем водопостачання і водовідведення населених пунктів, житлових і промислових об'єктів; принципи вибору системи й схеми водопостачання і водовідведення об'єкта; основні принципи санітарно-технічного обладнання будинків та споруд; визначення розрахункових параметрів систем забору, подачі й приготування води різної якості для потреб водопостачання; визначення розрахункових параметрів систем відведення і очищення стічних вод від різних споживачів).

Технологія будівельного виробництва. Поглибити знання студентів з теоретичного матеріалу, а також набути навички самостійно приймати технологічні й організаційні рішення у питаннях монтажу збірних залізобетонних конструкцій, проектуванні технології та комплексної механізації монтажних процесів.

Металеві конструкції. Формування у студентів знань про елементи металевих, змішаних каркасів виробничих будівель — балки, прогони, ферми, ригелі, колони, з'єднання тощо; листові конструкції, до яких належать трубопроводи великих діаметрів, місткості для зберігання рідин (резервуари), газів (газгольдери), сипких матеріалів (бункери і силоси), споруди і установки металургійних, нафтопереробних, хімічних виробництв, об'єктів енергетики (захисні й несучі оболонки домен, повітрянагрівачів, ректифікаційних колон, реакторів тощо); висотні споруди — вежі й щогли ліній радіо-та телезв'язку, мереж електропередач, бурові вежі, геодезичні знаки, димові й вентиляційні труби; конструкції автомобільних та залізничних мостів, естакади підприємств; рухомі конструкції мостових, баштових і порталних кранів, великих екскаваторів, гідротехнічні споруди тощо; каркаси багатопверхових (висотних) цивільних будівель; великопрольотні конструкції покрівель ангарів, цехів авіа, судно та машинобудування, лабораторій, громадських споруд (театрів, кіноконцертних залів, ринків, критих стадіонів, виставкових павільйонів); інші конструкції, до яких висувають особливі вимоги, наприклад, пов'язані з дослідженням космосу, атомною енергетикою тощо.

Надійність будівельної техніки дисципліна, яка вивчає: терміни і визначення надійності; інженерно-фізичні основи надійності будівельних споруд; математичну теорію надійності; випробування на надійність; способи забезпечення надійності. Мета дисципліни – навчити майбутніх фахівців забезпечувати надійність об'єктів протягом встановленого часу за умови оптимальних витрат матеріальних і трудових ресурсів на їх проектування, виробництво, експлуатацію, технічне обслуговування і ремонт.

Теплогазопостачання і вентиляція. Закріплення теоретичних знань з питань властивостей вологого повітря, закріплення теоретичних знань побудови процесів нагріву і охолодження повітря при постійному та змінному вологовмісті, закріплення основних положень теорії теплопередачі, ознайомлення з методикою обчислення величини термічного опору огорожуючих конструкцій будівлі і визначення теплових втрат приміщенням, визначення розрахункових витрат теплоти на опалення, вентиляцію та гаряче водопостачання; виконання трасування теплових мереж та підбір діаметрів теплопроводів мікрорайонної системи опалення.

Будівельні конструкції. Ознайомити студентів з основами будівництва: з окремими виробами і конструктивними елементами, які є частинами будівель; з призначенням і взаємозв'язками конструкцій між собою; з основними вимогами, що висуваються до конструктивних елементів будівель та самих будівель при врахуванні конкретних умов їх експлуатації.

Залізобетонні та кам'яні конструкції. Набуття студентами знань з методик розрахунків, проектування, побудови та експлуатації залізобетонних та кам'яних конструкцій з урахуванням вимог до надійної і безпечної експлуатації, економічності та екологічної чистоти цих конструкцій.

Виробнича база будівництва. Вивчити основи технології та організації виробництва будівельних матеріалів, конструкцій і виробів; визначити напрямки розвитку виробничої бази будівництва; навчити за техніко-економічними показниками виконувати вибір технологічних схем, сировинних матеріалів і обладнання.

Організація будівництва. Отримання теоретичних знання та практичних навиків, які будуть необхідні в практичній діяльності. Взаємозалежна система підготовки до виконання окремих видів робіт, встановлення і забезпечення загального порядку на будівельному майданчику, черговості й термінів виконання робіт, постачання всіма видами ресурсів для забезпечення ефективності і якості виконання окремих видів робіт або будівництва об'єктів.

Програмне забезпечення інженерних розрахунків (В курсі дисципліни вивчаються методи та засоби отримання, перетворення, передачі, зберігання і використання інформації, застосування інформаційних технологій. Метою вивчення дисципліни є формування сучасного рівня проведення інженерних розрахунків з використанням сучасних прикладних програм, надання студентам та закріплення ними базових знань з обчислювальної техніки, набуття практичних навичок роботи на сучасній комп'ютерній техніці, а також вміння застосовувати їх при роботі із сучасними комп'ютерними системами обробки інформації.)

2. Вибіркові навчальні дисципліни

2.1. Дисципліни за вибором університету

Анотації дисциплін «Історія української державності» «Етнокulturологія», «Філософія», «Українська мова за професійним спрямуванням», «Іноземна мова», «Фізичне виховання», «Безпека праці і життєдіяльності», «Правова культура особистості» див. розділ 2.1.

Політологія і соціологія. Це комплексна дисципліна, яка включає соціологію, політологію та елементи психології. Формування цілісного уявлення про специфіку, об'єкт і предмет соціологічного знання, історію зарубіжної і вітчизняної соціології, перспективи її дальшого розвитку; набуття навичок організації і проведення конкретно-соціологічних досліджень і практичного ефективного використання їх результатів. Вивчення сутності, теорії та методології політології як науки; розвиток здібностей розуміння політичних відносин і процесів; набуття навичок і вмінь практичного застосування теоретичних, прикладних та інструментальних

компонентів політологічного знання; аналіз міжнародного політичного життя, геополітичного становища і політичних процесів в Україні, її місця, статусу і відповідальності у сучасному політичному світі.

Вступ до фаху. Ознайомлення студентів з основами будівництва, як комплексного процесу виробництва. Прослідити весь процес будівництва від проектних робіт, прив'язкою до місцевості, організації будівництва, підготовки і забезпечення необхідною технікою, власне сам процес будівництва з використанням сучасних технологій, упорядкування території будівництва, комунікаційне забезпечення будови та інше.

2.2. Дисципліни за вибором студентів

Економічна теорія. Формування вміння вирішення фахових питань; формування практичних навичок з організаційного проектування, складання проектно-кошторисної документації; управління фінансовими ресурсами, тощо; навчити компетентно приймати доцільні й обґрунтовані рішення, аналізувати узагальнюючі економічні показники діяльності будівельної організації, захищати свою точку зору за прийнятими рішеннями, вести дискусію.

Інженерна геодезія (загальний курс). Вивчення змісту та основних напрямів геодезичної діяльності; оволодіння методами основних геодезичних робіт, геодезичних зйомок; освоєння геодезичних інструментів.

Інженерна геологія. Графічно відображати літологічний склад гірських порід місцевості, описувати рельєф місцевості, виконувати аналіз і оцінку поточного стану геофізичного середовища, виконувати довгостроковий прогноз стану і змін, які відбуваються в геофізичному середовищі і в формах рельєфу за тривалий час, виконувати окремі розділи інженерно-вишукувальних звітів в області будівництва.

Будівельне матеріалознавство. Вивчення фундаментальних властивостей будівельних матеріалів та їхньої зміни в умовах експлуатації; вивчення асортименту будівельних матеріалів та технології їхнього одержання; вивчення особливостей взаємозв'язку «склад – структура – властивості», а також закономірностей їхньої зміни при фізико-хімічних, фізичних, механічних та інших впливах; виявлення шляхів ефективного використання будівельних матеріалів поліфункціонального призначення.

Економіка будівництва. Формування у майбутніх фахівців теплогазового господарства системи спеціальних знань і практичних навичок у галузі економіки будівництва, планування показників виробничо-господарської діяльності, використання економічних методів управління будівельною організацією з урахуванням чинників зовнішнього і внутрішнього середовища.

Обстеження і випробування будівель і споруд. Підготовка бакалаврів та інженерів будівельників, які мають глибокі знання з методів та засобів вивчення основних властивостей будівельних матеріалів, дослідження та оцінки напружено-деформованого стану конструкцій, будівель і споруд на всіх технологічних стадіях (від проектування до експлуатації); є компетентними в організації систем, застосуванні методів та засобів неруйнівного контролю якості будівельної продукції; орієнтуються в розрахункових схемах конструкцій будівель та споруд, досконало знають методологію експериментальних досліджень, знають та вміють застосовувати методи та засоби відповідних вимірювань; здатні здійснювати контроль якості продукції у будівництві, виконувати обстеження та проводити випробування конструкцій, будівель і споруд, робити висновки про їх стан та можливість подальшої експлуатації.

Проектування підприємств технічного сервісу (В дисципліні викладено загальні принципи проектування підприємств технічного сервісу, особливості розміщення технологічного обладнання, будівельні норми планування робочих мість ремонту, вимогами до розміщення паливно-мастильних матеріалів, номенклатуру запасних частин).

Сейсмологія. Вивчення теоретичних знань про причини зародження, поширення та наслідки землетрусів у сейсмічно активних районах країни на основі результатів сучасних досліджень активності земної поверхні та руху тектонічних плит континентів. Встановлення та визначення впливу дії механічних хвиль на об'єкти будівництва різної конструкції. Вивчення та застосування сучасних методів підвищення сейсмостійкості споруд.

Основи автоматизації проектування в будівництві. Ознайомлення із основними комп'ютерними програмами із автоматизованого проектування будівельних конструкцій, огляд найсучасніших та найостанніших програмних комплексів із розрахунку та автоматизованого проектування, ознайомлення із інтегрованим інструментарієм у операційну с-му Windows та MS Office, а також і у більшість програмних продуктів мови програмування VBA for Applications.

Програмне забезпечення інженерних розрахунків. Техніко-економічні обґрунтування і розрахунки різних варіантних рішень проектних, науково-дослідних організацій для різних видів проектування.

ТО і ремонт будівельної техніки. Формує основи обслуговування будівельної техніки, періодичність проведення втручань та засоби підтримання техніки в робото здатному стані.

Сучасні будівельні матеріали. Формування умінь і навичок, які дають змогу робити правильний вибір матеріалу з урахуванням експлуатаційних умов, передбачати економію витрат на матеріали, зниження маси будівель і споруд; опанування теоретичними основами проектування.

Конструкції з дерева та пластмас. Навчити студентів правильно транспортувати та проводити монтажні роботи, застосовувати балки, прогони, стояки, крокви, арки, рами, ферми, просторові великопрольотні і спеціальні конструкції.

Метали і зварювання в будівництві. Надати наукові засади та навчити майбутнього фахівця бакалавра властивостям металів при їх використанні в технологічних процесах зварювання в будівельному виробництві.

Інженерні споруди. Ознайомити студентів з основами будівництва: з окремими виробами і конструктивними елементами, які є частинами будівель; з призначенням і взаємозв'язками конструкцій між собою; з основними вимогами, що висуваються до конструктивних елементів будівель та самих будівель при врахуванні конкретних умов їх експлуатації.

Метрологія і стандартизація. Підготовка бакалавра-будівельника, який повинен знати метрологічне забезпечення виробництва і основні методи та засоби вимірювань в інженерній практиці, а також ознайомитися з законодавчою базою метрології та статистичним аналізом і оцінкою похибок вимірювань. Ознайомитися з методами вимірювань лінійних, кутових переміщень та деформацій за допомогою механічних та електромеханічних приладів; з методами вимірювань механічних величин за допомогою електричних перетворювачів; з методами неруйнівного контролю якості та випробувань конструкцій будівель і споруд. Ознайомитися з основами стандартизації.

Електротехніка в будівництві. Формування у студентів знань про електротехніку в будівництві; лінійні кола постійного струму; лінійні кола однофазного змінного струму; трифазний струм; трансформатори; електричні машини постійного струму; машини змінного струму; комутаційну низьковольтну апаратура та реле;

електричні вимірювання; вибір перерізу дротів та кабелів; правила техніки безпеки в електроустановках.

Комп'ютери і комп'ютерні технології. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні вміти: будувати комплексні креслення та аксонометричні зображення тривимірних об'єктів; розв'язувати задачі на інцидентність двох геометричних фігур (точка, пряма, площина, поверхня); розв'язувати задачі на перетин двох геометричних фігур (пряма, площина, поверхня); знаходити відстані між геометричними фігурами та кути між ними; за заданим законом утворення побудувати проекції точок кривих ліній та поверхонь; виконувати розрізи та перерізи складних геометричних фігур; знаходити натуральні величини похилих перерізів; оформлювати машинобудівні та будівельні креслення за стандартами ЄСКД; знати: принципи і методи побудови проекційних зображень; методи розв'язання позиційних задач; методи розв'язання метричних задач; методи утворення кривих ліній та поверхонь; державні стандарти ЄСКД.

Проектування тваринницьких підприємств - (В дисципліні викладено загальні принципи проектування тваринницьких підприємств, особливості розміщення технологічного обладнання в тваринництві, будівельні норми планування утримання худоби, вимогами до розміщення кормоцехів, гноєсховищ, тощо).

2.10. НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕНЕРГЕТИКИ, АВТОМАТИКИ І ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ

Директор – доктор технічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки
Козирський Володимир Вікторович

Тел.: (044) 527-85-80 E-mail: epafort1@ukr.net

Розташування: навчальний корпус № 8, кім. 11

ІНІ організує і координує навчальний процес підготовки бакалаврів за спеціальностями:

141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка

Випускові кафедри:

Електропостачання ім. проф. В.М. Синькова

Тел.: (044) 527-85-80; E-mail: nditt@mail.ru

Завідувач кафедри - доктор технічних наук, професор, Гребченко Микола Васильович.

Електричних машин та експлуатації електрообладнання.

Тел.: (044) 527-87-55; (044) 527-87-89; E-mail: elmash_nubip@ukr.net

Завідувач кафедри – доктор технічних наук, доцент Жильцов Андрій Володимирович.

Автоматики та робототехнічних систем ім. акад. І.І. Мартиненка

Тел.: (044) 527-82-22; (044) 527-83-82; E-mail: avto.ea@gmail.com

Завідувач кафедри - доктор технічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України Лисенко Віталій Пилипович.

Електроприводу та електротехнологій ім.проф. С.П. Бондаренка

Тел.: (044) 527-87-73, E-mail: a.chmil.@mail.ru

Завідувач кафедри - доктор технічних наук, професор Чміль Анатолій Іванович.

Теплоенергетики

Тел.: (044) 527-87-48, E-mail: gorobetsv@ukr.net

Завідувач кафедри - доктор технічних наук, доцент Горобець Валерій Григорович.

151 Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології

Випускова кафедра:

Автоматики та робототехнічних систем ім. акад. І.І. Мартиненка

Тел.: (044) 527-82-22; (044) 527-83-82; E-mail: avto.ea@gmail.com

Завідувач кафедри - доктор технічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України Лисенко Віталій Пилипович.

**Підготовка бакалаврів
за спеціальністю «ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКА, ЕЛЕКТРОТЕХНІКА ТА
ЕЛЕКТРОМЕХАНІКА»
галузі знань "Електрична інженерія"**

Форма навчання:	Ліцензований обсяг, осіб:
– денна	150
– заочна	150
Термін навчання	3 роки 10 місяців
Кредити	240 ЄКТС
Мова викладання	українська
Кваліфікація випускників	молодший інженер-електрик

Концепція підготовки

Навчальний процес базується на системному підході та міжпредметному принципі навчання з метою виховання у студентів широти поглядів, нестандартності мислення, здатності вирішувати загальновиробничі та соціально-економічні проблеми та відповідно до потреб сучасного виробництва та кон'юнктури ринку праці.

Практичне навчання

Практична підготовка фахівців здійснюється в навчально-дослідних господарствах університету та на передових підприємствах, як птахофабрики «Україна», «Київська», "Гаврилівська", тепличний комбінат "Пуца Водиця", ПАТ «Київсільелектро», ПАТ «Київелектромонтаж», районних електричних мереж Київської компанії «Обленерго», Черкаської, Житомирської та Чернігівської областей.

**Орієнтовна тематика
випускних бакалаврських робіт**

1. Автономна система енергоживлення тваринного комплексу з використанням газогенераторної установки.
2. Комплекс заходів щодо підвищення ефективності діагностування в майстерні з ремонту електрообладнання.
3. Електрифікація технологічних процесів у свинарнику-відгодівельнику.
4. Енергозберігаюча система теплозабезпечення теплиці.
5. Мікропроцесорна система захисту ПЛ-10 кВ.
6. Електропостачання птахоферми від сонячних батарей та підключення до ДП «Енергоринок».
7. Проект реконструкції трансформаторної підстанції Білоцерківської ТЕЦ.
8. Підвищення надійності ЛЕП 0,38 кВ на базі застосування самоутримних ізольованих проводів.
9. Дослідження джерел розподіленої генерації при паралельній роботі з енергомережею.
10. Модернізація релейного захисту на базі мікропроцесорних засобів MICOM.

Академічні права випусників – можуть продовжити навчання за спеціальностями і спеціалізаціями підготовки магістрів, назви яких наведено у табл. 1.2 розділу 1.3 цього Каталогу.

Сфери зайнятості випусників

Фахівці підготовлені до роботи в наступних галузях економіки: монтаж, ремонт та технічне обслуговування електродвигунів, генераторів, трансформаторів, електророзподільної та контрольної апаратури; виробництво та розподіл електроенергії, виробництво електричного, електронного та оптичного устаткування.

**Навчальний план підготовки бакалаврів за спеціальністю
«Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»**

№ п/п	Назва навчальної дисципліни	Семестр	Обсяг	
			години	кредити ЄКТС
1. ОБОВ'ЯЗКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
1.	Вища математика	1, 2, 3	420	14,0
2.	Інженерна та комп'ютерна графіка	1	180	6,0
3.	Фізика	1, 2	300	10,0
4.	Комп'ютерні технології та програмування	2	150	5,0
5.	Теоретична механіка	2	90	3,0
6.	Основи термодинаміки і теплотехніки	3	120	4,0
7.	Електроніка і мікросхемотехніка	3	120	4,0
8.	Електротехнічні матеріали	3	90	3,0
9.	Електротехнічні системи електроспоживання	3	120	4,0
10.	Теоретичні основи електротехніки	3, 4	330	11,0
11.	Електричні апарати	4	120	4,0
12.	Електричні машини	4, 5	240	8,0
13.	Електричні мережі	4	120	4,0
14.	Основи автоматики	4, 5	240	8,0
15.	Електрична частина станцій і підстанцій	5	150	5,0
16.	Мікропроцесорна техніка	5	120	4,0
17.	Метрологія і електричні вимірювання	5	120	4,0
18.	Основи електропривода	5, 6	240	8,0
19.	Основи електропостачання	6	150	5,0
20.	Основи релейного захисту та автоматизації енергосистем	6	120	4,0
Разом за обов'язковою складовою			3120	104
2. ВИБІРКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
2.1. Дисципліни за вибором університету				
1.	Історія української державності	1	90	3,0
2.	Українська мова за професійним спрямуванням	1	90	3,0
3.	Фізична культура	1, 2, 3, 4	300	10,0
4.	Іноземна мова	1, 2	180	6,0
5.	Філософія	2	90	3,0
6.	Етнокультурологія	4	90	3,0
7.	Безпека праці і життєдіяльності	7	120	4,0
8.	Правова культура особистості	7	90	3,0
9.	Енергоощадність та альтернативні джерела енергії	8	90	3,0
10.	Математичні задачі в енергетиці	8	90	3,0
11.	Основи наукових досліджень	8	120	4,0
Всього за вибором університету			1050	35
2.2. Дисципліни за вибором студентів				
1.	Програмне забезпечення інженерно-технічних розрахунків	1	90	3,0
2.	Технологія виробництва, переробки та зберігання сільськогосподарської продукції	2	90	3,0
3.	Гідравліка	3	90	3,0
4.	Основи екології виробництва, розподілу і використання електричної енергії	3	90	3,0
5.	Монтаж енергообладнання і систем керування	4	90	3,0
6.	Діагностування електрообладнання	6	120	4,0
7.	Основи технічної експлуатації енергообладнання та засобів керування	6	90	3,0
8.	Основи цифрового керування та програмування мікроконтролерів	6	120	4,0
9.	Промислова електроніка і перетворювальна техніка	6	90	3,0
10.	Електронні пристрої в системах керування	7	90	3,0

БАКАЛАВРСЬКІ НАВЧАЛЬНІ ПЛАНИ І ПРОГРАМИ

11.	Машини та обладнання АПК	7	90	3,0
12.	Основи підприємництва, менеджменту та маркетингу в АПК	7	90	3,0
13.	Основи проектування енергетичних об'єктів АПК	7	150	5,0
14.	Електропривод виробничих машин і механізмів	7	120	4,0
15.	Технічний сервіс енергообладнання	7	150	5,0
16.	Економіка і організація енергетичної служби	8	90	3,0
17.	Теплоенергетичні установки і системи	8	90	3,0
18.	Управління проектами	8	120	4,0
19.	Програмне забезпечення для інженерного моделювання	1	90	3,0
20.	Математичне моделювання на ЕОМ	1	90	3,0
21.	Естетика	2	90	3,0
22.	Економічна теорія	2	90	3,0
23.	Екологія за професійним спрямуванням	3	90	3,0
24.	Основи екології	3	90	3,0
25.	Маркетинг	7	90	3,0
26.	Менеджмент	7	90	3,0
27.	Психологія	8	90	3,0
28.	Культурологія	8	90	3,0
Всього за вибором студентів			1860	62
3. ІНШІ ВИДИ НАВЧАННЯ				
1.	Військова підготовка	-	563	18,75
2.	Навчальна практика з виробництва та переробки сільськогосподарської продукції	-	60	2,0
3.	Навчальна електрослюсарна практика	-	90	3,0
4.	Виробнича електромонтажна практика	-	150	5,0
5.	Виробнича експлуатаційна практика	-	150	5,0
Підготовка бакалаврської роботи			300	10
Державна атестація			30	1
Разом за спеціальністю (без військової підготовки)			7200	240

Анотації дисциплін навчального плану

1. Обов'язкові навчальні дисципліни

Вища математика. Аналітична геометрія, лінійна та векторна алгебра. Елементи теорії поля. Функції комплексної змінної. Диференціальне числення. Елементи функціонального аналізу. Інтегральне числення. Диференціальні рівняння. Послідовності і ряди. Гармонійний аналіз.

Електричні апарати. Апарати ручного керування. Автоматичні вимикачі. Електромагнітні пускачі, контактори. Пристрої захисного вимикання. Гібридні електричні апарати. Електромагніти. Вакуумні вимикачі.

Електричні машини. Електричні машини постійного струму. Трансформатори. Асинхронні машини. Синхронні машини.

Електроніка та мікросхемотехніка. Елементна база електроніки. Електронні пристрої. Підсилювачі. Датчики. Регулятори.

Електротехнічні матеріали. Діелектрики. Провідникові і напівпровідникові матеріали. Магнітні матеріали і матеріали електронної техніки.

Електротехнічні системи електроспоживання. Основи використання та джерела оптичного випромінювання. Освітлювальні установки і мережі. Опромінювальні установки. Фізико-технологічні та електро-фізичні властивості сільсько-подарської продукції і матеріалів. Способи електронагрівання. Електротермічне обладнання та його розрахунок. Електротехнологічні методи обробітку сільськогосподарської продукції.

Інженерна та комп'ютерна графіка. Нарисна геометрія. Технічне креслення. Оформлення та правила виконання схем.

Комп'ютерні технології та програмування. Архітектура ЕОМ. Операційні системи та програмне забезпечення комп'ютерних технологій. Системи і технології управління базами даних. Комп'ютерні мережі. Робота в локальних комп'ютерних мережах та мережі Internet. Основи програмування та алгоритмічні мови. Мови програмування високого рівня. Математичний пакет MathCAD. Програмування в математичному пакеті MathCAD. Комп'ютерна графіка та графічні редактори.

Метрологія і електричні вимірювання. Аналогові вимірювальні прилади. Цифрові вимірювальні прилади. Методи і засоби вимірювання електричних, магнітних та неелектричних величин. Метрологія та метрологічна діяльність.

Основи автоматики. Системи та елементи автоматики. Технічні засоби автоматики. Лінійні системи автоматичного керування. Нелінійні та оптимальні системи автоматичного керування.

Основи електропостачання. Електричні мережі: параметри, розрахунок. Електрообладнання електричних мереж: режим роботи, будова, призначення і вибір. Контроль, захист і управління електричними мережами. Надійність, якість і економічність систем електропостачання.

Основи електроприводу. Механічні та електромеханічні характеристики електродвигунів постійного та змінного струму. Перехідні процеси в електроприводах. Регулювання координат електроприводу. Енергетика електроприводу. Вибір електродвигунів і апаратів керування та захисту електроприводів. Схеми керування електроприводами. Загальна методика вибору електроприводу.

Основи термодинаміки і теплотехніки. Технічна термодинаміка. Основи тепло масообміну. Теплоенергетичні установки та застосування теплоти у сільському господарстві.

Теоретична механіка. Теоретична механіка. Теорія механізмів і машин. Механіка матеріалів і конструкцій. Деталі машин.

Теоретичні основи електротехніки. Електричні кола постійного струму. Електричні кола змінного струму. Вмикання RL, RC, RLC кола на синусоїдальну напругу. Трифазні три- і чотири провідні кола змінного струму. Несиметрія в електричних мережах і заходи щодо її зменшення. Несиметричне навантаження трифазного трансформатора та втрати електроенергії. Перехідні процеси в електричних колах.

Фізика. Фізичні основи механіки. Основи молекулярної фізики і термодинаміки. Електрика і магнетизм. Елементи фізики твердого тіла. Оптика. Ядерна фізика

2. Вибіркові навчальні дисципліни

2.1. Дисципліни за вибором університету

Анотації дисциплін «Історія української державності» «Етнокультурологія», «Філософія», «Українська мова за професійним спрямуванням», «Іноземна мова», «Фізичне виховання», «Безпека праці і життєдіяльності», «Правова культура особистості» див. розділ 2.1.

Математичні задачі енергетики. Аналітичні методи математичного моделювання об'єктів виробництва. Побудова моделей типових об'єктів за результатами експерименту. Алгоритми реалізації моделей на ПЕОМ. Алгоритми Ейлера, Рунге-Кутта.

Основи наукових досліджень. Методологічні засади організації наукових досліджень. Специфіка науково-дослідницької діяльності. Загальна методологія наукових досліджень. Принципи роботи з науковою інформацією. Загальні вимоги до написання та оформлення наукових робіт.

Основи проектування енергетичних об'єктів АПК. Методика проектування систем електрифікації, автоматизації та енергопостачання сільського господарства. Комп'ютерні технології в проектуванні. Вимоги до оформлення проектів.

2.2. Дисципліни за вибором студентів

Гідравліка. Гідростатика та гідродинаміка. Гідравлічні машини. Основи сільськогосподарського водопостачання та водовідведення.

Діагностування енергообладнання. Методи визначення показників надійності електрообладнання. Експлуатаційна надійність різних видів електрообладнання. Методи контролю роботоздатності електрообладнання. Приладове забезпечення тестових вимірювань та випробувань електрообладнання. Моделювання аварійних режимів роботи. Алгоритми пошуку несправностей технічних виробів.

Електрична частина станцій і підстанцій. Роз'єднувачі, повітряні вимикачі, пристрої заземлення електрообладнання. Автоматичні вимикачі. Контактори. Пристрої захисного вмикання. Оливні вимикачі. Вакуумні вимикачі. Елегазові вимикачі.

Електронні пристрої в системах керування. Розробка та налагоджування мікропроцесорних систем у сільськогосподарському виробництві. Дискретні сигнали, їх кодування. ЦАП та АЦП. Синтез цифрових систем.

Електропривод виробничих машин і механізмів. Приводні характеристики машин і механізмів. Принципи і схеми керування електроприводами. Комплекти обладнання для автоматичного керування. Експериментальні методи дослідження приводних характеристик.

Машини та обладнання АПК. Машини для приготування кормів. Обладнання переробних підприємств. Системи та обладнання утримання птиці. Машини для механізації сільськогосподарських робіт.

Монтаж енергообладнання і систем керування. Робочі креслення на електромон-тажні роботи. Інструменти, механізми та засоби для проведення електромонтажних робіт. Технології виконання основних видів електромонтажних робіт. Планування та організація електромонтажних робіт.

Основи екології виробництва, розподілу і використання електричної енергії. Прикладні аспекти екології. Екологічні проблеми України та її регіонів. Стратегія і тактика збереження та стабільного розвитку життя на Землі. Основи теоретичної екології. Стратегія і тактика збереження та стабільного розвитку життя на Землі.

Основи підприємництва, менеджменту і маркетингу в АПК. Система управління персоналом в організації. Проведення аналізу якісного складу і плинності персоналу. Планування роботи з персоналом. Методи підбору і відбору, оцінки мотивації та професійного розвитку персоналу.

Основи проектування енергетичних об'єктів АПК. Джерела теплової енергії. Горіння органічного палива. Котельні установки. Теплогенератори. Водонагрівники. Системи тепlopостачання. Теплові мережі. Газопостачання сільського господарства. Нетрадиційні джерела тепlopостачання сільськогосподарського виробництва.

Основи технічної експлуатації енергообладнання та засобів керування. Нормативно-правові засади та проблеми експлуатації енергетичного обладнання. Енергетичне обладнання в агропромисловому комплексі, оптимізація та надійність. Технічне обслуговування і ремонт енергетичного обладнання. Організація пусконаладжувальних робіт, приймально-здавальних випробувань та експлуатації об'єктів сільської енергетики.

Промислова електроніка і перетворювальна техніка. Пасивні елементи електроніки. Напівпровідникові діоди, транзистори, тиристори. Фотоелектричні, оптоелектронні та індикаторні прилади. Електронні підсилювачі. Цифрові та імпульсні пристрої. Засоби живлення. Мікропроцесорні пристрої. Структура мікро—ЕОМ, архітектура мікропроцесора, система команд мікропроцесора, апаратні засоби мікроконтролерів, система переривань, пристрої узгодження з об'єктом.

Технічний сервіс енергообладнання. Технічне обслуговування і ремонт енергетичного обладнання. Організація пусконаладжувальних робіт, приймально-здавальних випробувань та експлуатації об'єктів сільської енергетики. Технічне обслуговування трансформаторних підстанцій і ліній електропередач.

Технологія виробництва, переробки та зберігання сільськогосподарської продукції. Технології виробництва продукції рослинництва. Технології виробництва продукції тваринництва і птахівництва. Технології переробки і зберігання продукції рослинництва, тваринництва і птахівництва.

Економіка і організація енергетичної служби. Економічна ефективність капіталовкладень в енергетиці. Господарський механізм. Планування праці та заробітної плати в енергетиці. Прибуток, рентабельність, фінансова діяльність в електриці. Енергетичне планування. Відновлення витрати основних доходів.

**Підготовка бакалаврів
за спеціальністю «АВТОМАТИЗАЦІЯ ТА КОМП'ЮТЕРНО-ІНТЕГРОВАНІ
ТЕХНОЛОГІЇ»
галузі знань "Автоматика та приладобудування"**

Форма навчання:	Ліцензований обсяг, осіб:
– денна	50 осіб
– заочна	50 осіб
Термін навчання	4 роки
Кредити	240 ЄКТС
Мова викладання	українська
Кваліфікація випускників	Молодший інженер з автоматизації і комп'ютерних технологій

Концепція підготовки

Навчальний процес базується на системному підході та міжпредметному принципі навчання з метою виховання у студентів широти поглядів, нестандартності мислення, здатності вирішувати загальновиробничі та соціально-економічні проблеми відповідно до потреб сучасного виробництва та кон'юнктури ринку праці.

Практичне навчання

Практична підготовка фахівців здійснюється в навчально-дослідних господарствах університету та на передових підприємствах, як птахофабрики «Україна», «Київська», «Гаврилівська», тепличний комбінат «Пуца Водиця», обласні енергетичні компанії «Обленерго», ПАТ «Комбінат «Тепличний».

Орієнтовна тематика випускних бакалаврських робіт

1. Розробка системи автоматичного регулювання температури повітря в установці для виробництва сухого молока.
2. Розробка системи автоматичного керування температурним режимом в свинарнику-маточнику.
3. Розробка системи автоматичного регулювання температури повітря в теплиці.

Академічні права випускників – можуть продовжити навчання за спеціальностями і спеціалізаціями підготовки магістрів, назви яких наведено у табл. 1.2 розділу 1.3 цього Каталогу.

Сфери зайнятості випускників

Узагальненим об'єктом діяльності є системи автоматизації та комп'ютерно-інтегровані технології. Фахівці підготовлені до роботи в наступних галузях економіки:– інженер з автоматизованих систем керування виробництвом; диспетчер – інформатор; – технік із конфігурування комп'ютерних систем.

**Навчальний план підготовки бакалаврів за спеціальністю
«Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології»**

№ п/п	Назва навчальної дисципліни	Семестр	Обсяг	
			години	кредити ЄКТС
1. ОБОВ'ЯЗКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
1.	Основи екології	7	90	3,0
2.	Вища математика	1,2,3,4	540	18,0
3.	Числові методи	3	150	5,0
4.	Фізика	2,3	300	10,0
5.	Хімія	1	90	3,0
6.	Інженерна графіка	2	120	4,0
7.	Комп'ютерні технології та програмування	1,2,3	300	10,0
8.	Електротехніка і електромеханіка	3,4	300	10,0
9.	Електроніка та мікропроцесорна техніка	4,5	300	10,0
10.	Проектування систем автоматики	7,8	240	8,0
11.	Теорія автоматичного керування	5,6	300	10,0
12.	Технічні засоби автоматизації	6	240	8,0
13.	Метрологія, технологічні вимірювання і прилади	4,5	300	10,0
14.	Ідентифікація та моделювання технологічних об'єктів	5	240	8,0
15.	Автоматизація технологічних процесів та виробництв	6	210	7,0
Разом за обов'язковою складовою			3720	124
2. ВИБІРКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
2.1. Дисципліни за вибором університету				
1.	Історія української державності	1	90	3,0
2.	Етнокulturологія	1	90	3,0
3.	Українська мова за професійним спрямуванням	1	120	4,0
4.	Філософія	3	120	4,0
5.	Іноземна мова	1,2	150	5,0
6.	Фізичне виховання	1,2,3,4	300	10,0
7.	Безпека праці і життєдіяльності	2	90	3,0
8.	Комп'ютерно-інтегровані технології	6,7,8	195	6,5
9.	Мікропроцесорні пристрої керування	7	120	4,0
10.	Комп'ютерна графіка	3	90	3,0
11.	Автоматизовані системи управління	7	105	3,5
Всього за вибором університету			1110	37
2.2. Дисципліни за вибором студентів				
1.	Інформаційно-вимірювальні комплекси	8	120	4,0
2.	Комп'ютерне забезпечення, серверні системи та мережі	5	90	3,0
3.	Моделювання і оптимізація систем керування	8	90	3,0
4.	Основи системного аналізу	8	90	3,0
5.	Основи менеджменту, маркетингу і підприємництва	7	90	3,0
6.	Теорія інформації	7	90	3,0
7.	Технологія виробництва, зберігання і переробки с.-г. продукції	6	120	4,0
8.	Теоретична і прикладна механіка	1,2	90	3,0
9.	Електротехнології в АПК	4	120	4,0
10.	Гідравліка і теплотехніка	5,6	105	3,5
11.	Основи технічної експлуатації систем автоматизації	4	135	4,5
12.	Виконавчі механізми систем керування	8	90	3,0
13.	Основи наукових досліджень	7	90	3,0
14.	Політологія і соціологія	8	90	3,0

15.	Економіка автоматизованих виробництв в АПК	6	90	3,0
16.	Правознавство	8	90	3,0
17.	Економічна теорія	6	90	3,0
18.	Психологія	4	90	3,0
19.	Проблеми сім'ї і домашнього господарювання	8	90	3,0
20.	Українська література	4	90	3,0
21.	Естетика	6	90	3,0
22.	Маркетинг	7	90	3,0
23.	Педагогіка	8	90	3,0
24.	Логіка	4	90	3,0
25.	Етика	4	90	3,0
26.	Міжнародний протокол та етика	6	90	3,0
27.	Латинська мова	7	90	3,0
28.	Сімейно побутова культура	8	90	3,0
29.	Філософія науки	4	90	3,0
30.	Зарубіжна література	4	90	3,0
31.	Народна творчість	7	90	3,0
32.	Культура спілкування	8	90	3,0
Всього за вибором студентів			1700	59
3. ІНШІ ВИДИ НАВЧАННЯ				
1.	Навчальна практика	-	300	10,0
2.	Виробнича практика	-	150	5,0
3.	Дипломне проектування	-	150	5,0
4.	Військова підготовка	-	562,5	18,8
5.	Культурно-просвітницька підготовка	-	180	6,0
Разом за напрямом підготовки (без військової підготовки)			7200	240

Анотації дисциплін навчального плану

1. **Обов'язкові навчальні дисципліни**

Основи екології. Правові та організаційні питання охорони природного навколишнього середовища. Глобальні проблеми екології: проблеми народонаселення, виснаження енергоресурсів, фізичний зміст "парникового ефекту", фізичний зміст утворення озонних дірок. Поняття про токсичність речовин. Захист гідросфери. Захист атмосфери. Захист літосфери. Системи екологічного моніторингу. Енергетика та її вплив на довкілля.

Вища математика. Елементи лінійної, векторної алгебри та аналітичної геометрії. Диференціальне числення функції однієї та декількох змінних. Комплексні числа. Перетворення Лапласа, ряди по ортогональній системі, відповідність між операціями над оригіналами та зображеннями. Інтегральне числення функції однієї та декількох змінних. Диференціальні рівняння, системи диференціальних рівнянь. Ряди числові і функціональні. Гармонійний аналіз.

Числові методи. Лінійні системи алгебраїчних рівнянь. Елементарні перетворення системи. Алгоритм методу Гаусса та його застосування. Гармонійний аналіз. Методи обробки експериментальних даних.

Фізика. Фізичні основи класичної механіки. Основи молекулярної фізики і термодинаміки. Електрика та магнетизм. Фізика коливальних і хвиль. Оптика. Елементи фізики атома і квантової механіки. Елементи фізики твердого тіла. Елементи спеціальної теорії відносності. Елементи фізики атомного ядра та ядерної енергетики.

Хімія. Будова атомів, молекул, речовин, їх агрегатний стан. Хімічні реакції. Розчини електролітів і неелектролітів. Корозія та захист матеріалів і сплавів. Поняття Ph. Електрохімічні процеси.

Інженерна графіка. Проекційне креслення. Вигляди, розрізи та перерізи. Ескізи та робочі креслення. Елементи конструктивних з'єднань. Складальне креслення. Деталювання. Креслення за допомогою системи AutoCAD. Сфери використання комп'ютерної графіки. Основи роботи з програмним забезпеченням ПЕОМ комп'ютерної графіки. Система автоматизованого креслення AutoCAD. Постановка задач з комп'ютерної графіки.

Комп'ютерні технології та програмування. Алгоритмічні мови і методи програмування. Сфери використання алгоритмічних мов. Основи програмування на мовах високого та низького рівнів. Застосування методів програмування в інженерній діяльності.

Електротехніка та електромеханіка. Електричні і магнітні поля. Електричні кола. Методи розрахунку електричних кіл постійного струму. Багатополюсники. Нелінійні кола. Методи розрахунку кіл при періодичних струмах і напругах. Перехідні процеси у лінійних колах та методи їх розрахунку. Методи розрахунку нелінійних кіл. Перехідні процеси у нелінійних колах.

Електроніка та мікропроцесорна техніка. Пасивні елементи електроніки. Напівпровідникові діоди, транзистори, тиристори. Фотоелектричні, оптоелектронні та індикаторні прилади. Електронні підсилювачі. Цифрові та імпульсні пристрої. Засоби живлення. Мікропроцесорні пристрої. Структура мікро—ЕОМ, архітектура мікропроцесора, система команд мікропроцесора, апаратні засоби мікроконтролерів, система переривань, пристрої узгодження з об'єктом.

Проектування систем автоматики. Розглядаються схеми автоматизації, методи вибору комплексних технічних засобів автоматики на стадії проектування та аналізу систем автоматики.

Теорія автоматичного керування. Системи автоматики, класифікація. Елементи систем. Статичні і динамічні характеристики. Динамічні ланки. Характеристики елементів систем і об'єктів керування. Лінійні системи. Схеми, передаточні функції. Умови та критерії стійкості. Якість регулювання. Синтез. Статистичний аналіз. Нелінійні системи. Дослідження методами припасування, фазового портрету, гармонічної лінеаризації. Статистична лінеаризація. Стійкість.

Технічні засоби автоматизації. Державна система приладів. Датчики. Підсилювачі. Логічні елементи. Виконавчі елементи. Автоматичні регулятори.

Метрологія, технологічні вимірювання і прилади. Законодавчі та нормативні акти в галузі метрології. Загальні проблеми теорії вимірювань та похибок. Теорія і практика забезпечення гарантованої точності вимірювань та вимірювальних систем. Аналогові вимірювальні прилади. Вимірювальні механізми. Реєструючі прилади. Цифрові прилади. Вимірювання електричних та магнітних величин.

Ідентифікація і моделювання технологічних об'єктів. Наводиться класифікація технологічних процесів і виробництв як об'єктів автоматичного керування. Розглядаються методи побудови статичних і динамічних об'єктів сільськогосподарських технологічних процесів і виробництв.

Автоматизація технологічних процесів та виробництв. Класифікація і структура сучасних автоматизованих типових технологічних процесів; основні характеристики автоматизації типових технологічних процесів; постановка задач автоматизації типових технологічних процесів; автоматизація конкретних типових технологічних процесів.

2. Вибіркові навчальні дисципліни

2.1. Дисципліни за вибором університету

Анотації дисциплін «Історія української державності» «Етнокультурологія», «Філософія», «Українська мова за професійним спрямуванням», «Іноземна мова», «Фізичне виховання», «Безпека праці і життєдіяльності», «Правова культура особистості» див. розділ 2.1.

Безпека праці і життєдіяльності. Законодавча та нормативна база України про охорону праці. Державне управління охороною праці та організація охорони праці на виробництві. Вибухонебезпека виробництв, вибухозахист. Пожежна безпека. Електробезпека. Гігієна праці та виробнича санітарія. Державний нагляд і громадський контроль за охороною праці. Надання першої допомоги потерпілим при нещасних випадках.

Комп'ютерно-інтегровані технології. Робота у середовищі Windows, текстовий процесор Word, табличний процесор Excel, графічні редактори, система управління базами даних Access, сканування і розпізнавання текстів, робота в комп'ютерній мережі, система математичних розрахунків MathCAD.

Автоматизовані системи управління. Класифікація і структура сучасних АСУ; види забезпечення АСУ; АСУ конкретних об'єктів і процесів виробництва в тваринництві, рослинництві і кормовиробництві; функціональні схеми автоматизації; формулювання задач АСУ.

2. 2. Дисципліни за вибором студентів

Психологія. Психологія соціума. Психологія групи.

Теорія інформації. Ентропія як міра невизначеності стану системи. Ентропія та інформація. Способи вимірювання кількості інформації. Методи кодування інформації при передаванні. Зв'язок між кількістю інформації та довжиною коду, що забезпечує задану надійність при заданому рівні перешкод. Розрахунки пропускну можливості каналів зв'язку і керування.

Основи наукових досліджень. Зміст і принципи наукових досліджень. Програма і методика досліджень. Науковий звіт. Впровадження результатів досліджень у виробництво.

Теоретична механіка і прикладна механіка. Механіка. Теорія механізмів і машин. Механіка матеріалів і конструкцій. Деталі машин.

Нарисна геометрія. Мета вивчення дисципліни «Нарисна геометрія» — навчити майбутніх фахівців сільськогосподарського виробництва читати і виконувати креслення деталей машин, механізмів і споруд; аналізувати геометричні форми предметів, абстрактно, логічно та просторово мислити. Методика проектування систем електрифікації, автоматизації та енергопостачання сільського господарства. Комп'ютерні технології в проектуванні. Вимоги до оформлення проектів.

Економіка автоматизованих виробництв в АПК. Економічна ефективність капіталовкладень в енергетиці. Господарський механізм. Планування праці та заробітної плати в енергетиці. Прибуток, рентабельність, фінансова діяльність в електриці. Енергетичне планування. Відновлення витрати основних доходів.

Основи менеджменту, маркетингу і підприємництва. Основні риси ринкової системи. Основні засади енергоринку України. Економіко-правові основи власності, роздержавлення та приватизації. Підприємництво, як система потоків послуг, продукції і фондів. Суть і принципи менеджменту. Комунікації, моделі і методи прийняття рішень у менеджменті. Бізнес-планування. Маркетинг як система. Стратегії маркетингу. Маркетингові послуги в енергетиці.

Виконавчі механізми систем керування. Класифікація. Особливості вибору і розрахунку. Будова, особливості конструкторного виконання. Управління.

Електротехнології в АПК. Основи перетворення електричної енергії в теплову. Розрахунок електронагрівних установок. Прямий, непрямий, електродуговий, індукційний, діелектричний, термоелектричний нагрів.

Основи технічної експлуатації систем автоматизації. Нормативно-правові засади та проблеми експлуатації обладнання. Енергетичне обладнання в агропромисловому комплексі, оптимізація та надійність. Технічне обслуговування і ремонт обладнання. Організація пусконаладжувальних робіт, приймально-здавальних випробувань та експлуатації об'єктів сільської енергетики.

Гідравліка і теплотехніка. Термічні та колоричні параметри стану. Термодинамічні процеси. Перший та другий закони термодинаміки. Вологе повітря. Цикли теплових двигунів та холодильних машин. Теорія теплообміну. Теплопровідність, Конвекція. Теплове випромінювання. Теплообмінні апарати. Джерела теплової енергії. Котельні установки. Теплогенератори, Теплова обробка продуктів. Поновлювані джерела енергії: сонячна енергія, енергія вітру, біогаз, енергозберігаючі технології.

Технологія виробництва, переробки та зберігання сільськогосподарської продукції. Технології виробництва продукції рослинництва. Технології виробництва продукції тваринництва і птахівництва. Технології переробки і зберігання продукції рослинництва, тваринництва і птахівництва.

Комп'ютерне забезпечення, серверні мережі і системи. Сфера використання ПЕОМ і комп'ютерних технологій, основи роботи з програмним забезпеченням, системи управління базами даних. Робота в комп'ютерній мережі. Сканування. Комп'ютерне креслення в середовищі AutoCAD. Мови програмування.

2.11. ФАКУЛЬТЕТ ЗЕМЛЕВПОРЯДКУВАННЯ

Декан – к.е.н., доцент, **Євсюков Тарас Олексійович**

Тел.: (044)258-05-25 (24)

E-mail: yevsyukov@ukr.net, landuse_dean@nubip.edu.ua

Розташування: навчальний корпус № 6, кімн. 219

Факультет організовує і координує навчальний процес підготовки бакалаврів за спеціальністю:

193 Геодезія та землеустрій

Випускові кафедри:

Геодезії та картографії

Тел.: (044) 258-05-25

E-mail: kovalchukip@ukr.net,

Завідувач кафедри – доктор географічних наук, професор Ковальчук Іван Платонович

Управління земельними ресурсами

Тел.: (044) 527-89-78

E-mail: uzr_k@ukr.net,

Завідувач кафедри – доктор економічних наук, професор Дорош Ольга Степанівна

Земельного кадастру

Тел.: (044) 258-05-25

E-mail: v_zayats@ukr.net

Завідувач кафедри – доктор економічних наук, старший науковий співробітник Зяць Віктор Мефодійович

**Підготовка бакалаврів
за спеціальністю «ГЕОДЕЗІЯ ТА ЗЕМЛЕУСТРІЙ»
галузі знань «Архітектура та будівництво»**

Форма навчання:	Ліцензований обсяг:
– денна	90 осіб
– заочна	85 осіб
Термін навчання	4 роки
Кредити	240 ЄКТС
Мова викладання	українська, англійська
Кваліфікація випускників	бакалавр з геодезії, картографії та землеустрою

Концепція підготовки

Концепція підготовки фахівців за напрямом «Геодезія, картографія та землеустрій», полягає у формуванні систематизованих знань із топографії, геодезії, фотограмметрії, картографії, землеустрою, геоінформаційних технологій. В процесі навчання студенти отримують навички створення різноманітних картографічних матеріалів: кадастрових та топографічних планів і карт, створення та наповнення баз даних для різних геоінформаційних систем, також вивчають землевпорядне проектування, земельний кадастр та земельне право.

Практичне навчання

Навчальним планом підготовки фахівців напряму “6.080101 - Геодезія, картографія та землеустрій ” передбачено навчальні практики із інформатики і програмування, топографії, геодезії, землеробства, фотограмметрії та дистанційного зондування, геодезичних робіт при землеустрої, і виробнича із землевпорядного проектування та земельного кадастру. Метою практичного навчання є оволодіння студентами сучасними методами, формами організації та знаряддями праці в галузі їх майбутньої професії, формування у них професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних умовах, виховання потреби систематично поповнювати свої знання та застосовувати їх в практичній діяльності.

Академічні права випускників – можуть продовжити навчання за спеціальностями і спеціалізаціями підготовки магістрів, назви яких наведено у табл. 1.2 розділу 1.3 цього Каталогу.

Сфери зайнятості випускників

Знімальні роботи із складанням топографічних карт і планів; знімальні роботи пов'язані з веденням земельного кадастру; картографічні роботи та збирання даних, включаючи використання дистанційного зондування; знімальні роботи в промисловості та будівництві; моніторинг, економіка і правова оцінка земель і нерухомості. Фахівець може займати первинні посади техника або молодшого інженера.

Навчальний план підготовки бакалаврів за спеціальністю «Геодезія та землеустрій»

№ п/п	Навчальна навчальної дисципліни	Семестр	Обсяг	
			години	кредити ЄКТС
1. ОБОВ'ЯЗКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
1	Вища математика	1,2,3	330	11
2	Фізика	1,2	300	10
3	Геоінформатика, Інформатика і програмування	1,2,3	270	9
4	Топографія	1,2	360	12
5	Топографічне і землевпорядне креслення	1	120	4
6	Геологія і геоморфологія	1	120	4
7	Історія земельних відносин	3	120	4
8	Геодезія	3,4	300	10
9	Математична обробка геодезичних вимірів	4	90	3
10	Електронні геодезичні прилади	4	120	4
11	ГІС і бази даних	5	300	10
12	Фотограмметрія та дистанційне зондування	5	210	7
13	Вища геодезія	5	180	6
14	Супутникова геодезія та сферична астрономія	6	180	6
15	Земельний кадастр	5,6,7	390	13
16	Землеустрій	4,5,6,7,8	480	16
17	Економічна теорія	5	90	3
18	Картографія	7	180	6
19	Земельне право	7	90	3
20	Математичні методи і моделі	7	90	3
Разом за обов'язковою складовою			4320	144
2. ВИБІРКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
2.1. Дисципліни за вибором університету				
1	Історія української державності	1	90	3
2	Філософія	3	120	4
3	Українська мова за професійним спрямуванням	2	120	4
4	Іноземна мова	1,2	150	5
5	Фізичне виховання	1,2,3,4	120	4
6	Безпека праці і життєдіяльності	4	120	4
7	Правова культура особистості	4	90	3
8	Етнокультурологія	2	90	3
Всього за вибором університету			900	30
2.2. Дисципліни за вибором студентів				
Спеціалізація 1				
1	Ґрунтознавство з основами агрохімії	2	120	4
2	Проектування доріг місц. значення	3	120	4
3	Статистичні методи в землеустрої	3	90	3
4	Основи екології	3	90	3
5	Основи землеробства та рослинництва	4	90	3
6	Інженерна інфраструктура території	4	90	3
7	Психологія	4	90	3
8	Геодезичні роботи при землеустрої	5,6	120	4
9	Управління земельними ресурсами	6	90	3
10	Цифрові плани і карти	6	90	3
11	Автоматизована земельно-кадастрова система	7	90	3
12	Раціональне використання та охорона земель	7	90	3
13	Технології відтворення продуктивності земель	7	90	3
14	Кадастр населених пунктів	8	90	3
15	Планування території населених пунктів	8	90	3
16	Агролісомеліорація	8	90	3
17	Дистанційний моніторинг земельних ресурсів	8	90	3
18	Інвестиційний аналіз	8	90	3
19	Організація і управління виробництвом	8	90	3

БАКАЛАВРСЬКІ НАВЧАЛЬНІ ПЛАНИ І ПРОГРАМИ

№ п/п	Навчальна навчальної дисципліни	Семестр	Обсяг	
			години	кредити ЄКТС
	5	1800	60	5
	6	2700	90	6
Спеціалізація 2				
1	Ґрунтознавство з основами агрохімії	2	120	4
2	Алгоритми і структури даних	3	120	4
3	Статистичні методи в землеустрої	3	90	3
4	Управління якістю ґрунтів	3	90	3
5	Основи землеробства і рослинництва	4	90	3
6	Інженерна інфраструктура території	4	90	3
7	Психологія	4	90	3
8	Топографо-геодезичне забезпечення земельно-кадастрових робіт	5,6	120	4
9	GNSS спостереження в прикладних задачах геодезії	6	90	3
10	Цифрові плани і карти	6	90	3
11	Автоматизована земельно-кадастрова система	7	90	3
12	Раціональне використання та охорона земель	7	90	3
13	Регіональний геоecологічний моніторинг	7	90	3
14	Кадастр населених пунктів	8	90	3
15	Планування території населених пунктів	8	90	3
16	Агролісомеліорація	8	90	3
17	Дистанційний моніторинг земельних ресурсів	8	90	3
18	Тематичне картографування	8	90	3
19	Оцінка господарської придатності рельєфу	8	90	3
	5		1800	60
	6		2700	90
Спеціалізація 3				
1	Ґрунтознавство з основами геоботаніки	2	120	4
2	Алгоритми і структури даних	3	120	4
3	Статистичні методи в землеустрої	3	90	3
4	Оптимізація живлення у сівозмінах	3	90	3
5	Основи землеробства і рослинництва	4	90	3
6	Світові інформаційні ресурси в природокористуванні	4	90	3
7	Психологія	4	90	3
8	Геоінформаційні технології	5,6	120	4
9	Розробка веб-застосунків	6	90	3
10	Цифрові плани і карти	6	90	3
11	Автоматизована земельно-кадастрова система	7	90	3
12	Раціональне використання та охорона земель	7	90	3
13	Управління ІТ-інфраструктурою систем моніторингу	7	90	3
14	Кадастр населених пунктів	8	90	3
15	Планування території населених пунктів	8	90	3
16	Агролісомеліорація	8	90	3
17	Фотограмметрія і ДЗЗ (II)	8	90	3
18	Просторова організація сівозмін	8	90	3
19	Проектування баз геопросторових даних	8	90	3
	5		1800	60
	6		2700	90
7				
8	Військова підготовка	5,6,7,8	675	22,5
9	Навчальна практика з Топографії	2	180	6
10	Навчальна практика з Ґрунтознавства	2	90	3
11	Навчальна практика з Геоінформатики	2	45	1,5
12	Навчальна практика (знайомство з фахом)	2	45	1,5
13	Навчальна практика з Геодезії	4	180	6
14	Навчальна практика з ЕГП	4	90	3

№ п/п	Навчальна навчальної дисципліни	Семестр	Обсяг	
			години	кредити ЄКТС
16	Навчальна практика із Землеробства	4	45	1,5
17	Навчальна практика з Фотограмметрії	6	90	3
18	Навчальна практика з Геодезичних робіт при землеустрою	6	90	3
19	Виробнича практика із Землевпорядного проектування та земельного кадастру	6	180	6
Державна атестація			90	3
Разом за напрямом підготовки (без військової підготовки)			7200	240

Анотації дисциплін навчального плану

1. Обов'язкові навчальні дисципліни

Вища математика. Фундаментальна математична дисципліна. Вивчає основи математичного аналізу, лінійної алгебри та лінійного програмування. Математичний апарат для ґрунтовного вивчення курсів: математична статистика, теорія ризику, економетрика та макроекономіка. Містить інтегральне числення, теорію рядів. Має на меті засвоєння студентами основних математичних методів, необхідних для вивчення біології, екології, хімії і фізики, а також спеціальних курсів з предметних областей.

Фізика. Метою курсу є сформувати у студентів науковий погляд на фізичні процеси у світі, закласти у їхній свідомості теоретичні основи класичної механіки та молекулярної фізики. основні методи експериментального дослідження характеристик механічного руху. засвоїти теоретичні основи молекулярної фізики. Навчити студентів основним методам розв'язання задач з класичної механіки та молекулярної фізики з використанням основних методів диференціального та інтегрального числення, а також основним методам експериментального дослідження характеристик механічного руху та процесів у термодинамічних системах. Сформувати у студентів загальну та предметну компетентність в галузях механіки та молекулярної фізики.

Геоінформатика, Інформатика і програмування. Дисципліна забезпечує формування теоретичних знань та навичок використання комп'ютерних технологій майбутніми землевпорядниками у своїй практичній роботі. Розглядаються структура ЕОМ та принципи роботи комп'ютера, можливості операційних систем, апаратне та програмне забезпечення ПЕОМ, основи Інтернет, HTML та створення Web-сторінок, та основні прийоми використання пакета офісних програм MS Office.

Топографія. Завдання курсу полягає у формуванні знань про історію становлення дисципліни та внесок визначних вітчизняних та зарубіжних вчених у розвиток геодезичної науки та практики; сучасні уявлення про форму та розміри Землі; системи координат, що застосовуються у геодезії; сучасні геодезичні прилади для вимірювання кутів, довжин ліній та перевищень, їх будову, принцип роботи, повірки та юстировки; організацію та проведення топографічних знімань для цілей землеустрою, земельно-кадастрових робіт; прийоми підготовки даних для винесення в натуру об'єктів сільськогосподарського призначення, способи винесення та закріплення на місцевості проектних точок та ліній.

Топографічне і землевпорядне креслення. Вивчаються лінійні і штрихові елементи графіки та прийоми їх креслення; шрифти для землевпорядних проектів, планів і карт; умовні знаки (коди) для графічного оформлення топографічних, землевпорядних та кадастрових матеріалів; графічне оформлення матеріалів землеустрою і кадастру; ГІС-технології створення планів і карт; технології оформлення проектів землеустрою, планів землекористувань та карт у програмах класу графічних редакторів.

Геологія і геоморфологія. Дисципліна «Геологія з основами геоморфології» представляє собою базову дисципліну, яка формує комплексне уявлення про особливості генезису, еволюції та сучасного стану геологічного середовища в межах якого існують окремі організми та популяції. Мета курсу: сформулювати уявлення про особливості геологічного середовища Землі, закономірності його розвитку, динамічність та стійкість по відношенню до антропогенного впливу.

Геодезія. Завдання курсу полягає у формуванні знань про історію становлення геодезії та внесок визначних вітчизняних та зарубіжних вчених у розвиток геодезичної науки та практики; сучасні уявлення про форму та розміри Землі; системи координат, що застосовуються у геодезії; сучасні геодезичні прилади для вимірювання кутів, довжин ліній та перевищень, їх будову, принцип роботи, перевірки та юстировки; організацію та проведення топографічних зйомок під час землевпорядкування, виконання земельно-кадастрових та інших робіт; прийоми підготовки даних для винесення в натуру об'єктів сільськогосподарського призначення, способи винесення та закріплення на місцевості проектних точок та ліній.

Математична обробка геодезичних вимірів. «Математична обробка геодезичних вимірів» належить до числа дисциплін професійної та практичної підготовки, вивчення якої є необхідною передумовою підготовки високваліфікованого фахівця із землеустрою. Головною метою дисципліни є забезпечення студентів необхідними знаннями та навиками, потрібними для виконання геодезичних вимірювань та розрахунків, в тому числі при проведенні землевпорядних робіт. Вивчення дисципліни забезпечує одержання теоретичних знань і практичних навичок при обробці та розв'язанні геодезичних задач для обробки як однієї величини, так і для сумісної обробки багатьох пов'язаних між собою геодезичних величин.

Електронні геодезичні прилади. Головною метою викладання дисципліни «Електронні геодезичні прилади» є одержання базових знань по комплексу фізичних явищ і процесів, які лежать в основі роботи геодезичних електронних приладів і обчислювальної техніки. Завданням курсу є формування у студента теоретичної та практичної підготовки для роботи з електронними приладами, що використовуються при визначенні координат і висот точок земної поверхні, а також інших інженерно-геодезичних і кадастрових роботах.

ГІС і бази даних. Розглядаються основи теорії геоінформаційних систем і баз даних для фахівців землевпорядників. Дисципліна забезпечує отримання основ теорії баз даних, використання сучасних ГІС і реляційних СУБД в землевпорядкуванні, отримання навичок автоматизованого обліку, зберігання, відображення, аналізу, моделювання просторово-координованої проектування і наповнення баз даних, використання ГІС для управління земельними ресурсами, зокрема для введення і використання даних державного земельного кадастру.

Фотограмметрія та дистанційне зондування. Розглядає суть та методи дистанційного зондування, теоретичні і практичні питання, які пов'язані з використанням аерофото- і космічних знімків, а також суть фотограмметричних процесів. Під час вивчення дисципліни студенти отримують необхідні знання із аналітичної та цифрової фотограмметрії, вивчають технології опрацювання зображень з метою отримання певної продукції (карти, каталоги координат тощо).

Вища геодезія. Дисципліна «Вища геодезія» розглядає сучасні методи розв'язання основних задач геодезії, засновані на сумісному використанні даних вищої геодезії, астрономії, гравіметрії та супутникової геодезії. Вона складається з двох основних розділів: «Сфероїдична геодезія» та «Фізична геодезія». У розділі «Сфероїдична геодезія» розглядаються питання розв'язання геометричних задач на поверхні еліпсоїда, теорії зображення окремих частин поверхні еліпсоїда на площині та розв'язання задач, пов'язаних із використанням системи плоских прямокутних координат у геодезичних роботах. У розділі «Фізична геодезія» розглядаються питання, що відносять до дослідження фігури Землі, її гравітаційного поля та опрацювання астрономо-геодезичних мереж.

Супутникова геодезія та сферична астрономія. Розглядає сучасні методи розв'язання наукових і практичних задач геодезії, які базуються на поєднаному використанні даних космічної геодезії, астрономії, теорії гравітаційного поля та супутникових спостережень при вирішенні завдань землеустрою. Вивчаються методи обробки даних фотографічних і радіотехнічних зйомок, отриманими штучними супутниками Землі. Розглядаються також питання застосування різних систем координат, необхідних для розв'язання задач супутникової геодезії. Приділяється увага вивченню руху супутників у гравітаційному полі Землі, в тому числі з врахуванням впливу змін фізичних характеристик планети та зовнішніх (космічних) факторів. Вивчаються теорія та практика розв'язання геометричних і динамічних задач супутникової геодезії.

Земельний кадастр. Мета вивчення дисципліни «Земельний кадастр» є засвоєння студентами теоретичних основ земельного кадастру, складу та змісту його складових частин, процедури отримання необхідних відомостей і документів про правовий режим земель, розподіл їх за категоріями та серед власників землі та землекористувачів, організація обліку кількості та якості земель, встановлення порівняльної народногосподарської цінності земель, запровадження процедури отримання земельно-кадастрової інформації в процесі проведення проектних робіт, спеціальних обстежень та розвідувань, вивчення правових, методичних, технічних, організаційних і практичних аспектів ведення Державного земельного кадастру. Під час вивчення дисципліни студенти отримують необхідні знання і навички щодо засад ведення Державного земельного кадастру з забезпеченням повноти та достовірності відомостей про всі земельні ділянки в єдиній системі геоінформаційної інформації. Особлива увага приділяється джерелам наповнення кадастру інформацією про земельні ресурси. Розглядаються технічні та методичні аспекти підготовки земельно-кадастрової інформації для цілей управління земельними ресурсами, ведення земельної статистики, землеустрою, регулювання земельних відносин, підтримки податкової та інвестиційної політики, розвитку ринку землі і обґрунтування розмірів плати за землю.

Землеустрій. Дисципліна займає провідне місце у підготовці бакалаврів для напряму підготовки «Геодезія картографія та землеустрій». Вивчається методологія і методика організації раціонального використання та охорони земель, формування різних типів землекористувань, встановлення меж адміністративно-територіальних утворень, планування територій. Розглядається територіальна організація сільськогосподарського та промислового виробництва в умовах регіонів країни та форм власності на землю. Програма курсу охоплює вивчення вимог до складання документації із землеустрою на державному, регіональному та місцевому рівнях і дає можливість студентам визначити з напрямом професійного навчання, пройти виробничу практику.

Картографія. Навчальна дисципліна розкриває суть і властивості карт як моделей навколишнього середовища, їх математичну основу, способи зображень, питання генералізації, укладання карт і атласів, їх класифікації, картографічного методу дослідження, розвитку технологій картографування. Формує у студентів вміння створювати картографічні твори різних масштабів, тематики і призначення, їх використовувати у навчальній, науково-дослідній та практичній роботі.

Земельне право. Мета вивчення дисципліни: формування у майбутніх бакалаврів оволодіння сукупністю знань з правового регулювання земельних відносин. Знання та вміння аналізувати нормативно-правові акти, що регламентують процес володіння, використання та розпорядження землею фізичними та юридичними особами. Завдання вивчення: вміти застосовувати набуті теоретичні знання у сфері земельних правовідносин при виконанні виробничої діяльності, практичних завдань, конкретних професійних ситуацій при володінні, використанні та розпорядженням земельними ділянками.

Економічна теорія. Предметом дисципліни є вивчення економічних закономірностей розвитку суспільного виробництва, обґрунтування вибору суб'єктами господарювання засобів оптимального використання обмежених ресурсів з метою найповнішого задоволення зростаючих потреб людей. Метою курсу є формування системи знань про економічні відносини у суспільстві, проблеми ефективного використання обмежених ресурсів, функціонування основних складових економічної системи, розвиток у студентів економічного мислення.

Історія земельних відносин і землеустрою. Дисципліна передбачає вивчення історії формування земельних відносин – від первісних суспільств до сучасних суспільно-історичних формацій. Студенти вивчають особливості земельних відносин та проведення землеустрою у Давньому Світі, у феодальні часи. Розглядаються особливості становлення ринкових земельних відносин. Детально вивчаються особливості землевпорядних робіт, що виконувалися за часів Російської Імперії, СРСР та незалежності України.

Математичні методи і моделі. Економіко-математичні методи моделювання в землевпорядкуванні є спеціальною дисципліною у процесі підготовки інженерів-землевпорядників, що має на меті вивчення теоретичних засад та отримання практичних навичок опрацювання значних об'ємів інформації та прийняття науково-обґрунтованих землевпорядних рішень із застосуванням економіко-математичних методів моделювання та засобів електронно-обчислювальної техніки. Студенти отримують навички самостійного моделювання економічних процесів, пов'язаних із організацією раціонального використання земель при розробці схем та проектів землеустрою, а також вивчають спеціалізоване програмне забезпечення.

2. Вибіркові навчальні дисципліни

2.1. Дисципліни за вибором університету

Анотації дисциплін «Історія Української державності», «Етнокulturологія», «Філософія», «Українська мова за професійним спрямуванням», «Іноземна мова», «Фізичне виховання», «Безпека праці і життєдіяльності», «Правова культура особистості» див. розділ 2.1.

2.2. Дисципліни за вибором студентів

Ґрунтознавство з основами агрохімії. Наука про ґрунти, їх утворення, склад, властивості, закономірності поширення, формування та розвиток головної властивості — родючості, про найраціональніше використання ґрунту. Воно вивчає ґрунт як природне тіло, як засіб виробництва, предмет людської праці та її продукт. Як основний засіб виробництва в сільському господарстві ґрунт має такі важливі особливості: незамінність, обмеженість, непереміщення у просторі та родючість.

Ґрунтознавство з основами геоботаніки. Наука про ґрунти, їх утворення, склад, властивості, закономірності поширення, формування та розвиток головної властивості — родючості, про найраціональніше використання ґрунту. У дисципліні викладено основні закономірності структури та динаміки природних та антропогенних фітоценозів, їх класифікація та трансформація і різні види угідь, а також ценотичне фіторізноманіття України в поєднанні з впливом абіотичних і антропогенних факторів.

Інвестиційний аналіз. Зміст і методичне забезпечення навчальної дисципліни спрямовані на формування у студентів знань та практичних навичок щодо методів аналізу ефективності проектів інвестицій (насамперед реальних) та реалізації аграрними підприємствами інвестиційних стратегій

Спеціальні геодезичні роботи (проекування, розбивка, виконавчі знімання). Курс орієнтований на здобуття необхідних знань зі спеціальних інженерно-геодезичних робіт; розвитку опорних планово-висотних геодезичних мереж, мереж обґрунтування зйомки, розбивочних мереж; топографічних, спеціальних, виконавчих зніманих при вишукуванні, будівництві, експлуатації і реконструкції різноманітних об'єктів; розбивочних робіт і геодезичного контролю будівництва площинних інженерних споруд і лінійних об'єктів; високоточного виносу в натуру різноманітних проектів з використанням сучасного електронного обладнання.

Управління якістю ґрунтів. За вивчення дисципліни «Управління якістю ґрунтів» майбутні фахівці у галузі землевпорядкування оволодіють знаннями про показники родючості ґрунтів, які лежать в основі якісної і грошової оцінки земель. Набудуть професійних вмінь щодо існуючих технологій ефективного регулювання якістю поживних режимів ґрунтів різних агропромислових груп. Розглянуть ефективні прийоми регулювання якістю деградованих ґрунтів та ґрунтів, що перебувають під загрозою деградації. Студенти набудуть практичних навичок щодо збору інформації та її узагальнення з метою запобігання деградаційних процесів та уточнення групування ґрунтів на різних рівнях кадастру.

Проекування доріг місцевого значення. Завдання дисципліни – дати студентам знання, що дозволить їм знаходити оптимальні варіанти вирішення завдань, пов'язаних із раціональним використанням земельних ресурсів при плануванні і проектуванні дорожньої мережі з урахуванням вимог ефективної організації території сільськогосподарських підприємств, раціонального виконання виробничих процесів і використання земель, виконувати економічне обґрунтування розміщення дорожньої мережі, враховувати вантажонапруженість руху та складати технічний проект місцевих автомобільних доріг нижчих категорій.

Статистичні методи у землеустрої - розглядаються фундаментальні основи використання математико-статистичних методів аналізу землевпорядних та земельно-кадастрових даних з використанням комп'ютерних технологій.

Основи екології. Курс знайомить студентів з основними розділами сучасної екологічної науки: фундаментальною екологією, інвайронменталістикою та соціоекологією. Передбачається вивчення біотичних взаємовідносин між окремими організмами і їхніми популяціями, їхньої взаємодії з навколишнім середовищем. Розглядається вчення про біосферу й екосистеми, проблеми джерел і потоків енергії в екосистемах; проблеми взаємодії людини і довкілля, екологічної етики.

Основи землеробства та рослинництва. Досліджує теоретичні і практичні проблеми найраціональнішого використання орних земель, агроландшафтів, розробляє фізичні, хімічні, біологічні та механічні методи й прийоми підвищення родючості ґрунтів, урожайності сільськогосподарських культур, стабільності агроecosystem. Вивчаються особливості реакції нових сортів, гібридів культурних і дикорослих видів рослин на дію біотичних, абіотичних та антропогенних факторів середовища.

Інженерна інфраструктура території. Дисципліна передбачає вивчення правил розміщення в межах окремих територій сукупності об'єктів і споруд, інженерних комунікацій та елементів контурно-меліоративної організації території та внутрішньогосподарської організації сільськогосподарських підприємств. Розглядаються принципи раціонального розміщення елементів інженерного облаштування із врахуванням господарських потреб. Студенти вчаться розробляти проектні рішення, спрямовані на раціональне використання та охорону земель, підвищення ефективності та продуктивності земельних ресурсів.

Психологія - курс спрямований на те, щоб майбутній фахівець міг упевнено почуватися, роблячи крок у професію. Знання про особливості, принципи і закономірності навчання та виховання особистості, психологічні особливості її формування і розвитку, про індивідуально психологічні властивості, які обумовлюють специфіку поведінки особистості, її діяльності та спілкування, допомагають глибше розуміти мотиви вчинків людей, регулювати взаємовідносини з ними ці й інші проблеми знаходяться в центрі уваги вивчення курсу.

Геодезичні роботи при землеустрої. При вивченні дисципліни студенти опановують особливості роботи з існуючими геодезичними матеріалами, що включають в себе достовірне рекогносцирування – обстеження конкретної території; роботи, які передбачають геодезичне обґрунтування геодезичних знаків, інженерно-топографічне знімання існуючих підземних комунікацій, а також опрацювання одержаних результатів.

Топографо-геодезичне забезпечення земельно-кадастрових робіт. Топографо-геодезичне забезпечення землеустрою є спеціальною дисципліною в рамках підготовки магістрів за магістерською програмою «Геодезично-картографічні технології землеустрою». У процесі її опанування магістри розглядають такі питання: суть топографо-геодезичного забезпечення землеустрою, його складові; топографо-геодезичні матеріали, їх види; проекти відведення земельних ділянок; геодезичні роботи і топографічні роботи для потреб землекористування; інженерно-геодезичні роботи для забезпечення обліку та реєстрації земельних ділянок; сучасні технології інвентаризації земель; топографо-геодезичні роботи на землях природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення; геодезичне забезпечення раціонального водо- і лісокористування, планувальних і будівельних робіт.

GNSS спостереження в прикладних задачах геодезії. У дисципліні розглядаються особливості застосування супутникових спостережень при вирішенні прикладних геодезичних задач, сучасні супутникові методи визначення координат пунктів, загальні принципи диференційного методу GNSS, чинники що впливають на точність спостережень, побудова та розвиток державної геодезичної мережі з використанням супутникових радіонавігаційних систем. Також зроблений огляд референційних системи координат, що використовуються в супутникових методах позиціонування.

Управління земельними ресурсами. Управління земельними ресурсами є спеціальною дисципліною в процесі підготовки інженерів землевпорядників і має своєю метою пізнання сутності і закономірностей розвитку управління земельними ресурсами, вивчення методів та механізмів управління. Кожному способу суспільного

виробництва, рівню продуктивних сил і виробничих відносин відповідають певна система управління земельними ресурсами, зумовлена панівною формою власності на землю й інші засоби виробництва, а також властиві їм форми землекористування. Щоб правильно зрозуміти суть і основні шляхи розвитку управління земельними ресурсами, обґрунтувати його зміст і розкрити закономірності його зміни в конкретних умовах земельного ладу, необхідно простежити історичний зв'язок управління з іншими явищами та конкретний історичний досвід.

Цифрові плани і карти. Розглядаються основи цифрового картографування та можливості використання геоінформаційних технологій у створенні цифрових картографічних матеріалів. Передбачено розроблення цифрових планів і карт у середовищі ArcGIS 9.x.

Автоматизовані земельно-кадастрові системи. Дисципліна вивчає основи автоматизованих земельно-кадастрових систем, пов'язаних з інформаційним супроводом Державного земельного кадастру (ДЗК). Розглянуті елементи автоматизованої системи ДЗК на основі використання ГІС –технологій.

Раціональне використання та охорона земель. Мета вивчення дисципліни - формування умінь самостійно аналізувати стан землекористування, оцінювати варіанти його оптимізації, прогнозувати розвиток деградаційних процесів, розробляти заходи щодо їх профілактики; оволодіння загальними принципами організації раціонального використання земельних ресурсів стосовно конкретних ґрунтово-кліматичних умов.

Регіональний геоecологічний моніторинг. У курсі висвітлюються сутність і наукові засади регіонального геоecологічного моніторингу та завдання, які вирішуються у процесі здійснення моніторингових досліджень. Охарактеризовано рівні і функціональну структуру геоecологічного моніторингу. Висвітлено принципи та алгоритми реалізації моніторингу геоecологічного стану навколишнього середовища. Обґрунтовано доцільність використання результатів попередніх геоecологічних досліджень при плануванні, виборі об'єктів моніторингу та виконанні моніторингових досліджень. Охарактеризовано методи геоecологічного моніторингу, відстежувані параметри стану навколишнього середовища, особливості використання даних моніторингу при вирішенні завдань природокористування та землеустрою, охорони земель.

Тематичне картографування земель. У дисципліні розглядаються суть та предмет тематичного картографування, особливості тематичного змісту карт земельних ресурсів, використання тематичних карт у землевпорядній діяльності, а також питання, пов'язані із застосуванням тематичних карт, картограм та атласів у сільськогосподарській практиці та при геодезичних і картографічних роботах. Теоретичні знання підкріплюються практичними навичками редагування електронних карт у програмному продукті QGIS.

Оцінка господарської придатності рельєфу. Курс присвячений висвітленню питань, пов'язаних з вивченням рельєфу як геопросторового базису розгортання різноманітної діяльності людини, зокрема землекористування. Охарактеризовано сутність рельєфу, його генезис, морфологію, будову, розвиток, стійкість до антропогенних впливів. Здійснено типізацію рельєфу та його елементів. Охарактеризовано вплив на будову і стан рельєфу природних та антропогенних чинників. Запропоновано критерії визначення господарської придатності рельєфу. Здійснено оцінювання форм та елементів рельєфу різного генезису і морфології за їх придатністю для різноманітного господарського використання. Охарактеризовано ризики, які виникатимуть при недотриманні вимог екобезпечного господарювання в умовах рельєфу різного генезису, морфології, стійкості і стадії розвитку. Показано можливості використання даних про рельєф при вирішенні землевпорядних та природоохоронних завдань

Алгоритм і структури даних. Метою дисципліни "Алгоритми та структури даних" є формування уявлень про основні структури даних та базові алгоритми оброблення геопросторових даних. Дисципліна орієнтована на формування у студентів навиків: роботи зі статичними і динамічними структурами даних, опанування методів формалізації логічних та обчислювальних завдань; вміння створювати і досліджувати ефективність алгоритмів та прийняття рішень щодо застосування алгоритмів пошуку та сортування даних.

Оптимізація живлення у сівозмінах. За вивчення дисципліни «Оптимізація живлення у сівозмінах» студенти оволодіють знаннями щодо особливостей живлення сільськогосподарських рослин на ґрунтах різної придатності для вирощування сільськогосподарських рослин та засобів оптимізації їх живлення. Крім того, майбутні фахівці набудуть практичних вмінь щодо екологічно та економічно ефективної оптимізації живлення сільськогосподарських культур у сівозмінах у конкретних умовах господарства із врахуванням неоднорідності якості ґрунтового покриву та особливостей поживного режиму конкретного ґрунту залежно від агровиробничого ґрупування із метою максимальної реалізації генетичного потенціалу рослин та відтворення родючості ґрунтів. Навчатимуться розробляти шляхи підвищення родючості ґрунтів, що обумовлює підвищення їх вартості.

Світові інформаційні ресурси в природокористуванні. У межах дисципліни вивчаються принципи організації та функціонування комп'ютерних мереж, систем WWW, склад, будова та принципи функціонування пошукових систем, основні методи пошуку інформації, розширений пошук. Вивчаються основні ресурси природоохоронного спрямування, електронні та депозитарні бібліотеки, AgroWEB, Cornicus, GMES, GEOSS та інші Інтернет-ресурси. Студенти отримують практичний досвід в здійсненні ефективного пошуку інформації та організації своєї дослідницької роботи, підборі оптимальних методів дослідження, засобів і форм представлення результатів.

Геоінформаційні технології. Метою дисципліни "Геоінформаційні технології" є формування уявлень про основи збирання, зберігання, оброблення і розповсюдження географічної або просторово прив'язаної інформації. Дисципліна орієнтована на формування у студентів навиків: отримання геопросторових даних з використанням різних джерел даних, оброблення, аналізування та візуалізації геопросторових даних з метою прийняття ефективних рішень.

Розробка веб-застосувань. Метою дисципліни "Розробка веб-застосувань" є формування знань з питань створення геоінформаційних систем для глобальної мережі Інтернет. Дисципліна орієнтована на формування у студентів навиків: проектування, створення та підтримки WEB-застосувань в мережі Інтернет за допомогою сучасних технологій.

Управління IT-інфраструктурою системи моніторингу. Курс включає вивчення студентами теоретичних знань в області розвитку і управління IT-інфраструктурою систем моніторингу, а також практичних навичок, що дозволяють визначати і мінімізувати витрати на створення таких систем. Вивчається структура, склад, завдання і значення IT-інфраструктури систем моніторингу а також основні процеси IT-інфраструктури. Наводяться методології побудови та управління IT-інфраструктурою систем моніторингу.

Просторова організація сівозмін. Вивчення дисципліни передбачає розгляд способів і прийомів моделювання типів і видів сівозмін, їх просторової організації із застосуванням ГІС-технологій. Детально подається використання ГІС і технологій для автоматизації землевпорядних проектів на місцевому рівні на прикладі проектів, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь. Наводяться принципи та етапи розроблення проектів, що забезпечують

еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь на основі геоінформаційних технологій.

Проектування баз геопросторових даних. У межах дисципліни вивчаються основи побудови об'єктно-орієнтованих моделей баз даних та методологія об'єктно-орієнтованого аналізу і проектування складних систем баз даних. Вивчається використання UML для побудови уніфікованої структури бази геопросторових даних. Студенти отримують практичний досвід побудови об'єктно-орієнтованих моделей складних систем.

Технології відтворення продуктивності земель. Мета вивчення дисципліни - формування умінь самостійно аналізувати якісний стан ґрунтового покриву, прогнозувати його зміни під впливом господарської діяльності, розробляти заходи щодо оптимізації основних параметрів родючості ґрунтів; оволодіння загальними принципами саморегуляції та відтворення продуктивності земель в різних природно-сільськогосподарських зонах країни.

Кадастр населених пунктів. Мета курсу полягає у вивченні теоретичних питань кадастру населених пунктів і практичному застосуванні цих питань у проведенні основного і поточного обліку земель з метою забезпечення вивчення земельного фонду усіх населених пунктів – сіл, селищ, міст; складанні звіту про наявність та розподіл земель населеного пункту, що знаходяться у власності і наданні у користування; складанні звіту про наявність та розподіл будинків (споруд) населеного пункту за кількістю поверхів, матеріалом стін, інженерним обладнанням, з причин непридатності до використання; складання звіту про вуличну дорожню мережу населеного пункту, інженерні мережі населеного пункту, проведенні грошової оцінки земель населених пунктів: функціонального зонування населених пунктів, складанні земельного балансу населених пунктів.

Планування території населених пунктів. Дисципліна дає можливість одержати знання про основні завдання і шляхи розпланування і реконструкції сіл, навиків в розробленні проектів розпланування та забудови житлової і виробничої зон, в користуванні нормативною і методичною літературою щодо розроблення містобудівної документації, а також застосувати одержані знання при складанні проектів землеустрою щодо встановлення або зміни меж населеного пункту, грошовій оцінці земель населених пунктів.

Агролісомеліорація. Наукова дисципліна, завданням якої є вивчення теоретичних питань степового масивного лісорозведення, створення полезахисних лісових смуг, боротьба з ерозією ґрунтів, закріплення і освоєння пісків, гірського лісорозведення.

Дистанційний моніторинг земельних ресурсів Дисципліна включає вивчення етапів попереднього і тематичного оброблення даних дистанційного зондування Землі (ДЗЗ). Розглядаються можливості використання даних ДЗЗ з метою моніторингу і раціонального використання земельних ресурсів.

2.12. ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Декан – кандидат юридичних наук, доцент **Яра Олена Сергіївна**

Тел.: (044) 259-97-25

E-mail: lawyer_dean@twin.nubip.edu.ua

Розташування: навчальний корпус № 6, кімн. 231

Факультет організовує і координує навчальний процес підготовки бакалаврів за спеціальністю:

081 Право

Випускові кафедри:

Теорії та історії держави і права

Тел.: (044) 259-97-25. E-mail: historylaw_chair @twin.nubip.edu.ua

Завідувач кафедри – кандидат юридичних наук, доцент Качур Віра Олегівна

Адміністративного та фінансового права

Тел.: (044) 259-97-25. E-mail: adminlaw@twin.nauu.kiev.ua

Завідувач кафедри – доктор юридичних наук, професор Курило Володимир Іванович

Цивільного та господарського права

Тел.: (044) 259-97-25. E-mail: civillaw_chair@twin.nubip.edu.ua

Завідувач кафедри – кандидат юридичних наук, доцент Панькова Лілія Олександрівна

Аграрного, земельного та екологічного права імені академіка В.З. Янчука

Тел.: (044) 259-97-25 E-mail: agrolaw_chair @twin.nubip.edu.ua

Завідувач кафедри – доктор юридичних наук, професор Єрмоленко Володимир Михайлович

Міжнародного права та порівняльного правознавства

Тел.: (044) 259-97-25. E-mail: interlaw_chair @twin.nubip.edu.ua

Завідувач кафедри – доктор юридичних наук, професор Ладиченко Віктор Валерійович

**Підготовка бакалаврів
за спеціальністю «ПРАВО»
галузі знань «Право»**

Форма навчання:	Ліцензований обсяг:
– денна	75 осіб
– заочна	75 осіб
Термін навчання	4 роки
Кредити	240 ЄКТС
Мова викладання	українська
Кваліфікація випускників	бакалавр права

Концепція підготовки

Підготовка кваліфікованих фахівців у галузі права, які працюють для утвердження у суспільстві верховенства права та розвитку правової свідомості й правової культури громадян. Виховання професійного юриста, здатного вирішувати питання юридичного забезпечення різноманітних сфер суспільної діяльності.

Практичне навчання

При проходженні практики студенти закріплюють і поглиблюють теоретичні знання, одержані в процесі вивчення фундаментальних та фахових юридичних навчальних дисциплін, та набувають умінь і навик правозастосовчої практичної діяльності. В період навчальної та виробничої практики студенти стають учасниками практичної діяльності із застосування правових норм, спостерігають та аналізують різні боки діяльності юристів-практиків, вчать здійснювати дії, пов'язані із захистом прав і законних інтересів фізичних і юридичних осіб.

Академічні права випускників – можуть продовжити навчання за спеціальностями і спеціалізаціями підготовки магістрів, назви яких наведено у табл. 1.2 розділу 1.3 цього Каталогу.

Сфери зайнятості випускників

Підготовлені в межах програми фахівці-юристи мають можливість працювати за спеціальністю в органах публічної адміністрації України (органах державної влади й місцевого самоврядування), а також на підприємствах, в установах та організаціях як суто юридичного спрямування, так і тих, що функціонують у різноманітних сферах суспільного життя.

Навчальний план підготовки бакалаврів за спеціальністю «Право»

№ п/п	Назва навчальної дисципліни, практики	Семестр	Обсяг	
			години	кредити ЄКТС
1. ОБОВ'ЯЗКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
1.	Судові та правоохоронні органи	1	120	4
2.	Юридична деонтологія	2	90	3
3.	Латинська мова	1	90	3
4.	Теорія держави і права	1,2	180	6
5.	Історія держави і права зарубіжних країн	1,2	180	6
6.	Історія держави і права України	2	180	6
7.	Основи римського права	2	120	4
8.	Логіка	1	90	3
9.	Політологія	2	120	4
10.	Муніципальне право	3	90	3
11.	Конституційне право України	3	120	4
12.	Історія вчень про державу і право	3	90	3
13.	Кримінальне право	3,4,5	210	7
14.	Цивільне та сімейне право	3,4,5	240	8
15.	Адміністративне право	4	120	4
16.	Кримінальний процес	4	120	3
17.	Господарське право	5,6	120	4
18.	Трудове право	4,5	120	4
19.	Земельне право	7	90	3
20.	Господарський процес	6,7	120	4
21.	Цивільний процес	6,7	120	4
22.	Екологічне право	6	120	4
23.	Міжнародне право	6	120	5
24.	Інформаційне право	3	90	3
25.	Адміністративний процес	7	120	4
26.	Фінансове право	7,8	120	4
27.	Аграрне право	7,8	120	4
28.	Криміналістика	8	120	4
29.	Порівняльне правознавство	8	120	4
30.	Кримінологія	8	90	3
Разом за обов'язковою складовою			3780	126
2. ВИБІРКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
2.1. Дисципліни за вибором університету				
1	Історія української державності	1	90	4
2	Філософія	3	120	4
3	Українська мова за професійним спрямуванням	1	120	4
4	Іноземна мова	1,2,3,4	150	5
5	Фізичне виховання	1,2,3,4	120	4
6	Безпека праці і життєдіяльності	2	120	3
7	Етнокультурологія	4	90	3
8	Інформаційні технології	4	90	3
Всього за вибором університету			900	30
2.2. Дисципліни за вибором студентів				
Блок 1				
1	Основи економічної теорії	5	150	5
2	Основи менеджменту та маркетингу	5	150	5
3	Релігієзнавство	5	150	5
Блок 2				
1	Юридична психологія	5	120	4
2	Психологія управління	5	120	4
3	Конфліктологія	5	120	4

БАКАЛАВРСЬКІ НАВЧАЛЬНІ ПЛАНИ І ПРОГРАМИ

Блок 3				
1	Історія політичної і правової думки в Україні	5	150	5
2	Правова думка України	5	150	5
3	Правові вчення ХХ ст.	5	150	5
Блок 4				
1	Міжнародно-правові стандарти прав людини	5	120	4
2	Міжнародний захист прав людини	5	120	4
3	Практика Європейського суду з прав людини	5	120	4
Блок 5				
1	Спадкове право	6	150	5
2	Житлове право	6	150	5
3	Авторське право	6	150	5
Блок 6				
1	Право інтелектуальної власності	6	150	5
2	Нотаріат в Україні	6	150	5
3	Сімейне право	6	150	5
Блок 7				
1	Право соціального забезпечення	6	120	4
2	Містобудівне право	6	120	4
3	Рекреаційне право	6	120	4
Блок 8				
1	Адвокатура України	7	120	4
2	Прокурорський нагляд	7	120	4
3	Судова медицина та судова психіатрія	7	120	4
Блок 9				
1	Європейське право	7	120	4
2	Інституційне право ЄС	7	120	4
3	Державне право зарубіжних країн	7	120	4
Блок 10				
1	Банківське право	8	120	4
2	Податкове право	8	120	4
3	Митне право	8	120	4
Блок 11				
1	Корпоративне право	8	150	5
2	Акціонерне право	8	150	5
3	Біржове право	8	150	5
Блок 12				
1	Міжнародне право енергетичної безпеки	8	120	4
2	Міжнародне право ядерної безпеки	8	120	4
3	Міжнародне морське право	8	120	4
Всього за вибором студента			1590	53
Разом за вибірковою складовою			2490	83
3. ІНШІ ВИДИ НАВЧАННЯ				
1	Військова підготовка		675	22,5
2	Навчальна практика		420	14
3	Виробнича практика		480	16
Державна атестація			30	1
Разом за напрямом підготовки (без військової підготовки)			7200	240

Анотації дисциплін навчального плану

1. Обов'язкові навчальні дисципліни

Судові та правоохоронні органи України. Навчальна дисципліна “Судові та правоохоронні органи України” дає загальну, вихідну інформацію про державні і недержавні органи, що здійснюють правоохоронну діяльність. За своєю суттю дисципліна є базовою, оскільки дає знання, без оволодіння якими неможливе якісне засвоєння матеріалу наступних юридичних дисциплін. Опанування цими знаннями дозволяє глибше з'ясувати специфіку діяльності правоохоронних органів під час вивчення цивільного, кримінального, господарського й адміністративного процесів.

Юридична деонтологія. Юридична деонтологія є обов'язковим предметом навчальної програми всіх юридичних закладів, оскільки її головні положення є базовими при з'ясуванні суті юридичної практики та юридичної діяльності. Навчальна дисципліна має на меті ознайомити студентів зі специфікою професійної діяльності юриста, розкрити деонтологічні вимоги, які висуваються до спеціаліста, показати шляхи удосконалення і розвитку його особистості. Особлива увага приділяється розгляду моральних проблем, які виникають у правоохоронній діяльності в процесі здійснення правосуддя й адвокатської практики, а також норми-вимоги поведінки юристів у різних сферах соціальної діяльності.

Латинська мова. Навчання латинської мови залишається основною частиною процесу формування фахівця з вищою освітою. Сучасний фахівець повинен володіти навичками перекладу латинської мови як мови із загальною освітньою функцією, що виконує роль допоміжної дисципліни щодо підготовки фахівця–правознавця (являючи собою писемних джерел римського права і міжнародну мову правознавчої термінології). Метою вивчення латинської мови в юридичному навчальному закладі є оволодіння основами елементарної граматики латинської мови, вироблення вміння читати й перекладати із словником оригінальний юридичний текст (середньої важкості), нагромадження лексичного запасу, уміння практично користуватися правознавчою термінологією.

Теорія держави і права. Теорія держави і права є суспільною наукою теоретико-правового характеру і фундаментальною фаховою дисципліною. Вона вивчає теоретичну природу функціонування таких суспільних явищ як держава і право і сприяє засвоєнню студентами системи загальнотеоретичних сучасних знань про загальні закономірності виникнення, розвитку і функціонування держави і права. Головним завданням цієї дисципліни є з'ясування місця держави і права у сучасному суспільстві; засвоєння поняттєво-категоріального апарату теорії держави і права; формування, поглиблення і систематизація знань про основні поняття теорії держави і права; вироблення власне наукового розуміння і цілісного погляду на державно-правову дійсність.

Історія держави і права України. Історія держави і права України є обов'язковим предметом у всіх вищих юридичних закладах і факультетах нашої країни. Вивчення історико-правової спадщини минулих поколінь дає можливість глибше зрозуміти сучасні процеси державно-правового будівництва, усвідомити загальні закономірності, головні напрями і перспективи розвитку державно-правових інститутів у майбутньому. Історія держави і права України має на меті ознайомити студентів з державно-правовим розвитком українського народу з найдавніших часів до сьогодення, зокрема з історичними типами і формами держави і права, політичними установами та правовими інститутами в їх історичному розвитку, розглядає також роль держави і права у житті суспільства.

Історія держави і права зарубіжних країн. Історія держави і права зарубіжних країн є суспільною наукою історико-правового характеру. Вона досліджує

виникнення, розвиток та функціонування таких суспільних явищ як держава і право різних країн світу. Історія держави і права зарубіжних країн є передусім правовою (юридичною) наукою, а тому належить до головних навчальних курсів по здобуттю вищої юридичної освіти. В учбову програму включені лише ті держави, які залишили глибокий слід в історії людства, досвід яких широко використовувався та використовується людством і дотепер. Історія держави і права зарубіжних країн має на меті дати можливість студентам усіх форм навчання зрозуміти і засвоїти вчення про державу і право загалом. Водночас слід враховувати, що ця навчальна дисципліна має не лише теоретичне, а й практичне значення. Адже вона дозволяє зрозуміти сучасні суспільно-правові явища та інститути.

Основи римського права. Дисципліна “Основи римського права” є обов’язковим предметом навчальної програми всіх юридичних закладів. Історичне значення Римського права для України зумовлено тим, що протягом тривалого часу воно в класичному та греко - римському (візантійському) варіантах впливало на формування та розвиток українського права і продовжує впливати на формування концепції права України сьогодні. Мета курсу ознайомити студентів з правовою культурою Стародавнього Риму, з основними інститутами римського публічного і приватного права, а також показати вплив римського приватного права на розвиток сучасної світової цивілістики та цивільного права України зокрема.

Логіка. Вивчення науки логіки передбачає ознайомлення студентів з логічною теорією мислення і оволодіння навичками логічного аналізу здобутого у процесі навчання політологічного знання та інтерпретації формалізованої мови науки логіки в сфері політології; виявлення логічних помилок в міркуваннях з політологічним змістом; виведення політологічного знання; доведення політологічного знання на істинність або спростування на хибність.

Політологія. Метою дисципліни є надання розуміння суті політичних процесів, що відбувалися в минулому й відбуваються нині в Україні, їхнього об’єктивного характеру, взаємозв’язку та взаємозалежності; виробити вміння аналізувати й узагальнювати політичний матеріал у певній системі, оцінювати найважливіші події та явища української і політики в світовому та загально історичному контексті, формувати вміння знаходити і критично аналізувати потрібну інформацію з минулої та сучасної України; застосовувати набуті знання для прогнозування суспільних процесів.

Муніципальне право. Муніципальне право є обов’язковою дисципліною, мета якої озброїти студентів теоретичними і прикладними знаннями про український та зарубіжний досвід організації й функціонування муніципальної влади, сформувати цілісне уявлення про специфіку правового регулювання статусу суб’єктів муніципально-правових відносин, особливості реалізації повноважень органів та посадових осіб місцевого самоврядування, ознайомити з основними нормативно-правовими актами в галузі місцевого самоврядування.

Конституційне право України. Конституційне право України є провідною галуззю і наукою в системі національного права України. Як галузь національного права воно встановлює та регулює, а як наука досліджує основоположні суспільні відносини, що виникають з приводу політико-територіальної організації суспільства, функціонування його соціально-економічної системи. А це означає, що воно формулює наукові засади українського державотворення, без яких останнє не може бути оптимально прогнозованим.

Історія вчень про державу і право. «Історія вчень про державу і право» – це система знань, що сприяє формуванню у студентів системного підходу до розуміння природи та змісту понять «закон», «право», «держава». Нині різко зростає значення історії вчень про державу і право як школи альтернативного мислення, що дає можливість порівнювати різні теорії, напрями політичної і правової думки,

враховуючи багатовікову дискусію з цих проблем. Дисципліна має на меті озброїти студентів знаннями про сутність держави і права, про основи конституційного ладу України, цивільного, трудового, сімейного, кримінального права; сформувати навички правомірної поведінки, виховати впевненість у необхідності суворого дотримання принципу верховенства права. Вона ставить такі завдання, як засвоїти систему державно-правових понять і категорій теорії держави і права, публічно-правових та приватноправових галузей права.

Кримінальне право. Метою вивчення кримінального права є оволодіння студентами знаннями про завдання, функції та принципи кримінального права знанням загального понятійного апарату кримінального права України; вмінням здійснювати систематизацію та пошук кримінально-правових норм; навичками щодо правильного застосування загальних інститутів кримінального права при вирішенні практичних завдань; навичками щодо виявлення ознак злочину у вчиненому діянні, відмежування злочинів від інших правопорушень; вмінням визначати підстави й форми реалізації кримінальної відповідальності та підстави застосування інших заходів кримінально-правового впливу; вмінням здійснювати пошук та критичний аналіз матеріалів правозастосовної діяльності при вирішенні конкретних практичних завдань; усвідомлення ними загальних напрямків кримінальної політики в Україні.

Цивільне та сімейне право України. Цивільні та сімейні відносини – це найширший пласт суспільних відносин, з яким кожна людина зустрічається на лише протягом всього життя, починаючи з народження, але й щоденно. Участь у цих відносинах реалізується через можливість мати та здійснювати цивільні та сімейні права і обов'язки. Проте одного знання своїх прав і обов'язків замало. Треба не тільки знати як втілити їх у повсякденне життя, але й як захищати від порушень. При вивченні цього курсу студент набуває знань не лише системи актів цивільного та сімейного законодавства, але й відповідних теоретичних положень, без яких неможливо досконально зрозуміти та тлумачити цивільно-правові і сімейно-правові категорії.

Адміністративне право України. Навчальна дисципліна, яка передбачає опанування певним інструментарієм науки адміністративного права, вивчення сутності, форм та методів державного управління, системи виконавчої влади та її функцій, проблем адміністративного примусу в державному управлінні і відповідальності, державного керівництва економікою, управління соціально-культурним будівництвом, адміністративно-політичною діяльністю та міжгалузевим державним управлінням.

Кримінальний процес. Кримінальний процес як навчальна дисципліна ґрунтується на базі науки кримінально-процесуального права і практики його застосування судами, прокурорами, слідчими, органами дізнання, адвокатами. Метою викладання курсу «Кримінального процесу України» є розкриття його значення для охорони прав і законних інтересів фізичних і юридичних осіб у кримінальному процесі, для зміцнення законності і правопорядку, охорони інтересів суспільства і держави.

Господарське право. Господарське право викладається студентам третього курсу, тому дисципліна передбачає вивчення студентами правових інститутів господарського права, спираючись на вже одержані знання з теорії держави і права, конституційного, адміністративного, фінансового, цивільного права та ін. методичні рекомендації покликані сприяти у засвоєнні знань з навчальної дисципліни та досягти мети вивчення курсу. Мета курсу полягає у формуванні системи знань з правового регулювання господарської діяльності, правового регулювання господарювання у різних специфічних галузях народного господарства

Трудове право. Трудове право є однією з провідних галузей, що складають систему права України, оскільки регулює одну з найважливіших сфер суспільних відносин – трудові відносини працівників та роботодавців.

Земельне право. Земельне право вивчає суспільні відносини між суб'єктами стосовно реалізації права власності на землю, а також з питань володіння, користування та розпорядження землею. Метою земельного права є регулювання земельно-правових відносин між суб'єктами. Відповідно до системи земельного права розрізняють земельно-правові інститути, це насамперед право власності на землю, види землекористування, земельні сервітути, добросусідство, гарантії прав на землю, відповідальність за порушення земельного законодавства, правові режими земель України у відповідності за їх категоріями тощо.

Господарський процес. Господарський процес вивчає основні поняття, інститути, принципи і джерела господарського процесуального права, положення щодо організації та діяльності господарських судів України; особливості розгляду господарських спорів; навчає застосовувати на практиці набуті знання та складати відповідні процесуальні документи. Мета курсу „Господарський процес” – сформуванню у студентів систему теоретичних знань і практичних навичок застосовування норм процесуального права разом з нормами матеріального права при вирішенні спорів, підвідомчих господарським судам.

Цивільний процес. Дисципліна «Цивільний процес» побудована за системою та положеннями Цивільного Процесуального Кодексу України. Розкриваються загальні положення правового регулювання порядку розгляду та вирішення цивільних справ, інститути цивільного процесуального права, які складають його систему, у тому числі цивільні процесуальні правовідносини, докази та доказування, розвиток цивільного процесу за стадіями та провадженнями, процесуальні питання виконання судових рішень.

Екологічне право. Екологічне право націлене на створення найбільш сприятливих умов для життя, праці та відпочинку громадян. Це життєдійна і життєзберігаюча галузь права, її значення для життя і діяльності людини і всього суспільства важко переоцінити. Найвищою метою соціальної політики нашої держави є турбота про життя і здоров'я людини – ця галузь права спроможна втілити в життя. Екологічні відносини складаються між суспільством і природою, між людьми та навколишнім середовищем. Об'єктами екологічних відносин є природні багатства: земля, її надра, води, ліси, атмосферне повітря, тваринний світ тощо.

Міжнародне право. Міжнародне право відіграє важливу роль у регулюванні відносин між державами, сприяє підтриманню їх стабільності. Наука міжнародного права виробляє здатність оцінювати та обґрунтовано прогнозувати розвиток міжнародної політики та правовідносин. Вивчення цієї науки дозволяє передбачити зміни в системі міжнародних відносин, моделювати поведінку суб'єктів міжнародного права, прогнозувати наслідки пропонувані ними рішень. Вивчення цієї системи права і навчальної дисципліни надає майбутньому юристу можливість розуміти процеси здійснення та регламентації міжнародного співробітництва. Курс має теоретичне та практико-юридичне значення.

Інформаційне право. «Інформаційне право України» являє собою самостійну правничу дисципліну, яка включає в собі як теоретичні проблеми розвитку і становлення інформаційного права як окремої галузі юриспруденції, так і знання законодавства, що регулює суспільні відносини в сфері обігу інформації.

Адміністративний процес. Призначення навчального курсу «Адміністративний процес» полягає в поглибленому вивченні студентами юридичного спрямування форм і методів, конституційних і законодавчих засад та засобів захисту прав людини. Адже саме нормами адміністративного процесу забезпечується визнання прав, обов'язків та інтересів в публічній сфері фізичних чи

юридичних осіб та їх захист управлінськими, інстанційними та судовими засобами. Норми адміністративного процесуального права України визначають порядок, умови та заходи розгляду і вирішення конкретних адміністративних справ.

Фінансове право України. Сьогодні в Україні триває проведення соціальної, правової та політичної реформ. В умовах кардинальних змін життєдіяльності нашої країни суттєво змінюється зміст фінансових відносин, удосконалюється їх правове регулювання, а отже, істотно підвищується роль фінансового права. Метою даного курсу є формування знань про правове регулювання фінансової діяльності держави та основних умінь по застосуванню фінансового законодавства.

Аграрне право. Вивчення системи чинного аграрного законодавства, а також правових проблем, що виникають при утворенні, діяльності та припиненні суб'єктів господарювання в АПК, визначення правового режиму майна цих підприємств, ознайомлення із специфікою їх управління; вивчення відносин реформування майна та землі недержавних сільськогосподарських підприємств, способів захисту прав селян в процесі реформування, особливостей у правовому режимі земель сільськогосподарського призначення.

Криміналістика. Перехід в Україні до нової соціально-економічної формації та процес розвитку дійсно правової демократичної держави і справжнього громадянського суспільства, а також необхідність будівництва ефективної сучасної правоохоронної системи гостро потребує активного використання багатого арсеналу науки у напрямку протидії злочинності. У системі наукових знань, що сприяє активізації правозастосовної діяльності, важливе місце займає саме криміналістика. Навчальна дисципліна «Криміналістика» відіграє особливу роль в тривалому процесі професійної підготовки висококласного та справжнього сучасного юриста.

Порівняльне правознавство. Однією з провідних тенденцій розвитку сучасного права є посилення інтеграційних процесів, збільшення впливу міжнародного права. Це спонукає до активного залучення порівняльно-правових досліджень. Порівняльне правознавство як галузь юридичної науки має специфічні предмет та метод наукового дослідження: мету, завдання, функції, структуру. теоретико-методологічні його загальна частина містить засади порівняльного-правового аналізу сучасних правових систем світу як основного об'єкту дослідження. І Особлива частина проявляє можливість використання порівняльно-правового методу у різних галузях юридичної науки та законодавства.

Кримінологія. Під час вивчення дисципліни слухач засвоює такі знання як, теоретичний матеріал, що стосується поняття, предмета, методу кримінології як навчальної дисципліни, предмет, завдання кримінології як науки, законодавство, що регулює питання попередження злочинності загалом та окремих її видів.

2. Вибіркові навчальні дисципліни

2.1. Дисципліни за вибором університету

Анотації дисциплін «Історія української державності», «Етнокультурологія», «Філософія», «Українська мова за професійним спрямуванням», «Іноземна мова», «Фізичне виховання», «Безпека праці і життєдіяльності» див. розділ 2.1.

Інформаційні технології. Мета вивчення дисципліни — формування знань у студентів про використання сучасних інформаційних технологій для успішного здійснення інформаційно-комунікаційної діяльності у сфері управління, що передбачає оволодіння знаннями, уміннями та навичками роботи з прикладними програмами ОС Windows, використання текстових редакторів, табличних процесорів, побудова та адміністрування баз даних, створення презентацій.

2.2. Дисципліни за вибором студентів

Блок 1

Основи економічної теорії. Основною метою викладання курсу «Основи економічної теорії» є формування у студентів глибоких економічних знань, логіки сучасного економічного мислення і економічної культури, адекватних умовам переходу країни до ринкових відносин, навчання студентів базовим методам аналізу економічних процесів, вмінню приймати обгрунтовані рішення з приводу економічних проблем.

Основи менеджменту і маркетингу. Вивчення основних положень менеджменту, ознайомлення з історичними та класичними концепціями менеджменту, основних управлінських функцій, формування комплексу знань щодо засад, принципів та методів ефективного менеджменту та ознайомлення з основними історичними школами менеджменту; формування практичних навичок по аналізу зовнішнього середовища організації та прийняттю управлінських рішень. Вивчення основ загальної методології маркетингу, теорії і практики сучасного маркетингового механізму впливу на конкурентні позиції фірми на ринку, комплексу основних елементів та інструментів маркетингу.

Релігієзнавство. Вивчення історії становлення й еволюції релігійних систем, природи і генезису вільнодумства, сучасної релігійної ситуації у світі і на Україні, розкриває природу релігії як соціокультурного феномена. Релігієзнавство істотно посилює світоглядний потенціал гуманітарних дисциплін. Метою викладання дисципліни є світоглядна і духовно – моральна підготовка студентів для самостійної їхньої орієнтації в умовах вільного вибору, пізнання соціокультурних особливостей різних країн і народів.

Блок 2

Юридична психологія. Основними завданнями юридичної психології є вивчення психологічних закономірностей впливу права і правоохоронної діяльності на окремі особи, групи, колективи, а також розробка наукових рекомендацій з метою підвищення ефективності правоохоронної діяльності, строгого дотримання законності, успішного вирішення завдань правосуддя і перевиховання осіб, які здійснили злочин.

Психологія управління. Вивчення психологічних закономірностей управлінської діяльності, проблем спілкування та взаємодії людей в різних соціальних структурах та аналіз психологічних умов та особливостей управлінської діяльності з метою підвищення ефективності та якості роботи в системі управління.

Конфліктологія. Конфліктологія – це система знань про закономірності і механізми виникнення і розвитку конфліктів, а також про принципи і технології управління ними. Основним завданням є формування у студентів навичок і умінь щодо визначення та основного змісту поняття конфліктів та конструктивного вирішення і запобігання конфліктів у професійній діяльності.

Блок 3

Історія політичної і правової думки в Україні. Вища юридична освіта на сучасному етапі розвитку нашої держави нині набуває якісно нового змісту відповідно до нових державно-правових потреб. Навчальна дисципліна «Історія політичної і правової думки в Україні» формує у студентів вміння аналізувати, давати власну оцінку тим чи іншим концепціям, вченням, поглядам вітчизняних мислителів та вчених; закладає основи альтернативного юридичного мислення.

Правова думка України. Державотворчий процес в Україні значною мірою базується на досягненнях вітчизняної правової думки. Навчальна дисципліна

«Правова думка в Україні» дозволить студентам дослідити та проаналізувати, як на ґрунті тих чи інших підходів, концепцій формувалися державно-правові інститути України в різні періоди розвитку нашої держави.

Правові вчення ХХ ст. Правова думка в ХХ ст. досягла одного з найвищих щаблів розвитку. Це відбулося в процесі виникнення великої кількості різноманітних доктрин, концепцій, політично-правових вчень. Навчальна дисципліна «Правові вчення ХХ ст.» дозволить студентам на основі комплексного аналізу, узагальнення і критичного переосмислення всіх доступних опублікованих матеріалів дослідити та проаналізувати різноманітні правові вчення та доктрини, визначити їх вплив на розвиток людської цивілізації.

Блок 4

Європейське право. Україна, яка знаходиться в центрі європейського континенту, спираючись на безумовну повагу до норм демократичного громадянського суспільства, верховенства права, розвитку ринкових відносин на засадах вільної конкуренції, повинна зайняти належне місце та сприяти новим перспективам розвитку європейських та трансатлантичних відносин. Європейське право – розгалужений комплекс міжнародних і наднаціональних правових норм, що належать до різних галузей права та знаходяться у стані інтенсивного розвитку.

Інституційне право ЄС. Створення Євросоюзу з його особливою системою правових норм було зумовлено розвитком економічної, політичної та правової інтеграції на європейському континенті. Розглядається компетенція ЄС як форми інституціоналізації інтеграційних процесів у Європі та здійснюється правова характеристика співвідношення виключної компетенції ЄС і компетенції країн-членів, особливості правової природи ЄС, зумовлені його наднаціональним характером, що позначається на структурі та діяльності інституційного механізму цього міждержавного інтеграційного об'єднання; характеризуються основні принципи діяльності виконавчих органів ЄС: Європейської Комісії, що впливає на розвиток інтеграційних процесів у межах ЄС; правова природа і порядок прийняття Радою ЄС та Європейською Комісією правових актів – регламентів, директив, рішень.

Державне право зарубіжних країн. Метою вивчення дисципліни є формування у студентів теоретичних і практичних знань з теорії та практики предмету Державне право зарубіжних країн, опанування ними законодавчої бази та вміння застосовувати її на практиці. В теоретичній частині метою є ознайомлення з поняттям та сутністю даного предмету, ознайомлення із законами правовими нормами різних країн, національне конституційне право кожної держави, конституційно-правовий статус людини та громадянина, форми правління, виборів і референдумів, системи вищих органів влади. У практичній частині - поглиблене вивчення, аналізу сучасної системи нормативно-правових актів зарубіжних країн, вміння застосовувати їх на практиці, розглянути певне коло суспільних відносин, що регулюються нормами права різних країн.

Блок 5

Міжнародно-правові стандарти прав людини. Сьогодні основні права і свободи людини вже не є об'єктом внутрішньої компетенції тільки держави, а стали справою всього міжнародного співтовариства. Ці основні права і свободи відображені у низці найважливіших міжнародно-правових актів, що встановлюють загальнолюдські стандарти прав і свобод особистості. У сукупності ці акти утворюють так звану Міжнародну хартію прав людини. Відповідно до міжнародно-правових актів усі особи, які проживають у державі-учасниці актів або на яких поширюється юрисдикція такої держави, отримують можливість користуватися правами, передбаченими цими актами, без обмежень за будь-якими ознаками.

Міжнародний захист прав людини. Курс спрямований на утвердження права як мистецтва добра і справедливості через ствердження позитивного ставлення до захисту та дотримання основоположних прав і свобод людини. Дається огляд основоположних ідей, концепцій, принципів прав людини, відображених у теоретичних письмових роботах та практиці ЄСПЛ та йдеться про юридичну діяльність у сфері прав людини, форми, способи правового захисту та дотримання прав людини.

Практика Європейського суду з прав людини. Практика Європейського суду свідчить, що кількість порушень прав людини в Україні складає лише трохи більше 1 відсотка від загальної кількості порушень прав людини, зафіксованих Євросудом в інших країнах. Наприклад, з понад 8,5 тисяч рішень, винесених Євросудом, лише у 120 Євросуд констатував порушення прав з боку держави Україна. При цьому дуже рідко позови проти України задовольнялися судом у повному обсязі і нерідко зовсім не в тій частині позову, яка фігурувала як визначальна. Таким чином, сформувалася певна практика в Україні щодо звернень до Європейського суду з прав людини та винесення рішень у відповідних справах, яка потребує свого вивчення та аналізу для більш ефективних звернень до Суду.

Блок 6

Корпоративне право. Мета дисципліни — дати студентам основні знання з дисципліни, забезпечити підготовку, спрямовану на формування інтелектуального потенціалу висококваліфікованих правників, які володіють основами теоретичних знань у галузі корпоративного права, необхідних для майбутньої діяльності.

Акціонерне право. Акціонерне право є одним із тих новітніх правових інститутів, виникнення яких обумовлено становленням ринкових відносин в Україні. Належне правове забезпечення діяльності акціонерних товариств буде мати наслідком підвищення ефективності їх діяльності, що стане правовим інструментом подальшого розвитку ринкової економіки України. Мета дисципліни – опанування та засвоєння студентами теоретичних знань щодо основних понять та інститутів акціонерного права.

Біржове право. В інфраструктурі сучасної ринкової економіки особливе місце займають біржі, серед яких товарні біржі виконують власну важливу функцію. Організація торгово-біржової діяльності в Україні є об'єктивно обумовленою необхідністю. Мета курсу «Біржове право» – формування системи знань з правового регулювання біржових відносин в Україні, систематизація напрямів та способів вирішення проблем, висунутих і накопичених практикою розв'язання біржових спорів.

Блок 7

Право інтелектуальної власності. Проблеми інтелектуальної власності у сучасному світі зайняли чільне місце і стали вже не просто юридичними чи комерційними, а внаслідок загальної інтелектуалізації сучасної економіки ці проблеми, вирішення яких вимагає стратегічних комплексних підходів, дедалі більше стають політичними, а тому роль держави у захисті прав власника за умов поглиблення ринкових перетворень зростає.

Нотаріат в Україні. Нотаріат в Україні - це система органів і посадових осіб, на які покладено обов'язок посвідчувати права, а також факти, що мають юридичне значення, та вчиняти інші нотаріальні дії, передбачені законами, з метою надання їм юридичної вірогідності. Вивчення навчальної дисципліни «Нотаріат України» важлива і невід'ємна частина вищої освіти студентів, які обрали професію юриста, адже до їх майбутніх обов'язків входитиме не лише знання законів та підзаконних актів, а й застосування їх та роз'яснення іншим.

Сімейне право. Сфера шлюбно-сімейних відносин є самостійним напрямом правового регулювання. Вона охоплює такі питання, як право на шлюб, умови та порядок укладення і розірвання шлюбу, права та обов'язки подружжя, відносини батьків та дітей та ін. Правове регулювання даних відносин ускладнюють місцеві звичаї та традиції, свій відбиток накладають моральні устої суспільства. Метою вивчення дисципліни є набуття правових знань про правове регулювання майнових та особистих немайнових відносин сімейного характеру.

Блок 8.

Спадкове право. Інститут спадкування відіграє важливу роль у житті кожної людини, оскільки його норми за своєю природою покликані забезпечувати правонаступництво поколінь. Для забезпечення належного захисту прав та інтересів фізичних осіб, необхідний належний рівень правового регулювання спадкових відносин, адже фактично кожен громадянин за життя стає спадкоємцем за життя і стане спадкодавцем після своєї смерті.

Житлове право. Метою вивчення дисципліни «Житлове право» є формування у студентів певного рівня знань з правових та організаційних питань житлових правовідносин. Основні завдання вивчення дисципліни «Житлове право» полягають у набутті студентами знань, умінь і здатностей ефективно вирішувати завдання професійної діяльності з обов'язковим урахуванням вимог охорони праці та гарантуванням збереження життя, здоров'я та працездатності у сфері професійної діяльності юристів.

Авторське право. Мета навчальної дисципліни «Авторське право» полягає у формуванні в студента знань щодо поняття, підстав виникнення та захисту прав та інтересів авторів. Завданнями навчальної дисципліни є: опанування студентами необхідних теоретичних положень щодо охорони авторських прав, засвоєння основних нормативних документів, договорів у авторському праві та вивчення процедури оформлення та захисту прав авторів.

Блок 9

Банківське право. Навчальний курс із банківського права, покликаний допомогти студентам опанувати банківське право як самостійну галузь, сприятиме оволодінню навиками самостійно та кваліфіковано вирішувати практичні завдання в цій сфері. Актуальність вивчення цього курсу зумовлена зростанням значущості банківського права в системі юридичних наук, що зумовлено передусім переходом України до засад ринкової економіки, зростанням ролі банків як фінансових посередників у національній фінансово-кредитній системі.

Податкове право. Завданням курсу є: з'ясування поняття та особливостей податку, неподаткового платежу, податкового права, податкових правовідносин, системи оподаткування в Україні; дослідження суті та напрямків реформування податкової системи та податкового законодавства, змісту податкової політики держави; проаналізувати нормативні акти що врегульовують сплату прямих та непрямих податків; розглянути структуру, функції, повноваження органів податкового контролю, відповідальність за порушення податкового законодавства, а також способи захисту прав і законних інтересів платників податків, набуття необхідних для юриста навиків і вмінь орієнтуватись у податковому законодавстві та правильно застосовувати його на практиці.

Митне право. Мета вивчення курсу дисципліни «Митне право» є засвоєння студентами комплексу знань, умінь та навичок, щодо сутності митної служби України; правових основ діяльності митної служби України. Завдання цього курсу здобути теоретичні знання та сформулювати поняття про основи організації митної справи,

митного контролю в Україні, ознайомитись з основними завданнями, принципами, законодавчими актами і нормативними документами в галузі митного контролю.

Блок 10

Адвокатура України. У цивілізованих демократичних державах невід'ємним фактором правової системи й основним недержавним інститутом захисту особистості, її прав і свобод є адвокатура. Практично всі міжнародні акти з прав людини, починаючи від Загальної декларації і закінчуючи Основними положеннями про роль адвокатів, одним з найважливіших прав кожної особи визнають право на отримання фахової правової допомоги.

Прокурорський нагляд. Метою дисципліни є – надати знання основ організації й діяльності прокуратури, її можливостей у справі захисту інтересів особи, суспільства, держави, її місця та ролі в українській правовій системі.

Судова медицина та судова психіатрія. Метою дисципліни «Судова медицина та судова психіатрія» є оволодіння студентами загальними теоретичними знаннями і практичними навичками, необхідними для правильного і своєчасного призначення судово-психіатричної експертизи, для вірного формулювання її цілей, забезпечення всіма необхідними даними на підекспертну особу, грамотної трактовки висновків експертизи.

Блок 11

Право соціального забезпечення. Метою дисципліни є ознайомлення з основними поняттями та принципами права соціального забезпечення, вивчення системи чинного законодавства про соціальне забезпечення, правових проблем, що виникають у процесі його застосування, визначення особливостей правового статусу суб'єктів права соціального забезпечення, вивчення підстав та умов виникнення, зміни та припинення соціально-забезпечувальних правовідносин, засвоєння методів регулювання соціально-забезпечувальних правовідносин та специфіки захисту прав суб'єктів права соціального забезпечення.

Містобудівне право. Метою дисципліни є формування у студентів теоретичних знань у сфері правового регулювання містобудування, у тому числі, відносин з планування забудови територій, зонування, виконання будівельних робіт і введення об'єктів будівництва в експлуатацію, а також практичних навичок щодо процедури погодження дозвільної документації в будівництві та основних договорів, що укладаються в будівництві.

Рекреаційне право. Метою дисципліни «Рекреаційне право» є вивчення наукових підходів та положень чинного законодавства у сфері туристсько-рекреаційної діяльності з метою формування у студентів професійної еколого-правової культури. Основними завданнями є засвоєння теоретичних знань і формування у них практичних умінь та навичок щодо самостійного розв'язання практичних проблем, які виникають у процесі здійснення туристсько-рекреаційної діяльності, правильного застосування норм екологічного, господарського, міжнародного та інших галузей законодавства, здійснення заходів правової охорони природних ресурсів як об'єкта туристсько-рекреаційного використання.

Блок 12

Міжнародне право енергетичної безпеки. Впродовж останніх років у світі, й в Україні зокрема, спостерігається стрімкий розвиток енергетичної галузі, що супроводжується таким же стрімким розвитком законодавства у цій сфері. Сфери регулювання енергетичного права: захист і сприяння іноземним інвестиціям у галузі енергетики, засновані на поширенні національного режиму або режиму найбільшого сприяння; вільна торгівля енергетичними ресурсами та матеріалами, заснована на

правилах Світової організації торгівлі; свобода транзиту енергоресурсів через трубопроводи та їхні мережі; зменшення негативного впливу повного енергетичного циклу на навколишнє середовище через покращення ефективності енергетичної галузі; механізми вирішення міждержавних спорів і спорів між державою та інвестором.

Міжнародне право ядерної безпеки. Використання ядерної енергії з мирною метою відкриває надзвичайно широкі можливості для підвищення добробуту людства. Разом з тим збільшення кількості наукових і промислових ядерних реакторів, інтенсифікація торгівлі ядерними матеріалами та їх перевезень, утилізація відпрацьованого ядерного палива містять у собі потенційну загрозу радіоактивного забруднення людей і навколишнього середовища. При цьому у зв'язку зі своїми фізико-хімічними властивостями радіоактивне забруднення становить небезпеку для держав, які можуть бути розташовані далеко від кордонів країни, де відбувся ядерний інцидент. Ці обставини вимагають об'єднання зусиль усього міжнародного співтовариства у справі забезпечення безпечного розвитку атомної енергетики і запобігання негативним наслідкам використання атома з мирною метою.

Міжнародне морське право. Головним завданням дисципліни є вивчення студентами поняття, системи та джерел міжнародного морського права, права і юрисдикцію прибережної держави, інститут континентального шельфу, морські простори з міжнародно-правовим та спеціально-правовим режимом, міжнародне приватне морське право, правовий статус морського судна, правове регулювання міжнародних морських перевезень, врегулювання міжнародних морських спорів, сучасні міжнародно-правові проблеми забезпечення безпеки на морі.

2.13. ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Декан – доктор економічних наук, професор **Діброва Анатолій Дмитрович**

Тел.: (044) 527-85-40, E-mail: dibrova@nubip.edu.ua

Розташування: навчальний корпус № 10, кімн. 301

Факультет організовує і координує навчальний процес підготовки бакалаврів за спеціальностями:

051 «Економіка»

Випускові кафедри:

Економіки підприємства Тел.: (044) 527-81-01 E-mail: dibrova@nubip.edu.ua

Завідувач кафедри – доктор економічних наук, професор **Рогач Світлана Михайлівна**

Організації агробізнесу Тел.: (044) 527-86-60 E-mail: dibrova@nubip.edu.ua

Завідувач кафедри – доктор економічних наук, професор **Ільчук Микола Максимович**

Економіки праці та розвитку сільських територій Тел.: (044) 527-82-69

E-mail: dibrova@nubip.edu.ua

Завідувач кафедри – доктор економічних наук, професор **Єрмаков Олександр Юхимович**

Глобальної економіки Тел.: (044) 527-86-48

Завідувач кафедри – доктор економічних наук, професор **Вдовенко Наталія Михайлівна**

071 «Облік і оподаткування»

Випускові кафедри:

Бухгалтерського обліку і аудиту Тел.: (044) 527-80-06 E-mail: oiab16@ukr.net

Завідувач кафедри – д.е.н., професор **Калюга Євгенія Василівна**

Статистики та економічного аналізу Тел.: (044) 527-82-36

E-mail: statistics_chair@twin.nauu.kiev.ua

Завідувач кафедри – д.е.н., професор **Савчук Василь Кирилович**

Оподаткування і страхування Тел.: (044) 527-87-59,

E-mail: tax_chair@twin.nauu.kiev.ua

Завідувач кафедри д.е.н., професор **Худолій Любов Михайлівна**

---

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Випускові кафедри:

Фінансів Тел.: (044) 527-88-90, E-mail: kafedfin@ukr.net
Завідувач кафедри д.е.н., професор Давиденко Надія Миколаївна

Кафедра банківської справи Тел.: (044) 527-88-90,
E-mail: banking_chair@nubip.edu.ua
Завідувач кафедри д.е.н., доцент Олійник Олена Олександрівна

Оподаткування і страхування Тел.: (044) 527-87-59,
E-mail: tax_chair@twin.nauu.kiev.ua
Завідувач кафедри д.е.н., професор Худолій Любов Михайлівна

**Підготовка бакалаврів
за спеціальністю «ЕКОНОМІКА»
галузі знань «Соціальні та поведінкові науки»**

Форма навчання:	Ліцензований обсяг, осіб:
– денна	100
– заочна	80
Термін навчання	3 роки 10 місяців
Кредити	240 ЄКТС
Мова викладання	українська, англійська
Кваліфікація випускників	бакалавр з економіки

Концепція підготовки

За спеціальністю «Економіка» здійснюється підготовка фахівців, які можуть забезпечити на високому рівні науково-економічну та організаційну діяльність підприємства. Вміти розробляти заходи щодо підвищення продуктивності, ефективності та рентабельності виробництва, якості продукції, зниження собівартості, забезпечення зростання продуктивності праці, досягнення ефективних результатів за умов раціональних витрат матеріальних, трудових і фінансових ресурсів та організує їх впровадження. Вміти складати бізнес-плани, перспективні плани роботи підприємства в умовах ринкової економіки та конкуренції з необхідними обґрунтуваннями і розрахунками, організаційно-технічних заходів з удосконалення господарського механізму, структури управління, економічної діяльності, виявлення і використання резервів виробництва. Забезпечувати розроблення раціональних форм первинної планової, облікової та звітної документації, яка застосовується на підприємстві, а також бере участь у впровадженні автоматизованих систем керування та обчислювальної техніки для проведення економічних розрахунків у галузі планування, обліку й аналізу господарської діяльності.

Практичне навчання

Практична підготовка студентів є невід’ємною складовою навчального процесу підготовки фахівців різних освітньо-кваліфікаційних рівнів з економіки підприємства. Набуття професійних практичних навичок висококваліфікованого фахівця можливе лише за умов безпосередньої участі у виробничих технологічних процесах на базі агропромислових підприємств різних форм власності та підрозділів науково-дослідних установ.

Орієнтовна тематика випускних бакалаврських (дипломних) робіт (проектів)

1. Ефективність використання виробничих ресурсів сільськогосподарських підприємствах
2. Аналіз ефективності інноваційного розвитку підприємства
3. Інтенсифікація виробництва зерна і шляхи підвищення її економічної ефективності
4. Економічна ефективність виробництва соняшнику та шляхи її підвищення
5. Організаційно-економічне обґрунтування виробничої програми в рослинництві

Академічні права випускників – можуть продовжити навчання за спеціальностями і спеціалізаціями підготовки магістрів, назви яких наведено у табл. 1.2 розділу 1.3 цього Каталогу.

Сфери зайнятості випускників

Головний економіст; начальник, економіст планово-фінансового відділу; начальник, економіст відділу організації праці та заробітної плати, начальник, економіст відділу організації праці та заробітної плати, начальник лабораторії наукової організації та управління виробництвом, економіст, економіст з планування, економіст з договірних претензійних робіт, економіст з фінансової роботи, керівники та помічники економічних відділів підприємств, асоціацій, фірм обслуговуючої сфери АПК різних форм власності тощо.

**Навчальний план підготовки бакалаврів
за спеціальністю «Економіка»**

№ п/п	Назва навчальної дисципліни	Семестр	Обсяг	
			години	кредити ЄКТС
1. ОBOB'ЯЗKOBІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
1	Політична економія	1	150	5
2	Мікроекономіка	2	120	4
3	Макроекономіка	3	120	4
4	Історія економіки та економічної думки	1	150	5
5	Математика для економістів	2,3	210	7
6	Теорія ймовірності та математична статистика	2,5	150	5
7	Інформатика	2	120	4
8	Економетрика	4	90	3
9	Оптимізаційні методи і моделі	6	120	4
10	Потенціал і розвиток підприємства	6	150	5
11	Стратегія підприємства	8	150	5
12	Планування і контроль на підприємстві	6,8	150	5
13	Організація виробництва	7	150	5
14	Проектний аналіз	8	150	5
15	Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків(зроблено англ мовою)	7	150	5
16	Статистика	3,4	150	5
17	Гроші і кредит	4	120	4
18	Фінанси	6	120	4
19	Бухгалтерський облік	3,4	210	7
20	Економіка підприємства	4,5	300	10
21	Економіка праці й соціально-трудоі відносини	3,4	120	4
22	Менеджмент	5	120	4
23	Маркетинг	8	120	4
24	Міжнародна економіка	7	120	4
25	Управління витратами	7	120	4
26	Університетська освіта та соціальні комунікації	2	60	2
Разом за обов'язковою складовою			3690	123
2. ВИБІРKOBІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
2.1. Дисципліни за вибором університету				
1	Історія української державності	1	90	3
2	Етнокulturологія	1	90	3
3	Філософія	3	120	4
4	Українська мова за професійним спрямуванням	1	120	4
5	Іноземна мова	1,2	150	5
6	Фізичне виховання	1,2,3,4	120	4
7	Безпека праці і життєдіяльності	3	120	4
8	Правова культура особистості	4	90	3
9	Технологія виробництва продукції рослинництва	1,2	150	5
10	Технологія виробництва продукції тваринництва	2,3	150	5
Всього за вибором університету			1200	40
2.2. Дисципліни за вибором студентів				
1	Логіка	5	90	3
	Соціологія		0	
	Релігієзнавство		0	
	Культурно-просвітницька підготовка		0	
	Правознавство		0	
	Основи риторики		0	
2	Психологія та педагогіка		0	
	Бази даних і СУБД	6	120	4
	Інформаційні системи і технології		0	
3	АРМ бухгалтера		0	
	Податкова система	5	120	4

БАКАЛАВРСЬКІ НАВЧАЛЬНІ ПЛАНИ І ПРОГРАМИ

	Оподаткування фізичних і юридичних осіб		0	
4	Страховання	6	120	4
	Страхові послуги		0	
5	Основи біржової діяльності	5	120	4
	Біржовий фондовий ринок		0	
6	Інфраструктура товарного ринку	8	120	4
	Товарознавство біржових товарів		0	
	Торгові стратегії підприємств		0	
7	Фінанси підприємств	7	120	4
	Інвестування		0	
	Міжнародні фінанси		0	
8	Аудит		120	4
	Облік в галузях національного господарства		0	
	Звітність підприємств			
	Управлінський облік		0	
9	Економіка аграрних підприємств	6	120	4
	Економіка природокористування		0	
	Економіка та організація інноваційної діяльності		0	
10	Основи аграрного консалтингу	8	120	4
	Економіка світового сільського господарства		0	
	Аграрний менеджмент		0	
11	Економіка сільських громад	7	120	4
	Основи наукових досліджень в економіці		0	
12	Нормування і оплата праці	8	120	4
	Соціологія праці		0	
	Організація і оплата праці		120	4
	Людський розвиток		0	
13	Теорія організації	5	120	4
	Організація агробізнесу		0	
14	Економічний аналіз(зроблено англ мовою)	7	120	4
	Фінансовий аналіз		0	
15	Регіональна економіка	7	120	4
	Національна економіка			
Всього за вибором студентів			1890	63
3. ІНШІ ВИДИ НАВЧАННЯ				
1	Військова підготовка		690	23
2	Навчальна практика		180	6
3	Виробнича практика		120	4
Підготовка бакалаврської роботи (дипломної роботи чи проекту)			60	2
Державна атестація			60	2
Разом за напрямом підготовки (без військової підготовки)			7200	240

Анотації дисциплін навчального плану

1. Обов'язкові навчальні дисципліни

Політична економія. Метою вивчення дисципліни є засвоєння майбутніми фахівцями ґрунтовних економічних знань, формування у них логіки економічного мислення і економічної культури, навчання їх базовим методам пізнання і аналізу економічних процесів, вмінню приймати обґрунтовані рішення з приводу економічних проблем, пов'язаних з їх майбутньою практичною діяльністю.

Завдання: набуття належних навичок раціональної економічної поведінки, виходячи з концептуальних основ ринкової економіки, розуміння особливостей функціонування сучасних ринків та утворення цін на послуги праці, капіталу, природних ресурсів відповідно до типу ринкової структури; набуття навичок аналізу агрегованих показників, визначення чинників і наслідків макроекономічного розвитку господарських систем, а також можливостей держави коригувати цей розвиток відповідно до цілей та пріоритетів економічної політики.

Мікроекономіка. Метою викладання даної навчальної дисципліни є формування ринково орієнтованого економічного світогляду, знань і навичок стосовно з'ясування механізмів встановлення та відновлення рівноваги мікросистем та підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання. Для досягнення мети поставлені такі основні завдання: засвоєння мотивів, основних закономірностей та методологічних принципів поведінки економічних суб'єктів у ринкових умовах на мікрорівні; оволодіння універсальним інструментарієм для самостійного аналізу та обґрунтування прийняття оптимальних господарських рішень за умов обмеженості засобів і наявності альтернативних можливостей.

Макроекономіка. Метою дисципліни вивчення курсу «Макроекономіка» є надання студентам глибоких теоретичних знань з проблем функціонування економіки – важливої сфери життєдіяльності людини, дії об'єктивних економічних законів, ознайомлення з методами і умовами ефективного господарювання і цілісне систематичне уявлення про макроекономічну теорію і політику. Логіка і структура курсу «Макроекономіка» дозволить студентам засвоїти необхідний обсяг знань, що дає можливість досягти високого рівня професійної та економічної компетентності майбутніх фахівців. Завдання. Основними завданнями курсу є вивчення таких проблем, як: методи вимірювання динаміки рівнів національного виробництва; умови формування і наслідки порушення макроекономічної рівноваги; вплив інфляції на безробіття та економічний розвиток; методи державного бюджетно-податкового регулювання; інструменти державної грошово-кредитної політики;

Історія економіки та економічної думки. Формування системи знань про основні етапи формування і напрями розвитку господарства та економічних учень, передумови та закономірності еволюції світового господарства, економічної науки, економічні концепції головних шкіл і напрямів економічної думки.

Предмет дисципліни: господарство країн світу в історичному розвитку, виникнення і розвиток економічних поглядів та ідей, що склались у систему.

Змістові модулі: господарство та економічна думка суспільств періоду первісної доби та початку XIX ст., світове господарство та основні напрями економічної думки XIX - XX ст.

Математика для економістів Метою вивчення вищої математики є формування особистості студентів, розвиток їх інтелекту та здібностей до логічного та алгоритмічного мислення. Основними завдання навчальної дисципліни є оволодіння основами математичного апарату, необхідного для розв'язання теоретичних і практичних економічних задач; вміння самостійно знаходити, вивчати і застосовувати наукову літературу та інші інформаційні джерела і ресурси з вищої

математики; напрацювання навичок з математичного дослідження прикладних задач, а саме вміння перевести конкретну економічну задачу на математичну мову з наступною побудовою її математичної моделі.

Теорія ймовірності та математична статистика. Предметом вивчення навчальної дисципліни є закономірності випадкових явищ та їх використання для побудови економічних стохастичних моделей. Метою вивчення навчальної дисципліни є формування базових знань і практичних навичок з основ імовірнісно-статистичного апарату, основних методів кількісного вимірювання випадковості дії факторів, що впливають на будь-які процеси, засад математичної статистики, яка використовується під час планування, організації та управління виробництвом, оцінювання якості продукції, системного аналізу економічних структур та технологічних процесів, застосування математичних методів в економіці. Програма передбачає вивчення двох змістових модулів - теорія ймовірностей та математична статистика.

Інформатика. Мета курсу дисципліни є формування знань про принципи побудови та функціонування обчислювальних машин, організацію обчислювальних процесів на персональних комп'ютерах та їх алгоритмізацію, програмне забезпечення ПК і комп'ютерних мереж, а також ефективне використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності. Основними завдання курсу є вивчення теоретичних основ інформатики і набуття навичок використання прикладних систем обробки економічних даних; систем програмування для ПК; комп'ютерних мереж під час дослідження соціально-економічних систем та розв'язування завдань фахового спрямування. Передбачає вивчення чотирьох змістовних модулів: архітектура сучасного комп'ютера, сучасні програмні засоби обробки текстової інформації, робота з із табличним редактором MS Excel та сучасні програмні засоби обробки графічної інформації

Економетрика. Метою вивчення навчальної дисципліни «Економетрика» є набуття студентами знань, щодо кількісного оцінювання взаємозв'язків економічних показників для різних масивів економічної інформації, вдаючись до тестування останньої стосовно відповідності її певним передумовам. Завданнями навчальної дисципліни, що мають бути вирішеними у процесі її вивчення, є: допомога студенту опанувати методи побудови та реалізації економетричних моделей за допомогою персонального комп'ютера; здобути знання про застосування економетричних моделей в економічних дослідженнях; набуття студентами навичок узагальнення результатів статистичного аналізу та розробки відповідних управлінських рішень.

Оптимізаційні методи і моделі. Учбова дисципліна направлена на опанування методів розв'язання задач оптимізації фінансового та аграрного менеджменту.

Предмет вивчення – економічні та організаційно-управлінські системи. Знання з “Оптимізаційні методи і моделі” необхідні студентам для написання бакалаврських і магістерських робіт, а також проведення наукових досліджень.

Потенціал і розвиток підприємства Мета дисципліни засвоєння понятійного апарату, методології і прикладного інструментарію оцінювання ринкової вартості потенціалу підприємства та його структурних елементів; набуття знань про закономірності, принципи та особливості формування, розвитку, конкурентоспроможності потенціалу підприємства як збалансованого інтегрованого утворення

Завдання: оволодіння новітніми засобами ефективного формування потенціалу підприємства, забезпечення його конкурентоспроможності; знаннями і практичними навичками оціночної діяльності як складової управління розвитком потенціалу підприємства.

Стратегія підприємства. *Мета:* засвоєння теоретичних засад стратегічного планування, оволодіння навичками та інструментарієм стратегічного аналізу і формування стратегій підприємства.

Завдання: освоєння інструментарію, розроблення стратегій підприємства і вибору стратегічних альтернатив; розвиток навичок стратегічного мислення та практичного застосування методологічного апарату дисципліни; оволодіння методом кейс аналізу, навичками аналітичного обґрунтування розв'язання стратегічних проблем.

Планування і контроль на підприємстві. Метою дисципліни є формування у студентів системи знань з методології розроблення перспективних і поточних планів у діяльності підприємства та контролю їх виконання

Завдання дисципліни: опанування форм, методів і процесу планування і контролю; вивчення структури і технології розроблення типових планів щодо економічного і соціального розвитку підприємства, складу показників і методики їх розрахунку, оптимізації виробничої програми

Організація виробництва. Мета – формування теоретичних знань і навичок із раціональної організації виробництва та використання методів підвищення ефективності функціонування підприємства. *Завдання:* вивчення теоретичних засад із раціональної організації виробництва в аграрних формуваннях; набуття практичних навичок щодо раціональної організації виробництва та використання методів підвищення ефективності функціонування підприємства.

Проектний аналіз. Метою вивчення дисципліни є формування системи знань методології аналізу проектних рішень; розробка та обґрунтування проектів для задоволення суспільних та особистих потреб в умовах обмеженості ресурсів. Основними завданнями проектного аналізу є: вивчення основних концепцій, понять, методів і підходів, які використовуються у світовій практиці при аналізі проектних рішень; набуття навичок використання інструментарію проектного аналізу, оволодіння процедурами аналізу, порівняння та обґрунтування вибору проектів, оцінювання проектів щодо маркетингової технології, екологічної, соціальної та інституціональної життєздатності, фінансової та економічної привабливості.

Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків. Метою викладання даної навчальної дисципліни є формування знань і навичок стосовно обґрунтування господарських рішень з різним ступенем невизначеності та ризику. Для досягнення мети поставлені такі основні завдання: засвоєння основних принципів обґрунтування різних видів господарських рішень, методичних підходів до аналізу ризику та управління ним; оволодіння навичками самостійного здійснення аналізу, ідентифікації та оцінювання ризику з використанням комп'ютерної техніки та програмно-математичних комплексів.

Статистика. Метою вивчення навчальної дисципліни «Статистика» є формування базових знань студентів, зокрема опанування ними професійних знань і практичних навичок з методики і форм, видів і способів проведення статистичного спостереження сільськогосподарського виробництва, розробки та аналізу статистичних даних, сприяння формуванню економічного мислення адаптованого до вимог ринкової економіки.

Завдання навчальної дисципліни, що мають бути вирішеними у процесі її вивчення: розуміння завдань, які поставлені перед статистичною службою України в сучасних умовах ринкових відносин; засвоєння теоретичних положень та опанування практичних навичок щодо застосування статистичних методів аналізу масових соціально-економічних явищ та процесів; набуття навичок узагальнення результатів статистичного аналізу та розробки відповідних управлінських рішень;

Гроші та кредит. Метою вивчення курсу дисципліни “Гроші та кредит” є надання студентам теоретичних та практичних знань для управління роботою в організації грошового обороту (руху грошей), сформувані у студентів теоретичну базу для наступного оволодіння практикою використання грошово-кредитних інструментів у системі регулювання економіки України. Важливим при цьому є вивчення економічних відносин, пов'язаних з оборотом грошей, в тому числі і як засобу обігу та використанням кредитних відносин в сучасній економіці.

Фінанси. Метою вивчення дисципліни “Фінанси” є формування базових знань з теорії фінансів, засвоєння закономірностей їх функціонування на макро- і мікрорівнях як теоретичної основи фінансової політики і розвитку фінансової системи. Освітня мета вивчення дисципліни передбачає набуття знань з усіх напрямків функціонування фінансового механізму, а саме сформувані у студентів понятійний апарат категорії фінансів для використання в практичній діяльності; надати відомості про фінанси, фінансову систему держави та її роль у функціонуванні народного господарства; навчити застосовувати набуті знання у практичній діяльності, приймати обґрунтовані рішення та вирішувати поставлені завдання.

Бухгалтерський облік. Метою викладання навчальної дисципліни “Бухгалтерський облік” є формування системи знань з теорії та практики ведення бухгалтерського обліку на підприємстві. Основними завданнями вивчення дисципліни «Бухгалтерський облік» є вивчення методів і раціональної організації та ведення бухгалтерського обліку на підприємствах на підставі використання прогресивних форм і національних стандартів; набуття навичок опрацювання і використання облікової інформації в управлінні.

Економіка природокористування. Мета навчальної дисципліни «Економіка природокористування» полягає у необхідності формування знань та вмінь студентів у галузі управління раціональним використанням природних ресурсів і охорони довкілля, соціально-економічних аспектів природокористування і природоохоронного законодавства, а також еколого-економічного світогляду. Основні задачі навчальної дисципліни «Економіка природокористування» є одержання знань та навичок які потрібні у практичній діяльності при проведенні економічного обґрунтування природоохоронних заходів та їх варіантів, пов'язаних з раціональним використанням природних ресурсів і охорони навколишнього середовища. Предметом “Економіки природокористування” – є дослідження механізму суспільних відносин в процесі охорони навколишнього середовища та залучення природних ресурсів в процес розширеного виробництва з урахуванням об'єктивних законів розвитку біосфери.

Економіка праці і соціально-трудова відносини. Навчальна дисципліна передбачає вивчення студентами питань, пов'язаних із працею як провідного фактора виробництва, розвитком трудового потенціалу суспільства, формуванням і функціонуванням системи соціально-трудова відносин, регулюванням ринку праці. Головними розділами навчального курсу є організація, нормування та оплата праці, зокрема в сільському господарстві. Розглядаються питання зайнятості й соціального захисту населення, міжнародний досвід регулювання соціально-трудова відносин тощо.

Менеджмент. Мета навчальної дисципліни - дати студентам комплексну систему знань про суть управління в підприємствах та організаціях АПК та навичок з управління виробничими процесами в них; умов забезпечення результативності господарюючих структур; діагностики та проектування системи аграрного менеджменту, адекватних цілям і задачам ринкової економіки в сільському господарстві. Завданням навчальної дисципліни є підготовка майбутніх фахівців, здатних упорядкувати організаційну структуру та сформувані систему менеджменту на підприємстві (в організації), підтримувати їх стійкість і дієздатність, забезпечувати

динамічний розвиток та конкурентоспроможність підприємства, чому передусє теоретична підготовка студентів з питань управління і менеджменту аграрної сфери.

Маркетинг. Метою дисципліни «Маркетинг» є вивчення та оволодіння студентами теоретичними знаннями та практичними навиками щодо застосування, використання інструментарію аграрного маркетингу; організації, планування, здійснення, управління агромаркетинговою діяльністю підприємств АПК з метою ефективного їх функціонування на ринках сільськогосподарської продукції та продовольства в Україні та світі, а також подальшого розвитку. Завдання дисципліни «Маркетинг» полягають в отриманні студентами знань в сфері аграрного маркетингу; маркетингових досліджень ринків сільськогосподарської продукції та продовольства; прогнозування кон'юнктури ринку; управління асортиментом продукції підприємств АПК та їх якістю; ціноутворення; системи розподілення та збуту сільськогосподарської та продовольчої продукції; просування продуктів харчування на внутрішньому та зарубіжному ринках; а також отримання знань в галузі планування аграрного маркетингу, управління та контролю агромаркетингової діяльності.

Міжнародна економіка. Метою викладання навчальної дисципліни «Міжнародна економіка» є формування системи теоретико-прикладних знань про сучасну роль, функціональне наповнення та інструментарій міжнародної економіки у високо конкурентному середовищі, закономірності розвитку сучасної світової економіки. Основними завданнями вивчення дисципліни є формування у студентів цілісної уяви про специфіку міжнародної діяльності; засвоєння студентами категоріального апарата, що використовується при здійсненні міжнародної торгівлі; формування системи знань про теоретичні засади аналізу міжнародного середовища та оцінювання його привабливості для здійснення зовнішньоекономічної діяльності.

Управління витратами. Мета вивчення дисципліни є набуття знань та навичок про закономірності формування витрат за видами, центрами відповідальності та носіями для мінімізації їх рівня та обґрунтування оптимальних господарських рішень. Завдання дисципліни полягає в тому, щоб розкрити класифікацію і структуру витрат, їх характеристики; суть вітчизняних та зарубіжних систем і методів обліку витрат на виробництво та зміст оцінки їх впливу на управління витратами; методику управління окремих видів витрат як продуктивного, так і непродуктивного характеру; методику калькулювання планової собівартості продукції, робіт і послуг, складання кошторисів непрямих витрат; нові підходи до управління виробництвом, в тому числі сучасні технології в галузі виробничого та операційного менеджменту.

Університетська освіта та соціальні комунікації. Метою викладання даної навчальної дисципліни є узагальнити: бачення студентами вищої освіти як підсистеми освітнього простору та соціокультурного середовища, оволодіння знаннями, уміннями й навичками, необхідними для розуміння її системоформуючого потенціалу; знання основних засад, принципів, досвіду та перспектив Болонського процесу. Завданнями вивчення даної дисципліни є: знання та розуміння студентами місця і ролі вищої освіти у структурі освітньої системи, оволодіння досвідом аналізу теоретичних основ функціонування сучасного простору вищої освіти; основних тенденцій, чинників та форм; формування адекватного розуміння інтеграційних процесів у освіті, основних засад, результатів та перспектив Болонського процесу.

2. Вибіркові навчальні дисципліни

2.1. Дисципліни за вибором університету

Анотації дисциплін «Історія української державності», «Етнокультурологія», «Філософія», «Українська мова за професійним спрямуванням», «Іноземна мова», «Фізичне виховання», «Безпека праці і життєдіяльності», «Правова культура особистості» див. розділ 2.1.

Технологія виробництва продукції рослинництва. Наукові основи рослинництва. Сучасні агротехнології. Технологічні карти вирощування сільськогосподарських культур. Поняття про програмоване вирощування врожаїв.

Технологія виробництва продукції тваринництва. Сучасний стан тваринницької галузі. Кормова база. Вплив нормованої годівлі, племінної справи, способів утримання тварин на рівень їх продуктивності. Виробництво молока, м'яса, яєць, вовни тощо.

2.2. Дисципліни за вибором студентів

Логіка. Мета: забезпечення базової підготовки студентів в сфері формування системи знань про основні закони і форми логічного мислення, формування свідомого ставлення до процесу правильного мислення за допомогою наукових понять і термінів, ознайомлення студентів з логічною теорією мислення. Задача навчальної дисципліни полягає в формуванні у студентів навичок правильного логічного мислення для прийняття вірних рішень в майбутній професійній діяльності, для участі в дискусіях та діловому спілкуванні, для обробки інформації, для логічного та коректного обґрунтування доводів та переконання опонентів; ознайомленні студентів і методичній допомозі в оволодінні певною сукупністю знань про засоби інтелектуальної діяльності, її форми і закони, розумінні та засвоєнні особливостей форм і законів мислення; забезпеченні логіко-методологічного рівня досліджень при підготовці фахівців.

Бази даних і СУБД. Мета курсу — одержання знань з теоретичних основ баз даних, СУБД, вивчення основних принципів та методів організації баз даних (БД) та систем управління базами даних (СУБД). Завдання курсу: оволодіти основними поняттями інформації, бази даних, вимог, які до них висуваються, принципи їх побудови та склад; освоєння СУБД "Access"; набуття практичних навичок по використанню СУБД "Access" для розв'язання економічних задач.

Податкова система. Мета: з'ясування економічної природи податків, їх суті, функцій, об'єктивності в ринкових умовах; розкриття змісту податкової політики, податкової системи, податкового механізму та їх складових, вивчення практичного механізму застосування окремих податків та зборів, освоєння вимог до заповнення податкової звітності та механізму обчислення податків.

Завдання: вивчення теоретичних та організаційних основ оподаткування, методики розрахунків і порядку сплати податків і обов'язкових платежів юридичних і фізичних осіб.

Страховання. Мета: формування у студентів знань з підготовки та реалізації управлінських рішень, що забезпечують раціональне формування й використання потенціалу страхових компаній і гармонізацію фінансових інтересів споживачів страхових послуг, власників і персоналу страхових компаній, посередників та держави. Завдання: набуття студентами стійких знань з теорії та практики управління страховою компанією; надання страхових послуг; оцінювання ризиків; урегулювання страхових претензій.

Основи біржової діяльності. Дисципліна “Основи біржової діяльності” вивчає механізм організації і технології здійснення біржової діяльності товарних бірж в нашій країні та в країнах з ринковою економікою. Мета вивчення курсу – формування у майбутнього фахівця теоретичних основ та практичних навиків з біржової діяльності та ефективного використання біржових операцій в своїй майбутній діяльності. Завдання курсу: формування у студентів знань з організації біржової діяльності; набуття практичних навичок з: організації торгівлі на біржі товарами, цінними паперами, валютою; організації взаємовідносин з брокерськими конторами; використання біржової інформації для організації вискооефективного виробництва та збуту сільськогосподарської продукції.

Інфраструктура товарного ринку. Метою викладання навчальної дисципліни є засвоєння знань з теорії розвитку інфраструктури товарного ринку, управління діяльністю підприємства в галузі просування, зберігання та продажу товарів і послуг, забезпечення потреб споживачів. Основними завданнями вивчення дисципліни «Інфраструктура товарного ринку» є : усвідомлення сутності та функцій інфраструктури ринку; оволодіння знаннями щодо організації та планування діяльності підприємств на ринку; вивчення системи показників інфраструктури товарного ринку та методів їх формування; набуття вмінь самостійно виконувати техніко-економічні розрахунки, пов'язані з аналізом та обґрунтуванням ефективного функціонування і розвитку інфраструктури товарного ринку.

Фінанси підприємств. Мета викладання курсу «Фінанси підприємств»: надання і поглиблення знань студентів з питань теорії і практики фінансових відносин суб'єктів господарювання. Завдання дисципліни: з'ясування сутності фінансових ресурсів підприємств, методів і джерел їхнього формування, організації фінансової діяльності підприємств; здобуття навичок здійснення розрахунків грошових надходжень, прибутку, його розподілу, впливу оподаткування на використання прибутку; визначення потреби в оборотних коштах, джерелах фінансування відтворення основних виробничих засобів, їх ефективного використання; оволодіння методами оцінки фінансового стану, санації підприємств.

Економіка аграрних підприємств. Метою навчальної дисципліни «Економіка аграрних підприємств» є набуття знання з основних закономірностей інноваційного розвитку економіки сільського господарства, формування ресурсного потенціалу сільськогосподарських галузей, визначення економічної ефективності виробництва сільськогосподарської продукції та обґрунтування заходів щодо її підвищення. Рівень знань з економіки сільського господарства забезпечує студентам набуття відповідних навиків з економічної роботи і підготовленість до практичної діяльності в аграрних підприємствах. Завдання навчальної дисципліни: надбання студентами знань і вмінь з таких проблем, як економічні основи ефективного використання земельних ресурсів; формування ресурсного потенціалу сільського господарства і обґрунтування раціонального поєднання його складових елементів; розміщення сільського господарства; інтенсифікація сільськогосподарського виробництва на основі використання інновацій; забезпечення необхідних умов для здійснення розширеного відтворення і нагромадження в сільському господарстві;

Основи аграрного консалтингу. Матеріал навчальної дисципліни “Основи аграрного консалтингу” спрямований на вивчення методів освоєння, широкого розповсюдження і впровадження інновацій. Основна мета дисципліни “Основи аграрного консалтингу” – сформуванню у студента систему знань і навичок з сільськогосподарського дорадництва, підкреслити роль спеціалістів аграрного профілю як консультантів. При вивченні курсу подається характеристика систем та моделей дорадчої служби в світі та Україні, їх характеристика та місце у аграрній економіці держави, розглянуто завдання, методи дорадчої діяльності, її психологічні

та етичні аспекти, особливості застосування, сучасні інформаційні технології та організацію консультування з урахуванням міжнародного досвіду

Економіка сільських громад. Метою вивчення курсу є поглиблення знань щодо структури та особливостей функціонування сільського сектора України, прищепити навички аналізу сучасного стану і виявлення диспропорцій у розвитку його елементної бази та розробки заходів по їх подоланню; допомогти студентам ознайомитися з нормативно-правовими актами та науковими дослідженнями щодо стану та перспектив соціально-економічного розвитку населених пунктів, зайнятості сільського населення, становлення нових форм господарювання на селі тощо. Завданнями курсу є: сформувати майбутнього спеціаліста, здатного оцінити економічну, соціальну, демографічну та екологічну ситуацію в будь-якому регіоні, районі, селі в умовах формування соціально орієнтованої ринкової економіки, навчити визначати пріоритетні напрями та обґрунтовувати ефективні важелі і механізми вирішення проблем подолання депресивності сільських районів, диверсифікації їх економічної бази та створення соціально привабливих і екологічно безпечних умов життя для сільського населення; надати навички аналізувати причинно-наслідкові зв'язки розвитку сільського сектора та вплив зовнішніх і внутрішніх чинників;

Нормування і оплата праці. У межах дисципліни "Нормування і оплата праці" викладаються теоретичні, методичні та прикладні питання, пов'язані з нормуванням та організацією оплати праці в процесі діяльності сучасних підприємств. Головною метою навчальної дисципліни є формування у майбутніх спеціалістів розуміння концептуальних основ нормування праці в сучасних умовах, використання сучасних форм та систем оплати праці в діяльності підприємств. Предметом вивчення є загальні закономірності та особливості нормування та оплата праці персоналу організацій. Основною метою викладання дисципліни є формування комплексу теоретичних знань і вмінь щодо розробки та здійснення раціональної організації праці персоналу, нормування та оплати праці, які б забезпечували високу ефективність роботи персоналу.

Теорія організації Мета: формування сучасного, на основі системного підходу, світогляду щодо створення, функціонування й еволюції організацій.

Завдання: забезпечення студентів знаннями про теорію та практику функціонування організацій у мінливих умовах сучасного ринкового соціально-економічного середовища, про регулювання процесів, які в них відбуваються у взаємозв'язку із зовнішнім середовищем тощо; вивчення основних організаційних теорій; вивчення теоретико-методологічних засад створення й функціонування організацій; засвоєння основних методичних підходів аналізу внутрішнього й зовнішнього середовища організацій; набуття вмінь побудови організаційних структур організацій різних типів; набуття навичок трансформації, створення іміджу й культури організацій.

Економічний аналіз. Метою дисципліни вивчення курсу «Економічний аналіз» є формування знань щодо методів системного оцінювання діяльності сільськогосподарських підприємств, виявлення внутрішніх резервів раціонального використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів. Логіка і структура курсу «Економічний аналіз» дозволить студентам засвоїти необхідний обсяг знань, що дає можливість досягти високого рівня професійної та економічної компетентності майбутніх фахівців. Завдання. На методологічних засадах цивілізаційної парадигми розвитку суспільства сформувати сучасне економічне мислення та світогляд студентів, забезпечити оволодіння ними знаннями та методами аналізу економічних законів, процесів.

Регіональна економіка. Завданням вивчення дисципліни є засвоєння теорії розміщення продуктивних сил, регіональної економіки та регіонального розвитку, наукових засад регіональної економічної політики; оволодіння знаннями про територіальну і галузеву структуру господарського комплексу України та її економічних районів тощо. Метою вивчення дисципліни є формування знань щодо теоретичних і практичних засад територіальної організації продуктивних сил України, сучасного стану та напрямків регіонального розвитку економіки.

**Підготовка бакалаврів
за спеціальністю «ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ»
галузі знань «Управління та адміністрування»**

Форма навчання:	Ліцензований обсяг, осіб:
– денна	150
– заочна	140
Термін навчання	4 роки
Кредити	240 ЄКТС
Мова викладання	українська, англійська
Кваліфікація випускників	бакалавр з обліку і оподаткування

Концепція підготовки

За напрямом підготовки «Облік і оподаткування» здійснюється підготовка фахівців, спрямована на поглиблене вивчення теорії і практики забезпечення обліку, аудиту і оподаткування в аграрній сфері економіки. Важливим спрямуванням такої підготовки є орієнтація студентів на самостійну роботу, розвиток творчої активності з пошуку ефективних рішень щодо розв'язання досліджуваних проблем, набуття навиків до опрацювання наукової літератури, чинного законодавства та на цій основі вміння з урахуванням міжнародних стандартів критично оцінювати організацію облікового процесу, аналізу, аудиту та оподаткування на конкретних підприємствах, розробляти ефективні пропозиції з поліпшення обліково-економічної роботи для підвищення ефективності господарювання в цілому.

Практичне навчання

Практична підготовка фахівців здійснюється на базі таких підприємств:

- ВП НУБіП України «Великоснітинське навчально–дослідне господарство ім. О.В. Музиченка» (Київська обл.);
- ВП НУБіП України «Агрономічна дослідна станція» (Київська обл.);
- ВП НУБіП України «Навчально–дослідне господарство «Ворзель»» (Київська обл.);
- інших баз практичного навчання студентів (слухачів) університету із числа передових установ, підприємств, організації будь-якої форми власності в Україні та зарубіжжя, що мають належні умови для проведення практики студентів відповідно до вимог освітньо–професійних програм підготовки фахівців.

**Орієнтовна тематика
випускних бакалаврських робіт**

1. Облік та аудит фінансових результатів.
2. Облік і аналіз витрат виробництва зерна.
3. Облік та аудит амортизації основних засобів та нематеріальних активів.
4. Облік та аудит розрахунків з бюджетом по податку на прибуток
5. Облік та аналіз розрахунків з постачальниками і підрядчиками

Академічні права випускників – можуть продовжити навчання за програмами підготовки магістрів за спеціальностями, назви яких наведено у табл. 1.2 розділу 1.3.

Сфери зайнятості випускників

Головний бухгалтер; заступник головного бухгалтера; провідний бухгалтер; головний касир; бухгалтер I категорії; бухгалтер II категорії; бухгалтер; аудитор; асистент аудитора; провідний бухгалтер-ревізор; бухгалтер-ревізор I категорії; бухгалтер-ревізор II категорії; бухгалтер-ревізор; бухгалтер-експерт; спеціаліст-бухгалтер; головний ревізор; завідуючий касою тощо.

**Навчальний план підготовки бакалаврів
за спеціальністю «Облік і оподаткування»**

№ п/п	Назва навчальної дисципліни	Семестр	Обсяг	
			години	кредити ЄКТС
1. ОБОВ'ЯЗКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
1	Політична економія	1,2	150	5
2	Мікроекономіка	3	120	4
3	Макроекономіка	4	120	4
4	Історія економіки та економічної думки	1	90	3
5	Математика для економістів	1,2	210	7
6	Теорія ймовірності та математична статистика	2	150	5
7	Податкова система	5	120	4
8	Економіко-математичне моделювання	6	120	4
9	Економетрика	5	120	4
10	Інформатика	1,2	180	6
11	Економіка підприємства	5	120	4
12	Менеджмент	3	120	4
13	Маркетинг	4	120	4
14	Гроші і кредит	3	120	4
15	Фінанси	4	120	4
16	Теорія бухгалтерського обліку	3,4	240	8
17	Економіка праці і соціально-трудова відносини	5	120	4
18	Міжнародна економіка	4	120	4
19	Статистика	3,4	180	6
20	Аналіз господарської діяльності	6	120	4
21	Фінансовий облік	5,6	240	8
22	Управлінський облік	7	120	4
23	Звітність підприємств	8	120	4
24	Облік у банках	8	120	4
25	Облік в установах державного сектору	6	120	4
26	Облік і звітність в оподаткуванні	8	120	4
27	Аудит	7	120	4
28	Організація і планування виробництва в аграрних формуваннях	7	120	4
29	Оподаткування юридичних та фізичних осіб	7	120	4
30	Університетська освіта та соціальні комунікації	2	60	2
31	Фінанси підприємств	5	120	4
Разом за обов'язковою складовою			4140	138
2. ВИБІРКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
2.1. Дисципліни за вибором університету				
1	Історія української державності	1	90	3
2	Етнокulturологія	1	90	3
3	Філософія	3	120	4
4	Українська мова за професійним спрямуванням	2	120	4
5	Іноземна мова	1,2	150	5
6	Безпека праці і життєдіяльності	1	120	4
7	Правова культура особистості	3	60	2
8	Фізичне виховання	1,2,3,4	120	4
9	Технологія виробництва продукції рослинництва	4	90	3
10	Технологія виробництва продукції тваринництва	2	90	3
11	Технологія переробки, зберігання та стандартизація с.-г. продукції	4	90	3
Всього за вибором університету			1140	38
2.2. Дисципліни за вибором студентів				
1,2	Політологія	5	120	4
1,2	Соціологія	5	120	4
1,2	Інформаційні технології і засоби освітньо-наукової комунікації	5	120	4

БАКАЛАВРСЬКІ НАВЧАЛЬНІ ПЛАНИ І ПРОГРАМИ

1,2	Релігієзнавство	5	120	4
1,2	Логіка	5	120	4
1,2	Основи риторики	5	120	4
1,2	Етика та естетика	5	120	4
1,2	Культурно-просвітницька діяльність	5	120	4
1,2	Психологія та педагогіка	5	120	4
1,2	Соціологія праці	5	120	4
1,2	Економіко-правове бізнес-середовище	5	120	4
1,2	Соціальна відповідальність	5	120	4
3.	Основи біржової діяльності	6	120	4
3.	Біржовий фондовий ринок	6	120	4
4.	АРМ-бухгалтера	6	120	4
4.	Комп'ютерна бухгалтерія	6	120	4
4.	Інформаційні системи і технології в обліку і аудиті	6	120	4
4.	Бази даних і СУБД	6	120	4
5.	Економіка сільського господарства	6	120	4
5.	Економіка природокористування	6	120	4
5.	Економіка світового сільського господарства	6	120	4
5.	Основи аграрного консалтингу	6	120	4
5.	Економіка і організація агросервісу	6	120	4
6.	Іпотечне кредитування	7	120	4
6.	Банківська система	7	120	4
6.	Ціна і ціноутворення	7	120	4
6.	Фінансовий ринок	7	120	4
6.	Страховання	7	120	4
6.	Інвестування	7	120	4
7,8	Комп'ютерний аудит	7	120	4
7,8	Бухгалтерський облік в галузях національного господарства	7	120	4
7,8	Системи і моделі бухгалтерського обліку	7	120	4
9.	Проектний аналіз	8	120	4
9.	Моделі та методи в аналізі та аудиті	8	120	4
9.	Міжнародне оподаткування	8	120	4
10.	Облік у зарубіжних країнах	8	120	4
10.	Основи методології наукових економічних досліджень	8	120	4
10.	Організація агробізнесу	8	120	4
11.	Регіональна економіка	8	120	4
11.	Національна економіка	8	120	4
Всього за вибором студентів			1320	44
Разом за вибірковою складовою			2460	82
3. ІНШІ ВИДИ НАВЧАННЯ				
1	Військова підготовка		690	23
2	Навчальна практика		180	6
3	Виробнича практика		300	10
Підготовка бакалаврської роботи (дипломної роботи чи проекту)			60	2
Державна атестація			60	2
Разом за напрямом підготовки (без військової підготовки)			7200	240

Анотації дисциплін навчального плану

1. Обов'язкові навчальні дисципліни

Політична економія. Товарне виробництво і підприємство. Суспільне відтворення та економічне зростання. Основні суспільні форми виробництва та їх еволюція. Всесвітнє господарство і світовий ринок.

Мікроекономіка. Сучасні елементи мікроекономічного середовища та їх діяльності в умовах соціальної орієнтованої ринкової економіки. Прийоми і способи прийняття економічних рішень на мікроекономічному рівні з метою виживання підприємств у сучасних економічних умовах функціонування ринкових відносин.

Макроекономіка. Макроекономічні процеси в умовах побудови і розвитку ринкової економіки України. Система визначення, шляхи вирішення Завдань щодо їх досягнення. Встановлення взаємовідносин і визначення порядку, взаємовідносин між об'єктами і суб'єктами макроскопічного середовища. Вирішення макроекономічних завдань.

Історія економіки та економічної думки. Господарство та економічна думка суспільств періоду первісної доби та початку XIX ст. Світове господарство та основні напрями економічної думки XIX - XX ст.

Математика для економістів. Елементи лінійної та векторної алгебри, аналітичної геометрії. Математичний аналіз: функція, межа, неперервність функції, похідна, основні правила диференційного рівняння, функції однієї змінної та дослідження її методами диференціальної числової функції декількох змінних.

Теорія ймовірності та математична статистика. Події, ймовірність, повторення дослідів, закони розподілу ймовірностей, числові характеристики випадкових величин, системи і функції випадкових величин, граничні теореми теорії ймовірностей, ймовірності моделі економічних задач.

Податкова система. Вивчення теоретичних та організаційних основ оподаткування, методики розрахунків і порядку сплати податків і обов'язкових платежів юридичних і фізичних осіб.

Економіко-математичне моделювання. Створення моделей економічних систем за допомогою різних економіко-математичних моделей та розв'язання оптимізаційних задач з метою прогнозування побудови і управління сучасними сільськогосподарськими підприємствами. Методи нелінійного програмування, розв'язання транспортної задачі, вирішення актуальних економічних задач сільськогосподарського виробництва.

Економетрика. Методи оцінки параметрів залежностей (побудова моделей), які характеризують кількісні взаємозв'язки між економічними величинами. Використання економетричних моделей в економічних дослідженнях.

Інформатика. Системне забезпечення інформаційних процесів. Мережні технології. Застосування Інтернету в економіці. Організація комп'ютерної безпеки та захисту інформації. Основи ВЕБ-дизайну. Програмні засоби роботи зі структурованими документами. Програмні засоби роботи з базами та сховищами даних. Основи офісного програмування. Службові програми. Призначення та застосування програм архівування інформації. Основи захисту комп'ютера від шкідливого програмного забезпечення.

Економіка підприємства. Економічний механізм функціонування підприємства, формування та використання його ресурсного потенціалу з метою оптимізації економічних результатів діяльності.

Менеджмент. Теоретичні основи менеджменту, менеджер у системі управління. Мотивація та правила менеджерської діяльності. Механізм контролю і відповідальності в системі менеджменту.

Маркетинг. Сутність, зміст маркетингу та його концепції, система й характеристики сучасного маркетингу, а також маркетингові політики: товарна, цінова, комунікацій та розподілу.

Гроші і кредит. Походження, суть і функції грошей та кредиту, форми здійснення грошових і кредитних відносин, будова грошових і кредитних систем, закономірності обігу грошей, стійкість грошових систем і напрями вдосконалення грошових і кредитних відносин в Україні та, зокрема, в АПК.

Фінанси. Сутність, види і функції фінансів АПК. Фінанси підприємств, формування і використання прибутку, оборотні кошти, кредитування підприємств, фінансове забезпечення, відтворення основних фондів, показники фінансового стану підприємств та їх оцінка.

Теорія бухгалтерського обліку. Предмет і метод бухгалтерського обліку. Бухгалтерський баланс. Документація як елемент методу бухгалтерського обліку Система рахунків. Методологія обліку основних господарських процесів. План рахунків бухгалтерського обліку. Облікові регістри і форми бухгалтерського обліку.

Економіка праці і соціально-трудова відносини. Вивчає методологію і методику аналізу внутрішнього ринку праці, планування й аналіз системи трудових показників на підприємстві; набуття навичок розв'язування практичних завдань економіки праці.

Міжнародна економіка. Маркетинг у зовнішньоекономічній діяльності. Експортно-імпортні операції із сировиною, промисловим і сільськогосподарським товаром. Спільна підприємницька діяльність. Методи зовнішньоекономічної діяльності. Державне регулювання зовнішньоекономічних зв'язків.

Статистика. Організація спостереження, зведення й аналіз статистичних даних з використанням методів групувань, середніх величин і показників варіації, дисперсійних і кореляційних обчислень, оцінки часово-просторових змін масових суспільних явищ.

Аналіз господарської діяльності. Теоретичні, методичні та організаційні основи аналізу господарської діяльності економічних суб'єктів. Аналітична оцінка бізнес-процесів економічного суб'єкта та їх ресурсного забезпечення. Фінансовий аналіз результатів господарської діяльності економічного суб'єкта.

Фінансовий облік. Вивчення методів і організації ведення на підприємствах фінансового обліку активів з використанням прогресивних форм і національних стандартів. Вивчення методів і організації ведення на підприємствах фінансового обліку капіталу і зобов'язань з використанням прогресивних форм і національних стандартів.

Управлінський облік. Вивчення принципів і методів управлінського обліку, його місця і ролі в управлінні діяльністю підприємства; набуття вмінь застосовувати відповідні методи і прийоми в процесі обліку витрат і калькулювання з метою прийняття ефективних управлінських рішень.

Звітність підприємств. Загальні вимоги до звітності. Баланс підприємства. Звіт про фінансові результати. Звіт про рух грошових коштів. Звіт про власний капітал. виправлення помилок і зміни у фінансових звітах. Зведена і консолідована звітність. Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва. Податкова звітність. Статистична і спеціальна звітність.

Облік у банках. Загальні теоретичні основи і принципи організації бухгалтерського обліку; технічне оформлення і забезпечення бухгалтерського обліку; облікові номенклатури і носії облікової інформації; документообіг; облікова політика банку; організація обліку основних банківських операцій.

Облік в установах державного сектору. Основи побудови бухгалтерського обліку в бюджетних установах. Облік доходів, видатків і розрахункових операцій. Облік необоротних та оборотних активів, власного капіталу.

Облік і звітність в оподаткуванні. Облік та порядок складання звітності по податку на прибуток, ПДВ, акцизному податку, податку на доходи фізичних осіб, місцевих податках і зборах, майнових та ресурсних платежах, а також порядок обліку та складання звітності при спеціальних режимах оподаткування.

Аудит. Особливості застосування елементів організації, реєстрів синтетичного та аналітичного обліків. Облік коштів, розрахунків, матеріальних запасів, основних засобів, нематеріальних активів, оплати праці, систем, варіантів витрат на виробництво, визначення собівартості продукції. Функції аудиту: перевірка правильності складання балансу та облік прибутків і збитків, аналіз стану обліку, відповідність його вимогам закону; дотримання рівності прав акціонерів при розподілі дивідендів і голосуванні.

Організація і планування виробництва в аграрних формуваннях. Наукові основи організації, планування виробництва, використання виробничого потенціалу в різних галузях сільськогосподарських підприємств, а також організація виробничо-економічних зв'язків у сфері АПК в умовах ринкових відносин.

Оподаткування юридичних та фізичних осіб. Вивчаються наявні види систем оподаткування в Україні, їх особливості та відмінні риси, визначено переваги та едоліки загальної та спрощеної систем оподаткування, що дозволить визначитися з вибором системи оподаткування у процесі створення суб'єкта господарської діяльності.

Університетська освіта та соціальні комунікації. Університетська освіта в контексті Болонського процесу. Фундаменталізація та індивідуалізація підготовки фахівців з вищою освітою. Організація навчального процесу в університеті. Фахова підготовка у вищому навчальному закладі: вступ до спеціальності. Бібліотека університету і правила користування її фондами. Соціально-культурна інфраструктура університету. Студентське самоврядування як невід'ємна складова демократизації вищої школи.

Фінанси підприємств. Суть, види і функції фінансів підприємств. Система безготівкових і готівкових розрахунків. Формування і використання валового і чистого доходу та прибутку, оборотні кошти, кредитування підприємств, фінансове забезпечення, відтворення основних фондів.

2. Вибіркові навчальні дисципліни

2.1. Дисципліни за вибором університету

Анотації дисциплін «Історія української державності», «Етнокulturологія», «Філософія», «Українська мова за професійним спрямуванням», «Іноземна мова», «Фізичне виховання», «Безпека праці і життєдіяльності», «Правова культура особистості» див. розділ 2.1.

Технологія виробництва продукції рослинництва. Наукові основи рослинництва. Сучасні агротехнології. Технологічні карти вирощування сільськогосподарських культур. Поняття про програмоване вирощування врожаїв.

Технологія виробництва продукції тваринництва. Сучасний стан тваринницької галузі. Кормова база. Вплив нормованої годівлі, племінної справи, способів утримання тварин на рівень їх продуктивності. Виробництво молока, м'яса, яєць, вовни тощо.

Технологія переробки, зберігання та стандартизація с.-г. продукції. Основи післязбиральної обробки (очищення, сушіння, вентильовання, охолодження), зберігання і переробки. Технологія виготовлення борошна, крупа. Методи оцінки якості товарної продукції та відповідність її загально прийнятим стандартам.

2.2. Дисципліни за вибором студентів

Політологія – Закони, структура та функції політології. Влада і владні відносини. Політична система суспільства, місце і роль у ній держави. Політична свідомість і політична культура. Політика і національні відносини. Політика і екологія. Національно-державний розвиток України.

Соціологія. Соціологічна суть. Формування поведінки людини в процесі трудової активності та місце в цьому процесі системи мотивації та засобів соціального контролю. Роль трудового колективу та малої групи в досягненні мети виробництва.

Інформаційні технології і засоби освітньо-наукової комунікації. Вивчення теоретичних основ та основних технологій аналізу та обробки комп'ютерної інформації; застосування сучасних програмних засобів і комп'ютерних технологій та додатків користувача професійного характеру.

Релігієзнавство. Це комплексна галузь гуманітарного пізнання, що вивчає закономірності виникнення, історію розвитку та загальні характеристики релігійних уявлень. Досліджує суспільно-історичну природу релігії, механізм її соціальних зв'язків з духовною, політичною та економічною системами суспільства. Вивчення дисципліни дає можливість студентам замінити стихійне ставлення до релігії свідомим, сприяє формуванню світогляду та володінню досягненнями світової та вітчизняної культури і виваженому ставленню до різних релігійних переконань.

Логіка. формування логічної культури мислення фахівця; розуміння загальнокультурної значущості логічної теорії; розвиток природних можливостей мислення людини, підвищення її творчого потенціалу; з'ясування логічних основ формалізації міркувальної діяльності, алгоритмізації інформаційних технологій.

Основи риторики. Предмет риторики, основний зміст понять і всіх розділів класичної риторики. Сучасні науки: неориторика, стилістика, поетика, прагматика, теорія комунікація тощо.

Етика та естетика. Дає знання стосовно особливостей та характерних рис морального і художнього відношення людини і світу, освоєння основних функцій, що їх виконує етика і естетика в пізнанні усіх сфер людського буття, структури цих сфер, змісту основних категорій і значення такого знання для роботи у різних ділянках діяльності людини.

Культурно-просвітницька діяльність. Культура та духовний розвиток особистості та суспільства. Особливості збагачення духовного світу, культурного розвитку нації.

Психологія та педагогіка. Формування системи знань про психіку особистості як найвищу цінність суспільства; усвідомлення сутності механізмів психічних процесів, станів, якостей особистості як підвалин її формування в процесі виховання, навчання та освіти. Засвоєння основних термінів та понять психології й педагогіки на рівні їх відтворення і тлумачення; здобуття навичок та елементарних умінь застосувати їх у практичній діяльності для підвищення конкурентоспроможності фахівця у соціально-психологічній сфері. Психіка людини, закономірності формування особистості в процесі виховання, навчання й освіти.

Соціологія праці. Суть, зміст, характер і функції праці. Формування поведінки людини в процесі трудової активності. Роль трудового колективу та малої групи в досягненні мети виробництва. Оптимізація соціально-психологічного клімату в колективах.

Економіко-правове бізнес-середовище. Політика держави у сфері послуг повинна бути покликана забезпечити умови для того, щоб конкуренція реалізувала всі свої функції за оптимальної її інтенсивності. Така політика відкриває простір для технічного і технологічного прогресу (інноваційна діяльність під тиском конкуренції).

Вона є ефективною передумовою гнучкого адаптування суб'єктів бізнесу на ринку послуг до мінливого конкурентного середовища (адаптування під тиском конкуренції).

Соціальна відповідальність. Формування фундаментальних знань теорії та практики соціальної відповідальності професійних компетенцій, вивчення теоретичних положень і практики взаємодії держави, бізнесу, суспільства та людини у сфері соціальної відповідальності.

Основи біржової діяльності. Основи біржової діяльності. Товарна, фондова, валютна біржі. Біржові угоди, порядок укладання та механізм біржових торгів.

Біржовий фондовий ринок. Організація і функціонування біржового фінансового ринку. Специфіка оформлення, реєстрації та гарантування виконання угод на біржових фінансових ринках. Організаційні засади діяльності фондових і валютних бірж, технології ф'ючерсної торгівлі. Стратегії хеджування та спекуляції на світових фондових та валютних біржах.

АРМ-бухгалтера. Комп'ютерні технології ведення обліку в сільськогосподарських підприємствах.

Комп'ютерна бухгалтерія. Автоматизація бухгалтерського та податкового обліку, включаючи підготовку обов'язкової звітності, в організаціях, що здійснюють будь-які види діяльності: торгівлю товарами, надання послуг, виробництво

Інформаційні системи і технології в обліку та аудиті. Вивчення основ облікової інформатики, складу облікових задач, особливостей їх розв'язування в умовах використання різних технологій оброблення економічної інформації; набуття вмінь виконувати постановку типових бухгалтерських задач; розробляти алгоритми їх розв'язання з використанням систем управління базами даних і пакетів прикладних програм.

Бази даних і СУБД. Поняття баз даних, систем управління базами даних. Моделі даних. Об'єкти баз даних: таблиці форми, запити, звіти, макроси, модулі. Зв'язування таблиць. Експорт, імпорт даних.

Економіка сільського господарства. Система виробничих відносин у взаємозв'язку з продуктивними силами в сільському господарстві. Шляхи і способи раціонального використання землі, матеріальних і трудових ресурсів, інтенсифікації сільськогосподарського виробництва на базі науково-технічного прогресу спеціалізації, кооперації та інтеграції підприємств АПК, розвиток товарно-грошових відносин, шляхи підвищення ефективності виробництва.

Економіка природокористування. Взаємодія екологічних і економічних факторів, підтримання належної якості навколишнього середовища, ресурсозбереження. Показники, що характеризують екологічну, економічну і соціальну ефективність природоохоронних заходів, зміни психологічних умов і соціально-гігієнічного стану.

Економіка світового сільського господарства. Сучасний стан світового сільського господарства. Економічні системи та загальні показники розвитку країн світу, місце України у світовому сільському господарстві. Світовий ринок продукції сільського господарства.

Основи аграрного консалтингу. Консультаційна (дорадча) діяльність як метод управління та вид підприємництва. Вивчення методів роботи з сільгоспвиробниками та сільським населенням з метою сприйняття, освоєння і впровадження ними нововведень, застосування масових методів розповсюдження інформації, групових та індивідуальних методів навчання і консультування, психологічних і етичних аспектів дорадчої діяльності.

Економіка і організація агросервісу. Планування і організація виробничого обслуговування сільськогосподарських підприємств. Удосконалення економічних взаємовідносин між виробничою та обслуговуючими сферами АПК.

Іпотечне кредитування. Формування в майбутніх фахівців спеціальних знань з організації роботи іпотечних фінансово-кредитних установ і принципів функціонування системи іпотечного кредитування в цілому. Вивчення теорії та практики кредитування під заставу нерухомого майна.

Банківська система. розкриваються теоретичні аспекти вивчення різноманітних банківських послуг: від традиційних депозитно-кредитних і розрахунково-касових операцій, які становлять основу банківської справи – до найновіших форм грошово-кредитних і фінансових інструментів, які використовуються банківськими структурами.

Ціна і ціноутворення. Теорії ціноутворення, методика формування ціни. Гранична корисність ціни, методологічна атипівість формування цін в умовах інфляції, забезпечення еквівалентності обліку та цін в АПК.

Фінансовий ринок. Особливості грошового ринку, українського і міжнародного ринків капіталу, валютного та сегменту похідних інструментів, специфіка різних фінансових інститутів.

Страховання. Сутність, принципи і роль страхування. Класифікація страхування, страхові ризики та їх оцінки. Страховий ринок і його характеристика, страхова організація, державне регулювання страхової діяльності. Особове страхування. Страхування майна підприємств та фізичних осіб.

Інвестування. Методологічні основи інвестування. Форми, об'єкти та напрямки інвестування. Інвестиційні ризики. Фінансове забезпечення інвестування. Складання бюджету інвестиційного проекту та управління інвестиційним процесом.

Комп'ютерний аудит. Економічна суть, функції, роль і сфери застосування аудиту в умовах комп'ютерних технологій, зміст аудиторських понять і термінів, класифікація комп'ютерного програмного забезпечення, організація аудиторської перевірки та формування аудиторського висновку, умови проведення окремих видів комп'ютерного аудиту, методологія видів комп'ютерного аудиту, особливості аудиту підприємств, які застосовують комп'ютерні інформаційні системи, налагодження комп'ютеризованих процедур аудиту та внутрішнього контролю.

Бухгалтерський облік в галузях національного господарства. Особливості методики й організації бухгалтерського обліку на підприємствах торгівлі, в бюджетних установах і кредитних організаціях, промисловості.

Системи і моделі бухгалтерського обліку. Метою вивчення дисципліни є набуття студентами знань про особливості, труднощі і суперечності у становленні, розвитку і застосуванні методичних прийомів (інструментарію) при веденні бухгалтерського обліку на підприємствах різних формувань та становлення і розвиток різних міжнародних систем і моделей бухгалтерського обліку.

Проектний аналіз. Альтернативи реалізації ринкових підходів та обґрунтування проектів для задоволення суспільних потреб. Вивчення сучасних методів управління інвестиційними проектами суб'єктами господарської діяльності.

Моделі та методи в аналізі та аудиті. Суть, принципи і методологічні основи використання методів і моделей у розробці управлінських рішень. Методика розробки варіантів рішень беззбитковості діяльності підприємства. Методи і моделі розробки рішень управління реальними і фінансовими інвестиціями та активами. Методи і моделі стратегічного управління і прогнозування розвитку підприємства.

Міжнародне оподаткування. Вивчає фундаментальні теоретичні основи міжнародного оподаткування, практику застосування угод щодо уникнення подвійного оподаткування та використання методів міжнародного податкового планування.

Облік у зарубіжних країнах. Вивчення теорії і практики фінансового та управлінського обліку в зарубіжних країнах; набуття вмінь використання передового досвіду в галузі організації обліку, аналізу та контролю з урахуванням чинного законодавства.

Основи методології наукових економічних досліджень. Наука і наукове дослідження. Методологія економічного дослідження. Загальні методи наукових досліджень. Спеціальні методи економічних досліджень. Основи організації наукових досліджень в економіці.

Організація агробізнесу. Підприємництво і бізнес в аграрній сфері: суть, завдання, переваги. Характеристика підприємницьких структур. Складання бізнес-планів.

Регіональна економіка. Наукові основи розміщення продуктивних сил та організації господарств залежно від природно-ресурсного потенціалу і науково-технічного прогресу. Особливості розвитку економіки окремих регіонів України.

Національна економіка. Теоретичні та організаційні основи регулювання національної економіки. Прогнозування, програмування і макроекономічне планування у системі регулювання національної економіки. Методи державного регулювання економіки.

**Підготовка бакалаврів
за спеціальністю «ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ»
галузі знань «Управління та адміністрування»**

Форма навчання:	Ліцензований обсяг, осіб:
– денна	130
– заочна	90
Термін навчання	3 роки 10 місяців
Кредити	240 ЄКТС
Мова викладання	українська, англійська
Кваліфікація випускників	бакалавр з фінансів, банківської справи і страхування

Концепція підготовки

За спеціальністю «Фінанси і кредит» здійснюється підготовка фахівців, які на високому рівні можуть забезпечити ведення фінансового та бухгалтерського обліку на підприємстві. Забезпечувати складання фінансової звітності підприємства. Здійснює заходи щодо визначення фінансового стану на підприємстві та підвищення ефективності його діяльності. Здійснювати контроль за веденням касових операцій, раціональним та ефективним використанням матеріальних, трудових та фінансових ресурсів. Вміти застосовувати отримані теоретичні та практичні знання для ефективного ведення на підприємстві фінансового обліку. Вміти розробляти пропозиції з поліпшення фінансової, обліково-економічної роботи на підприємстві.

Практичне навчання

Практична підготовка студентів є невід'ємною складовою навчального процесу підготовки фахівців різних освітньо-кваліфікаційних рівнів з економіки підприємства. Набуття професійних практичних навичок висококваліфікованого фахівця можливе лише за умов безпосередньої участі у виробничих технологічних процесах на базі агропромислових підприємств різних форм власності та підрозділів науково-дослідних установ.

Орієнтовна тематика

випускних бакалаврських (дипломних) робіт (проектів)

1. Фінансове забезпечення сільськогосподарських підприємств
2. Механізм регулювання фінансового ринку в Україні
3. Розвиток кредитного ринку в Україні
4. Система оподаткування суб'єктів підприємницької діяльності та шляхи її реформування
5. Розвиток ринку страхування життя в Україні

Академічні права випускників – можуть продовжити навчання за спеціальностями і спеціалізаціями підготовки магістрів, назви яких наведено у табл. 1.2 розділу 1.3 цього Каталогу.

Сфери зайнятості випускників

Фінансист; економіст планово-фінансового відділу; керівник лабораторії наукової організації та управління виробництвом, економіст, економіст з планування, економіст з договірних претензійних робіт, економіст з фінансової роботи, керівники та помічники фінансових відділів підприємств, асоціацій, фірм обслуговуючої сфери АПК різних форм власності тощо.

**Навчальний план підготовки бакалаврів за спеціальністю
«Фінанси, банківська справа та страхування»**

№ п/п	Назва навчальної дисципліни	Семестр	Обсяг	
			години	кредити ЄКТС
1. ОБОВ'ЯЗКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
1	Політична економія	1	150	5
2	Мікроекономіка	2	120	4
3	Макроекономіка	3	120	4
4	Історія економіки та економічної думки	1	150	5
5	Математика для економістів	1,2	210	7
6	Теорія ймовірності й математична статистика	2	150	5
7	Інформатика	2	120	4
8	Економетрика	4	90	3
9	Оптимізаційні методи і моделі	5	120	4
10	Податкова система	7,8	150	5
11	Фінанси підприємств	6	150	5
12	Страхування	7	150	5
13	Бюджетна система	5	120	4
14	Інвестування	7	120	4
15	Статистика	3,4	120	4
16	Гроші і кредит	3,4	300	10
17	Фінанси	4,5	300	10
18	Бухгалтерський облік	3,4	120	4
19	Економіка підприємства	6	120	4
20	Менеджмент	5	120	4
21	Маркетинг	6	120	4
22	Економіка праці і соціально-трудова відносини	4	120	4
23	Міжнародна економіка	8	120	4
24	Банківська система	7	150	5
25	Фінансовий ринок	6	120	4
26	Фінансовий аналіз	8	120	4
27	Університетська освіта та соціальні комунікації	2	60	2
Разом за обов'язковою складовою			3810	127
2. ВИБІРКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
2.1. Дисципліни за вибором університету				
1	Історія української державності	1	90	3
2	Етнокulturологія	1	90	3
3	Філософія	3	120	4
4	Українська мова за професійним спрямуванням	1	120	4
5	Іноземна мова	1,2	150	5
6	Фізичне виховання	1,2,3,4	120	4
7	Безпека праці і життєдіяльності	3	120	4
8	Правова культура особистості	4	90	3
9	Технологія виробництва продукції рослинництва	1,2	150	5
10	Технологія виробництва продукції тваринництва	2,3	150	5
Всього за вибором університету			1200	40
2.2. Дисципліни за вибором студентів				
1	Місцеві фінанси	6	120	4
	Казначейська справа		0	
	Міжнародні фінанси		0	
2	Фінансова діяльність суб'єктів господарювання	6	120	4
	Бюджетування суб'єктів господарювання		0	
	Фінансове планування на підприємстві		0	
3	Страхові послуги	6	120	4
	Актуарні розрахунки		0	
4	Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності	8	120	4
	Митно-тарифне адміністрування		0	
5	Аналіз банківської діяльності	8	120	4

БАКАЛАВРСЬКІ НАВЧАЛЬНІ ПЛАНИ І ПРОГРАМИ

	Міжнародний банкінг та ринки капіталу		0	
	Платіжні системи		0	
6	Операції з цінними паперами	7	120	4
	Фінансово-кредитні системи зарубіжних країн		0	
	Управління портфелем цінних паперів		0	
7	Логіка	5	90	3
	Правознавство		0	
	Соціологія		0	
	Політологія		0	
	Психологія та педагогіка		0	
	Сімейно-побутова культура		0	
	Історія української культури		0	
	Релігієзнавство		0	
	Культурно-просвітницька підготовка		0	
	Основи риторики		0	
8	Регіональна економіка	7	120	4
	Національна економіка		0	
9	Управлінський облік	8	120	4
	Аудит		0	
	Звітність підприємств		0	
	Облік в банках		0	
10	Економічний аналіз	8	120	4
	Проектний аналіз		0	
11	Економічні і фінансові ризики (in English)	7	120	4
	Економіка агропромислових формувань		0	
12	Фінансові деривативи	6	120	4
	Ціна і ціноутворення		0	
	Біржовий фондовий ринок		0	
	Основи біржової діяльності		0	
	Управління активами		0	
13	Нормування і оплата праці	5	120	4
	Ринок праці		0	
	Людський розвиток		0	
	Соціологія праці		0	
14	Економіка і організація агросервісу	5	120	4
	Економіка світового сільського господарства		0	
	Математика для фінансистів		0	
	Інформаційні системи і технології у фінансах		0	
	Бази даних і СУБД		0	
15	Виробничий менеджмент	7	120	4
	Організація і планування виробництва в аграрних формуваннях		0	
	Організація агробізнесу		0	
Всього за вибором студентів			1770	59
3. ІНШІ ВИДИ НАВЧАННЯ				
1	Військова підготовка		690	23
2	Навчальна практика		180	6
3	Виробнича практика		120	4
Підготовка бакалаврської роботи (дипломної роботи чи проекту)			60	2
Державна атестація			60	2
Разом за напрямом підготовки (без військової підготовки)			7200	240

Анотації дисциплін навчального плану

1. обов'язкові навчальні дисципліни

Політична економія. Метою вивчення дисципліни є засвоєння майбутніми фахівцями ґрунтовних економічних знань, формування у них логіки економічного мислення і економічної культури, навчання їх базовим методам пізнання і аналізу економічних процесів, вмінню приймати обґрунтовані рішення з приводу економічних проблем, пов'язаних з їх майбутньою практичною діяльністю.

Завдання: набуття належних навичок раціональної економічної поведінки, виходячи з концептуальних основ ринкової економіки, розуміння особливостей функціонування сучасних ринків та утворення цін на послуги праці, капіталу, природних ресурсів відповідно до типу ринкової структури; набуття навичок аналізу агрегованих показників, визначення чинників і наслідків макроекономічного розвитку господарських систем, а також можливостей держави коригувати цей розвиток відповідно до цілей та пріоритетів економічної політики.

Мікроекономіка. Метою викладання даної навчальної дисципліни є формування ринково орієнтованого економічного світогляду, знань і навичок стосовно з'ясування механізмів встановлення та відновлення рівноваги мікросистем та підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання. Для досягнення мети поставлені такі основні завдання: засвоєння мотивів, основних закономірностей та методологічних принципів поведінки економічних суб'єктів у ринкових умовах на мікрорівні; оволодіння універсальним інструментарієм для самостійного аналізу та обґрунтування прийняття оптимальних господарських рішень за умов обмеженості засобів і наявності альтернативних можливостей.

Макроекономіка. Метою дисципліни вивчення курсу «Макроекономіка» є надання студентам глибоких теоретичних знань з проблем функціонування економіки – важливої сфери життєдіяльності людини, дії об'єктивних економічних законів, ознайомлення з методами і умовами ефективного господарювання і цілісне систематичне уявлення про макроекономічну теорію і політику. Логіка і структура курсу «Макроекономіка» дозволить студентам засвоїти необхідний обсяг знань, що дає можливість досягти високого рівня професійної та економічної компетентності майбутніх фахівців. Завдання. Основними завданнями курсу є вивчення таких проблем, як: методи вимірювання динаміки рівнів національного виробництва; умови формування і наслідки порушення макроекономічної рівноваги; вплив інфляції на безробіття та економічний розвиток; методи державного бюджетно-податкового регулювання; інструменти державної грошово-кредитної політики;

Історія економіки та економічної думки. Мета вивчення: формування системи знань про основні етапи формування і напрями розвитку господарства та економічних учень, передумови та закономірності еволюції світового господарства, економічної науки, економічні концепції головних шкіл і напрямів економічної думки.

Предмет дисципліни: господарство країн світу в історичному розвитку, виникнення і розвиток економічних поглядів та ідей, що склались у систему.

Змістові модулі: господарство та економічна думка суспільств періоду первісної доби та початку XIX ст., світове господарство та основні напрями економічної думки XIX - XX ст.

Математика для економістів. Метою вивчення вищої математики є формування особистості студентів, розвиток їх інтелекту та здібностей до логічного та алгоритмічного мислення. Основними завдання навчальної дисципліни є оволодіння основами математичного апарату, необхідного для розв'язання теоретичних і практичних економічних задач; вміння самостійно знаходити, вивчати і застосовувати наукову літературу та інші інформаційні джерела і ресурси з вищої

математики; напрацювання навичок з математичного дослідження прикладних задач, а саме вміння перевести конкретну економічну задачу на математичну мову з наступною побудовою її математичної моделі.

Теорія ймовірності та математична статистика. Предметом вивчення навчальної дисципліни є закономірності випадкових явищ та їх використання для побудови економічних стохастичних моделей. Метою вивчення навчальної дисципліни є формування базових знань і практичних навичок з основ імовірнісно-статистичного апарату, основних методів кількісного вимірювання випадковості дії факторів, що впливають на будь-які процеси, засад математичної статистики, яка використовується під час планування, організації та управління виробництвом, оцінювання якості продукції, системного аналізу економічних структур та технологічних процесів, застосування математичних методів в економіці. Програма передбачає вивчення двох змістових модулів - теорія ймовірностей та математична статистика.

Інформатика. Мета курсу дисципліни є формування знань про принципи побудови та функціонування обчислювальних машин, організацію обчислювальних процесів на персональних комп'ютерах та їх алгоритмізацію, програмне забезпечення ПК і комп'ютерних мереж, а також ефективне використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності. Основними завдання курсу є вивчення теоретичних основ інформатики і набуття навичок використання прикладних систем обробки економічних даних; систем програмування для ПК; комп'ютерних мереж під час дослідження соціально-економічних систем та розв'язування завдань фахового спрямування. Передбачає вивчення чотирьох змістовних модулів: архітектура сучасного комп'ютера, сучасні програмні засоби обробки текстової інформації, робота з із табличним редактором MS Excel та сучасні програмні засоби обробки графічної інформації

Економетрика. Метою вивчення навчальної дисципліни «Економетрика» є набуття студентами знань, щодо кількісного оцінювання взаємозв'язків економічних показників для різних масивів економічної інформації, вдаючись до тестування останньої стосовно відповідності її певним передумовам. Завданнями навчальної дисципліни, що мають бути вирішеними у процесі її вивчення, є: допомога студенту опанувати методи побудови та реалізації економетричних моделей за допомогою персонального комп'ютера; здобути знання про застосування економетричних моделей в економічних дослідженнях; набуття студентами навичок узагальнення результатів статистичного аналізу та розробки відповідних управлінських рішень.

Оптимізаційні методи і моделі. Учбова дисципліна направлена на опанування методів розв'язання задач оптимізації фінансового та аграрного менеджменту.

Предмет вивчення – економічні та організаційно-управлінські системи. Знання з “Оптимізаційні методи і моделі” необхідні студентам для написання бакалаврських і магістерських робіт, а також проведення наукових досліджень

Податкова система. Мета: з'ясування економічної природи податків, їх суті, функцій, об'єктивності в ринкових умовах; розкриття змісту податкової політики, податкової системи, податкового механізму та їх складових, вивчення практичного механізму застосування окремих податків та зборів, освоєння вимог до заповнення податкової звітності та механізму обчислення податків.

Завдання: вивчення теоретичних та організаційних основ оподаткування, методики розрахунків і порядку сплати податків і обов'язкових платежів юридичних і фізичних осіб.

Страховання. Мета: формування у студентів знань з підготовки та реалізації управлінських рішень, що забезпечують раціональне формування й використання потенціалу страхових компаній і гармонізацію фінансових інтересів споживачів страхових послуг, власників і персоналу страхових компаній, посередників та

держави. Завдання: набуття студентами стійких знань з теорії та практики управління страховою компанією; надання страхових послуг; оцінювання ризиків; урегулювання страхових претензій.

Бюджетна система. Мета вивчення дисципліни – формування знань з організації та функціонування бюджетної системи, її ролі у соціально-економічному розвитку країни. У результаті вивчення дисципліни студент повинен знати: роль і місце бюджету у перерозподільних відносинах суспільства; загальні засади бюджетного устрою і принципи побудови бюджетної системи; сутність, функціональне призначення та особливості структури основних елементів бюджетної системи (консолідованого бюджету, державного бюджету, місцевих бюджетів); завдання, принципи й методи бюджетного планування; основні методи і джерела формування доходів бюджету, напрямки і форми фінансування видатків; загальні методики визначення обсягів бюджетних видатків, що забезпечують реалізацію відповідних функцій держави; основні принципи та форми державного кредиту, стратегії і технології управління державним боргом.

Інвестування. Мета дисципліни — сформувати у студентів комплексне поняття про значення проектного аналізу для перспектив розвитку підприємництва, про можливі альтернативи реалізації ринкових підходів та обґрунтування проектів для задоволення суспільних потреб. Основними завданнями дисципліни є: розгляд теоретичних основ проектного аналізу, предмету, мети та основних концепції та принципів проектного аналізу, життєвого циклу проекту; вивчення місця концепції вигід і витрат у проектному аналізі, явних та неявних вигід і витрат, альтернативної вартості як ключової концепції проектного аналізу; дослідження впливу зміни вартості грошей з часом, концепції та методичного інструментарію оцінювання вартості грошей у часі та його застосування у фінансових розрахунках, визначення майбутньої та поточної вартості грошей у фінансових розрахунках; обґрунтування стандартних фінансових та неформальних критеріїв прийняття рішень, вивчення методики розрахунку інтегральних показників, порівняння проектів за допомогою різних критеріїв оцінки.

Статистика. Метою вивчення навчальної дисципліни «Статистика» є формування базових знань студентів, зокрема опанування ними професійних знань і практичних навичок з методики і форм, видів і способів проведення статистичного спостереження сільськогосподарського виробництва, розробки та аналізу статистичних даних, сприяння формуванню економічного мислення адаптованого до вимог ринкової економіки.

Завдання навчальної дисципліни, що мають бути вирішеними у процесі її вивчення: розуміння завдань, які поставлені перед статистичною службою України в сучасних умовах ринкових відносин; засвоєння теоретичних положень та опанування практичних навичок щодо застосування статистичних методів аналізу масових соціально-економічних явищ та процесів; набуття навичок узагальнення результатів статистичного аналізу та розробки відповідних управлінських рішень;

Гроші та кредит. Метою вивчення курсу дисципліни “Гроші та кредит” є надання студентам теоретичних та практичних знань для управління роботою в організації грошового обороту (руху грошей), сформувати у студентів теоретичну базу для наступного оволодіння практикою використання грошово-кредитних інструментів у системі регулювання економіки України. Важливим при цьому є вивчення економічних відносин, пов’язаних з оборотом грошей, в тому числі і як засобу обігу та використанням кредитних відносин в сучасній економіці.

Фінанси. Метою вивчення дисципліни “Фінанси” є формування базових знань з теорії фінансів, засвоєння закономірностей їх функціонування на макро- і мікрорівнях як теоретичної основи фінансової політики і розвитку фінансової системи. Освітня мета вивчення дисципліни передбачає набуття знань з усіх напрямків

функціонування фінансового механізму, а саме сформувати у студентів понятійний апарат категорії фінансів для використання в практичній діяльності; надати відомості про фінанси, фінансову систему держави та її роль у функціонуванні народного господарства; навчити застосовувати набуті знання у практичній діяльності, приймати обґрунтовані рішення та вирішувати поставлені завдання.

Бухгалтерський облік. Метою викладання навчальної дисципліни "Бухгалтерський облік" є формування системи знань з теорії та практики ведення бухгалтерського обліку на підприємстві. Основними завданнями вивчення дисципліни «Бухгалтерський облік» є вивчення методів і раціональної організації та ведення бухгалтерського обліку на підприємствах на підставі використання прогресивних форм і національних стандартів; набуття навичок опрацювання і використання облікової інформації в управлінні.

Економіка природокористування. Мета навчальної дисципліни «Економіка природокористування» полягає у необхідності формування знань та вмінь студентів у галузі управління раціональним використанням природних ресурсів і охорони довкілля, соціально-економічних аспектів природокористування і природоохоронного законодавства, а також еколого-економічного світогляду. Основні задачі навчальної дисципліни «Економіка природокористування» є одержання знань та навичок які потрібні у практичній діяльності при проведенні економічного обґрунтування природоохоронних заходів та їх варіантів, пов'язаних з раціональним використанням природних ресурсів і охорони навколишнього середовища. Предметом "Економіки природокористування" – є дослідження механізму суспільних відносин в процесі охорони навколишнього середовища та залучення природних ресурсів в процес розширеного виробництва з урахуванням об'єктивних законів розвитку біосфери.

Менеджмент. Мета навчальної дисципліни - дати студентам комплексну систему знань про суть управління в підприємствах та організаціях АПК та навичок з управління виробничими процесами в них; умов забезпечення результативності господарюючих структур; діагностики та проектування системи аграрного менеджменту, адекватних цілям і задачам ринкової економіки в сільському господарстві. Завданням навчальної дисципліни є підготовка майбутніх фахівців, здатних упорядкувати організаційну структуру та сформувати систему менеджменту на підприємстві (в організації), підтримувати їх стійкість і дієздатність, забезпечувати динамічний розвиток та конкурентоспроможність підприємства, чому передують теоретична підготовка студентів з питань управління і менеджменту аграрної сфери.

Маркетинг. Метою дисципліни «Маркетинг» є вивчення та оволодіння студентами теоретичними знаннями та практичними навиками щодо застосування, використання інструментарію аграрного маркетингу; організації, планування, здійснення, управління агромаркетинговою діяльністю підприємств АПК з метою ефективного їх функціонування на ринках сільськогосподарської продукції та продовольства в Україні та світі, а також подальшого розвитку. Завдання дисципліни «Маркетинг» полягають в отриманні студентами знань в сфері аграрного маркетингу; маркетингових досліджень ринків сільськогосподарської продукції та продовольства; прогнозування кон'юнктури ринку; управління асортиментом продукції підприємств АПК та їх якістю; ціноутворення; системи розподілення та збуту сільськогосподарської та продовольчої продукції; просування продуктів харчування на внутрішньому та зарубіжному ринках; а також отримання знань в галузі планування аграрного маркетингу, управління та контролю агромаркетингової діяльності.

Економіка праці й соціально-трудова відносини. Метою вивчення дисципліни "Економіка праці й соціально-трудова відносини" є опанування науковими засадами розвитку трудових колективів, принципів і методів нормування, організації та стимулювання праці на всіх рівнях управління господарством, більш повного

використання факторів підвищення ефективності праці, а також застосування заходів соціального захисту населення.

Завдання курсу: сформувати в студента сукупність знань про закономірності розвитку ринку праці в сільському господарстві та особливості зайнятості населення на селі; надати практичні навички студентам з ефективно організації трудових процесів в галузях АПК; озброїти прийомами та методами нормування праці на різних роботах у сільськогосподарському виробництві, навчити користуватися довідниками нормативних матеріалів; навчити майбутніх фахівців застосовувати різні мотиваційні стимули ефективної роботи працівників, адекватні для тих чи інших умов форми й системи оплати праці; забезпечити оволодіння студентами способами соціального аналізу та прийомами соціального партнерства; ознайомити з досвідом роботи міжнародних організацій в сфері соціально-трудова відносин, зокрема Міжнародної організації праці.

Міжнародна економіка. Метою викладання навчальної дисципліни «Міжнародна економіка» є формування системи теоретико-прикладних знань про сучасну роль, функціональне наповнення та інструментарій міжнародної економіки у високо конкурентному середовищі, закономірності розвитку сучасної світової економіки. Основними завданнями вивчення дисципліни є формування у студентів цілісної уяви про специфіку міжнародної діяльності; засвоєння студентами категоріального апарата, що використовується при здійсненні міжнародної торгівлі; формування системи знань про теоретичні засади аналізу міжнародного середовища та оцінювання його привабливості для здійснення зовнішньоекономічної діяльності.

Банківська система. Навчально-методичний комплекс з дисципліни «Банківська система» передбачає розуміння основ діяльності банківської системи, сукупності банківських операцій та їх особливостей, основних засад взаємозв'язку банківських установ, порядку складання та змісту фінансової звітності, освоєння студентами теоретичних завдань і практичних навичок самостійного здійснення банківських операцій в сучасних умовах господарювання. Метою вивчення дисципліни «Банківська система» є оволодіння студентами основними засадами здійснення банківських операцій на такому рівні, щоб по закінченню навчання вони змогли якнайкраще орієнтуватися в питаннях діяльності банківської системи і надалі адаптувати здобуті знання у процесі діяльності за фахом.

Фінансовий ринок. Мета дисципліни полягає в розширенні знань та поглибленні навичок студентів щодо організації операцій на фінансовому ринку, механізму проведення їх та особливостей розвитку світових фондових систем, політику формування портфельних інвестицій. Завдання дисципліни - подати в необхідному обсязі теоретичний матеріал, який включає наукові розробки вітчизняних та зарубіжних вчених; дати структурне розуміння закономірностей у сфері фінансових відносин між емітентами, інвесторами, професійними учасниками, регулюючими органами та саморегулювальними організаціями; визначити сукупність заходів, що забезпечують оптимальний ризик на фінансовому ринку та сформувати широку і правильну уяву студентів про взаємозв'язок дисципліни «Фінансовий ринок» з іншими професійними дисциплінами.

Фінансовий аналіз. Метою вивчення навчальної дисципліни «Фінансовий аналіз» є формування у студентів сучасного економічного мислення та системи спеціальних знань в галузі теорії та методології фінансового аналізу, чіткого уявлення про зміст фінансово-господарської діяльності в умовах ринкової економіки, причинно-наслідкові взаємозв'язки економічних явищ та фінансових процесів, структуру інформаційного забезпечення менеджменту; набуття навичок обґрунтування управлінських рішень з розв'язання фінансових ситуацій; оволодіння навичками організації та проведення фінансового аналізу. Завданнями навчальної дисципліни, що мають бути вирішеними у процесі її вивчення, є: формування у

студентів сучасного економічного мислення та системи спеціальних знань в галузі теорії та методології фінансового аналізу, чіткого уявлення про зміст фінансово-господарської діяльності в умовах ринкової економіки, причинно-наслідкові взаємозв'язки економічних явищ та фінансових процесів, структуру інформаційного забезпечення менеджменту; набуття навичок обґрунтування управлінських рішень з розв'язання фінансових ситуацій; оволодіння навичками організації та проведення фінансового аналізу.

Університетська освіта та соціальні комунікації. Метою викладання даної навчальної дисципліни є узагальнити: бачення студентами вищої освіти як підсистеми освітнього простору та соціокультурного середовища, оволодіння знаннями, вміннями й навичками, необхідними для розуміння її системуючого потенціалу; знання основних засад, принципів, досвіду та перспектив Болонського процесу. Завданнями вивчення даної дисципліни є: знання та розуміння студентами місця і ролі вищої освіти у структурі освітньої системи, оволодіння досвідом аналізу теоретичних основ функціонування сучасного простору вищої освіти; основних тенденцій, чинників та форм; формування адекватного розуміння інтеграційних процесів у освіті, основних засад, результатів та перспектив Болонського процесу.

2. Вибіркові навчальні дисципліни

2.1. Дисципліни за вибором університету

Анотації дисциплін «Історія української державності», «Етнокulturологія», «Філософія», «Українська мова за професійним спрямуванням», «Іноземна мова», «Фізичне виховання», «Безпека праці і життєдіяльності», «Правова культура особистості» див. розділ 2.1.

Технологія виробництва продукції рослинництва. Наукові основи рослинництва. Сучасні агротехнології. Технологічні карти вирощування сільськогосподарських культур. Поняття про програмоване вирощування врожаїв.

Технологія виробництва продукції тваринництва. Сучасний стан тваринницької галузі. Кормова база. Вплив нормованої годівлі, племінної справи, способів утримання тварин на рівень їх продуктивності. Виробництво молока, м'яса, яєць, вовни тощо.

2.2. Дисципліни за вибором студентів

Місцеві фінанси. Мета: надання і поглиблення знань студентів з питань сутності й ролі місцевих фінансів у розвитку економічної та соціальної інфраструктури адміністративно-територіальних одиниць, бюджетного процесу на регіональному рівні. Завдання дисципліни: дати в необхідному обсязі теоретичний матеріал, який включатиме сучасні наукові розробки як вітчизняних, так і зарубіжних учених-економістів; - дати правильне розуміння закономірностей у сфері фінансових відносин держави, місцевих органів, господарства та населення; розкрити шляхи використання цих закономірностей у практиці фінансової роботи; визначити сукупність заходів, що забезпечують використання фінансів, як одного з дійових важелів економічної політики місцевих органів самоврядування.

Фінансова діяльність суб'єктів господарювання. Мета вивчення курсу - полягає у наданні студентам теоретичних знань про розробку та впровадження суб'єктами господарювання методів комплексного управління капіталом, фінансового планування за традиційними технологіями та технологією бюджетування, аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища, що формує економічну стратегію підприємств різних форм власності та організаційно – правових форм. Завдання

навчальної дисципліни - сформуванню розуміння теоретичних фінансових концепцій та практичних методів і інструментів обробки фінансової інформації, з метою їх використання для прийняття рішень у галузі забезпечення фінансових потреб компанії, та визначення оптимальних пропорцій в структурі активів і пасивів підприємства. Предметом курсу є організація фінансової роботи підприємств всіх форм власності та організаційно-правових форм, основні напрями управління фінансами підприємств на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Страхові послуги. Метою курсу „Страхові послуги” є отримання студентами базових знань у теорії та практиці страхування. Завдання курсу полягає у з'ясуванні необхідності та суті страхування з метою створення дієвої системи захисту інтересів громадян, підприємців та держави, здобутті навичок щодо здійснення перестраховування та фінансової діяльності страховика. У процесі викладання дисципліни з'ясовується об'єктивна необхідність страхування, розкривається його сутність, функції, принципи та роль в умовах ринкової економіки; висвітлюються питання щодо організації на напрямків розвитку страхового ринку і державного регулювання страхової діяльності; розглядаються умови особистого, майнового та страхування відповідальності, перестраховування з позицій вітчизняного та зарубіжного досвіду; вивчаються особливості та шляхи вдосконалення фінансової діяльності страховиків

Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Мета надання знань студентам з питань митної справи, необхідних майбутнім спеціалістам для здійснення управління в сфері зовнішньоекономічної діяльності. Завдання вивчення дисципліни „Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності” полягають у набутті студентами знань щодо теоретичних засад зовнішньоекономічних відносин, законодавства, яке його регулює та умінні застосовувати набуті знання з метою вирішення практичних задач, критично осмислювати та подавати обґрунтовані пропозиції щодо удосконалення.

Аналіз банківської діяльності. Метою вивчення курсу «Аналіз банківської діяльності» є оволодіння студентами знаннями, спрямованими на вдосконалення та підвищення професійної майстерності в управлінні банками в умовах нестабільності внутрішнього та зовнішнього середовища. Формування ринкової фінансово-кредитної системи вимагає від банків підвищення ефективності діяльності, конкурентоспроможності банківських інструментів та послуг на основі впровадження досягнень науково-технічного прогресу, ефективних форм господарювання й управління банківською діяльністю. У таких умовах значна роль відводиться аналізу діяльності банку, за результатами якого обґрунтовуються стратегія і тактика його розвитку, уточнюються плани та управлінські рішення, здійснюється контроль за їх виконанням, виявляються фінансові резерви, оцінюються результати діяльності управлінського персоналу, окремих підрозділів і банку в цілому.

Операції з цінними паперами. Робоча програма навчальної дисципліни "Операції з цінними паперами" допоможе студентам зрозуміти специфіку діяльності на фондовому ринку, особливості здійснення емісійних та інвестиційних операцій банків, розуміти відмінності портфелів цінних паперів, пізнати сутність обліку та аналізу цінних паперів у портфелях банку, зміст ризиків інвестиційної діяльності банків на ринку цінних паперів, зрозуміти зміст організації лістингу цінних паперів в світі та в Україні, а також знати функції банків як андерайтерів, дилерів та брокерів. Особливу увагу приділено методичним засадам здійснення діяльності з торгівлі цінними паперами, а також питанням організації торгівлі цінними паперами.

Логіка. Мета: забезпечення базової підготовки студентів в сфері формування системи знань про основні закони і форми логічного мислення, формування свідомого ставлення до процесу правильного мислення за допомогою наукових понять і термінів, ознайомлення студентів з логічною теорією мислення. Задача

навчальної дисципліни полягає в формуванні у студентів навичок правильного логічного мислення для прийняття вірних рішень в майбутній професійній діяльності, для участі в дискусіях та діловому спілкуванні, для обробки інформації, для логічного та коректного обґрунтування доводів та переконання опонентів; ознайомленні студентів і методичній допомозі в оволодінні певною сукупністю знань про засоби інтелектуальної діяльності, її форми і закони, розумінні та засвоєнні особливостей форм і законів мислення; забезпеченні логіко-методологічного рівня досліджень при підготовці фахівців.

Регіональна економіка. Завданням вивчення дисципліни є засвоєння теорії розміщення продуктивних сил, регіональної економіки та регіонального розвитку, наукових засад регіональної економічної політики; оволодіння знаннями про територіальну і галузеву структуру господарського комплексу України та її економічних районів тощо. Метою вивчення дисципліни є формування знань щодо теоретичних і практичних засад територіальної організації продуктивних сил України, сучасного стану та напрямків регіонального розвитку економіки.

Управлінський облік. Метою вивчення навчальної дисципліни "Управлінський облік" є отримання знань та практичних навичок щодо формування облікових даних про оперативну діяльність підприємства та прийняття ефективних управлінських рішень на основі використання такої інформації. Завданням дисципліни є отримання методологічних основ та ознайомлення з нормативною базою щодо обліку витрат фінансово- господарської діяльності підприємств, набуття вміння складати калькуляції витрат, визначати витрати, релевантні для конкретного управлінського рішення, приймати управлінські рішення на основі взаємозв'язку між витратами, обсягом діяльності та прибутком, формувати бюджети та проводити бюджетний аналіз. Предметом дисципліни є облік витрат операційної діяльності та калькулювання виробничої собівартості продукції, аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності і прибутку, моделі прийняття управлінських рішень на основі аналізу релевантної інформації.

Економічний аналіз. Метою дисципліни вивчення курсу «Економічний аналіз» є формування знань щодо методів системного оцінювання діяльності сільськогосподарських підприємств, виявлення внутрішніх резервів раціонального використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів. Логіка і структура курсу «Економічний аналіз» дозволить студентам засвоїти необхідний обсяг знань, що дає можливість досягти високого рівня професійної та економічної компетентності майбутніх фахівців. Завдання. На методологічних засадах цивілізаційної парадигми розвитку суспільства сформувані сучасне економічне мислення та світогляд студентів, забезпечити оволодіння ними знаннями та методами аналізу економічних законів, процесів.

Економічні і фінансові ризики. Мета дисципліни полягає у засвоєнні теоретичних знань, набуття студентами практичних навичок у механізмі визначення джерел та причин ризику, етапів і робіт, при виконанні яких виникає ризик, визначення складу ризиків, які можуть загрожувати ефективному фінансуванню підприємства, та використання навичок у процесі управління ризиками та економічною безпекою. Завдання дисципліни: освоїти зміст, сутність, значення і роль управління ризиками та економічною безпекою господарюючих структур в сучасній економіці; оволодіти основними принципами визначення факторів ризику зовнішнього і внутрішнього середовища функціонування суб'єктів господарювання; оволодіти основними методами оцінки ризиків у діяльності суб'єктів господарювання; оволодіти основними формами і методами проектування системи мінімізації ризиків у діяльності господарюючих суб'єктів; оволодіти основними прийомами і методами виявлення і усунення причин у факторів, які сприяють виникненню ризиків у діяльності господарюючих суб'єктів; вивчити методи ефективного управління

ризиками у діяльності господарюючих суб'єктів; сформувати у студентів навички і знання, які необхідні для прийняття рішень в умовах невизначеності, здійсненні раціонального вибору з множини можливих, альтернативних варіантів, здатності іти на ризик у розумних межах.

Фінансові деривативи. Мета дисципліни "Фінансові деривативи" є формування в майбутніх фахівців спеціальних знань з організації роботи кредитних установ і принципів функціонування системи валютних ринків та системи міжнародного кредитування в цілому.

Завдання дисципліни полягає в засвоєнні студентами теоретичних знань та набуття практичних навичок виконання кредитно-розрахункових та валютних операцій, що здійснюються при обслуговуванні зовнішньоекономічної діяльності експортерів та імпортерів.

Нормування і оплата праці. У межах дисципліни "Нормування і оплата праці" викладаються теоретичні, методичні та прикладні питання, пов'язані з нормуванням та організацією оплати праці в процесі діяльності сучасних підприємств. Головною метою навчальної дисципліни є формування у майбутніх спеціалістів розуміння концептуальних основ нормування праці в сучасних умовах, використання сучасних форм та систем оплати праці в діяльності підприємств. Предметом вивчення є загальні закономірності та особливості нормування та оплати праці персоналу організацій. Основною метою викладання дисципліни є формування комплексу теоретичних знань і вмінь щодо розробки та здійснення раціональної організації праці персоналу, нормування та оплати праці, які б забезпечували високу ефективність роботи персоналу.

Економіка і організація агросервісу. Метою дисципліни „Економіка і організація агросервісу” є оволодіння майбутніми спеціалістами знаннями з питань ефективного виробничого обслуговування сільськогосподарських підприємств різних форм власності і господарювання. На сучасному етапі особливого значення набуває освоєння фахівцями системи економічних взаємозв'язків у процесі виробничого обслуговування сільськогосподарських підприємств, регулювання раціонального використання виробничих ресурсів тощо. Завданням дисципліни є поглиблення знань студентів у галузі економічних взаємовідносин між аграрними товаровиробниками і сферою виробничого обслуговування та матеріально – технічного забезпечення.

Виробничий менеджмент. Мета навчальної дисципліни – викладення студентам необхідних теоретичних основ, методичних підходів і практичних навичок щодо принципів, прийомів і методів розробки та реалізації загальної стратегії та напрямів виробничої діяльності промислового підприємства; розробки та впровадження сучасної виробничої системи, включаючи розробку виробничого процесу, рішень щодо розташування виробничих потужностей, проектування підприємства, продукту, впровадження стандартів та норм на виконання робіт; планування та контролю поточного функціонування виробничої системи. Для досягнення мети поставлені такі основні завдання: дослідження виробничих процесів у їх взаємозв'язку, що складаються під впливом об'єктивних економічних законів і факторів суб'єктивного порядку; наукове обґрунтування рішень щодо оцінки бізнес-планів з об'єктивною оцінкою їх виконання.

2.14. ФАКУЛЬТЕТ АГРАРНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Декан – кандидат економічних наук, доцент **Остапчук Анатолій Дмитрович**

Тел.: (044) 527-85-73

E-mail: agromen_dean@nubip.edu.ua

Розташування: навчальний корпус № 10, кімн. 413, 525

Факультет організовує і координує освітній процес підготовки бакалаврів за спеціальностями:

075 Маркетинг

Випускова кафедра:

Маркетингу та міжнародної торгівлі

Тел.: (044) 527-89-78

E-mail: market_chair@nubip.edu.ua

Завідувач кафедри – доктор економічних наук, професор Ларіна Ярослава Степанівна

073 Менеджмент

Випускові кафедри:

Менеджменту ім. проф. Й.С. Завадського

Тел.: (044) 527-84-80

E-mail: manag@nubip.edu.ua

Завідувач кафедри – доктор економічних наук, професор Горьовий Василь Павлович

Адміністративного менеджменту та зовнішньоекономічної діяльності

Тел.: (044) 527-86-51

E-mail: worldagro_chair@nubip.edu.ua

Завідувач кафедри – доктор економічних наук, професор Галушко Валерій Павлович

**Підготовка бакалаврів
за спеціальністю «МАРКЕТИНГ»
галузі знань «Управління та адміністрування»**

Форма навчання:	Ліцензований обсяг:
– денна	60 осіб
– заочна	60 осіб
Термін навчання	4 роки
Кредити	240 ECTS
Мова викладання	українська
Кваліфікація випускників	бакалавр з маркетингу

Концепція підготовки

Метою підготовки фахівців спеціальності «Маркетинг» є забезпечення підприємств та організацій сфер природокористування та агробізнесу висококваліфікованими працівниками, які б володіли інформацією про ситуацію на ринку та вміли її використовувати для підвищення ефективності як суб'єктів господарювання, так і органів державного регулювання та контролю. Кваліфікації бакалавра з маркетингу дозволяють випускнику оперативно визначити основні напрями розвитку ринку, прогнозувати його тенденції та розробляти заходи адаптації до них.

Практичне навчання

Майбутні фахівці з маркетингу на прикладі реальних підприємств вивчають специфічні особливості сільськогосподарської продукції, які багато в чому визначатимуть і поведінку такої продукції на ринку. Як потенційні керівники вони вчаться здійснювати управління підрозділами з маркетингу, набувають знання практичних аспектів роботи ринку та розуміння їх впливу на стан розвитку як фірми, так і ринку в цілому, визначати місце фахівця-маркетолога в адміністративно-господарській системі держави.

**Орієнтовна тематика
випускних бакалаврських робіт**

1. Розробка стратегій просування товарів на ринок.
2. Розробка маркетингової стратегії продукту.
3. Удосконалення діяльності сільськогосподарського підприємства на основі маркетингових досліджень.
4. Організація маркетингової діяльності на підприємстві.
5. Організація комерційної діяльності підприємства на основі маркетингу.
6. Формування комунікативної політики підприємства на внутрішньому (зовнішньому) ринку.
7. Управління транспортними перевезеннями в сучасній логістиці.
8. Обґрунтування маркетингової політики розподілу.
9. Управління маркетинговою діяльністю на підприємстві.
10. Організація маркетингових досліджень на ринку молока та молочної продукції.

Академічні права випускників – можуть продовжити навчання за програмами підготовки магістрів за спеціальностями, назви яких наведено у табл. 1.2 розділу 1.3 цього Каталогу..

Сфери зайнятості випускників

Всі випускники працевлаштовуються в підприємства і організації аграрної сфери та органи державної влади на такі посади: керівники підрозділів матеріально-технічного постачання (заступник начальника відділу зовнішньої кооперації, заступник начальника відділу матеріально-технічного постачання), керівники малих підприємств без апарату управління в комерційному обслуговуванні (заступник керуючого агентством: торговельним, рекламним та ін.), економіст із ціноутворення, економіст з міжнародної торгівлі, професіонал у сфері державної служби та маркетингу, фахівець в галузі маркетингу, фахівець щодо зв'язків з громадськістю та пресою, керівник підрозділу маркетингу, керівник підрозділу з реклами та зв'язків з громадськістю, керівник малого підприємства без апарату управління в оптовій та роздрібній торгівлі, менеджер із зв'язків з громадськістю, менеджер з реклами.

**Навчальний план підготовки бакалаврів
за спеціальністю «Маркетинг»**

№ п/п	Назва навчальної дисципліни	Семестр	Обсяг	
			години	кредити ЄКТС
1. ОБОВ'ЯЗКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
1.	Психологія	3	90	3
2.	Політологія	5	90	3
3.	Вища математика	1,2	180	6
4.	Прикладна математика. Теорія ймовірностей і математична статистика	3	90	3
5.	Прикладна математика. Математичне моделювання і програмування	5	90	3
6.	Інформаційні системи та технології	1,2,3	210	7
7.	Політекономія	1,2	120	4
8.	Економічна теорія: макроекономіка	4	120	4
9.	Економічна теорія: мікроекономіка	3	120	4
10.	Історія економіки та економічної думки	1	120	4
11.	Економетрія	5	90	3
12.	Економіка підприємства	4	120	4
13.	Менеджмент	5	120	4
14.	Маркетинг	4,5	180	6
15.	Гроші та кредит	3	120	4
16.	Фінанси	6	90	3
17.	Облік і аудит	5	120	4
18.	Економіка праці та соц.-труд.відносини	6	120	4
19.	Міжнародна економіка	6	90	3
20.	Статистика	4	150	5
21.	Соціологія	1	90	3
22.	Регіональна економіка	6	90	3
23.	Логістика	6	120	4
24.	Маркетингова товарна політика	8	120	4
25.	Маркетинг промислового підприємства	7	120	4
26.	Маркетингове ціноутворення	7	120	4
27.	Маркетинг послуг	6	120	4
28.	Маркетингові дослідження	8	120	4
29.	Маркетингові комунікації	8	120	4
30.	Вступ до фаху: соціальні комунікації	1,2,4	120	4
31.	Вступ до фаху: основи	1	90	3
32.	Системи технологій: Технології виробництва продукції рослинництва	1,2,3	180	6
33.	Системи технологій: Технології виробництва продукції тваринництва	2	120	4
34.	Системи технологій: Технології переробки і зберігання с.г. продукції	4,2	60	2
Разом за обов'язковою складовою			4020	134
2. ВИБІРКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
2.1. Дисципліни за вибором університету				
1	Історія України та етнокulturологія	1	120	4
2	Філософія	2,3	120	4
3	Українська мова за професійним спрямуванням	2	120	4
4	Іноземна мова	1,2,3,4	240	8
5	Фізичне виховання	1,2,3,4	120	4
6	Безпека праці і життєдіяльності	2	120	4
7	Правова культура особистості	4	60	2
Всього за вибором університету			900	30

БАКАЛАВРСЬКІ НАВЧАЛЬНІ ПЛАНИ І ПРОГРАМИ

2.2. Дисципліни за вибором студентів				
2.2.1. Дисципліни загального вибору				
1.	Логіка	5	60	2
2.	Релігієзнавство	6	90	3
3.	Іноземна мова (за професійним спрямуванням): поглиблений рівень	5,6,7	240	8
4.	Друга іноземна мова	5,6,7	240	8
5.	Риторика та психологія спілкування	7	90	3
6.	Основи наукових досліджень	5	90	3
7.	Основи теорії систем і системного аналізу	5	90	3
8.	Організація підприємницької діяльності	7	90	3
9.	Економіка підприємства (за видами економічної діяльності)	7	90	3
10.	Інвестування	7	90	3
11.	Інформаційні системи в маркетингу	7	90	3
12.	Аналіз господарської і комерц. діяльності	7	90	3
13.	Стандартизація та управління якістю продукції	8	90	3
14.	Економіка світового с.г.	8	90	3
15.	Національна економіка	8	90	3
16.	Біосоціальна економіка	8	90	3
17.	Економіка природокористування	8	90	3
18.	Організація і планування виробництва в аграрних формуваннях	8	90	3
19.	Основи біржової діяльності	8	90	3
20.	Основи аграрного консалтингу	8	90	3
21.	Ризик-менеджмент	8	90	3
22. т	Операційний менеджмен	8	90	3
23.	Міжнародна економічна інтеграція. Європейська інтеграція	8	90	3
24.	Мотиваційний менеджмент	8	90	3
25.	Поведінка споживача	8	90	3
26.	Податкова система	8	90	3
27.	Основи кооперації	8	90	3
28.	Контролінг	8	90	3
29.	Банківська система	8	90	3
30.	Фінансовий ринок	8	90	3
Всього за загальним вибором			1140	38 з 99
2.2.1. Спеціалізація «Комерційна та збутова діяльність»				
1.	Маркетингова політика розподілу	7	90	3
2.	Інфраструктура товарного ринку	6	90	3
3.	Маркетинговий аналіз	7	90	3
4.	Міжнародний маркетинг	8	90	3
5.	Паблік рілейшинз	7	90	3
Всього за спеціалізацією			450	15
2.2.2. Спеціалізація «Маркетинг товарів і послуг»				
1.	Товарознавство	7	90	3
2.	Аграрний маркетинг	6	90	3
3.	Маркетингова цінова політика	7	90	3
4.	Маркетинговий аналіз	7	90	3
5.	Міжнародний маркетинг	8	90	3
Всього за спеціалізацією			450	15
Всього за вибором студентів			1800	53
Разом за вибірковою складовою			2490	83
3. ІНШІ ВИДИ НАВЧАННЯ				
1	Військова підготовка		240	8
2	Навчальна практика		330	11
3	Виробнича практика		150	5
Підготовка бакалаврської роботи (дипломної роботи чи проекту)			180	6
Державна атестація			30	1
Разом за напрямом підготовки (без військової підготовки)			7200	240

Анотації дисциплін навчального плану

1. Обов'язкові навчальні дисципліни

Психологія. Мета навчальної дисципліни полягає у вивченні загальних закономірностей, механізмів становлення та розвитку психічних пізнавальних процесів, властивостей, станів та утворень. Завдання дисципліни - сформувати систему теоретико-методологічних знань із проблем психологічної науки і практики, пізнання структурних елементів психіки - психічних пізнавальних процесів, властивостей, станів і утворень на рівні відтворення і тлумачення для практичного застосування та втілення в процесі фахової діяльності майбутнього спеціаліста.

Політологія. Мета викладання дисципліни полягає у формуванні цілісної, логічної, послідовної системи знань про політику як суспільне явище і соціальний феномен. Завданням навчальної дисципліни: оволодіти основними поняттями та категоріями політичної науки на рівні відтворення і тлумачення для практичного застосування та втілення в процесі майбутньої професійної діяльності; усвідомити сутність політичних явищ та процесів.

Вища математика. Метою вивчення дисципліни є формування у студентів базових математичних знань для вирішення завдань у професійній діяльності, вмінь аналітичного мислення та математичного формулювання економічних задач, що виникають у процесі управління. Завданнями, що мають бути вирішені у процесі вивчення дисципліни, є набуття студентами знань з основних розділів вищої математики, доведення основних теорем, формування початкових умінь: виконання дій над векторами, матрицями, обчислення визначників; розв'язування систем лінійних рівнянь; дослідження форм і властивостей прямих та площин, кривих і поверхонь другого порядку; знаходження границі ступенево-показникових функцій.

Прикладна математика: Теорія ймовірностей і математична статистика. Основною метою викладання є формування у майбутніх фахівців базових знань з основ застосування ймовірно-статистичного апарата для розв'язування теоретичних і практичних економічних задач. Основними завданнями, що мають бути вирішені у процесі викладання дисципліни, є надання студентам знань щодо основних визначень, теорем, правил, доведення теорем та формування умінь: виконувати якісний і кількісний математичний аналіз випадкових подій, випадкових величин та систем таких величин; проводити математичну обробку статистичних даних; давати статистичну оцінку параметрів генеральної сукупності.

Прикладна математика: Математичне моделювання і програмування. Дана дисципліна навчає студентів методам використовувати економіко-математичні моделі в своїй професійній діяльності. Основними напрямками вивчення дисципліни є наступні: математичні моделі у системі матеріальних та ідеальних моделей, дослідження економічних процесів за допомогою економіко-математичних моделей, основні прийоми моделювання економічних процесів, математична формалізація умов із змінюваними техніко-економічними коефіцієнтами, економіко-математичний аналіз оптимальних рішень. Основи програмування.

Інформаційні системи та технології. Метою викладання дисципліни є формування у майбутніх фахівців сучасного рівня інформаційної та комп'ютерної культури, набуття практичних навичок роботи на сучасній комп'ютерній техніці та використання сучасних інформаційних технологій для вирішення різноманітних завдань у практичній діяльності за фахом.

Політекономія. Метою вивчення дисципліни є здобуття майбутніми фахівцями ґрунтовних економічних знань, формування у них логіки економічного мислення і економічної культури, навчання їх базовим методам пізнання і аналізу економічних

процесів, вмінню приймати обґрунтовані рішення з приводу економічних проблем, пов'язаних з їх майбутньою практичною діяльністю.

Макроекономіка. Метою дисципліни є підготовка фахівця до виконання професійних обов'язків, засвоєння системи економічних знань, на яких базується сучасний макроаналіз; набуття навичок дослідження агрегованих показників економічного та соціального розвитку національної економіки шляхом використання універсального інструментарію та макроекономічного моделювання. В результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні знати: закономірності й загальні тенденції розвитку економічних процесів на макрорівні; виділяти складові макроекономічні агрегати та зв'язки між ними; методичні основи обчислення макроекономічних показників, прогнозування макроекономічного розвитку; прояви циклічності та індикатори економічного циклу;

Мікроекономіка. Є однією зі складових сучасної економічної теорії – фундаментальної науки про господарство, яка досліджує поведінку людей і пояснює, чому і як вони приймають ті чи інші економічні рішення. Мікроекономіка вивчає поведінку індивідуальних господарських суб'єктів в різних ринкових структурах. Об'єктом вивчення мікроекономіки є поведінка мікроекономічних суб'єктів, тобто процес розробки, прийняття і реалізації рішень відносно вибору і використання обмежених ресурсів з метою одержання якомога більшої вигоди.

Історія економіки та економічної думки. Це навчальний курс, у процесі якого студенти оволодівають історико-економічними знаннями. Мета вивчення дисципліни: оволодіння студентами теоретичними знаннями з історії економіки на мікро-, мезо-, макро- і глобальному рівнях; формування системи знань з порівняльного історико-економічного аналізу моделей розвитку світового господарства; ознайомлення з вітчизняним і зарубіжним господарським досвідом минулих поколінь у різних країнах та різні епохи. Предметом уваги є вивчення процесу становлення, розвитку та функціонування ринкової економіки для розуміння сучасної практики соціально-економічної трансформації України.

Економетрія. Мета вивчення дисципліни полягає в тому, щоб навчити студентів кількісно оцінювати взаємозв'язки економічних показників для різних масивів економічної інформації, вдаючись до тестування останньої стосовно відповідності її певним передумовам, а також до визначення методів кількісного вимірювання зв'язків, які доцільно застосовувати в кожному конкретному випадку згідно з особливостями економічної інформації.

Економіка підприємства. Це наука про ефективність виробництва, шляхи і методи досягнення підприємством найкращих результатів при найменших затратах. Предметом вивчення економіки підприємства є методи і способи раціонального поєднання й ефективного використання всіх елементів виробничого процесу на рівні підприємства. Завдання економіки підприємства: обґрунтування заходів щодо підвищення ефективності діяльності підприємств та використання засобів виробництва, робочої сили; обґрунтування шляхів інтенсивного і екологічно безпечного розвитку підприємств; визначення ефективності впровадження у виробництво нових машин і їх систем, окремих заходів.

Менеджмент. Головною метою викладання дисципліни є формування у майбутніх керівників сучасного управлінського мислення та системи спеціальних знань у галузі менеджменту, формування розуміння концептуальних основ системного управління організаціями; набуття умінь аналізу внутрішнього та зовнішнього середовища, прийняття адекватних управлінських рішень.

Маркетинг. Мета вивчення дисципліни: формування у студентів - майбутніх маркетологів наукового світогляду та спеціальних знань з теорії, методології маркетингу, вироблення вмінь і навичок здійснення управлінських функцій на

підприємстві на основі маркетингу для задоволення потреб споживачів та забезпечення ефективної діяльності підприємства.

Гроші та кредит. Метою вивчення курсу є формування у майбутніх фахівців з маркетингу сучасного економічного мислення та системи знань щодо загальних закономірностей розвитку сучасних фінансових і грошово-кредитних відносин суспільства.

Фінанси. Метою вивчення дисципліни є формування у студентів сучасного економічного мислення і системи спеціальних знань про базові поняття щодо господарсько-фінансової діяльності підприємства, змісту її окремих напрямів та їх взаємозв'язку, системи показників, що її характеризують.

Облік і аудит. Головна мета вивчення майбутніми маркетологами дисципліни полягає у формуванні теоретичних знань і набутті практичних навичок з організації та ведення бухгалтерського обліку й проведення аудиту фінансової звітності, а також використання їх результатів, як інформаційної бази прийняття ефективних управлінських рішень. Основним завданням вивчення дисципліни є ґрунтовна загальна економічна та обліково-аудиторська підготовка фахівців та оволодіння ними принципами, засобами, методами та прийомами обліку діяльності торговельних підприємств, а також аудиту їх фінансової звітності.

Економіка праці та соціально-трудова відносини. Вивчення дисципліни передбачає розгляд питань: соціально-економічної ролі праці в розвитку суспільства, формування й використання трудових ресурсів, теоретичні й практичні основи організації, нормування й оплати праці. Значна увага приділяється вивченню питань функціонування системи соціально-трудова відносин, проблем зайнятості й соціального захисту населення, безробіття, діяльності Міжнародної організації праці та міжнародної трудової міграції тощо.

Міжнародна економіка. Мета викладання дисципліни полягає у формуванні системи спеціальних знань з проблем та перспектив розвитку міжнародних економічних відносин для фундаментальної й спеціальної освіти та практичної діяльності за фахом. Результатом вивчення дисципліни є: формування цілісного уявлення про процеси, які характеризують міжнародний рівень взаємодії національних економік; оволодіння новітніми підходами щодо оцінки еволюційного характеру розвитку міжнародної економіки; оволодіння культурою сучасного економічного мислення.

Статистика. Викладання дисципліни ставить за мету формування у майбутніх фахівців теоретичних знань та практичних навичок статистичного оцінювання економічних явищ і процесів суспільного життя, оволодіння методами статистичного аналізу. Основними завданнями, що мають бути вирішені у процесі викладання дисципліни є: збирання, перевірка та оцінювання статистичної інформації, розроблення статистичних формулярів; зведення та групування матеріалів статистичного спостереження, виявлення зв'язків між окремими явищами та процесами, встановлення його структури; техніка обчислення узагальнюючих статистичних показників та їх економічна інтерпретація.

Соціологія. Метою дисципліни є ознайомлення студентів з історією соціологічної думки та проблемним полем української і світової соціології. Досягненню мети підпорядковуються такі навчальні завдання: надати студентам цілісне уявлення про суспільство; сформувати навички оперування теоретичним та фактичним матеріалом; допомогти в розумінні процесів, що відбуваються в сучасному суспільстві в різних його проявах.

Регіональна економіка. Основна мета курсу - формування у студентів сучасного мислення та спеціальних знань у галузі управління на регіональному рівні; набуття умінь та формування компетенцій, необхідних для виконання функцій та реалізації повноважень органів державної влади і місцевого самоврядування. У

процесі вивчення навчальної дисципліни студент має опанувати відповідну сукупність знань, вмінь та навичок, які повинні сприяти загально професійній підготовці майбутніх спеціалістів і забезпечити належне виконання ними покладених завдань у сфері регіонального управління.

Логістика. Основною метою викладання дисципліни є формування у майбутніх фахівців системних знань і розуміння концептуальних основ логістики, теорії й практики розвитку цього напрямку та набуття навичок самостійної роботи щодо засвоєння навчального матеріалу стосовно сучасних методів управління матеріальними та іншими потоками в сучасних умовах.

Маркетингова товарна політика. Метою дисципліни є освоєння принципів комплексної діяльності з оптимізації асортименту та подальшого розвитку підприємства. Вирішення вищезгаданих проблем маркетингової товарної політики для майбутніх спеціалістів можливо здійснити при реалізації наступних завдань дисципліни, які передбачають вивчення: якості товарів та послуг (робіт); основних ринкових характеристик товарів та послуг; конкурентоспроможності товарів; основні напрямки формування товарної політики.

Маркетинг промислового підприємства. Метою дисципліни є: формування системи теоретичних і практичних знань щодо промислового маркетингу, сучасних концепцій його розвитку, методологічних та організаційних засад використання. Завдання курсу: вивчення теорії промислового маркетингу, методології маркетингових досліджень, розроблення і планування маркетингових стратегій та їх реалізації промисловими підприємствами, опанування сучасних методів управління маркетинговою комунікаційною діяльністю у сферах закупівлі, збуту, розподілу.

Маркетингове ціноутворення. Метою курсу є освоєння теоретичних і методичних основ маркетингового ціноутворення, а також набуття певного досвіду встановлення цін на продукцію підприємства. Навчальний матеріал ґрунтується на положеннях сучасної економічної теорії, наукових розробках закордонних учених, законах та нормативно-правових актах, що діють в українській економіці. Вивчення навчального матеріалу дисципліни сприятиме підвищенню рівня загально економічної підготовки студентів і формуванню в них практичних навичок з маркетингового ціноутворення в умовах ринкових відносин.

Маркетинг послуг. Метою дисципліни «Маркетинг послуг» є поглиблення знань студентів щодо особливостей маркетингу послуг як специфічного товару та умов, механізмів і інструментів використання його в діяльності організацій (підприємств). Завдання навчальної дисципліни: розуміння суттєвості маркетингу у сфері послуг, його особливостей; вивчення ринку послуг, його структуризації на світовому і державному рівнях, регулювання і нормативного забезпечення; засвоєння особливостей маркетингового інструментарію в діяльності організації і підприємств у сфері послуг; уміння використовувати отримані знання в практичній діяльності. Предметом навчальної дисципліни є теорія і практика застосування маркетингу у сфері послуг.

Маркетингові дослідження. Курс „Маркетингові дослідження” формує у студентів уявлення про маркетингові дослідження як науку, знайомить з історією виникнення маркетингу і маркетингових досліджень, представляє в систематизованому вигляді дані про напрями, організацію і найважливіші методи маркетингових досліджень у малому і середньому бізнесі. Важливими завданнями курсу „Маркетингові дослідження” є: формування знань про суть маркетингових досліджень; обґрунтування важливого значення проведення маркетингових досліджень в умовах ринкової економіки; визначення мети та завдань маркетингових досліджень.

Маркетингові комунікації. Мета дисципліни: оволодіння знаннями ефективного продажу продукції/послуг з метою прийняття ефективних виробничих,

організаційних і наукових рішень на рівні сучасних вимог. Завдання дисципліни: вивчення основних категорій маркетингових комунікацій; ознайомлення з методиками розроблення бюджету рекламних кампаній, алгоритми розрахунків ефективності рекламного звернення до цільової аудиторії та набуття практичних навичок їх використання в процесі просування товарів, пошуку резервів удосконалення системи товаропросування.

Вступ до фаху: соціальні комунікації. Головна мета дисципліни – максимально сприяти студентам у набутті необхідних теоретичних знань та практичних вмінь в сфері соціальної освіти, трансформації соціальних знань, соціального самовиховання та розвитку для вирішення сучасних соціальних питань.

Вступ до фаху: основи. Метою вивчення дисципліни є ознайомлення студентів з особливостями майбутньої професії, її змістом та завданнями діяльності в сфері маркетингу, роллю маркетологів в управлінні сучасними підприємствами, особливостями організації підготовки фахівців з маркетингу.

Системи технологій: Технології виробництва продукції рослинництва. Головною метою дисципліни є дати знання щодо створення оптимальних технологічних (агроекологічних) передумов виробництва необхідної кількості високоякісної рослинницької продукції на базі інтенсивного фотосинтезу в посівах польових культур при одночасному збереженні або підвищенні родючості ґрунту. Основним завданням є: отримання практичних навичок з виробництва якісної, екологічно чистої продукції з мінімальними енергетичними і трудовими затратами при максимальному виході її за одиницю часу на одиницю площі, що потребує широкого впровадження сортових, інтенсивних, енерго- і ресурсозберігаючих екологічно доцільних технологій.

Системи технологій: Технології виробництва продукції тваринництва. Наукові положення та практичні питання дисципліни, що передбаченні для вивчення, мають безпосереднє і пряме відношення до майбутньої наукової чи практичної діяльності студентів. Це стосується як питань наукових основ економіки і організації галузей тваринництва, діяльності сільськогосподарських підприємств, планування технології виробництва основних видів продукції тваринництва, так і глибокого розуміння і пізнання ними суті біологічних властивостей живого організму, закономірностей його розвитку, взаємозв'язків організму і середовища, історичного розвитку організму. Крім того стан тваринництва, що склався в Україні та впровадження нових технологій виробництва продукції тваринництва вимагають вміння оцінювати ефективність тієї чи іншої технології з урахуванням її складових.

Системи технологій: Технології переробки і зберігання с.г. продукції. В ході вивчення навчальної дисципліни розглядаються основні принципи зберігання продукції рослинництва: свіжої та переробленої; біологічні (фізіологічні) особливості продукції рослинництва, як об'єктів зберігання та переробки; основи технології переробки продукції рослинництва; особливості готової (переробленої) продукції як об'єктів зберігання; методи контролю якості і безпеки харчових продуктів. Формуються вміння визначати якість сировини; проектувати технологічні лінії і впроваджувати вискоелективні технології переробки продукції рослинництва в якісні продукти харчування; здійснювати контроль якості продукції у процесі тривалого зберігання та якості переробленої продукції.

2. Вибіркові навчальні дисципліни

2.1. Дисципліни за вибором університету

Анотації дисциплін «Історія України та етнокультурологія», «Філософія», «Українська мова за професійним спрямуванням», «Іноземна мова», «Фізичне виховання», «Безпека праці і життєдіяльності», «Правова культура особистості» див. розділ 2.1.

2.2. Дисципліни за вибором студентів

2.2.1. Дисципліни загального вибору

Логіка. Дисципліна «Логіка» сприяє формуванню і удосконаленню логічної культури мислення, формуванню раціонально-аналітичного підходу до аналізу різноманітних процесів та явищ. В процесі вивчення студенти набувають знань про основні формально-логічні закони, форми міркувань, метод дослідження сучасної логіки і логічні підстави теорії аргументації та виробляють навичку чітко, послідовно і несуперечливо формулювати свої думки, дохідливо і переконливо робити висновки.

Релігієзнавство. В рамках дисципліни розглядається феномен релігії, її походження, основні релігієзнавчі концепції, історія і сучасне становище племінних, ранніх та пізніх національних релігій, основні положення віровчення і культу найвпливовіших релігій світу.

Іноземна мова (за професійним спрямуванням): поглиблений рівень. Вивчення дисципліни поглиблює у студентів комунікативну компетенцію, а саме використання навичок, умінь та знань з іноземної мови у процесі ділового спілкування з представниками інших країн з різноманітних професійних питань, пов'язаних із управлінською діяльністю, бізнесом і ринком праці в галузі сільського господарства, підготовки до участі у міжнародних конференціях, проектах та дискусіях, а також проведення презентацій, письмового обміну діловою інформацією (офіційні та неофіційні листи, резюме різні види науково-дослідних статей і звітів), сприяючи, таким чином, різнобічному розвитку особистості студента та його соціалізації в іншомовному суспільстві.

Друга іноземна мова. Вивчення дисципліни поглиблює у студентів комунікативну компетенцію з іншої іноземної мови, а саме використання навичок, умінь та знань з іноземної мови у процесі ділового спілкування з представниками інших країн з різноманітних професійних питань, пов'язаних із професійною діяльністю, бізнесом і ринком праці в галузі сільського господарства, підготовки до участі у міжнародних конференціях, проектах та дискусіях.

Риторика та психологія спілкування. Під час вивчення курсу студенти засвоюють основи культури мовлення, функціонування ділової мови відповідно до управлінського фаху, основні психологічні та організаційні особливості підготовки до виступу, його здійснення та завершення, принципи налагодження ефективних комунікацій з колективом та партнерами тощо.

Основи наукових досліджень. Метою вивчення дисципліни є формування системи знань з методології, теорії методу і дослідницького процесу, методичного забезпечення науково-дослідної діяльності на етапах написання курсових та дипломної роботи, формування вміння організовувати наукове дослідження певної проблеми з використанням усього комплексу традиційних методів наукових досліджень. В результаті освоєння курсу студенти повинні вдосконалити свої вміння у пошуці, доборі й опрацюванні наукової інформації, у точному формулюванні проблеми, мети, завдань, об'єкта, предмета, методів дослідження.

Основи теорії систем та системного аналізу. Предметом навчальної дисципліни є основні поняття теорії систем, методологія системного аналізу та методи теорії прийняття рішень при виборі кращого варіанта подолання проблеми, що виникла. Студент за підсумками вивчення дисципліни повинен знати: основні принципи системного підходу до подолання складних проблем, що виникли; основні принципи системного аналізу побудови процедури подолання проблеми, що виникла; принципи організації експертиз при побудові математичної моделі проблеми.

Організація підприємницької діяльності. Дана дисципліна дає знання про закони, що управляють, з одного боку, відносинами економічної власності між різними суб'єктами підприємницької діяльності та найманими працівниками, а з іншого – діями підприємців у процесі вибору ресурсів для виробництва, обміну, розподілу та споживання товарів і послуг.

Економіка підприємства (за видами економічної діяльності). Дисципліна вивчає основні проблеми та закономірності розвитку аграрного сектора економіки України в умовах реформування відносин власності на землю та майно. Викладається економічний механізм забезпечення дії закону вартості у всіх галузях і сферах агропромислового комплексу. Визначено заходи підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва на основі його кооперації, інтеграції та інтенсифікації.

Інвестування. Метою дисципліни є формування у студентів сучасного економічного мислення та системи спеціальних знань у галузі управління інвестиційною діяльністю підприємств, відповідних компетенцій на основі засвоєння основних теоретичних положень та опанування необхідними практичними навичками, що дозволяють ефективно здійснювати цю діяльність на підприємстві.

Інформаційні системи в маркетингу. У навчальній дисципліні висвітлюються основні принципи та методи застосування сучасних інформаційних технологій. Дисципліна забезпечує формування знань із сучасних інформаційних технологій, дає змогу набути навички роботи на персональному комп'ютері з операційною системою та основними управлінськими програмними пакетами та системами. Це у свою чергу дозволить швидко і якісно вирішувати завдання по профілю майбутньої спеціальності.

Аналіз господарської і комерційної діяльності. Навчальна дисципліна передбачає вивчення теорії економічного аналізу; набуття практичних навичок організації аналітичної роботи, її інформаційного та програмного забезпечення та формування вмінь використання економіко-логічних та економіко-математичних методів для вивчення економіки підприємства. При вивченні дисципліни майбутній фахівець отримує знання з методики здійснення аналізу на різних рівнях господарювання з метою комплексного оцінювання результатів господарювання, обґрунтування та визначення внутрішніх резервів раціонального використання матеріальних, фінансових і трудових ресурсів для прийняття науково обґрунтованих управлінських рішень.

Стандартизація і управління якістю продукції. При вивченні дисципліни студенти ознайомлюються з базовими принципами стандартизації продукції, технологічних процесів і послуг та основними поняттями використовуваними при сертифікації безпечності та якості продукції в Україні та у світі, перш за все в Європейському Союзі. Результатом вивчення курсу є здатність спеціаліста грамотно оцінити якість харчового продукту і використовуваної при його виробництві сировини і визначити доцільність його придбання і використання за призначенням.

Економіка світового сільського господарства. Основною метою опанування навчальної дисципліни є глибоке вивчення студентами закономірностей розвитку світового сільського господарства, озброїти майбутніх фахівців систематизованими та узагальненими знаннями про економіку сільського

господарства окремих країн і регіонів у контексті загальносвітових тенденцій розвитку сільськогосподарського виробництва та міжнародних зв'язків

Національна економіка. Мета дисципліни: формування цілісного системного уявлення про національну господарську систему, склад організаційної, методичної і регулюючої діяльності органів державної влади, а також комерційних структур у галузі економіки, про закономірності та особливості функціонування національної економіки порівняно з економіками інших країн.

Біосоціальна економіка. В ході вивчення дисципліни відбувається формування у студентів відповідного світогляду, заснованого на глибоких знаннях і розумінні сучасних тенденцій в галузі науки і технологій, що лежать в основі біосоціальної економіки; набуття детального та системного розуміння нових концептуальних підходів і методів для аналізу біоекономіки і процесів розробки продуктів в галузі сільського господарства та навколишнього середовища; оволодіння аналітичними та методологічними навиками формування стратегій сталого розвитку з подальшим застосуванням в системі державного управління та місцевого самоврядування, в області біорізноманіття та сталого розвитку, а також на підприємствах, в приватному секторі (консалтингових, аграрних та біотехнологічних компаній, у великих промислових групах і т.д.) а також у подальших наукових дослідженнях.

Економіка природокористування. Економіка природокористування – міждисциплінарна наука, вивчення якої спрямоване на отримання і використання нових знань в галузі регулювання взаємовідносин між соціально-економічним розвитком суспільства і навколишнім середовищем на основі їх органічної єдності і взаємодії, а також формування економічно ефективного механізму підтримання екологічної рівноваги і раціонального використання природних ресурсів. Необхідність вивчення дисципліни зумовлюється тим, що будь-які заходи в аграрному секторі повинні бути не тільки екологічно безпечними, але й економічно ефективними і доцільними.

Організація і планування виробництва в аграрних формуваннях. Мета навчальної дисципліни – дати майбутнім спеціалістам і керівникам аграрної сфери АПК наукові знання з ефективною організації сільськогосподарського виробництва в умовах багатукладної економіки і розвитку ринкових відносин. Нині особливого значення набувають знання організаційно-економічних, фінансових, правових і соціальних основ нових видів підприємств, форм господарювання, внутрішньогосподарських економічних відносин у підприємствах, чого навчає дана дисципліна.

Основи біржової діяльності. Дана дисципліна дає студентам уявлення про основні інструменти торгівлі, що використовуються на світовому біржовому ринку. Майбутні фахівці з маркетингу на прикладі біржового ринку вивчають процес народження ціни на товар та досліджують фактори, що на неї впливають.

Основи аграрного консалтингу. Метою дисципліни є формування початкових знань у фахівців про основи дорадчої діяльності, методи навчання і консультування сільськогосподарських товаровиробників, організаційну структуру і методи роботи консультаційних і дорадчих служб в аграрному секторі економіки України. В результаті вивчення дисципліни майбутній фахівець отримує знання про суть місце і роль дорадчих служб в аграрному секторі різних країн; найбільш дієві методи розповсюдження інформації; психологічні та етичні аспекти інформаційно-консультаційної діяльності; сучасні інформаційні технології; особливості економічного аналізу і консультування з профілю роботи фахівця.

Ризик-менеджмент. Мета викладання дисципліни – надання знань про методи оцінювання параметрів ризиків, які характеризують кількісні взаємозв'язки між економічними величинами. Задачі викладання дисципліни – вивчення прогностичних ризик-моделей, набуття вмінь використання їх у практиці управління економічними процесами. В результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні знати: сутність, предмет і об'єкт дисципліни, моделювання економічного ризику, систему економічного прогнозування ризиків, систему соціального прогнозування ризиків, методи технічного аналізу.

Операційний менеджмент. Головною метою викладання дисципліни є формування у студентів компетентності щодо базових принципів, основних категорій, сучасних концепцій, теоретичних положень і практичних методів управління основною діяльністю підприємств та умінь розроблення операційної стратегії, створення і використання галузевих операційних підсистем як основи забезпечення досягнення місії організації.

Міжнародна економічна інтеграція. Європейська інтеграція. Метою викладання дисципліни - надати студентам сучасні знання про міжнародні інтеграційні процеси та європейську інтеграцію, що дасть змогу сформувати фахівців-управлінців нового зразка, які зможуть приймати правильні рішення в умовах євроінтеграції України. Студент зможе вивчити: сутність, передумови та цілі міжнародної економічної інтеграції; наслідки та економічні ефекти від інтеграційних процесів; етапи регіональної інтеграції та їх характеристики; особливості формування інтеграційних угруповань в різних частинах світу; еволюцію та характеристику створення Європейського Союзу та механізм його регулювання; причини та наслідки започаткування та реформування Спільної аграрної політики ЄС та багато іншого.

Мотиваційний менеджмент. Мета вивчення дисципліни - розширити та поглибити знання з основ теорії та практики мотиваційного менеджменту, набутти умінь та навичок з мотивації різних категорій працівників у практиці управління. Предметом дисципліни « мотиваційний менеджмент» є визначення місця мотивації в соціально-психологічній структурі особистості, змісту мотиваційного процесу; застосування мотиваційних теорій у практиці управління; оволодіння різними методами мотивації різних категорій працівників, управління мотивацією колективів та груп.

Поведінка споживача. Метою вивчення дисципліни є набуття знань та практичних навичок відносно роботи із споживачами, управлінні їх поведінкою, формуванні і підтримці попиту споживачів на свої товари та послуги, виявленні свого споживача і вплив на процес прийняття ним рішення щодо покупки. Завдання: вивчення функціональної структури та інформаційного забезпечення системи управління поведінкою споживачів. Предмет: поведінка потенційних та реальних споживачів, фактори, які впливають на споживчу поведінку, моделі поведінки споживачів.

Податкова система. Мета викладання цієї дисципліни — вивчення сукупності фінансових відносин, які виникають у процесі розподілу й перерозподілу вартості валового внутрішнього продукту від юридичних та фізичних осіб до загальнодержавних централізованих фондів, що становить теоретичну основу дисципліни. Крім того, значна увага надається засвоєнню практичних засад функціонування податкової системи в Україні. Це необхідно майбутньому спеціалісту, щоб вільно орієнтуватись у податковій сфері, об'єктивно оцінювати зміни, що відбуваються в податковій політиці, розуміти суть і тенденції розвитку податкових відносин, розробляти й вирішувати актуальні питання теорії та практики розбудови податкової системи держави.

Основи кооперації. Під час вивчення дисципліни ставиться за мету сформуванню у студента розуміння кооперативної ідентичності, осмислення того, як працює кооператив та яке його місце у сучасному суспільстві. Вивчаються витoki кооперації та вплив кооперативної ідентичності на завдання менеджера. Обґрунтовується значення кооперативів, кооперативні принципи та цінності. Аналізуються переваги кооперативів в порівнянні з іншими формами господарювання на основі розгляду існуючих тенденцій в глобальних та локальних соціально-економічних системах.

Контролінг. Дисципліна передбачає встановлення мети підприємства, поточне збирання і обробку інформації для прийняття управлінських рішень, виконання функції контролю відхилень фактичних даних від планових, а також, що найважливіше, підготовку рекомендацій для прийняття управлінських рішень. Контролінг спрямований на вдосконалення ефективності менеджменту та організації управління економікою на мікрорівні.

Банківська система. Метою вивчення дисципліни є оволодіння студентами основними засадами здійснення банківських операцій на такому рівні, щоб по закінченню навчання вони змогли якнайкраще орієнтуватися в питаннях діяльності банківської системи і надалі адаптувати здобуті знання у процесі діяльності за фахом.

Фінансовий ринок. Мета дисципліни полягає в розширенні знань та поглибленні навичок студентів щодо організації операцій на фінансовому ринку, механізму проведення їх та особливостей розвитку світових фондових систем, політику формування портфельних інвестицій. Завдання дисципліни – подати в необхідному обсязі теоретичний матеріал, який включає наукові розробки вітчизняних та зарубіжних вчених; дати структурне розуміння закономірностей у сфері фінансових відносин між емітентами, інвесторами, професійними учасниками, регулюючими органами та саморегульованими організаціями; визначити сукупність заходів, що забезпечують оптимальний ризик на фінансовому ринку

2.2.2. Спеціалізація «Комерційна та збутова діяльність»

Маркетингова політика розподілу. Метою дисципліни є навчити студентів основам ефективного розподілу товарів та послуг. У процесі вивчення дисципліни розглядаються теоретичні та методичні основи маркетингової політики розподілу, зокрема щодо організації та управління товарорухом, оптової та роздрібної торгівлі у каналах розподілу, організації роботи посередників; концептуальні засади розуміння маркетингової політики розподілу та маркетингової логістики, державної закупівлі та державного замовлення, вибору маркетингової політики та каналів розподілу.

Інфраструктура товарного ринку. Мета дисципліни: оволодіти теорією розвитку інфраструктури товарного ринку як найважливішої частини ринкової економіки, практичним умінням управління її діяльністю щодо просування, зберігання та продажу товарів і послуг, забезпечення потреб споживачів, здатністю знаходити та реалізовувати рішення з інтенсифікації та підвищення ефективності цієї сфери. Завдання навчальної дисципліни: знати сутність інфраструктури товарного ринку та її роль у ринковій економіці, види та умови здійснення ефективної діяльності окремими ланками інфраструктури товарного ринку.

Маркетинговий аналіз. Метою дисципліни є формування у студента знань та вмій щодо використання методів аналізу та оцінювання характеристик товарів і послуг, попиту, пропозиції, поведінки споживачів, ринкової кон'юнктури з метою прийняття управлінських рішень щодо ефективного просування товарів (послуг) на ринку. Маркетинговий аналіз є вихідним елементом системи управління маркетингом, спрямованої на досягнення оптимального балансу між цілями

організації і задоволенням потреб споживачів її продукції. Використовують його на різних етапах маркетингової діяльності, починаючи зі складання маркетингових планів, оцінювання їх реалізації та контролю за передбаченим планом процесами. Основними інструментами маркетингового аналізу є порівняння даних за різними критеріями, розрахунок показників і формулювання висновків.

Міжнародний маркетинг. Мета дисципліни - формування у студентів теоретичних і практичних знань у сфері ведення міжнародної маркетингової діяльності, необхідних для досягнення комерційних цілей у міжнародному бізнесі. Предметом вивчення дисципліни є сукупність принципів комплексного системного управління міжнародною маркетинговою діяльністю на підприємстві та реалізація основних функцій маркетингу у міжнародному бізнесі.

Паблік рілейшинз. Метою навчальної дисципліни “Паблік рілейшинз” є оволодіння основами PR. Мета викладання дисципліни – формування у студентів теоретичних знань і практичних навичок встановлення двостороннього спілкування для виявлення загальних уявлень або загальних інтересів і досягнення взаєморозуміння, заснованого на правді, знанні і повній інформованості.

2.2.3. Спеціалізація «Маркетинг товарів і послуг»

Товарознавство. Мета дисципліни – дати майбутнім спеціалістам теоретичні основи та практичні навички з основоположних характеристик товару з використанням отриманих знань у вирішенні найважливіших завдань маркетингової діяльності. Завдання дисципліни: дати теоретичні знання основоположних характеристик, які складають споживчу вартість товару; навчити майбутніх спеціалістів принципам та методам товароруху; дослідити систематизацію численності товарів шляхом раціонального застосування методів класифікації та кодування.

Аграрний маркетинг. Метою дисципліни є оволодіння студентами теоретичними знаннями та практичними навичками в управлінні, плануванні і організації маркетингової діяльності підприємств на ринку агропромислової продукції. Завдання дисципліни полягає у набутті студентами вмінь в галузі маркетингових досліджень ринку продукції агропромислового комплексу (АПК), прогнозування кон'юнктури торгівлі, управління асортиментом і якістю сільськогосподарської продукції, ціноутворенні, просуванні товарів на внутрішній та зовнішні ринки продовольства, системи розподілення та збуту продукції вітчизняних товаровиробників.

Маркетингова цінова політика. Метою дисципліни є формування у студентів сучасного економічного мислення щодо маркетингової цінової політики підприємств, можливостей застосування маркетингових цінових стратегій і різних методів в ціноутворенні для успішної її реалізації в умовах вітчизняного ринку. До завдань дисципліни відносяться формування знань стосовно можливостей використання підприємством маркетингової цінової політики для забезпечення стабільності його функціонування на вітчизняному ринку.

Маркетинговий аналіз. Метою дисципліни є формування у студента знань та вмінь щодо використання методів аналізу та оцінювання характеристик товарів і послуг, попиту, пропозиції, поведінки споживачів, ринкової кон'юнктури з метою прийняття управлінських рішень щодо ефективного просування товарів (послуг) на ринку. Маркетинговий аналіз є вихідним елементом системи управління маркетингом, спрямованої на досягнення оптимального балансу між цілями організації і задоволенням потреб споживачів її продукції. Використовують його на різних етапах маркетингової діяльності, починаючи зі складання маркетингових планів, оцінювання їх реалізації та контролю за передбаченим планом процесами.

Основними інструментами маркетингового аналізу є порівняння даних за різними критеріями, розрахунок показників і формулювання висновків.

Міжнародний маркетинг. Мета дисципліни - формування у студентів теоретичних і практичних знань у сфері ведення міжнародної маркетингової діяльності, необхідних для досягнення комерційних цілей у міжнародному бізнесі. Предметом вивчення дисципліни є сукупність принципів комплексного системного управління міжнародною маркетинговою діяльністю на підприємстві та реалізація основних функцій маркетингу у міжнародному бізнесі.

**Підготовка бакалаврів
за спеціальністю «МЕНЕДЖМЕНТ»
галузі знань «Менеджмент і адміністрування»**

Форма навчання:	Ліцензований обсяг:
– денна	150 осіб
– заочна	60 осіб
Термін навчання	4 роки
Кредити	240 ЄКТС
Мова викладання	українська, англійська
Кваліфікація випускників	бакалавр з менеджменту, менеджер-адміністратор

Концепція підготовки

Метою підготовки фахівців спеціальності «Менеджмент» є забезпечення підприємств та організацій сфери агробізнесу висококваліфікованими працівниками первинного рівня управління структурними підрозділами, операційними системами та процесами. Кваліфікації бакалавра з менеджменту та менеджера-адміністратора дозволяють випускнику оперативно адаптуватися до внутрішньоекономічних відносин підприємств та організацій, швидко розробити та впровадити елементи системи управління, налагодити ефективну систему мотивації.

Практичне навчання

Майбутні фахівці з менеджменту на конкретних підприємствах здобувають навички роботи із сучасними методами управління, знання з технологічних питань роботи підприємства, здатність керувати собою; будувати чіткі особисті цілі; вміння вирішувати проблеми; здатність до інновацій; здатність впливати на оточуючих; знання сучасних управлінських підходів; здатність керувати; уміння навчати і розвивати підлеглих; здійснювати управління підприємством, знання практичних аспектів прийняття управлінських рішень.

**Орієнтовна тематика
випускних бакалаврських робіт**

1. Удосконалення системи управління трудовим потенціалом підприємства.
2. Удосконалення системи оцінки роботи та особистих якостей управлінських працівників.
3. Управління підприємницькою діяльністю та шляхи його вдосконалення.
4. Удосконалення організації та мотивації праці на підприємстві.
5. Удосконалення системи управління в галузі тваринництва.
6. Розвиток системи комунікацій в управлінні підприємствами.
7. Удосконалення процесу прийняття та реалізації управлінських рішень.
8. Формування конкурентоспроможних стратегій підприємств.
9. Формування системи управління якістю діяльності підприємств АПК.
10. Управління персоналом в кооперативних формуваннях

Академічні права випускників – можуть продовжити навчання за програмами підготовки магістрів за спеціальностями, назви яких наведено у табл. 1.2 розділу 1.3 цього Каталогу.

Сфери зайнятості випускників

Всі випускники працевлаштовуються в підприємства і організації аграрної сфери та органи державної влади на такі посади: керівники виробничих підрозділів у комерційному обслуговуванні, робітники апарату центральних органів державної влади, робітники апарату місцевих органів державної влади, керівники інших підрозділів в інших сферах діяльності (інспектор, заступник начальника відділу), керівники малих підприємств без апарату (заступник голови), менеджери з питань комерційної діяльності та управління (менеджер з персоналу, менеджер з адміністративної діяльності), менеджери в інших видах економічної діяльності, економісти (економіст із договірних робіт, економіст-радник), помічники керівників.

Навчальний план підготовки бакалаврів за спеціальністю «Менеджмент»

№ п/п	Назва навчальної дисципліни	Семестр	Обсяг	
			години	кредити ЄКТС
1. ОБОВ'ЯЗКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
1.	Психологія	3	90	3
2.	Соціологія	1	90	3
3.	Політологія	5	90	3
4.	Системи технологій: Модуль 1 Технології виробництва продукції рослинництва	1,2,3	210	7
5.	Системи технологій: Модуль 2 Технології виробництва продукції тваринництва	2	120	4
6.	Системи технологій: Технології переробки і зберігання с.г. продукції	4	60	2
7.	Вища та прикладна математика: Модуль 1 Вища математика	1,2	180	6
8.	Вища та прикладна математика: Модуль 2 Прикладна математика Блок 1 Теорія ймовірностей і математична статистика.	3	90	3
9.	Вища та прикладна математика: Модуль 2 Прикладна математика. Блок 2 Математичне моделювання і програмування	5	90	3
10.	Статистика	4	150	5
11.	Інформаційні системи та технології	1,2,3	180	6
12.	Економічна теорія: основи економічної теорії	1	120	4
13.	Економічна теорія: макроекономіка	2	120	4
14.	Економічна теорія: мікроекономіка	3	120	4
15.	Державне та регіональне управління	6	90	3
16.	Менеджмент і адміністрування: теорія організації	4	90	3
17.	Менеджмент і адміністрування: менеджмент	5	120	4
18.	Менеджмент і адміністрування: операційний менеджмент	8	120	4
19.	Менеджмент і адміністрування: управління персоналом	7	120	4
20.	Менеджмент і адміністрування: самоменеджмент	7	90	3
21.	Менеджмент і адміністрування: управління інноваціями	8	120	4
22.	Менеджмент і адміністрування: стратегічне управління	8	120	4
23.	Менеджмент і адміністрування: адміністративний менеджмент	6	90	3
24.	Право: адміністративне право	5	90	3
25.	Право: трудове право	6	90	3
26.	Право: господарське право	7	90	3
27.	Фінанси, гроші та кредит	3	120	4
28.	Економіка підприємства	4	120	4
29.	Фінанси підприємства	6	90	3
30.	Облік і аудит	5	120	4
31.	Маркетинг	5	120	4
32.	Логістика	6	120	4
33.	Зовнішньоекономічна діяльність підприємства	6	120	4
34.	Міжнародні економічні відносини	4	120	4
35.	Вступ до фаху: соціальні комунікації	1,2,3	90	3
36.	Вступ до фаху: основи	1	60	2
Разом за обов'язковою складовою			4020	134

2. ВИБІРКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
2.1. Дисципліни за вибором університету				
1	Історія України та етнокulturологія	1	120	4
2	Філософія	4	120	4
3	Українська мова за професійним спрямуванням	2	120	4
4	Іноземна мова	1,2,3,4	240	8
5	Фізичне виховання	1,2,3,4	120	4
6	Безпека праці і життєдіяльності	2	120	4
7	Правова культура особистості	4	60	2
Всього за вибором університету			900	30
2.2. Дисципліни за вибором студентів				
2.2.1. Дисципліни загального вибору				
1.	Логіка	5	60	2
2.	Релігієзнавство	6	90	3
3.	Іноземна мова (за професійним спрямуванням): поглиблений рівень	6,7,8	240	8
4.	Друга іноземна мова	6,7,8	240	8
5.	Риторика та психологія спілкування	7	90	3
6.	Економетрія	6	90	3
7.	Основи наукових досліджень	5	90	3
8.	Теорія економічного аналізу	6	90	3
9.	Основи теорії систем і системного аналізу	5	90	3
10.	Основи кооперації	7	90	3
11.	Інформаційні системи в менеджменті	7	90	3
12.	Економіка світового сільського господарства	8	90	3
13.	Національна економіка	8	90	3
14.	Біосоціальна економіка	8	90	3
15.	Економіка природокористування	8	90	3
16.	Організація і планування виробництва в аграрних формуваннях	7	90	3
17.	Організація підприємницької діяльності	7	90	3
18.	Основи біржової діяльності	8	90	3
19.	Основи аграрного консалтингу	8	90	3
20.	Ризик-менеджмент	8	90	3
21.	Міжнародна економічна інтеграція. Європейська інтеграція	8	90	3
22.	Економіка підприємства (за видами економічної діяльності)	7	90	3
23.	Соціологія праці	7	90	3
24.	Стандартизація та управління якістю продукції	7	90	3
25.	Маркетингові дослідження	8	90	3
26.	Податкова система	7	90	3
27.	Банківська система	7	90	3
28.	Інвестування	8	90	3
29.	Фінансовий ринок	8	90	3
Всього за загальним вибором			1140	35 з 96
2.2.2. Спеціалізація «Менеджмент організацій і адміністрування»				
1.	Економіка праці та соціально-трудові відносини	6	90	3
2.	Менеджмент підприємства (за видами економічної діяльності)	6	90	3
3.	Контролінг	7	90	3
4.	Маркетингова діяльність підприємства (за видами економічної діяльності)	7	90	3
5.	Мотиваційний менеджмент	7	90	3
6.	Аналіз господарської і комерційної діяльності	8	90	3
Всього за спеціалізацією			540	18
2.2.3. Спеціалізація «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності»				
1.	Маркетинг ЗЕД	6	90	3
2.	Міжнародна торгівля	6	90	3

3.	Зовнішньоекономічна комерційна діяльність	7	90	3
4.	Аналіз господарської ЗЕД	8	90	3
5.	Митне регулювання. Митна справа	7	90	3
6.	Управління операціями з експорту-імпорту	7	90	3
Всього за спеціалізацією			540	18
Всього за вибором студентів			1590	53
Разом за вибірковою складовою			2490	83
3. ІНШІ ВИДИ НАВЧАННЯ				
1	Військова підготовка	5,6,7,8	240	8
2	Навчальна практика	2,4,8	330	11
3	Виробнича практика	6	150	5
Підготовка бакалаврської роботи (дипломної роботи чи проекту)			150	6
Підсумкова атестація			30	1
Разом за спеціальністю підготовки (без військової підготовки)			7200	240

Анотації дисциплін навчального плану

1. Обов'язкові навчальні дисципліни

Психологія. Мета навчальної дисципліни полягає у вивченні загальних закономірностей, механізмів становлення та розвитку психічних пізнавальних процесів, властивостей, станів та утворень. Завдання дисципліни - сформувати систему теоретико-методологічних знань із проблем психологічної науки і практики, пізнання структурних елементів психіки - психічних пізнавальних процесів, властивостей, станів і утворень на рівні відтворення і тлумачення для практичного застосування та втілення в процесі фахової діяльності майбутнього спеціаліста.

Соціологія. Метою дисципліни є ознайомлення студентів з історією соціологічної думки та проблемним полем української і світової соціології. Досягненню мети підпорядковуються такі навчальні завдання: надати студентам цілісне уявлення про суспільство; сформувати навички оперування теоретичним та фактичним матеріалом; допомогти в розумінні процесів, що відбуваються в сучасному суспільстві в різних його проявах.

Політологія. Мета викладання дисципліни полягає у формуванні цілісної, логічної, послідовної системи знань про політику як суспільне явище і соціальний феномен. Завданням навчальної дисципліни: оволодіти основними поняттями та категоріями політичної науки на рівні відтворення і тлумачення для практичного застосування та втілення в процесі майбутньої професійної діяльності; усвідомити сутність політичних явищ та процесів.

Системи технологій: Технологія виробництва продукції рослинництва. Головною метою дисципліни є дати знання щодо створення оптимальних технологічних (агроекологічних) передумов виробництва необхідної кількості високоякісної рослинницької продукції на базі інтенсивного фотосинтезу в посівах польових культур при одночасному збереженні або підвищенні родючості ґрунту. Основним завданням є: отримання практичних навиків з виробництва якісної, екологічно чистої продукції з мінімальними енергетичними і трудовими затратами при максимальному виході її за одиницю часу на одиницю площі, що потребує широкого впровадження сортових, інтенсивних, енерго- і ресурсозберігаючих екологічно доцільних технологій.

Системи технологій: Технологія виробництва продукції тваринництва.

Наукові положення та практичні питання дисципліни, що передбаченні для вивчення, мають безпосереднє і пряме відношення до майбутньої наукової чи практичної діяльності студентів. Це стосується як питань наукових основ економіки і організації галузей тваринництва, діяльності сільськогосподарських підприємств, планування технології виробництва основних видів продукції тваринництва, так і глибокого розуміння і пізнання ними суті біологічних властивостей живого організму, закономірностей його розвитку, взаємозв'язків організму і середовища, історичного розвитку організму. Крім того стан тваринництва, що склався в Україні та впровадження нових технологій виробництва продукції тваринництва вимагають вміння оцінювати ефективність тієї чи іншої технології з урахуванням її складових.

Системи технологій: Технології переробки і зберігання с.г. продукції. В ході вивчення навчальної дисципліни розглядаються основні принципи зберігання продукції рослинництва: свіжої та переробленої; біологічні (фізіологічні) особливості продукції рослинництва, як об'єктів зберігання та переробки; основи технології переробки продукції рослинництва; особливості готової (переробленої) продукції як об'єктів зберігання; методи контролю якості і безпеки харчових продуктів. Формуються вміння визначати якість сировини; проектувати технологічні лінії і впроваджувати високоефективні технології переробки продукції рослинництва в якісні продукти харчування; здійснювати контроль якості продукції у процесі тривалого зберігання та якості переробленої продукції.

Вища та прикладна математика: Модуль 1 Вища математика. Метою вивчення дисципліни є формування у студентів базових математичних знань для вирішення завдань у професійній діяльності, вмінь аналітичного мислення та математичного формулювання економічних задач, що виникають у процесі управління. Завданнями, що мають бути вирішені у процесі вивчення дисципліни, є набуття студентами знань з основних розділів вищої математики, доведення основних теорем, формування початкових умінь: виконання дій над векторами, матрицями, обчислення визначників; розв'язування систем лінійних рівнянь; дослідження форм і властивостей прямих та площин, кривих і поверхонь другого порядку; знаходження границі ступенево-показникових функцій.

Вища та прикладна математика: Модуль 2 Прикладна математика. Блок 1. Теорія ймовірностей і математична статистика. Основною метою викладання є формування у майбутніх фахівців базових знань з основ застосування ймовірнісно-статистичного апарата для розв'язування теоретичних і практичних економічних задач. Основними завданнями, що мають бути вирішені у процесі викладання дисципліни, є надання студентам знань щодо основних визначень, теорем, правил, доведення теорем та формування умінь: виконувати якісний і кількісний математичний аналіз випадкових подій, випадкових величин та систем таких величин; давати статистичну оцінку параметрів генеральної сукупності.

Вища та прикладна математика: Модуль 2 Прикладна математика. Блок 1. Блок 2 Математичне моделювання і програмування. Дана дисципліна навчає студентів використовувати економіко-математичні моделі в своїй професійній діяльності. Основними напрямками вивчення дисципліни є наступні: математичні моделі у системі матеріальних та ідеальних моделей, дослідження економічних процесів за допомогою економіко-математичних моделей, основні прийоми моделювання економічних процесів, математична формалізація умов із змінюваними техніко-економічними коефіцієнтами, економіко-математичний аналіз оптимальних рішень. У ній реалізуються ідеї математичного моделювання економічних процесів, обґрунтування рішень, які приймаються в результаті керування організаційними структурами. Мета й задачі дисципліни: одержання теоретичних знань і практичних

навичок формалізації задач керування з використанням спеціалізованих оптимізаційних методів.

Статистика. Викладання дисципліни ставить за мету формування у майбутніх фахівців теоретичних знань та практичних навичок статистичного оцінювання економічних явищ і процесів суспільного життя, оволодіння методами статистичного аналізу. Основними завданнями, що мають бути вирішені у процесі викладання дисципліни є: збирання, перевірка та оцінювання статистичної інформації, розроблення статистичних формулярів; зведення та групування матеріалів статистичного спостереження, виявлення зв'язків між окремими явищами та процесами, встановлення його структури; техніка обчислення узагальнюючих статистичних показників (абсолютних, відносних, середніх) та їх економічна інтерпретація.

Інформаційні системи та технології. Метою викладання дисципліни є формування у майбутніх фахівців сучасного рівня інформаційної та комп'ютерної культури, набуття практичних навичок роботи на сучасній комп'ютерній техніці та використання сучасних інформаційних технологій для вирішення різноманітних завдань у практичній діяльності за фахом.

Економічна теорія. Метою вивчення дисципліни є здобуття майбутніми фахівцями ґрунтовних економічних знань, формування у них логіки економічного мислення і економічної культури, навчання їх базовим методам пізнання і аналізу економічних процесів, вмінню приймати обґрунтовані рішення з приводу економічних проблем, пов'язаних з їх майбутньою практичною діяльністю.

Державне та регіональне управління. Мета курсу - формування знань у галузі управління на національному та регіональному рівнях; набуття умінь та формування компетенцій, необхідних для виконання функцій та реалізації повноважень органів державної влади і місцевого самоврядування.

Менеджмент і адміністрування: теорія організації. Головною метою викладання дисципліни є формування сучасного, на основі системного підходу, світогляду щодо створення, функціонування й еволюції організацій. Головними завданнями, що мають бути вирішені в процесі викладання дисципліни, є: забезпечення студентів знаннями про теорію та практику функціонування організацій у мінливих умовах сучасного ринкового соціально-економічного середовища, про регулювання процесів, які в них відбуваються у взаємозв'язку із зовнішнім середовищем тощо.

Менеджмент і адміністрування: менеджмент. Головною метою викладання дисципліни є формування у майбутніх менеджерів сучасного управлінського мислення та системи спеціальних знань у галузі менеджменту, формування розуміння концептуальних основ системного управління організаціями; набуття умінь аналізу внутрішнього та зовнішнього середовища, прийняття адекватних управлінських рішень.

Менеджмент і адміністрування: операційний менеджмент. Головною метою викладання дисципліни є формування у студентів компетентності щодо базових принципів, основних категорій, сучасних концепцій, теоретичних положень і практичних методів управління основною діяльністю підприємств та умінь розроблення операційної стратегії, створення і використання галузевих операційних підсистем як основи забезпечення досягнення місії організації.

Менеджмент і адміністрування: управління персоналом. Метою викладання дисципліни є формування комплексу теоретичних знань і практичних навичок щодо формування та реалізації кадрової політики в сучасних організаціях, раціонального відбору працівників на посади та формування дієвого трудового колективу, оцінювання та розвитку працівників, а також цілеспрямованого використання їх потенціалу.

Менеджмент і адміністрування: самоменеджмент. Метою вивчення дисципліни є оволодіння теоретичними знаннями і практичними навичками з питань особистісного розвитку менеджера; формування у студентів індивідуальних особливостей та поведінкових навичок, які необхідні майбутньому керівнику; розвиток у майбутніх менеджерів умінь організовувати особисту працю.

Менеджмент і адміністрування: управління інноваціями. Головною метою викладання дисципліни є оволодіння сучасними теоретичними основами та практичними навичками управління інноваційною діяльністю організації. Основними завданнями, що мають бути вирішені в процесі викладання дисципліни, є теоретична підготовка студентів і формування у них навичок у сфері управління інноваційною діяльністю організації. Результатом вивчення дисципліни є набуття спеціальних професійних компетенцій з управління інноваціями.

Менеджмент і адміністрування: стратегічне управління. Головною метою викладання дисципліни є оволодіння сучасними теоретичними основами стратегічного управління та практичними навичками прийняття стратегічних рішень в процесі управління діяльністю та розвитком підприємства на ринку. Основними завданнями, що мають бути вирішені в процесі викладання дисципліни, є теоретична підготовка студентів і формування у них навичок у сфері стратегічного управління підприємством.

Менеджмент і адміністрування: адміністративний менеджмент. Метою вивчення дисципліни є підвищення ефективності управління організаційними структурами завдяки правильному використанню менеджерами різних рівнів принципів та інструментів адміністрування, створенню цілісної системи адміністративного управління організацією.

Право: адміністративне право. Метою вивчення навчальної дисципліни є необхідність підготовки фахівців сфери управління, що працюватимуть в умовах побудови правової держави та ринкової економіки; вивчення сукупності правових норм, які регулюють суспільні відносини і формуються під час забезпечення органами виконавчої влади реалізації та захисту прав, свобод і законних інтересів фізичних і юридичних осіб, а також у процесі державного управління економічним, соціально-культурним та адміністративно-політичним будівництвом у державі.

Право: трудове право. Мета вивчення дисципліни полягає у засвоєнні студентами обсягу знань, що формують юридичне мислення; набутті навичок щодо застосування теоретичних правових знань у практичних управлінських ситуаціях, а також навичок самостійної роботи, необхідних для подальшого поглиблення й своєчасного оновлення професійних менеджерських знань, формування правосвідомості і правової культури у майбутніх працівників ділової еліти.

Право: господарське право. Метою дисципліни є формування у студентів системи правових знань, невід'ємно пов'язаних з управлінською діяльністю; засвоєння теоретичних знань та практичних навичок, пов'язаних із правовим регулюванням господарської діяльності, правовим статусом суб'єктів господарювання та органів державної влади.

Фінанси, гроші та кредит. Метою вивчення курсу є формування у майбутніх фахівців з менеджменту сучасного економічного мислення та системи знань щодо загальних закономірностей розвитку сучасних фінансових і грошово-кредитних відносин суспільства.

Економіка і фінанси підприємства. Метою вивчення дисципліни є формування у студентів сучасного економічного мислення і системи спеціальних знань про базові поняття щодо господарсько-фінансової діяльності підприємства, змісту її окремих напрямів та їх взаємозв'язку, системи показників, що її характеризують.

Облік і аудит. Головна мета вивчення майбутніми маркетологами дисципліни полягає у формуванні теоретичних знань і набутті практичних навичок з організації та ведення бухгалтерського обліку й проведення аудиту фінансової звітності, а також використання їх результатів, як інформаційної бази прийняття ефективних управлінських рішень. Основним завданням вивчення дисципліни є ґрунтовна загальна економічна та обліково-аудиторська підготовка фахівців та оволодіння ними принципами, засобами, методами та прийомами обліку діяльності торговельних підприємств, а також аудиту їх фінансової звітності.

Маркетинг. Мета вивчення дисципліни: формування у студентів - майбутніх менеджерів наукового світогляду та спеціальних знань з теорії, методології маркетингу, вироблення вмінь і навичок здійснення управлінських функцій на підприємстві на основі маркетингу для задоволення потреб споживачів та забезпечення ефективної діяльності підприємства.

Логістика. Основною метою викладання дисципліни є формування у майбутніх фахівців системних знань і розуміння концептуальних основ логістики, теорії й практики розвитку цього напрямку та набуття навичок самостійної роботи щодо засвоєння навчального матеріалу стосовно сучасних методів управління матеріальними та іншими потоками в сучасних умовах.

Зовнішньоекономічна діяльність підприємства. Метою дисципліни є отримання студентами системних знань з об'єктивних закономірностей, умов, процесів і специфічних особливостей зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) підприємства, а також набуття навичок їх практичного використання. Результатом вивчення дисципліни є формування у студентів цілісної уяви про процеси у сфері ЗЕД; оволодіння культурою сучасного економічного мислення, методологічними підходами щодо аналізу та оцінки ефективності зовнішньоекономічної діяльності; формування у студентів умінь і практичних навичок використання набутих знань у практиці здійснення зовнішньоекономічної діяльності підприємств щодо застосування емпіричних

Міжнародні економічні відносини. Мета викладання дисципліни полягає у формуванні у майбутніх менеджерів системи спеціальних знань з проблем та перспектив розвитку міжнародних економічних відносин для фундаментальної й спеціальної освіти та практичної діяльності за фахом. Результатом вивчення дисципліни є: формування цілісного уявлення про процеси, які характеризують міжнародний рівень взаємодії національних економік; оволодіння новітніми підходами щодо оцінки еволюційного характеру розвитку системи МЕН; оволодіння культурою сучасного економічного мислення.

Вступ до фаху: основи. Метою вивчення дисципліни є ознайомлення студентів з особливостями майбутньої професії, її змістом та завданнями управлінської діяльності, роллю керівників різних рівнів в управлінні сучасними підприємствами, особливостями організації підготовки фахівців з менеджменту.

Вступ до фаху: соціальні комунікації. Головна мета дисципліни – максимально сприяти студентам у набутті необхідних теоретичних знань та практичних вмінь в сфері соціальної освіти, трансформації соціальних знань, соціального самовиховання та розвитку для вирішення сучасних соціальних питань. В результаті вивчення дисципліни студенти засвоять основні поняття, принципи, основні категорії, тенденції та закономірності соціальної освіти, здійснення соціального навчання та відповідно, побудови конструктивного соціального діалогу в суспільстві.

2. Вибіркові навчальні дисципліни

2.1. Дисципліни за вибором університету

Анотації дисциплін «Історія України та етнокультурологія», «Філософія», «Українська мова за професійним спрямуванням», «Іноземна мова», «Фізичне виховання», «Безпека праці і життєдіяльності», «Правова культура особистості» див. розділ 2.1.

2.2. Дисципліни за вибором студентів

2.2.1. Дисципліни загального вибору

Логіка. Дисципліна «Логіка» сприяє формуванню і удосконаленню логічної культури мислення, формуванню раціонально-аналітичного підходу до аналізу різноманітних процесів та явищ. В процесі вивчення студенти набувають знань про основні формально-логічні закони, форми міркувань, метод дослідження сучасної логіки і логічні підстави теорії аргументації та виробляють навичку чітко, послідовно і несуперечливо формулювати свої думки, дохідливо і переконливо робити висновки.

Релігієзнавство. Розглядаються: феномен релігії, її походження, основні релігієзнавчі концепції, історія і сучасне становище племінних, ранніх та пізніх національних релігій, основні положення віровчення і культу найвпливовіших релігій світу.

Іноземна мова (за професійним спрямуванням) поглиблений рівень. Вивчення дисципліни поглиблює у студентів комунікативну компетенцію, а саме використання навичок, умінь та знань з іноземної мови у процесі ділового спілкування з представниками інших країн з різноманітних професійних питань, пов'язаних із управлінською діяльністю, бізнесом і ринком праці в галузі сільського господарства, підготовки до участі у міжнародних конференціях, проектах та дискусіях, а також проведення презентацій, письмового обміну діловою інформацією (офіційні та неофіційні листи, резюме різні види науково-дослідних статей і звітів), сприяючи, таким чином, різнобічному розвитку особистості студента та його соціалізації в іншомовному суспільстві.

Друга іноземна мова. Вивчення дисципліни поглиблює у студентів комунікативну компетенцію з іншої іноземної мови, а саме використання навичок, умінь та знань з іноземної мови у процесі ділового спілкування з представниками інших країн з різноманітних професійних питань, пов'язаних із професійною діяльністю, бізнесом і ринком праці в галузі сільського господарства, підготовки до участі у міжнародних конференціях, проектах та дискусіях.

Риторика та психологія спілкування. Під час вивчення курсу студенти засвоюють основи культури мовлення, функціонування ділової мови відповідно до управлінського фаху, основні психологічні та організаційні особливості підготовки до виступу, його здійснення та завершення, принципи налагодження ефективних комунікацій з колективом та партнерами тощо

Економетрія. Мета вивчення дисципліни полягає в тому, щоб навчити студентів кількісно оцінювати взаємозв'язки економічних показників для різних масивів економічної інформації, вдаючись до тестування останньої стосовно відповідності її певним передумовам, а також до визначення методів кількісного вимірювання зв'язків, які доцільно застосовувати в кожному конкретному випадку згідно з особливостями економічної інформації.

Основи наукових досліджень. Метою вивчення дисципліни є формування системи знань з методології, теорії методу і дослідницького процесу, методичного

забезпечення науково-дослідної діяльності на етапах написання курсових та дипломної роботи, формування вміння організовувати наукове дослідження певної проблеми з використанням усього комплексу традиційних методів наукових досліджень. В результаті освоєння курсу студенти повинні вдосконалити свої вміння у пошуці, доборі й опрацюванні наукової інформації, у точному формулюванні проблеми, мети, завдань, об'єкта, предмета, методів дослідження.

Теорія економічного аналізу. Навчальна дисципліна передбачає вивчення теорії економічного аналізу; набуття практичних навичок організації аналітичної роботи, її інформаційного та програмного забезпечення та формування вмінь використання економіко-логічних та економіко-математичних методів для вивчення економіки підприємства. При вивченні дисципліни майбутній фахівець отримує знання з методики здійснення аналізу на різних рівнях господарювання з метою комплексного оцінювання результатів господарювання, обґрунтування та визначення внутрішніх резервів раціонального використання матеріальних, фінансових і трудових ресурсів для прийняття науково обґрунтованих управлінських рішень.

Основи теорії систем і системного аналізу. Предметом навчальної дисципліни є основні поняття теорії систем, методологія системного аналізу та методи теорії прийняття рішень при виборі кращого варіанта подолання проблеми, що виникла. Студент за підсумками вивчення дисципліни повинен знати: основні принципи системного підходу до подолання складних проблем, що виникли; основні принципи системного аналізу побудови процедури подолання проблеми, що виникла; принципи організації експертиз при побудові математичної моделі проблеми.

Основи кооперації. Під час вивчення дисципліни ставиться за мету сформулювати у студента розуміння кооперативної ідентичності, осмислення того, як працює кооператив та яке його місце у сучасному суспільстві. Вивчаються витoki кооперації та вплив кооперативної ідентичності на завдання менеджера. Обґрунтовується значення кооперативів, кооперативні принципи та цінності. Аналізуються переваги кооперативів в порівнянні з іншими формами господарювання на основі розгляду існуючих тенденцій в глобальних та локальних соціально-економічних системах.

Інформаційні системи в менеджменті. У навчальній дисципліні висвітлюються основні принципи та методи застосування сучасних інформаційних технологій. Дисципліна забезпечує формування знань із сучасних інформаційних технологій, дає змогу набути навички роботи на персональному комп'ютері з операційною системою та основними управлінськими програмними пакетами та системами. Це у свою чергу дозволить швидко і якісно вирішувати завдання по профілю майбутньої спеціальності.

Економіка світового сільського господарства. Основною метою опанування навчальної дисципліни є глибоке вивчення студентами закономірностей розвитку світового сільського господарства, озброєння майбутніх фахівців систематизованими та узагальненими знаннями про економіку сільського господарства окремих країн і регіонів у контексті загальносвітових тенденцій розвитку сільськогосподарського виробництва та міжнародних зв'язків

Національна економіка. Метою дисципліни є вивчення закономірностей та особливостей функціонування національної економіки порівняно з економіками інших країн. Завданням дисципліни є розкриття загального та особливого в національній економічній системі, виявлення інституціональних чинників та їх вплив на специфіку економічного розвитку, функціональну роль держави в управлінні економікою та її інтеграцію у світове господарство.

Біосоціальна економіка. В ході вивчення дисципліни відбувається формування у студентів відповідного світогляду, заснованого на глибоких знаннях і розумінні сучасних тенденцій в галузі науки і технологій, що лежать в основі

біосоціальної економіки; набуття детального та системного розуміння нових концептуальних підходів і методів для аналізу біоекономіки і процесів розробки продуктів в галузі сільського господарства та навколишнього середовища; оволодіння аналітичними та методологічними навиками формування стратегій сталого розвитку з подальшим застосуванням в системі державного управління та місцевого самоврядування, в області біорізноманіття та сталого розвитку, а також на підприємствах, в приватному секторі (консалтингових, аграрних та біотехнологічних компаній, у великих промислових групах і т.д.) а також у подальших наукових дослідженнях.

Економіка природокористування. Економіка природокористування – міждисциплінарна наука, вивчення якої спрямоване на отримання і використання нових знань в галузі регулювання взаємовідносин між соціально-економічним розвитком суспільства і навколишнім середовищем на основі їх органічної єдності і взаємодії, а також формування економічно ефективного механізму підтримання екологічної рівноваги і раціонального використання природних ресурсів. Необхідність вивчення дисципліни зумовлюється тим, що будь-які заходи в аграрному секторі повинні бути не тільки екологічно безпечними, але й економічно ефективними і доцільними.

Організація і планування виробництва в аграрних формуваннях. Мета навчальної дисципліни – дати майбутнім спеціалістам і керівникам аграрної сфери АПК наукові знання з ефективної організації сільськогосподарського виробництва в умовах багатокладної економіки і розвитку ринкових відносин. Нині особливого значення набувають знання організаційно-економічних, фінансових, правових і соціальних основ нових видів підприємств, форм господарювання, внутрішньогосподарських економічних відносин у підприємствах, чого навчає дана дисципліна.

Організація підприємницької діяльності. Дана дисципліна формує знання про закони, що управляють, з одного боку, відносинами економічної власності між різними суб'єктами підприємницької діяльності та найманими працівниками, а з іншого – діями підприємців у процесі вибору ресурсів для виробництва, обміну, розподілу та споживання товарів і послуг.

Основи біржової діяльності. Дана дисципліна дає студентам уявлення про основні інструменти торгівлі, що використовуються на світовому біржовому ринку. Майбутні фахівці з маркетингу на прикладі біржового ринку вивчають процес народження ціни на товар та досліджують фактори, що на неї впливають.

Основи аграрного консалтингу. Метою дисципліни є формування початкових знань у фахівців про основи дорадчої діяльності, методи навчання і консультування сільськогосподарських товаровиробників, організаційну структуру і методи роботи консультаційних і дорадчих служб в аграрному секторі економіки України. В результаті вивчення дисципліни майбутній фахівець отримує знання про суть місце і роль дорадчих служб в аграрному секторі різних країн; найбільш дієві методи розповсюдження інформації; психологічні та етичні аспекти інформаційно-консультаційної діяльності; сучасні інформаційні технології; особливості економічного аналізу і консультування з профілю роботи фахівця.

Ризик-менеджмент. Мета викладання дисципліни – надання знань про методи оцінювання параметрів ризиків, які характеризують кількісні взаємозв'язки між економічними величинами. Задачі викладання дисципліни – вивчення прогностичних ризик-моделей, набуття вмінь використання їх у практиці управління економічними процесами. В результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні знати: сутність, предмет і об'єкт дисципліни, моделювання економічного ризику, систему економічного прогнозування ризиків, систему соціального прогнозування ризиків, методи технічного аналізу.

Міжнародна економічна інтеграція. Європейська інтеграція. Метою викладання дисципліни - надати студентам сучасні знання про міжнародні інтеграційні процеси та європейську інтеграцію, що дасть змогу сформувати фахівців-управлінців нового зразка, які зможуть приймати правильні рішення в умовах євроінтеграції України. Студент зможе вивчити: сутність, передумови та цілі міжнародної економічної інтеграції; наслідки та економічні ефекти від інтеграційних процесів; етапи регіональної інтеграції та їх характеристики; особливості формування інтеграційних угруповань в різних частинах світу; еволюцію та характеристику створення Європейського Союзу та механізм його регулювання; причини та наслідки започаткування та реформування Спільної аграрної політики ЄС та багато іншого.

Економіка підприємства (за видами економічної діяльності). Дисципліна вивчає основні проблеми та закономірності розвитку аграрного сектора економіки України в умовах реформування відносин власності на землю та майно. Викладається економічний механізм забезпечення дії закону вартості у всіх галузях і сферах агропромислового комплексу. Визначено заходи підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва на основі його кооперації, інтеграції та інтенсифікації.

Соціологія праці. В ході вивчення дисципліни передбачається розгляд суті, змісту, характеру і функцій праці; формування поведінки людини в процесі трудової активності; роль трудового колективу та малої групи в досягненні мети виробництва, оптимізація соціально-психологічного клімату в колективах.

Стандартизація і управління якістю продукції. При вивченні дисципліни студенти ознайомлюються з базовими принципами стандартизації продукції, технологічних процесів і послуг та основними поняттями використовуваними при сертифікації безпечності та якості продукції в Україні та у світі, перш за все в Європейському Союзі. Результатом вивчення курсу є здатність спеціаліста грамотно оцінити якість харчового продукту і використовуваної при його виробництві сировини і визначити доцільність його придбання і використання за призначенням.

Маркетингові дослідження. Курс „Маркетингові дослідження” формує у студентів уявлення про маркетингові дослідження як науку, знайомить з історією виникнення маркетингу і маркетингових досліджень, представляє в систематизованому вигляді дані про напрями, організацію і найважливіші методи маркетингових досліджень у малому і середньому бізнесі. Важливими завданнями курсу „Маркетингові дослідження” є: формування знань про суть маркетингових досліджень; обґрунтування важливого значення проведення маркетингових досліджень в умовах ринкової економіки; визначення мети та завдань маркетингових досліджень.

Податкова система. Мета викладання цієї дисципліни — вивчення сукупності фінансових відносин, які виникають у процесі розподілу й перерозподілу вартості валового внутрішнього продукту від юридичних та фізичних осіб до загальнодержавних централізованих фондів, що становить теоретичну основу дисципліни. Крім того, значна увага надається засвоєнню практичних засад функціонування податкової системи в Україні. Це необхідно майбутньому спеціалісту, щоб вільно орієнтуватись у податковій сфері, об'єктивно оцінювати зміни, що відбуваються в податковій політиці, розуміти суть і тенденції розвитку податкових відносин, розробляти й вирішувати актуальні питання теорії та практики розбудови податкової системи держави.

Банківська система. Метою вивчення дисципліни є оволодіння студентами основними засадами здійснення банківських операцій на такому рівні, щоб по закінченню навчання вони змогли якнайкраще орієнтуватися в питаннях діяльності

банківської системи і надалі адаптувати здобуті знання у процесі діяльності за фахом.

Інвестування. Метою дисципліни є формування у студентів сучасного економічного мислення та системи спеціальних знань у галузі управління інвестиційною діяльністю підприємств, відповідних компетенцій на основі засвоєння основних теоретичних положень та опанування необхідними практичними навичками, що дозволяють ефективно здійснювати цю діяльність на підприємстві.

Фінансовий ринок. Мета дисципліни полягає в розширенні знань та поглибленні навичок студентів щодо організації операцій на фінансовому ринку, механізму проведення їх та особливостей розвитку світових фондових систем, політику формування портфельних інвестицій. Завдання дисципліни – подати в необхідному обсязі теоретичний матеріал, який включає наукові розробки вітчизняних та зарубіжних вчених; дати структурне розуміння закономірностей у сфері фінансових відносин між емітентами, інвесторами, професійними учасниками, регулюючими органами та саморегулювальними організаціями; визначити сукупність заходів, що забезпечують оптимальний ризик на фінансовому ринку

2.2.2. Спеціалізація «Менеджмент організації і адміністрування»

Економіка праці та соціально-трудова відносини. Вивчення дисципліни передбачає розгляд питань: соціально-економічної ролі праці в розвитку суспільства, формування й використання трудових ресурсів, теоретичні й практичні основи організації, нормування й оплати праці.

Менеджмент підприємства (за видами економічної діяльності). Метою викладання навчальної дисципліни «Менеджмент в АПК» є надання студентам комплексну систему знань та навичок з управління виробничими процесами у виробничих сільськогосподарських системах; умов забезпечення результативності господарюючих структур; діагностики та проектування систем менеджменту, адекватних цілям і задачам ринкової економіки. Дати слухачам теоретичні знання та виробити в них практичні навички опрацьовувати й обґрунтовувати конкретні пропозиції, що стосуються актуальних проблем розвитку управління в аграрній сфері, організації виробництва на підприємствах АПК, побудові ефективного колективного та індивідуального фермерського господарства, розвитку системи земельного кадастру і управління земельними ресурсами.

Контролінг. Дисципліна передбачає встановлення мети підприємства, поточне збирання і обробку інформації для прийняття управлінських рішень, виконання функції контролю відхилень фактичних даних від планових, а також, що найважливіше, підготовку рекомендацій для прийняття управлінських рішень. Контролінг спрямований на вдосконалення ефективності менеджменту та організації управління економікою на мікрорівні.

Маркетингова діяльність підприємства (за видами економічної діяльності). Метою дисципліни є оволодіння студентами теоретичними знаннями та практичними навичками у плануванні і організації маркетингової діяльності підприємств на ринку агропромислової продукції. Завдання дисципліни полягає у набутті студентами вмінь в галузі маркетингових досліджень ринку продукції агропромислового комплексу (АПК), прогнозування кон'юнктури торгівлі, управління асортиментом і якістю сільськогосподарської продукції, ціноутворенні, просуванні товарів на внутрішній та зовнішні ринки продовольства, системи розподілення та збуту продукції вітчизняних товаровиробників.

Мотиваційний менеджмент. Мета вивчення дисципліни - розширити та поглибити знання з основ теорії та практики мотиваційного менеджменту, набуті вмінь та навичок з мотивації різних категорій працівників у практиці управління. Предметом дисципліни « мотиваційний менеджмент» є визначення місця мотивації в

соціально-психологічній структурі особистості, змісту мотиваційного процесу; застосування мотиваційних теорій у практиці управління; оволодіння різними методами мотивації різних категорій працівників, управління мотивацією колективів та груп.

Аналіз господарської і комерційної діяльності. Дисципліна спрямована на засвоєння студентами теоретичних і практичних знань із питань організації та проведення аналізу господарської діяльності сільськогосподарських підприємств. При вивченні дисципліни майбутній фахівець отримує знання з методики здійснення аналізу на різних рівнях господарювання з метою комплексного оцінювання результатів господарювання, обґрунтування та визначення внутрішніх резервів раціонального використання матеріальних, фінансових і трудових ресурсів для прийняття науково обґрунтованих управлінських рішень.

2.2.3. Спеціалізація «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності»

Маркетинг ЗЕД. В рамках дисципліни передбачено вивчення природи і форм міжнародних маркетингових методів досліджень економічного, соціального, культурного, політичного і правового середовища, міжнародних маркетингових заходів; опрацювання та засвоєння методології міжнародного дослідження ринку, сегментацію, вибір цільових ринків; моделі дослідження виходу фірми на зарубіжні ринки, формування ефективної міжнародної маркетингової стратегії.

Міжнародна торгівля. Метою викладання дисципліни є формування знань фахівця в області міжнародної торгівлі; ознайомлення студентів з теоретичними основами міжнародної торгівлі і торговельної політики, основними концепціями міжнародного руху товарів і послуг, особливостями участі різних країн у міжнародному поділі праці, з роллю і механізмом впливу міжнародної торгівлі на національний економічний розвиток, з регулюванням міжнародної торгівлі і його інститутів.

Зовнішньоекономічна комерційна діяльність. Студент вивчатиме методи і прийоми торговельної політики різних країн, методи міжнародного ціноутворення, техніку і організацію різних зовнішньоекономічних комерційних операцій. Під час викладання дисципліни розглядатимуться наступні питання: комерційні операції в системі зовнішньоекономічних зв'язків; особливості укладання міжнародних комерційних угод; функціональне забезпечення зовнішньоекономічної комерційної діяльності підприємства.

Аналіз господарської зовнішньоекономічної діяльності. Розглядаються основи аналізу зовнішньоекономічної діяльності, звітність її суб'єктів, аналіз виробничо-господарської діяльності підприємства, конкурентоспроможності і ринків збуту в зовнішньоекономічній діяльності, оцінка виконання зобов'язань з експортно-імпорتنими операціями та раціональності використання засобів при їх здійсненні; аналіз фінансових результатів зовнішньоекономічної діяльності підприємства та оцінка фінансового стану підприємства-контрагента.

Митне регулювання. Митна справа. Передбачається вивчення питань встановлення порядку і умов переміщення товарів через митний кордон України, їх митний контроль та митне оформлення, застосування механізмів тарифного і нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, справляння митних платежів, ведення митної статистики, обмін митною інформацією, ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності, здійснення відповідно до закону державного контролю нехарчової продукції при її ввезенні на митну територію України, запобігання та протидія контрабанді, боротьба з порушеннями митних правил, організація і забезпечення діяльності митних органів та

інші заходи, спрямовані на реалізацію державної політики у сфері державної митної справи, становлять державну митну справу

Управління операціями з експорту-імпорту. Головними завданнями, що мають бути вирішені у процесі викладання дисципліни, є: оволодіння навичками розроблення та використання моделей управління ЗЕД для ефективного функціонування підприємства на зовнішніх ринках; засвоєння принципів та методів раціонального організування, планування і контролювання за виконанням експортно-імпортних операцій; набуття вмінь щодо оцінки ефективності виконання експортно-імпортних операцій; забезпечення якості результатів виконання експортно-імпортних операцій; набуття знань про види, етапи здійснення й особливості реалізації зовнішньоекономічних операцій суб'єктами ЗЕД України; вивчення основних принципів організації розрахунків в іноземній валюті в Україні

2.15. ФАКУЛЬТЕТ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Декан – доктор педагогічних наук, доцент **Глазунова Олена Григорівна**

Тел.: (044) 527-83-51 E-mail: o-glazunova@nubip.edu.ua

Розташування: навчальний корпус № 15, кімн. 212

Факультет організовує і координує навчальний процес підготовки бакалаврів за спеціальностями:

051 Економіка (спеціалізація «Економічна кібернетика»)

Випускові кафедри:

Економічної кібернетики

Тел.: (044) 5278567. E-mail: ciber_chair@nubip.edu.ua

Завідувач кафедри – доктор економічних наук, професор Скрипник Андрій Васильович

Інформаційних систем

Тел.: (044) 527-86-07. E-mail: systems_chair@nubip.edu.ua

Завідувач кафедри – кандидат економічних наук, професор Швиденко Михайло Зіновійович

122 Комп'ютерні науки та інформаційні технології

Випускова кафедра:

Комп'ютерних наук

Тел.: (044) 527-87- 23 E-mail: iusprog@nubip.edu.ua

Завідувач кафедри – кандидат технічних наук, доцент Голуб Белла Львівна

121 Інженерія програмного забезпечення

Випускова кафедра:

Комп'ютерних наук

Тел.: (044) 527-87- 23 E-mail: iusprog@nubip.edu.ua

Завідувач кафедри – кандидат технічних наук, доцент Голуб Белла Львівна

123 Комп'ютерна інженерія

Випускова кафедра:

Комп'ютерних систем і мереж

Тел.: (044) 527-87- 23 E-mail: iusprog@nubip.edu.ua

Завідувач кафедри – доктор технічних наук, професор Васюхін Михайло

**Підготовка бакалаврів
за спеціальністю «ЕКОНОМІКА»
(спеціалізація «ЕКОНОМІЧНА КІБЕРНЕТИКА»)
галузі знань «Соціальні та поведінкові науки»**

Форма навчання:	Ліцензований обсяг, осіб:
– денна	50
– заочна	30
Термін навчання	4 роки
Кредити	240 ЄКТС
Мова викладання	українська, англійська
Кваліфікація випускників	бакалавр з економічної кібернетики

Концепція підготовки

Спеціалізація «Економічна кібернетика» є унікальним поєднанням комп'ютерних і економічних дисциплін, що забезпечує можливість роботи в різних сферах. Концепція підготовки спрямовано на формування фахівців, що досконало володіють інформаційними технологіями, навичками управління трудовим колективом та ведення підприємницької діяльності.

Практичне навчання

Практичне навчання студентів даної спеціалізації спрямоване на оволодіння основними методами та методиками економіко-математичного моделювання та прогнозування соціально-економічних процесів з використанням інформаційних систем та технологій в управлінні.

**Орієнтовна тематика
випускних бакалаврських робіт**

1. Моделі ситуаційної діагностики фінансового стану аграрних підприємств.
2. Оптимізація використання виробничих ресурсів потенціалу
3. Виробничі функції в задачах оптимізації
4. Моделі функціонування банків, лізингових компаній та фондових бірж.
5. Економіко-математичне моделювання управління валютними резервами.

Академічні права випускників. Бакалаври можуть продовжити навчання на програмах підготовки магістрів за спеціальностями, ознаки яких закладаються в навчальних планах бакалаврських програм, починаючи з другого-третього курсів навчання:

051 «Економіка» (спеціалізація «Економічна кібернетика»).

Сфери зайнятості випускників

Випускники спеціалізації «Економічна кібернетика» можуть працювати на посадах: керівника малого підприємства, керівника аналітичного центру з обробки економічної, фінансової та облікової інформації, керівника відділу інформаційних технологій, адміністратора комп'ютерної мережі, адміністратора задач і систем, адміністратора бази даних, аналітика з комп'ютерних систем і тощо.

**Навчальний план підготовки бакалаврів
за спеціальністю «Економіка»
(спеціалізація «Економічна кібернетика»)**

№ п/п	Назва навчальної дисципліни	Семестр	Обсяг	
			години	кредити ЕКТС
1. ОBOB'ЯЗKOBІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
1.	Сучасна економічна теорія	1,2	150	5
2.	Макроекономіка	4	120	4
3.	Макроекономіка	3	150	5
4.	Макроекономіка	1,2	240	8
5.	Теорія ймовірностей і математична статистика	3,4	240	8
6.	Оптимізаційні методи та моделі	3	150	5
7.	Інформатика	1,2	180	6
8.	Економетрика	4	150	5
9.	Економіка підприємства	6	120	4
10.	Менеджмент	5	120	4
11.	Маркетинг	5	120	4
12.	Фінанси	7	120	4
13.	Гроші і кредит	3	150	5
14.	Бухгалтерський облік	4	120	4
15.	Економіка	8	120	4
16.	Міжнародна економіка	8	120	4
17.	Статистика	5	120	4
18.	Економічна кібернетика	2	120	4
19.	Дослідження операцій	4,5,6	270	9
20.	Моделювання економіки	6,7	180	6
21.	Прогнозування соціально-економічних процесів	7	120	4
22.	Системи прийняття рішень	8	120	4
23.	Технологія проектування та адміністрування БД і СД	5,6	180	6
24.	Інформаційні системи і технології в управлінні	7,8	180	6
25.	Управління проектами інформатизації	6	120	4
	Навчальна практика		540	18
Разом за обов'язковою складовою			4320	144
2. ВИБІРKOBІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
2.1. Дисципліни за вибором університету				
1	Філософія	3	120	4
2	Історія Української державності	1	90	3
3	Етнокulturологія	2	90	3
4	Українська мова (за професійним спрямуванням)	1	120	4
5	Фізичне виховання	1,2,3,4	150	5
6	Безпека праці і життєдіяльності	5	120	4
7	Іноземна мова	1,2	150	5
8	Правова культура особистості	4	90	3
9	Математичні моделі аграрного сектору	7	90	3
	Державна атестація		60	2
Всього за вибором університету			1080	36
2.2. Дисципліни за вибором студентів				
2.2.1. Цикл гуманітарної та загальноекономічної підготовки				
1.	Іноземна мова	3,4	120	4

БАКАЛАВРСЬКІ НАВЧАЛЬНІ ПЛАНИ І ПРОГРАМИ

2.	Суспільні інформаційні комунікації	1	120	4
3.	Технологія виробництва продукції рослинництва	2	120	4
4.	Технологія виробництва продукції тваринництва	2	120	4
5.	Організація агробізнесу	7	120	4
Всього			600	20
2.2.2. Цикл професійної та практичної підготовки				
Кластер «Фінансове моделювання»				
1	Технологія створення програмних продуктів	3,4	180	6
2	WEB-програмування	6,7	180	6
3	Системний аналіз і проектування ІС	8	120	4
4	Ризикологія	5	120	4
5	Інструментальні засоби IBM SPSS	8	120	4
6	Вибіркова 1 (Фінансова математика)	5	120	4
7	Вибіркова 2 (Моделювання фінансових систем)	6	120	4
8	Вибіркова 3 (Portfolio management)	7	120	4
9	Вибіркова 4 (Моделювання інвестиційних процесів)	8	120	4
Всього за блоком			1200	40
Кластер «Економічне прогнозування»				
1	Технологія створення програмних продуктів	3,4	180	6
2	WEB-програмування	6,7	180	6
3	Системний аналіз і проектування ІС	8	120	4
4	Ризикологія	5	120	4
5	Інструментальні засоби IBM SPSS	8	120	4
6	Вибіркова 1 (Математична економіка)	5	120	4
7	Вибіркова 2 (Аналіз часових рядів)	6	120	4
8	Вибіркова 3 (Економетрика 2)	7	120	4
9	Вибіркова 4 (Адаптивні методи прогнозування)	8	120	4
Всього за блоком			1200	40
Всього за вибором студента			1800	60
Разом вибіркові навчальні дисципліни			2880	96
3. ІНШІ ВИДИ НАВЧАННЯ				
1	Військова підготовка		870	
2	Практична підготовка		540	18
Підготовка і захист бакалаврської роботи			120	4
Всього годин навчальних занять (без військової підготовки)			7200	240

Анотації дисциплін навчального плану**1. Обов'язкові навчальні дисципліни**

Сучасна економічна теорія. Потреби та споживчі блага. Суспільне виробництво та ресурси Економічні відносини власності. Економічні системи. Товарне виробництво – основа ринкової економіки. Гроші у функціонуванні ринку. Економічний механізм ринку Рівні види ринків та ринкова інфраструктура. Формування доходів у ринковій економіці. Підприємство в системі ринкових відносин. Підприємництво. Домогосподарство у функціонуванні ринкової економіки. Управління підприємством. Менеджмент. Маркетингова діяльність. Національна економіка як ціле. Макроекономічна рівновага. Макроекономічна нестабільність.

Макроекономіка. Теоретичні основи макроекономіки, макроекономіка як наука. Методика розрахунку основних макроекономічних показників. Макроекономічна нестабільність, безробіття та інфляція. Сукупний попит і сукупне пропонування. Споживання, заощадження та інвестиції, сукупні видатки і ВВП; Економічні функції держави: держава в системі макроекономічного регулювання. Фіскальна політика. Грошовий ринок і монетарна політика. Ринок праці та соціальна політика. Відкрита модель макроекономічного кругообороту та економічне зростання.

Мікроекономіка. Методологічні принципи мікроекономічного аналізу економічної поведінки суб'єктів ринку. Універсальні інструменти прийняття раціональних господарських рішень. Закономірності функціонування мікросистем індивідів, домашніх господарств, підприємств, організацій. Характеристика та аналіз основних типів ринкових структур – досконалої конкуренції, чистої монополії, монополістичної конкуренції, олігополії. Вплив загальної ринкової рівноваги на ефективність розміщення ресурсів в економіці, причини обмеженої недостатності ринкового регулювання, критерії добробуту, необхідності втручання в економіку.

Вища математика. Множини та функції: операції з множинами; відображення множин; обмеженість, точні межі числової множини; принцип Кантора вкладених сегментів; еквівалентні множини; зчислені та незчисленні множини. Теорія границь: границя послідовності; границя функції; часткова, верхня та нижня границі функції. Неперервність функції: локальні властивості неперервних функцій; властивості неперервних функцій на відрізку. Диференційне числення функцій однієї змінної: похідні та диференціали довільного порядку, властивості диференційовних функцій; формула Тейлора; дослідження на екстремум і побудова графіків функцій. Невизначений інтеграл: первісна і невизначений інтеграл, їх властивості; заміна змінної та інтегрування частинами; табличні інтеграли; методи інтегрування: раціональних функцій

Теорія ймовірностей і математична статистика. Основні поняття. Класифікація випадкових подій. Ймовірність випадкової події. Класичне, статистичне та геометричне визначення ймовірності. Практично достовірна та практично неможлива подія. Числові характеристики випадкової величини: математичне сподівання, дисперсія, середнє квадратичне відхилення, моменти, асиметрія, ексцес, мода, медіана. Закони розподілу ймовірностей нормальний, показників, рівномірний, Пуассона. Коефіцієнт кореляції. Нерівність Чебишева. Групування інформації. Принцип визначення та перевірка нульової гіпотези. Критерії узгодження для перевірки гіпотез.

Оптимізаційні методи та моделі. Концептуальні аспекти математичного моделювання економіки. Оптимізаційні економіко-математичні моделі. Задача лінійного програмування та методи її розв'язування. Теорія двоїстості. Цілочислове програмування. Спеціальні задачі лінійного програмування. Моделі нелінійного програмування. Кількісне оцінювання ризику. Математичні методи розв'язку задач

лінійного програмування, сфера їх застосування, переваги та недоліки. Основні математичні методи розв'язку задач нелінійного програмування переваги та недоліки; математичний апарат побудови економетричних моделей.

Інформатика. Предмет, методи і завдання дисципліни, теоретичні основи інформатики, системне забезпечення інформаційних процесів, програмні засоби роботи зі структурованими документами, мережні технології, застосування Internet в економіці, Основи Web-дизайну, організація комп'ютерної безпеки та захисту інформації, програмні засоби роботи з базами та сховищами даних, основи офісного програмування, експертні і навчальні системи, перспективи розвитку інформаційних технологій.

Економетрика. Принципи побудови економетричних моделей. Моделі множинної регресії. Узагальнені економетричні моделі. Економетричні моделі динаміки. Математичний апарат побудови економетричних моделей. Методика побудови економетричних моделей. Методика розрахунку параметрів моделей на персональних ЕОМ з використанням пакетів прикладних програм.

Економіка підприємства. Види підприємств, їх організаційно-правові форми. Теорії та моделі підприємств і основи підприємництва. Зовнішнє середовище господарюванню підприємства. Персонал підприємства, продуктивність праці. Оплата праці персоналу: основні форми та системи. Техніко-технологічна база виробництва та виробнича потужність підприємства. Основний та оборотний капітал: оцінка та показники ефективності використання основних фондів та шляхи їх відтворення, склад та показники оборотності оборотних коштів. Інтелектуальний капітал та його характеристики. Інвестиції: поняття, склад, структура, розробка інвестиційних проектів. Прогнозування та планування діяльності підприємства. Обґрунтування виробничої програми підприємства. Фінансово-економічні результати та ефективність діяльності. Системи забезпечення конкурентоспроможності продукції.

Менеджмент. Організація як об'єкт управління, сутність та особливості діяльності менеджерів, розвиток поглядів на менеджмент. Принципи та методи управління. Внутрішнє і зовнішнє середовище організації: Комунікації у менеджменті та процес прийняття управлінських рішень. Планування діяльності організації: Проектування організаційної структури. Мотивація роботи працівників організації, система і процес контролю в організації. Формування та розвиток колективу, керівництво та лідерство. Ефективність системи управління організацією.

Маркетинг. Сутність маркетингу та його сучасна концепція. Система і характеристика сучасного маркетингу. Маркетингові дослідження. Маркетингова товарна політика. Планування нових товарів. Маркетингова цінова політика. Методи маркетингового ціноутворення. Маркетингова політика комунікацій. Комплекс маркетингових комунікацій. Маркетингова політика розподілу. Управління каналами розподілу. Організація і контроль маркетингової діяльності підприємства.

Фінанси. Предмет фінансової науки. Фінансові категорії. Генезис і еволюція фінансів. Фінансове право і фінансова політика. Податки і податкова система. Бюджет. Бюджетна система. Страхування. Страховий ринок. Фінансовий ринок. Фінанси суб'єктів господарювання. Міжнародні фінанси. Фінансовий менеджмент.

Гроші і кредит. Сутність та функції грошей; Грошовий обіг і грошові потоки; Грошовий ринок; Грошові системи; Інфляція та грошові реформи; Валютний ринок і валютні системи; . Механізм формування пропозиції грошей та грошово-кредитна політика; Роль грошей у ринковій економіці; Теорія грошей; Сутність і функції кредиту; Форми, види і роль кредиту; Теоретичні засади процента; Фінансове посередництво грошового ринку; Теоретичні засади діяльності комерційних банків; Центральні банки в системі монетарного та банківського управління; Міжнародні фінансово-кредитні установи та їх співробітництво з Україною.

Бухгалтерський облік. Загальна характеристика бухгалтерського обліку, його предмет і метод. Бухгалтерський баланс. Рахунки бухгалтерського обліку і подвійний запис. Оцінювання і калькуляція. Документація, інвентаризація, техніка і форми бухгалтерського обліку. Облік необоротних активів. Облік запасів. Облік грошових коштів та дебіторської заборгованості. Облік фінансових інвестицій. Облік власного капіталу. Облік зобов'язань. Облік праці, її оплати та соціального страхування персоналу. Облік витрат діяльності підприємства. Облік доходів і фінансових результатів. Фінансова звітність.

Економіка Види підприємств, їх організаційно-правові форми. Теорії та моделі підприємств і основи підприємництва. Зовнішнє середовище господарюванню підприємства. Персонал підприємства, продуктивність праці. Оплата праці персоналу: основні форми та системи. Техніко-технологічна база виробництва та виробнича потужність підприємства. Основний та оборотний капітал: оцінка та показники ефективності використання основних фондів та шляхи їх відтворення, склад та показники оборотності оборотних коштів. Інтелектуальний капітал та його характеристики. Інвестиції: поняття, склад, структура, розробка інвестиційних проектів. Прогнозування та планування діяльності підприємства. Обґрунтування виробничої програми підприємства. Фінансово-економічні результати та ефективність діяльності. Системи забезпечення конкурентоспроможності продукції.

Міжнародна економіка. Міжнародна економічна система: суб'єкти та об'єкти міжнародної економіки. Міжнародна економічна діяльність: теорії міжнародної торгівлі та міжнародної економічної діяльності. Світовий ринок товарів послуг: види, сучасні тенденції, ціноутворення у міжнародній торгівлі. Світовий фінансовий ринок: фінансові ресурси, види. Світовий ринок праці та міжнародна трудова міграція. Світова валютна система: суть, структура, етапи становлення, особливості валютного ринку. Глобалізація економічного розвитку: сутність, ознаки, наслідки, суперечливість, роль міжнародних організацій у вирішенні глобальних світових проблем. Інтеграція України в світову економіку.

Статистика. методологічні засади статистики; статистичне спостереження; зведення і групування статистичних даних; узагальнюючі статистичні показники; аналіз рядів розподілу; аналіз концентрації; диференціації та подібності розподілів; вибірковий метод; статистичні методи вимірювання взаємозв'язків; аналіз інтенсивності динаміки; аналіз тенденцій розвитку та коливань; індексний метод; подання статистичних даних: таблиці, графіки, карти.

Економічна кібернетика. Загальні положення кібернетики. Введення в прикладну математику. Введення в теорію інформації. Теорія систем. Управління виробничими системами. Методи економічної кібернетики.

Дослідження операцій. Сутність етапів дослідження операцій, принципи та прийоми математичного моделювання операцій, принципи підбору математичного і програмного забезпечення для практичної реалізації задач. Моделі масового обслуговування. Моделі управління запасами. Моделі поведінки людей. Моделі управління ризиками.

Моделювання економіки. Методологія та методика моделювання. Математичні моделі реальних економічних систем. Концептуальні засади моделювання економіки. Алгоритмічні моделі в економіці. Виробничі функції. Рейтингове оцінювання в економіці. Моделі поведінки виробників, споживачів. Модель міжгалузевого балансу. Макроекономічні моделі

Прогнозування соціально-економічних процесів. Теоретичні основи прогнозування соціально-економічних систем та алгоритми основних методів прогнозування сучасних трансформаційних процесів. Математичне моделювання як метод прогнозування. Екстраполяційне прогнозування. Адаптивні методи прогнозування. Експертне прогнозування.

Системи прийняття рішень. Основні положення теорії прийняття рішень. Процес прийняття і реалізації управлінських рішень. Експертні методи і системи прийняття рішень. Методи і системи прийняття рішень в умовах визначеності. Методи і системи прийняття рішень в умовах ризику. Застосування теорії корисності до прийняття рішень. Методи і системи прийняття рішень в умовах конфлікту.

Технологія проектування та адміністрування БД і СД. Реляційна модель даних, яка вміщує реляційну алгебру та реляційне обчислення. Класичний підхід до проектування баз даних на підставі принципів нормалізації. Провідні риси підходів до семантичного моделювання баз даних, питання планування, розробки, впровадження та супроводження баз даних, введення до структурованої мови запитів SQL, типи даних, які застосовуються в SQL, засоби визначення об'єктів бази даних, маніпулювання даними, засоби вибірки даних. Засоби розробки баз даних та додатків до баз в інтегрованих середовищах розробки Access. Особливості розробки баз даних для MySQL. Розглядаються принципи роботи експертних систем, нейронних мереж, принципи формування баз знань.

Інформаційні системи і технології в управлінні. Сутність інформаційних систем та їх значення в управлінні сучасними організаціями. Сучасний стан і тенденції розвитку інформаційних технологій. Методологія розроблення інформаційних систем, визначення їх якості та ефективності. Основні засади управління інформаційними ресурсами та технологіями. Формування інформаційної структури на підприємстві. Використання інтегрованих автоматизованих інформаційних систем у бізнесі. Визначення основних характеристик експертних систем. Використання технологій штучного інтелекту в управлінні організаціями. Використання Інтернету в управлінській діяльності керівних кадрів. Застосування електронної комерції у практичній діяльності організації.

Управління проектами інформатизації. Теоретичні основи управління проектами. Класифікація і оточення проектів. Життєвий цикл проекту. Використання стандартів життєвих циклів інформаційних систем. Структура проекту. Управління процесом виконання проекту. Організація проектно-орієнтованої діяльності. Планування в УП. Контроль в управлінні проектами. Управління виконанням проектів. Управління предметною сферою проектів. Управління часом у проекті. Управління вартістю проекту. Управління якістю в проекті. Інтегровані функції управління проектами. Автоматизація функцій управління проектами.

2. Вибіркові навчальні дисципліни

2.1. Дисципліни за вибором університету

Анотації дисциплін «Історія української державності» «Етнокультурологія», «Філософія», «Українська мова за професійним спрямуванням», «Іноземна мова», «Фізичне виховання», «Безпека праці і життєдіяльності», «Правова культура особистості» див. розділ 2.1.

Математичні моделі аграрного сектору. Предмет, зміст, завдання та структура курсу. Класифікація моделей. Особливості моделювання технологічних процесів у тваринництві. Особливості побудови моделей технологічних процесів рослинництва. Теорія і практика застосування економіко-математичного аналізу в плануванні сільськогосподарського виробництва та оцінки його ефективності в умовах ринкових відносин. Сільськогосподарське підприємство як об'єкт моделювання.

2.2. Дисципліни за вибором студентів

Суспільні інформаційні комунікації. Методологія досліджень соціальних комунікацій. Теорія та історія соціальних комунікацій. Пприкладні соціально-комунікаційні технології. Суспільні комунікації в менеджменті.

Технологія виробництва продукції рослинництва. Стан та основні напрями розвитку рослинництва в Україні; значення і біологічні особливості польових культур, видів і сортів сільськогосподарських рослин, їх використання, поширення та потенціал урожайності і продуктивності; сучасні технології вирощування високих, екологічно-чистих урожаїв сільськогосподарських культур у різних ґрунтово-кліматичних зонах України; шляхи і способи покращання якості сільськогосподарської продукції; заходи щодо недопущення втрат урожаю під час збирання, транспортування та зберігання; способи скорочення затрат праці на вирощування врожаю

Технологія виробництва продукції тваринництва. Науково-теоретичні основи технологічних процесів та оцінка продукції тварин. Ефективне здійснення селекційного процесу в бажаному напрямі та організація біологічно обґрунтованої і економічно доцільної технології виробництва, переробки і зберігання продукції тварин. Система практичних методів контролю цілісних комплексних процесів, на основі яких здійснюється технологія виробництва, переробки і зберігання продукції тварин. Принципи організації технологічних потоків переробки сировини. Виготовлення м'ясної, рибної та молочної продукції, яєць різноцільового призначення.

Організація агробізнесу. Теоретичні основи організації виробництва. Аналіз агропроцесів. Техніко-економічні показники раціональної організації виробничих систем. Вибір і обґрунтування виробничої структури підприємства. Спеціалізація вирлобництва. Організаційні, технічні та економічні складові організації виробництва.

2.2.2. Цикл професійної та практичної підготовки

Кластер «Фінансове моделювання»

Технологія створення програмних продуктів. Базові концепції сучасного програмування. Лінійне, структурне, процедурне і модульне програмування. Основи об'єктно-орієнтованого модулювання, проектування і програмування. Обробка складних структур даних, робота з файлами. Проектування графічного інтерфейсу користувача. Основні етапи життєвого циклу програмного продукту.

WEB-програмування. Основні конструкції мови, прийоми розмітки й зв'язок з іншими інструментами розробки WEB-сторінок. Застосування каскадних таблиць стилів CSS в HTML. Опис синтаксису CSS, варіанти розміщення опису CSS у тілі документа й за його межами, Атрибути CSS для блокових і рядкових елементів розмітки. Методи позиціювання елементів розмітки за допомогою CSS. Основи програмування на JavaScript. Логіка розробки JavaScript-кода й основні принципи його використання на сторінках World Wide Web. Мова програмування PHP. Технологія клієнт-сервер, як основна сфера додатка мови PHP.

Системний аналіз і проектування ІС. Інформаційні технології та системи: загальна характеристика. Системний аналіз. Структурно-функціональний аналіз ІС. Специфікація функціональних вимог до ІС. Моделювання потоків даних. Об'єктно-орієнтований аналіз. Стандарти проектування ІС та оформлення проектної документації. Інструментальні засоби проектування ІС. Модель даних. Стандарт UML: статичні та динамічні діаграми.

Ризикологія. Кількісні методи оцінки ризику. Функція особистої корисності. Кількісні характеристики оцінки ступеню ризику. Ігрові методи прийняття рішень в умовах невизначеності. Розв'язування конфліктних ситуацій за допомогою ігрових методів. Фундаментальні співвідношення ризику та прибутковості. Фундаментальні співвідношення ризику та прибутковості окремих інструментів фінансового ринку. Фінансові ризики державного регулювання. Ризики в використанні біоресурсів та природокористуванні. Задача диверсифікації портфелю цінних паперів модель Марковиця, модель фондового ринку CAPM, інші стандартні задачі оцінювання економічного ризику

Інструментальні засоби IBM SPSS. Загальний огляд статистичних пакетів. Управління даними в IBM SPSS. Графічні можливості пакета, створення діаграм. Формування описових статистик та частотний аналіз. Таблиці спряженості і критерій хі-квадрат. Порівняння середніх залежних та незалежних вибірок та непараметричні тести в SPSS. Однофакторний та багатфакторний дисперсійний аналіз. Проведення факторного та дискримінантного аналізу в програмному пакеті. Аналіз надійності економічних даних та логістична регресія. Логлінійний аналіз таблиць спряженості.

Вибіркова 1. (Фінансова математика) Методи кількісного фінансового аналізу: методи нарахування відсотків, нарощування і дисконтування за простими та складними відсотковими ставками, узагальнюючі характеристики рентних платежів, постійні, змінні та неперервні фінансові ренти, конверсія рент, визначення бар'єрних значень економічних показників, ризик та диверсифікація, методи визначення ефективності короткострокових і довгострокових фінансових вкладень.

Вибіркова 2. (Моделювання фінансових систем). Поняття фінансової системи, її основні елементи. Структура та кількісні параметри моделі фінансової системи. Класифікації моделей фінансових систем. Особливості моделей фінансових систем країн, що розвиваються. Модель фінансової системи України. Особливості фінансових систем в різних групах країн: англо-саксонські країни, розвинені країни континентальної Європи, скандинавські країни, країни південного Середземномор'я, азійські країни. Проблема вибору оптимальної фінансової системи.

Вибіркова 3. (Portfolio management). Управління портфелем як процес. Інвестиційне середовище процесу управління портфелем. Класи активів і їх характеристики. Інформаційна підтримка для прийняття рішень. Інвестиційні ризики: ідентифікація, аналіз і оцінка. Підхід Г.Марковиця до формування портфеля. Прийняття рішень в управлінні портфелем. Залучення безризикового активу. Capital Asset Pricing Model і ринковий портфель. Індексні моделі. Фінансові ф'ючерси: аспекти управління портфелем.

Вибіркова 4. (Моделювання інвестиційних процесів). Теоретико-методологічні засади моделювання інвестиційного процесу та інвестиційної діяльності. Системний підхід в дослідженні інвестиційного процесу. Багаторівнева система моніторингу інвестиційного процесу. Статистичні методи в здійсненні та аналізі результатів моніторингу інвестиційного процесу та інвестиційної діяльності. Метод експертних оцінок в аналізі інвестиційного процесу та інвестиційної діяльності. Індексний аналіз інвестиційної діяльності. Статистичні методи аналізу концентрації в дослідженні інвестиційного процесу та інвестиційної діяльності. Багатомірні групування в аналізі інвестиційного процесу та інвестиційної діяльності на макрорівні. Необхідність статистичної оцінки інвестиційних потреб в сучасних умовах. Аналіз та оцінка ризику інвестиційного процесу.

Кластер «Економічне прогнозування»

Технологія створення програмних продуктів. Базові концепції сучасного програмування. Лінійне, структурне, процедурне і модульне програмування. Основи об'єктно-орієнтованого модулювання, проектування і програмування. Обробка складних структур даних, робота з файлами. Проектування графічного інтерфейсу користувача. Основні етапи життєвого циклу програмного продукту.

WEB-програмування. Основні конструкції мови, прийоми розмітки й зв'язок з іншими інструментами розробки WEB-сторінок. Застосування каскадних таблиць стилів CSS в HTML . Опис синтаксису CSS, варіанти розміщення опису CSS у тілі документа й за його межами, Атрибути CSS для блокових і рядкових елементів розмітки. Методи позиціювання елементів розмітки за допомогою CSS. Основи програмування на JavaScript . Логіка розробки JavaScript-кода й основні принципи його використання на сторінках World Wide Web Мова програмування PHP. Технологія клієнт-сервер, як основна сфера додатка мови PHP.

Системний аналіз і проектування ІС. Інформаційні технології та системи: загальна характеристика. Системний аналіз. Структурно-функціональний аналіз ІС. Специфікація функціональних вимог до ІС. Моделювання потоків даних. Об'єктно-орієнтований аналіз. Стандарти проектування ІС та оформлення проектної документації. Інструментальні засоби проектування ІС. Модель даних. Стандарт UML: статичні та динамічні діаграми.

Ризикологія. Кількісні методи оцінки ризику. Функція особистої корисності. Кількісні характеристики оцінки ступеню ризику. Ігрові методи прийняття рішень в умовах невизначеності. Розв'язування конфліктних ситуацій за допомогою ігрових методів. Фундаментальні співвідношення ризику та прибутковості. Фундаментальні співвідношення ризику та прибутковості окремих інструментів фінансового ринку.

Інструментальні засоби IBM SPSS. Загальний огляд статистичних пакетів. Управління даними в IBM SPSS. Графічні можливості пакета, створення діаграм. Формування описових статистик та частотний аналіз. Таблиці спряженості і критерій хі-квадрат. Порівняння середніх залежних та незалежних вибірок та непараметричні тести в SPSS. Однофакторний та багатфакторний дисперсійний аналіз. Проведення факторного та дискримінантного аналізу в програмному пакеті. Аналіз надійності економічних даних та логістична регресія. Логлінійний аналіз таблиць спряженості.

Вибіркова 1. (Математична економіка). Економіко-математичні методи та засоби визначення економічної ефективності фінансових рішень, моделювання процедур з оцінки цінних паперів, з оцінки портфелів, розрахунки щодо дохідності фінансових операцій у координатах "ризик-дохідність". Основи математичної теорії споживання. Основи математичної теорії виробництва. Моделі економічної рівноваги. Моделі корпоративних рішень в економіці. Моделі міжгалузевого балансу. Поняття та моделі трансформаційної економіки. Моделі інноваційних процесів.

Вибіркова 2. (Аналіз часових рядів). Часові ряди. Адитивна та мультиплікативна моделі часових рядів. Міри точності прогнозів. Лаговий оператор. Стаціонарність часових рядів. Функція автокореляції. Функція правдоподібності. Порядок аналізу часових рядів. Розбиття часових рядів. Пропорційне розбиття. Поліноміальна інтерполяція. Методи згладжування часових рядів. Стаціонарні та звідні до них часові ряди. Білий шум. MA(q)-процес. Процес авторегресії. Прогнозування на основі ARMA-моделей. Прогнозування на основі залишків. Формула Вінера-Колмогорова. Оцінювання невідомих параметрів. ARIMA-процеси. Аналіз часових рядів Бокса-Дженкінса. Новітні моделі та методи аналізу часових рядів. Нейронні мережі. Векторні часові ряди.

Вибіркова 3. (Економетрика 2) Огляд лінійної регресії, в тому числі класичних моделей лінійних панельних даних. Лінійні моделі панельних даних. Нелінійні методи оцінки. М-оцінка. Метод максимальної правдоподібності. Нелінійні моделі і пов'язані з ними теми. Дискретні моделі реагування. Кількість моделей даних. Оцінка динамічних структурних моделей.

Вибіркова 4. (Адаптивні методи прогнозування). Поняття адаптації. Класифікація адаптивних моделей. Кібернетична концепція дослідження. Особливості методів середньострокового прогнозування. Авторегресійні методи аналізу основної тенденції розвитку в рядах динаміки. Метод аналізу автокореляції. Методи автоматичного контролю короткострокового прогнозування. Метод Чоу. Метод контролю за адекватністю моделі (метод Тригга). Модель Тригга –Ліча. Модель Холта-Уінтера.

**Підготовка бакалаврів
за спеціальністю «КОМП'ЮТЕРНІ НАУКИ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ»
галузі знань «Інформаційні технології»**

Форма навчання:	Ліцензований обсяг, осіб :
– денна	50
– заочна	50
Термін навчання	4 роки
Кредити	240 ЄКТС
Мова викладання	українська
Кваліфікація випускників	фахівець з інформаційних технологій

Концепція підготовки

Спеціальність «Комп'ютерні науки та інформаційні технології» готує фахівця широкого профілю для участі в різноманітних сферах діяльності, що вимагають фундаментальних знань з математики, фізики, інформатики, природничих, гуманітарних та соціально-економічних дисциплін. Фахівець орієнтований на вирішення проблем аналізу та синтезу складних систем на основі новітніх інформаційних технологій, із застосуванням сучасних досягнень фундаментальних та інженерних наук.

Практичне навчання

Практичне навчання студентів даного напрямку підготовки спрямоване на оволодіння основними методами та технологіями розробки інформаційних систем.

Орієнтовна тематика випускних бакалаврських робіт

1. Створення підсистеми авторизації для систем електронної комерції
2. Розробка та реалізація протоколів обміну інформацією між промисловим комп'ютером і інтерфейсними модулями системи управління режимами у пташнику
3. Розробка концептуальної моделі бази даних автоматизованої системи контролю за споживанням електроенергії
4. Розробка концептуальної моделі бази даних інформаційної системи сільськогосподарського підприємства
5. Розробка інтелектуальної системи визначення дози реагенту при флотації питної води

Академічні права випускників – можуть продовжити навчання за спеціальностями і спеціалізаціями підготовки магістрів, назви яких наведено у табл. 1.2 розділу 1.3 цього Каталогу.

Сфери зайнятості випускників

Випускники напрямку підготовки «Комп'ютерні науки» можуть працювати на посадах: інженер-програміст, адміністратор локальних і корпоративних мереж, фахівець з проектування і розвитку інформаційних та автоматизованих систем, систем штучного інтелекту та експертних систем, фахівець з Web-дизайну тощо.

**Навчальний план підготовки бакалаврів за спеціальністю
«Комп'ютерні науки та інформаційні технології»**

№ п/п	Назва навчальної дисципліни	Семестр	Обсяг	
			години	Кредити ЄКТС
1. ОBOB'ЯЗКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
1.	Вища математика	1,2	450	15
2.	Фізика	1,2	180	6
3.	Чисельні методи	3	120	4
4.	Дискретна математика	3	180	6
5.	Теорія ймовірностей, ймовірнісні процеси і математична статистика	4	150	5
6.	Теорія алгоритмів	4	90	3
7.	Теорія прийняття рішень	7	120	4
8.	Екологія	6	60	2
9.	Математичні методи дослідження операцій	5,6	120	4
10.	Електротехніка та електроніка	2	90	3
11.	Комп'ютерна схемотехніка та архітектура комп'ютерів	2,3	150	5
12.	Комп'ютерна графіка	3	90	3
13.	Алгоритмізація та програмування	1,2	150	5
14.	Технологія створення програмних продуктів	5	120	4
15.	Організація баз даних та знань	3,4	150	5
16.	Системний аналіз	6	120	4
17.	Комп'ютерні мережі	6	150	5
18.	Методи та системи штучного інтелекту	7	90	3
19.	Моделювання систем	4	120	4
20.	Об'єктно-орієнтоване програмування	3	180	6
21.	Проектування інформаційних систем	7	120	4
22.	Управління ІТ-проектами	7	120	4
23.	Операційні системи	5	120	4
24.	WEB-технології та WEB-дизайн	5,6	150	5
25.	Крос-платформне програмування	7	120	4
26.	Технології захисту інформації	7	120	4
27.	Технології розподільних систем та паралельних обчислень	6	180	6
28.	Технології комп'ютерного проектування	8	120	4
29.	Інтелектуальний аналіз даних	7	120	4
30.	Проектно-технологічна практика		270	9
Разом за обов'язковою складовою			4320	144
2. ВИБІРКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
2.1. Дисципліни за вибором університету				

БАКАЛАВРСЬКІ НАВЧАЛЬНІ ПЛАНИ І ПРОГРАМИ

1.	Історія Української державності	1	90	3
2.	Етнокulturологія	1	90	3
3.	Українська мова (за професійним спрямуванням)	1	120	4
4.	Філософія	4	120	4
5.	Іноземна мова	1-4	180	6
6.	Правова культура особистості	8	60	2
7.	Безпека праці і життєдіяльності	8	120	4
8.	Фізичне виховання	1-4	120	4
Всього за вибором університету			900	30
2.2. Дисципліни за вибором студентів				
6.	Менеджмент	5	90	3
7.	Економіка та бізнес	6	90	3
8.	Інформаційні технології	1-2	150	5
9.	Програмування С#	4	150	5
10.	Алгоритми і структури даних	5	150	5
11.	Технічні засоби передачі інформації	5	120	4
12.	Програмування Java	6	120	4
13.	Програмування мобільних додатків	8	120	4
14.	Інтелектуальні системи	8	150	5
15.	Теорія розпізнавання образів та класифікації в системах штучного інтелекту	8	150	5
16.	Статистичні методи, теорія потоків, подій	5	150	5
Спеціалізація "Інформаційні управляючі системи і технології"				
1.	Мікропроцесорні системи управління	7	120	4
2.	Технології розробки ІУС	8	120	4
3.	Сучасна теорія управління	8	120	4
Всього за спеціалізацією			360	12
Всього за вибором студентів			1800	60
Разом за вибірковою складовою			2880	96
3. ІНШІ ВИДИ НАВЧАННЯ				
1	Військова підготовка		870	16
2	Культурно-просвітницька підготовка		120	4
3	Практична підготовка		540	18
4	Дипломне проектування		120	4
5	Переддипломна практика		120	4
Підготовка і захист бакалаврської роботи			120	4
Всього годин навчальних занять (без військової підготовки)			7200	240

Анотації дисциплін навчального плану

1. обов'язкові навчальні дисципліни

Вища математика Комплексні числа. Елементарні функції. Неперервність функцій. Похідна та диференціал функції. Дослідження функцій, побудова графіків. Первісна, невизначений інтеграл. Визначений інтеграл. Функції декількох змінних. Екстремум функції, необхідні й достатні умови. Кратні та криволінійні інтеграли. Числові, функціональні, степеневі, ряди Фур'є. Диференційні рівняння. Лінійна алгебра та аналітична геометрія.

Фізика Кінематика. Динаміка. Закони збереження. Термодинаміка. Ідеальний газ. Статистичні розподіли. Реальний газ. Фазові рівноваги. Статичне електричне поле. Електричний струм. Статичне магнітне поле. Електромагнітні коливання. Динамічне електромагнітне поле. Рівняння Максвелла. Механічні й електромагнітні коливання. Механічні й електромагнітні хвилі. Оптика. Основні принципи квантової фізики. Квантова теорія атомів .

Чисельні методи Прямі методи розв'язання систем лінійних рівнянь. Розв'язання систем лінійних рівнянь великої розмірності. Чисельні методи розв'язання нелінійних рівнянь. Обчислення власних значень і власних векторів матриці. Чисельне диференціювання та інтегрування функцій. Розв'язання задачі Коші для звичайних диференціальних рівнянь. Багатокрокові методи розв'язання диференціальних рівнянь. Неявні методи розв'язання жорстких задач. Крайові задачі для звичайних диференціальних рівнянь. Інтегральні рівняння. Розв'язання рівнянь з частинними похідними методами сіток, скінчених елементів, прямі та ітераційні. Різницеві методи розв'язання параболічних рівнянь. Методи розв'язання гіперболічних та еліптичних рівнянь. Методи інтерполяції функцій. Апроксимація функцій. Екстраполяція та наближення функцій.

Дискретна математика Теорія множин та відношень. Комбінаторний аналіз. Математична логіка. Логіка висловлювань. Логіка предикатів. Теорія графів. Дерева. Основи теорії кодування. Теорія формальних граматик. Теорія скінчених автоматів.

Теорія ймовірностей, ймовірнісні процеси та математична статистика Ймовірнісні міри. Дискретні та неперервні випадкові величини та закони їх розподілу. Багатовимірні випадкові величини та їх розподіл. Математичне сподівання, дисперсія, коваріація, коефіцієнт кореляції. Закон великих чисел, центральна гранична теорема. Основи математичної статистики. Перевірка статистичних гіпотез і статистичне оцінювання параметрів. Статистичний аналіз взаємозв'язків. Статистичний аналіз екологічних, економічних і соціальних процесів. Марківські ланцюги, процеси, потоки подій. Системи масового обслуговування марківського типу. Випадкові процеси, випадкові послідовності.

Теорія алгоритмів Математичні основи аналізу алгоритмів. Алгоритмічні стратегії. Основи теорії обчислюваності. Класи складності P і NP. Алгоритми сортування, злиття та пошуку. Комбінаторні, рекурсивні, геометричні, криптографічні та евристичні алгоритми. Фундаментальні алгоритми на графах і деревах.

Теорія прийняття рішень Загальні аспекти прийняття рішень. Бінарні відношення та механізми прийняття рішень. Метризовані відношення й експертні оцінювання. Моделі та методи прийняття рішень за умов багатокритерійності. Прийняття рішень методом аналітичної ієрархії. Концепція корисності та раціональний вибір. Моделі та методи прийняття рішень в умовах нечіткої інформації, невизначеності та ризику. Моделі та методи багатоособового прийняття рішень. Теорія ігор, стратегічні та статистичні ігри. Психолінгвістичні аспекти прийняття рішень .

Екологія Закони екології. Екологічні фактори та їх вплив на навколишнє середовище. Напрями охорони навколишнього середовища та раціонального природокористування. Методи зниження впливу факторів на навколишнє середовище.

Математичні методи дослідження операцій Побудова математичних моделей проблемних ситуацій. Лінійне та нелінійне, дискретне та стохастичне програмування. Двоїстість. Постоптимальний аналіз. Параметричне програмування. Засади дискретного програмування. Методи відсікань розв'язання ЗЦЛП. Метод гілок та меж. Динамічне програмування. Стохастичне програмування. Методи оптимізації: функцій, що диференціюються, функцій, що не диференціюються, в задачах великої розмірності. Задачі та методи багатокритеріальної оптимізації.

Електротехніка та електроніка Основні поняття і закони з електричних і магнітних кіл. Електричні кола постійного струму. Електричні кола однофазного синусоїдного струму. Перехідні процеси в RLC-колах. Операторний метод розрахунку перехідних процесів. Напівпровідникові переходи й контакти. Транзистори. Інтегральні мікросхеми. Випрямлячі та перетворювачі. Підсилювачі та генератори. Дискретні електронні пристрої.

Комп'ютерна схемотехніка та архітектура комп'ютерів Форми зображення інформації. Логічні основи побудови елементів. Схемотехніка комбінаційних вузлів. Схемотехніка цифрових та обслуговуючих елементів, цифрових та аналогових вузлів. Джерела живлення. Схемотехніка комбінаторних вузлів. Цифрові комп'ютери. Запам'ятовуючі пристрої. Процесори. Суперкомп'ютери. Паралельні обчислювальні системи. Універсальні мікропроцесори. Схеми підтримки МП на системних платах. Структури мікропроцесорних систем. RISC-процесори.

Комп'ютерна графіка Растрова та векторна графіка. Сучасні графічні системи. Використання графічних API. Фундаментальні методи у графіці. Двовимірне та тривимірне відсікання. Алгоритми генерації ліній. Застосування перетворень координат. Основи теорії перетворень Евклідові та Афінні перетворення. Прості кольорові моделі. Паралельне та центральне проєціювання. Апроксимація кривих та поверхонь сплайнами. Фрактальні криві та поверхні. Полігональне подання тривимірних об'єктів. Візуалізація та комп'ютерна анімація.

Алгоритмізація та програмування Поняття алгоритму та типові алгоритмічні структури програмування. Елементи алгоритмічних мов: концепція типів даних, імена, значення, покажчики, змінні, константи, операції, вирази. Структурне програмування: послідовність, розгалуження та цикли. Процедурно-орієнтоване програмування. Рекурсія. Методології розробки програм: низхідне та висхідне проектування, модульне програмування. Організація даних масиви, рядки, структури та алгоритми їх оброблення. Файлові структури даних. Динамічні структури даних списки, черги, стеки, бінарні дерева та алгоритми їх оброблення. Алгоритмізація типових обчислювальних задач.

Технологія створення програмних продуктів Поняття програмного забезпечення та проблеми розробки складного ПЗ. Життєвий цикл і процеси розробки програмного забезпечення. Міжнародні та національні стандарти розробки складних програмних продуктів. Методології розробки ПЗ RUP, MSF, XP, DSDM, RAD. Архітектура ПЗ, стандарти опису архітектур ПЗ. Патерни проектування ПЗ. Засоби автоматизації розробки програмних продуктів. Якість ПЗ, метрики якості, стандарти якості ПЗ. Верифікація, валідація та тестування. Стандарти тестування ПЗ. Випробування і супровід програмних продуктів. Документування та маркетинг ПЗ.

Організація баз даних та знань Системи баз даних. Основні поняття й архітектура. Моделі даних. Реляційна модель даних. Теорія нормалізації реляційної моделі даних. Мови запитів: SQL та QBE. Проектування баз даних. Цілісність даних.

Захист баз даних. Навігаційна обробка даних. Бази даних: розподілені, паралельні, дедуктивні, об'єктно-орієнтовані, в інтернеті. Бази знань.

Системний аналіз Побудова системних моделей проблемних ситуацій. Поняття і закономірності системного аналізу. Методи системного аналізу. Системний аналіз бізнес-процесів об'єктів комп'ютеризації. Розкриття невизначеностей у задачах системного аналізу. Задачі та методи системного аналізу багатофакторних ризиків. Системне управління складними об'єктами. Стандарти документування системних рішень.

Комп'ютерні мережі Загальні принципи будови комп'ютерних мереж. Локальні мережі. Мережеві архітектурні рішення. Протоколи нижнього рівня великих мереж. Загальні питання проектування мереж. Протоколи середнього та високого рівнів мереж. Засоби керування мережами.

Методи та системи штучного інтелекту Поняття штучного інтелекту. Поняття інтелектуальної системи ІС та інтелектуальної задачі ІЗ. Способи подання інтелектуальної задачі та методи пошуку рішень. Знання та моделі представлення знань у СШІ. Семантичні сітки СС : основні поняття, типи, способи опису та логічне виведення на СС. Фрейми: основні поняття, структура фрейма. Фреймові системи. Експертні системи ЕС : призначення та принципи побудови; узагальнена архітектура; класи задач, які вирішуються за допомогою ЕС. Сучасні програмні та інструментальні засоби створення СШІ: Visual Prolog, Allegro CLOS, CLIPS, JESS. Мови функціонального та логічного програмування .

Моделювання систем Моделі систем масового обслуговування. Мережі Петрі. Ймовірнісне моделювання. Імітаційне моделювання. Програмне забезпечення імітаційного моделювання. Планування та проведення експериментів з моделями. Прийняття рішень за результатами моделювання. Імітаційне моделювання виробничих та комп'ютерних систем.

Об'єктно-орієнтоване програмування Поняття об'єктно-орієнтованого аналізу, проектування та програмування. Об'єктна модель предметного середовища, принципи її побудови. Поняття об'єктів і класів та їх взаємовідносин. Основи об'єктно-орієнтованого проектування мовою UML. Основи об'єктно-орієнтованої мови програмування. Абстрагування даних та інкапсуляція. Конструктори, деструктори класів. Перевантаження операцій та функцій. Статичні, константні члени класів, дружні функції та класи. Композиція та колекція об'єктів. Просте та множинне успадкування. Реалізація поліморфізму. Шаблони функцій і класів. Оброблення виняткових ситуацій. Класи потоків уведення та виведення. Стандартні бібліотеки класів середовищ розробника програм. Бібліотеки класів реалізації функціональних можливостей Windows. Розробка графічних інтерфейсів користувача. Основи програмування, керованого подіями. Розроблення DLL-бібліотек.

Проектування інформаційних систем Підходи, принципи та технології проектування ІС. Системний та індуктивний підходи до проектування ІС. Моделі даних, моделі процесів та їх проектування з допомогою Erwin. Стандарт UML: статичні та динамічні діаграми. Створення звітів з допомогою RPTsvin. Проектування інтерфейсів інформаційних систем. RAD-методологія та CASE-технологія створення й супроводу ІС. Технологія RUP. Технологія ARIS. Паггерн-технологія. Реінжиніринг ІС.

Управління ІТ-проектами Основні поняття та методологія управління ІТ-проектами. Життєвий цикл продукту. Управління вимогами, організацією проекту та ресурсами, якістю, вартістю та ризиками проекту. Планування проекту. Процедури та системи управління проектами. Методологія функціонального моделювання IDEF0. Методологія описування бізнес процесів IDEF3. Моделі проектних груп: MSF Microsoft , RUP IBM , CDM Oracle PMI-PMBoK.

Операційні системи Основні концепції, еволюція, різновиди операційних систем. Архітектура та ресурси операційних систем. Планування та керування процесами і потоками. Багатозадачність, взаємодія потоків, міжпроцесова взаємодія. Керування оперативною пам'яттю. Організація пам'яті у захищеному режимі, керування розподілом пам'яті. Логічна та фізична організація файлових систем. Реалізація файлових систем. Виконувані файли. Керування пристроями введення-виведення. Мережні засоби операційних систем. Взаємодія з користувачем в операційних системах. Захист інформації в операційних системах. Завантаження та адміністрування операційних систем. Багатопроцесорні та розподілені системи.

Веб-технології та веб-дизайн Структура і принципи Веб. Уведення в клієнт-серверні технології Веб. Протокол HTTP. Клієнтські сценарії та застосування. Серверні веб-застосування. JavaScript. Мови розроблення сценаріїв Perl, PHP, JSP. Розробка CGI-застосунків на Perl, PHP, JSP. Основи розробки веб-застосунків з допомогою PHP. Інтерфейси взаємодії веб-застосунків з СКБД. Веб-сервіси та мови їх описування. Основи XML. Розробка веб-контента. CMS/CMF. Технологія AJAX. Веб-дизайн.

Крос-платформне програмування Визначення та властивості компонентів. Специфікація інтерфейсу як контракту. Модель посилань. Стратегії інтеграції програмного забезпечення. Розробка та збирання компонентів. Маршalling. Розподілена архітектура компонентних систем. Компонентно-орієнтоване проектування. Формальні та візуальні методи конструювання компонентів. Брокери об'єктних запитів. Монітори оброблення транзакцій. Особливості компонентних технологій: COM/DCOM/NET, CORBA, Java Beans.

Технології захисту інформації Методи та пристрої забезпечення захисту і безпеки. Захист, доступ та аутентифікація. Моделі захисту. Захист пам'яті. Шифрування даних. Основні напрямки розвитку сучасної криптографії. Механізми та протоколи керування ключами в ІВК інформаційної системи. Основні види атак, принципи криптоаналізу. Основи криптографії. Алгоритми з секретним та відкритим ключами. Протоколи аутентифікації. Цифрові підписи. Використання паролів і механізмів контролю за доступом. Питання безпеки та брандмауери.

Технології розподілених систем та паралельних обчислень Зв'язок Grid і веб-технологій. Програмне Grid-забезпечення ПГЗ. Організація і управління розподіленням ресурсів WSRF, GRAM, CONDOR. Grid і бази даних. Управління Grid-оточенням. Безпека файлової системи. Сертифікат відкритих ключів. Grid-портал для доступу користувачів до ресурсів і прикладних програм Grid. Організація паралельних обчислень з використанням наявних технологій PVM, MPI. Паралельні обчислювальні методи. Побудова паралельних обчислювальних систем конвеєрні, матричні, мультипроцесорні. Побудова кластерних систем. Засоби підтримки паралельних обчислень PVM, MPI. Моделі віддаленого виклику процедур RPC та віддаленого застосування методів RMI.

Технології комп'ютерного проектування Основні поняття та методологія проектування складних об'єктів та систем. Системний структурний рівень комп'ютерного проектування складних об'єктів. Математичні моделі об'єктів проектування. CAD та CALS-технології. CASE-технології. Аналіз, верифікація і оптимізація проектних рішень засобами САПР.

Інтелектуальний аналіз даних Методи первісної обробки даних. Методи дослідження структури даних: візуалізація та автоматичне групування даних. Кореляційний і регресійний аналіз даних. Множинний регресійний аналіз. Лінійна множинна регресійна модель. Перевірка адекватності моделі. Нелінійне оцінювання параметрів. Кластерний аналіз. Ієрархічна та секційна кластеризації. Метода кластеризації: процедура Мак-Кіна, метод k-методів, сітчасті методи. Растрова кластеризація об'єктів. Лінійний дискримінантний аналіз. Побудова канонічних та

класифікаційних функцій. Дерева рішень. Методи опорних векторів, «найближчого сусіда», Байеса. Аналіз багатомірних угруповань. Статистична обробка тимчасових рядів і прогнозування. Класифікація об'єктів у випадку невідомих розподілень даних. Методи оцінювання помилок класифікації. Методи пошуку шаблонів даних. Методи, стадії, задачі Data Mining. Упровадження Data Mining, OLAP і сховищ даних у СППР. Процес, стандарти, інструменти Data Mining.

2. Вибіркові навчальні дисципліни

2.1. Дисципліни за вибором університету

Анотації дисциплін «Історія української державності» «Етнокulturологія», «Філософія», «Українська мова за професійним спрямуванням», «Іноземна мова», «Фізичне виховання», «Безпека праці і життєдіяльності», «Правова культура особистості» див. розділ 2.1.

2.2. Дисципліни за вибором студентів

Менеджмент Поняття і сутність менеджменту. Розвиток науки управління. Основи теорії прийняття управлінських рішень. Ефективність управління. Планування організації. Організація як функція управління. Мотивація. Управлінський контроль. Лідерство. Комунікації в управлінні.

Економіка та бізнес Економіка підприємства. Загальний менеджмент, функції і методи управління. Маркетинг: система маркетингу на підприємстві, методи дослідження ринків, маркетингове планування. Стратегічний менеджмент: модель, стратегії, технології стратегічного планування PEST. SWOT. BCG. SNW та інші. Фінансовий менеджмент. Бізнес-планування: розробка бізнес-плану, джерела інвестицій. Бухгалтерський облік і оподаткування. Управлінський облік. Управління виробництвом. Прогнозування діяльності підприємства. Маркетинг. Управління продажами та ресурсами. Логістика. Бюджетування та контролінг. Управління персоналом .

Інформаційні технології. Предмет, методи і завдання дисципліни, теоретичні основи інформатики, системне забезпечення інформаційних процесів, програмні засоби роботи зі структурованими документами, мережні технології, застосування Internet в економіці, Основи Web-дизайну, організація комп'ютерної безпеки та захисту інформації, програмні засоби роботи з базами та сховищами даних, основи офісного програмування, експертні і навчальні системи, перспективи розвитку інформаційних технологій.

Програмування C#. Об'єктно-орієнтований підхід до програмування. Платформа. NET та її застосування для Об'єктно-орієнтованого підходу до програмування. Основні поняття мови програмування C#. Розробка елементарних програм на мові програмування C#. Семантика основних конструкцій мови програмування C#. Основні поняття об'єктно-орієнтованого підходу: об'єкти, класи і методи. Об'єкти і класи. теорія типів і типізація в .NET. Концептуалізація наслідування, інкапсуляція та її реалізація в мові C#. Концепція поліморфізму та її реалізація в мові C#. Поліморфні методи. Розширені можливості поліморфізму в мові C#. Розширені можливості мови програмування C#.

Алгоритми і структури даних. Поняття «алгоритм». Описання алгоритму. Типи даних та структури даних. Абстрактні типи даних. АД список, черга, стек, дерева, графи. Аналіз алгоритмів та алгоритмічні стратегії. Алгоритми сортування, злиття, пошуку. Фундаментальні алгоритми обробки абстрактних структур даних.

Технічні засоби передачі інформації. Загальні відомості про системи електрозв'язку. Узагальнена система цифрової системи зв'язку. Повідомлення, сигнали, завади та їхні математичні моделі. Математичні моделі каналів електрозв'язку. Основи теорії інформації. Методи та засоби кодування повідомлень. Передавання повідомлень у цифрових системах. Завадозахищеність сучасних систем електрозв'язку. Принципи багатоканального зв'язку та їх реалізація в аналогових і цифрових системах. Ефективність системи електрозв'язку. Елементи проектування СЕЗ.

Програмування Java. Основи мови Java. Основні інструментальні засоби мови Java. Графічний інтерфейс AWT мови Java. Графічний інтерфейс Swing мови Java. Ввід вивід в Java. Інтернаціоналізація програм в Java. Колекції в Java. Робота із СУБД в Java. Програмування прикладних задач мовою Java. Робота із протоколів Internet в Java. Мережеві служби Java. Обробка даних на Web-сервері з використанням Java

Програмування мобільних додатків. Програмування під Android з використанням Android SDK; програмування мовою Java, що дозволить розробляти під інші платформи (Core Java, Java EE, Blackberry та ін); проектування, створювати і робота з базами даних, особливості SQLite; розміщення додатка в Google Play;

Інтелектуальні системи Нейронні мережі Хо пфілда. Нейронна мережа Хемінга. Нейронні мережі адаптивної резонансної теорії. Нечіткі множини та нечіткі нейронні мережі. Основні концепції нейронних мереж. Властивості процесів навчання нейронних мереж. Перцептрон Розенблата. Нейронні мережі зустрічного розповсюдження.

Теорія розпізнавання образів та класифікації в системах штучного інтелекту Основні поняття теорії розпізнавання образів. Основні визначення науки розпізнавання образів. Кластеризація. Баєсівський підхід. Не баєсівські задачі. Задача Неймана-Пірсона. Мінімаксні задачі. Класифікація систем розпізнавання.

Статистичні методи, теорія потоків, подій Основи теорії ймовірності і статистичних методів інформаційних систем. Варіаційний ряд та статистичний розподіл. Основи теорії оцінювання невідомих параметрів розподілів. Статистичні гіпотези. Перевірка гіпотез. Теорія кореляції випадкових величин. Елементи дисперсійного та регресійного аналізу. Інформаційні системи масового обслуговування. Елементи теорії випадкових процесів. Стаціонарний випадковий процес. Елементи теорії масового обслуговування. Потоки подій ІСМО. Математичне введення в теорію ланцюгів Маркова. Інформаційні мережі загального обслуговування.

Типові технологічні об'єкти сільськогосподарського виробництва Продукція сільськогосподарських тварин. Технологія виробництва продукції скотарства. Технологія виробництва свинини. Технологія виробництва продукції птахівництва, вівчарства та інших галузей тваринництва. Технологія одержання, первинної обробки, переробки та зберігання продукції сільського господарських тварин.

Техніка і технології в АПК Основи фотометрії. Електричні джерела оптичного вимірювання. Опромінювальні установки. Фізико-технологічні властивості сільського господарських продуктів. Електротехнологічні методи обробітку. Основні відомості з електроприводу. Механічні характеристики робочих машин і електродвигунів. Механічні та електромеханічні характеристики двигунів. Схеми керування електроприводами.

Спеціалізація "Інформаційні управляючі системи і технології"

Мікропроцесорні системи управління Класифікація та застосування мікропроцесорних систем управління. Архітектура мікропроцесорів. Використання середовища MPLAB для складання та налагодження програм. Програмування мікропроцесорів. Програмування на мові асемблер. Використання вбудованих модулів мікропроцесора в системах управління: TMR0, енергозалежної пам'яті даних, аналого-цифрового перетворення, компараторів, захвату/порівняння/поротно-імпульсної модуляції.

Технології розробки ІУС Визначення та класифікація інформаційних систем. Моделі інформаційних систем. Основні поняття про інформаційне забезпечення інформаційних систем. Моделювання даних. Моделі баз даних. Побудова інформаційних систем на базі розподілених баз даних. Огляд архітектури складних інформаційних систем. Програмне забезпечення інформаційних систем.

Сучасна теорія управління. Предмет теорії управління. Структурні та функціональні компоненти системи управління. Перехідні процеси та характеристики системи вхід-вихід. Моделі керованих систем. Керованість та спостережуваність лінійних систем. Критерії Рауса-Гурвіца, Михайлова, Найквіста. Дискретні та цифрові системи управління. Математичне моделювання стохастичних систем. Диференціювання випадкових функцій. Основні критерії оптимізації. Метод варіаційного числення. Математичне моделювання нечітких систем. Проектування систем нечіткого виводу на основі алгоритмів Мамдані та Сугено. Розробка систем аналізу даних методом нечіткої кластеризації. Нечіткі мережі Петрі.

**Підготовка бакалаврів
за спеціальністю «ІНЖЕНЕРІЯ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ»
галузі знань «Інформаційні технології»**

Форма навчання:	Ліцензований обсяг, осіб :
– денна	50
– заочна	50
Термін навчання	4 роки
Кредити	240 ЄКТС
Мова викладання	українська
Кваліфікація випускників	фахівець з інформаційних технологій

Концепція підготовки

Спеціальність «Інженерія програмного забезпечення» надає студентам оволодіти алгоритмічним мисленням, методами інженерного програмного забезпечення для реалізації програмного забезпечення для задоволення вимог до якості, надійності, виробничих характеристик.

Практичне навчання

Практичне навчання студентів даного напрямку підготовки спрямоване на оволодіння основними методами та технологіями розробки програмних систем.

**Орієнтовна тематика
випускних бакалаврських робіт**

1. Програмне забезпечення системи моніторингу екологічних процесів.
2. Проектування програмної системи управління навчальних процесом.
3. Проектування програмної системи розпізнавання образів для ГІС.
4. Програмне забезпечення автоматизованої системи управління технологічним процесом вирощування с/г культур.
5. Програмне забезпечення розподіленої системи обліку.

Академічні права випускників – можуть продовжити навчання за спеціальностями і спеціалізаціями підготовки магістрів, назви яких наведено у табл. 1.2 розділу 1.3 цього Каталогу.

Сфери зайнятості випускників

Випускники спеціальності «Інженерія програмного забезпечення» можуть працювати на посадах: інженер-програміст, адміністратор локальних і корпоративних мереж, фахівець з проектування і розвитку інформаційних та автоматизованих систем, систем штучного інтелекту та експертних систем, фахівець з Web-дизайну, інженер-бізнес-аналалітик тощо.

Навчальний план підготовки бакалаврів за спеціальністю «Інженерія програмного забезпечення»

№ п/п	Назва навчальної дисципліни	Семестр	Обсяг	
			години	кредити ЄКТС
1. ОБОВ'ЯЗКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
1.	Дискретні структури	3	90	3
2.	Лінійна алгебра та аналітична геометрія	2	90	3
3.	Математичний аналіз	1,2	210	7
4.	Теорія ймовірностей	4	90	3
5.	Математична статистика	5	90	3
6.	Фізика	1,2	150	5
7.	Алгоритми і структури даних	4	120	4
8.	Аналіз вимог до програмного забезпечення	3	120	4
9.	Архітектура комп'ютера	2	120	4
10.	Архітектура та проектування програмного забезпечення	7,8	150	5
11.	Бази даних	3,4	150	5
12.	Безпека програм та даних	7	120	4
13.	Групова динаміка і комунікації	7	90	3
14.	Економіка програмного забезпечення	8	90	3
15.	Емпіричні методи програмної інженерії	8	120	4
16.	Комп'ютерна дискретна математика	3	120	4
17.	Конструювання програмного забезпечення	6	120	4
18.	Людино-машинна взаємодія	4	90	3
19.	Менеджмент проектів програмного забезпечення	7	120	4
20.	Моделювання та аналіз предметної області	5	120	4
21.	Об'єктно-орієнтоване програмування	3	150	5
22.	Операційні системи	5	150	5
23.	Організація комп'ютерних мереж	6	150	5
24.	Основи програмної інженерії	1	90	3
25.	Основи програмування	1,2	150	5
26.	Технології WEB програмування	5,6	150	5
27.	Проектний практикум	7,8	120	4
28.	Професійна практика програмної інженерії	8	120	4
29.	Якість програмного забезпечення та тестування	7	120	4
Разом за обов'язковою складовою			3570	119
2. ВИБІРКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
2.1. Дисципліни за вибором університету				
9.	Етнокультурологія	2	90	3
10.	Іноземна мова	1-4	150	5
11.	Історія України	1	90	3
12.	Правова культура особистості	8	90	3
13.	Українська мова (за професійним спрямуванням)	3	120	4
14.	Філософія	4	120	4
15.	Фізичне виховання (за рахунок вільного часу студента)	1-4	120	4
16.	Безпека життєдіяльності та основи охорони праці	6	90	3
17.	Інформаційні технології	1,2	120	4
18.	Штучний інтелект	6	90	3
Всього за вибором університету			1080	36
2.2. Дисципліни за вибором студентів				
1.	Логіка	4	180	6
2.	Менеджмент	5	180	6

Спеціалізація "Прикладне програмування"				
3.	Інтелектуальні системи	5	180	6
4.	Крос-платформне програмування	5	180	6
5.	Методи об'єктно-орієнтованого проектування програмних систем	8	180	6
6.	Програмна технологія dot.net	7	180	6
7.	Програмування мікропроцесорів	7	180	6
8.	Програмування мобільних пристроїв	6	180	6
9.	Технології розподіленого програмування	8	180	6
10.	Технології програмування баз даних	6	180	6
Всього за спеціалізацією			1440	48
Разом за вибірковою складовою			360	12
Всього за вибором студентів			1800	60
3. ІНШІ ВИДИ НАВЧАННЯ				
1.	Навчальна технологічна практика		300	10
2.	Переддипломна практика		180	6
3.	Дипломне проектування		270	9
Всього (Інші види навчання)			750	25
Всього годин навчальних занять			7200	240

Анотації дисциплін навчального плану

1. Обов'язкові навчальні дисципліни

Дискретні структури. Найпростіші методи доказу. Елементарна теорія чисел. Обчислювальна складність.

Лінійна алгебра та аналітична геометрія. Система координат, пряма та площина. Криві та поверхні другого порядку. Вектори, матриці, визначники. Системи лінійних алгебраїчних рівнянь. Лінійний векторний простір.

Математичний аналіз. Функціональна залежність, числові послідовності, границя та неперервність функції. Диференціальне числення. Інтегральне числення. Ряди.

Теорія ймовірностей. Основні поняття теорії ймовірностей. Моделі повторних випробувань. Випадкові величини та їх числові характеристики.

Математична статистика. Основи математичної статистики. Статистичні оцінки параметрів генеральної сукупності. Статистична перевірка гіпотез. Елементи дисперсійного аналізу. Елементи теорії кореляції.

Фізика. Класична механіка та електродинаміка. Фізичні основи ЕОМ і електрозв'язку.

Алгоритми і структури даних. Базові структури даних: стеки, черги, зв'язані списки, кеш-таблиці, дерева, графи. Основні обчислювальні алгоритми: сортування, хеш-таблиці та алгоритми виключення колізій, двійкові дерева пошуку, представлення графів, обхід в глибину та в ширину. Рекурсія. Аналіз алгоритмів.

Аналіз вимог до програмного забезпечення. Типи вимог, функціональні, нефункціональні, атрибути якості. Специфікація та документування вимог. Мови написання специфікацій. Основи інженерії вимог до ПЗ. Узгодження вимог і управління ризиками.

Архітектура комп'ютера. Цифрова логіка. Представлення даних. Організація пам'яті комп'ютера. Функціональна організація пристроїв, забезпечення їх взаємодії. Багатопроекторні архітектури. Сучасні архітектури.

Архітектура та проектування програмного забезпечення. Технології розробки ПЗ. Структура та архітектура ПЗ. Стратегії і методи проектування ПЗ. Аналіз якості та оцінка програмного дизайну. Нотації та засоби підтримки проектування.

Бази даних. Інформаційні моделі та системи. Реляційні БД. Мови запитів до БД. Обробка транзакцій. Розподілені БД.

Безпека програм та даних. Принципи безпеки та захисту інформації в ПЗ. Основи побудови систем захисту інформації в ПЗ.

Групова динаміка і комунікації. Основи ефективної роботи з колегами, знайомство з мотивацією людей, концепції групової динаміки. Практики витягання вимог: інтерв'ю, сценарії, прототипи, "роз'яснювальні зустрічі", нагляд. Стратегії вислуховання, переконання та ведення переговорів. Рецензувати письмову технічну документацію з метою виявлення різного роду проблем. Створення формальної презентації хорошої якості. Принципи ефективної усної комунікації.

Економіка програмного забезпечення. Особливості функціонування суб'єктів господарювання за умов ринку. Основні показники ресурсного потенціалу підприємства та ефективність його використання. Організація бізнесу та основ менеджменту.

Емпіричні методи програмної інженерії. Основи описової статистики. Застосування принципів дискретної ймовірності в ІТ.

Комп'ютерна дискретна математика. Множини, функції та відношення. Булева алгебра. Логіка висловлювань. Логіка предикатів. Графи та дерева. Основи комбінаторики. Рекурентні співвідношення.

Конструювання програмного забезпечення. Основи моделювання. Моделі конструювання. Типи моделей. Планування конструювання. Мови конструювання. Інтеграція. Якість конструювання. Шаблони проектування.

Людино-машинна взаємодія. Психологічні принципи людино-машинної взаємодій. Аналіз, проектування та прототипування людино-машинного інтерфейсу. Функціональні компоненти та властивості людино-машинного інтерфейсу. Засоби розробки людино-машинного інтерфейсу. Оцінювання якості людино-машинного інтерфейсу.

Менеджмент проектів програмного забезпечення. Процеси менеджменту проектів, життєвий цикл ПЗ. Управління змістом проекту. Управління строком виконання та вартістю проекту. Управління людським потенціалом і комунікаціями. Управління якістю проекту та ризиками.

Моделювання та аналіз предметної області. Проектування ПЗ на основі моделі предметної області. Паттерни проектування. Розробка ПЗ за допомогою тестування. Мови моделювання предметних областей.

Об'єктно-орієнтоване програмування. Об'єктно-орієнтоване проектування. Інкапсуляція та приховання інформації. Розподіл поведінки та реалізації. Класи та підкласи. Успадкування (перевизначення, динамічне зв'язування). Поліморфізм (поліморфізм підтипів і успадкування). Ієрархія класів. Класи колекцій і протоколи ітерації. Внутрішнє представлення об'єктів і таблиця методів.

Операційні системи. Основи операційних систем. Паралельність (багатозадачність). Планування та диспетчеризація процесів. Організація віртуальної пам'яті. Управління пристроями.

Організація комп'ютерних мереж. Розподільні обчислення. Основи мереж і телекомунікацій. Керування мережами. Принципи безпеки та захисту інформації в ПЗ.

Основи програмної інженерії. Інженерні основи програмного забезпечення. Основи моделювання. Технології розробки ПЗ. Основи інженерії вимог до ПЗ. Письмова комунікація.

Основи програмування. Основні конструкції програмування. Алгоритми та розв'язання задач. Фундаментальні структури даних. Рекурсія. Програмування подій.

Технології WEB програмування. Структура і принципи WEB. Створення веб-додатків. Клієнтські і серверні сценарії.

Проектний практикум. Принципи системного підходу до розробки ПЗ. Шаплони проектування. Специфікація та документування вимог. Технології розробки ПЗ. Процеси управління якістю програмного забезпечення. Управління людським потенціалом і комунікаціями. Управління якістю проекту та ризиками.

Професійна практика програмної інженерії. Поняття якості та культури програмного забезпечення. Система правил етики та професійного поведіння естетичний кодекс інженера з програмного забезпечення. Характер і роль стандартів інженерії програмного забезпечення. Соціальні, юридичні, історичні і професійні питання та інтереси. Характер і роль професійних суспільств.

Якість програмного забезпечення та тестування. Методи побудови тестів. Автоматизовані засоби тестування. Стандарти якості програмного забезпечення. Процеси управління якістю програмного забезпечення. Термінологія та основи верифікації та атестації ПЗ.

2. Вибіркові навчальні дисципліни

2.1. Дисципліни за вибором університету

Анотації дисциплін «Історія української державності» «Етнокulturологія», «Філософія», «Українська мова за професійним спрямуванням», «Іноземна мова», «Фізичне виховання», «Безпека праці і життєдіяльності», «Правова культура особистості» див. розділ 2.1.

Інформаційні технології. Інформаційні системи та технології. Основні ресурси Internet. Електронні бібліотеки та бази даних. Тенденції розвитку світових інформаційних технологій. Огляд та порівняльна характеристика діючих Web-браузерів. Характеристика існуючих пошукових систем для використання інтернет-ресурсів.

Штучний інтелект. Поняття штучного інтелекту. Поняття інтелектуальної системи та інтелектуальної задачі. Способи подання інтелектуальної задачі та методи пошуку рішень. Знання та моделі представлення знань у СШІ. Семантичні сітки СС : основні поняття, типи, способи опису та логічне виведення на СС. Фрейми: основні поняття, структура фрейма. Фреймові системи. Експертні системи ЕС : призначення та принципи побудови; узагальнена архітектура; класи задач, які вирішуються за допомогою ЕС. Сучасні програмні та інструментальні засоби створення СШІ: Visual Prolog, Allegro CLOS, CLIPS, JESS. Мови функціонального та логічного програмування .

2.2. Дисципліни за вибором студентів

Логіка. Об'єкт, предмет і метод науки логіки. Мислення і мова. Логіка і політологія. Основні форми і закони мислення. Основні логічні закони.

Менеджмент. Сутність, принципи і функції сучасного менеджменту. Інструменти менеджменту. Організаційна структура державного менеджменту. Державний менеджмент у сфері інформаційної галузі. Діяльність учасників менеджменту.

Спеціалізація "Прикладне програмування"

Інтелектуальні системи. Моделювання знань в інтелектуальних системах. Розрахунково-логічні системи з базами знань. Експертні, онтологічні та багато агентні системи.

Крос-платформне програмування. Визначення та властивості компонентів. Специфікація інтерфейсу як контракту. Модель посилань. Стратегії інтеграції програмного забезпечення. Розробка та збирання компонентів. Маршalling. Розподілена архітектура компонентних систем. Компонентно-орієнтоване проектування. Формальні та візуальні методи конструювання компонентів. Брокери об'єктних запитів. Монітори оброблення транзакцій. Особливості компонентних технологій: COM/DCOM/NET, CORBA, Java Beans.

Методи об'єктно-орієнтованого проектування програмних систем. Класи і об'єкти. Концепції ООП. Наслідування. Діаграми пакетів, компонентів, розміщення, класів і об'єктів. Шаблони та патерни проектування.

Програмна технологія dot.net. Загальний огляд платформи Microsoft .NET. Міжмовна інтеграція у .NET. Збірки .NET. Віддалена взаємодія об'єктів .NET (.NET-Remoting). Програмування на C#.

Програмування мікропроцесорів. Програмування систем реального часу як інструмент управління простими і складними системами із застосуванням персональних комп'ютерів та мікроконтролерної техніки. Склад систем реального часу. Типи операційних систем реального часу. Параметри операційних систем реального часу. Використання переривань при низькорівневому програмуванні. Використання таймерів при низькорівневому програмуванні. Протокол обміну даними RS-232. Програмування послідовного обміну даними. Використання вбудованих методів системних бібліотек Windows.

Програмування мобільних пристроїв. Програмування під Android з використанням Android SDK; програмування мовою Java, що дозволить розробляти під інші платформи (Core Java, Java EE, Blackberry та ін); особливості SQLite; розміщення додатка в Google Play.

Технології розподіленого програмування. Організація паралельних обчислень з використанням наявних технологій PVM, MPI. Паралельні обчислювальні методи. Побудова паралельних обчислювальних систем конвеєрні, матричні, мультипроцесорні. Побудова кластерних систем. Засоби підтримки паралельних обчислень PVM, MPI. Моделі віддаленого виклику процедур RPC та віддаленого застосування методів RMI.

Технології програмування баз даних. Мови баз даних. SQL як універсальний засіб програмування доступом до даних в реляційних базах даних. T-SQL як процедурна мова програмування, інтегрована в MS SQL Server. Стандарт ODBC та ADO. Використання ADO-інтерфейсу для отримання доступу до даних засобами програмування високого рівня.

**Підготовка бакалаврів
за спеціальністю «КОМП'ЮТЕРНА ІНЖЕНЕРІЯ»
галузі знань «Інформаційні технології»**

Форма навчання:	Ліцензований обсяг, осіб :
– денна	50
– заочна	50
Термін навчання	4 роки
Кредити	240 ЄКТС
Мова викладання	українська
Кваліфікація випускників	фахівець з інформаційних технологій

Концепція підготовки

Підготовка студентів за спеціальністю «Комп'ютерна інженерія» дозволяє випускникові в галузі програмування та програмного забезпечення в якості фахового програміста самостійно розробляти та використовувати системне та прикладне програмне забезпечення, зокрема розробляти та використовувати інформаційні системи, бази даних, системи автоматизованого проектування, інтерактивні системи, вбудовані програми для спеціалізованих комп'ютерних систем. В галузі апаратних засобів комп'ютерної техніки підготовка бакалавра з комп'ютерної інженерії дозволяє випускникові проектувати та розробляти на рівні окремих блоків та вузлів універсальні та спеціалізовані комп'ютерні системи контролери, адаптери, локальні, глобальні та корпоративні комп'ютерні мережі.

Практичне навчання

Практичне навчання студентів даного напрямку підготовки спрямоване на оволодіння основними методами та технологіями розробки апаратного і програмного забезпечення комп'ютерних систем.

Орієнтовна тематика випускних бакалаврських робіт

1. Розробка спеціалізованої комп'ютерної системи, функціонально орієнтованої на розв'язання специфічних задач у конкретній предметній області.
2. Проектування апаратно-програмного забезпечення геоінформаційних систем.
3. Розробка системного програмного забезпечення комп'ютерних систем.
4. Розробка апаратно-програмних засобів захисту інформації в комп'ютерних системах.
5. Розробка засобів підвищення безпеки комп'ютерних мереж.

Академічні права – можуть продовжити навчання за спеціальностями і спеціалізаціями підготовки магістрів, назви яких наведено у табл. 1.2 розділу 1.3 цього Каталогу.

Сфери зайнятості випускників

Випускники напрямку підготовки «Комп'ютерна інженерія» можуть працювати на посадах, пов'язаних з виконанням обов'язків фахівців з інформаційних технологій, програмування, системного адміністрування, адміністрування комп'ютерних мереж.

Навчальний план підготовки бакалаврів за спеціальністю «Комп'ютерна інженерія»

№ п/п	Назва навчальної дисципліни	Семестр	Обсяг	
			години	кредити ЄКТС
1. ОBOB'ЯЗKOBІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
1	Вища математика	1,2	330	11
2	Фізика	1,2	210	7
3	Програмування	1,2	240	8
4	Теорія електричних та магнітних кіл	2	120	4
5	Комп'ютерна логіка	2,3	270	9
6	Алгоритми та методи обчислень	3	120	4
7	Дискретна математика	3	120	4
8	Комп'ютерна електроніка	3	120	4
9	Організація баз даних	3	120	4
10	Комп'ютерна схемотехніка	3,4	270	9
11	Теорія ймовірності та математична статистика	4	120	4
12	Інженерія програмного забезпечення	4	150	5
13	Екологія	8	60	2
14	Архітектура комп'ютерів	4,5	240	8
15	Технології проектування комп'ютерних систем	5	150	5
16	Паралельні та розподілені обчислення	5	120	4
17	Системне програмування	5,6	180	6
18	Комп'ютерні мережі	6,7	240	8
19	Комп'ютерні системи	5,6	180	6
20	Захист інформації в комп'ютерних системах	8	120	4
21	Системне програмне забезпечення	6,7	300	10
22	Проектно-технологічна практика	6	180	6
23	Підготовка і захист бакалаврської роботи	8	240	8
24	Переддипломна практика	8	120	4
Разом за обов'язковою складовою			4320	144
2. ВИБІРKOBІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
2.1. Дисципліни за вибором університету				
1	Історія української державності	1	90	3
2	Етнокulturологія	5	90	3
3	Українська мова (за професійним спрямуванням)	1	120	4
4	Іноземна мова	1,2	150	5
5	Фізичне виховання	1-4	120	4
6	Філософія	4	120	4
7	Безпека праці і життєдіяльності	5	120	4
8	Правова культура особистості	3	90	3
9	Інформаційні технології	1	180	6
Всього за вибором університету			1080	36
2.2. Дисципліни за вибором студентів				
1	Економічна теорія	6	60	2
2	Політологія	7	60	2
3	Логіка	7	60	2
4	Навчальна практика з програмування	2	180	6
5	Системний аналіз	5	90	3

6	Цифрова схемотехніка спеціалізованих пристроїв	6	90	3
7	Об'єктно-орієнтоване програмування	4	90	3
8	Спеціалізовані комп'ютери	6	90	3
9	Методи та системи штучного інтелекту	7	120	4
10	Навчальна практика з комп'ютерної схемотехніки	4	180	6
11	WEB-технології та WEB-дизайн	7	120	4
12	Крос-платформне програмування	7	150	5
13	Техніка і технології в АПК	7	60	2
14	Апаратно-програмні засоби ГІС	6	90	3
15	Комп'ютерні системи об'єктів с.-г. виробництва	8	90	3
16	Мікропроцесорні системи керування	8	90	3
17	Мобільні комп'ютерні системи	8	90	3
18	Програмування в середовищі сучасних ОС	8	90	3
Всього за вибором студента			1800	60
Разом за вибірковою складовою			2880	96
3. ІНШІ ВИДИ НАВЧАННЯ				
1	Військова підготовка		870	16
2	Культурно-просвітницька підготовка		120	4
Всього годин навчальних занять (без військової підготовки)			7200	240

Анотації дисциплін навчального плану

1. Обов'язкові навчальні дисципліни

Вища математика. Математичний аналіз. Комплексні числа. Елементарні функції. Неперервність функцій. Похідна та диференціал функції. Дослідження функцій. Інтеграл. Функції декількох змінних. Екстремум функції. Ряди. Диференційні рівняння. Звичайні диференційні рівняння першого порядку. Задача Коші. Лінійна алгебра. Векторна алгебра. Аналітична геометрія. Системи лінійних алгебраїчних рівнянь. Лінійні простори та лінійні оператори.

Фізика. Механіка. Кінематика і динаміка. Моделі класичної механіки. Робота та енергія. Основи теорії відносності. Електрика і магнетизм. Електричне поле. Постійний електричний струм. Змінний електричний струм. Магнітне поле. Електромагнітна індукція. Рівняння Максвелла. Оптика. Хвильова оптика. Інтерференція. Дифракція. Поляризація. Дисперсія. Квантова фізика. Теплове випромінювання. Фотони. Модель атома. Рівняння Шрьодінгера. Елементи фізики твердого тіла.

Програмування. Основи програмування. Парадигми програмування. Алгоритми та розв'язання задач. Поняття алгоритму та типові алгоритмічні структури програмування. Фундаментальні структури даних. Структурне програмування. Процедурно-орієнтоване програмування. Конструкції мов програмування. Рекурсія. Парадигми ООП. Об'єктно-орієнтовані технології. Алгоритми та структури даних. Програмування динамічних структур даних. Виключення та їх обробка.

Теорія електричних та магнітних кіл. Теорія лінійних електричних кіл постійного струму. Основні закони електричних кіл. Методи розрахунку електричного кола. Лінійні електричні кола синусоїдного струму. Властивості та розрахунок електричних кіл синусоїдного струму. Резонансні явища і частотні характеристики. Основи теорії чотириполюсників. Трифазні електричні кола. Несинусоїдальні періодичні та перехідні процеси в лінійних електричних колах. Електричні кола несинусоїдного періодичного струму. Перехідні процеси в лінійних електричних колах. Електричні кола з розподіленими параметрами та елементи теорії нелінійних кіл. Усталені процеси в колах з розподіленими параметрами. Перехідні процеси в колах з розподіленими параметрами. Загальна характеристика нелінійних кіл та методів їх розрахунку.

Комп'ютерна логіка. Основні положення та означення комп'ютерної логіки. Інформаційні основи комп'ютерної техніки. Алгебри перемикальних функцій. Методи мінімізації перемикальних функцій. Синтез комбінаційних схем у різних елементних базисах. Основи теорії цифрових автоматів з пам'яттю. Методи синтезу цифрових автоматів з пам'яттю. Аналіз логічних схем та динамічних процесів в цифрових автоматах. Типові цифрові схеми комп'ютерів. Введення в теорію систем числення. Форми подання та кодування чисел в комп'ютерах. Операції з фіксованою комою. Операції з плаваючою комою. Синтез операційних автоматів. Цифрові автомати як основа побудови комп'ютерів.

Алгоритми та методи обчислень. Теорія алгоритмів. Аналіз алгоритмів. Алгоритмічні стратегії. Побудова алгоритмів. Задачі лінійної алгебри. Методи обчислень. Задачі нелінійної алгебри. Розв'язання диференціальних рівнянь. Розв'язання інтегральних рівнянь. Задачі математичної фізики. Методи наближення функцій. Методи оптимізації.

Дискретна математика. Теорія множин і відношень. Алгебри. Основні операції алгебри множин. Теорія графів. Теорія функцій. Комбінаторика. Деревя. Теорія кодування.

Комп'ютерна електроніка. Основи аналогових та імпульсних електронних приладів. Основні принципи і визначення комп'ютерної електроніки. Діоди. Біполярні та уніполярні транзистори. Лінійні та диференціальні підсилювачі. Пристрої цифрової електроніки. Тригерні та генераторні пристрої. Базові логічні схеми. Напівпровідникові запам'ятовуючі пристрої. Логічні пристрої з програмованими характеристиками.

Організація баз даних. Інформаційні системи та системи управління БД. Поняття інформації та інформаційної системи. Класифікація інформаційних систем. Архітектура інформаційної системи. Моделі даних. Ієрархічна та мережна моделі даних. Реляційна модель та її характеристики. Структура реляційних даних. Таблиці БД. Потенційні, первинні та зовнішні ключі. Цілісність реляційних даних. Операції реляційної алгебри та реляційне числення. Мови запитів до реляційних баз даних. Основні поняття SQL. Запити на читання даних. Агрегатні функції. Запити з групуванням. Складні запити. Запити на оновлення даних. Поняття індексації даних. Способи організації індексів. Внутрішня мова програмування СУБД. Клієнт/серверні технології БД. Архітектура клієнт/серверних СУБД. Концепція відкритих систем. Відкритий зв'язок з БД. ODBC. Технології доступу BDE, ADO, ADO.Net. JDBC. Транзакції. Адміністрування. ACID властивості транзакцій. Проблеми паралелізму. Рівні ізолювання транзакцій. Управління транзакціями в мовах програмування.

Розподілені БД. Логічне проектування БД. Фізичне проектування БД. Апаратні та програмні складові. Безпека БД.

Комп'ютерна схемотехніка. Схемотехніка типових вузлів і блоків. Основи комп'ютерної схемотехніки. Типові вузли і блоки цифрової техніки. Тригери. Регістри. Лічильники. Двійкові суматори. Декодери. Мультиплексори. Шифратори. Пристрої пам'яті. Оперативна пам'ять. Регістрова та буферна пам'ять. Постійна пам'ять. Схемотехніка арифметичних пристроїв. Різновиди суматорів. Структури арифметичних пристроїв різного призначення. Різновиди та реалізація каналів передачі інформації. Схемотехніка систем на ВІС та НВІС. Схемотехніка ПЛІС.

Теорія ймовірностей та математична статистика. Випадкові події та їх аналіз. Випадкові величини. Системи і функції випадкових величин. Математична статистика і обробка результатів вимірювань. Перевірка статистичних гіпотез. Прикладні методи математичної статистики. Ймовірності процеси. Випадкові процеси. Основи теорії інформації.

Інженерія програмного забезпечення. Основні поняття та проблеми розробки ПЗ. Життєвий цикл ПЗ; міжнародні стандарти життєвого циклу ПЗ. Моделі та методології розробки ПЗ. Аналіз, специфікація, верифікація та валідація вимог до ПЗ. Проектування архітектури ПЗ. Шаблони проектування ПЗ. Проектування інтерфейсу користувача. Методології моделювання SADT, IDEF, DFD, ELM, OOAD. Мови моделювання. Поведінкове моделювання. Діаграми станів, діяльності, взаємодії, послідовності, часові. Структурне моделювання. Функціональне моделювання. Моделювання потоків даних. Засоби автоматизації моделювання. Задачі управління проектами. Управління ризиками програмного проекту. Контроль та моніторинг стану проекту. Організація роботи проектною командою. Ролі та зони відповідальності учасників команди. Якість ПЗ; стандарти якості ПЗ. Верифікація та валідація ПЗ. Тестування ПЗ. Оптимізація коду та рефакторинг. Аспекти продуктивності ПЗ. Інтегровані середовища розробки ПЗ. Системи управління проектами. Системи управління версіями документів, архітектурні особливості. Інструменти автоматизації зборки проектів. Інструменти автоматизації процесів тестування.

Екологія. Закони екології. Екологічні фактори та їх вплив на навколишнє середовище. Напрями охорони навколишнього середовища та раціонального природокористування. Методи зниження впливу факторів на навколишнє середовище.

Архітектура комп'ютерів. Архітектура фон Неймана. Ієрархічний принцип побудови апаратних та програмних засобів комп'ютерів. Системи команд. Структура і формати команд, етапи їх виконання. Організація програмного управління виконанням програм. Призначення, класифікація та характеристики процесорів. Архітектура арифметико-логічних пристроїв з розподіленою та зосередженою логікою. Особливості архітектури процесорів для обробки чисел з фіксованою та плаваючою комою. Функції і загальна організація управління. Різновиди управління (централізоване, розподілене, синхронне, асинхронне, комбіноване управління). Архітектура пристроїв управління з жорсткою та гнучкою логікою. Багаторівнева пам'ять комп'ютерів (надоперативна, оперативна, буферна (кеш) пам'ять). Організація сторінкової та сегментно-сторінкової віртуальної пам'яті. Взаємодія усіх рівнів пам'яті. Багатопрограмний режим роботи процесорів. Захист розділів пам'яті. Режими роботи процесора з зовнішніми пристроями. Програмний обмін даними, обробка переривань, організація прямого доступу до пам'яті. Архітектура засобів

вводу-виводу інформації. Особливості архітектури мікропроцесорних комплектів різного призначення (однокристальні мікропроцесори, розрядно-модульні комплекти ВІС, мікроконтролери). Напрямки розвитку архітектури мікропроцесорних систем.

Технології проектування комп'ютерних систем. Методологія проектування комп'ютерних систем. Загальна характеристика САПР комп'ютерних систем. Системне проектування. Операційне проектування. Функціональне проектування. Технічне проектування. Системи проектування комп'ютерних систем.

Паралельні та розподілені обчислення. Основи паралельних і розподілених обчислень. Структури паралельних та розподілених КС. Паралельні алгоритми: представлення, побудова та аналіз. Паралельні алгоритми для задач лінійної алгебри. Процеси (потоки). Стан процесу. Взаємодія процесів через спільні змінні. Завдання взаємного виключення і синхронізації та засоби її вирішення: атомарні змінні, семафори, мютекси, події, критичні секції, монітори. Взаємодія процесів через посилання повідомлень. Примітиви Send/Receive. Механізм рандеву. Моделі паралельних обчислень. Мови паралельного програмування. Бібліотеки паралельного програмування. Приклади: MPI, PVM, OpenMP, Win32. Програмування для багатоядерних систем. Розподілені обчислення. Модель клієнт-сервер. Сокети. Віддалені методи. Програмування для кластерних систем.

Системне програмування. Мова асемблера як засіб ефективного програмування. Архітектура і система команд базового процесора. Програмування підпрограм на мові Асемблера. Технології розробки багатомодульних системних програм. Використання програмних бібліотек. Обробка структур даних в системних програмах. Програмування обробки таблиць та графів в системних програмах. Програмування перетворень в програмах трансляції. Основні поняття теорії графіків. Основи програмування лексичного та синтаксичного аналізу. Види семантичної обробки в трансляторах. Побудова елементів управляючих програм.

Комп'ютерні мережі. Вступ до мережних технологій. Узагальнена структура комп'ютерних мереж. Базові мережні топології. Системна мережна архітектура. Еталонна модель взаємодії відкритих систем. Комунікаційні системи комп'ютерних мереж. Локальні мережі. Глобальні мережі. Бездротові і мобільні мережі. Протоколи. Мережні операційні системи. Системне та прикладне ПЗ комп'ютерних мереж. Планування комп'ютерних мереж. Керування комп'ютерними мережами. Адміністрування комп'ютерних мереж. Безпека комп'ютерних мереж.

Комп'ютерні системи. Предмет, завдання та методи теорії КС. Обчислювальні процеси в КС та їх моделі. Планування робіт в КС. Метрики КС: продуктивність, ефективність, надійність. Структурна організація КС різних поколінь. Класифікація паралельних КС. КС з фіксованою системою зав'язків. КС з реконфігурованою системою зав'язків. Організація пам'яті в КС. Організація вводу-виводу даних в КС. Організація передачі даних в КС. КС класу SISD. КС класу SIMD: матричні, векторні, асоціативні. КС класу MISD: конвеєрні комп'ютерні системи. КС класу MIMD: мультипроцесорні, мультикомп'ютерні, системи з неоднорідним доступом до оперативної пам'яті, кластерні системи, GRID системи. Комп'ютерні системи з нетрадиційною архітектурою. Інтерфейси КС. Основні поняття відмовостійкості КС. Структурні аспекти побудови відмовостійких КС.

Захист інформації в комп'ютерних системах. Основи систем захисту інформації у КС. Концептуальні моделі організації систем захисту інформації в КС. Управління доступом та розмежування прав доступу до інформації. Симетричні схеми, ключі та системи шифрування. Асиметричні схеми, ключі та системи

шифрування. Підтвердження достовірності повідомлень та користувачів. Стандарти та критерії для сертифікації засобів захисту інформації.

Системне програмне забезпечення. Архітектура системного програмного забезпечення (СПЗ). Структурна організація і методика управління ресурсами в комп'ютерних системах (КС). Основи побудови і проектування СПЗ в КС. Методологія розробки систем динамічного та статичного планування і диспетчеризації задач в КС. Структури і функції ОС. Управління задачами. Управління пам'яттю. Управління даними. Управління пристроями вводу-виводу. Переривання. Управління процесами. Сучасні операційні системи. Управління ресурсами в розподілених системах, GRID та CLOUD системах.

2. Вибіркові навчальні дисципліни

2.1. Дисципліни за вибором університету

Анотації дисциплін «Історія української державності» «Етнокulturологія», «Філософія», «Українська мова за професійним спрямуванням», «Іноземна мова», «Фізичне виховання», «Безпека праці і життєдіяльності», «Правова культура особистості» див. розділ 2.1.

Інформаційні технології. Предмет, методи і завдання дисципліни, теоретичні основи інформатики, системне забезпечення інформаційних процесів, програмні засоби роботи зі структурованими документами, мережні технології, застосування Internet в економіці, Основи Web-дизайну, організація комп'ютерної безпеки та захисту інформації, програмні засоби роботи з базами та сховищами даних, основи офісного програмування, експертні і навчальні системи, перспективи розвитку інформаційних технологій.

2.2. Дисципліни за вибором студентів

Економічна теорія. Основні етапи розвитку економічної думки. Проблеми і закономірності функціонування і розвитку суспільного виробництва. Відносини власності. Економічні системи. Товарно-грошові відносини. Основи попиту і пропозиції у ринковій економіці. Раціональний споживчий вибір. Функціонування фірми, ринків ресурсів і ринкових структур. Закономірності функціонування національної економіки, грошово-кредитної та фінансової систем. Утворення макроекономічної рівноваги та форми макроекономічної нестабільності. Основи державного регулювання економіки та міжнародних економічних відносин.

Логіка Основні закони правильного мислення. Поняття, судження, умовиводи. Основні закони правильного мислення. Умови законів логіки. Закон тотожності, закон протиріччя. Закон виключного третього. Доведення. Спростування. Структура спростування. Правила спростування. Види спростування.

Політологія. Предмет дисципліни. Політична влада. Політичний режим Політична система. Держава як базовий інститут політичної системи. Політичні партії та громадські об'єднання. Громадянське суспільство. Права людини. Політична культура. Політична ідеологія. Політична еліта. Політичне лідерство. Етнонаціональні відносини. Етнополітика. Міжнародні відносини і зовнішня політика.

Системний аналіз. Побудова системних моделей проблемних ситуацій. Поняття і закономірності системного аналізу. Методи системного аналізу. Системний

аналіз бізнес-процесів об'єктів комп'ютеризації. Розкриття невизначеностей у задачах системного аналізу. Задачі та методи системного аналізу багатофакторних ризиків. Системне управління складними об'єктами. Стандарти документування системних рішень.

Цифрова схемотехніка спеціалізованих пристроїв. Схеми заміщення елементів ТТЛ. Лінії затримки. Формувачі імпульсів на базі елементів ТТЛ. Розрахунок характеристик перехідних процесів в спеціалізованих пристроях. Одновібратори. Інтегральні схеми одновібраторів. Мультивібратори. Види мультивібраторів. Перетворювачі рівнів сигналів. Перетворення сигналів в інтерфейсах RS232C, RS485. Перетворювачі сигналів в інтерфейсі "струмова петля.

Об'єктно-орієнтоване програмування. Парадигми об'єктно-орієнтованого програмування (ООП). Поняття про технології програмування. Об'єктна модель предметного середовища. Поняття об'єктів і класів та їх взаємовідносин. Основи об'єктно-орієнтованої мови програмування. Абстрагування даних та інкапсуляція. Конструктори, деструктори класів. Статичні, константні члени класів, дружні функції та класи. Композиція та колекція об'єктів. Просте та множинне успадкування. Реалізація поліморфізму. Шаблони функцій і класів. Оброблення виняткових ситуацій. Класи потоків вводу-виводу даних. Стандартні бібліотеки класів середовищ розробника програм. Розробка графічних інтерфейсів користувача. Основи програмування, керованого подіями.

Спеціалізовані комп'ютери. Архітектура мікроконтролерів (МК). Система команд базового МК. Особливості організації пам'яті. Способи адресації. Обробка подій. Загальна організація системи переривань. Таймери МК. Системи реального часу. Підсистема вводу-виводу аналогових даних. Підсистема індикації. Послідовний порт. Синхронний режим передачі/прийому даних. Особливості промислових мереж МК. Особливості тестування програмного забезпечення МК. Емулятори МК. Програмування арифметичних операцій. Програмування бітових операцій. Проектування систем на базі МК.

Методи та системи штучного інтелекту. Поняття штучного інтелекту. Поняття інтелектуальної системи та інтелектуальної задачі. Способи подання інтелектуальної задачі та методи пошуку рішень. Знання та моделі представлення знань у системі штучного інтелекту (СШІ). Семантичні сітки (СС): основні поняття, типи, способи опису та логічне виведення на СС. Фрейми: основні поняття, структура фрейму. Фреймові системи. Експертні системи (ЕС): призначення та принципи побудови; узагальнена архітектура; класи задач, які вирішуються за допомогою ЕС. Сучасні програмні та інструментальні засоби створення СШІ: Visual Prolog. Allegro CLOS, CLIPS, JESS. Мови функціонального та логічного програмування.

Веб-технології та веб-дизайн. Структура і принципи Веб. Введення в клієнт-серверні технології Веб. Протокол HTTP. Клієнтські сценарії та додатки. Серверні веб-додатки. JavaScript. Мови розроблення сценаріїв Perl, PHP, JSP. Розробка CGI-додатків на Perl, PHP, JSP. Основи розробки веб-додатків за допомогою PHP. Інтерфейси взаємодії веб-додатків з СКБД. Веб-сервіси та мови їх описування. Основи XML. Розробка веб-контенту. CMS/CMF. Технологія AJAX. Веб-дизайн.

Крос-платформне програмування. Визначення та властивості компонентів. Специфікація інтерфейсу як контракту. Модель посилань. Стратегії інтеграції програмного забезпечення. Розробка та збирання компонентів. Маршалінг. Розподілена архітектура компонентних систем. Компонентно-орієнтоване проектування. Формальні та візуальні методи конструювання компонентів. Брокери

об'єктних запитів. Монітори оброблення транзакцій. Особливості компонентних технологій: COM/DCOM/NET, CORBA, Java Beans. Основи мови Java. Основні інструментальні засоби мови Java. Графічний інтерфейс AWT мови Java. Графічний інтерфейс Swing мови Java. Інтернаціоналізація програм в Java. Колекції в Java. Програмування прикладних задач мовою Java. Робота із протоколів Internet в Java. Мережні служби Java.

Техніка і технології в АПК Основи фотометрії. Електричні джерела оптичного вимірювання. Опромінювальні установки. Фізико-технологічні властивості сільського господарських продуктів. Електротехнологічні методи обробки. Основні відомості з електроприводу. Механічні характеристики робочих машин і електродвигунів. Механічні та електромеханічні характеристики двигунів. Схеми керування електроприводами.

Комп'ютерні системи об'єктів с.-г. виробництва. Вбудовані комп'ютерні системи в с.-г. виробництві. Архітектура вбудованих систем і особливості їх використання. Автоматизовані системи керування в сільському господарстві.

Мікропроцесорні системи керування. Апаратне забезпечення мікропроцесорних систем. Основні класи та характеристики сучасних мікропроцесорів. Архітектура мікропроцесорів. Склад базових мікропроцесорних сімейств. Програмне забезпечення мікропроцесорних систем: структурні та архітектурні особливості. Програмування мікропроцесорних систем. Операційні системи та типові пакети прикладних програм. Спеціалізовані структури мікропроцесорних обчислювачів з функціями керування. Моніторинг особливостей інформаційних потоків у складі мікропроцесорних систем керування в реальному часі. Схемотехніка та розрахунки параметрів засобів інформаційної взаємодії обчислювачів з об'єктом керування. Особливості розробки окремих структурних складових інформаційних каналів у складі мікропроцесорних систем керування.

Мобільні комп'ютерні системи. Архітектура мобільних комп'ютерних систем (КС). Апаратне забезпечення мобільних КС. Програмне забезпечення мобільних КС. Програмування мобільних КС. Програмування в середовищі Android з використанням Android SDK. Робота з базами даних, особливості SQLite.

Апаратно-програмні засоби ГІС. Принципи організації та функціонування геоінформаційних систем (ГІС). Архітектура ГІС. Дані в геоінформаційних системах. Представлення даних. Апаратні засоби ГІС. Організація ГІС реального часу. Властивості об'єктів в ГІС. Математичні моделі інформаційних каналів. Прикладне застосування ГІС. Програмне забезпечення ГІС. Аналіз даних в ГІС. Картометричні операції в ГІС. Просторовий аналіз в ГІС. Прикладні аспекти геоінформаційного аналізу даних.

Програмування в середовищі сучасних ОС. Операційні системи Windows. Взаємодія ОС з програмами користувача. Структура додатку на базі проекту WinAPI. Вікно додатку. Обробка основних повідомлень програми. Дочірні вікна керування. Розробка інтерфейсів користувача. Платформа. NET та її застосування. Основні поняття мови програмування C#. Семантика основних конструкцій C#. Об'єкти і класи. Концепція поліморфізму та її реалізація в мові C#. Поліморфні методи. Розширені можливості мови програмування C#.

Характерні властивості UNIX систем. Типова структура ОС. Структура та функції компонентів ядра ОС. Командні інтерпретатори. Синтаксис та семантика мови командного інтерпретатора. Структура програми (скрипту). Створення фізичної файлової системи. Віртуальні файлові системи. Системні файли, що містять інформацію про змонтовані файлові системи. Фізична та логічна моделі файлових систем. Категорії користувачів ОС. Алгоритм перевірки прав доступу до системних ресурсів. Облікові записи користувачів. Типи файлів та їх особливості, як об'єктів файлової системи. Програмні функції створення та доступу до файлів. Поняття процесу. Створення процесу. Життєвий цикл процесу. Пріоритети процесу. Демони, як особливі процеси. Необхідність взаємодії між різними процесами. Інформаційна взаємодія та взаємодія по керуванню. Синхронізація функціонування процесів. Тенденції розвитку UNIX систем.

2.16. ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Декан – доктор філологічних наук, професор **Шинкарук Василь Дмитрович**

Тел.: (044) 527-80-83

E-mail: pedagogy_dean@twin.nubip.edu.ua

Розташування: навчальний корпус № 15-а, кімн. 237

Факультет організовує і координує навчальний процес підготовки бакалаврів за спеціальностями:

231 Соціальна робота

Випускові кафедри:

Соціальної педагогіки та інформаційних технологій в освіті. Тел.: (044) 527-83-57

E-mail: socpedagogy@ukr.net

Завідувач кафедри – доктор педагогічних наук, професор Лузан Петро Григорович

Педагогіки.

Тел.: (044) 527-83-55 E-mail: pedagogic@ukr.net

Завідувач кафедри – доктор педагогічних наук, професор Сопівник Руслан Васильович

Методики навчання та управління навчальними закладами.

Тел.: (044) 527-83-55 E-mail: prignikan@mail.ru

Завідувач кафедри – доктор педагогічних наук, професор Пригодій Микола Анатолійович

035 Філологія (англійська мова, німецька мова)

Випускові кафедри:

Іноземної філології і перекладу.

Тел.: (044) 527-88-46 E-mail: kifip@ukr.net

Завідувач кафедри – доктор педагогічних наук, професор Амеліна Світлана Миколаївна

Романо-германських мов і перекладу.

Тел.: (044) 527-85-95 E-mail: krgm@ukr.net

Завідувач кафедри – доктор педагогічних наук, професор Малихін Олександр Володимирович

**Навчальний план підготовки бакалаврів
за спеціальністю «Соціальна робота»**

№ п/п	Назва навчальної дисципліни	Семестр	Обсяг	
			години	кредити ЄКТС
1. ОBOB'ЯЗKOBІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
1	Педагогіка	1-2	390	13,0
2	Психологія	1-2	390	13,0
3	Вікова фізіологія та шкільна гігієна	3	120	4,0
4	Валеологія та основи медичних знань	1	120	4,0
5	Нові інформаційні технології	2	120	4,0
6	Технічні засоби навчання	1	90	3,0
7	Інформаційні ресурси забезпечення соціально-педагогічної діяльності	4	90	3,0
8	Вступ до спеціальності	1	90	3,0
9	Основи соціалізації особистості	3	120	4,0
10	Соціальна педагогіка	2	180	6,0
11	Педагогіка сімейного виховання	3	90	3,0
12	Теорія і історія соціального виховання	3	120	4,0
13	Технологія соціально-педагогічної діяльності	4	240	8,0
14	Соціальна психологія	2-3	240	8,0
15	Етика і психологія сімейного життя	3	120	4,0
16	Етика соціально-педагогічної діяльності	2	90	3,0
17	Основи профорієнтаційної роботи	4	120	4,0
18	Основи соціально-правового захисту	2	90	3,0
19	Соціально-педагогічна профілактика правопорушень	3	150	5,0
20	Етнопсихологія	3-4	210	7,0
21	Історія соціальної роботи	4	120	4,0
22	Психолого-педагогічні основи міжособистісного спілкування	1	90	3,0
23	Патопсихологія	3	150	5,0
24	Самовиховання і саморегуляція особистості	4	120	4,0
25	Соціальна робота у сфері дозвілля	4	150	5,0
26	Екокультура особистості	3	90	3,0
27	Методика роботи гувернера	4	120	4,0
28	Основи красномовства	4	150	5,0
Разом за обов'язковою складовою			4170	139
2. ВИБІРKOBІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
2.1. Дисципліни за вибором університету				
1	Українська мова за професійним спрямуванням	1	120	4,0
2	Історія української державності	1	120	4,0
3	Етнокультурологія та сімейно-побутова культура	1	180	6,0
4	Філософія, релігієзнавство і логіка	1-2	270	9,0
5	Іноземна мова	1-2	240	8,0
6	Безпека праці і життєдіяльності	3	120	4,0
7	Правова культура особистості	2	90	3,0
8	Фізичне виховання	1-2	240	8,0
Всього за вибором університету			930,0	31,0
2.2. Дисципліни за вибором студентів				
1	Цивільне та сімейне право	2-3	210	7,0
	Політика соціального забезпечення та практика			
	Технології соціального захисту різних груп клієнтів			
2	Банки даних в соціально-педагогічній діяльності	3	90	3,0
	Соціально-педагогічна робота в сільській громаді			
	Основи сільськогосподарського виробництва			
3	Історія української культури	1	90	3,0
	Культурна антропологія			
4	Українознавство	2	150	5,0
	Теорія та історія національного патріотичного			

БАКАЛАВРСЬКІ НАВЧАЛЬНІ ПЛАНИ І ПРОГРАМИ

	виховання			
5	Соціологія	3	90	3,0
	Соціальна геронтологія			
	Деонтологія			
	Економіка світового сільського господарства			
6	Математична статистика	3	150	5,0
	Статистика та суспільство			
	Соціальне страхування			
7	Порівняльна педагогіка	3-4	150	5,0
	Соціально-педагогічна робота в закладах освіти			
	Основи інклюзивної освіти			
8	Вікова та педагогічна психологія	1	150	5,0
	Введення в соціально науково-дослідну роботу			
	Історія педагогіки			
9	Конфліктологія	4	90	3,0
	Дискримінації, пригноблення та їх розмаїття			
	Технології соціально-педагогічної реабілітації неповнолітніх			
10	Політологія	2	150	5,0
	Принципи мікроекономіки			
	Макроекономіка			
11	Латинська мова	1	90	3,0
	Екологія			
	Основи економічної теорії			
12	Історія соціальної роботи в зарубіжних країнах	4	120	4,0
	Недержавний сектор і волонтерство			
	Інноваційні технології в соціальній роботі			
13	Документознавство	2	90	3,0
	Менеджмент соціальної роботи			
	Прикладні методики в соціальній роботі			
14	Естетика	4	90	3,0
	Методика художньо-прикладної діяльності			
	Методика сценарної та театральної діяльності			
Всього за вибором студентів			720	57
Разом за вибірковою складовою			1650	88
3. ІНШІ ВИДИ НАВЧАННЯ				
1	Військова підготовка		675	
2	Культурно-просвітницька підготовка		315	
3	Навчальна практика		210	7,0
4	Виробнича практика		150	5,0
Державна атестація (Тестовий державний екзамен)			30	1,0
Разом за напрямом підготовки (без військової підготовки)			7200	240

Анотації дисциплін навчального плану

1. Обов'язкові навчальні дисципліни

Педагогіка. Розглядаються питання теорії та практики організації навчання (дидактика), виховання і управління освітою (школознавство).

Психологія. Загальні питання психології, особливості розвитку психіки у філо- та онтогенезі, рушійні сили розвитку психіки, психічні процеси, психічні стани та властивості особистості.

Вікова фізіологія та шкільна гігієна. Фізіологічні особливості, гігієнічні нормативи і вимоги, які спрямовані на охорону і зміцнення здоров'я, гармонійний розвиток і удосконалення функціональних можливостей організму дітей і підлітків.

Валеологія та основи медичних знань. Культура здоров'я; формування, збереження та зміцнення здоров'я людини в духовному, психічному та фізичному аспектах; загартування організму, зміцнення фізичного та психічного здоров'я; раціональне харчування, організація праці та відпочинку. Надання першої медичної допомоги в загрозливих для життя станах, що виникають при захворюваннях внутрішніх органів, інфекційних хворобах, при травмах та нещасних випадках.

Нові інформаційні технології. Процеси переробки інформації розглянуті з урахуванням ролі і місця цих процесів у розвитку знання і суспільства.

Технічні засоби навчання. Суть сучасних технічних засобів навчання та їх дидактичне призначення, основні методи використання технічних засобів навчання.

Інформаційні ресурси забезпечення соціально-педагогічної діяльності. Сучасні програмні та технологічні засоби для професійної діяльності соціального педагога: програмні засоби для роботи з офісними документами, нормативною базою документів, обробкою графічних документів.

Вступ до спеціальності. Розкриття основних завдань та функцій соціального педагога, вимог до його особистості та організації трудової діяльності.

Основи соціалізації особистості. Теорія соціалізації особистості, сучасні теоретичні підходи у вирішенні проблеми соціалізації особистості, політична, економічна, етнічна та рольова соціалізація особистості.

Соціальна педагогіка. Розкриття теоретичних основ соціальної педагогіки, обґрунтування змісту провідних напрямів професійної соціально-педагогічної діяльності з представниками різних соціальних груп.

Педагогіка сімейного виховання. Теорія і методика сімейного виховання, її цілі та завдання; проблеми та перспективи розвитку сучасної сім'ї, її функції та типи, особливості соціальної роботи з проблемними та молодими родинами, взаємодію соціального педагога, школи та сім'ї.

Теорія і історія соціального виховання. Історія розвитку соціального виховання у різні епохи, в різних країнах; ознайомлює студентів із педагогічною думкою починаючи із Стародавнього Сходу і до сьогодення.

Технологія соціально-педагогічної діяльності. Соціальні технології та технології соціально-педагогічної роботи, можливості реалізації педагогічних і психологічних методів у соціально-педагогічній роботі.

Соціальна психологія. Закономірності поведінки та діяльності людей, особливості взаємозв'язків людини з різноманітними суб'єктами соціального середовища, способи та засоби ефективного спілкування, особливості групової діяльності людей.

Етика і психологія сімейного життя. Сімейні стосунки, етичні вимоги сімейного життя, психологічні способи практичної допомоги сім'ї.

Етика соціально-педагогічної діяльності. Історичні особливості розвитку соціально-педагогічної етичної традиції в Україні та за кордоном, етичні норми та принципи професійної діяльності соціальних педагогів.

Основи профорієнтаційної роботи. Розвиток професійної орієнтації, напрямки профорієнтації, профорієнтація як система взаємопов'язаних компонентів, організаційна структура управління профорієнтацією.

Основи соціально-правового захисту. Основні теоретичні положення соціально-правового захисту особистості в Україні та за кордоном, технології роботи соціальних педагогів.

Соціально-педагогічна профілактика правопорушень. Сутність важковихованості та педагогічної занедбаності, особливості вивчення підлітків, практичне застосування методик вивчення неповнолітніх правопорушників.

Етнопсихологія. Етнопсихологічна своєрідність людей, які належать до різних етнічних об'єднань, формування мотивів вчинків людей та врегулювання міжетнічних взаємин.

Історія соціальної роботи. Історичний розвиток соціальної допомоги в Україні і за її межами, найважливіші соціально-педагогічні концепції минулого, форми і методи організації соціальної роботи.

Психолого-педагогічні основи міжособистісного спілкування. Механізми міжособистісного спілкування, закономірності, прийоми та засоби; встановлення міжособистісного контакту, налагодження взаємодії.

Патопсихологія. Закономірності розладу психічної діяльності і властивостей особистості при психічних чи соматичних захворюваннях, відхилення у розвитку психічної діяльності людини, психологічний аналіз складних ситуацій взаємодії з особами, які мають відхилення у психічному розвитку.

Самовиховання і саморегуляція особистості. Характеристика змісту, методів і засобів самовиховання, планування і організація самовиховання особистості.

Соціальна робота у сфері дозвілля. Умови соціального становлення особистості в сфері дозвілля, особливості та організація соціально-педагогічної роботи з різним контингентом дітей та молоді, які потребують допомоги, підтримки і захисту через сферу дозвілля.

Екокультура особистості. Відносини людини і довкілля, вимоги до екологічної культури, формування екологічної культури особистості.

Методика роботи гувернера. Історичний розвиток гувернерства, методики виховання особистості в домашніх умовах на різних етапах розвитку суспільства.

Основи красномовства. Закони, механізми, закономірності, прийоми та засоби мовленнєвої діяльності, переконуюче і дійове мовлення.

2. Вибіркові навчальні дисципліни

2.1. Дисципліни за вибором університету

Анотації дисциплін «Історія української державності», «Українська мова за професійним спрямуванням», «Іноземна мова», «Фізичне виховання», «Безпека праці і життєдіяльності», «Правова культура особистості» див. розділ 2.1.

Етнокультурологія та сімейно-побутова культура. Культура, методологія вивчення культурних явищ. типологія культур, компаративний аналіз культур, еволюція культури, розвиток української культури. Культура сімейного спілкування, ведення ділових зустрічей, нарад, переговорів, подолання конфліктних ситуацій, утримання житла, домашнього господарювання, планування сімейного бюджету.

Філософія, релігієзнавство і логіка. В курсі викладається система знань із таких розділів філософії як онтологія, гносеологія (теорія пізнання), соціальна філософія, історичні типи філософії, що розкривають сутність відношення “людина – світ” в його найосновніших проявах. Феномен релігії, її походження, основні релігієзнавчі концепції, історія і сучасне становище племінних, ранніх та пізніх національних релігій, основні положення віровчення і культу найвпливовіших релігій світу. Метод логіки, основні форми і закони мислення, передумови виникнення сучасної логіки, поділ класичної логіки, типологія і аналіз формально-логічних теорій у межах логіки висловлювань і логіки предикатів.

2.2. Дисципліни за вибором студентів

Цивільне та сімейне право. Вивчає положення Цивільного кодексу України, теоретичні та практичні проблеми їх застосування, договори. Дисципліна допомагає засвоїти теоретичні знання у сфері сімейних відносин між подружжям, батьками та дітьми, іншими членами сім'ї та родичами, відносин, пов'язаних з влаштуванням дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також сформуванню практичних умінь і навиків щодо правильного тлумачення та застосування сімейно-правових норм, що регулюють зазначену сферу сімейних відносин.

Політика соціального забезпечення та практика. Вивчає теоретико-методичні аспекти соціального захисту, його моделі, структуру і функції, а також його місце й роль у розвитку сучасного суспільства.

Технології соціального захисту різних груп клієнтів. Вивчає теоретичні та практичні надбаннями соціальної роботи в галузі сучасних технологій соціального захисту різних груп клієнтів.

Банки даних в соціально-педагогічній діяльності. Структура та основні характеристики банків та баз даних, розробка та використання баз даних соціальних закладів. Використання ІКТ для систематизації даних у соціальних закладах.

Соціально-педагогічна робота в сільській громаді. Розкриває сучасні соціальні проблеми сімей, дітей та молоді, які мешкають у сільській місцевості та особливості здійснення соціальної роботи на селі, визначається роль громади у організації та проведенні соціальної роботи, процес залучення громади до вирішення соціальних проблем сільського населення.

Основи сільськогосподарського виробництва. Наука про організацію сільськогосподарського виробництва вивчає економічну сторону розвитку даної галузі. Вона узагальнює практику ведення сільського господарства і розробляє шляхи його подальшого розвитку найбільш ефективними способами.

Історія української культури. Навчальна дисципліна має комплексний і міждисциплінарний характер, логічний і методологічний зв'язок з науками етнографія, археологія, історія України, філософія, етика, мовознавство, мистецтвознавство, релігієзнавство та ін. Метою вивчення навчальної дисципліни є ознайомлення студентів з основними тенденціями та формами етнокультурного розвитку українського народу від найдавніших часів до сучасності, аналіз та осмислення різноманітних явищ і процесів культурного життя України.

Культурна антропологія. Вивчає культуру як сукупність матеріальних об'єктів, ідей, цінностей, уявлень і моделей поведінки у всіх формах її прояву і на всіх історичних етапах розвитку.

Українознавство. Історичний аспект формування української держави, етногенез українського народу, етапи формування української народності, етногенетичні та державотворчі процеси в Україні, досягнення українського народу на ниві матеріальної і духовної культури.

Теорія та історія національного патріотичного виховання. Вивчає спадщину українських педагогів для визначення провідних ідей патріотичного виховання з метою їх впровадження в сучасний виховний процес.

Соціологія. Структура соціологічного знання, основи соціологічного аналізу суспільства, аналіз соціальних явищ та процесів в категоріях соціології, основні методологічні принципи організації та проведення соціологічного дослідження.

Соціальна геронтологія. Вивчає процес старіння людини. Геронтологія загалом є міждисциплінарною наукою, та поділяється на кілька напрямків. Соціальна геронтологія вивчає соціальні та психологічні аспекти старіння, як і ефекти старіння населення. Біогеронтологія вивчає біологічні аспекти старіння. Геріатрика, що часто вважається окремою від геронтології наукою, вивчає хвороби похилого віку та методи боротьби з ними. Біомедична геронтологія поєднує останні два напрямки, намагаючись знайти практичні засоби збільшення тривалості життя.

Деонтологія. Вивчає проблеми моралі і моральності.

Економіка світового сільського господарства. Вивчає значення сільського господарства та особливості його розвитку у сучасному світі.

Математична статистика. Методи математичної статистики у соціально-педагогічних дослідженнях, основи вимірювання та кількісний опис даних, статистичне оцінювання та статистична гіпотеза, дисперсійний аналіз експериментальних даних, аналіз впливу окремих факторів на результативний показник. Методи і моделі класифікації об'єктів.

Статистика та суспільство. Вивчає питання математичної статистики і загальної теорії статистики в модульному варіанті з програмованою формою контролю знань: методологічні засади статистики; статистичне спостереження; зведення і групування статистичних даних; узагальнюючі статистичні показники; аналіз рідів розподілу; аналіз подібності розподілів; статистичні методи вимірювання взаємозв'язків; аналіз інтенсивності динаміки; аналіз тенденцій розвитку та коливань; індексний метод; вибірковий метод; подання статистичних даних: таблиці, графіки, карти.

Соціальне страхування. Вивчає основи державної системи соціального захисту населення, що уможливорює матеріальне забезпечення і підтримку непрацездатних громадян за рахунок фондів, сформованих працездатними членами суспільства.

Порівняльна педагогіка. Становлення наукових основ порівняльної педагогіки, її історія; реформування освіти на сучасному етапі, шляхи оновлення й підвищення ефективності навчального процесу, сучасний стан та перспективи розвитку освіти у зарубіжних країнах та в Україні.

Соціально-педагогічна робота в закладах освіти. Вивчає особливості розвитку соціальності (соціальних цінностей, соціальних якостей, просоціальної поведінки) учнів, вихованців, слухачів, студентів через збагачення середовища соціального розвитку особистості; організацію змістовного дозвілля; профілактику, корекцію, реабілітацію девіантної поведінки; підвищення рівня професійної, соціальної компетентності педагогічних працівників; координацію роботи різноманітних соціальних інституцій у вирішенні проблем соціального розвитку особистості тощо.

Основи інклюзивної освіти. Висвітлюються питання диференційованого викладання та оцінювання навчальних досягнень та розвитку дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі; взаємодії з різнопрофільними фахівцями та батьками дітей з особливими потребами; адаптації/модифікації й методики викладання; розроблення індивідуальних навчальних планів та програм для дітей з особливими освітніми потребами на основі визначення їхніх потреб тощо. Для поглибленого вивчення пропонуються корисні ресурси, які складають сучасні наукові матеріали зарубіжних вчених, зокрема, канадських.

Вікова та педагогічна психологія. Особливості психічного, особистісного розвитку людини на різних етапах життя, використання психологічного потенціалу педагога та учня у процесі навчання, виховання, оволодіння соціальним досвідом.

Введення в соціально науково-дослідну роботу. Вивчає особливості оволодіння культурою наукового дослідження, формування компетенцій та навичок визначення й викладення авторських позицій щодо існуючих економічних проблем і можливих шляхів їх розв'язання

Історія педагогіки. Вивчає закономірності історичного розвитку школи й освіти у провідних державах світу та в Україні, особливостей становлення та суті основних педагогічних теорій на різних етапах суспільного поступу.

Конфліктологія. Формування толерантного ставлення до людей, стратегії взаємодії в конфліктних ситуаціях, основи попередження конфліктів, методи вирішення конфлікту.

Дискримінації, пригноблення та їх розмаїття. Особливості захисту людей від невинуватої дискримінації та неупереджене ставлення до певних соціальних груп.

Технології соціально-педагогічної реабілітації неповнолітніх. Вивчаються особливості соціально-педагогічної реабілітації правопорушників в умовах спеціального правового установи та визначені основні напрямки соціально-педагогічної реабілітації підлітків правопорушників.

Політологія. Теоретико-методологічні проблеми політологічного знання, розвиток поглядів видатних зарубіжних і вітчизняних мислителів на політику, місце та роль політичних суб'єктів у системі політико-владних відносин суспільства і держави, засади політики.

Принципи мікроекономіки. Вивчає взаємодію окремих економічних суб'єктів та досліджує механізм функціонування конкретних ринків. Мікроекономіка розкриває основні закономірності функціонування ринкової економіки на рівні товаровиробника та споживача і показує механізм прийняття рішень господарюючими суб'єктами, які прагнуть досягти максимального задоволення потреб в умовах використання обмежених ресурсів.

Макроекономіка. Вивчає національну економіку як єдине ціле з погляду забезпечення умов стійкого економічного зростання, повної зайнятості ресурсів, мінімізації рівня інфляції і забезпечення рівноваги платіжного балансу.

Латинська мова. Формування знань з основ латинської мови, формування умінь та навичок перекладу латинських текстів та використання латиномовної термінології у навчальній, науковій та виробничій діяльності.

Екологія. Сприяє оволодінню біогеографічними знаннями, але яка поєднує сьогодні всі природничі, точні, гуманітарні і соціальні науки, з метою пошуків шляхів оптимального розвитку людства на максимально далеку перспективу, вироблення нових методів збереження біосфери планети.

Основи економічної теорії. Вивчаються системні положення та закономірності, які відображають досягнення сучасної економічної науки та результати практики господарювання. Особливу увагу приділено розкриттю взаємозв'язків економічної теорії і права, економіки і політики, що знайшло відображення у структурі праці та її змісті.

Історія соціальної роботи в зарубіжних країнах. Історія виникнення соціальної роботи в зарубіжних країнах, моделі соціального забезпечення населення країн Європи та США, соціальні служби та послуги, що надаються різним категоріям населення.

Недержавний сектор і волонтерство. Вивчає особливості існування недержавного сектору і волонтерство.

Інноваційні технології в соціальній роботі. Вивчає особливості інноваційних технологій в соціальній роботі.

Документознавство. Загальнотеоретичні проблеми документознавства: функції документів, особливості документів, видова і типологічна класифікація документів, функціонування документно-комунікаційної системи.

Менеджмент соціальної роботи. Ознайомити студентів з основами менеджменту, підкреслити важливу роль шкіл менеджменту, теорій соціального управління, знати різноманітні типи організаційних структур служб соціальної роботи, розглянути функції управління соціальною роботою на різних рівнях.

Прикладні методики в соціальній роботі. Вивчає прикладні методики в соціальній роботі.

Естетика. Розвиток чуттєвої культури людини, видова специфіка жанрів мистецтва.

Методика художньо-прикладної діяльності. Вивчає особливості методики художньо-прикладної діяльності.

Методика сценарної та театральної діяльності. Вивчає особливості організації сценарної та театральної діяльності.

**Підготовка бакалаврів
за спеціальністю «ФІЛОЛОГІЯ» (англійська мова, німецька мова)
галузі знань «Гуманітарні науки»**

Форма навчання:	Ліцензований обсяг:
– денна	50 осіб
– заочна	25 осіб
Термін навчання: денна форма	4 роки
заочна форма	5 років
Кредити	240 ЄКТС
Мова викладання	українська, англійська, німецька
Кваліфікація випускників	бакалавр філології, вчитель англійської мови

Концепція підготовки

Підготовка фахівців за напрямом «Філологія» обумовлена потребами в перекладі науково-технічної літератури та документації агробіологічного, інженерно-технологічного, лісогосподарського, екологічного спрямування, у галузі досліджень якості та безпеки продукції, ветсанекспертизи, агробізнесу, аграрної економіки тощо.

Практичне навчання

Практичне навчання здійснюється згідно графіку навчального процесу безпосередньо на паспортизованих базах практик, серед яких: Український науково-дослідний інститут продуктивності агропромислового комплексу, Товарна біржа «Київська агропромислова біржа», Відділ з питань внутрішньої політики адміністративно-територіального устрою та інформаційного забезпечення виконавчого апарату Хмельницької обласної ради, Український інститут експертизи сортів рослин, ТОВ «Фонд Цільових Екологічних (Зелених) Інвестицій», Культурний центр «Видавництво Кембріджського університету», Підприємство з іноземним капіталом ПІК «ОРСІ», ТОВ «Ідекс-продакшн», Приватне підприємство «АНТАРІО М».

Академічні права випускників – можуть продовжити навчання на програмах підготовки магістрів за спеціальностями, ознаки яких закладаються в навчальних планах бакалаврських програм, починаючи з другого-третього курсів навчання:

035 – Філологія (спеціалізація «Переклад»);

073 – Менеджмент (спеціалізація «Управління навчальним закладом»);

011 – Науки про освіту (спеціалізація «Освітні вимірювання», «Педагогіка вищої освіти»).

Сфери зайнятості випускників

Фахівець з філології може здійснювати переклад науково-технічної (аграрної) і ділової літератури, консультації з питань перекладу та може працювати у бюро перекладів, організаціях промисловців та підприємців, професійних та суспільних організаціях, агентствах друку. Також випускник може працювати на посаді вчителя іноземної мови у загальноосвітніх школах.

Навчальний план підготовки бакалаврів за спеціальністю «Філологія»

№ п/п	Назва навчальної дисципліни	Семестр	Обсяг	
			години	кредити ЄКТС
1. ОBOB'ЯЗKOBІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
1	Основи інформатики та прикладної лінгвістики (комп'ютерна обробка перекладу)	1	90	3,0
2	Вступ до перекладознавства	2-3	120	4,0
3	Латинська мова	1	90	3,0
4	Вступ до мовознавства	4	90	3,0
5	Сучасна українська література	1	90	3,0
6	Аспектний переклад аграрної літератури	7, 8	120	4,0
7	Практичний курс основної іноземної мови	1-8	1740	58,0
8	Стилістика основної іноземної мови	6-7	90	3,0
9	Порівняльна лексикологія основної іноземної і української мови	6	90	3,0
10	Порівняльна граматики основної іноземної і української мов	6	90	3,0
11	Практика письмового та усного перекладу	4-8	420	14,0
12	Історія зарубіжної літератури	1-2	90	3,0
13	Практична граматики основної іноземної мови	1-5	300	10,0
14	Історія основної іноземної мови	5	90	3,0
15	Науково-технічний переклад	8	90	3,0
16	Лінгвокраїнознавство країн основної іноземної мови	6	90	3,0
17	Переклад ділового мовлення та кореспонденції	8	90	3,0
18	Комп'ютерна лексикографія і переклад	3	90	3,0
19	Психологія	6	90	3,0
20	Практична стилістика укр. мови і культура мовлення	7	90	3,0
21	Спецкурс з основ укладання галузевих глосаріїв	8	90	3,0
22	Українська мова для перекладачів (редагування перекладу)	6	90	3,0
Разом за обов'язковою складовою			4230	141
2. ВИБІРКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
2.1. Дисципліни за вибором університету				
1	Історія української державності	1	90	3,0
2	Філософія та логіка	1-2	90	3,0
3	Сучасна українська мова	1-3	150	5,0
4	Етнокультурологія	1	90	3,0
5	Правова культура особистості	4	90	3,0
6	Педагогіка	3	90	3,0
7	Безпека праці і життєдіяльності	2	90	3,0
8	Теорія та методика навчання	3	90	3,0
9	Методика навчання іноземних мов	4	90	3,0
10	Фізичне виховання	1-2	240	8,0
Всього за вибором університету			870	29
2.2. Дисципліни за вибором студентів				
1	Етика та естетика	1	90	3,0
	Релігієзнавство			
	Зарубіжний досвід: навчання мислити глобально			
	Технології, глобалізація і культура			
	Політологія			
2	Інформаційні технології в перекладацьких проектах	7-8	120	4,0
	Основи економічної теорії			
	Основи сільськогосподарського виробництва			
	Основи менеджменту			
3	Економіка світового сільського господарства			
3	Практичний курс другої іноземної мови і переклад	1-4	1320	44,0
4	Семантико-стилістичні проблеми перекладу галузевих	4	90	3

	текстів:			
	цикл природничих спеціальностей	4	30	1,0
	цикл технічних спеціальностей	4	30	1,0
	цикл економічних спеціальностей	4	30	1,0
5	Актуальні питання термінознавства	8	90	3,0
Всього за вибором студентів			1800	60
Разом за вибірковою складовою			2670	89
3. ІНШІ ВИДИ НАВЧАННЯ				
1	Військова підготовка		675	
2	Культурно-просвітницька підготовка		315	
3	Навчальна практика		90	3
4	Виробнича практика		180	6
Державний екзамен			30	1
Разом за напрямом підготовки (без військової підготовки)			7200	240

Анотації дисциплін навчального плану

1. Обов'язкові навчальні дисципліни

Основи інформатики та прикладної лінгвістики (комп'ютерна обробка перекладу). Особливості побудови та технічні характеристики сучасних персональних комп'ютерів та периферійного обладнання, їх застосування для проведення лінгвістичних досліджень та перекладу.

Вступ до перекладознавства. Перекладацька діяльність, види історія розвитку перекладацьких теорій на Україні та за її межами, теорія та класифікація одиниць перекладу, лексичні, граматичні, лексико-граматичні та синтаксичні трансформації; стилістичні характеристики ідіом, прислів'їв та приказок, сленгу, фразових дієслів та сталих розмовних висловів.

Латинська мова. Формування знань з основ латинської мови, формування умінь та навичок перекладу латинських текстів та використання латиномовної термінології у навчальній, науковій та виробничій діяльності.

Вступ до германського мовознавства. Наукове розуміння проявів аломорфізму та ізоморфізму серед мов германської групи, ознайомити з основними поняттями і термінами, формування умінь щодо самостійного аналізу мовного матеріалу.

Сучасна українська література. Явища літературного процесу кінця ХІХ – поч. ХХ ст., найважливіші історико-літературні процеси, творчість найвизначніших представників українського письменства даного періоду.

Аспектний переклад аграрної літератури. Теоретичні основи перекладу текстів з аграрної тематики, способи адекватного відтворення різних типів термінології, характерної для аграрної літератури, формування навичок виконання адекватного перекладу.

Практичний курс основної іноземної мови. Формування знань з фонетики, лексики, практичної граматики, формування умінь з аудіювання, читання та літературно унормованого усного й писемного мовлення.

Стилістика основної іноземної мови. Сутність стилістики мови, стилістики мовлення та тексту, функціонування мовних одиниць в системі мови, функціональні стилі та їх характеристика, критерії, методи аналізу та інтерпретація тексту.

Порівняльна лексикологія основної іноземної і української мови. Теоретичні основи лексикології і лексикографії, практичне використання мовних одиниць у комунікативному процесі, формування лексичних вмінь і навичок.

Порівняльна граматики основної іноземної і української мов. Типологічні особливості іноземної та української мов, граматичні будови порівнюваних мов, встановлення спільних рис та відмінностей у системах граматичних категорій різних частин мови, системах синтаксичних одиниць.

Практика письмового та усного перекладу. Основи теорії та практики письмового та усного двостороннього перекладу, перекладацькі трансформації, безеквівалентна лексика, типи семантичних відповідностей, контекстуальні значення лексичних одиниць, типи семантичних відповідностей, фактор стилю.

Історія зарубіжної літератури. Аналіз та інтерпретація художніх творів по за історичними періодами.

Практична граматики основної іноземної мови. Оволодіння граматичною системою іноземної мови, формування умінь щодо розпізнавання, розуміння та відтворення граматичних форм усно та письмово.

Історія основної іноземної мови. Процеси формування та розвитку мови та її структури, характерні риси в минулому, подібності з іншими мовами однієї мовної сім'ї, її специфічні особливості.

Науково-технічний переклад. Вирішення граматичних, лексичних, термінологічних та жанрово-стилістичних завдань, способи і прийоми перекладу певних явищ науки і техніки.

Лінгвокраїнознавство країн основної іноземної мови. Мовні одиниці, що відображають національні особливості культури країни, формування комунікативної компетенції студентів в актах міжкультурної комунікації через адекватне сприйняття мови співрозмовника і оригінальних текстів.

Переклад ділового мовлення та кореспонденції. Основні лексико граматичні особливості стилю ділового мовлення та засоби їх відтворення у перекладі, жанрова класифікація ділових документів.

Комп'ютерна лексикографія і переклад. Призначена для ознайомлення студентів з сучасним станом лексикографії та встановлення зв'язку комп'ютерної лексикографії і перекладу. Курс передбачає засвоєння основних понять комп'ютерної лексикографії; вивчення типів, видів і структури електронних словників; особливостей їх використання і укладання.

Психологія. Загальні питання психології, особливості розвитку психіки у філо- та онтогенезі, рушійні сили розвитку психіки, психічні процеси, психічні стани та властивості особистості.

Практична стилістика української мови та культура мовлення. Теоретичні основи стилістики, актуальні проблеми сучасної науки, стилістичні норми української мови.

Спецкурс з основ укладання галузевих глосаріїв. Теоретичні основи укладання галузевих глосаріїв, організація їх укладання.

Українська мова для перекладачів (редагування перекладу). Ознайомлення студентів з базовими поняттями щодо редагування перекладу з подальшим формуванням комплексу умінь і навичок редагування перекладного тексту.

2. Вибіркові навчальні дисципліни

2.1. Дисципліни за вибором університету

Анотації дисциплін «Історія української державності», «Етнокультурологія», «Фізичне виховання», «Безпека праці і життєдіяльності», «Правова культура особистості» див. розділ 2.1.

Філософія та логіка. В курсі викладається система знань із таких розділів філософії як онтологія, гносеологія (теорія пізнання), соціальна філософія, історичні типи філософії, що розкривають сутність відношення “людина – світ” в його найосновніших проявах. Курс відзначається світоглядною орієнтацією, яка дозволяє синтезувати набуті знання з фахових та гуманітарних дисциплін у цілісне світосприймання – теоретичне підґрунтя університетського рівня підготовки спеціалістів. Метод логіки, основні форми і закони мислення, передумови виникнення сучасної логіки, поділ класичної логіки, типологія і аналіз формально-логічних теорій у межах логіки висловлювань і логіки предикатів.

Педагогіка. Розглядаються питання теорії та практики організації навчання (дидактика), виховання і управління освітою (школознавство).

Теорія та методика навчання. Теоретичні та методичні засади організації навчального процесу, структура методики навчання, підбір та структурування змісту навчального матеріалу, організація навчальних занять.

Методика навчання іноземних мов. Цілі, зміст, принципи навчання іноземних мов; методи, прийоми і форми навчання; планування навчального процесу з іноземної мови; технології формування мовної і мовленнєвої компетенцій на рівні, визначеному чинними нормативними матеріалами.

2.2. Дисципліни за вибором студентів

Релігієзнавство. Феномен релігії, її походження, основні релігієзнавчі концепції, історія і сучасне становище племінних, ранніх та пізніх національних релігій, основні положення віровчення і культу найвпливовіших релігій світу.

Етика та естетика. Основні тенденції у сучасній міжнародній комунікації, основи міжнародного протоколу та етикету, дипломатичне та міжнародне листування.

Зарубіжний досвід: навчання мислити глобально. Вивчає особливості загальних тенденцій розвитку глобальних освітніх мереж та використання їх ресурсів для подальшого їх застосування у системі освіти України.

Технології, глобалізація і культура. На основі теоретичного матеріалу розкрити сутність процесів глобалізації та їхнього культурного складника, простежити історичний вплив на формування й розвиток культур, розглянути позитивні й негативні прояви глобальних трансформацій у культурному середовищі світу.

Інформаційні технології в перекладацьких проектах. Здійснення перекладацької діяльності із застосуванням систем автоматизованого перекладу (CAT-систем), відпрацювання колективної взаємодії при реалізації перекладацьких проектів з використанням SDL Trados.

Політологія. Теоретико-методологічні проблеми політологічного знання, розвиток поглядів видатних зарубіжних і вітчизняних мислителів на політику, місце та роль політичних суб'єктів у системі політико-владних відносин суспільства і держави, засади політики.

Онови економічної теорії. Вивчаються системні положення та закономірності, які відображають досягнення сучасної економічної науки та результати практики господарювання. Особливу увагу приділено розкриттю взаємозв'язків економічної теорії і права, економіки і політики, що знайшло відображення у структурі праці та її змісті.

Основи сільськогосподарського виробництва Наука про організацію сільськогосподарського виробництва вивчає економічну сторону розвитку даної галузі. Вона узагальнює практику ведення сільського господарства і розробляє шляхи його подальшого розвитку найбільш ефективними способами.

Основи менеджменту. Засвоєння теоретичних і організаційних основ менеджменту та управління організаціями, розуміння сутності організації та взаємозв'язку її внутрішніх елементів і зовнішнього середовища, розуміння системи методів управління, змісту процесів і технології управління, здійснення мотивування та контролювання; засвоєння організації взаємодії та повноважень, прийняття рішень у менеджменті, інформаційного забезпечення процесу управління, керівництва та лідерства, стилів управління, ефективності управління.

Економіка світового сільського господарства. Вивчає значення сільського господарства та особливості його розвитку у сучасному світі.

Практичний курс другої іноземної мови і переклад. Формування знань з фонетики, лексики, практичної граматики, формування умінь з аудіювання, читання і літературно унормованого усного й писемного мовлення.

Семантико-стилістичні проблеми перекладу галузевих текстів. Система теоретичних знань і конкретних закономірностей адекватного перекладу мовних одиниць (слова, сполучення, фразеологізми, специфічні за структурною формою вільні словосполучень, речення, текст; ознайомлення з семантико-стилістичними проблемами перекладу текстів таких галузей: природничі спеціальності, технічні спеціальності, економічні спеціальності.

Актуальні питання термінознавства. Ознайомити студентів з історією формування термінознавства як самостійної науки та його сучасною структурою, подати методологічні засади термінотворення на україномовній основі, виробити навички загального лінгвістичного аналізу терміноодиниць мови спеціальності, розглянути характер взаємодії і співвідношення національного та інтернаціонального у процесі формування термінології, висвітлити проблеми нормалізації, стандартизування термінології, проаналізувати джерела формування термінології та лексико- семантичні, словотвірні процеси в цій системі.